וארטים לפרשת ויקרא

א א. ויקרא א זעירא. מובא בחז״ל והביאו בעל הטורים שמשה ביקש בענוותנותו לכתוב ויקר כמו אצל בלעם דהיינו שהקב״ה דיבר עמו במקרה, ולא נקרא אליו במיוחד. אלא שהקב״ה ציווה אותו לכתוב ויקרא לכן כתב א זעירא. ותימה הא איתא בשמות ויקרא ה׳ כמה פעמים (יט ג יט כ וכיו״ב) וא״כ למה כאן הוא ביקש להיות עניו? ויל״ד דהנה **רש״י כאן** כותב שהקול הולך ומגיע רק למשה ואילו ישראל לא שומעים. וכיוון שכך ביקש משה לנצל את ההזדמנות שלא שמעו. ורצה לכתוב ויקר, משא״כ בשמות כשכולם שמעו אין טעם להיות עניו. וברור.

א ב-ג. אדם כי יקריב מכם קרבן לה׳ מן הבהמה וכו׳ תקריבו את קרבנכם... אם עולה קרבנו. יש לדקדק דמתחיל ביחיד כי יקריב וממשיך ברבים **תקריבו את קרבנכם,** ואח״כ שוב ביחיד אם עולה **קרבנו.** ויל״ל דהדין הוא דיש ערבות ואדם שחטא אז כל ישראל נענשים, וקרבנו מכפר על כל ישראל מדין ערבות. וזה הכל בכל קרבן רגיל, אבל לא על עולה שבאה על הרהור הלב (ויק״ר ז ג). והרהור הלב אין עליו ערבות, כי מניין לנו לדעת שנוכל להוכיחו. ולכך כתיב אדם כי יקריב, ועבור מי מקריב, עבור קרבנכם - עבור כלל ישראל. משא״כ עולה שבאה על הרהור הלב ובזה אין ערבות, אז זה יחיד והיינו עולה קרבנו. שאין ע״כ ערבות.

א ב. אדם כי יקריב מכם. אומר רש״י: אדם למה נאמר, מה אדם הראשון לא הקריב מהגזל, אף אתם לא תקריבו מהגזל. ויש להקשות למה יצאה מצווה זו מהכלל להורות לנו דווקא כאן איסור גזל ולא בשאר מצוות? ויל״ל ע״פ חז״ל כאן (זוהר א פט. ויק״ר ג ה. והרמב״ן פסוק ט) שאדם המקריב קרבן נחשב לו כאילו הקריב עצמו לפני הקב״ה. ויש להבין מה הטעם שזה נחשב כך? ויל״ל ע״פ חולין צא. שדרשו שם עה״פ ׳ויוותר יעקב לבדו׳ מלמד שחזר על פכים קטנים כי ת״ח ממונם חביב עליהם מגופם, וטעמא איתא שם לפי שאין פושטין ידיהם בגזל. ולפי״ז מובן הפסוק. ׳אדם כי יקריב מכם׳ שנחשב כאילו הקריב עצמו ולמה כי צדיקים ממונם חביב עליהם מגופם, ולזה הביא רש״י את הטעם משום דאין פושטים ידיהם בגזל.

א. ז ח. ונתנו בני אהרן הכהן וכו׳ וערכו בני אהרן הכהנים. מדוע בפסוק אחד נאמר בני אהרן הכהן, בלשון יחיד, ובפסוק שלאחריו נאמר וערכו בני אהרן הכהנים, בלשון רבים? ויל״ל דבנתינת האש כתוב הכהן, משום שרק כהן אחד היה נותן אש, אבל בעריכת הנתחים כתוב הכהנים, כי את הנתחים למזבח היו מעלים כמה כהנים. רבי חיים קניבסקי.

א ט. והקטיר הכהן את הכל המזבחה. רבי חיים מוואלוז׳ין שלח משולח כדי לאסוף כסף לישיבה. אחד התורמים סירב לתת ביד המשולח, והגיע לרבי חיים להסביר מדוע לא רצה לתת, כי הוא רוצה שכספו ילך כולו להחזקת הישיבה, ולא שיעבור דרך המשולח שיקח את שכר טרחתו. רבי חיים סירב לקחת ממנו את התרומה, וטעמו: מנהגך הוא מנהג גויים, שכשהם נותנים כסף לבית התיפלה שלהם, הם נותנים ישירות ולא ע״י אמצעי. אבל מנהג ישראל אינו כך, אלא אדרבה, דרכם לתת ע״י אמצעי, כדי שגם ישראל אחר יהנה. וראיה לדבר, מהקרבנות, שמקבלים קרבנות מגוי עולה ולא שלמים, וכמו שהגמ׳ אומרת במנחות ע״ג:. וטעם הדבר, שהגוי לא מסוגל לתת תרומה להקב״ה אם גם אחרים ייהנו ממנו, לכן דינו שהקרבן שהוא מביא יהיה עולה שכולו נשרף, כרצונו וכדעתו של הגוי המקריב, ואילו השלמים, גם הכהנים אוכלים מהם ואין זה רצונו של הגוי.

א ט. והקטיר הכהן את הכל המזבחה. חז״ל בתורת כהנים דרשו, והקטיר הכהן את הכל המזבחה, לרבות העצמות הגידים הקרניים והטלפיים. והנה יש להקשות על הפסוק במשוך היובל (שמות יט יג) המה יעלו בהר אומר רש״י שהיובל הוא שופר של האיל של יצחק. וא״כ קשה הרי אילו של יצחק הוא עולה כדכתיב ויקח את האיל ויעלהו לעולה. ובעולה צריכים להקריב גם את הקרניים וא״כ איך נותרו קרני האיל הנ״ל? ויל״ל דחיוב הקרבת הקרניים הוא רק בהקדיש בהמה לעולה שאז מחוייב להקטיר את כולה. משא״כ אצל יצחק לא הקדיש לעולה את האיל, אלא את יצחק, והאיל רק החליף את יצחק ובכזה מקום אינו מחוייב להקריב את מה שלא היה ביצחק, וביצחק לא היה קרניים. ומשלה״ד למקדיש פר, ואח״כ החליפו באיל לא יהיה מחוייב להביא נמי את הקרניים. מרבי שלמה קלוגר.

ב ג. והנותרת מן המנחה. שיטת הרשב״א (מובא בשו״ע יור״ד סי׳ מ״ג) שלשון שיור שייך רק כשנשאר פחות מחצי, אבל אם נשאר יותר מחצי, לא שייך לומר על מה שנשאר לשון שיור. ולכאורה, הרי כאן מהמנחה לוקח רק קומץ שזה המיעוט, והרוב נשאר, ולמה התורה קוראת לזה שיור? מסביר הרבי ר׳ העשיל, יש שני סוגי שיריים, בכמות ובאיכות. אם מסתכלים על הכמות, אז ודאי שכשנשאר יותר מחצי אין זה נקרא שיור, אבל כאן במנחה שהקומץ שניטל קרב לגבוה, והוא גם מתיר את כל המנחה, בכגון זה החלק הנותר נקרא שיריים לגבי החלק החשוב שנלקח ממנו.

ב יג. וכל קרבנך במלח תמלח וגו׳ על כל קרבנך תקריב מלח. וברש״י שהובטחו מים התחתונים להיקרב במזבח במלח. וניסוד המים בחג. והנה מים התחתונים נקראים בוכים על שנגזר עליהם להתרחק מהשכינה, ולפי״ז מובן מה זה על נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו, וזה מרמז על המים התחתונים שעד עכשיו שהם שימשו במלח על הקרבן הם היו מפויסים אך עתה שחרב המקדש חזרו המים התחתונים לבכות, ומובן שהבכי גם היה על נהרות בבל שזה מים שיחד איתם בכינו. אמרי אמת.

ה ז. אם לא תגיע ידו די שה והביא וגו׳ שתי תורים וגו׳ אחד לחטאת ואחד לעולה. ויש להקשות מדוע עני מביא ב׳ קרבנות חטאת ועולה ואילו בעשיר מצינו שמביא רק בהמה אחת רק חטאת. ויל״ל שבקרבן עשיר יש אימורים שהולך לגבוה והבשר להדיוט, משא״כ קרבן עני שהוא עוף ואין בו אימורים אז חסר לגבוה, ואם יביא עולה אז אין להדיוט. אבן עזרא.

ה יא. לא ישים עליה שמן ולא יתן עליה לבונה כי חטאת היא. צריך להבין מה פשר השינוי לשון הזה, דבשמן כתיב לא ישים. ואילו בלבונה כתיב לא יתן? ויל״ל, אומר רבי שלמה גאנצפריד, דאיתא בעקב עה״פ לא ישימם בך, ונתנם בכל שונאך. ומדייקים שם ש׳בך׳ לא ישים אפי׳ מעט. ואילו בשונאך הוא יתן לקיום. דשימה משמע לפי שעה, ונתינה הוא לקיום. והנה איתא במנחות נט: דשמן אף ששם ולקח נפסל, משא״כ לבונה אם שם ולקח לא נפסל. ולכך בשמן הוא לשון שימה ואפילו לזמן נפסל, כי קיים האיסור לא ישים עליה. משא״כ לבונה האיסור הוא קיום אז אם נתן לא נפסלה אלא ילקטנה, לכך נאמר לא יתן שזה לעולם (ועיין עוד בגיטין כ. תוד״ה דילמא).

הפטרת זכור.

שמואל א. טו פסוקים יג-טו. בפסוקים אלו מסופר ששמואל שאל את שאול האם הוא קיים את דבר ה׳ להשמיד הכל - כולל כל הצאן של עמלק? ויען שאול ויאמר הקימותי את דבר ה׳, שאל אותו שמואל: ומה קול הצאן אשר אנכי שומע, ויאמר שאול שהוא השאיר את הצאן למען זבוח לה׳. וצריך להבין מה התשובה שענה שאול, הרי הקב״ה אמר לא תחמול עליו משור עד שה ומגמל עד חמור, א״כ איך השאיר שאול את הצאן, ומה התשובה לזבוח? ויש ליישב, דהנה רש״י ביאר שהטעם שלא חומלים על הבהמות הוא משום שיש עמלקים שידעו לכשף והיו הופכים עצמם לבהמה, ולכך הקב״ה אמר להרוג הכל. והנה הביא בספר חסידים סי׳ תתשס״ו. שגם אותם היודעים להפוך עצמם לבהמות, גלגל העין שלהם לא יתהפך - היינו שגלגל העין נשאר תמיד של אדם. ובגמ׳ בבכורות דף מ. במשנה שם מפורטים המומין של הקרבנות ואחד מהם הוא אם גלגל העין של הבהמה דומה לגלגל עין של אדם, ואז אינה ראויה להקרבה. ולפי״ז הכל מובן, ששאול סבר ששמואל שואל מה קול הצאן אשר אני שומע, שהרי נתחייבו להשמיד גם את הצאן משום שמא יש בהם בני״א שהתחפשו לצאן, ולכן ענה לו שאול שהשאירו צאן להקרבה וצאן של הקרבה חייב להיות סוג צאן שלא היה קודם עמלק וכישף עצמו, כי אם הוא היה מכושף אזי גלגל העין היה צריך להיות כשל אדם והיה אסור בהקרבה, אך שמואל אמר לו שעם ה׳ לא מתפלפלים, כשה׳ אומר להשמיד הכל, צריך להשמיד הכל.

וארטים לפרשת צו

ו ב. צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העולה. אומר רש״י צו הוא לשון זירוז מיד ולדורות וביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש חסרון כיס. נראה לבאר את העניין הזה כך: הנה בשלמא בשלמים וחטאת ליכא למיחש שהכהנים יפגלו את הקרבן כי ע״כ הם יפסידו את חלקם באכילה, אבל בעולה שכולה כליל ואינם אוכלים כלום ממנה שפיר חיישינן שיפגלו, לכך בעינן זירוז. אלא שיש להקשות על כך הלא גם בעולה יש להם משהו שהרי העור שייך לכהנים ואם יפגלו יפסידו העור, וא״כ גם שם א״צ זירוז? ויל״ל ע״פ מה דאיתא בגמ׳ שבמדבר לא הפשיטו העולה אלא כל הבהמה כולל העור היתה עולה למזבח, וא״כ העור אז לא היה לכהנים, ושפיר הוצרכו לזירוז משום שממילא אינם מקבלים את העור ואינם מפסידים אם הקרבן יתפגל. וזהו שכתב רש״י אין צו אלא לשון זירוז, מיד. אבל לדורות ל״צ כ״כ זירוז כי גם בלי זירוז יש להם סיבה להזהר מפיגול משום הפסד העור. וזה מה שכתוב וביותר יש לזרז על מיד כי יש חסרון כיס לכהנים כי אין להם עור. חנוכת התורה

ו ב. ח. על מוקדה כל הלילה וביער עליה עצים בבוקר. יש להבין מדוע נזקקים לעצים אחרי שבער אש כל הלילה? ויל״ל שמצינו ביומא אף שאש יורד מהשמים מצווה להביא מהדיוט, כי אש למעלה לא מכלה, ולכן נצרך אש של הדיוט בשביל שישרף הקרבן ויהיה לדשן ולכן צריך להביא עצים מהדיוט. דברי שאול. ועוי״ל שיש כאן רמז ליומא לט שבארבעים שנות שמעון הצדיק היתה אש המערכה מתגברת ולא היו צריכים להביא עצים. וזה מה שאמר הכתוב שאף בזמן שאש המזבח תוקד לא תכבה בכ״ז יש מצווה שביער עליה עצים בבוקר. מלא העומר.

ו כא. וכלי חרש אשר תבושל בו ישבר. מסביר רש״י בטעם שישבר, לפי שהבליעה שנבלעת בו נעשית נותר. וקשה למה צריכים לשבור את הכלי, הרי גם אם נבלע, אחרי מעת לעת נפגם הטעם, ונותן טעם לפגם אינו אוסר את הכלי? ויל״ל ע״פ אבות ה ה. שאחד מהניסים שהיו במקדש, שלא הסריח בשר קודש מעולם וא״כ לעולם לא נפגם טעם הקדשים בכלי, ולכך טעמו אסור ואין לו עצה אלא שבירת הכלי.

ז לה. זאת משחת אהרן ומשחת בניו... חקת עולם לדורותם. קשה למה הזכיר אהרן ובניו, הלא הזכירם בפסוק קודם? ויל״ל שבאמת יש להקשות איך יכל להקנות המתנה של חזה ושוק לדורותם הא הוי דבר שלא בא לעולם, והנה מצינו שכשמקנה יחד עם דבר שבא לעולם קנה גם הדשלב״ל, וא״כ כאן נמי כיון שהקנה לאהרן ובניו שהם קיימים קנו אותם אף דורות הבאים, וזה מה שאמר הכתוב כיוון שזאת משחת אהרן ומשחת בניו, ע״כ חוקת עולם לדורותם. פנים יפות.

ז לז. זאת התורה לעולה למנחה ולחטאת. הנה יש להקשות הא קודם צריך לכתוב חטאת ואח״כ עולה, דקי״ל דחטאת קודם לעולה כי קודם צריך לכפר ואז להביא קרבן עולה? ויל״ל שמצינו בטור שבקרבנות לפני התפילה יקרא קודם עולה ואח״כ חטאת. וביארו האחרונים דבכל קרבן כהנים אוכלים ובעלים מתכפרים אבל בקריאת פרשת הקרבן חסר אכילת הכהנים, ולפי״ז בעולה שממילא אין בה אכילת כהנים כי היא כולה כליל אז קריאתה היא כפרה מושלמת לכן מקדימים לקרוא אותה, כי היא מכפרת יותר, והנה מזאת תורת וגו׳ ילפינן במנחות קי׳ שכל העוסק בתורת חטאת ועולה כאילו הקריב אותה וא״כ פסוק זה הולך על האמירה ובאמירה חטאת חשובה מעולה. פני דוד.

ח ג. ואת כל העדה הקהל אל פתח אהל מועד. וברש״י נס שהמעט הכיל את המרובה. אומר בעל ההפלאה חשבון נפלא. הנה חצר המשכן היה 50 על 50 אמה דהיינו אלפים חמש מאות אמה (רבוע) והנה מניין בני ישראל היה 603 אלף ועוד 22 אלף לוויים זה 625 אלף וכיוון שעמדו צפופים והשתחוו רווחים וכ״א היה זקוק לשטח של 4 אמות להשתחוות וא״כ זה יוצא שהם זקוקים לשטח של שני מיליון וחמש מאות והרי המשכן היה רק 500 אמה יוצא שהברכה היתה שזה התרחב פי אלף בדיוק וזה מה שכתוב בתורת כהנים פרשת שמיני שמשה בירך אותם ביום הזה יוסף עליכם ככם אלף פעמים. הפלאה.

הלכה לפרשת השבוע: נפש כי תחטא וגו׳ או בגזל: דין בהלכות גזל: אדם שהניח את הכובע או החליפה שלו במתלה והגיע וראה שהחליפו עמו כובע או חליפה מותר לו להשתמש בכובע או חליפה שהשאיר השני עד שימצא המחליף. כך פסק הרב ואזנר. ואילו רבי משה פינשטין כתב שראוי לתלות בכל הבתי כנסת מודעה שהמשאיר חליפה כאן הוא ע״ד שאם יחליפו יתאפשר ללבוש.

וארטים לפורים

במה מותר לשקר בפורים? מהרש״א בבא מציעא כג: בהני ג׳ דברים עבידי רבנן דמשני במיליהו, היינו שבשלושה דברים מותר לשקר, אחד מהם זה בפוריא. אומר המהרש״א שפוריא הכוונה לפורים שיש דין דחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי, ולת״ח מותר לשקר ולומר לכולם שהוא כבר השתכר חזק וארור מרדכי וברוך המן. ויעוין ברמ״א שכותב שצריך לנוח אחרי שתיית היין, כי פוריא זה מיטה. וחייב איניש לבסומי בפוריא, והיינו במיטה.

הגמ׳ במגילה דף ז אומרת אסתר ברוח הקודש נאמר שנאמר קיימו וקיבלו והיינו שקיימו והסכימו לכך בשמים, ע״כ הגמ׳ שם. ומקשים התוס׳ הרי רבא עצמו בשבת פח יליף מקיימו וקיבלו שקיימו ברצון את התורה שקיבלו, וא״כ איך יכול ללמוד ג״כ דאסתר ברוח הקודש נאמרה, הרי זה פסוק שנצרך לעניין אחר? ותירץ ע״כ החשק שלמה בשם הגר״א, דהנה קיימו וקיבלו כתוב במגילה חסר. וכתוב וקיבל וקוראים קיבלו. וא״כ אפשר ללמוד ב׳ דרשות: א: וקיבל. ב: ה׳וו׳ של קיבלו. וראיה לזה דהנה בגמ׳ בשבת ילפינן את הדין של קיבלוהו ברצון דרש רבא בזה״ל **דכתיב** והיינו שלמדים מהנכתב שזה וקיבל. ואילו בגמ׳ במגילה שכתוב שברוח הקודש נאמרה **כנאמר** וכו׳ והיינו ממה שנאמר קיבלו, והוא מהנקרא.

המן מין התורה מנין המן העץ. חולין קלט: וקשה מה הקשר ויי״ל שאצל המן מצינו חידוש גדול הרי יש לו הכל בכל מכל כל, היינו כסף וזהב וכולם משתחוים לו ומכבדים אותו, בכ״א הוא לא מרוצה כי יש איזה יהודי שלא משתחווה לו, לכן כל זה איננו שווה לו בכל פעם וכו׳. ודבר זה מצינו ג״כ אצל אדם הראשון שהכל היה לו, כל העולם היה שלו, רק הקב״ה א״ל לא לאכול מעץ הדעת. והוא לא יכל להתאפק. **עוי״ל** דהנה גזירת המן היתה משום שנהנו מסעודתו של אותו רשע וזאת היתה הסיבה לגזור כליה על ישראל, ר״ל. וד״ז שהאוכל מאכלות אסורות זה סיבה לגרום כליה על עם ישראל, הוא מאדם הראשון שאכל מהעץ ונגזרה מיתה על כולם לדורות. **עוי״ל** דהנה המן עשה עצמו ע״ז ואיך שרי להזכיר את שמו הא אמרינן בסנהדרין יג: דאסור להזכיר שם ע״ז דכתיב ושם אלוהים אחרים לא תזכירו, ויי״ל דהנה מבואר שם אמר רבי יוחנן כל ע״ז הכתובה בתורה מותר להזכיר שמה, וא״כ אפשי״ל שזה קושית הגמ׳ איך מזכיר את המן, ויי״ל שזה כתוב בתורה, המן העץ.

הטעם שלא חוזרים כששכחו על הניסים. הנה השוכח ״על הנסים״ אינו חוזר (שו״ע תרפב ס״א) ומשא״כ השוכח לומר ״ יעלה ויבוא״ חוזר. ומה טעם הדבר? וביאר בזה רבי ש״ז אויערבאך משל למה הדבר דומה, לאחד שחיפש מקום ללון בחצות הליל בעיר לא מוכרת, לפתע מצא את עצמו מוקף בשודדים, וכשהרגיש שכלתה אליו הרעה צעק הצילו!!! לשמע קולות זעקתו יצא אדם הדור, והניס בעזרת נשקו את השודדים, הכניס את האורח לביתו, האכילו, השקהו, ואף הציע לו מטה נוחה ללון בה. בבוקר, אותו אורח, קם מתלבש, ויצא לדרכו בלא להודות לבעל הבית. לאחר חצי שעה הוא חזר לאכסניה שלו וקרא לעבר בעל הבית: ״מתנצל שלא אמרתי תודה, אז תודה לכם... כל בר דעת מבין שהדבר חסר כל טעם. כי מי שאינו מבין את גודל הנס שקורה אתו ולא מרגיש תחושה עמוקה של הודיה, אז לחזור אחרי זה ולהודות כמי שכפאו שד לומר תודה הרי זה חסר טעם. במקרה שכזה נותן הטובה מרגיש: תעזוב, לא צריך... אכן, כששוכחים על הנסים לא חוזרים, אבל איזה בושה וכלימה צריכה לאחוז בנו אם אנו שוכחים ״על הנסים״... יום אחד בשנה זוכרים נס הצלה, וגם ביום הזה לשכוח להודות?! ואמנם אדם ששכח לומר את ברכת מודים הריהו חוזר, אף שלא הגיעה ההודאה מפנימיות הלב, ולא שייך הודאה בדרך של הכרח, כי הודיה צריכה להגיע מרגשת הלב, אבל הודאה על נסי יום יום זה מחויב המציאות. כן נעים לא נעים. גם כשהלב לא מתעורר להודיה - צריך להודות.

להמן היה דין יהודי. כי הוא היה עבד כנעני של מרדכי, ומרדכי בוודאי גיירו כדין כל עבד כנעני. ולפי״ז יובן איך אסתר הכינה סעודה לאחשוורוש והמן בטו ניסן שאז היה זמן הסעודה כמבואר בחז״ל, הא ביו״ט אסור להכין לגוי בלבד, והיא ונערותיה הרי היו בצום, ויי״ל שהמן היה יהודי ולכן הותר לבשל לו ביו״ט. ולכן המן גם נתלה על עץ למרות שבן נח בסייף ולא בסקילה, כי הוא היה יהודי ויהודי שעובד ע״ז בסקילה. יערות דבש א יז. וצפנת פענח על המגילה פ״ז.

וארטים על מגילת אסתר

א א. שבע ועשרים ומאה מדינה. איתא שמאה היו על הארץ ועשרים ושבע היו בים ואומר הגר״א רמז לזה וישם המלך אחשורוש מס על הארץ מנין מס הוא מאה, שזה על הארץ, ואיי הים מנין ואיי הוא עשרים.

ושבע.א ח. והשתיה כדת אין אונס. אמרו חז״ל במגילה יב. כדת של תורה אכילה מרובה משתיה. אומר המהר״ץ חיות שיש לפרש ד״ז ע״פ המשנה באבות ׳פת במלח תאכל, ומים במשורה תשתה׳ והיינו ש׳מים׳ יש דין לשתות קצת במשורה, אבל פת במלח יכול להרבות.

א יב. ובהגיע תור נערה ונערה. במילים נערה ונערה הטעמים הם קדמא ואזלא. ואילו במילים ובהגיע תור אסתר הטעמים הם מונח, מונח, והטעם הוא משום שכל הנערות כששמעו שהן נקראות אל המלך מיד קמו והלכו וזהו קדמא ואזלא. אבל אסתר היא היתה במצב של מונח מונח ולא רצתה ללכת רק כשהיה סכנה ולכן ובהגיע תור אסתר הוא מונח מונח. הגאון.

א י. ז ט חרבונה/א. בתחילת המגילה א כתוב בזתא חרבונ**א** וגו׳ החרבונא שם הוא ב**א**. ואילו בסיום המגילה ז ט איתא ויאמר חרבונה אחד מן הסריסים הוא חרבונ**ה** ב**ה**. וי״ל, אומר החת״ס לפי המובא בבית שמואל לגבי שמות בגיטין, ששם קודש מסתיים בה״א ואילו שם חול מסתיים ב׳א׳. ולפי״ז י״ל שבפרק ראשון הוא חרבונא של חול מסריסי המלך לכן הוא ב׳א׳. אבל בפרק ז׳ הוא חרבונה של קודש וכמו שכתוב בחז״ל (ילקוט שמעוני ועוד) דהוא אליהו הנביא שהתחפש לחרבונה(א) והוא משושנת יעקב וגם חרבונה זכור לטוב.

ב ז. לקחה לו לבת. הגמ׳ במגילה דורשת מכאן אל תקרי לבת אלא לבית, והיינו שמרדכי נשא את אסתר לאשה. וצ״ב מהיכן הוא דורש ד״ז? י״ל שהול״ל לקחה לבת, ומזה שהוסיף לקחה **לו** רמז בזה שנשאה, והוא ע״פ כתובות סז: **לו** זה אשה, וכה״א אעשה **לו** עזר כנגדו. מלא העומר.

ד א. ומרדכי ידע את כל אשר נעשה. אומר רש״י שבעל החלום אמר לו בגלל שהשתחוו לצלם בימי נבוכדנצר, ונהנו מסעודת אחשורוש. וקשה מה הטעם נענשו רק כעת על מה שהשתחוו לצלם בימי נבוכדנצר שהיה 70 שנה קודם. וי״ל שנבוכדנצר לקח בשעתו את הציץ ושם בפסל וכשהיהודים השתחוו הם טענו להיתר כי הם מכוונים לציץ. אך החכמים אמרו שברגע שהציץ יצא, אז אין הוא בקדושתו. והנה כעת הם נהנו בסעודה מכלי המקדש כי הם טענו שאינם בקדושתם כי זה יצא מהמקדש, א״כ אתם צריכים להיענש ע״מ שהשתחוויתם בשעתו.

ד ד. ותתחלחל המלכה מאוד. ואמרו בגמ׳ ד׳ שיטות מה קרה לה באותו הרגע. ושמואל אמר שנצטרכה לנקביה. ותמוה מה שינוי יש בכך הלא דרך העולם הוא. וי״ל דמצינו ששמואל ס״ל במגילה יג שאסתר אכלה מן ע״פ תוס׳ שם. וא״כ לא היתה צריכה לנקביה כי מן היה לא היה מוציא רעי נמצא דהיה לה שינוי שהוצרכה לנקביה. ר״י איבשיץ.

ד טז. וצומו עלי ואל תאכלו ואל תשתו. הטעם שנכפל גם וצומו וגם לא לאכול ולשתות. י״ל, אומר הטעמא דקרא ע״פ המובא בחז״ל, שזה היה בטו ניסן שיש אז מצוות אכילת מצה ושתיית ד׳ כוסות, ואם היה אומר רק וצומו עלי היינו אומרים שהכוונה היא לצום מאכילה רגילה, אבל אכילת מצווה היה אפש״ל שיאכלו, ולכן כפלה גם צום ממאכלים רגילים, וגם לא לאכול ולשתות דבר מצווה.

ה ד. ותאמר אסתר וגו׳ יבא המלך והמן היום אל המשתה. במגילה טו: נאמרו כמה טעמים מדוע זימנה אסתר אף את המן למשתה. וי״ל עוד טעם בזה. הנה איתא בפסחים קיא. שכשנדה עוברת בין ב׳ אנשים אם היא בתחילת נידתה הורגת אחד מהם, ואיתא בתענית כט. שכאשר נגזירה גזירה ומת אחד מהאנשים הגוזרים מתבטלת הגזירה. והנה מבואר במגילה טו. ותתחלחל הלכה רב אמר שפירסה נדה, וא״כ י״ל שלכך עלה בדעתה להזמין את המן שאמרה לעצמה שהיא תשב ביניהם וכיוון שהיא בתחילת נדתה יומות אחד מהם וממילא תתבטל הגזירה. דברי אליהו.

ה יא. ויספר להם המן את כבוד עושרו ורוב בניו. במגילה טז כתבו רוב בניו 30. ומדוע זה כך. דהנה מצינו בפסחים סד הפסח נשחט בג׳ כיתות של 30 בנ״א ואמרינן בגמ׳ משום ברוב עם הדרת מלך, הרי לנו שרוב הוא מתקיים בשלושים. **גשמי ברכה.**

ו יב. אבל וחפוי ראש. הרוגוטשובר אומר בטעם שכתב **אבל** ורק אח״כ **חפוי ראש**, הרי קודם הוא היה חפוי ראש ואח״כ אבל. ותירץ ע״פ הגמ׳ בב״ק זרק כלי מראש הגג ובא אחר ושבר השני פטור, כי הכלי באוויר נחשב לשבור. ואילו זרק אבן על כלי ובא אחר ושבר את הכלי לפני שהאבן הגיעה לכלי, השני חייב והטעם הוא מפני שהכלי שלמטה לא נקרא שבור. ולפי״ז הבת של המן שפכה וגילתה שזה אביה בעוד השופכין באוויר ואז היא קפצה, אז באותו הרגע המן כבר נהיה אבל, וחפוי ראש נהיה רק כשהשופכין הגיעו לראשו אח״כ. מסופר על הגרנ״צ פינקל שהוא שמע ד״ז פעם ראשונה הוא רקד עם הבחורים ליהודים..

ג א. אחר הדברים האלה גידל המלך אחשורוש את המן. וקשה למה אחרי הסיפור של בגתן ותרש גידל הוא את המן, מה הקשר? וי״ל שכל הזמן ליבו של אחשורוש נקפו ע״ז שהרג את ושתי, כעת ראה שניצל ממוות בזכות אסתר שהביאה את מרדכי להיכן שהביאה אותו, לכן גידל את המן שייעץ להרוג את ושתי.

ו י. מהר קח את הלבוש ואת הסוס ועשה כן למרדכי וגו׳. נחלקו רבי יוחנן ור׳ יאשיה האם וו להוסיף או לחלק, ומבואר בראשונים שהמחלוקת שלהם היא רק בלאווין, אבל בעשה לכו״ע וו מוסיף. וא״כ י״ל, אומר החיד״א, שכאן אחשוורוש אמר **ועשה** כן, כדי שלא יבוא המן לטעון שהוו מחלק, והוא יקח או לבוש או סוס. ולכך אמר ועשה שלא יחלק.

ח ה. ותאמר אם על המלך טוב יכתב להשיב את הספרים אשר כתב לאבד את היהודים. צריך להבין למה רק אחרי תלית המן ביקשה לבטל את הגזירה? וי״ל שאסתר אמרה נמכרנו אני ועמי והיינו שעם ישראל נמכרו ע״י אחשורוש, להמן וא״כ היהודים היו ברשות המן ולא ברשות אחשוורוש ורק אחרי שנתלה נמצא שהוא מהרוגי מלכות שכל נכסיהם למלך וא״כ היהודים חוזרים שוב לרשות המלך ולזה המתינה. ולפי״ז יובן נמי מה שמצינו בפרק ח פסוק א ביום ההוא נתן המלך לאסתר את בית המן וצריך ביאור דהמן מזרע עמלק ואף את ממונם צריך לאבד וא״כ איך קיבלו את בית המן? ולפימש״כ קודם שנכסיו למלך ממילא כשנתן היה זה נכסי המלך ולא עמלק. הרב מבריסק.

ח טו. ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות תכלת וחור ועטרת זהב ותכריך בוץ וארגמן. והנה יש להקשות דבוץ הוא פשתן וארגמן הוא צמר וא״כ הוי כלאים? וי״ל דבוץ וארגמן הם ב׳ בגדים נפרדים וראיה דאמרינן במגילה טז שיוסף נתן לבנימין חמש חליפות ורמז לו שעתיד לצאת ממנו בן שעתיד לצאת בחמישה לבושי מלכות שנאמר ומרדכי יצא וגו׳ מגילה טז. וצ״ע דהרי בפסוק נמנו רק ד׳ בגדים ובהכרח דבוץ וארגמן הם ב בגדים נפרדים.

ט ז. ואת פרשנדתא ואת דלפון וגו׳. הטעם שבקריאת בני המן אומרים כל הציבור ולא יוצא יד״ח מהבעל קורא מדין שומע כעונה? י״ל משום דשומע כעונה מהני כאילו אמר, אבל ל״מ מדין נשימה אחת שזה לא מועיל שומע כעונה. וכפלוגתת החזו״א והבה״ל.

ט כו. על כן קראו לימים האלה פורים. במגילה כתובה המילה פורים חמש פעמים. פעמיים עם וו, וג״פ בלי וו ׳פרים׳. אומר החשק שלמה שד״ז מרמז לדינא דגמ׳ מגילה נקראת ב- יא יב יג יד טו. והנה בג׳ ימים הראשונים יש בהם רק מצוות מגילה והם לא מלאים בשאר המצוות של פורים. משא״כ ב׳ ימי אחרונים הם מלאים, כי יש בהם גם משלוח מנות ומתנות לאביונים ושאר שמחה.

י ג. דורש טוב לעמו ודובר שלום לכל זרעו. מרדכי הפוך מהעסקנים שדבר ראשון הם דורשים טוב לכל זרעם, ודוברים שלום לעמם, והיינו שלעם הם יוצאים ידי״ח באמירת שלום. ואילו מרדכי היה היפוכם של דברים הוא דרש טוב לכל עמו, ועם זרעו הוא רק דרש בשלומם. רבי מנדל מרימינוב.

בעניין קריאת המגילה: נפסק בשו״ע שצריך שתהיה המגילה כתובה כולה לפניו לכתחילה אבל בדיעבד אם השמיט הסופר באמצעה תיבות אפי׳ עד חציה וקראם הקורא ע״פ יצא, והק׳ רבי אברהם גיניחובסקי שהלא אין במגילה חצי שהרי אינה זוגית ותי׳ שהלא מובא בגמ׳ שקוראין אותה ללועזות בלע״ז וא״כ בשפה אחרת זה יכול להיות זוגית. בביה״ל הביא דנחלקו הרמב״ם והטור דלרמב״ם בעינן שיהויו כתובים רוב אותיות המגילה, ולטור בעינן רוב תיבות המגילה וא״כ לפי״ז מתבאר דהטור והשו״ע לשיטתם שהכל תלוי בתיבות ונתברר שמניין התיבות הוא זוגי (3046) ורק מנין האותיות לא זוגי (12213).

מאמרי מוסר וסיפורים מענייני הפרשה (מדור מוגדל גם לפרשת צו)

זהירות מגזל:

בפרשה שלנו מצינו כמה פעמים מעניין הגזל. רש"י מזכיר שאת מעי היונה לא מקריבים על המזבח כי היא ניזונת מהגזל. וכן רש"י מביא אדם כי יקריב מכם שזה כמו אדם הראשון שלא היה אצלו מושג של גזל כך אנו צריכים להיזהר לא להביא קרבנות מהגזל. ובסוף הפרשה מופיע על חטא הגזל.

כתוב בחז"ל שדור המבול נחתם דינם על הגזל. ז"א למרות שעברו על עבירות הכי חמורות ובהם ג' עבירות, אבל נפסק דינם לכליון בגלל הגזל. וגזל זה הדבר שמקטרג בראש, ודבר ראשון ששואלים אדם כשמגיע לשמים הוא 'נשאת ונתת באמונה?'. ובעניין זה של גזל ניכר עיקר הצדקות של האדם. וכתב רבי אברהם בן הרמב"ם עשר שנות צום מתוך חסידות יתבטלו בעוון אכילה אחת מהגזל, ובמהרש"א בכתובות מובא על אותם אלו שמקבצים עושר שלא באמונה ומנדבים אותו באמירת מי שברך לצרכי מצווה אין לך מצווה בעבירה גדולה מזו, ואין לעושר הזה קיום כלל, וכל אדם שיש בידו מעות של גזל יש מחסום מקבלת תפילותיו (הרמב"ם), ובנעילה בזמן הכי נעלה אנו מתפללים למען נחדל מעושק ידינו. **לפעמים** אדם תמה שבניו עוזבים את דרך היישר, והוא משום שהוא פיטם את נפש ילדיו באוכל המגיע מכסף לא כשר וד"ז משפיע רבות על נפש הילד. **וכמו שהאדמו"ר ה'שפת אמת' מגור** היה אומר שלפעמים רואים אברך בן עליה הלומד בהתמדה ואעפ"כ אין תלמודו מתקיים בידו, זה משום היותו סמוך על שולחן חותנו המאכילו מכסף שאינו כשר. ורבי אהרן קוטלר היה אומר כך על ישיבות שיש בהם תקלות לפעמים, הוא משום שלא כל הכסף טהור. וכסף לא כשר אין לו יכולות לעשות דברים מועילים ומצליחים, והגמ' בבבא מציעא דף פה. מביאה סיפור כמה טרחות טרח רבי חיא בשביל שלא תשתכח תורה מישראל והתלמידים ילמדו תורה בשלימות, ואומר הגר"א שרבי חיא היה יכול לקנות קלף מוכן בשביל שילמדו בזה תלמידי ישראל, ולמה טרח ועמל כ"כ ע"י שצד צבי ועיבד עורות וכו' וכו' הכל בשביל שתלמידי ישראל ילמדו מהדבר הכי כשר כי רק ע"י דברים כשרים אפשר לעשות מעשים גדולים וענקיים. **ואיתא בחז"ל** שאדם מגזל לא מרוויח כלום, והכסף הולך לתרופות ושאר נזקים שיש בבית. ולפעמים אדם חושב שיעשה קומבינה כאן ושם וירמה קצת אולי הוא ירוויח עוד כמה שקלים, אז שיידע דבר ראשון יש לו עבירה גדולה, ודבר שני הוא לא באמת מרוויח אלא מפסיד שמחר ישבר לו המקרר וזה יהיה בהכנות לשבת חשובה עם הרבה אורחים, והכל יתקלקל לו, וגם התפילות חלילה ועוד דברים. אז מבחינה פרקטית כדאי להימנע מכסף לא כשר. וצריך לזכור שגם ברוחניות אדם ניזוק כשחי שלא ביושר והיה אומר ע"כ התפארת שלמה מרדומסק שאדם שהגיע לידו כסף לא כשר יכול לרדת מכל מעלותיו ומדרגותיו הרוחניים שאסף בימיו... **החפץ חיים** היה אומר: צא וראה כמה חמורה פגיעה בממון אחרים: הנה ההלכה אומרת שהגונב ממון חברו ואין לו לשלם ונמכר בגנבתו. הרי שכדאי לאדם להשפיל את עצמו למדרגתו של עבד, לישא שפחה כנענית ולהוליד עבדים כנענים וכדו' ובלבד לתקן עוון הגניבה. **החזו"א** היה אומר אדם נבחן ביראת שמים וצדקות רק בכסף ואם בכסף הוא לא כ"כ.. אפי' שבשאר הדברים הוא בסדר אזי הוא לא צדיק ולא ירי"ש. ואצל גדולי ישראל האמיתיים רואים בחוש כמה הם בזים לכסף לא כשר. **רבי בן ציון אבא שאול** היה אומר שמה שנאמר 'רובם בגזל' משום שרוב בני אדם גוזלים בהוראת היתר וזה הבעיה הגדולה שלנו. **מסופר שהסטיפלר שאל את החזון איש** מה הגדלות של הסנדלר, שכידוע החזון איש החשיבו מאד. ענה החזון איש: הנקיות שלו בממונות. הוא מושלם וזך לחלוטין בענייני ממונות, ולהיות כך זה מעלה שקשה להשיגה. ולא צריך להגיע לסנדלר, כבר מצינו במסכת תענית שהיה זמן של רעב ועצירת גשמים וכל גדולי התנאים התפללו אך לא נענו עד שהחליטו לשלוח משלחת לאבא חלקיה שיתפלל שיירדו גשמים ותיגמר חרפת הרעב בעולם, ואכן כך היה אבא חלקיה התפלל ומיד נענה והקב"ה הוריד גשמים בשיעור המספק את כל כלל ישראל, ואומרת הגמ' שהסיבה והטעם שאבא חלקיה נענה משום שהיה זהיר ביותר בענייני ממונות והגמ' שם מאריכה בסיפור שהיה עמו איך נזהר לא להשיב לשלום באמצע העבודה וכל הדרך שמר על בגדיו שהיו שאולים עי"ש בהרחבה בזה. **נביא להלן** סיפורים כמה נזהרו גדו"י בכשרות הכסף וד"ז אמור לעורר אותנו להתרחק ג"כ מממון לא כשר. חלק מהסיפורים הם מהספר פנינים ועובדות. ומ'אוצר הסיפורים למחנכים'.

סיפר רבי שלמה לורנץ סיפור מחזק ביותר: "במושב החרדי קוממיות היתה מאפיה שסיפקה לחם לכל הסביבה תחת השגחתו המהודרת של הרב מנדלסון. המאפיה סיפקה את צרכיהם של 5000 משפחות באזור, אך ככל שגדלה תוצרת המאפיה גדלו גם הגירעונות הכספיים. בצר להם פנו אלי בעלי המאפיה, וביקשו שאבוא לעזרתם ע"י השגת הלוואות מגמחי"ם שונים. ואכן כך עשיתי, הייתי משיג עבורם הלוואות, וכאשר הגיע מועד הפירעון הייתי משיג הלוואה ממקום אחר, וחוזר חלילה. לאחר זמן מה ערכתי חישוב והגעתי למסקנה, שלעולם לא יעלה העסק על דרך המלך, המאפיה תמשיך לצבור הפסדים. הודעתי לבעלי המאפיה שאיני רואה כל אפשרות להמשיך ולגלגל את ההלוואות. אבל בעלי המאפיה ניסו, הרב מנדלסון פנה אלי באופן אישי, וביקש ממני לחזור מהחלטתי, הוא הסביר שאין ענין כלכלי בלבד, יש לקחת גם את הצד הרוחני, זוהי המאפיה היחידה המספקת לחם כשר בכל הסביבה, ללא חשש טבל, ללא חשש תולעים וכו' ואם חלילה תיסגר, התוצאה תהיה חמורה, ולכן צריך להמשיך למרות המצב הכלכלי. אמרתי לו שאני חושש, כי אין סיכוי שיוכלו אי פעם להחזיר את ההלוואות. אך איני רוצה להכריע בזה. הצעתי לו שניכנס לרב מבריסק ומה שהוא יכריע – אני מוכן לקבל. נכנסנו לרב מבריסק, הרב מנדלסון הסביר באריכות את נתיצות המאפיה, והאחריות לדאוג לכולם ללחם כשר. ואילו אני הצגתי את עמדתי בצורה תמציתית. תשובתו של הרב מבריסק מהווה יסוד בהשקפה תורנית. וכך אמר: "לחם כשר הוא אכן עניין גדול עד מאד. אך במה דברים אמורים? כשהלחם כשר מכל הבחינות... לחם כשר, שמיוצר בעזרת כסף 'טרף' אינו לחם כשר. כאשר לוקחים הלוואה, תוך ידיעה שבדרך הטבע אין כל סיכוי להחזירה – אין זה אלא 'כסף טרף', וגם אם מדובר בקיום מצוה, לא זו הדרך...".

פעם יהודי נכנס לחפץ חיים זצ"ל ובקש ממנו המלצה. החפץ חיים הסכים לתת לו, אבל כדי לכתוב צריך נייר. ולא היה לו בבית המדרש נייר. על השולחן היה מונח דף, לקח היהודי והביא לחפץ חיים. החפץ חיים שאל "של מי זה?" ענה האיש "לא יודע נראה שהנייר הפקר". קם החפץ חיים והחל מתענין אצל הראשון שישב שם האם זה שלך.. וכך הלך מאחד לשני. האיש איבד כבר את סבלנותו ואמר: "מה זה בסך הכל, שווה פרוטה, האם צריך לעשות מזה עסק?" השיב לו החפץ חיים "הנייר הזה אכן לא שווה יותר מפרוטה אבל אם אקח אותו אהיה גזלן, אעבור על לא תגזול ומהחטא הזה יכול להיברא מלאך משחית שבכוחו לשרוף את כל ורשה". **מסופר על החפץ חיים** שלאחר נישואיו היתה לו מכולת קטנה, ופעם אחת הגיעה אליו גויה אחת וקנתה ממנו דג מלוח, שילמה הלכה ושכחה לקחת את הדג. כשראה זאת החפץ חיים הוא לא ידע מי היא. הוא מיד רדף אחריה ובירר להיכן הלכה, ולבסוף התברר שהלכה לשכונה אחרת ששם גרה, אך הוא לא ידע מי היא. אז הוא לקח את שארית פרוטותיו קנה דג מלוח וחילק לכל השכונה, וזה למרות שהיא היתה גויה, כיוון שלא רצה להשתמש בכסף לא כשר. **פעם הסבא** מנוברדוק פגש יהודי מסויים ומיד שפגשו הוא ניגש אליו ואמר לו הא אני כבר עשרים וחמש שנים מחפש אותך כדי להחזיר לך את העט שלויתי ממך לפני 25 שנה וכעת אני פוגשך ומיד הוציא העט מהכיס והביא לאותו יהודי. 25 שנים הסבא הסתובב כשהעט בכיסו ויוכל להחזיר לו כשימצא אותו.

כשהגר"א נכנס פעם לבית מרחץ (של זיעה) מיהר לסגור את הדלת, שאלו אותו על מה ולמה הוא מזדרז כל כך? השיב הגאון: "אם ייצאו החוצה אדים וחום, הרי אני גוזל רבים" גוזל מהרבים את הזיעה. **בימי שבתו** של רבי ישראל סלנטר בממל, נתמנה חזן חדש בבית הכנסת שהיה מתפלל בו. החזן בא לשאול את פי הגרי"ס איזה כוונות עליו לכוון בשעת התפילה. השיב לו הגרי"ס שעליו ראשית כל לשנן לו היטב את כל ניגוני התפילה, כדי לעשות מלאכתו אמונה ולא לעבור משום גזל הבריות אחרי שנוטל שכר. **רבי ישראל סלנטר** חשש להתייחד עם ממון של אחרים. מספרים עליו, שפעם בעת ביקורו אצל אדם עשיר, הוצרך העשיר לצאת לרגע, והשאיר את הקופה של הכסף פתוחה, ומיד ברח משם, שכן אמר שיש בזה משום איסור "יחוד", דכמו שאסור להתייחד עם הערוות, כן אסור להתייחד עם כסף של אחרים, והטעם בזה, דהא איתא בגמרא שרובן בגזל. **פעם נסע הסבא מקלם** בשליחות התלמוד תורה דקלם, וכששב מנסיעתו הוא שילם למוסד עבור חצי סיגריה שעישן בחזור, בנימוק שהעישון בחזור אינו צריך להיות על חשבון התלמוד תורה. **סיפר רבי יצחק ולדשיין** על הסבא מקלם שקודם פטירתו הניחו לו על ראשו מניפה בכדי להשיב מעט רוח. מכאוביו גברו מרגע לרגע, וכבר התחילה הגסיסה, ובעוד שמץ ניד חיים באפו התאמץ והסיר בידיו את המניפה מעל ראשו במתינות רבה בכדי שלא תישבר ותתקלקל. וכולם עומדים משתאים למראה המאמץ הנורא הזה של הגוסס לא לקלקל אף דבר פעוט כזה שלא היה שלו כי אם שאול מאיזה שכן. עד כדי כך גדלה קדושתו וזהירותו שלא להיכשל חלילה באבק גזל עד שנעשה אצלו בטבע שני עד רגעים האחרונים של יציאת נשמתו בטהרה. **סיפר רבי יחזקאל לוינשטיין** "שמעתי מהמשגיח של מיר שראה בקעלם היאך מו"ר רבי הירש ברוידא בהיותו נוטל צפורניו בע"ק, השתדל לשייפם יפה, ואמר לו שטעמו בכך, שהיות ומשתמש בספרים שאינו שלו, לכן יתכן שיעשה איזה שריטה קלה בצפרניו בספר זולתו. ולכן דואג לשייפם ולעגלם שלא יזיקו".

בקלם קרה פעם ואחד האורחים שהגיע לבית התלמוד תורה שכח שם את מקלו. לאחר כשלוש עשרה שנה כשביקר הלה שנית וכבר מזמן התייאש ממקלו, מצא לתמהונו את מקלו תלוי באותו מקום שהניחו מבלי כל שינוי. כיוצא בזה היה מעשה באחד ששכח בישיבת קלם מטבע של כסף על אדן החלון. היתה מטבע זו מונחת במקום זה שנים רבות ואיש לא נגע בה. **באחת מנסיעותיו** של הסבא מנובהרדוק הגיע פעם לאיזו עיירה, והתאכסן שם באכסניה. שכנו לאכסניה היה איש יהודי נכבד, תושב העיר מוסקבה הגדולה. אתא ערב שבת, והסבא במסגרת ההכנות לשבת המלכה, שאל מהאיש הנ"ל מברשת כדי לנקות את הבגדים לשבת. כשגמר את השימוש בה ובא להחזירה לבעליה, התברר לו כי האיש כבר הקדימו ופנה ללכת אל בית הכנסת שבעיירה. כשחזר רבי יוסף יוזל במוצאי שבת קודש מבית הכנסת והתעניין על המשאיל התברר לו כי הוא כבר ארז את מטלטליו ונסע לו אל עירו ואל מקומו. המברשת נותרה בידו של הסבא מנובהרדוק. הסבא הצטער ביותר, מברשת שאינה שלו נותרה כידו, וכיצד יוכל להשיבה? שהרי לא הספיק להשיבה לבעליה! תמיד היה העניין מציק לו. במשך שבע שנים הוא סחב עימו את המברשת לכל מקום עד שנפגש עמו באקראי ברכבת.

פעם נשלח לרבי יוסף חיים זוננפלד מכתב מחוץ לארץ בו מבקשת אשה את ברכתו לזרע בר קיימא, בתוספת סכום נכבד לתרומה. לאחר כמה ימים הגיע בעלה של האשה לרבה של העיר בה התגורר, והתאונן על ואשתו ששלחה סכום כסף גדול ללא אישורו, והוא אינו מסכים להוצאה זו. נבוך הרב ולא ידע את נפשו, ניסה לשכנע את הבעל בכוחו של הרב זוננפלד, אך ללא הועיל. והנה תוך כדי שיחתם נכנס הדוור ובידו מכתב מישראל. על המעטפה רואה הרב את שמו של ר"י"ח זוננפלד. הוא פותח את המכתב והוא מוצא שהוא כותב לו כך: קבלתי מכתב מאשה בעירכם וצירפה לו סכום כסף, והיות ולא ציינה שבעלה אישר זאת, הריני לבקשך למצוא אותה ולהשיב לה את כספה ולומר לה שהתפללתי עבורם. **מסופר על רבי מרדכי פורגמנסקי** שבמשך הזמן שהיה בגטו קובנה לא ישב על כיסא. בגלל שכאשר צופפו את כל היהודים בגטו הצר הביאו רבים כיסאות מביתם. ולפעמים החליפו דירות או נלקחו להשמדה והכיסאות נשארו מיותמים, ומי יודע האם הבעלים או היורשים מרשים. **רבי אליהו לופיאן** הלך פעם לקידוש של בר מצוה אחרי התפילה, ונשאר שם עד סוף הקידוש, לא הבינו מה יושב כ"כ הרבה זמן. לבסוף כשכולם הלכו, ביקש שאמו של הילד הבר מצוה תבוא, שרוצה לברכה. אמר לה: "אני צריך לבקש מכם מחילה, כי בשעה שעשיתי קידוש ידי רעדה, ונשפך היין על המפה, ובהזדמנות זו אני מבקש מחילה בשם כל האורחים, הרי המפה הייתה נקיה ומסודרת כשבאנו לקידוש, ואח"כ כל אחד לקח המאכלים וטינף את המפה ללא צורך, שהרי לא היו צריכים אלא לקחת המאכל ולא ללכלך המפה, ובהזדמנות זו שאתם מוחלים לי, תמחלו לכל המשתתפים". **מסופר על האמרי חיים מויזניץ** שפעם מסר שיחה לבחורי ישיבת ויזניץ בענייני קידוש ה' שמוטל על כל בחור ישיבה לעשות כשיוצא לרחובה של עיר, ובאמצע השיחה פרץ בבכי של התרגשות ואמר אני בוכה מרוב שמחה כי שמעתי שמישהו מאיתנו זכה לקדש שם שמים. היה זה אחד הבחורים שעשה קנייה בבית מרקחת בתל אביב והוא קיבל עודף יותר ממה שמגיע לו והבחור חזר לבית מרקחת להחזיר את העודף לאחר כשעה ארוכה, הרוקח התפעל מאוד מהחינוך שקיבל הבחור ושאל אותו היכן לומד והבחור אמר שלומד בויזניץ והרוקח פרסם ד"ז בעיתונות וד"ז גרם לקידוש ה' גדול. וסיפורים רבים התפרסמו על הרבי האמרי חיים מויזניץ כמה היה זהיר בממונו שיהיה בתכלית הכשרות, וכשהיה מקבל שירות מאיזה אדם לא היה נרגע עד שהלה היה מקבל את שכרו המלא והמושלם, ופעם ניגש אליו עני וביקש כסף לצדקה ולא היתה עליו פרוטה, רצה הרבי לזכות במצוות צדקה וביקש מאחד מהסובבים אותו שילווה לו סכום קטן של כסף, והלה עשה כך והרבי ביקש בתחנונים שיזכיר לו למחר שהלווה לו. המלווה כמובן לא חלם להזכיר, היתה זו בשבילו זכות גדולה על שזכה לשמח את הרבי, אך למחרת הרבי הגיע לאותו בימ"ד כשהוא עובר אחד אחד ומחפש מי הוא זה שהלווה לו את הכסף, וכשהתברר לו מי זה הוא הודה לו אך אמר מה אתה רוצה שאשוב מעולם העליון בשביל כזה סכום..

על הבאר יעקב מנדבורנא מסופר שפעם כשהישיבה שלו היתה במצב כלכלי מאוד קשה, הגיע למשרדי הישיבה מכתב שחתום ע"י עו"ד שיש להם תביעה ע"ס גדול מאוד, כשקראו את התביעה הוברר להם שאיזה יהודי שאינו שתו"מ מוקיר גדול של בית נדבורנא החליט לתרום את כל הונו עבור הישיבה, לאחר בירור קצר התברר שהיו לו נכסים רבים בתל אביב בשווי עצום של מיליונים רבים של שקלים. ד"ז היה עשוי להציל את הישיבה מחובותיה ועוד להעמיד אותה על הרגלים במשך שנים ארוכות ברחבות יתרה, אך דא עקא המשפחה כשאמור לא היתה שותפ"מ החליטה לתבוע את הנהלת הישיבה שלא מסתבר שאביהם יתן סכום כזה עצום עבור הישיבה וינשל את ילדיו מכל. הנהלת הישיבה עטו על העניין כמוצא שלל רב, ולפני שהלכו לסדר את העניין מול העו"ד והשלטונות החליטו כחסידים נאמנים לשאול את פי האדמו"ר, הם נכנסו לאדמו"ר שישיבת נדבורנא היתה אצלו כרכושו האישי והחשוב ביותר, וביודעם שחוב הישיבה הוא כחובו הפרטי סיפרו לו בהתלהבות את כל פרטי הסיפור. הרבי שהיה ירי"ש גדול אמר שאינו שמח כ"כ למרות העושר הגדול שנפל על הישיבה, כי הוא אינו בטוח שהכסף הוא כשר בתכלית השלימות, ואז אמר הרבי אם רבי ניסים קרליץ יאמר שהכסף הוא כשר אני מסכים בחפץ לב לקחת את הכסף, ואכן מנהלי הישיבה הלכו לרבי ניסים קרליץ והוא בדק את העניין ואמר שאפשר לקחת את הכסף. הם חזרו לרבי ואמרו שרבי ניסים התיר לקחת את הכסף, ואז הרבי שאל מה בדיוק רבי ניסים אמר, אז הם ענו שרבי ניסים אמר שאפשר, רק הוא הוסיף שהרבי הוא ירא שמים גדול והוא מבין את חששותיו אך הדבר מותר. והוסיף כי אמנם זה לא מאוד גלאט... כששמע זאת הרבי הוא אמר אני מוותר על כל הכסף, אני רוצה רק גלאט במאה אחוז. והיתה זו גדלות

ענקית כי הישיבה נאנקה תחת חובות כבדים, וזה היה דבר שיכול היה להציל את הישיבה מקריסה, אך הרבי התעקש שלא לקחת, רק 100 אחוז גלאט... מפי תלמידו רבי אשר קובלסקי בעל הפניני פרשת השבוע.

סיפר רבי יעקב ניימן כשנסעתי להלוויה של החפץ חיים, סיפר לי איש אחד, כי פעם נסע ברכבת עם החפץ חיים וראה כשהמבקר נכנס לבקר את הכרטיסים, הראה לו שני כרטיסים, ושאל אותו, רבי, הלא אתה נוסע לבד, ולמה אתה מראה שני כרטיסים, אמר לו, היות כי החוק הוא, כי על כרטיס אחד יכולים להוליך פוד משא, ודעתו כי בחבילה יש יותר מפוד, לכן לקח עוד כרטיס כדי שלא תהיה בזה גזילה, וכן ביום שנפטר החפץ חיים דיבר מושל המחוז לפני פקידיו בעיר לידא על גדלותו של החפץ חיים כשהיה צריך לשלוח מכתב על ידי שליח היה קונה בול והיה קורע, כדי שלא לגזול את אוצר המלוכה, כשהגוים היו שומעים דברים כאלה היה עושה רושם עליהם. **לרבי ליב חסמן** פעם אחת לא היו לו נעליים, והוצרך היה ללכת לאיזו שמחה, ושאל נעליים מאדם אחר. בזמן הריקודים הוריד את הנעליים, כדי שלא ישתפשפו על ידי הריקודים. **מסופר** על רבי אליהו דושניצר, שפעם נתן לחייט לתקן מעילו של שבת, ובערב שבת לקח חזרה את המעיל, ושילם כמובן, וכשהביאו לביתו ראה שהחייט תפר לו גם כפתור נוסף שלא דיבר עמו על זה, ולא לבש את המעיל בשבת זו מחשש גזל, שהרי נמצא שלא שילם לחייט עבור הכפתור ותפירתו בבגד. עוד מסופר עליו שלאחר שהתאלמן היה אוכל ממטבח הישיבה וכשהיה מגיע אליו אורח לא רצה לקחת בשום אופן עוד מנה מהמטבח בשביל האורח, כי אמר שאין לו רשות לקבל אורחים על חשבון הישיבה. כמו כן היה משתדל להשתמש בחשמל שבביתו עד כמה שאפשר במנורות היותר קטנות (כי החשמל שבביתו היה מחובר לחשמל שבישיבה) וכמה פעמים היה מכבה לגמרי את החשמל ומדליק מנורת נפט, כי היה לומד בלילה עד שעה מאוחרת, והיה אומר לעת זקנותו כי הוא חושש שמא יירדם באמצע לימודו ונמצא החשמל דלוק על חשבון הישיבה ללא צורך. **סיפר רבי יצחק זילברשטיין**: זכורני, כשהייתי נער צעיר, למדתי בישיבת סלבודקה, ראיתי עם עוד מספר חברים את החזון איש משרך דרכו ברגל סמוך לבית החרושת דובק. היה זה ביום חורפי עז, כשהגשם המטיר על הארץ בחזקה והקור חדר לעצמות. לפתע עצרה משאית של חברת ארדי, ונהגה הציע לחזון איש להסיעו לביתו. אדם אחר היה קופץ על הטרמפ שהזדמן לו. החז"א לא עשה כך. אנחנו שמענו ששאל את הנהג: "האם מותר לך לעצור ולהסיעני? האינן שכיר אצל בעל הבית? הנהג לא איבד את עשתונותיו והגיב בבטחון: אם בעל הבית שלי היה יודע שאני מסיע את ה'חזון איש', לא היה ניאות לכך! והחזון איש בשלו. מסרב לעלות לרכב. מסור לבעל הבית שלך תודה רבה (על כך שהיה מסכים, אם היה יודע...) אמר, והמשיך להלך בין טיפות הגשם. **בבחרותו ר**בי איסר זלמן מלצר בווילוז'ין היה דחוק מאד וממש סבל עד כדי רעב לעתים. שלחה לו פעם אחותו היחידה, שהיתה נשואה, חבילת מזון, ולפני הפסח הביא לה את החבילה בחזרה ולא נגע בה כלל, מחשש שמא לא ידע בעלה על כך ואין לה רשות. פעם נכנס רבי איסר זלמן בטעות לתוך בור סיד, והצבע הלבן נדבק בבגדיו. ר' איסר זלמן לא נע ולא זז ממקומו עד שבעליו של הבור הגיע, והגר"ז ביקש ממנו מחילה על הסיד שנדבק בבגדיו.

רבי יחזקאל לוינשטיין היה מקפיד להגיע לתפילה הרבה לפני זמן התחלת התפילה, כדי להתכונן ולהתפלל במתינות, מלבד פעמיים שאיחר והגיע באמצע פסוקי דזמרה - פעם אחת בימי אברכותו בקלם, בהולדת בתו, ופעם כשהישיבה היתה בגלות בעיר קיידן, והוא לן באכסניה, ובהשכימו עם שחר מצא שכמה נוצות יצאו משמיכת הפוך, וכיון שהשמיכה היתה של בעלי האכסניה חשש לגזל, ועמל לאתר כל נוצה ופלומה, להשיבן לשמיכה ולתפור את הסדק בעדו יצאו! **פעם רבי שמואל רוזובסקי** ישב לאחר השיעור וביקש גפרורים, ואחד התלמידים נתן לו את גפרוריו. הדליק רבי שמואל גפרור והוא כבה. חשש רבי שמואל שאולי הבחור נתן לו את גפרוריו רק על דעת שישתמש בגפרור אחד ולא יותר, על כן שלח שליח אל בעל הגפרורים לבקש רשות להשתמש בגפרור נוסף. **בחור מישיבת פוניבז'** נכנס לביתו של הסטייפלר לקנות ספר קהלות יעקב. בטעות החזיר לו הסטייפלר פחות מדי עודף. משהבחין בדבר, מיהר ללכת לישיבת פוניבז', טיפס את המדרגות הרבות, אך כיוון שלא ידע מי הבחור, שלח לקרוא לנכדו, מסר לידו את יתרת הכסף, ואמר לו: בחור מהישיבה קנה אצלי זה עתה ספר. אני מבקש ממך שתברר מיהו הבחור ותחזיר לו את הכסף. כעבור שעה קלה שב הנכד לסטייפלר, ואמר לו כי בסייעתא דשמיא מצא את הבחור והשיב לו את העודף, אך ברצונו לשאול שאלה: מדוע צריך היה הסבא לטרוח כל כך, ללכת כברת דרך ולטפס במדרגות, כדי להגיע אלי לישיבה, בה בשעה שאני נמצא אצל הסבא מספר פעמים ביום, ויכול היה להמתין ולתת לי את הכסף בבואי אליו? ענה לו הסטייפלר: אם המרחק מביתי לישיבת פוניבז' נקרא רחוק - מה תאמר על המרחק שיש לרדת מהשמים על לכאן! זה הרבה יותר רחוק. **יום אחד** שלח הסטייפלר מישהו לטלפון הציבורי. שבו וסיפרו לו שהאסימון נתקע והשיחה התארכה מבלי שנגבה עבורה תשלום. שמע זאת הסטייפלר זצ"ל והלך לסוכנות הדואר, קנה בולים בשיעור דמי השיחה וקרע אותם לפיסות קטנות.

הרב שטיינמן נזהר שלא לגעת בחפץ שאינו שלו, ואמר שהוא חוזר בתשובה על שני חששות של גזל. בתקופת שהות הרב שטיינמן בעיר לוגאנו, הוא עבר ליד בית אחד, ובדרך כשהוא מהרהר בלימוד קטף משם פרח בלי לשים לב. עשרות שנים מאוחר יותר, כשבא לספר לו הרב פרידמן שהוא נוסע ללוגאנו, מיד ביקש ממנו הרב שטיינמן שיילך לרחוב פלוני ובית מספר פלוני, ויביא לבעל הבית מספר יורו, כדי שישלם על הפרח שקטף עשרות שנים קודם לכן, וזה הרי גזל עכו"ם! הרחוב אומנם עדיין היה קיים, אך הבית לא. הרב שטיינמן הצטער על שלא יכל לשלם לאותו גוי. סיפר נכדו רבי אשר שטיינמן שפעם אחת הרב שטיינמן הרים ידו ואמר: היד הזאת מעולם לא גזלה. רק אני חוזר בתשובה על שתי פעמים שהיה ספק אבק גזל עכו"ם. האחת שקטף את הפרח, ועוד פעם שלח מכתב עם בול שהדוור אמר שזה בסדר והגראי"ל הסתפק בזה. מלבד זה עשה חשבון על כל ימיו שלא עבר על גזל. **מסופר על רבי אברהם גניחובסקי** שהלך עם קבוצת תלמידים, והחל לרדת גשם זלעפות. הם נכנסו תחת גג באחת החצרות. אחד הבחורים רצה להדליק את החשמל בחדר מדרגות, רבי אברהם מנע ממנו ואמר: להיכנס – מותר, אבל להדליק את האור – הרי זה כבר עולה כסף, ואין היתר לכך. באחד הערבים הקיציים, רבי אברהם דפק בביתו של שכן בבניין סמוך לדבר אתו לצורך טובה לאחד מבני משפחתו של רבי אברהם. השכן הביט ברב ושאל מדוע הרב נוטף זיעה, מדוע לא עליתם במעלית? רבי אברהם השיב: בגלל שעליתי לצורך פרטי שלי, ולא בשבילכם כלל, אין מין הראוי שאשתמש במעלית השייכת לכם. **פעם רבי חיים קניבסקי** נצרך לכתוב איזה מכתב ולא היה עליו עט, אבא שלי שהוא חתנו מיד הוציא את העט מכיסו והביא לרבי חיים, אך רבי חיים סירב לקבל וקם הביא עט שלו מהארון. אבא שלי הרגיש לא נעים שרבי חיים לא מסכים לקבל ממנו עט. מיד הסביר רבי חיים את הדברים ואמר אני עושה מה שאני יכול לא להצטרך לקחת מאנשים עט וכדו', כי הרבה פעמים זה דבר שנשאר אצלך ואתה לא מחזיר ואז יוצא שעוון בידך, לכן אני לא רוצה להרגיל עצמי בזה. אה, כמה גדו"ר נזהרים וד"ז מלמד אותנו שנשתדל אף אנו לברוח מכל סרח של ממון לא כשר ונזכה לס"ד מיוחדת ונצליח בכל דרכינו.

בחודש אב תשע"ו ארע אסון הבחור אליהו מגורי כהן ז"ל טבע בחוף שרתון בתל אביב. בכל שנות חייו הקצרות היה אליהו ז"ל זהיר מאד בכל הנוגע לכספים ולחפצים שאינם שלו. בעיצומם של ימי השבעה קיבלה אמו של אליהו טלפון מבהיל ויוצא דופן על הקו היה בן משפחה שסיפר כי אליהו הגיע בחלום לחברו הרב ל' והתחנן אליו שילך לשלם בעבורו חוב של שבעה שקלים שהוא חייב במקוה טאלנא בצפת. הרב ל' נבהל מהחלום ומיהר להתקשר לר' יוסף כהנא שמתגורר בקרבת בית הכנסת טאלנא וביקש ממנו לצאת מיד למקוה ולשלם את החוב. זה היה בשעות הערב המאוחרות והרב כהנא כבר היה עייף ועלה על יצועו אבל בקשה דחופה כזו לא מגיעה בכל יום והוא התלבש ויצא למקוה. השלט התלוי בכניסה העיד כי לא מדובר בחלום שוא היה כתוב בפירוש חמשה שקלים ביום חול שבעה שקלים ביום שישי. הוא שילם את החוב וחזר לביתו.

ובאמת מי שגוזל מסתכן שלאחר מאה עשרים יצטרך לסבול ולרדת שוב לעולם הזה לפעמים באופן נורא בשביל לתקן מה שגזל. **וישנם הרבה סיפורים** על אנשים שירדו בגלגול לאחר שגזלו או השתמשו בכסף לא כשר. מסופר על אחד מחכמי טורקיה שהיה צדיק ויר"ש מרבים וכאשר הגיע לארץ לא הכיר את השפה, הוא הקים טחנת קמח שהיו קונים ממנו רבים מתושבי העיר ירושלים, והיה לו עוזר מקומי שהכיר את השפה והוא היה גובה עבורו כסף מכל אלו שקנו ממנו קמח, לימים נפטר אותו עוזר, ובסמוך לזמן הזה ילדה סוסתו של הצדיק מטורקיה סוס אביר וחזק, הסוס הזה עבד כמו עשר סוסים, היה לו מרץ עצום, והיה בקי בעבודת בעה"ב באופן מעורר השתאות. כולם ביקשו לקנות את הסוס בדמים יקרים מאוד אך היהודי הטורקי הצדיק לא הסכים למכור את סוסו האביר כלל. והנה יום אחד נודע הדבר לפחה של העיר שליהודי הטורקי יש סוס אביר שעובד כמו שמונה סוסים, מיד הוא הפנה את שלוחיו שיקנו מהיהודי את הסוס, היהודי ענה שיבואו מחר בבוקר הוא יגמור את העיסקה, וכי יש לו ברירה. והנה באותו הלילה הסוס מת, היהודי קם בבוקר שמח וטוב לב וכששלוחי הפחה הגיעו הוא אמר שהסוס מת והם עזבוהו לנפשו. היהודי הלך לביהכנ"ס שמח וטוב לב ועשה חגיגה גדולה, וכשנשאל על מה השמחה? ענה שהלילה הגיע אליו עוזרו לשעבר בחלום ואמר לו שבמשך הזמן כשהוא גבה את חובו הוא היה גונב פה ושם, ונגזר עליו לשוב לגלגול בתור סוס שיעבוד את אדוניו לשעבר, והנה התברר לי שרוצה הפחה לקנות אותי וא"כ לא יהיה לי תיקון, מיד קמתי משנתי ואמרתי לו מחול לך מחול לך והסוס נפל ומת. רואים כמה מפחיד להשתמש בכסף לא כשר.

אחד מבחורי ישיבת וולאז'ין היה חולה ונסע הביתה, ובדרך נכנס ללון באכסניה. בבוקר ראה הבחור שחסרות לו שבע פרוטות לשלם לבעל האכסניה. הבעל הבית האמין לו שבהזדמנות יפרע לו את החוב הקטן, וכשהגיע הביתה נתן הבחור ליד חברו שבע פרוטות לשלם לבעל האכסניה, והבחור ההוא שכח למוסרן לבעל הבית. לאחר זמן קצר נפטר הבחור החולה. באחד הלילות כשרבי חיים מוולאז'ין הסתובב במסדרוני הישיבה לאחר חצות הלילה, ראה עין בעין את הבחור הנפטר צועד לקראתו, ונתן לו ר' חיים שלום, ושאל אותו: מה נעשה בדינך? השיב לו הנפטר, שכשהגיע לבית דין של מעלה התברר שהוא זך ונקי מכל חטא ועוון, ונפסק דינו להיכנס לגן עדן, וכשהגיע לשערי גן עדן, עמד השטן בשער ולא נתנו להיכנס מפני איסור גזל שבידו, כיוון שהיה חייב לבעל האכסניה ז' פרוטות, ואין נפקא מינה אם הוא אשם או לא, סוף סוף עדיין לא שילם. על כן החליטו בבית דין של מעלה שיתנו לו רשות להיראות כאדם חי ולבקש מרבו לסדר תשלום החוב כדי שתהיה לו מנוחה, ואכן ציווה הגר"ח לאותו בחור לשלם החוב.

סיפר רבי שלמה בלוך מעשה ששמע מפי החפץ חיים: בוילנא התגורר יהודי עשיר. יום יום היה נכנס אצלו עני אחד ששכנה בתוכו נשמה מגולגלת. היה אותו עני מטריד ומציק מאד לעשיר הזה, עד שהחליט להביאו לפני רבי חיים מוולוז'ין. בבואם לפני רבי חיים, פנה רבי חיים לגלגול שהסתתר בתוך העני, וביקשו שיאמר לו מי הוא ומה חטאו שנענש עליו שאין לו מנוחה. השיב הגלגול: אני הייתי מורה פרטי בבית אביו של העשיר הניצב לפנינו. פעם עשה אביו עסק מסחרי עם גוי אחד, ורימה אותו בסכום של עשרת אלפי רובל כסף. ואני, המורה בביתו חתמתי על שטר העסקה. ומאחר והייתי מסייע לגזול את הגוי, לכן אין לי מנוחה בעולם האמת, ונתגלגלה נשמתי לשכון באדם זה, והכרחתי אותו שיציק לעשיר זה בנו של הרמאי הנ"ל, עד שיפרע את סך העשרת אלפים שגזל אביו מאותו גוי, וזה יהיה תיקונו. אותו עשיר שמעם עתה במי ומה המדובר, וכי אותו גלגול הוא המורה פרטי ששכרו אביו, התחיל לצעוק על הגלגול: הרי אני הכרתיך היטב, ומה אתה מבלבל את המוח ונתפס בזה שכל חטאיך הוא בכך שעזרת לאבי לעשוק גוי, הרי אני יודע שעברת עבירות חמורות ומכוערות ביותר, ומה אתה תולה שכל חטאך מסתכם בזאת שסייעת לגזול גוי? השיב הדיבוק: נכון הדבר! הייתי פושע גדול בימי חיי, אך זה אינך יודע כי בסוף ימי חזרתי בתשובה שלימה, עזבתי דרכי הרעים ועסקתי בלימוד התורה לשמה מדי יום ביומו במשך ארבע שעות חוק ולא יעבור!!! והנה כשעליתי לפני בית דין של מעלה, עיינו בדיני ונוכחתי שנתקבלה תשובתי. אך דא עקא, מה שהייתי מסייע לעשוק את הגוי, דבר זה לא עלה בדעתי לתקן, אי לזאת אין לי מנוחה, וחזרה נשמתי להתגלגל בעולם הזה עד שאתקן עוון הגזל... סיים החפץ חיים את הסיפור: חוץ ממוסר השכל שבסיפור זה, שעל עוון הגזל אין כפרה עד שישיבו הגזילה לבעליה, הרי נלמד מכאן יסוד בעבודת ה': כל החפץ תיקון אמיתי על פשעיו הגדולים - ילמד תורה לשמה! **והגוזל ואינו יודע ממי גזל** יעשה צרכי רבים ויבקש מה' שיהנה מזה מי שנגזל ממנו או יורשיו ויקבל ע"ע להשתדל להישמר בממונו, והבא להיטהר מסייעים בידו.

סיפור לפורים: 'ליהודים היתה אורה' אורה זו תורה. מסופר על הרב מפוניבז' שהיה עובד קשה כדי שיוכל לבנות את הישיבה הקדושה. כיתת רגליו בחו"ל כדי לזכות עוד ועוד יהודים בעלי ממון ליטול חלק בבנין הישיבה. באחד הימים כשהיה בחו"ל חזר לאכסניה כשהוא באפיסת כוחות ממש. מיד נשכב על המיטה מחוסר כוח. בעל האכסניה רץ להגיש לו כוס תה עם מגדנות להחיות את נפשו. אך הרב אמר: אם אתה רוצה להחיות את נפשי, תיתן לי את הטלפון, כדי שאוכל להתקשר לעוד כמה כתובות...וכך כשהוא עדיין שוכב באפיסת כוחות התקשר הרב לכמה גבירים כדי לזכות גם אותם במצווה החשובה שבה הוא עוסק- בניית הישיבה הקדושה לאחר החורבן הנורא שהיה באירופה. בעל האכסניה שראה את המחזה, לא יכל היה להתאפק ושאל: הרב כבר אינו צעיר, ואני רואה את הכוחות הגדולים שהוא משקיע. מנין לוקח הרב את הכוחות האלו?? השיב לו הרב: אספר לך מעשה שהיה עמי בילדותי, וממנו אני שואב את הכוחות. "בילדותי הייתה אמי שולחת כל שנה משלוח מנות לרב העיירה שבה היינו גרים. אמי היתה אופה עוגה, וכל זמן האפייה הייתה ממלמלת 'בשביל הרב... זה בשביל התורה' ובפורים עצמו הייתה שולחת אותנו הילדים כדי להביא את המשלוח מנות לרב העיירה. שנה אחת הגיע אבי שבוע לפני פורים, וסיפר שהשנה גם לו יהיה חלק במשלוח המנות לרב. אומנם העוגה שאמא אופה זה משלי, אבל אינני שותף פעיל במשלוח. אך השנה גם אני אזכה... **היום הגיע** מוכר ספרים לעיירה ובידו הייתה מסכת בבא בתרא. ואני יודע שלרב העיירה אין ש"ס בביתו. ולכן קניתי את המסכת הזו בשביל הרב. בבוקר יום הפורים קרא אבי לי ולשני אחיי ואמר לנו ללכת להביא את המשלוח המנות לרב. אחי הגדול החזיק את העוגה ולי אמר אבא להביא לרב את המגרה. נכנסנו לבית הרב, אחי הגיש את העוגה לרב, והרב אומר לרבנית 'הנה הילדים של כהנמן הגיעו עם משלוח המנות'. ניגשתי אל הרב ואמרתי לו שהשנה גם אבא משתתף במשלוח מנות. הראתי לרב את הכרך של מסכת בבא בתרא, והסברתי לו שזה מאבא... את המחזה הזה לא אשכח לעולם! מספר הרב מפוניבז' בדמעות. הרב לקח את המגרה, הצמיד לליבו ועצק: אוי גמרא שלימה מסכת בבא בתרא! והתחיל לרקוד עשרים דקות שלמות מסביב לשולחן, כמו בשמחת תורה. הרב כהנמן המשיך לספר ולמרות חולשתו קם ממיטתו והראה בדיוק איך רב העיירה ההיא רקד עם הגמרא בידיו. **ממשיך** הרב כהנמן לספר: הרב קרא לרבנית ושאל אותה: 'את רוצה לתת לי משלוח מנות?' 'בוודאי שאני רוצה' השיבה. אמר לה הרב 'סיכמנו אתמול שאת סעודת פורים אנו אוכלים היום בשעה חמש. אבקש ממך להתחיל את הסעודה בשעה שש, ומשעה חמש עד שש לא להכניס אלי אף אחד! כדי שאוכל ללמוד מהגמרא שעה שלמה בלי הפרעה... הרבנית השיבה בחיוב, ואז הרב הצמיד שוב את הגמרא לליבו ורקד עוד דקות ארוכות עם הגמרא!. הייתי אז בן 11 מספר הרב מפוניבז', וכשראיתי את אהבת התורה של הרב, החלטתי שכשאהיה גדול, אשקיע כל כוחי בתורה. מכאן אני שואב את הכוח להעמדת התורה.

לקט הארות וידיעות חשובות מגדולי ישראל, וכן ידיעות נוספות. ערוך בדרך שו״ת

שאלה: מהי התופעה הנדירה שתתרחש השנה בשבוע הבא?
תשובה: יקראו הפטרת פרשת צו. בדרך כלל זה יוצא או ארבע פרשיות. או שבת הגדול. בפעם הבאה שיקראו את ההפטרה הזאת זה יהיה בעוד 21 שנים.

שאלה: מהו הזמן המסוגל לתפילה על צרכים אישיים בימי הפורים?
תשובה: רבי צדוק הכהן מלובלין כותב על **שבת זכור** שזה זמן מסוגל להיפקד בזש״ק וע״כ הוא זמן לתפילה, ויתפלל כמו שמותר בשבת, למשל יכול לכוונן בבריך שמיה ׳ותיהב לי בנין דכרין׳ וכדו׳ או יתפלל בדרך של מי שברך. **צום תענית אסתר** כותב המשנ״ב בתרפו׳ שהצום הזה נקבע כדי לזכור שהשי״ת רואה ושומע כל איש בעת צרתו כאשר יתענה וישוב אל ה׳ כבימים ההם. ובקו הישר פרק פז כתב שיום תענית אסתר הוא יום מסוגל שיתקבלו תפילותינו וכל מי שצריך רחמים על איזה דבר יקח פנאי לעצמו ביום תענית אסתר ויאמר מזמור כב ואח״כ ישפוך שיחו לפני ה׳ ויזכיר זכות מרדכי ואסתר ותקובל תפילתו ברצון. **ויום הפורים** עצמו הוא יום מסוגל מאוד לקבלת התפילות לרצון והוא עת רצון במרומים כן כתב רבי חיים ויטל, ויש בזה עניין של כל הפושט יד נותנים לו ואין בודקים אחריו. והנתיבות שלום מסלונים אמר ע״ז שהמתפלל בפורים יכול לבטל גם גזירות שנחתמו, כמו בימים ההם בזמן הזה שהתפילות ביטלו גם מה שנגזר ונחתם בטבעת המלך. ורבי מרדכי מנדבורנא הקפיד מאוד שכל חסידיו יגמרו את הספר תהילים ביום הפורים ואמר שמקובל אצלו מאבותיו שהמסיים תהילים ביום הפורים מובטח לו שתפילותיו יתקבלו. וצריך לנצל ימים אלו ולא לעשות את הטפל עיקר ואוי לו לכסיל אשר בזה היום ששערי אוצרות נפתחים, אינו פונה אליהם. והישועה מגיעה רק כשסומכים רק על הקב״ה וד״ז מתעורר ע״י תפילה.
ובעניין הלימוד בליל הפורים: בדרשות חת״ס קילס מאוד ללומדים בין מגילה של לילה למגילה של יום. והבטיח שהוא בן עוה״ב. ולכה״פ ישתדל שלא יעבור עליו יום זה בלי קביעת עיתים לתורה, והכי טוב שאחרי התפילה יישב ללמוד איזה חצי שעה. ומקובל שבעל האגודת אזוב זכה לבנו ה׳אבני נזר׳ בזכות שלמד בליל פורים

שאלה: ישיבה שנהוג בה לאסוף כסף עבור הת״ת, ויש בחור שבימים אלו של המגבית חשקה נפשו בלימוד התורה והוא מעדיף ללמוד איזה מסכת ולא לסייע כלל למגבית, האם יש בכך מעלה או שלא?
תשובה: הייתי פעם אצל רבי חיים קניבסקי והגיע שם אחד מראשי ישיבת מאור התלמוד ברחובות, והוא שאל לרבי חיים האם עדיף להוציא את הבחורים לאסוף כסף עבור הישיבה או הת״ת יום יומים לפני פורים או שיחשוש לביטול תורה? רבי חיים ענה בזה״ל ׳חביבה מצווה בשעתה׳ ועל הבחורים להתגייס כבר כעת לאסוף כסף עבור צרכי הישיבה. וכעי״ז הורה רבי מיכל יהודה לפקוביץ לראש הכולל בו למדתי בעבר, שעל האברכים להיות שותפים במגביות הנערכות לטובת הכולל, גם כשזה בא לפעמים על חשבון הלימוד שלהם.

שאלה: כתוב בחז״ל משנכנס אדר מרבים בשמחה, יש לשאול מהי שמחה המותרת, ומהי ליצנות האסורה דכתיב ביה שכת ליצנים אינם מקבלים פני שכינה?
תשובה: חז״ל אמרו באבות שנים שישבו ואין ביניהם דברי תורה הר״ז מושב לצים. מאידך גיסא מצינו רבות בחז״ל ששבחו את האנשים המשמחים ואמרו עליהם שהם בני עולם הבא, ונקשה למה זה לא נקרא מושב לצים הרי לא היה ביניהם דברי תורה? וביארו רז״ל שיש הבדל בין אמירת ליצנות בלא שום מטרה, שע״ז אמרו חז״ל שהעושה כן אינו מקבל פני שכינה. לבין מה שעושה למטרה מסויימת, כגון לשחרור המתח שאדם נמצא בו לפעמים, או להרחיב ליבם של השומעים בדרשה כדי ששאר דברי המוסר יכנסו לליבם, וכן לעשות אווירה טובה. ודבר זה הוא מעלה גדולה, ומצווה רבה לעשות כן. ועל המשנה באבות שהתורה נקנית במיעוט שחוק כותב שם במדרש שמואל וז״ל: הענין הוא כי מצינו בגמרא שמביאים מילי דבדיחותא כי בזה מתרחבת דעתו כדי לחזור ללימודו ומיעוטו הוא טוב ועל ריבויו נאמר שחוק וקלות ראש מרגילין לערוה. וכן כתב בתפארת ישראל שם וז״ל: מילתא דבדיחותא ג״כ מיעוטו יפה, (ובוודאי נתכוונו לבדיחות, דבלא״ה אמאי ריבויו מביא לערוה). ורבי ניסים קרליץ זצ״ל הרחיב בזה (הליכות שני עמוד קנא) וז״ל: גדר ליצנות הוא דיבורים שאין להם תכלית ותועלת, אך כשיש מטרה טובה בדיבורים אלו כגון לשמח לב שבור או חתן, וכן להלהיב לב השומעים בדרשה, אדרבה צריך ומצווה לעשות כך, ומוסיף רבי ניסים: וזכות גדולה לדרשנים המתבלים דבריהם בדברים המשמחים לב השומעים, כדי שיתקבלו דברי החיזוק על לב השומעים, וכך ראוי וצריך לעשות, עכ״ל. וכן הביא רבי אברהם גניחובסקי (עמודיה שבעה עמוד צה. והובא בהרחבה ב׳אגן הסהר׳ ח״א עמוד 446.) וז״ל: לומר בדיחות בבית הוא דבר טוב מאוד, ומביא שמחה ויש לזה כח גדול לפתור ע״ז הרבה בעיות ורגישויות ע״י״ש. ומובא במעשה איש ח״ה קל. פעם הגיע רבי שלום שבדרון לחזו״א ואמר לו שהוא אומר בדרשותיו כל מיני בדיחות ואנשים עוררו אותו שזה ליצנות האם להמשיך בכך או לא? אמר לו החזו״א דע לך שרק כך צריך למסור את השיעורים. והוסיף החזו״א שאילו בזמנו בליטא היו מרבים בכאלו דברים היו פחות ופחות נתפסים להשכלה רח״ל. ותפקידנו היום להרבות שמחה וחיות בעבודת השם. ויש להוסיף חשיבות עניין זה בפרט בדורנו שהרחוב קורץ ומלא בפיתויים וריגושים, ובתקופת הקורונה כשמסר רבי גרשון אדלשטיין שיחות אמר כמה פעמים שלימוד התורה הוא חשוב עד למאוד, אבל צריך שיהיה בשמחה ובהומור קצת ובאווירה נעימה ורגועה. ורבי חיים קניבסקי רגיל על לשונו הרבה אמירת מילתא דבדיחותא לשמח את כל הסובבים ודעתו שד״ז יכול למנוע הרבה בעיות כגון בחינוך ילדים ובעיות בשלום בית. **ופשוט שמי** שהוא בן עליה ומרגיש שאין לו תועלת בזה, אצלו הדבר נחשב בגדר שניים שישבו ואין ביניהם ד״ת, והרי״ז מושב לצים. **וברור שצריך** להשתדל שלא יהיה בגדר ליצנות מדברים קדושים או דברים ערכיים, ופשוט שלא לעשות צחוק מאנשים. ויזהר לא להגיע לידי הוללות וקלות ראש.

שאלה: האם היתה פעם מלחמה דומה למלחמה שיש כיום בין רוסיה לאוקראינה?
תשובה: מלחמה דומה מאוד היתה לפני כשישים שנים בין רוסיה לאפגניסטן גם אז כמו היום לכאורה רוסיה ניצחה, אך המקומיים לא אהבו את הרוסים ופגעו בהם ללא הרף עד שהרוסים נאלצו לברוח כמו שהיה לאחרונה עם ארה״ב ופיקסטן. ז״א שגם אם הרוסים ינצחו לא בטוח בכלל שזה יהיה ניצחון כי לא שייך לשלוט על אומה שלא חפצה בשליטתך וכל הזמן פוגעת בך ומאבד לך עוד ועוד חיילים.

שאלה: רבים שואלים מה פשר המלחמה הנערכת בימים אלו בין רוסיה לאוקרינה, האם נשיא רוסיה השתטה?
תשובה: אז זהו שלא. צריך לזכור שרוסיה מודרת ומנודה מהעולם כבר הרבה מאוד שנים. ובמשך השנים אמריקה והמערב השתלטו על המון מדינות שהיו בעבר שייכות לרוסיה, ולא עוד אלא שהמערב הקימו באותן מדינות צבא אדיר מסביב לרוסיה שגם מאיים על רוסיה כל הזמן, ובפרט כעת שנאט״ו רוצים לקבל לברית שלהם גם את אוקראינה, ולרוסיה קשה עם מצב כזה שטילים של נאט״ו יוצבו במקום כ״כ קרוב אליהם, ומבחינתם זה דומה לזה שאירן תרצה לשים טילים בסוריה וודאי שלא ניתן לזה, וזאת מלבד העובדה שהרוסים מרגישים שכביכול גנבו להם מדינות כי עד לא מזמן אוקראינה היתה חלק מרוסיה ואפילו אחרי שברית המועצות התפרקה, השלטון שם היה פרו רוסי.

שאלה: אם מציעים לת״ח אדיר להיות בעמדת השפעה הכי גדולה בעולם ויכול להציל יהודים, האם יקח את התפקיד או ישאר ללמוד ולהרביץ תורה?
תשובה: אמנם אין כאן המקום לפסוק הלכה למעשה אבל אפשר לציין מה שרואים מהמגילה, שמרדכי למרות שנהיה משנה למלך העולם כי אחשורוש מלך על כל העולם, בכ״א הוא עלה לירושלים והיה מורה הוראות בבית המקדש בהלכות הסבוכות כמבואר בשקלים.

שאלה: כידוע מוטל על האדם להיות בשמחה בפרט בימים אלו. איך נהיה בשמחה למרות כל מה שעובר עלינו?
תשובה: הכל תלוי במה מתרכזים ועל מה מדברים, כי לכל אחד יש דברים טובים ודברים לא טובים ומוטל עלינו להתרגל לדבר על הדברים הטובים. למשל לאדם יש שני ילדים אחד ילד טוב ואחד ילד שפחות עושה נחת. זה שיש לך ילד פחות טוב זה לא צריך להוריד את השמחה על הילד הטוב שה׳ נתן לך. ויש לנו להפנים שגם מה שנחשב בעינינו לדבר רע הוא לא רע אלא זה רצונו יתברך, וע״י שמחה הכל יתהפך לטובה. ויש להוסיף שיהודי צריך לשמוח מעצם היותו שייך לעם הנבחר, ובפרט מי שמשתדל לקבוע עיתים לתורה ככל שיכול. הולכי נתיבות.

שאלה: האם מי שיש לו תפיסה בסוגיות ברמה גבוהה, בהכרח שהוא מבין בענייני העולם?
תשובה: הגר״א במשלי א-ב אומר שיש בכל אדם שלושה סוגי שכלים. שכל העיוני, שכל המחשבה, ושכל המעשה. עיוני - הוא בדרכי שמים. מחשבה - הוא הנהגה במידות. ומעשי - זה במקצוע כנגר וטבח. וכמו שנגר שיודע לייצר ארונות מדהימים, לא בהכרח שהוא יוכל להתנהל עם בני אדם, כך אדם שמבריק בשכל העיוני יהיה חלש בשכל המעשי, או בשכל המחשבה. וכמו שיש שבני בית שלא יודעים גמ׳ מבינים בחינוך יותר מהבעל הלמדן.

שאלה: רבה בחיידר רואה את כל הכיתה משתוללים לרגל ימי הפורים, האם יש שיטה מפתיעה להתגבר ע״ז?
תשובה: אם אתה לא יכול לנצח מישהו תתחבר אליו. וזה מה שיעשה עם הילדים, הוא ישתולל איתם וירקוד איתם ביחד ואח״כ יחד איתם הוא ירגיע.

שאלה: איך ניתן למנוע בפורים מהילדים לאכול כל היום ממתקים ושוקולדים המזיקים לבריאות?
תשובה: היום ניתן לראות (הכל כתוב על המוצרים) כמה דברים לא בריאים יש בכל מוצר, ולפי החשבון הפשוט מי שלא נשמר, בפורים לבד הוא אוכל קילו סוכר, ושומנים רוויים ושאר מרעין בישין המשחיתים את הגוף. בקבוק שתייה קטן למשל מכיל 15 כפיות סוכר, ומי שלא נשמר אז הוא שותה במשך היום כמה כאלו, וכן ע״ז הדרך, ולכן: דבר ראשון כדאי לתת להם ארוחת בוקר טעימה ומזינה, כך לפחות יהיה להם פחות חשק לשבוע מממתקים. שנית אפשר להחליף את הממתקים תמורת הפתעות מ׳הכל בשקל׳ וכדו׳, העיקר שהגוף לא ישחת. ובכוח זה לא יעזור. וראוי להוסיף שיש שחושבים משום בל תשחית צריך לאכול את כל המשלוחי מנות שקיבלו, צריך לזכור את הדין של בל תשחית דגופא עדיף והגוף הוא לא פח זבל, ובפרט שעובר איסור של ונשמרתם.

שאלה: האם דברים שעשויים מבצק עלים בריאים לגוף או לא?
תשובה: כל מה שעשוי מבצק עלים, ובפרט **בורקסים** וכן דברי מאפה מסחריים כוופלים עוגות ועוגיות רוגלך וחטיפים, מכיל בתוכו **מרגרינה** ושומנים שמאוד מאוד לא בריאים לגוף, ומזיקים.

שאלה: כתוב בגמ׳ נדה מה: בינה יתירה ניתנה לאישה, במה זה מתבטא?
תשובה: הרב שטינמן אומר שלא הכוונה דווקא לחכמה, אלא לחושים מסויימים שאין לבעל, דהיינו שהיא מבחינה מה טוב לבית, לילדים, ולבעל, והיינו שהשכל המעשי שלה יותר מפותח בעיקר בענייני העוה״ז וחוש להבחין בטיפוסים השונים מי מרמה ומי רוצה לגנוב וכן מי אדם ישר וכדו׳, לכן לפני שאדם מסיק כל מיני מסקנות ראוי לו להיוועץ באשתו. רבי שלמה הופמן מביא את העניין הזה ומביא שכך משמע גם בגאון במשלי, ורבי שלמה סיפר שהסבא מסלבדוקה חשב על בחור מסויים שהוא לא הגון, והוא שינה את דעתו עליו ברגע ששמע מהאיזושהי אישה ששחה לתומה שהבחור הגון.

שאלה: מה המתכון של מחנך שתלמידיו יידעו היטב את הסוגיות אותם הוא מלמד?
תשובה: להכין היטב את השיעור, גם אם הוא יודע זאת בע״פ, עד שהדברים יהיו נהירים לו וקולחים, וע״ז יכנסו הדברים לעצמות של התלמידים, ובלאו הכי הילדים יאבדו את החשק ללימוד וייווצרו בעיות קשות של משמעת. אני זוכר שלמדתי אצל רבי מיכל יהודה ליפקוביץ, כל יום הוא היה מגיע כמה שעות לפני השיעור לתלמידיו בישיבה קטנה, והיה מכין את השיעור היטב למרות שברור שידע את כל השיעור בע״פ וכך עשה במשך 70 שנה.

שאלה: אבא שהעניש את בנו והתברר שטעה, האם צריך לבקש ממנו מחילה?
תשובה: אם לא יבקש סליחה הילד ירגיש שאין צדק בעולם, והאבא לא יפסיד מזה שום דבר.

מדור זה יש להימנע מלקרוא בשב״ק: רעיונות של השבוע: א. משלוח מנות מוצלח וזול: תיון (לתה) ממלאים אותו בשקיות תה בטעמים שונים, מעצבים יפה בצלופן. **ב.** המשלוח הכי טוב לחברים ולשכנים זה לתת משהו שימושי ובמקום, וזה סוג מסויים של ארוחת בוקר כמו חבילת כריות וחלב. או דגנים שונים וחלב. אפשר גם לשלוח לחמניות או בגטים עם סוגי גבינות. שוקו ומעדנים. אפשר להוסיף ירקות חתוכים. אפשר גם פיצה קפואה ורקולה. משלוח נוסף שיש בו תועלת הוא: מילק שיק ביתי עם קש ופירות מסביב. **עוד** רעיון למשלוח מנות: מנפחים בלון טובלים אותו בשוקולד מומס מקפיאים אותו, ולאחר זמן זה מתקשה מפוצצים את הבלון יוצא קערה משוקולד שאפשר למלאות אותו מכל טוב. **ג.** רעיון מעולה לשמירה על טריות מלפפונים לאורך זמן: להכניס לתוך שקית מגבת או ניר סופג, להניח מעל את המלפפונים, לסגור היטב את השקית ולהכניסה לשקית נוספת סגורה, לשמור במקרר. נשמר מעולה טרי וטוב למשך שבוע ויותר. **ד.** עצות לכאב גרון או שיעול: א. אכילת מרמלדה ג׳ינג׳ר - זנגביל, נמכר בחנויות פיצוחים, מאוד עוזר לשיעול (ממותק עם קצת סוכר, שממעיט את החריפות הטבעית). ב. מציצת מסמר ציפורן (אחד או שניים), או הכנת תה עם ציפורן טחון. עוזר במקום (אם כי לא לכל סוגי הכאבים). **ה.** עצות לפוסט קורונה: יש טיפות שניקראות סימפונוס-2000 או 3000. מניסיון אישי (ובהמלצת החברותא) זה ממש עוזר משיעול. מ ו מ ל ץ ! ! ניתן להשיג בבית מרקחת הוס (רחוב חזו״א)- זה מיוצר במיוחד עבורם. **פינה בענייני ברית מילה: גורמים שכיחים לצהבת:** חוסר במזון לתינוק יגרום לעליית הצהבת, לכך חשוב מאד לוודא שהתינוק אוכל כמות מספקת, יש להקפיד על הארוחות במועד ביום ובלילה, במידה והתינוק ישנוני יש להעירו לאכול. בתינוק שנולד מוקדם תיתכן צהבת בשל חוסר בשלות של הכבד. ישנם מצבים שבהם הגורם לעליית הצהבת הינו הרס מוגבר של כדוריות דם אדומות (כד״א) שזהו הבילורובין (הצהבת): - כאשר האם הינה בעלת סוג דם O או סוג דם שלילי (-RH) ולילוד יש דם שונה, במצב זה האם מעבירה ללילוד נוגדנים אשר תוקפים את דמו (קומבס חיובי). נוגדנים אלו מתפתחים אצל האם בעקבות חשיפה לדם הילוד לכך הצהבת גוברת מלידה ללידה ואינה שכיחה בלידה ראשונה. - תסמונת G6PD (רגישות לפול)- כד״א פגומות הנוטות להתהרס, שכיחה בעיקר (אבל לא רק) אצל יוצאי לוב, סוריה ועיראק, במקרים אלו הצהבת יכולה להיות ממושכת ולעלות גם בשלבים מאוחרים יחסית ומצריכה ערנות מיוחדת. שטף דם בקרקפת התינוק לאחר הלידה (ואקום), תהליך הספיגה של הדם גורם לעליה בצהבת, במצב זה תיתכן ירידה מהירה של הצהבת עם סיומה של ספיגת השט״ד. מהמוהל רבי ידידיה קרביץ.

שאלה בחושן משפט: מה הדין שיכור שהזיק בשעת שמחת פורים?
תשובה: שיכור שהזיק בכוונה להזיק הדין הוא שחייב. ונחלקו הפוסקים בהזיק מחמת שמחת פורים. ברמ״א כתב שפטור. ואילו הרמב״ם והמהרש״ל כתבו לחייב. וכתב המשנה ברורה שהיזק גדול נהגו לחייב. ונחלקו הב״ח והערך שי מה הדין במקום שהמזיק והניזק חולקים האם המזיק היה שיכור מי צריך להביא ראיה. ומחלוקתם גם לעניין חיוב שיכור בד׳ דברים. **מקורות:** עירובין סה. שו״ע חו״מ רלה כב. שו״ת הב״ח שאלה סב. ערך שי סימן שעח׳. רמ״א סו״ס שעח. רמ״א או״ח תרצה׳ ב. ובמשנ״ב סקיד׳. רמב״ם כא יא מחובל ומזיק. יש״ש המניח סימן ג. מתוך הספר החשוב ׳משפטי אהרן׳ לרבי אהרן אקר שליט״א מחשובי הת״ח והדיינים בעולם. ברכת מזל״ט לרגל נישואי בנו הבחור החשוב רבי יהונתן נ״י.

קצת הלכות לפורים

תענית אסתר: מותר להסתפר ולהתרחץ רגיל בתענית אסתר, ורבי חיים קניבסקי התיר אף לשמוע שירים, והרב אלישיב אסר לשמוע שירים. **מחצי שעה לפני זמן קריאת המגילה אסור להתרחץ.** ע"פ משנ"ב תרצב טו. וכן אסור לישון. ול"מ שעון מעורר.

אסור לטעום קודם קריאת המגילה גם בלילה כשחלש קצת מהצום וגם ביום. וד"ז אומר רח"ק שזה נאסר אף לנשים. אא"כ לא יכולים וחלשים מאוד מאוד. רמ"א משנ"ב ושעה"צ תרצב ד. ומביאים בשם הרב אלישיב ורבי ניסים שהתירו ביום ויש לעיין בזה.

מקרא מגילה: אם הבעל קורא התחיל הברכות לפני שנכנס, עדיף לומר את הברכות ולקרוא מהחומש מהר עד כדי שיספיק לשמוע רוב קריאת המגילה מהבעל קורא שקורא במגילה. שלמי תודה. **יזהר מאוד לא להסיח דעת** בעת קריאת המגילה, ואם הסיח דעת לגמרי עד שלא אם שם לב לקריאה ואיבד אפי' מילה אחת חוזר וקורא. ואם מסתפק בזה הקלו שאינו חוזר. **אדם שהתפלל** תוך כדי שהבעל קורא קורא המגילה למרות ששמע הכל מהבעל קורא לא יוצא יד"ח.

בחור בר מצוה ללא זקן האם יכול להוציא בקריאת המגילה: בלילה כיוון שהוא מדרבנן יכול להוציא מדין חזקה. ובבוקר דהוי מדברי קבלה אינו יכול להוציא.

אם נתעורר לו צורך לנקביו ואפי' שלא יכול להתאפק 72 דקות, (וכשאינו בבל תשקצו) תוך כדי הקריאה יכול להמשיך לשמוע ויוצא יד"ח. ביה"ל צב ו קורא כדרכו.

בעניין הכאת המן. יעויין ברמ"א תרצ יז בשם הב"י ונו"כ שם דאין לבטל מנהג זה. וכמובן עם שיעור וגבול, אבל לבטל לגמרי אסור.

אם דיבר בין קריאת המגילה לאמירת ברכת הרב את ריבנו, אינו אומר הרב את ריבנו. שעה"צ תרצב יב. **נשים ששומעות** קריאת מגילה בבית אינן אומרות הרב את ריבנו.

רבי חיים קניבסקי פשוט לו שאין לטעום קודם נתינת מתנות לאביונים ומשלוח מנות.

מצוות היום משלוח מנות ומתנות לאביונים, כתב הפרמ"ג תרצה' שיש בזה דין חינוך.

משלוח מנות מטרתו להרבות אחווה, וע"כ צריך שהמקבל יידע מי נתן, ואומרים הפוסקים שאם לא יודע לא יצא יד"ח. **אין יוצא יד"ח** מתנות לאביונים בנתינה לתתי"ם, הליכות שלמה לרש"ז. **אישה** חייבת במשלוח מנות ומתנות לאביונים: **במשלוח מנות** אינה צריכה לקנות המנות באיזה קניין.

מתנות לאביונים לאישה הרב אלישיב פוסק שצריך לזכות את המתנות לאישה כשהבעל נותן בשליחותה. וכשנותנת לבד אינה צריכה רשות ממנו.

שתה יין אינו צריך לברך על שום משקה ששותה אח"כ. וכששתה פחות מכשיעור ורוצה לשתות שתיה יבקש ממישהו שיוציא אותו, או יברך על איזה מאכל שיהכל. שו"ע ונו"כ קעד. שו"ע תרצו.

מדין חינוך. צריך לדאוג שבניו הקטנים יקיימו את מצוות היום כולל משלוח מנות ומתנות לאביונים.

אבא שביקש מבנו שלא ישתכר, זה לא נחשב שביקש ממנו לבטל מהתורה, כי דעת הרמ"א שחייב אניש לבסומי, זה בלי להיות שיכור וכן מצינו אצל הרבה מגדו"י שלא משתכרים. רבי חיים קניבסקי נוהג לשתות אחרי קיום מצוות היום בשחרית, ואח"כ הולך לנוח ועי"ז מקיים עד דלא ידע כרמ"א, שולחן שלמה. **ומצוות שתיה** היא ששותה יין ומביאו לכבידות ועייפות, אבל השותה מעט יין ואין הולך לישון מחמת זה אז אינו יוצא יד"ח המצווה כלל.

יין בתוך הסעודה צריך לברך הגפן. ואם שתה קודם הסעודה א"צ לברך ובפורים זה אף שלא היה בדעתו לשתות בתוך הסעודה.

אסור לעשות מלאכה בפורים והעושה אינו רואה סימן ברכה. ואומר רח"ק שהדין הוא כחוה"מ. **וזה הכל** כשזה לא לצורך פורים, אבל לצורך פורים כגון כיבוס גיהוץ ושאר דברים מותר כבחול.

שכח על הניסים. ישלים לפני יהיו לרצון הראשון שלפני א. נצור.

כמה הלכות לפורים ביום ו' שחל השנה במוקפין צריך להתחיל את הסעודה קודם חצות היום ואפשר גם עד השעה העשירית. ואם לא אכל יכול להתחיל לאכול מאוחר לפני השקיעה ולפני שמקבל ע"ש שבת, וכשיגיע שבת וזמן קידוש יפרוס מפה ויקדש, ואם שתה יין לא יברך הגפן רק קידוש בלבד. וימשיך באכילה לכה"פ כביצה, ובברכת המזון לא יאמר על הניסים רק רצה. וד"ז נהגו בעיקר אצל החסידים ובחצרות האדמורי"ם. **ובפורים** שחל בער"ש התירו רוב הפוסקים לגזוז ציפורנים לכתחילה. ולעניין תספורת וגילוח יש שהתירו. ויזהר למשמש בבגדים בער"ש. **יש להיזהר** להוריד צבע מהפנים לפני שבת ואם לא הוריד מותר להוריד בשבת אם זה לא ציור או כיתוב שבמקרה כזה נקרא מוחק וצריך לשאול לרבותיו.

העושה מלאכה בפורים אינו רואה סימן ברכה. מותר לעבוד בפורים עבודה הנצרכת לפורים.

הלכות שבת: מתוך מנחת איש לרבי אי"ש שפירא שליט"א: המשך בורר: עור של עוף מבושל יש להסתפק אם נחשב כמין אחד עם העוף או כפסולת , ונראה שאותם האנשים שאינם אוכלים את העור יש להם להחמיר ולהחשיבו כפסולת , אבל עור עוף צלוי הרי זה כמין אחד עם העוף . **ברירת חלק שאינו ראוי:** אף במין אחד יש איסור בורר במקום שחלק מאותו מין אינו ראוי לשימוש באחד מן השימושים החשובים של אותו האוכל, ולכן קמח מצה המעורב עם פתיתי מצה אסור להפרידם זה מזה כיון שאין הפתיתים ראויים לעשות מאכלים הנעשים מקמח, ואסור להפרידם אף אם אין בדעתו לעשות את אותם מאכלים מן הקמח , ויתכן לומר שאין זה איסור אלא כאשר עיקר שימושו של אותו המין הוא למאכל מסויים אשר חלק מאותו המין אינו ראוי אליו .

המשך דיני שביעית. והשבוע דיני הפקר. ערוך מתוך שיעורי רבי דוד שריבר שליט"א: האם מותר לנעול גינה שלי שגדלים שם פירות שביעית? מצוה מה"ת להפקיר את היבול הגדל בשנה השביעית שיש בו קדושי"ש. ולכן אדם שגדל לו בשדה או בגינה פירות הקדושים בקדושת שביעית אסור לו לנעול את שדהו ועליו לאפשר גישה לקטיפת הפירות. לכן כשמטיילים ורואים שדה עם פירות שמיטה מותר להיכנס ולקטוף (אך יש להיזהר מחילול ה' ומסכנה). **מי שעובר ולא מפקיר, מותר לקחת בעל כרחו?** גם מי שאינו נוהג כדין ואינו מפקיר את הפירות, למרות זאת פירותיו הפקר ומותר לקחתם. **מי יכול ללקוט מהפירות?** אין חילוק בין עני לעשיר, אלא כל אדם רשאי ללקוט מפירות שביעית. **לבעל השדה יש זכות קדימה בפירות?** לבעל השדה אין זכות קדימה בפירות מאדם אחר– הן לקטוף את הפירות והן אם לא קוטף את כל הפירות אבל רוצה לקחת לעצמו פירות מסויימים מאשר אדם אחר, ולכן אין בעל הפרדס יכול למנוע מאנשים לקטוף אתרוגים מסויימים מהפרדס, אלא כל שהפירות עדיין מחוברים יד כל אדם שווה בהם, ורק אחרי שנלקטו זכה בהם הלוקט.

חידות

חידות שינון הפרשה ויקרא לפי סדר הא – ב. א. הקרבן שמביאים על ספק עבירה? **אשם. ב.** אחד הדברים שאפשר להביא כקורבן העוף? **בני יונה. ג.** מה צריך שיהיה במנחת ביכורים? **גרש כרמל. ד.** הכהן זורק ממנו על המזבח? **דם. ה.** מי מביא פר בחטאו? **הכהן המשיח. ו.** שם הפרשה? **ויקרא. ז.** קרבן עולה חייב להיות ממין? **זכר. ח.** על חטא בשגגה מביאים קרבן? **חטאת. ט.** מה הכהן עושה עם האצבע בדם? **טובל. י.** להיכן שופכים את הנותר מהדם? **יסוד המזבח. כ.** על מי מוטלת עבודת הקרבנות? **כהנים. ל.** מה מביאים עם המנחה? **לבונה. מ.** חייב להיות בכל קרבן? **מלח. נ.** מי מביא על חטאו שעיר עיזים זכר? **נשיא. ס.** פעולה שעושים על הקרבן לפני שחיטה? **סמיכה. ע.** קרבן שכולו כליל? **עולה. פ.** הכהן המשיח מזה מדם קרבנו גם על ה? **פרוכת. צ.** קרבן עולה נשחט בצד? **צפון. ק.** הפעולה שעושה הכהן במנחה לפני הקטרתה? **קומץ. ר.** מה ניחוח לה'? **ריח. ש.** איזה קרבן בא מכל מין? **שלמים. ת.** איך נקרא שלם ללא מום? **תמים.**

חידות שינון הפרשה צו לפי סדר הא – ב.: א. במה משה חגר את אהרן? **אבנט. ב.** על איזה אצבע נתנו את הדם? **בוהן. ג.** איזה כהן היה אהרן? **גדול. ד.** את מה מוציאים מחוץ למחנה? **דשן. ה.** מקום אשר תשחט העולה תשחט? **החטאת. ו.** מה כתוב שיעשה משה עם הדם? **ויזרוק. ז.** מי יאכל את המנחה מבני אהרן? **זכרים. ח.** איזה כלי שבשלו בו ישבר? **חרס. ט.** לאיזה מקום מוציאים את הדשן? **טהור. י.** איזה שוק נותנים תרומה לכהן? **ימין. כ.** עונש לאוכל דם? **כרת. ל.** מה אוכלים עם הבשר? **לחם. מ.** סל של מה אמר ה' למשה לקחת? **מצות. נ.** כלי שבשלו בו חטאת שאפשר לנקות ולהשתמש בו? **נחושת. ס.** באיזה מדבר ציווה ה' את משה? **סיני. ע.** חלב של אחד מהבהמות האסורים? **עז. פ.** דין הבשר של השלמים ביום השלישי? **פיגול. צ.** מה הוא נזר הקודש? **ציץ הזהב. ק.** מה נאמר על תורת האשם? **קודש קדשים. ר.** מה עשו עם הקרב והכרעיים? **רחצו במים. ש.** במה היו החלות של השלמים בלולות? **שמן. ת.** החטאת אשר יובא מדמה אל אהל מועד דינה? **תשרף.**

שמות ספרים בפרשה: ויקרא: קרבן מנחה. מנחת פיתים (הגר"מ אריק). מרחשת. מנחת ביכורים. **שמות ספרים צו:** תורת העולה (רמ"א). תורת החטאת. תורת המנחה. תרומת הדשן. אש תמיד. קרבן אהרן. מנחת כהן. מנחת חריבה. איל המילואים. **שמות ספרים מגילת אסתר:** עיר שושן (לבוש). יין מלכות. יד המלך. דבר מלכות. פתגם המלך. איש ימיני. שמן המור. מאמר מרדכי. שער המלך. גנזי המלכת. פתשגן הכתב. לבוש מלכות. אורה ושמחה. דובר שלום.

חידות פרשת שבוע ויקרא: מהמרצה הנודע רבי יאיר נוסבכר: **א.** הפוך מחלק? **ב.** מסימני האגדה? **ג.** פסוק שרוב מילותיו באותו שורש? **ד.** תפילה? **ה.** הרי? **ו.** מקל שמכים בו? **ז.** קרן בפרשה? **ח.** פסוק שמוזכר בו ארבע פעמים מלח? **ט.** שני פסוקים אותו הדבר בדיוק? **תשובות: א.** שעיר. **ב.** נרצה. **ג.** אשום הוא אשום אשם לה' (ה יט). **ד.** מנחה. **ה.** כרמל. **ו.** אלה. **ז.** קרן וחומש. **ח.** ב יג. **ט.** ג ו טו.

חידות פרשת שבוע פרשת צו: א. 5 פרשות בפרשה? **ב.** משביח את האדמה? **ג.** לובשים אותו בחורף? **ד.** תחליף את המילה בגד לרגל והוא יפסיד את ממונו? **ה.** דברים הקשורים לפסח? **ו.** איזה מילה אונקלוס כתב כפול? **ז.** ספרו של חנוך הניך אייגש זצ"ל? **ח.** איזה חיה תירגם אונקלוס לשם של עוף? **תשובות: א.** צו חוקת בהר במדבר תרומה ויגש דברים. **ב.** דשן. **ג.** מעיל. **ד.** פשט את בגדיו – פשט את הרגל. **ה.** לפחות 3 חמץ מצות זבח דם . **ו.** סביב - סחור סחור (ז ב). **ז.** מרחשת. **ח.** שור תור.

חידות מגילת אסתר: א. מנלן שגם אצל נכרי אומרים שלוחו כמותו? **ב.** מה אחשורוש לא ידע? **ג.** מה המן הפיל, מה הוא לא הפיל ואיפה הוא נפל? **ד.** מנלן שנשים לא אקיראי עם? **ה.** מי לבש תכריך בחיו? **ו.** מנלן שגם אצל הגויים יש זריזים מקדימים? **ז.** איזה דבר קיבלו היהודים מאחשורוש רשות לעשותו ולא עשו? **ח.** מי היה משנה למלך אחשורוש? **ט.** מנלן שאסתר לבשה כתר מלכות עוד לפני שהוכתרה למלכות? **י.** מנלן שהמן רצה להרוג את היהודים באדר רגיל ולא באדר ב'? **יא.** היכן במגילה מצינו מישהו שהולך עם בוץ? **יב.** מי היה לו זנב לבד מושתי? **יג.** נתן משלוח מנות לאחר והשולח והמקבל עברו איסור (לא אבל)? **יד.** איך יתכן בן עיר שיהיה חייב במגילה רק בטו אדר? **טו.** באיזה מצב יוצא אדם יד"ח במגילה רק אם קורא ולא אם שומע? **טז.** האם מרדכי היהודי היה בזמן נס חנוכה? **יז.** פסוק בן 43 מילים במגילה? **יח.** מילה המוזכרת במגילה קרוב למאתים פעמים. **יט.** פסוק עם אותה תיבה ג"פ רק עם ניקוד שונה? **כ.** כמה סוגי משתה במגילה? **כא.** המשותף בין פורים לתשעה באב? **תשובות: א.** הרי המן לא עשה בעצמו את העץ בחצר שהרי יועציו אמרו לו יעשו עץ גבוה חמישים אמה ומחר אמור למלך ובסוף כתוב שתלו את המן על העץ אשר הכין, רואים שנקרא על שמו אפילו שלא עשה בעצמו. **ב.** מי בחצר. **ג.** ויפל פור הוא הגורל, אל תפל דבר מכל אשר דברת, והמן נופל על המיטה. **ד.** כי כתוב שבזמן שאחשורוש עשה משתה לכל העם - גם המלכה עשתה משתה נשים. **ה.** ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות... ותכריך בוץ וארגמן. **ו.** משום שיועצי המן אמרו לו ובבוקר אמור למלך ויתלו את מרדכי והוא הגיע כבר בלילה. **ז.** כתוב אשר נתן המלך ליהודים... ושללם לבוז ואחרי זה כתוב ובביזה לא שלחו את ידם. **ח.** בפסוק האחרון במגילה: כי מרדכי היהודי משנה למלך אחשורוש. **ט.** כתוב וישם כתר מלכות בראשה וימליכה תחת ושתי. **י.** כתוב בשלושה עשר לחודש שניים עשר הוא חודש אדר. באדר ב' פורים בחודש השלושה עשר. **יא.** תכריך בוץ וארגמן. **יב.** אדם הראשון נולד עם זנב. **יג.** יו"ד קס ו מלווה לוה משום ריבית. **יד.** בן עיר שהיה בספינה ולא היה בידו מגילה עד טו קורא בטו שו"ע תרפח ח. **טו.** במנמנם. **טז.** רש"י מנחות סד: שמרדכי היה באותו נס. **יז.** פ"ח פ"ט. **יח.** המלך. **יט.** אשר הגלה מירושלים עם הגולה אשר הגלה. פ"ב פ"ו. **כ.** 1. משתה 180 יום. 2 משתה שבעת ימים. 3. משתה ושתי. 4. משתה כשהומלכה אסתר. 5 כשקבעו הגזירה המלך והמן ישבו לשתות. 6 משתה אסתר למלך והמן. 7 למחרת אותו משתה. 8. שמחה וששון ליום משתה ויום טוב. 9. משתה יד באדר. 10 משתה למחרת בשושן הבירה. **כא.** 1. רק בהם מגילה בלילה. 2. רק בהם ואתה קדוש אחר המגילה. 3. רק בהם מגילה אחרי קריה"ת. 4. רק בהם קדיש בלא תתקבל אחרי המגילה. 5. רק בהם פסוק אחרון במגילה אומר בקול רם. 6. רק בהם שבת שלפני קוראים מעניין המועד. חזון וזכור. 7. יש פסוקים באסתר עם מנגינה של איכה.

חידות כלליות ולילדים: א. איך יכול להיות שהמילה נגמרת מתחיל בנון ונגמר בויו? **ב.** איך יכול להיות שאדם יהיה בחדר עם מנורה, ובחוץ יהיה עשרה מתגים ורק אחד מהם מדליק את החשמל, איזה פעולה יעשה באדם בחוץ כדי שהאדם שבפנים יוכל לשאול שאלה אחת והוא ידע איזה מתג הדליק את האור? **ג.** הכין מתפללים שמו"ע לכיוון מערב ולא מזרח? **ד.** איך יתכן מצוות פדיון הבן שיתקיים בזמנו (בגיל 30 יום) ואחיו מאבא ואמא יהיה נוכח בפדיון? **ה.** איך יכול להיות שעט כחול עם דיו כחול והוא כותב אדום? **ו.** איזה שני כלי תחבורה באותו השם למעט האות האחרונה שהיא שונה? **ז.** כמה אותיות יש בתי"ך? **ח.** שלוש נרות דלקו אחד כבה כמה נרות נשארו? **ט.** מה יש בעולם יותר עליות או ירידות? **י.** איזה דבר יש לו ארבע רגלים והוא לא חיה? **יא.** איזה דבר יש ברוב הבתים והוא רואה ואינו נראה? **יב.** איזה סבא ונכד כתובים בשמונה עשרה באותה הברכה (חוץ מהאבות)? **יג.** איזה מאכל שמים אותו ברוב המאכלים (המבושלים) ואותיותיו הוא כינוי לאדם מלא? **יד.** איזה ארבע מילים בני שתי אותיות ברצף נאמרים הרבה פעמים ביום? **טו.** אח של אח שלי מאבא ואמא והוא לא אח שלי? **טז.** כמה זמן לוקח לספור עד מליארד כשסופר ברצף בלי לאכול ולישון וכל שנייה סופר אחד? **יז.** איך יכול להיות שאדם לאשתו ביצה בשולחן נקי וריק והשולחן לא ירטב כלל? **יח.** איזה מילה משמשת לדבר שהוא מאיר לעולם, קשור לנרות חנוכה, והוא קשור לגבאי של ביהכ"נ? **יט.** איזה דבר יש כמעט בכל בית, הוא בגודל של עשרות מטרים ולא תופס מקום כלל? **תשובות: א.** המילה ונגמר מתחיל בויו. **ב.** ידלק מתג ראשון פ"א שני פעמיים וכן הלאה, ההוא ייצא וישאל את מה הדלקת כך וכך פעמים. **ג.** בכותל המערבי. **ד.** תאומים. **ה.** כתב את המילה אדום. **ו.** רכבת רכבל. **ז.** במילה תנ"ך יש שלוש אותיות. **ח.** שלוש. **ט.** אותו הדבר. **י.** מיטה,. **יא.** קוקר. **יב.** אתה חונן לי**אדם**' ונכדו אנוש מלמד לאנוש בינה. **יג.** שֶׁמֶן אדם שָׁמֶן. **יד.** אף על פי כן. **טו.** אני בעצמי. **טז.** בערך 31 שנה ברצף. **יז.** ביצה קשה. **יח.** שמש. **יט.** סליל של נייר טואלט.

חידון משמעויות מילים לפרשת ויקרא: ט' משמעויות למילה מעל: מעל - שינוי: "נפש כי תמעול מעל" רש"י: אין מעילה בכל מקום אלא שינוי (ויקרא ה טו). **מעל - שקר.** תרגום: שקר (שם). **מעל - דבר מכוסה.** אבן עזרא: דבר שנתכסכה עליו מגזרת מעיל (שם). **מעל - מלמעלה. בגובה.** "אשר בשמים ממעל" (שמות כ ד). **מעל - מעליו,** (להיפך מתחתיו) "גחלי אש מעל המזבח" (ויקרא טז יב). **מעל - חטא ופשע** "ויד הסגנים והשרים היתה במעל הזה" מצודות ציון: במעל, ענין חטא ופשע (עזרא ט ב). **מעל - בגד.** מעל בתפקיד. מעל באמון. **מעל - גנב.** מעל בכספים שבאחריותו. **מעל - מעל ומעבר,** יותר מיכולתו.

חידון משמעויות מילים לפרשת צו. ז' משמעויות למילה חבוש. חבוש - קשור. "ויחבוש להם מגבעות" רש"י: לשון קשירה (ויקרא ח יג). **חבוש - לשון תיקון.** "ויחבוש להם מגבעות" תרגום: ואתקן להון כובעין (שם). **חבוש - לשון זרוז** "ויחבוש את החמור" תרגום: וזריז ית חמריה (בראשית כב ג). **חבוש - טעון** "ועמו צמד חמורים חבושים" רד"ק: חבושים טעונים (שופטים יט י). **חבוש - אסור.** נעול. חבוש בבית האסורים. **חבוש - שכיסוהו בתחבושת.** הפצע חבוש. **חבוש - שם של פרי.**

סיפור לפורים המיועד לאלו שיש להם תועלת

כמו כל שנה, ר' בנימין קם בפורים לותיקין. חבל לבזבז את הזמן. מנין רציני ומכובד, בלי תחפושות ושטויות. בקריאת המגילה דופקים רק בהמן הראשון והאחרון. בלי כל הילדים שבאים עם הפיקות שלהם ומפריעים לריכוז.

אחרי התפילה הוא נשאר ללמוד שעה, ואז הגיע הביתה. הוא נטל מהשולחן את אחד ממשלוחי המנות. "למי זה? לגולטליב?" הוא בדק שהמשלוח מכיל שתי מנות ראויות לאכילה. הגביה את המשלוח ג' טפחים כדי לעשות 'קנין' ומינה את אשתו לשליחה להעביר את המשלוח. כתוב במשנה ברורה שעדיף להעביר על ידי שליח. אחר כך הוא התקשר לקופת השכונה ונתן להם פרטי אשראי למתנות לאביונים. 50 ש"ח לכל אביון כחומרת הגרי"ש. "ואתם מעבירים את זה בו ביום, כן?" שתה כוס וחצי יין מתוק 'יותר מלימודו', והלך לנוח. ברחוב כבר הסתובבו הרכבים עם המוזיקה, ובגלל הרעש הוא לא הצליח להירדם. הוא פשפש בזקנו ולא החליט האם זה נחשב שיצא את הרמ"א של 'עד דלא ידע'. 'אם אני בכל מקרה לא נרדם, אולי אני אלמד משהו, חבל לבזבז את היום'. פתח את הטור והמשיך מהסעיף שסיים אתמול. אחרי מנחה גדולה תפסו אותו כמה שיכורים וניסו להרקיד אותו באמצע הרחוב. הוא התנער מהם וברח הביתה לנקות את הפראק מהיין שנשפך עליו. הם נטלו ידיים לסעודה שעתיים זמניות לפני השקיעה. על השולחן היו מונחים כמה בקבוקי יין ומשקאות שונים, יותר בשביל התפאורה מאשר לשימוש. בין מנה למנה התפלפל ר' בנימין עם גיסו על גדרי דין שמיעת המגילה. "אולי תשירו משהו?" הציעה הרבנית. ר' בנימין נענה לבקשה. "'יודו לה' חסדו, יודו לה' חסדו ונפלאותיו לבני אדם", תופף באצבעו על השולחן לקצב השירה המנומנמת.

הדלת נפתחה בבת אחת ושיכור פרץ אל הבית, עטוי מסכה דמוית טראמפ, עם הבעה של השלב שהוא כבר לא נבחר לכהונה שניה אבל עדיין לא השלים עם זה.. "מה כל כך יבש פה?" זעק בקול טראמפי צרוד. הוא תפס את שני הקטנים והתחיל לרקוד איתם סביב השולחן "עדה עדה לא ידעי". כשטרמפ טיפס על כיסא לכיוון השולחן, ר' בנימין כבר חשש לחינוך הילדים. מה הם יזכרו מפורים??!! שאל את עצמו כמעט ביאוש. פניו נהיו סמוקות ולא מיין, "טוב, זה מספיק. מספיק עם ההוללות". "שמחת פורים, מה יש?" שאל-אמר הטראמפ "שמחת פורים? קיימת כבר את מצוות היום?", שואל ר' בנימין לפני יאוש "האמת שעוד לא נתתי מתנות לאביונים" הוא שלף מכיסו 300 ש"ח והכניס לכיס חולצתו של ר' בנימין. לפני שר' בנימין הספיק לומר מילה, ברח טראמפ ונעלם. "אוי ואבוי, אני לא אביון לפי גדרי ההלכה" לחש ר' בנימין. "יש פה בעיה של גזל, וגם של לפני עוור". לא נתקררה דעתו עד שעמד והפקיר את כל נכסיו לפי שיטת האין כסף שהפקר יכול לחול למפרע, "עכשיו מתברר ממילא שהייתי עני" אמר בגאווה לגיסו תוך הנפת אגודל למדני. אבל אז עלה במחשבתו שאם כן הוא עצמו לא קיים מתנות לאביונים שהרי הכסף שנתן כבר לא היה שלו. א ברוך. הוא התקשר בבהילות לרב סנדרוביץ'. "מה עושים, הרב?" שאל בבעתה. "כמה זמן יש עוד עד השקיעה?" "חצי שעה" "תקשיב טוב מה שתעשה. יש לכם בבית וודקה?" "וודקה?! מה הקשר?" "אין זמן להסביר. יש או אין?" "לא נראה לי. יש פה איזה ויסקי". הרים את אחד הבקבוקים. "ויסקי גם טוב. כמה אחוז אלכוהול?" "30" "תשתה כוס, ותתקשר אליי עוד 5 דקות" אחרי חמש דקות ר' בנימין קיבל הוראה לשתות עוד כוס. אחרי הכוס השלישית הוא כבר לא חיכה להוראה לשתות את הרביעית והחמישית. באחת עשרה בלילה צפתה כל המשפחה מהחלון בר' בנימין היושב על הכיכר, עם כובע ורוד שמישהו תרם לו. הוא היה חבוק עם שיכור במסכת טראמפ, מתנדנדים ושרים בדואט את שושנת יעקב של מודזיץ בזיופים חדשים שטרם שמעתם אוזן.

הגיס המודאג ירד למטה "אבל ר' בנימין, כבר עבר פורים". "אני מקבל עלי תוספת פורים. זה חל לפי שיטת ה... לא זוכר מי. ואל תקרא לי ר' בנימין. תקרא לי בני". למחרת בבוקר, ר' בנימין התפלל לראשונה בחייו במנין של שמונה וחצי. "אני לא יודע אם יצאתי בסוף ידי חובת מתנות לאביונים" אמר לרב סנדרוביץ', "אבל פעם ראשונה בחיים שקיימתי שמחת פורים". "ואני", חייך הרב סנדרוביץ' "פעם ראשונה שהשתמשתי במסכה של טראמפ".

שאלות פורימיות ותשובות פורימיות בענייני פוריים בדרך פורים

ליהודים הייתה אורה ושמחה וששון ויקר דרשו חז"ל יקר זה תפילין ויש להקשות דהנה אחשוורוש ציווה אחר מעשה ושתי דכל הנשים יתנו יקר לבעליהן והוא תמוה מאד מה ראה רשע זה לצוות לנשים דיתנו לבעליהן תפילין ומה עניין זה למעשה ושתי דמשמע דהגזרה היתה תיקון שלא יארע כן שנית ובמה יועיל לזה אם יקנו הנשים תפילין? ועוד מצינו דאחשוורוש היה חפץ ביקרו של מרדכי וקשה כנ"ל דמה לרשע זה ולתפיליו של מרדכי ולמה חפץ בהם דווקא? **ואשר ייראה בזה** עפ"י מה שאמרתי לבאר בעיקר מחלוקתם של אחשורוש עם ושתי דכתיב ותמאן המלכה ושתי ומשמע שרצתה לעקור קידושיה אליו למפרע וכמיאון ובגדולה אי אפשר זה כי אם על ידי טענת מקח טעות. ולכשנתבונן בדבריה נראה דטענתה היתה "בר אהוריירייה דאבא דהוא שתי אלפא חמרא ולא רווי" היינו שלקחתו על מנת שהוא רשע דהוא היה סייס וחמר אצל אביה וקיימא לן החמרים מהם רשעים ומהם צדיקים והיא לקחתו בחזקת שהוא רשע ועכשיו נודע שאינו כן דמה שאביה הוי שתי אלפא חמרא ולא רווי הוא משום דבטן רשעים תחסר והוא שנשתכר מוכח דעכ"פ אינו רשע כאביה ולכך טענה דקידושיה מקח טעות הם. רק הוא טען דאיתא בכלה רבתי מעשה באישה שהייתה נשואה לחסיד והייתה קושרת לו קשר של תפילין, נשאת למוכס והייתה קושרת קשר של מוכסין. וחזינן דבעניין זה של רשעות וצדקות האשה הולכת אחר בעלה וכדאמר ר"א שם וא"כ מה שאינו רשע כל כך, לטענתו, אין בזה מקח טעות והבן. רק היא לא קבלה והוכרח להרגה. ומעתה היה החשש שהנשים אשר שמעו דבר המלכה יוציאו לעז על קידושיו ולכן ציווה דכל הנשים יתנו תפילין לבעליהן לפרסם עניין הראייה מקשר של תפילין דמוכח שצדק בטענתו ודו"ק. **אברא דהוא עצמו** לא היה לו כי אם תפילין של ראש דכתיב בהראותו וכו' ואת יקר תפארת גדולתו ודרשינן תפארת אלו בגדי כהונה וא"כ לא הניח כי אם תפילין של ראש דהשל יד הוי חציצה והיו תפיליו חסרים ולכך ביקש לו תפילין של יד ורצה של מרדכי בדווקא דהא הוא ציווה דהנשים יתנו תפילין לבעליהן ומסתמא אסתר שהייתה אשת מרדכי דכתיב לקחה לו לבת ודרשו חז"ל לבית וודאי גם היא קנתה תפילין למרדכי ועכשיו שעברה לידי אחשורוש מן הדין שיטול ממרדכי התפילין שנתנה לו אסתר. **ותא חזי דלבסוף** שלא נעשתה עצתו והוכרח לעשות מרדכי משנה למלך ביקש הדרך השני דקשר של מוכסין ולפיכך ויישם המלך אחשורוש מס על הארץ וק"ל

למה תלו את כל עשרת בני המן זה מעל זה על עץ אחד (כמובא במגילת אסתר מהדורת וקסברגר) ולא פיזרו אותם על עשרה עצים ברחבי הארץ משום פרסומי ניסא? תשובה: יכלו לתלותם על עשרה עצים אבל מכיוון שאת המן היו חייבים לתלות על עץ גבוה 50 אמה ובכדי שאפשר יהיה להגיע לגובה כזה תלו אותם ביני וביני כדי שאפשר יהיה להשתמש בנבלתם כמדרגות להגיע לפסגת העץ.

כתוב שבמדבר היה יורד מן לכל אחד לפי דרגתו לרשע היה צריך ללכת ללקט, ליותר צדיק ירד יותר קרוב וליותר צדיק ירד בפתח ביתו. ושמעתי שאומרים שאסתר מוכח שהיתה הכי צדיקה שהמן נפל לה על מיטתה.

וצומו עלי ואל תאכלו ואל תשתו וכו' ולכאו' אם צמים ממילא לא אוכלים ולא שותים ושמעתי בזה שיש כאלה עם סגולות כמו פדיון הבן זה נחשב פ"ד תעניות וכדו' אז היא אמרה בלי שום "נחשב" אלא צומו בלי לאכול ולשתות, צום אמיתי.

איך קראו לחמותו של המלך החשורוש? שככה שנאמר: "וחמת המלך שככה" ולחמותו השניה? בערה. שנאמר: "וחמת המלך בערה בו". והשלישית ? כשך. כנאמר: "אחר הדברים האלה כשך חמת המלך".

כידוע, כיום עם התפתחות הרפואה המודרנית, ניתן לעשות דיטאה בקלות על ידי נתינת 'טבעת' בקיבה, ועל ידי זה יושפע שפע רב, ומוריד הרבה ממשקלו בשקל הקודש. על פי האמור, יש ליישב קושיא חזקה במגילת אסתר, כי מתחילה נאמר שם: "וימלא המן" – משמע שהיה שמן, ואילו אחר כך כתוב: "איש צר ואויב המן הרע הזה" – משמע שהיה רזה. ועל פי האמור, יש ליישב בפשיטות, דכאן קודם נתינת ה'טבעת', כאן לאחר נתינת ה'טבעת'. ודו"ק.

נידונים בהלכות פורים בדרך שו"ת מהגה"צ מרן רבי מחלוף מיקנובוצ'קי זצ"ל בן הרה"ק רבי זידל דוד זצ"ל אב"ד זרחטינטיג סיגעט מחה"ס הנפלא והנורא אורות זידל שנפטר ביום ח באדר תשס"ע 40 שנה בדיוק להסתלקותו של דודו ורבו הרה"ק האמרי זכריה גרשון מלורדז' שנפשו היתה קשורה בנפשו והגאב"ד היה משתעשע עימו רבות בלימוד ותמיד היה רגיל לשנן לכולם את מה ששמע ממרן זיע"א ששמע מפי מו"ץ בפיקשטינגן ששמע מפי זקנו הגדול בן אחר בן שאמר שזה התורה האחרונה שאמר טרם פטירתו אחר כמה שנות סבל ויסורים ומוקף בפטירתו בחצי גורן עגולה מחצי מצאצאיו שאמר בעצמו ושינן מחז"ל שמשנכנס אדר מרבים בשמחה.

שאלה: מכיוון שהאשה מתקדשת במתנה שנותנת לאדם חשוב ב"ההיא הנאה" שהוא מקבל ממנה, האם האדם חשוב יכול לצאת ב"ההיא הנאה" שקידש את האשה גם ידי חובת מתנות לאביונים? ואם נאמר שא"א באותה פרוטה גם לקדש וגם לקיים משלוח מנות - יש להסתפק, בלא קידושין, אם אדם חשוב מקבל מתנה מאביון אם יוצא בזה ידי"ח מתנות לאביונים משום ההיא הנאה שיש לאביון בהסכמת החשוב לקבל ממנו? ואם נאמר שמתנות לאביונים אפשר לקיים רק בנתינת מה שמצמצם את האביונות של המקבל - עדיין יש מקום להסתפק אם אדם לוקח אביון טרמפ בפורים האם מקיים בזה מתנות לאביונים שהרי הנסיעה בטרמפ מצמצמת לו את האביונות משום שהיא חוסכת ממנו תשלום לאוטובוס או מונית? ואם נאמר שאי אפשר לקיים מתנות לאביונים במניעת הוצאה כספית מהאביון - עדיין יש להסתפק אם אפשר לקיים מתנות לאביונים בפריעת חוב של האביון במכולת וכדו' או אפילו מחילת חוב שהאביון חייב לנותן עצמו? ואם כן, האם אפשר לקיים גם כשהאביון לא יודע בפורים שחובו בוטל?

שאלה: האם יש עניין להתחיל לשתות יין לפני פורים משום "טועמיה"?, ואף שכל עניין "טועמיה" נאמר רק על שבת, מ"מ האם יהיה בזה קיום "טועמיה" באופן של אינו מצווה ועושה? **תשובה:** מכיוון שכל עניין שתייית היין הוא כדי לקיים עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי, ממילא לא שייך לקיים בזה טועמיה לפני שהגיע זמן קריאת ברוך מרדכי וארור המן. א"נ י"ל דלא שייך בזה טועמיה משום שע"י טעימה בלבד אי אפשר להגיע למצב של לא ידע בין ברוך מרדכי לארור המן, והווי הטעימה לבטלה.

שאלה : האם יש עניין לשתות חמישים כוסות יין בפורים כנגד חמישים אמה? **תשובה:** עדיף לתת מאה עשרים ושבע מתנות לאביונים כנגד מאה עשרים ושבע מדינות. (עיין "פני אביגדור" מאמרים ומנהגים) .

שאלה: האם אפשר לשלוח מנות במתנה ע"מ להחזיר? **תשובה:** בוודאי שאפשר. אבל צריך לברר אם יוצאים בזה ידי חובה.

שאלה בחושן משפט: א - פיל השותפין שבלע כפיפה מצרית שנייה ששייכת לתפוסת הבית והבכור היה מודר הנאה מכפיפות. אבל בזמן הבליעה הבכור נשאל אצל חכם על הנדר, ולאחר הבליעה התברר שהחכם היה אחד השותפים בפיל, שעשה את הפיל אפותקי לחוב שהיה לו אצל אחד האחים הפשוטים שגירש את אשתו ואין בידו לשלם את כתובתה ויש ספק אם הגירושין היו לפני או אחרי הבליעה. האם החכם יוכל ליישב בדין שבין הבכור לפשוטים או הווי נוגע?

חידות פורימיות: א - מניין שהיהודים אמרו דברי תורה בסעודת אחשורוש? **ב-** היכן אפשר למצוא רמז במגילה ששמו הפרטי של חרבונה היה גרשון משולם? **ג** - כמה בנים היו להמן אחרי שתלו את עשרת בני המן? **ד** - מי מלך בכוש לפני אחשורוש? **ה** - למה לא תולים את אזני המן, הרי אזני המן היו תלויים? **ו** - מה המקור לדברי מדרש 'פתשגן הכתב' שאומר "עץ חמישים אמה שתלו עליו את המן היה שקוע ג' אמות בקרקע ולאחר שהשתרש צמח לגובה חמישים אמה מלבר"? **ז** - כמה שוקל 'עשרת אלפים ככר כסף' שהציע המן לאחשורוש? **ח** - מדוע לא מחמירים ללכת יחפים בפורים משום פורים כיפורים?

תשובות: א - כתוב שהיהודים נענשו על שנהנו מסעודתו של אותו רשע. אפשר ליהנות מסעודה בלי ד"ת? **ב -** וגם חרבונה, ר"ת של 'וגם' וגרשון משולם. **ג -** כמו שהיו לו לפני שתלו אותם, רק שהם היו תלויים. **ד -** משה רבינו מלך בכוש כאלף שנים לפי אחשורוש (תנחומא, שמעוני). **ה -** אכילת אזני המן היא כנגד האוזניים של לפני התלייה ולאחר האכילה כבר אי אפשר לתלות. **ו -** אין כזה מדרש. **ז -** יש דעות שונות כמה שוקל ככר. החל מדעה הסוברת כי משקל ככר הוא כעשרים וחמש ק"ג ועד לדעה הסוברת שמשקל ככר ששים ק"ג. ז"א המן הציע בין מאתיים וחמישים טון כסף (עשרים וחמש כפול עשרת אלפים) לבין שש מאות טון כסף (ששים ק"ג כפול עשרת אלפים). **ח -** משום שמצוות הפורים אינה נוהגת ברגל.

מכתב שנשלח ממלמד בת"ת בשדרות:

לכב' הורי התלמידים שיחי' הנחיות למשלוח מנות למלמדים תשפ"ב, לקראת ימי הפורים הממשמשים והמנהג שהתקבל לשלוח תשורה נאה למלמדים שליט"א. לפניכם כמה כללים נצרכים, מומלץ לתלות על המקרר ולשמור גם למתנות של סוף השנה. נא לא להביא יינות זולים – הם גורמים לכאבי ראש. לא לשלוח מוצרים דלי קלוריות או ללא סוכר – אני לא בדיאטה. גזירי נייר למילוי מדומה של תחתית הסלסלה הם הונאה גרועה - חוסו על היערות הכרותים. לא ללעוס רעיונות של 'כספנו כחול' 'מוגש בחום' וכדו' – כבר פג התוקף כמה פעמים. במקום לשלוח תכשירים למניעת ריח לרגליים, עדיף להביא גרביים חדשות. לא לשלוח מתנות מהמבצעים של אושר-עד – קניתי לבד מה שהייתי צריך. אני יודע מה מוכרים במשנת-יוסף וגם מה המבצעים ב'יש'. לא לכתוב בדיחות – הן לא מצחיקות אותי. לא להכניס מכתבים עמוק למשלוח – זה מקשה עלי למחזר אותו הלאה. שנה שעברה לימדתי בנים של מנכ"ל המוסדות ושל מעדניית 'בואי חלה' – התרגלתי לרף גבוה. יש לי כבר קופסאות לטישו, ספלים לכל כיור, כמות יפה של שעוני קיר, מלחיות וכלים למים אחרונים. הויטרינה עדיין לא מלאה. למביאים שוברים לחנויות – נא לוודא שיש תוקף ארוך. לא לשלוח צ'יקים – החשבון שלי מעוקל ואני עובד רק עם מזומן. לא לשלוח לי ספרים אני לא חתן בר מצווה והארון שלי ב"ה מלא וגדוש. מסתובבות אמירות בנוסח "העיקר לכתוב ברכה מעומק הלב" – זה לא נכון, העיקר מה מביאים עם הברכה. בברכת פורים-שמח.

הגיגים המיועדים לאלו שיש להם תועלת מזה גם בפורים

פעם נשאל אחד מראשי הישיבות בשיעור כללי מסוגיא במסכת והשיב שכשנגיע לסוגיא שם תשאל! ואז אענה שכשנגיע לכאן אענה...

להאמין שפעם לא היו אוכלים טשולנט בליל שישי?

טלפון טיפש נקרא כסילופון וטלפון חכם טרפון.

למה למלפפון יש קליפה אם בין כה אוכלים אותה?

באוזן אחת הוא לא שומע טוב ובאוזן השנייה הוא לא מקשיב.

מסכן פוטין, בטח כל הבלגן הזה מאוד לא נעים לו.

כל כך חבל. כבר כמעט התיישבתי לאכול ארוחת צהריים בשעה 1:30 אבל אז פתאום גיליתי שהתוקף שכתוב על המקרוני הסתיים באותו יום בשעה 12:04.

קניתי תוכי. אין לי כח להגיד לאשתי בכל פעם כשאני יוצא מהבית "בסדר, בסדר. אני לא אשכח". שהוא יגיד.

רוסיה: החלטתנו נחושה להמשיך את תרגיל האימון הצבאי.

מרוב אירועים חדשותיים שכחו להודיע השבוע שהכנרת עלתה בסנטימטר נוסף.

שמחת אותו. אין שמחה כשמחת אותו המובל לבית השחיטה ולפתע מתברר לשוחט שבאותו יום שחטו את בנו.

אם שר האוצר הישראלי אומר שלישראל אין בעייה להכיל עשרת אלפים הרוגים, למה שלרוסים תהיה בעייה?

ישראל לאוקראינה: אנחנו במקומכם כבר מזמן היינו מכריזים כי צבא ההגנה לאוקראינה ערוך לכל תרחיש.

למה לא עושים וופל לימון בטעם קימל, הרי בין כה זה מיועד לזקנים?

לא שרויה לחומרא.

סובל מציפורן חודרנית? - די לסבל. די לכאבים. אנו נתפלל עליך בכל פעם כשתגזוז את הציפורן, במשך שנה שלימה. מחיר מיוחד לשתי ציפורניים.

פסק הלכה: המתגיירים ע"פ רפורמת הגיור לא קשים כספחת.

למה לא נוטלים מים אחרונים כבר בתחילת הסעודה, הרי זריזים מקדימים?

על מה מתפללים הורים לתאומות שלא מרגישות טוב בבוקר? - רבש"ע, רק שסבתא תרגיש טוב.

איך קוראים לבנו של קל וחומר? - אם לבן בנו של קל וחומר קוראים קל וחומר אז קל וחומר בן בנו של קל וחומר שלבנו עצמו של קו וחומר קוראים קל וחומר.

קפה שחור עם חלב לבן וסוכר חום, הולך מצוין עם עוגה כושי.

גם אם החיים העניקו לכם לימונים בכח אנא אל תכין מהם וופלים!!!?!!. וגם אם הביאו לך וופלים כבר, אל תכניס אותם למשלוח מנות.

דירה במחיר פיצוץ באוקראינה.

הבדיחה הכי טובה שייכת לשגריר אוקראינה בישראל שביקש שישראל תעזור להם כמו שהם עזרו ליהודים בשואה. אהה. פוטין ממש ישמח.

פוטין: "בנט הציע לי שהוא יתווך בין שתי הצדדים. אמרתי לו שהוא חייב לשלוח את זה לעלון לשבת".

רוסיה החלה לזרוק אייפונים על הבתים, כי היא שמעה שהאייפון הורס בתים שלמים....

מישהו מכיר חברה אמינה שמציעה רכישת תחפושות לפורים בליסינג?

הצעת קינוח ממטבחו של שף שרגא: סלט פיצוחים. המצרכים: בוטנים, גרעינים שחורים, גרעינים לבנים, שקדים ופיסטוקים. לשים את כל המצרכים בכלי אחד ולערבב היטב ביד רכה בתנועת קריס קרוס עד לקבלת תערובת אחידה. לאחר הערבוב לשטח את הכל באמצעות הנחת כף יד ולחיצה קלה על התערובת ולהגיש בצלחת חד-פעמית עמוקה. מתאים במיוחד לצעירים מפטפטים, למטיבי לכת ולנפגעי משכנתאות.

אני לא עשיר גדול, אבל אני נוהג לתת שטר של מאתיים ש"ח לכל מי שמבקש ממני צדקה בפורים. לכולם, בלי יוצא מן הכלל. כל אחד מאתיים. לא פחות. למה לא, זה עושה להם הרגשה טובה. בדרך כלל לכולם יש מספיק עודף.

הבן שלי הודיע לי בשמחה: מצידי אין לי בעייה לקבל את הפורים עשר דקות לפני הזמן.

אילו אחשורוש היה מקוראי העלון הוא לא היה רב עם ושתי ולא היה מתרגז עליה, אלא היה מנסה להרגיע את המצב ולהגיד לה כמה את אשה טובה; אני מאוד מעריך אותך; בטח מאוד קשה לך עם הזנב הזה; אם את לא מסוגלת לבוא לסעודה כפי שביקשתי ממך אז אני כבר אבוא במקומך; אולי ניסע לכותל? או אולי את רוצה שניסע לצפת-מירון, נלך לאכול משהו או שנקפוץ לבקר את ההורים שלך וכו' וכו'.

חילוני אחד התחפש לבנט. אמרו לו: אבל אין לך כיפת בנט על הראש. ענה: אוי באמת, מה זה כבר משנה.

השוויעגר אמרה לי שהיא לא אוהבת שמשתכרים אצלה בבית. אז אמרתי לה בסדר גמור, אם ככה אני אשתכר לפני שאני אבוא.

אצלינו נוהגים שלושים יום לפני פסח לאכול חמץ לא שרויה.

אשתי כבר בלחץ: אני לא רואה איך אני מספיקה לנקות את התריסים לכבוד פסח.

סבא שלי אדם טוב מאוד. יש לו שכן אחד שמסוכסך איתו כבר הרבה שנים ובכל זאת הוא מאחל לו שתמיד כל הילדים שלו יבואו אליו בפורים לשתות אצלו ולשמוח עד דלא ידע.

הנה מנהג ישראל לאכול בפורים מאכל המכונה "אוזן המן". ומצינו ג' טעמים לאוזן המן: א. פרג ב. שוקולד ג. ריבת תמרים. ומן הסתם יש טעמים נוספים, אך כתבתי כאן רק את הטעמים הגלויים לכל.

בכדי שלא תהיה בעיה של טלטול בשבת חוץ לתחום בנט השאיר את הכיפה בארץ

אתם לא מבינים כמה אפשר להספיק אם קמים בחמש בבוקר. אני למשל הספקתי לישון עוד שעתיים.

האנשים האלו שרוצים שישראל תילחם ברוסיה מה תעשו אם ננצח היכן נשים את כל השבויים.

ישראל הפעילה את הסנקציה החריפה ביותר נגד פוטין, 3 שעות עם בנט באותו חדר.

ניתן לקנות אצלנו גמרות בבא בתרא במחיר מציעא, לא תאמינו בקמא.

היכן ניתן להשיג את העלון

ניתן להשיג את העלון בבני ברק: צמוד לכניסה לתלמוד תורה כתב סופר מצד שמאל של הכניסה, בקופסה בפינה בחצר ברחוב סוקולוב 23. **ובבית הכנסת בית אהרן** רחוב רד"ק. **ובביהמ"ד המרכזי מניין אברכים 'פרדס כץ'** רחוב אבוחצירא 9, **ובכולל 'מורשה ודעת' (בית כנסת הגדול)** בספריה בקומה ראשונה (חברון) בכניסה המערבית בקלסר ירוק. וכן בשאר המקומות ואצל המפיצים הקבועים ובראשם רבי ידידיה זר שליט"א שהוא ראה כמה פעמים את החפץ חיים בתמונה. **אין לקחת יותר מעלון אחד בשום מקום ללא אישור.** כמו"כ ניתן להשיג את העלון **במודיעין עילית** (לא כמות) החל מיום חמישי בערב בשעה 7:37 בכניסה לחנות ש.מ.ח. – שרותי משרד רחוב רשב"י 49. **כן ניתן להשיג בהר יונה נוף הגליל** אצל רבי מאיר חדש של הר יונה רבי שמחה שולמן שליט"א שהוא רבי דוד פרנקל של הר יונה. **כן ניתן להשיג בירושלים** בישיבת מיר אצל האיש שנזהר מאוד בממון השני רבי דוד רוטשילד שליט"א. או אצל האיש בעל לב הזהב, שכולם אוהבים אותו אהבת נפש ואומרים עליו אשרי יולדתו, הדמות של ישיבת מיר רבי אבי פרידנר שליט"א. **בבית שמש** אצל מהאיש שגברא דמרא סייעא רבי נחום זכריש שליט"א בבית הכנסת אור אליהו. **וכן** בישיבת מרן הגר"מ שטרנבוך - חבקוק הנביא 7 רמה ג'. **בנתיבות** ב'בית בוכריס'. **באשדוד:** בית הכנסת החיד"א רובע ג' רחוב יצחק הנשיא. **ברחובות** בישיבת מאור התלמוד, אצל הבחור שבזכותו כולם תורמים לת"ת של מאור התלמוד כמויות של כסף וזהבישי רוט שליט"א. **בירוחם** אצל עמוד ההוראה רבי מיכאל גולדנברג שליט"א. **באופקים** בבית הכנסת זכרון אליהו. **בקרית גת** בביהכ"נ שומרי אמונים מיום שישי. **בעומצ** בישיבת נר זרח. **ברכסים** אצל עמוד העמודים רבי יוסף המאירי שליט"א כולל נר ישראל גבעה ב. **ברעננה** אצל משפחת זכאי המיוחדת והנפלאה רחוב נעמי שמר 9/5 טלפון- 052-6903395 . **בפתח תקווה** בבתי הכנסת בגני הדר: אוהל אברהם. שירת מרים. קהל חסידים. ויוצאי חברון, ע"י האיש הכי משובח שיש בעולם רבי יואל פינהדלר שליט"א. וכן בישיבת אור ישראל וכן בישיבת עטרת שלמה **בראשון לציון** אצל הנ"ל: **בצפת:** בהיכל ישיבת צפת ע"י האיש העיקבי בעבודת השם רבי אברהם לויסון שליט"א. **בקרית אתא**: בית הכנסת מאקווא ירושלים 3 ע"י הנער המופלג בכל התחומים נחמיה ברונשטיין נ"י. וכן בבית הכנסת של הקהילה החרדית בקרית אתא רחוב כצנלסון 5. **במנצ'סטר** אצל האיש שלומד בהתמדה בפורים רבי שמואל א. הורביץ שליט"א מחשובי וצדיקי אנגליה: +447425793110.

לקבלת העלון בפקס יש להתקשר לטלפון: 03-6180383 .

כמו"כ העלון נמצא ב'כל העלונים' בעיצוב בשם 'לבית התורני'. וכן העלון (מלבד ההערות שבסופו) מופיע ב'קובץ גליונות'.

ניתן להוריד את העלון בעמדות קול הלשון וכן את העלונים של כל ארבעת השנים האחרונות. הדרכה: נכנסים לקול הלשון. מקישים על חיפוש רבנים. לכתוב מערכת שבתי. מקישים על פתח תיקיה. מקישים על תיקיית הורדת גליונות. מקישים על לבית התורני. ומורידים מה שרוצים. (אמור להיות מטופל בימים הקרובים להורדה). להאזנה לשיעורי המערכת של שבתי: 03-6171071.

כמו"כ ניתן להשיג במיל: 456alon@gmail.com

יש לדייק במייל ולכתוב קודם 456 ואח"כ alon@gmail.com

להשתתפות בהוצאות העלון לפנות: ב'נדרים פלוס'-רשת הכוללים פרדס כץ-עלון, (שלוחה 2422). או 0527633431. זכות הרבים תלוי' במסייעים! עלון בודד עולה לנו 15 אגורות.

ניתן לקבל את העלון בכתב יותר גדול במייל הנ"ל

עם ישראל איבד השבוע את האדם הגדול בעולם, שהיה לדורינו זכות לגדול בצילו הגדול. אנחנו נמצאים עכשיו סמוך ונראה לפטירתו הפתאומית. אכתוב דברים קצרים העולים בזיכרון גם מזווית של נכד שגדל על ברכיו כארבעים שנה. דברים ששמענו וחיינו לאורך כל השנים.

איתא באבות: רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: כָּל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה לִשְׁמָהּ, זוֹכֶה לְדְבָרִים הַרְבֵּה, וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁכָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ כְּדַאי הוּא לוֹ, נִקְרָא רֵעַ, אָהוּב, אוֹהֵב אֶת הַמָּקוֹם, אוֹהֵב אֶת הַבְּרִיּוֹת, מְשַׂמֵּחַ אֶת הַמָּקוֹם, מְשַׂמֵּחַ אֶת הַבְּרִיּוֹת, וּמַלְבָּשְׁתּוֹ עֲנָוָה וְיִרְאָה, וּמַכְשַׁרְתּוֹ לִהְיוֹת צַדִּיק חָסִיד יָשָׁר וְנֶאֱמָן, וּמְרַחֶקְתּוֹ מִן הַחֵטְא, וּמְקָרַבְתּוֹ לִידֵי זְכוּת, וְנֶהֱנִין מִמֶּנּוּ עֵצָה וְתוּשִׁיָּה בִּינָה וּגְבוּרָה, וְנוֹתֶנֶת לוֹ מַלְכוּת וּמֶמְשָׁלָה וְחִקּוּר דִּין, וּמְגַלִּין לוֹ רָזֵי תּוֹרָה, וְנַעֲשֶׂה כְּמַעְיָן הַמִּתְגַּבֵּר וּכְנָהָר שֶׁאֵינוֹ פּוֹסֵק, וְהָוֶה צָנוּעַ וְאֶרֶךְ רוּחַ, וּמוֹחֵל עַל עֶלְבּוֹנוֹ, וּמְגַדַּלְתּוֹ וּמְרוֹמַמְתּוֹ עַל כָּל הַמַּעֲשִׂים:

דברי גדולי עולם זצ״ל על רבינו: החזו״א במכתב שהתפרסם שכתב לבן משפחתו שיחפש שידוך לרבינו כשהיה בן 18 בלבד הוא כתב עליו בזה״ל: מרא דכולא תלמודא. והעיד הרב אלישיב שהחזו״א דיבר עמו על רבי חיים כשלקחו לחתן הוא התבטא ואמר כבר אז שהוא הרוגוטשובר של הדור. סיפר רבי מיכל יהודה ליפקוביץ שבישיבת צוות בקבלת בחורים לישיבה קטנה פונביז׳ חזר החליטו לא לקבל איזה בחור, לאחמ״כ הרב מפונביז׳ חזר בו ואמר לקבל את אותו בחור בהסבירו את דבריו משום שהתורה ביקשה ממנו לקבל את הבחור הזה, לתמיהת ראשי הישיבה הסביר הרב זצ״ל שרבי חיים קניבסקי ביקש וכשרבי חיים מבקש זה נחשב שהתורה ביקשה, רבי חיים היה אז סמוך לנישואיו והיה בשנות העשרים לחייו בלבד. בהלוויית הסטיפלער העולם היהודי היה בשבר גדול הרב שך הספיד ואמר לציבור שבס״ד הניח אחריו בן כמותו וזאת למרות שהסטיפלער נתפס כקדוש מהדורות הקודמים. הרב שך עשה כמה מהלכים ציבוריים ושום מהלך הוא לא הסכים לעשות בלי אישור ותמיכה של רבי חיים. בכינוס שערך הרב שך לכבודה של תורה כשרבי חיים היה כבן 60 בלבד ובכינוס השתתפו גדולי עולם וזקני ראשי הישיבות ובאותו זמן חיו עמנו גדולי ישראל זצוק״ל והרב שך במילותיו המדודות אמר יושב עמנו כאן האדם הכי גדול שיש בעולם וכל היוצא מפיו קדוש וחובה לשמוע לדבריו ואז הביא את דברי רבי חיים קניבסקי מה שאמר. הרב אלישיב היה מתבטא רבות שבכל דור הקב״ה נותן כח עצום לאדם יחיד שהוא יכול להשפיע בשמים מה שחפץ. ובדורינו זה ניתן לרבי חים קניבסקי. הרב שטינמן היה אומר כאן בעוה״ז אנחנו יכולים להתקרב אליו בעוה״ב לא נוכל להתקרב אליו. והוסיף ואמר הוא עולה תמימה והוא בבלי וירושלמי בכרך אחד. הוא נקי לגמרי ואין לו נגיעה כלל ולכן יכול להשיב במהירות. רבי משה סולוויציק היה חבר חדר של רבי חיים בתור בחור והוא אמר כשהיה בחור אתם עוד תראו ירוצו אחריו לקבל ברכות. על ספריו: סיפר רבי משה שטרנבוך שכשרבי יחזקאל אברמסקי קיבל את ספרו של רבי חיים טעמא דקרא והוא לא ראה מי חיבר את זה. הוא אמר שזה ספר של ראשונים. ידוע שכשהוציא את הקונטרס קרני חגבים היתה לו שאלה איך נראה חגב מסויים ולפתע חגב נח על שולחנו, היה זה פעמים כשהתקשה בזה, הרב אלישיב התבטא שכזה דבר קרה רק אצל הראשונים. כשלמדתי אצל רבי מיכל יהודה ליפקוביץ כל פעם שהיה מזכיר את רבינו היה אומר זאת בחרדת קודש והיה מתבטא עליו שהוא מלאך שניתנה זכות לדורינו השפל לחיות בצילו וזאת אף שרבינו היה תלמידו. וקצרה היריעה מהכיל שאר דברי גדולי הדורות צוק״ל ויבדלחט״א בגדלותו. ואם הם שמבינים מה זה אדם גדול אומרים כך, אנחנו צריכים להרגיש את הזכות שהיתה לנו.

התמדה וניצול הזמן: זה היה הדבר הגדול שלו וידוע שהוא היה השקדן של הדור שכבר דורות רבים לא ראינו כמו״ז. ובהלויה סיפר בנו ר״ש שאביו אמר לו שהוא ביטל מסירת שיעור בירושלמי כדי לא להפסיד 5 דקות של הכנת השיעור. ובקבלת קהל בין אדם לאדם הוא המשיך ללמוד והשואל הבא לפעמים היה צריך לחכות דקות ארוכות כדי שירים עניו מהספר. וכן בכל נסיעה ובכל ארוע שנערך על ידו היה יושב עם ספר כל הזמן, ומחזה נפוץ כשהיה בנסיעות קצרות בעיר היה יושב עם ספר ביד כל הנסיעה. בכל אירוע בכל זמן ועת. בכל המתנה לברית למרות שהיה מספר שניות מיד היה פותח ספר ולומד. בבר מצווה שלי ישב ולמד במשך כל הבר מצווה. והוא היה שם כשעתיים. כשהיה מחכה מספר שניות לארוחת צהרים היה תמיד פותח ספר. בשנים מעוברות שהיה לו זמן עודף שלא למד את כל חובותיו היה מוציא ספר חדש שהיה מתקבל מיד בכל שדרות הציבור. גם כשהיה הולך לנוח היה מתחיל מסכת חדשה וכך היה נשכב לישון כשמוחו משנן מסכתות שלימות, ובשנים האחרונות מפעם לפעם היה מבקש יין לסיום שערך תוך כדי לימוד בשעת השינה. תמיד ביקש שיברכו אותו שיוכל ללמוד בהתמדה כל הזמן.

החובות של רבי חיים: כידוע הס״ד הגדולה שהיתה לרבי חיים בעקביות והעמל בתורה. העמוד המרכזי שעליו הושתת בית רבי חיים היה לימוד התורה. בכל עת ובכל שעה, בכל התרחשות ובכל מאורע היתה ברקע דמותו של רבי חיים יושב ולומד. תמיד קול התורה התרונן בחלל הבית. סיומי מסכת וסיומי הש״ס היו דבר שבשגרה והשרו אווירת שמחה בבית. רבי חיים קניבסקי מגיל 16 קרוב לשמונים שנה הוא היה קם כל יום בחצות ומתחיל את היום (לילה) בתיקון חצות. דף בזוהר ופרי עץ חיים לר״ח ויטאל, וספרי הלשם. תהילים. פרק בנ״ך. שלושה דפים במשנ״ב. שלושה פרקים ברמב״ם. חמישה דפים בשו״ע. שמונה דפים בתלמוד בבלי כולל מסכתות קטנות עם תוס׳ והרבה נו״כ. בסיום כל פרק בגמ׳ לומד התוספתא של אותו הפרק. תלמוד ירושלמי במקביל לבבלי שלמד באותו היום ולפעמים זה 50 דף ליום. ולא וויתר בכל מאודו על סדר זה ככל שיכל, כולל בימים שעבר אירועים רפואיים קשים, (וכידוע ביום שעבר אירוע מוחי קשה הוא השתתק בחלק מגופו ובכ״א הוא לא הסכים לשכב במיטה עד שגמר את חובותיו ורק לאחמ״כ פינו אותו לבית חולים. כי להתנתק מהתורה זה היה יותר מסוכן בשבילו). ובשישי ושב״ק מוסיף עוד לימודים קבועים, וכל זאת מלבד מאות מכתבי תורה שהיה עונה כל יום והוצאת ספריו הרבים ולימודים נוספים שאינם קבועים. ועוד מסכתות שלמד תוך כדי שנשכב לישון. בנוסף לקבלת הקהל הרב לאלפים ורבבות. כל שנה רבי חיים גמר את כל הש״ס (לבד משאר לימודיו הקבועים) וכידוע הרבנית ע״ה הייתה מספרת שבתוך השינה ראתה רבות שמדבר בלימוד. והרבה פעמים רבי חיים קם ואומר שכעת סיים מסכת בשנתו. וידוע שכל עוד לא היה גומר את החובות של אותו היום ראו עליו שהוא מתוח, ורק לאחר שגמרו קביעות הלימוד ראו שנחה דעתו עליו, והיה אפשר לשוחח עמו, משום שקודם צריך ללמוד ולא לדחות לאחר זמן. מידי פעם כשצריך להגיע איזה רופא לסייע לרבינו, אז רבינו מתבטא עכשיו זה זמן לבוא? ונשאל רבינו מדוע היום זה לא הזמן, והשיב רבינו שנשארו עוד חובות זה לא הזמן עכשיו.

ההיקף הגדול: ידוע בעולם ההיקף הגדול שהיה לו בכל מכמני התורה בבקיאות עצומה ובהבנה עמוקה. אחד מגדולי הדור אמר שכל מילה בספר דרך אמונה מחושבת בדיוק איך לכתוב את זה בשביל לתרץ תירוצים רבים שיכולים להקשות אילו הנוסח היה שונה ורואים בכל מילה את המחשבה האדירה שלו איך מתכוון לתרץ ולבאר קושיות של ראשונים וגדולי האחרונים. לכולם ידוע הסיפור המפורסם ששאלוהו כמה פעמים כתוב בתורה משה. והוא ענה את המספר המדוייק אך פחות שניים ממה שהופיע בחיפוש במחשב, לאחר בירור התברר ששני הפעמים הנוספות הם בעל ׳משה׳ ידו. וכן ואם ימעט הבית מהיות ׳משה׳. אכלתי אצל רבי חיים קניבסקי לפני מספר שנים בפרשת כי תצא והביאו את הווארט בטעם שקוראים לגט גט ולא ספר כריתות כמ״ש בתורה, וכתב ע״כ הגר״א כי גט הוא פירוד והאותיות ג-ט לא מצינו בשום מקום בתורה סמוכות זל״ז לא ישר ולא הפוך. שואל הגר״ח בטעמא דקרא הא גם ג-ק ז-ט ז-צ ס-ץ לא מצאתי סמוכים זל״ז בכל התורה לא ישר ולא הפוך, והוא מוסיף אבל השאר נמצאים או ישר או הפוך. ומתרץ שזה הראשון ע״ש. ושאלתי בשם ת״ח אחד את הגר״ח אולי ג-ק וכו׳ יש בב׳ מילים בצמידות כגון חג קרבן משא״כ ג-ט. הגר״ח חשב רגע וענה בפרשתנו יש משפט **גר**, והיינו ג ו-ט בב׳ מילים אחד ע״י השני. רואים כאן דבר מופלא ביותר, א. לדעת שבכל התורה לא מופיע האותיות הנ״ל בסמיכות. ב. למצוא ברגע שמופיע בסמיכות של ב׳ מילים, זה נתפס רק במי שלומד לשמה. שאלתי אותו מהיכן הוא יודע שאין בכל התורה, וכמה זמן זה לקח לו לבדוק ד״ז. הוא חשב רגע וענה: שהוא כתב מהזכרון. כמו״כ רבי חיים מביא בטעד״ק בפרשת כי תצא בעניין לא ילבש גבר שמלת אשה, שלא מקפידים לקרוא לבן בשם של בת ומביא כ-80 מקורות מכל החזלי״ם שיש בידינו שם שהוא גם של זכר וגם של נקבה, והכל בלי אוצר החכמה. לא פלא שרבי חיים קניבסקי אמר פעם שהדבר הכי קשה לו זה לא להרהר במבואות המטונפות, ורבי חיים מסיח דעתו בכוח ע״י תרגילי חשבון קשים. וכשמצא שמותר להרהר בענייני אמונה ויחוד ה׳ ולהתפלל בלב, שינה והתחיל להתפלל בליבו ע״מ שנצרך. גם במדרשים היה בקיא מאין כמוהו ומלבד המדרשים המוכרים לא הניח מללמוד ולהתעמק באף לא אחד מן המדרשים אשר אינם מוכרים אלא למתי מעט. בקיאותו הנדירה בשילוב עם הבנתו המעמיקה הפכו אותו ליחיד בדורותיו ולתל תלפיות אשר כל תלמיד חכם שחיפש מראה מקום לא ידוע פנה אליו. כל מחבר ספר או מלקט בתר ליקוטי ידע כי עליו לרשום את כל המקורות אותם הוא מחפש ולסור אל מרן אשר יענה לו על אתר ויציין לו היכן נמצא כל אחד ואחד ממראי המקומות המבוקשים. סיפר רבי אברהם גניחובסקי שפעם גביר גדול שלח אותו להציע לרבי חיים הרבה כסף כדי שיסתגר בביתו וילמד לבד ללא הפרעה, זה היה בתקופה שרבי חיים למד בכולל וכל רגע ניגשו לשאול אותו שאלות, ורבי חיים ענה שאדרבה זה טוב לו ששואלים אותו, כי כך הוא צריך לחזור שוב על מה שלמד וזה גורם לו שיחזור עוד ועוד וכל חזרה היא לתועלת.

ספריו: הספרים שלו הם בכל חלקי התורה. ובדגש על חלקי התורה שלא ייצאו עליהם ספרים רבים, ופעם בא להוציא איזה ספר והתברר שיש ע״כ כבר ספר הוא הפסיק באמצע. וזאת מלבד אלפי ספרים וספרי שות״ים שמביאים ממה שענה להם בכתב ידו. כידוע רבי חיים מאוד עודד אנשים להוציא ספרים, ומכוח עידודו נוצרו עוד אלפי ספרים בעולם. את הספרים שלו התחיל להוציא בעודו ילד ממש. כשהיה כותב את ספריו היה יושב עם עשרות ספרים עובר בדקדוק ועיון על כל פרט. את הספר הגאוני ׳טעמא דקרא׳ על פרשיות התורה היה מוציא ע״י שלמד בסעודות שבת את הפרשה וכשהתחדש לו חידוש היה אומר את זה לפני המסובים ובמוצ״ש היה כותב זאת בספר וכך מידי שנה היתה יוצאת מהדורה חדשה של הספר. זכיתי לראות איך הוא עמל על הספר דרך חכמה, הוא הוציא מכל ארונות ביתו, והיו לו הרבה ארונות, את כל הספרים שיש לו על קדשים העמיד את כל הספרים בארונית שעל ידו וכך עבר ספר ספר בשביל השלמת המלאכה הגדולה. גם כשהוציא את הספר שקל הקודש על קידוש החודש שהוא ספר מלא חשבונות החברותא רבי בערל וינטרוב היה עושה את החשבונות (שהגיעו לפעמים לכמה שורות של מספרים) במחשבון, ואילו רבי חיים ערך את החשבון בע״פ ותמיד תמיד רבי חיים חישבן יותר מהר ובתוצאה יותר מדויקת. 50 פעמים הוא למד טור ב״י ב״ח דרישה ופרישה. שו״ע עם כל המפרשים, משנ״ב ביאור הלכה ושע״ת וחזו״א לפני שהוציא את השונה הלכות. והעיד הסטיפלער שאין פסיק בכל הנ״ל שבנו לא יודע.

יר״ש ודקדוק ההלכה: סבתי ע״ה היתה מספרת איך שפעם באמצע השינה רץ לפח אשפה כי חשב אולי זרקו את הלולב ולא שמרו אותו לשריפת חמץ שהוא רק מנהג. חודש לפני פטירתו באתי עם ספר תורה והוא היה חלש נורא אך כשנאמר לו שיש כאן ספר תורה הוא מיד הרים את עיניו ובכוח לא לו הוא התרומם לנשק את ספר התורה ובמשך דקה ארוכה הוא הרים את עיניו ללוות את ספר התורה עד צאתה. היה לו פחד מחטא וזה תמיד צעק. על שאלות שהיה דעתו לאיסור היה עונה בנחישות חלילה ולא הסתפק בכך ולא, על אף רכותו הידועה בשאר העניינים. פעם חיפש עט ולא הסכים לקחת מאבא שלי את העט מחשש שמא יתרגל לקחת מאנשים ויום אחד ישכח להחזיר ויעבור בגזל. בחתונת אחי הביאו לפני לברך על הכוס והוא לא הסכים לברך עליו עד שיתברר האם זה בחשש שביעית, וכשלא ידעו כל החופה התעכבה במשך שעה ארוכה עד שנמצא יין שכשר לכל השיטות. סיפור דומה התרחש בחתונת נכד אחד מגדולי האדמורי״ם ובגביע לא היה שיעור חזו״א כל החופה התעכבה שעה ארוכה עד שהביאו לפניו כוס גדולה לכל השיטות. בכל ספריו כותב אין לסמוך על הדברים למעשה, וזאת למרות שהשקיע בכל הלכה את כל כוחותיו הענקיים. שומר על כל האבידות בביתו במשך שנים ארוכות ואף הביא לביתו ארגז של מציאות משנותיו בישיבה לשמרם עד שיבוא אליהו. הרבנית ע״ה סיפרה שפעם דפקה בדלת שהיה נעול ורבינו פתח הדלת וכשפתח אמר אישתי לא בבית. הקפיד מאוד בכל הוראות החזו״א הקפיד מאוד על נט״י ידיים דווקא בחדר שאוכל, ותמיד כשאכלנו אצלו היה מקפיד שננהג כך, וכן בשאר הנהגות החזו״א הקפיד מאוד כמו מים של שבת, גנרטור שבת, שמיטה כהלכתה, הידורים ודקדוקים בשחיטה ומליחה פרטית וכו׳. היה מוריד לנו תמיד את השרוולים מחשש שלא ניגע מעל המרפק. החזו״א לא היתה דעתו נוחה שמסתירים את הפאות אז הוא הקפיד מאוד אצל כל בני משפחתו שילכו על הפאות בחוץ, וכשהיינו שמים מאחורי האוזן היה קם ממקומו ומוציא לנו את הפאות לחוץ, כשהיינו באים לפניו עם כיפה לא מספיק גדולה היה עוקץ אותנו ואומר מה זה הכפתור הזה שיש לכם על הראש, וכן כל פעם שנגענו בזקן הוא היה אומר ה׳ יעזור שיהיה לך זקן עד הריצפה. פעם התנמנם ונפלה לו הכיפה מיד הניח התיק שהיה על ידו על ראשו כי אסור להיות עם ראש מגולה ורק אז הרים את הכיפה. פעם ראינו אותו שוכב על הריצפה בסלון הבית באמצע הלילה לתמיהתנו הוא אמר שראה דף על הריצפה וחשש שזה טעון גניזה ומכיוון שהתקשה להתכופף התישב על קרטון שהיה בסמוך אך התברר שהקרטון היה ריק מה שגרם לו ליפול על הריצפה (ר״י צביון). היה מתאמץ מאוד לא להיכשל בעבירה ואכן הקב״ה היה מאוד בעזרו. הרבנית ע״ה היתה מספרת לנו תמיד איך שפעם בא לנסוע במונית לברית מילה והמונית לא הצליחה להתניע את הרכב ורק כשיצא הרכב התניע וכשנכנס הרכב שוב לא התניע רבי חיים בירר מהיכן הכסף לרכב והתברר שזה בא מכסף שלוו בריבית הוא אמר כיוון שהוא מקפיד מאוד על ריבית אז הוא לא יכול להנות מכך. כשמתאמץ לא להיכשל הקב״ה עוזר. דקדוקו הגדול בהלכה היה ללא ויתורים גם בדברים שהם בגדר חומרה, אכתוב מה שסיפר לי אחי רבי אריה. אירע כמה פעמים שהביאו לשולחן קערה של מים אחרונים ובלי כוונה נטלתי ראשון, ומיד אמר לי שאני אזמן כפי שנפסק בהלכה שהמזמן נוטל ראשון, לא עזרו התנצלויותי שלא התכוונתי וכו׳. אממו״ר סיפר שהעיר לו כמה פעמים בשעה שבירך על הכוס להגביהו טפח כפי שנפסק בהלכה (ראה שו״ע קפג, ד). כמו כן היה נוהג לצאת בברכה ראשונה של בהמ״ז מהמזמן כפי שנפסק להלכה (עד שכבדו אזניו ובירך בעצמו). כשהייתי ילד קטן יצאתי עם סבתי הרבנית מביתה לביהכ״נ בליל ש״ק חוה״מ סוכות, והרבנית לא שמה לב שנעלתי את הבית וכנראה השארתי את המפתח בכיסי כאשר זקני היה עדיין בתוך הבית בסוכה יחד עם ת״ח אחד, לאחר מכן סופר לי שזקני רצה לצאת למעריב מבלי יכולת לצאת, לבסוף מצא עצה לצאת דרך החלון הצר שבצד הדלת למרות הקושי הגדול בדבר. אירע פעם בליל א׳ דסוכות ששכח לכוין בכזית ראשון את כוונת הב״ח (שאינו אלא חומרא), ולאחר שנזכר בכך באמצע הלילה הלך להעיר את בנו רבי שלמה שלן אצל חמיו שגר במרחק של כמה רחובות שישוב לאכול כזית עם הכוונה הנזכרת. נזהר מאד שלא ללמוד לאור הנר או החשמל בליל שבת זולת ע״י שומר וכדעת החזו״א, למרות שהפסיד בכך שעות לימוד מתוך

הספר, ובשבת אחה״צ עם דמדומי חמה היה יוצא לפתח ביתו ולומד לאור היום, וכשהתחיל להחשיך היה יוצא לטייל יחד עם רעו הגר״ד וינטרוב זצ״ל ודיברו בלימוד בדרך. פעם בסוף הזמן אכלתי אצלו בליל שבת ושאלתי מה אני עושה אחרי הסעודה? והשבתיו שאני עושה משמר עם חברותא, והורה לי לבטל את החברותא או ללמוד באותו ספר כדין המבואר בשו״ע, והראה לי מה שכתב בטעמא דקרא פרשת קרח שמי שלומד בזמנים או באופן שאסור ללמוד אין הצלחה לתורתו. בזימון תמיד הקפיד לשאול אם יש כהן, ואם היה כהן היה מכבד אותו גם אם היה בחור צעיר. וכן כשהיה עונה למכתבים היה מקדים לענות לכהנים תחילה ואח״כ ללויים ואח״כ לישראלים. רבינו לא מיסח דעתו בשבת ויו״ט עד שמשלים המאה הברכות ולהמחיש הדבר כמה הוא קרוב ללבו היה פעם ביו״ט ראשון של סוכות שהתעורר רבינו ממנוחת הבוקר ואמר שחלם דיש לו עשר ברכות ואינו יודע דאולי בעל החלום הוסיף סתם ואמרתי בפני רבינו דאולי באמת הרי היה חמש ברכות במפטיר ועוד שתים בהלל ושתים בלולב ואחד לישב בסוכה. עד היכן נזהר רבינו בכבוד הספרים תלמד אותנו הנהגתו בקודש שמקפיד לא לשבת עם הגב לספרים ולכך אף שכל פינה בביתו מנוצלת לארון ספרים בקיר שיושב לגבו אין ארון ספרים ואף בבתים שהיה בא לברית ישב היכן שאין ספרים לגבו וכן לפעמים אף שהיה במקומות רחוקים לא היה יכול לראות ספרים שמונחים לא בדרך כבוד ודאג בעצמו לסדרם.

שמחת המצווה: אהב מאוד לקיים את כל המצוות ואף הצליח לקיים מצוות נדירות כגון פטר חמור, ראשית הגז, לקט שכחה ופאה, ושאר מצוות הנדירות. בכל מצווה נדירה שקיים אסף אותנו הנכדים שנבוא עמו יחד, וכן באפית מצות וקטיפת סכך לסוכות ועוד מצוות שונות שלקח אותנו לקיום המצווה והיה שמח עם זה מאוד בכל אותו השבוע. ידוע גם בימים שהיה חלש נורא כשהיה מגיע אליו איזה דבר מצווה כגון לולב אתרוג או שופר היה הדבר משמחו מאוד והיתה ניכרת השמחה על פניו באופן בלתי רגיל והרגישו שממש נעלם ממנו הסבל.

לענווים יתן חן. היה לו חן מיוחד אצל כולם משום שהיה ענו גדול ולא העריך את עצמו בכלל. כשהיו שולחים לו הערות על ספרו הוא היה מתקן בספר למרות שהשקיע המון כוחות בכל מילה שכתב בספריו. כמו״כ כשחיבר ספר שקל הקודש והיתה לו איזה שאלה והוא גדול הדור, הוא נסע לביתו של מחבר הספר במודיעין עלית כדי לשאול אותו פרטים על ספרו. הוא מעולם לא נפגע מכלום, גם כשאמרו לו דברים שפוגעים מאוד, הוא היה מראה לאנשים שהיו להם שונאים מכתבי נאצה שהיו שולחים לו, וזה עניין של אדם גדול מאוד. בתפילות ובכלל תמיד ישב בין אנשים והיה בורח מהמזרח, במשפחה ידוע שהיה מאוד מתבייש לנאום בפני אנשים משום שהרגיש שאינו ראוי לכך. וכל הבורח מהכבוד.. וידוע שהוא היה הגדול הכי ענק בעולם שהיו פונים אליו מכל קצוות הקשת בלי סוף אנשים, תמיד ביתו מלא מלא בשואלים, וכן בדרך לבית כנסת ובכל אירוע ושמחה שהגיע הוא לא יכל להשתחרר ממאות הפונים, ובכל מקום שהגיע היתה שוררת התרגשות, חרדת קודש וחשמל באוויר שא״א לתאר כלל.

מידות טובות: כשהסטיפלער נפטר הוא הוריש לו את כל ספריו ספרי הקה״י ושאר ספרים ורבי חיים החליט שהוא נותן כל הספרים לאחותו. ואותו הדבר היה עם ירושת חמיו שוויתר על הכל. למרות שזמנו היה דחוק מאוד וכל רגע מנוצל לאגור מליארדים באהבה שאהב את התורה ובכ״א הוא הקדיש זמן רב ועצום לכל פונה. וכשהיה זה מישהו שהוא יתום או מסכן הוא הקדיש זמן רב במיוחד. גם כשילדים קטנים הגיעו להטרידו בשאלות משונות היה עונה בסבר פנים יפות, היה חושב כל הזמן איך לעזור למסכנים ואומללים. פעם בטעות הוא העיר למישהו על דבר שלא היה נכון, במשך שעה ארוכה הוא הושיב אותו על ידו וביקש לפייסו, הוא התעניין בשלום כל משפחתו ועיסוקיו, עד שראה שהצליח לפייסו. סיפור דומה היה לו עם בנו ראי״ש שפעם הוא גער בו בטעות וכשגילה את זה הוא צייר לו את המנורה על כל פרטיה ודקדוקיה. גם פייסו וגם בלי ביטול תורה. היה מפרגן לאנשים הן על הספרים שלהם, והן על השאלות, ולסופרים היה מפרגן על כת״י היפה שלהם בספר תורה. היה טופח על השכם של ילדים. כשהיה מישהו בא לשאול שאלה אישית היה מוציא את כולם מהחדר. פעמים רבות כשאכלתי אצלו בשבת ובפרט בשנים קודמות שהיו מתארחים אצלו בשבת עשרות סועדים שונים, הוא היה מוצא תמיד זמן לכל אחד לומר לו את המילה המתאימה להתעניין אצלו בשלום משפחתו ובפרטים אישיים שעוברים עליו. וזאת למרות שכל הסעודה ישב עם ספר ולא פסיק פומיה מגירסא. סיפר אחי רבי אריה, מדותיו וסבלנותו לכל אחד גם לפחותים היו לשם דבר. כידוע היה מקבל מכתבים מכל קצות העולם, ומכל סוגי האנשים, החל מת״ח גדולים וכלה בילדים קטנים, והיה עונה לכולם בקצרה ללא יוצא מן הכלל, והתבטא כמה פעמים שעושה כן כדי לעודד את הלומדים. וכן בקבלת קהל בזמן שכוחו היה במתניו היה משיב לכולם בסבלנות גם כאשר הרבו להטרידו. היה מקשיב לשואלים עד שיסיימו גם אם הרבו בדברים ולאחר מכן היה עונה בקצרה. זכורני שהיתה תקופה שהיה מגיע לביתו בשב״ק בבוקר בחור נכה והיה בוחן אותו בסבלנות במשך דקות ארוכות על כל מה שלמד במשך השבוע. מעדות מסוימות היו רגילים לנשק את ידו, למרות שלא אהב את זה הניח שיעשו לו כן ולא אמר דבר. בסעודות שבת היו רבים מתדפקים על דלתותיו ועד פטירת הרבנית היו סועדים אצלו בבוקר עשרות אנשים, ומעולם לא אמר על כך דבר למרות שלפי טבעו לא הוי ניחא ליה בזה שיראו אותו באכילתו. עם ישראל ניצל אותו עד תום.

קבלת קהל הענקית בעולם. במשך עשרות שנים (40 שנה) כל יום היו עוברים לפניו מאות ואפילו אלפי שואלים בכל חלקי התורה ויעוץ בכל תחומי החיים ובשנים שעוד כוחו היה במותניו היה עונה לכל פונה בראיכות רבה. בנוסף היה עונה כל יום למאות רבות של מכתבים כל יום בכל תחומי התורה והחיים. היה מברך כל יום מאות פתקים בסבלנות אין קץ, בסוף היום היה מביא לי את הדפים ומבקש שנסדר לו את כל הדפים לפי הגודל שלהם שיהיה לו נח לעבור פתק פתק ולהזכיר את כל השמות, אחותי הרבנית קרול היתה מסדרת לו את הפתקים והוא היה מוקיר לה תודה על כך, כשהיו מצטברים אצלו ערימות של רבבות דפים היה שולח אותנו להעביר לגניזה באומרו שצרות של אנשים לא זורקים לפח. פעמים רבות ראיתי אותו שהיה בוכה ביחד עם האנשים שהיה שומע את צרותיהם. אנשים הגיעו מארה״ב הלוך חזור לרגע אחד רק בשביל לקבל ממנו ברכת הדרך של מילה אחת בשביל לעשות עסקים חובקי עולם והיו אלו עשרות מקרים. **מענה לשואלים:** הסגנון של הדיבור שלו היה נראה כאילו שולף מהשרוול אבל הכל היה בחשבון והסביר המון פעמים את דבריו. היה זה בשבתות כשהיו סביבו בני המשפחה והוא היה מספר סיפורים ממה ששאלו אותו באותו שבוע והוא ענה כך וכך והסביר למה ענה כך ולמה כך. זכורני שפעם סיפר בשבת על שאלה שנשאל בהלכות צדקה וענה לשואל להיתר ובסעודת שב״ק ביאר לנו בארוכה על איזה חז״ל הסתמך בתשובתו, מה שנתן לנו את התובנה שתשובות קצרות בקבלת קהל או במכתב לא נשלפים מהשרוול. וידוע שבספרי דעת נוטה מאריך לבאר כל תשובה שלו למה כוונתו. גם התשובות של יתכן ואולי.

דבר ה׳ בפיו: אנו בתור נכדים ראינו במשך השנים רוח הקודש כמעשים שבכל יום. כמה סיפורים שבדידי הווה עובדא: במעמד תורני שערכתי בביתו השתתף גם אחד מראשי הישיבות המפורסמים ורבי חיים הביא לכולם יין ללחיים וכשהגיע לאותו ראש ישיבה הוא אמר שאינו יכול לשתות משום שהיין אסור לו ופעם כששתה יין בטעות הוא איבד את ההכרה והיה בסכנת חיים והוזקק להתאשפז.. רבי חיים אמר אתה יכול לשתות זה יין של מצווה וזה גם יעשה לך רפואה. הוא שתה כוסית מלאה ומאז ועד היום הוא שותה והבעיה חלפה לה. פעם בשבת כשהייתי בביתו ובתי היחידה אז שהיתה אז כבת שש ביקשה ברכה שיהיו לה עוד אחים, רבי חיים אמר אי״ה יהיו לכם שלישיה הרבנית קניבסקי ע״ה אמרה שלישיה זה מאוד קשה אולי תאומים. רבי חיים אמר לא חייב שיהיה בב״א אפשר כל שנה אחד. ואכן כך היה במשך שלוש שנים כל שנה נולד לנו ילד. לאחמ״כ היתה הפסקה נוספת של 6 שנים באתי שוב ובקשתי ברכה רבי חיים אמר כעת חיה יהיה לך עוד ילד, וכן הוה. בתי הוצרכה לעבור ניתוח כפתורים, לילה לפני באתי אליו להתברך והוא אמר לא לערוך את הניתוח ומחר הכל יסתדר וכן הווה. באופן כללי שמענו ממנו תמיד לעשות מה שהרופאים אומרים וכן בדרך כלל כך היתה דעתו, אך היו מקרים שראינו אותו מבטל את דברי הרופאים גם בזמנים של פיקוח נפש ממש. אמי תחי׳ בקשה ממנו ברכה לכריתת רגל של ת״ח אחד שהרופאים אומרים שחובה לכרות לו את הרגל וכעת הוא אמור לעבור את הכריתה ואם לא יכרתו הוא ימות תוך מספר שעות מזיהום, רבי חיים לא הסכים לברך אלא אמר שלא יכרתו לו את הרגל כלל ואף כשהגיע הרופא עצמו לרבי חיים והסביר את חומרת המצב והסכנה הכרוכה בכך רבי חיים התעקש שלא יכרתו את הרגל, למעשה לא כרתו.. כעת אותו ת״ח הולך ברחובות בני ברק כרגיל. כשנשאל מתי אומר כך ומתי אומר כך הוא היה עונה בקביעות מה שה׳ שם בפי אותו אדבר. וכמובן מעולם לא יצאה תקלה מפיו. אימי מורתי סיפרה לי, לפני כ- 8 שנים היא הייתה אצל אביה מרן זצ״ל ביום שישי, היה זה לאחר הלימוד עם הרב זילברשטין. הרב זילברשטין יצא, ולפתע הגר״ח קם ממקומו לכיוון החלון וקרא לרב זילברשטין שיחזור. ואז הרב סיפר לו מופת, הגיע לביתו אדם ששלח שאלה במכתב היכן יש מדרש מסוים ומה לשונו, ועניתי לו: תתגרש... והוא הגיע נבוך. הגר״ח ממשיך לספר, הרהרתי בדבר ונזכרתי שבאותו הזמן שלח לי אדם אחר מכתב בעניין אשתו שרעה מאוד והחלפתי את המכתבים, ומוסיף הגר״ח ראה זה פלא, המדרש שהוא ביקש היה בעניין מזבח מוריד דמעות על כל גט.... והקב״ה גלגל שהוא שביקש לדעת אם להתגרש קיבל מכתב בעניין מזבח מוריד דמעות וביטל את רצונו להתגרש, וההוא ששאל היכן המדרש בא לברר מה פשר התשובה שכתבתי לו 'תתגרש' והתבררה הטעות. והרב זילברשטין הביא ע״כ מהמדרש שאין הקב״ה מביא תקלה במי שלומד לשמה. הייתי ילד במלחמת המפרץ כשהיה רק בן 60 ואלפים רבים היו בלחץ חסר תקדים כי לראשונה העורף היה מאוים הייתי אז לצידו והוא במשך שעות ארוכות הקדיש לאלפי אלפי עמך ישראל בסבלנות אין קץ להרגיע אותם שלא יקרה כלום, והצילם מחרדות. וזאת למרות שכל גדולי עולם סברו שיש ממה לחשוש ואכן גברא דמריא סייעא ולמרות הפחד שהיה אז מפני טילים הנושאים נשק כימי ולמרות עשרות טילים שנזרקו לעבר ערי ישראל לא מתו בני אדם מלבד אדם אחד. והתבטא אז שגדולי ישראל לא יודעים את ערכם שמגינים על הדור.

מבשרך אל תתעלם. למרות זמנו הדחוק הוא היה מגיע לביקור קבוע אצל כל אחד מיוצאי חלציו ומידי שבת כשעוד כוחו במותניו היה יוצא לטיול יחד עם הרבנית ע״ה ובא לבקר בבית אחד מילדיו ושם היה מתעניין לפרטים במצב כ״א מהילדים ומפרגן ומעודד אותם. לאחר הבר מצוות שלנו היה בא לביתנו עובר על הספרים שקיבלנו ואף מסתכל באלבום של התמונות. וזוכרני שכשהיה רואה את עצמו בתמונות היה אומר שזה שכנו רבי יודל שפירא. כשלמדתי בישיבה גדולה רחוק מהעיר (תפרח) כל פעם שנסע לברית שהיה באזור הישיבה כגון באר שבע וכדו׳ היה לוקח מביתו מיני מתיקה ומצרף מכתב מהרבנית ע״ה ונכנס למושב תפרח ובא לבקרני ולהתעניין בשלומי. היה מעורב בכל שידוך במשפחה והיה מציע הרבה שידוכים, כשהיה צריך לחלוץ על סגירת שידוך היה נוסע לישיבה ובמשך שעה ארוכה מסביר למה כדאי לעשות את השידוך. כל אחד שהתחתן רבינו הגיע לבקרו בביתו והביא עמו מתנה של כל הספרים שהוציא, ובשנים קודמות היה מגיע לביקור כל חוה״מ. כל נכד שנעשה בר מצווה או נכדה שנעשית בת מצווה היה מביא מתנה עם הקדישה מיוחדת ואישית. וזאת מלבד כל ימות השנה שהיה מתעניין מאוד בנעשה אצל כל בני המשפחה. היה דורש מאתנו הנכדים לכתוב לו כל שבוע איזה שטיקל תורה ממה שלמדנו ותמיד תמיד היה כותב ע״ז הערות שנשתמרו אצלינו. ובדרך כלל היה כותב יפה מאוד, או אתה כותב מאוד יפה. וכשהיינו באים הוא היה אומר לסבתא את יודעת איך הוא כותב יפה. היה מקפיד מאוד שיספרו לו כל שמחה שיש אצלינו במשפחה. פעם אחי רבי אריה בא לבשר לו שיש אצלו בשורות טובות. היה זה ביום שישי לפני שבת, בליל שבת לאחר הסעודה יצא יחד עם הרבנית ע״ה לבית הורי כדי לומר להם על הבשורה כי חשש שמא אחי לא עדכן את הורי בעניין, ורבי חיים סבר שחייבים להודיע להורים משום הכרת הטוב ולכן הוא טרח והלך וסיפר להורים שלי ע״כ.

החזקת עולם התורה החסד והצדקה: הדבר שהכי גרם לאנשים להוזיל המונם לצדקה לחסד ולעולם התורה היה מילה או הבטחת ישועה מרבי חיים, ואף שהדבר גזל רבות מזמנו הוא לא חסך מזמנו וכוחו ותמיד תמיד נענה לראשי המוסדות בהחזקת התורה. כמו״כ היה כותב מכתבים לכל דורש ונותן מחפציו האישים לראשי ממלכות התורה בעולם. ואכן בשנים האחרונות פרח מאוד עולם התורה והצדקה והנתינה של כלל ישראל והכל הכל מכוחו. ודווקא בגלל שהיה שקדן כ״כ גדול הקב״ה גלגל לו שהוא רק יאמר מילה וזה פעל רבות אצל כל תומכי התורה והחסד ואכן אלפי מוסדות הוחזקו ונתמכו בזכות איזה מילה אחת שלו.

תקופת חולשתו: בתקופה שהיה חלש מאוד והוא סבל מכאבים חזקים הגיעה אליו אימי תחי׳ ושאלה אותו האם כואב לך? מיד הוא ענה כן כואב לי מאוד. אימי נבהלה כי מעולם הוא לא התלונן, היא שאלה אותו מה כואב לך הוא מיד ענה שאני לא יכול ללמוד כרגיל. גם בתקופות שהיה חלש מאוד ברגע שהניחו לפניו את הגמרא הוא מיד אזר כוח והתחיל לעמול בתורה שהיתה לפניו חביבה עד אין קץ.

פרישותו מענייני העוה״ז: הדברים ידועים שלא היה לו בעולמו אלא ד״א של הלכה בלבד, וכל ענייני עוה״ז לא תפסו אצלו מקום כלל, **והתבטא כמה פעמים שמתפלל שישכח כל מה שאינו נוגע ללימוד.** שאלתיו פעם האם מותר להשתמש במקלף ביו״ט, והשיב לי שאינו יודע מהו מקלף. הרבנית שהיתה שם ניסתה להסביר לו ללא הועיל. עד שנאלצתי להביא את המקלף מהמטבח, וגם לא הועיל כי אמר שמעולם לא ראה דבר זה ואינו יודע מהו. בעיני ראיתי כמה פעמים כשהביאו לפניו ארוחת צהרים היה שואל כל דבר מה מברכים עליו למרות שמן הסתם כבר אכל מאכל זה מאות פעמים. לפני עשרות שנים כאשר אירעה אצלו השריפה באמבטיה, הגיע מכבי אש ושאלו אותו האם המכונת כביסה עבדה (כדי לדעת האם הקצר הגיע ממנה), ואמר להם שאינו יודע מהו מכונת כביסה. פעם שאלה אותו הרבנית האם יכולה לקנות תנור חדש בתשעת הימים לאחר שהתקלקל התנור הישן, ושאל לשם מה יש צורך בתנור בימי הקיץ, והסבירה לו שהתכוונה לתנור שאופים בו ולא לתנור שמחמם, ואמר שלא ידע בכלל שיש להם מוצר כזה. הביאו להרבנית תנור חדש במטבח, אחד מבני המשפחה שאל לרבינו האם יברך הטוב והמטיב? שאלו רבינו על מה אתה מדבר? השיב על התנור החדש שקנו. שאל רבינו איזה תנור והיכן יש תנור ומה עושים איתו? והוסיף שאינו יודע מה זה. שוב קרה שהזכירו לרבינו ענין התנור ואמר איפה יש תנור ומה עושים איתו, אמרו לו אופים בזה חלות של שבתא, ואמר, לא קונים את החלות? הרבנית סיפרה שכאשר רבינו היה מגיע בתור חתן לבית הוריה, בכלל לא היה יודע מי זאת הכלה אם אני או שאר אחיות שלי (וכמו שכתוב בגמ׳ ב״ב קס״ח א׳ שצורבא מרבנן צריך להיזהר שלא יחליפו לו את הכלה באחרת). גם מבני ביתו ומשפחתו דרש שישבו וילמדו ולא יתעסקו בענייני עוה״ז. זכורני פעם שבישיבה עשו מגבית לפני פורים עבור חתן יתום וביקשוני שאלך לסבי ואבקש ממנו תרומה ואכתוב קבלה, כדי שיוכלו להראות לכולם שהוא הרים את תרומתו. כאשר באתי אליו, אכן תרם לי, בהוסיפו ״אתה צריך לשבת וללמוד, תן לאחרים שיעשו את זה״. בהזדמנות אחרת באתי אליו שיש צורך לערוך מפתח ענינים לספריו הרבים שאין עליהם מפתחות, והצעתי את עצמי לתפקיד, וענה לי כנ״ל ״אתה צריך לשבת וללמוד״. מאחי רבי אריה. סיפר הרב דינר שפעם הוא דיבר עם רבי חיים קניבסקי על כתובת ביתו רשבם 23 ורבי חיים אמר אני לא יודע מה המספר של ביתי. בצבא קיבל שחרור בגלל שלא ידע את הכתובת של הישיבה, וזאת לאחר שלמד בישיבה עשר שנים. יש לציין שמה שצריך לדעת הוא ידע היטב.

וארטים על פרשת השבוע

ט ג. קחו שעיר עזים לחטאת. וכי מה ראו ישראל להביא יותר מאהרן? אלא אמר להם, אתם יש בידכם תחילה ויש בידכם בסוף. יש בידכם בתחילה, וישחטו שעיר עזים במעשה מכירת יוסף ויש בידכם בסוף, עשו להם עגל מסכה. יבוא שעיר ויכפר על מעשה שעיר, יבוא עגל ויכפר על מעשה העגל. ילקוט שמעוני. הקשה הפרדס יוסף, לכאורה אינו מובן, מדוע יחד עם קרבן הכפרה על מעשה העגל, הוצרכו בני ישראל להביא קרבן נוסף לכפר על מעשה מכירת יוסף, מדוע חטא העגל עורר את החטא של מכירת יוסף, מה הקשר בין הדברים? ומביא הגהות מהרי״ד על התורת כהנים שכתב: במדרש מבואר שכעס האחים על יוסף היה, שראו בנבואה שייצא ממנו ירבעם בן נבט שיעמיד עגלי זהב ויחטיא את בני ישראל בעבודה זרה, ורצו האחים למנוע זאת ולכן מכרוהו. אמנם, תירוץ זה של האחים להצדיק את מעשה המכירה, היה טוב רק עד חטא העגל, אבל כאשר גם זרעם חטאו בעשיית העגל לעבודה זרה, אז התבטל התירוץ, ועכשיו כשהביאו כפרה על חטא העגל, נזקקו להביא קרבן נוסף לכפר על מעשה מכירת יוסף, כי על ידי חטא העגל התעורר חטא מכירת יוסף. **תירוץ נוסף** כתב המשך חכמה בהקדם מה שיש להקשות. מדוע לא עיכב עוון מכירת יוסף עד עכשיו לא את יציאת מצרים ולא את קריעת ים סוף, וגם לא את מתן תורה? אלא, שעל חטא של מכירת יוסף היה להם תירוץ, הם טענו ליוסף, מדוע לא הוכחת אותנו אם ראית בנו מעשים רעים, מדוע רצת לספר זאת לאבינו? אנחנו הכתובת לכל הטענות! אותנו בעצמנו היה לך להוכיח! אבל בחטא העגל, הרי הרגו בני ישראל את חור בנה של מרים שאמר להם תוכחה, והתגלה שלא היה ליוסף אפשרות לומר להם דברי תוכחה, כי חשש פן יהרגוהו, והוכרח להוכיחם באמצעות אביו. וא״כ, ע״י חטא העגל חזר והתעורר חטא מכירת יוסף, ומשום כך הוצרכו להביא כפרה גם על חטא זה.

ט ז. ויאמר משה אל אהרן קרב אל המזבח. אומר רש״י קרב אל המזבח שהיה אהרן בוש וירא לגשת אמר לו משה, למה אתה בוש? לכך נבחרת. כותב האדרת אליהו, המילים בוש וירא היינו בושה ופחד, אלו שתי תכונות שונות. אהרן היה מתבייש לגשת אל המזבח כיון שעשה את העגל, וגם היה ירא לעשות זאת, כי היה יודע ברוח הקודש שיהיה ערעור על כהונתו על ידי קורח. טענתו של קרח על הכהונה היתה משום שרצונו להיות כהן גדול. ולכאורה, וכי קרח לא ידע שאין מעמידין פרנס על הציבור אלא אם כן קופה של שרצים תלויה לו מאחריו, וכמו שהגמ׳ ביומא כ״ב. אומרת, בשלמא אהרן הכהן היתה לו קופה של עגל, אך איזו קופה של שרצים היתה לקרח? זהו שאמר משה לאהרן: קרב אל המזבח כי לכך נבחרת, דווקא מפני שעשית את העגל ויש לך קופה של שרצים, לכך נבחרת לכהונה, ממילא אל לך להיות יראי, כי אף אחד לא יערער על כהונתך! אמנם, רש״י בפרשת קרח ט״ז -ז׳כתב שעינו של קרח הטעתו וראה שיצא ממנו שמואל שלא היתה לו קופה של שרצים מאחוריו, ועם כל זאת הנהיג את עם ישראל, וא״כ גם קרח יכול להיות מנהיג ללא קופה של שרצים! ולא ידע קרח שלשמואל תהיה קופה של שרצים הלא הוא קרח בעצמו. בדרך נוספת באר האדרת אליהו את המילים לכך נבחרת, שהרי כהן עובד עם כף יד קמוצה - קומץ את המנחה, ועם כף יד פתוחה - מברך את עם ישראל. המילה כך מורכבת משתי אותיות, כ׳ קמוצה ו׳ך׳ פתוחה. לכן אמר לו לכך נבחרת, נבחרת לעבודת הכהונה, ואיך עושים זאת? עם שתי כפות, כף פתוחה וכף קמוצה.

ט ז – ח. ויאמר משה אל אהרן קרב אל המזבח ועשה את חטאתך ואת עולתך וכפר בעדך וכו׳ ויקרב אהרן אל המזבח וישחט את עגל החטאת אשר לו. הגמ׳ בסוטה ה׳. אומרת, א״ר חייא בר אשי אמר רב, ת״ח צריך שיהא בו אחד משמונה בשמינית. ובפשטות דברי הגמ׳, הכוונה שלת״ח צריך שיהא שמינית שבשמיניות שבגאווה. אך האבני נזר פירש, שהכוונה לפסוק השמיני שבפרשת שמיני ויקרב אהרן אל המזבח וכו׳, שאהרן היה בוש ודואג על העגל שעשה, ולכן אמר לו משה קרב אל המזבח ועשה את חטאתך, פירושו, כמו שאמרו צדיקים עשה דוחה לא תעשה, אם אדם ח״ו עבר על לא תעשה, העצה לכך היא תרבה בעשה, וכך תזכה לדחות מקרבך את הלא תעשה. וכן סור מרע ועשה טוב, אם רצונך לסור מהרע, אל תתעסק בכך, כי אף פעם לא תגמור ורק תמשיך להסתבך, אלא ועשה טוב, תתחיל בעשיית מעשים טובים, וממילא כל הרע יסור ממך. וכך עשה אהרן, כמו שכתוב ויקרב אל המזבח וישחט את עגל החטאת אשר לו, וכך הצליח לצאת מן אותו רושם של חטא. וכן כל ת״ח, צריך שתהיה בו המידה הזאת של הפסוק השמיני שבפרשת שמיני, שגם אם ח״ו יכשל בחטא, הוא צריך להרבות בעשה טוב ולהמשיך הלאה, וכך יזכה לחזור בחזרה אל הקדושה.

י ה. ויקרבו וישאם בכותנתם. שואל רבי יהונתן אייבשיץ, מדוע נשאו אותם דווקא בכותונותיהם? ומתרץ, הנה האבן עזרא כתב, שמעשה זה היה בשבת, ובשו״ע סימן שי״א סעיף א׳ כותב שאסור לטלטל מת בשבת, אלא ע״י ככר או תינוק, וא״כ איך סחבו אותם? והתשובה, שהשו״ע שם סעיף ד׳ פסק, שלא הצריכו ככר או תינוק אלא למת ערום, אבל אם הוא בכסותו, לא צריך ככר או תינוק. וזהו שאמר וישאם בכותונתם״, שבכזה מקרה אין איסור טלטול. הווארטים מתוך העלון הנפלא מדשן ביתך לרבי יוסף זריצקי.

יא לד. מכל מאכל אשר יאכל אשר יבוא עליו מים יטמא. הנה באופן נדיר נאמר כאן יבוא עם ו׳ בעוד שברוב המקומות בתורה כתוב יבא בלי ו׳. והטעם בזה י״ל משום שמצינו שאוכל שנגע בו משקה הוכשר לקבל טומאה, והרי יש ז׳ משקים שמכשירים לקבל טומאה וסימנך י״ד שח״ט ד״ם. והנה בקרא דידן נאמר רק מים ומה עם שאר משקים וי״ל האות ו׳ של יבוא היא מרמזת על שאר ז׳ משקים. שאף הם מכשירים את האוכלים לקבל טומאה. רבי חיים קניבסקי בטעמא דקרא.

מאמרי מוסר וסיפורים מענייני הפרשה

מאכלות אסורות: בפרשת השבוע אנו למדים על אזהרות הבורא את בני ישראל שימנעו עצמם ממאכלות אסורות: דברו אל בני ישראל לאמר זאת החיה אשר תאכלו וגו׳ אך את זה לא תאכלו וגו׳ מבשרם לא תאכלו וכו׳ טמאים הם לכם וגו׳ אל תשקצו את נפשותיכם בכל השרץ השרץ ולא תטמאו בהם ונטמתם בם, כי אני ה׳ אלקיכם והתקדשתם והייתם קדשים כי קדוש אני ולא תטמאו את נפשתיכם בכל השרץ הרמש על הארץ וגו׳. על חומר העניין דרשו חז״ל (יומא לט, א): תנא דבי רבי ישמעאל, עבירה מטמטמת לבו של אדם, שנאמר ולא תטמאו בהם ונטמתם בם, אל תקרי ונטמאתם אלא ונטמטם. פירש רש״י: מטמטמת - אוטמת וסותמת מכל חכמה. לעומת זאת, על הנזהר ושומר עצמו ממאכלות אסורות כתב הרמב״ם (הלכות מאכלות אסורות יז, לב): וכל הנזהר בדברים אלו מביא קדושה וטהרה יתירה לנפשו וממרק נפשו לשם הקב״ה שנאמר והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני. בכל ספרי הקדמונים במשך הדורות רואים התייחסות מיוחדת לחומר העניין של מאכלות אסורות הנכנסים אל תוך גוף האדם, סותמים את הצינורות הרוחניים וגורמים לו לאבד את התשוקה ואת אש ההתלהבות לעבודת ה׳. **בספר שפע חיים,** לאחר שמאריך על גודל הפרצה של מאכלות אסורות והחובה להיזהר בזה, הוא מסיים: לכן אני שונה וכופל בקשתי, שמכאן ואילך ישגיח כל אדם יותר שלא להכניס לביתו מאכלים שמטמאים ומטמטמים אותו ואת בני ביתו, כי מי שרוצה שיהיה לו בית כשר ושבניו יהיו יראי שמים, מוכרח לשמור עצמו ממאכלות אסורות, שהיא הגורמת לכל הפריקות עול ולירידה מדרך הישרה. זהו סמיכות הפרשיות, שמסיים בפרשת שמיני, להבדיל בין הטמא ובין הטהור ובין החיה הנאכלת ובין החיה אשר לא תאכל, ופתח בפרשת תזריע... זה תלוי בזה, שאם בני ישראל ימנעו עצמם ממאכלות אסורות ולא ישאפו למלא את ביתם בכל מיני וסוגי המאכלים שבעולם, אז יזכו לבנים טובים והגונים ההולכים בדרכי אבות ומתנהגים בקדושה וטהרה, אבל אם חלילה ילכו אחר התאוות וימלאו כרסם מכל מה שנגד עיניהם מבלי לברר היטב את כשרותו, אזי עלול הדבר להשפיע על הבנים שייצאו חלילה לתרבות רעה רח״ל.

על חומר הפגם של מאכלות אסורות סיפר הבעש״ט, מעשה נורא שאירע בזמן הרמב״ם. תוכן המעשה הוא, שממדינה אחת שלחו להרמב״ם מכתב - עליו היו חתומים כשבעים אלף איש מאותה מדינה - בה כתוב, שהיות ואין תחיית המתים מפורש בתורה, אלא חז״ל דרשו זאת בש״ס, הרי שיש בידיהם דרשות והוכחות להיפך ח״ו. הרמב״ם לא רצה להשיב בעצמו וציוה על תלמידו מהר״י אבן תיבון שיכתוב את דברי התשובה. בספה״ק ״דגל מחנה אפרים״ (פרשת עקב) מביא את תוכן התשובה שהשיבם הרמב״ם: ״כי מכל מיני מאכל ומשקה נעשה דם, ומהדם יורד אל הכבד, ומהכבד עולה הברירות אל הלב, ומהלב יורד המובחר והדק אל המוח, ושם שורה השכל והחיות של האדם, ומי ששומר עצמו ממאכלות המותרות, והאסור והטמא, נעשו דמיו צלולין וטהורין, ויש לו לב טהור, והמוח והחיות שלו הוא חיות טהורה, להשיג אמיתית החיות שהוא אלהות של כל העולמות המחיה את כולם, ומי ששומר את עצמו יותר, ומקדש את אכילתו על פי דרכי ה׳ ותורתו, נעשה מזה בניין אב, והוא השכל לכל רמ״ח אבריו, ומתקדשים ומתטהרים, וכן להיפך ח״ו נעשה בניין אב שכל עכור ומעופש בדעות זרות, וחיות שלו נעשה בחינת מת, והוא אבי אבות הטומאה לכולם, ורמ״ח אבריו נטמאים, וטמא טמא יקרא לכל דבר, ונעלם ממנו אמיתות החיות שהוא אלהות של כל העולמות, ונטמא ונופל לדעות זרות ואלהים אחרים, הם אלילים אלמים מתים, וזבחי מתים יקראו להם. ״לכן, התנאים והאמוראים ובעלי המדות וחכמי המשנה, הם שמרו נפשן שלא יתגאלו בפת בג המלך הזקן ובין משתיו, ולכן האירו אור שכלם, והיה שורה עליהם רוח הקודש לפרש כל מאמר סתום בדת תורתנו הקדושה, כי שרתה עליהם כח אלוהי אשר הוא יתברך שמו ואורייתא כולא חד, ואור נשמתם גם כן הוא חוט המשולש אשר לא ינתק לעולם ולעולמי עולמים, אבל אנשים הללו, בוודאי טמאים, ונטמא דמם, ומשם ליבם ומוחם שלהם נתטמטם, במאכלות האסורות והטמאים, ולכן החיות שלהם נוטה למינות ואפיקורסות, ולא יוכלו לקבל מתיקות נופת צוף דברי מאמר חכמינו, הבנויים על פי שכל אלקי עולם ומלך עליון. וממשיך שם בדגל מחנה אפרים, שהרמב״ם התרה באנשי אותה מדינה הואיל והעיזו פניהם ויצאו לחוץ, פתאום יבא עליהם הכורת, וכרות יכרתו אותם וכל אשר להם. ומסיים שם: וכך עלתה להם, כי לא היו ימים מועטים, עד אשר בא עליהם מלך גדול, והרג אותם ובזזו כל אשר לחם. הרה״ק בעל ה״תולדות״ זי״ע, בספרו צפנת פענח מוסיף על כך, שחלק קטן מאותם אנשים ברחו ממדינתם ובאו אל הרמב״ם וחזרו בתשובה.

בשנת תקצ״ו הגיע רבי עקיבא איגר לעיר לומזא, באחד הימים הגיעה אשה חשובה שקראו לה עטיל הגבאית, היא היתה גבאית צדקה ודמעתה על לחיה, היא נתברכה בתשעה בנים בעלי כשרון, חוץ מאחד בחור בן חמש עשרה שאין לימודו בגמרא עולה יפה, ואינו מצליח לקלוט כלום, בו בזמן שבלימודים אחרים כגון חשבון וכתיבה, הוא עולה על הילדים האחרים, כך שהוא בעל כשרון נפלא, אבל בגמרא אינו מצליח לקלוט כלום. השיב לה רבי עקיבא איגר, שגדולי הפוסקים כותבים שיש ליזהר ולהישמר ממאכלות אסורות, ושאפילו תינוק לא יינק מנכרית, כי זה עלול להוליד בו מזג רע, ויטמטם את מוחו מלקלוט דבר תורה, כמבואר בש״ך (יו״ד סימן פא). האשה התחילה לבכות, איך זה יתכן, והרי הם שמרו עליו מכל משמר, אבל רבי עקיבא איגר, אמר לפי דעתי זו הסיבה היחידה, ולכן מוחו נטמטם ואינו מצליח בלימוד תורתנו הקדושה. שאלה האשה אם כן מה עליה לעשות, השיב לה רע״א, וחזר על כך כמה פעמים רק דבר אחר, לימוד ועמל התורה מתוך הדחק. היא ספרה את הדבר לבעלה רבי הירש לייב, וכאן החלו שניהם לחקור את בנם, היכן נכשל באכילת מאכלות אסורות, כאשר טען בתוקף שלעולם לא נכשל, התחילו לחקור היכן אכל אצל זרים, עד שהגיעו לאותה חתונה ששם נתכבד הילד במנה הגונה של מרק ועוף. אך גדלה התמיהה אצל ר׳ הירש לייב, הלה הכיר היטב בנאמנותו וביושרו של בעל המלון, מה גם שהשוחט דמתה אף הוא מנקיי הדעת שבעיר, וכי אפשר שהאכילו טריפות חלילה. רבי הירש הגיע לשוחט ושאל אותו אם הוא זוכר את השחיטה באותה חתונה, השוחט החויר כולו, רבי הירש לייב, לחץ אותו ושאל אותו מה קרה, השחיטה לא היתה טובה, לא, השיב השוחט השחיטה היתה מצוינת, אם כן מה בכל זאת קרה. סיפר לו השוחט דברים כהווייתם, באותה חתונה התחתן יקותיאל בזיווג שני, יקותיאל זה היה נשוי בזיווג ראשון לרחל, כאשר נתן לה גט, יצא ערעור של בעל התניא על הגט, כי אמנם שם עריסתה היתה רחל, אבל כולם קראו לה ראשי. וגם זה לא ברור שאכן שם עריסתה היה רחל, ולכן הבעל התניא פסק שהגט פסול מדאורייתא, ואסור על יקותיאל בעלה להינשא שנית, עד שיתן לה גט נוסף, והוסיף מילים מזעזעות: ובפרט בגזירת חכמים על השוחטים שלא ישחטו על החתונה ח״ו שום בהמה ועוף, ואם יעברו ח״ו תהא שחיטתן נבילה כדין העובר וכו׳, ולשומעים יונעם ותבוא עליהם ברכת טוב מה׳ הטוב. השוחט התחיל לבכות, איך לך מושג כמה כבר חזרתי בתשובה על המכשול שיצא מתחת ידי בשוגג, אני כלל לא ידעתי מכל הסיפור, רק לאחר החתונה נודע לי שהבעל התניא אסר לשחוט על חתונתו וכל הבשר יהיה נבילה. כששמע רבי הירש לייב את הסיפור כבר נתחוור לו היטב למה התכוון הרע״א, הבן שלהם אמנם אכל מאכל כשר, אבל גדולי הפוסקים אמרו ששחיטתו נבילה, וגם מאכל כזה מטמטם, וכל שכן מאכלות אסורות ממש. כעת עמדה בפניהם ההוראה השניה של רע״א ללמוד תורה מתוך הדחק, מה עושים, בלב כבד, שלחו את בנם לארץ ישראל, שאז היה מקום דחק גדול בגשמיות, ומבורכת בכל טוב ברוחניות, ואכן הבן שקד על דלתי התורה בעמל ויגיעה רבה וחיי צער בתוכדי ירושלים, ולאט לאט ראה פרי בעמלו, עד שנהפך לאיש אחר, ובעזרת השם גדל והצליח בתורה, וכאשר הגיע לפרקו נשתדך עם אחד מנקיי הדעת שבירושלים. וסיפר רבי חיים קניבסקי זצוק״ל באחד הימים בא אלי יהודי בן תשעים וסיפר לי שאביו שלחו לישיבה בהונגריה, ושם היה נהוג לשכור בחור שיחזור עמו על הלימוד, בא אביו לשאול את הבחור על בנו ואמר לו שהוא נפלא מאד וכי אם ימשיך כך יכול להיות גדול בישראל, והנה נסע לביתו לחג השבועות ובחזרתו נתהפך הגלגל ולא תפס כלום מהלימוד, וכמה שהשתדל אביו לשכור לו מלמד ללמדו, לא הועיל, ובעוד שבעניינים אחרים היה משכיל ובעל כשרון גדול כשהגיע ללימוד תורה נסתמו מעיינותיו, כך עד היום אינו יודע ללמוד גמרא, וכשמגיע לגמרא ראשו מטומטם. והנה לאחרונה נזדמן לו ספר שם קרא על הסיפור הנ״ל שרע״א אמר שהדבר בא ממאכלות אסורות, ואז נזכר שבחג השבועות כשהיה בביתו, היו לו חברים גויים ונתנו לו חתיכת דבר אחר, אכל ונהנה ממנה והביא לביתו קצת, ואביו צעק עליו על מעשהו, וחושב היהודי שזה המעכב אותו מלקלוט את הגמרא, וביקש תשובה מה יעשה, אמרתי לו שיתענה יום אחד, ואמר שזה קשה לו מאד, אבל מאד ישתדל לזה. ויתכן שגם בשאלה הנ״ל זה המעכב, ואמנם יש את העצות הנזכרות לעיל לימוד מתוך הדחק, ותענית יום אחד, ויתכן שיש עצה נוספת, שכל מה שיראה בחייו, יחשוב מה דעת תורה בנדון ויברר, ויקח לעצמו שאלות מעניינות מחיי היום, ויברר על פי ההלכה, וכשיתרגל שכח מחשבתו תהיה סביב התורה, בעזרת השם יפתח לבו בתורה הקדושה.

באור החיים בפרשה כתוב שמי שמתקדש ונזהר מלאכול מאכלות אסורות זוכה שלא יגע לפיו בשוגג מאכלות אסורות. עצם זהירותם של הצדיקים מכל נדנוד של מאכל אסור הביאה להם סייעתא דשמיא שאכן לא יבואו לידי תקלה. כזאת מסופר על החידושי הרי״ם, שישב פעם בסעודה עם החסידים, והביאו לפניו קערת רוטב. נטל החידושי הרי״ם כף והחל לערבב את הרוטב זמן מה, אולם לא אכל ממנו, וממילא גם שאר החסידים לא אכלו. לפתע נתוודע שבבשר שהרוטב בושל בו, התעוררה שאלה! השתוממו החסידים למראה רוח הקודש הגלויה, אולם רבם אמר להם: מה זה לפלא בעיניכם? דבר כזה יכול כל אדם לדעת, אם זהו כשר או טריפה זאת על ידי שהאדם יקבל על עצמו לפני האכילה, שאם יש ח״ו דבר איסור בתוך המאכל, הוא מעדיף להיחנק בסעודה. אדם כזה זוכה

שמודיעים לו מן השמים אם יש חשש טריפה במאכלו.

מעשה מובא בהקדמת הספר כח שור ובו תיאור מופלא על ההצלה הגדולה שהיתה למחבר מכומר שניסה להכשילו במאכלות אסורות. כומר אחד היה רגיל להתווכח עם הגאון המחבר זצ"ל בעניינים שונים. פעם אחת נסב הוויכוח על הפסוק "לא יאונה לצדיק כל און", כאשר האפיקורס טען שמצד השכל והחקירה ההגיונית הוא דבר בלתי אפשרי... ואף הביא כמה ראיות לדבריו. בעל 'כח שור' סתר כמובן את כל ראיותיו, עד שהלה הלך מביתו כשהוא סר וזעף והחליט לנסות את הדבר בעצמו. הוא ינסה להכשיל את בן שיחו כדי להוכיח במו עיניו אם הקב"ה שומר עליו. הלך המין הזה וקנה שלושה תרנגולים מסורסים ופיטם אותם רק בבשר חזיר עד כי עבו ושמנו מאוד (עיין בשו"ע יו"ד סי' ס', ובש"ך סק"ה, שבהמה שנתפטמה מדברים אסורים ועיקר גדילתה מהם, אסורה באכילה), וישלח למוכרם בשוק על ידי אחד ממשרתיו הנאמנים תוך שהוא מצווה עליו כדברים האלה: אם יבוא לקוח וירצה לקנותם, נקוב לו במחיר גבוה מאוד, פי כמה וכמה ממחירם הרגיל, כדי שלא יחפוץ לקנותם. אבל אם תראה את הרבנית של ה'כח שור' מגיעה לשוק כדי לקנות תרנגולים, תוריד לה מהמחיר ותמכור את העופות במחיר זול מאוד, ואפילו פחות משווים, כדי שתסכים לקנות ממך את התרנגולים. וכך היה. הרבנית באה לשוק וראתה תרנגולים מפוטמים המוצעים לה במחיר כה מוזל, קנתה תרנגול מיד את הסחורה והביאה לביתה בשמחה עצומה, לקחם הרב ושחטם כדת וכדין, והחלה הרבנית בבישול הסעודה. דרכו והנהגתו בקודש של גאון זה הייתה שכאשר היה עסוק בסוגיה פלונית, לא הכניס דבר לפיו עד אשר נתברר לו העניין ההוא כל צרכו. ביום ההוא התקשה המחבר בדבר הלכה קשה ביותר, וגם הפעם לא חרג ממנהגו ולא הכניס אוכל לפיו, למרות שהרבנית הודיעה לו על הסעודה הטעימה עם העופות המפוטמים הממתינה לו. כיון שחששה שהבשר יתקלקל, הטמינה את המרק עם הבשר ליום הבא, ובני הבית אכלו באותו היום רק לחם וביצים. ויהי ממחרת, כאשר באה לקחת את קדירת הבשר כדי לחממה על הכירים, הבחינה לתדהמתה שהקדירה התכסתה כולה בקורי עכביש. שאלה את בעלה מה לעשות, אמר לה שתניח את הקדירה עם קורי העכביש בצד, כמות שהיא, ותבשל את יתר הבשר שנשאר לה. והנה גם ביום ההוא שומרים עליו משמים. הזמינוהו לסעודת פדיון הבן, ולא אכל כלל בביתו ושוב הטמינה הרבנית את הקדירה ליום המחרת. והנה בבוקר, קורי עכביש מכסים את פי הקדרה. שוב היא מתייעצת עם בעלה, מה לעשות, והורה לה כדת אתמול להניח הקדירה בצד, ולבשל את שארית הבשר. וכך עשתה. למחרת באו אליו שני אנשים לדיון בדיני ממונות, ישב הרב לדון בדינם עד שעה מאוחרת. אשתו הניחה את התבשיל עד שיגמור את הדיון. כשהסתיים הדין בשעה טובה, בקשה הרבנית להאכיל סוף סוף את בעלה מהעופות המפוטמים שקנתה בשוק, והנה שוב מכסים קורי עכביש את הקדירה. ותמהר לספר לבעלה. הבין הרב כי לא דבר ריק הוא, ומאת ה' היתה זאת, ציווה על אשתו אל תגעי יותר בקדירה זו ואל תבשלי את הבשר, עד אשר נראה מה היה רצונו יתברך בענין זה. עוד באותו יום הגיע האפיקורס לביתו של הרב והחל שוב להתווכח עימו על הפסוק לא יאונה לצדיק כל און, ובלהט הויכוח אמר לו: הנה יודעני שכבוד הרב צדיק גדול, וגם אם הוא אינו מודה בכך ברוב ענוותו, אבל כל העולם אומרים שהוא צדיק, ולמרות זאת יכולני להעיד עליך שבשר חזיר נכנס לפיך. וישתומם הרב: איך תרהיב בנפשך לומר זאת? ויען המין: הלא אשתך קנתה את שלושת התרנגולים אשר אנוכי פיטמתי אותם רק בשומן חזיר, וגם נודע לי כי שחטת אותם ואכלת מהם. במקום להשיב לו, הרים את ידיו ועיניו השמיימה ובירך את ה' יתברך שהצילו ושמר אותו מהתקלה הגדולה, ואחר כך סיפר לו את כל העניין, והראה לו את כל שלוש הקדרות עם קורי העכביש שעליהן, והוכיח לו בעליל שכל הבשר נשאר שם, מבלי שניכנסה לפיו חתיכה אחת, לא הוא ולא בני ביתו. וישתומם הגוי ויאמר: עתה ידעתי שהכל אמת.

סיפור דומה היה עם הבית הלוי שהיה לו בתיקו חתיכת עוף שקיבל בשביל לאכול בערב יום כיפור ובנוסעו ברכבת העוף פלט ריח רע, והביה"ל לא יכל לאוכלו וכשהגיעה הרכבת למקומו מיד הגיעו תושבי המקום לומר לו על שקיבל מברק שהעוף שקיבל טרף.

סיפר רבי חיים קניבסקי על אמא שלו שהקפידה מאוד שלא ישתו משקאות שהיו מגולים, ואפילו שכיום אין מצויים בינינו נחשים, פעם שאלו אותה הרי לא מצויים נחשים בינינו ומדוע לחשוש לדבר זה, לאחר זמן קצר - סיפר הגר"ח גרילינו נחש ארסי בתוך קערה של חלב שעמדה בבית.

הלכות

הלכה הקשורה לפרשה: רבי חיים קניבסקי מביא מקבלה שאסור להסתכל על חיות טמאות, אך אמר כמה פעמים שהעולם לא נוהג כך ואף הוא עצמו הלך עם הילדים שלו לגן חיות ושם גם ראו חיות טמאות.

אדם ששמע הבדלה אך פיספס ולא שמע את הברכה בורא פרי הגפן האם יצא ידי"ח או לא? הדין הוא שיצא.

המשך הלכות שבת משבועות קודמים: מתוך מנחת איש לרבי א"ש שפירא שליט"א: ברירה לצורך אחרים או בהמה: מותר לברור בידו את האוכל מתוך הפסולת [או את המין שרוצה מתוך המין שאינו רוצה] גם אם בורר האוכל לצורך אחרים ואפילו שהוא עצמו אינו אוכל עמהם, וכן אם בורר לצורך אכילת בהמתו לאלתר מותר.

המשך הלכות שביעית המצויות. ערוך מתוך שיעוריו של רבי דוד שריבר שליט"א: **דיני הפקר: האם מותר לנעול גינה שלי שגדלים שם פירות שביעית?** מצוה מה"ת להפקיר את היבול הגדל בשנה השביעית שיש בו קדוש"ש. ולכן אדם שגדל לו בשדה או בגינה פירות הקדושים בקדושת שביעית אסור לו לנעול את שדהו ועליו לאפשר גישה לקטיפת הפירות. לכן כשמטיילים ורואים שדה עם פירות שמיטה מותר להיכנס ולקטוף (אך יש להיזהר מחילול ה' ומסכנה). **מי שעובר ולא מפקיר, מותר לקחת בעל כרחו?** גם מי שאינו נוהג כדין ואינו מפקיר את הפירות, למרות זאת פירותיו הפקר ומותר לקחתם. **מי יכול ללקוט מהפירות?** אין חילוק בין עני לעשיר, אלא כל אדם רשאי ללקוט מפירות שביעית. **לבעל השדה יש זכות קדימה בפירות?** לבעל השדה אין זכות קדימה בפירות מאדם אחר – הן לקטוף את הפירות והן אם לא קוטף את כל הפירות אבל רוצה לקחת לעצמו פירות מסויימים מאשר אדם אחר, ולכן אין בעל הפרדס יכול למנוע מאנשים לקטוף אתרוגים מסויימים מהפרדס, אלא כל שהפירות עדיין מחוברים יד כל אדם שווה בהם, ורק אחרי שנלקטו זכה בהם הלוקט.

חידות

חידות שינון הפרשה: א. אחד מבני עוזיאל? **א**ליצפן. **ב.** הנושא את נבלתם יכבס? **ב**גדיו. **ג.** בהמה שיש לה רק סימן אחד? **ג**מל. **ד.** במה אהרן טבל אצבעו? **ד**ם. **ה.** מה עשה אהרן עם החלב והכליות של חטאתו? **ה**קטיר על המזבח. **ו.** תגובת אהרן אחרי מות בניו? **ו**ידום. **ז.** מה נטמא רק כאשר נותנים עליו מים? **ז**רע. **ח.** אחד ממיני הארבה הכשרים? **ח**גב. **ט.** ההפך מטמא? **ט**הור. **י.** אסור לבוא לאהל מועד שתוי? **י**ין. **כ.** ממיני העוף הטמאים? **כ**וס. **ל.** אחד משמונה שרצים? **ל**טאה. **מ.** מסימני טהרה בבהמה? **מ**פרסת פרסה/ **מ**עלה גירה. **נ.** הקריבו אש זרה? **נ**דב ואביהו. **ס.** סימן כשרות בדג? **ס**נפיר. **ע.** מי לא לחינם הלך אצלו הזרזיר? **ע**ורב. **פ.** אחד מעופות הטמאים? **פ**רס. **צ.** אחד משמונה שרצים? **צ**ב. **ק.** נתנו על המחתה? **ק**טורת. **ר.** אם לשרץ העוף יש ארבע כאלו הוא טמא מה זה? **ר**גלים. **ש.** עוף השולה דגים מהים? **ש**לך. **ת.** מופיע גם בעופות וגם בשרצים? **ת**נשמת.

שמות ספרים בפרשה: משחת שמן. דרש משה.

חידות תורניות: א. איזה שני אחים מתו באותו היום מלבד נדב ואביהו מופיע בחומש במדבר? **ב.** שחט בלי כוונה כשר ובכוונה פסול? **ג.** איזה דבר בלא שהתבשל עם הבשר הוא בשרי? **ד.** חי שאסור לאכלו אבל חלבו טהור? **ה.** הסתכל במשהו ולא עשה מעשה ונטמא איך יתכן? **תשובות: א.** דתן ואבירם בני אהליהב. מתו עם עדת קרח. **ב.** שחט בשבת במזיד אסור לאכלו ובשוגג מותר. **ג.** ביצה שנמצאת בבטן התרנגול בשעת שחיטה. **ד.** אדם. **ה.** ב"מ צג המשמר פרה אדומה בגדיו נטמאים.

חידות לשאול את הילדים: א. כמה ברכות יש בתפילת שמונה עשרה? **ב.** מי כשחם הוא עולה וכשקר הוא יורד? **ג.** בחורף הוא עולה ובקיץ הוא יורד? **ד.** שלוש משמעויות למילה ספר. **ה.** איזה מאכל הוא בכלל עשוי ממים וקרוי אוכל? **ו.** איזה משקאות נוהגים להכין בבית? (לפחות 5)**ז.** איזה דברים יש בטו לחודש במשך השנה? **ח.** איזה ספר יש בכל ביכ"נ ואין אותו כמעט בשום בית? **תשובות: א.** 19. **ב.** הטמפרטורות. **ג.** מפלס הכנרת. **ד.** ספר שקוראים בו. ספר כמה סוכריות יש לו. ספר סיפר אותו. **ד.** מרק. **ה.** מים, פטל, תה, קפה, שוקו, מיץ תפוזים ועוד מיצי פירות. **ו.** סוכות. טו בשבט. פורים במוקפים. פסח. טו באב. **ז.** ספר תורה.

חידון משמעויות מילים לפרשת שמיני: ה' משמעויות למילה המציא

המציא - הושיט. "ויומציאו בני אהרן אליו את הדם" רש"י: לשון הושטה והזמנה (ויקרא ט יב). **המציא - הביא.** אונקלוס: ואמטיהו (שם). **המציא - הקריב.** תרגום יונתן: ואקריבו (שם). **המציא - יצר או הגה דבר חדש או רעיון חדש.** המצאה. **המציא - הציג.** המציא הוכחה לדבריו. המציא את המסמך המבוקש.

המדורים ידיעות חשובות וכן הגיגים לא הובאו השבוע עקב האבל.

היכן ניתן להשיג את העלון

ניתן להשיג את העלון בבני ברק: צמוד לכניסה לתלמוד תורה כתב סופר מצד שמאל של הכניסה, בקופסה בפינה בחצר ברחוב סוקולוב 23. **ובבית הכנסת בית אהרן** רחוב רד"ק. **ובביהמ"ד המרכזי מניין אברכים 'פרדס כץ'** רחוב אבוחצירא 9, **ובכולל 'מורשה ודעת' (בית כנסת הגדול)** בספריה בקומה ראשונה (חברון) בכניסה המערבית בקלסר ירוק. וכן בשאר המקומות ואצל המפיצים הקבועים אצל רבי ידידיה זר שליט"א. **אין לקחת יותר מעלון אחד בשום מקום ללא אישור.** כמו"כ ניתן להשיג את העלון **במודיעין עילית** (לא כמות) החל מיום חמישי בערב בשעה 7:37 בכניסה לחנות ש.מ.ח. – שרותי משרד רחוב רשב"י 49. **כן ניתן להשיג בהר יונה נוף הגליל** אצל רבי שמחה שולמן שליט"א. **כן ניתן להשיג בירושלים** בישיבת מיר אצל רבי דוד רוטשילד שליט"א. או אצל רבי אבי פרידנר שליט"א. **בבית שמש** אצל רבי נחום זכריש שליט"א בבית הכנסת אור אליהו. **וכן** בישיבת מרן הגר"מ שטרנבוך - חבקוק הנביא 7 רמה ג'. **בנתיבות** ב'בית הכנסת החיד"א רובע ג' רחוב יצחק הנשיא. **ברחובות** בישיבת מאור התלמוד, אצל הבחור החשוב ישי רוט שליט"א. **בירוחם** אצל רבי מיכאל גולדנברג שליט"א. **באופקים** בבית הכנסת זכרון אליהו. **בקרית גת** בביהכ"נ שומרי אמונים מיום שישי. **בעומצ** בישיבת נר זרח. **ברכסים** אצל רבי יוסף המאירי שליט"א כולל נר ישראל גבעה ב. **ברעננה** אצל משפחת זכאי רחוב נעמי שמר 9/5 טלפון- 052-6903395 . **בפתח תקווה** בבתי הכנסת בגני הדר: אוהל אברהם. שירת מרים. קהל חסידים. ויוצאי חברון, ע"י רבי יואל פינהדלר שליט"א. וכן בישיבת אור ישראל וכן בישיבת עטרת שלמה **בראשון לציון** אצל הנ"ל: **בצפת:** בהיכל ישיבת צפת אצל רבי אברהם לויסון שליט"א. **בקרית אתא**: בית הכנסת מאקווא ירושלים 3 ע"י הנער נחמיה ברונשטיין נ"י. וכן בבית הכנסת של הקהילה החרדית בקרית אתא רחוב כצנלסון 5. **במנצ'סטר** אצל רבי שמואל א. הורביץ שליט"א: +447425793110.

לקבלת העלון בפקס יש להתקשר לטלפון: 03-6180383 .

כמו"כ העלון נמצא בכ'כל העלונים' בעיצוב בשם 'בבית התורני'. וכן העלון (מלבד ההערות שבסופו) מופיע ב'קובץ גליונות'.

ניתן להוריד את העלון בעמדות קול הלשון וכן את העלונים של כל ארבעת השנים האחרונות. הדרכה: נכנסים לקול הלשון. מקישים על חיפוש רבנים. לכתוב מערכת שבתי. מקישים על פתח תיקיה. מקישים על תיקיית הורדת גליונות. מקישים על בבית התורני. ומורידים מה שרוצים. (אמור להיות מטופל בימים הקרובים להורדה). להאזנה לשיעורי המערכת של שבתי: 03-6171071.

כמו"כ ניתן להשיג במיל: 456alon@gmail.com יש לדייק במייל ולכתוב קודם 456 ואח"כ alon@gmail.com

להשתתפות בהוצאות העלון לפנות: 0527633431. או ב'נדרים פלוס'-רשת הכוללים פרדס כץ-עלון, (שלוחה 2422). זכות הרבים תלוי' במסייעים! עלון בודד עולה לנו 15 אגורות.

ניתן לקבל את העלון בכתב יותר גדול במייל הנ"ל

וארטים על פרשת השבוע

יב ג. וביום השמיני ימול בשר ערלתו. איתא בשבת קלז: מל ולא פרע כאילו לא מל. תנו רבנן המל אומר אשר קדשנו וכו׳. ויש להקשות מדוע כשדנה הגמ׳ בענייני מילה לא מביאה את נוסח הברכה, ורק כשמדברים על פריעה מביאים את נוסח הברכה? וי״ל דמצינו ברשב״א ובעוד הרבה ראשונים להקשות מה הטעם שאין מברכים על כמה מהמצוות כגון צדקה, כבוד אב ואם, תוכחה וכו׳? ויש שתירצו שמברכים רק על מצווה שמקיימים ישראל בלבד, אבל מצוות הללו מקיימים גם העכו״ם. ולפי״ז י״ל שמילה מקיימים אף הערביים והגבעונים, וא״כ ראוי שעל כך לא תיתקן ברכה, ברם אחרי שאמרנו שיש דין פריעה שאת זה הערביים והגבעונים לא עושים א״כ זה נהיה דין רק ביהודי וע״ז הגמ׳ אומרת מאי מברך. מקרי דרדקי.

יב ג. וביום השמיני ימול בשר ערלתו. הגמ׳ דורשת וביום השמיני אפי׳ בשבת. הנה מצינו בזוהר בפרשת לך לך שאליהו הנביא מגיע בכל ברית, ויש להקשות איך מגיע בשבת הא מצינו בעירובין מג. האומר הריני נזיר ביום שבן דוד בא אינו נזיר בשבתות משום שאליהו לא יכול לבוא בשבת כיוון שיש לו איסור תחומין, וא״כ קשה היאך הוא בא לברית בשבת? וי״ל דמצינו בשבת קלב. דלדעת ר״א עושים כל צרכי המילה בשבת ושרי גם מכשירי המילה, ואיתא בב״מ נט. דיצאה בת קול מהשמים ואמרה שהלכה כר״א בכל מקום, ואמנם בארץ לא קיבלוה לבת קול משום לא בשמים היא, אבל בשמים כך מחזיקים, והנה איתא בברכות ח. דאליהו הוא מלאך מהשמים. וא״כ לאליהו הדין הוא שצריך לשמוע הפסק מהשמים שמהני לעשות כל צרכי המילה, וא״כ אליהו שהוא מצרכי המילה כי המוהל לא יכול בלעדיו כנאמר אליהו מלאך הברית הנה שלך לפניך עמוד על ימיני וסמכני. לכן הותר לו לבוא מחוץ לתחום לצורך זאת כי הלכה כר״א. גני דפלפלי.

יב ו. כבש בן שנתו לעולה. הגמ׳ בערכין אומרת בן שנתו הכוונה כל השנה הראשונה ואחר גיל שנה פסול. והקשה ע״כ האבן עזרא מנלן הא אולי בן שנתו הכוונה משנה ואילך ואילו לפני שנה פסול ויותר משנה כשר? ותירץ ע״כ המהרי״ל דיסקין, דהנה מצינו שפחות משמונה ימים פסול משום מחוסר זמן, ואילו נאמר שבן שנתו הכוונה משנה ואילך בשביל מה צריך להגיע לדינא דמחוסר זמן תפי״ל דאינו בן שנתו, אלא קמ״ל שבן שנתו הכוונה עד סוף שנה ראשונה.

יב ו ח. ובמלאת ימי טהרה וגו׳ והקריבה לפני ה׳ וגו׳ זאת תורת היולדת וגו׳ ואם לא תמצא ידה. יש לעיין מדוע זאת תורת היולדת נכתב באמצע (בפסוק ז) עוד לפני שנגמר דינה (בפסוק ח) ואם לא תמצא ידה? והוא תימא גדולה עד למאוד. הנצי״ב בהעמק דבר בהוספות הרחב דבר אומר בזה ביאור נפלא ביותר. הנה איתא בכריתות פ״א מ״ד האישה שיש עליה ה׳ לידות וודאות מביאה קרבן אחד ואז אוכלת בזבחים והשאר עליה בחובה דכתיב זאת תורת היולדת לחייב על כל לידה ולידה. וממשיכה המשנה ומספרת מעשה שעמדו קינים בירושלים בדינר זהב, והיינו במחיר יקר מאוד, כי כל הנשים שמעו דין זה ורצו לקנות קינים אז המוכרים העלו את המחיר לדינר זהב סכום עצום, ולא יכלו הנשים לשלם על כל לידותיהן, אמר רבי שמעון בן גמליאל שאין השאר בחובה, ומיד ירדו מחירם של הקינים כי לא הוצרכו להביא הרבה וכבר לא היה לזה ביקוש גדול. ואומר רש״י שרשב״ג עשה זאת משום עת לעשות לה׳ כי אם לא היה אומר את זה הנשים לא היו מביאות אפי׳ קן אחד בגלל המחיר הגבוה, והיו מתחייבות בכריתות של אכילת קדשים וביאת מקדש, לכן אמר זאת בשביל שלא יכשלו בגרוע ויוכלו להביא לפחות אחד, ואף שביטל ע״ז הבאת קרבנות נוספים שאמנם לא מחסרים בכיפורים אך הם חובה. והנה אומר הנצי״ב שדברי רשב״ג הם כן כדין ולא כרש״י, דהנה הלימוד שאישה צריכה להביא על כל לידה ולידה הוא מזאת תורת היולדת, ודבר זה נכתב בשלהי פרשת העשירה, אבל ענייה שנכתב בפסוק ח ואם לא תמצא ידה לא צריכה להביא רק אחד על כל הלידות, ולכן כשנתייקרו וכולם נהיו עניים לגבי זה אמר רשב״ג שכעת נתבטל מהם החוב ורק כשיתעשרו יביאו. לפי״ז נמצא אם יש לה כסף אז יש הדין של זאת תורת היולדת והיינו שמביאה על כל לידה ולידה, אך כשאין לה כסף והיינו ואם לא תמצא ידה לא נאמר הדין של זאת תורת היולדת ומביאה רק אחד. אין מתוק מזה.

יב ח. וכיפר עליה הכהן וטהרה. המתבונן יראה שבעניות כתיב וכיפר עליה הכהן. ואילו בעשירות פסוק קודם כתוב רק וכיפר עליה, ויש להבין השינוי? וי״ל דבעשירות מביאה כבש לעולה ותור או בן יונה לחטאת ואין ביד הכהן לשנות מכך מאומה. משא״כ בעניות שמביאה ב׳ תורים או ב׳ בני יונה אחד לחטאת אחד לעולה ביד הכהן לקבוע כל אחד למה הוא הולך, לכן כתב וכיפר עליה הכהן כי הכהן קובע את הכפרה. יד שאול

יג מה. והצרוע אשר בו הנגע וגו׳ וראשו יהיה פרוע. הנה כאן תרגם אונקלוס וירשיה יהי פריע, ולעיל י ו גבי אהרן ובניו על הפסוק ראשיכם אל תפרעו תרגם אונקלוס רישיכון לא תרבון פרוע. ויש לעיין אמאי כאן לא כתב יהי מרבי פרוע כמו שכתב אצל אהרון ובניו? וי״ל דמצינו במו״ק טו. לעניין מנודין ומצורעין דר״א דריש מהמילה פרוע דצריכין לגדל השער ואסורין בתספורת, ולר״ע מותרין בתספורת, ופרוע הכוונה פרוע (מגולה) מתפילין. והנה אונקלוס הגר היה תלמיד של ר״א ולאחר פטירת ר״א הלך ללמוד אצל ר״ע ולכן כאן בעניין מצורע לא רצה להכריע שזה הולך על פריעת הראש כי לא רצה להיכנס לפלוגתת רבותיו לכן כתב רק פרוע שזה יכול להתפרש פרוע משערות ופרוע מתפילין, ואילו היה כותב לא תרבון אז זה אזיל רק על שערות, ונכנס בזה לפלוגתת רבותיו וזה הוא לא רצה. ראי״מ הורביץ עה״ת.

יג ב. אדם כי יהיה בעור בשרו שאת או ספחת או בהרת והיה בעור בשרו לנגע הצרעת והובא אל אהרן הכהן או אל אחד מבניו הכהנים. ארבע פעמים כתוב ״אדם״ במסורה: ״**אדם** כי יהיה בעור בשרו״, **אדם** כי יקריב מכם קרבן, **אדם** כי ימות באוהל, **אדם** ובהמה תושיע ה׳,. ומבואר בגבורות שלמה, שבפסוקים אלו ישנו רמז למדרש הידוע בילקוט שמעוני, ששאלו לחכמה חוטא מה עונשו, אמרה להם ״חטאים תרדף רעה״, שאין תקנה לחוטא אלא על ידי יסורים, שאלו לנבואה, ואמרה להם ״הנפש החוטאת תמות״ שיש כפרה במחיר של מיתה, שאלו לתורה, ואמרה להם יביא קרבן אשם ויתכפר לו, ושאלו להקב״ה ואמר להם יעשה תשובה ויתכפר לו, ועל כך רומזים כל הפסוקים הללו, אדם כי יהיה בעור בשרו – כדברי החכמה שגוזרים יסורים על החוטא, אדם כי ימות באוהל – כדברי הנבואה שהחוטא צריך למות, אדם כי יקריב מכם קרבן - כדברי התורה שצריך להביא קרבן, ולדברי הקב״ה שיעשה תשובה ויתכפר רומז הפסוק אדם ובהמה תושיע ה׳, שמאחר והתשובה מכפרת על האדם בלא קרבן, אז גם לא צריך לשחוט את הבהמה, וממילא אדם והבהמה נושעים כאחד.

יג מה. וטמא טמא יקרא. הגמ׳ בשבת ז. אומרת וטמא טמא יקרא היינו שצריך שיודיע צערו לרבים כדי שיבקשו עליו רחמים. ורבים נתקשו מדוע צריך להודיע צערו לרבים יותר משאר החולאים שלא מצינו שצריך להודיע זאת לרבים? רבי יונתן איבשיץ מתרץ דהנה מצינו דיפה תפילת החולה מתפילת אחרים עליו. (רש״י בוירא לומד את זה מהפסוק וישמע אלוקים את קול הנער). והנה אמרו חז״ל שמצורע נקרא מוסגר מפני שמוסגר תפילתו לשמים, וכעין שמצינו בנחש שבגלל לשה״ר נענש ונתקלל ועפר תאכל כל ימי חייך, והיינו שלא יוכל לבקש מהקב״ה מאומה אלא שהקב״ה מביא לו לכל חייו מזונותיו כי עפר הוא מאכלו והוא לא חסר, לפיכך כאשר האדם חוטא בחטא הלשון שבעוון זה הוא נהיה מצורע ממילא הוא לא יכול להתפלל כי נגעלים בפניו שערי שמים ואין תפילתו מתקבלת, כזה אדם צריך להודיע צערו לרבים שיעתירו בעדו, ולכן רק במצורע נאמר דין זה.

יג מח. או בשתי או בערב לפשתים ולצמר. החזקוני כותב, שלגבי בגדים התורה תמיד מקדימה צמר לפשתים, כיוון שבגד צמר משעה שנגמרה מלאכתו הוא חפץ חשוב יותר מבגד פשתים, אבל בשתי וערב התורה הקדים פשתים לצמר, לפי שטווית הפשתים יותר חשובה מטווית הצמר, והעמק דבר מוסיף, שמכאן חז״ל למדו ששתי וערב מקבל טומאה לפני שתי וערב של צמר, כדתנן בנגעים (פרק יא) ששתי וערב של צמר מקבל טומאה משעה שישלה, והאונין של פשתן משיתלבנו. והוסיף על זה **הגר״ח קניבסקי זצוק״ל** בטעמא דקרא על פי דברי רבי יהודה במסכת שבת (כז:) שאגודות פשתן מטמאין בנגעים מיד, ושל צמר דווקא משיטוו, א״כ חוטי פשתן מקבלים טומאה לפני חוטי צמר, ולכן כאן בפסוק של שתי וערב בטומאת נגעים הקדימה התורה פשתים לצמר.

יג. נה. וראה הכהן והנה לא הפך הנגע את עינו טמא הוא. איתא בערכין (טז.) שהצרעת באה על צרות עין. וזו הרי מידת תלמידיו של בלעם הרשע שיש להם עין רעה, אבל תלמידיו של אברהם הרי יש להם עין טובה כדאיתא באבות. ולכן כתב הפסוק והנה לא הפך הנגע את עינו, שלא הפך עינו הרעה לעין טובה, ולכן טמא הוא. (דברי שאול)

שו״ת בהלכות לשון הרע
מרבי חיים קניבסקי זצוק״ל:

נשאל מה הפתרון לכאבי גרון, והשיב ללמוד שתי הלכות מהספר חפץ חיים בהלכות שמירת הלשון.

בעניין מה שאמר חובת הלבבות שאדם שמדבר לשון הרע מעביר מזכויותיו ומקבל את עוונות מי שדיבר עליו, אמר שזה דווקא נאמר על מי שהוא בעל לשון הרע, ולא אדם שנכשל מדי פעם. ואם חוזרים בתשובה, וכן אם מבקש סליחה ממי שחטאו כנגדו, (אם זה לא מעליב), הזכויות חוזרות לבעליהן.

האם מותר להלשין על שכן שבנה בניה לא חוקית או על כל אדם אחר שעשה מעשה אסור שיש בו קנס או בית סוהר לעיריה או למשטרה? **תשובה:** אסור, (דאין כאן בארץ ישראל דינא דמלכותא דינא).

אם ראה אדם שעבר עבירת תנועה, האם מותר להעיד נגדו במשטרה? **תשובה:** מותר, (כיוון שגם בית דין היה מחוקק חוקים אלו, יש בזה משום דינא דמלכותא דינא, כמובן שיש צורך כל פעם בשאלה לחכם).

אם נעשה בכיתה בחידר איזה מעשה רע, האם ניתן להנהלת החידר לאלץ את הילדים היודעים לספר מי העושה? **תשובה:** לא, כי זה מחנך אותם ללשון הרע.

אם בחור רואה שאבא שלו מדבר לשון הרע האם הוא צריך למחות בו או שזה לא עסק שלו? **תשובה:** זה לא עסק שלו.

מעשה בתלמיד חכם שנכשל בדיבור לשון הרע על אחד האברכים, וכשבא לבקש מחילה, אותו אברך סירב למחול, כיוון שהחפץ חיים אומר שמי שמדבר לשון הרע כל הזכויות שלו עוברים לזה שסיפרו עליו, ורצה אותו אברך את הזכויות של התלמיד חכם, והשיב על זה הגרח״ק זצוק״ל: אם ימחל לו יקיים מצוה גדולה יותר, ולכן כדאי שימחל לו.

הלכות לפרשת שבוע:

שינון וקיצור הלכות לשון הרע ע״פ החפץ חיים:
המספר או המקבל לשה״ר ורכילות מצוי שיעבור על 17 לאווין שיש מהם שחייבים עליהם מיתה בידי שמים, או שמפסיד חלקו לעולם הבא. ומלבד זאת מצוי שיעבור ג״כ על 14 מצוות עשה. וכן ארבעה ארורין. **איסור לשה״ר** הוא על אמת וגם כשאומר בדרך צחוק, וגם כשאומר ברמז את שם המסופר, ואפי׳ אם לא ייגרם שום רע למדובר אסור, ואפי׳ כשמגנהו בדברים שאנשים לא נזהרים בזה, **וכשמשקר** הוא גם נחשב למוציא ש״ר והמתמיד בזה גדול עוונו מנשוא,

ואסור לבעל לספר לאשתו ואישה לבעלה במקום שאין תועלת, ואפי׳ כשאביו או רבו הפצירו בו לספר וכן אפי׳ כשמאבד פרנסתו נאסר, **וכן אסור** לספר לשה״ר על משפחתו וכל קרוביו, וכן על הארץ אסור, וכן כשמגנה עצמו עם חבירו וכן כשכותב לשה״ר נאסר. וכל מה שהותר לספר לפני שלושה דבר שאינו גנאי גמור, זה דווקא מה שהיה מספר גם בפני אותו אדם באותה הצורה בדיוק. והשומע למה שנאמר בשלושה שיש שהתירו לספר הוא רק עם תנאים רבים שכמעט ול״ש היתר זה לכן שומר נפשו ירחק מזה. **ובאסיפה** שהחליטו בה עניין מסויים על פלוני אסור לומר לפלוני דעתי הייתה לטובתך. **יש להיזהר** מללעוג לדרשן. **מי שמזלזל** בעבירה מסויימת ומפורסמת באופן קבוע והוא צריך לספר עניין זה לתועלת יש מקום להתיר אך צריך לזה תנאים מסויימים. **לצורך** שידוך מותר לשאול את מכריו אך לא את שונאיו של אותו אדם, אך לא להאמין לתשובה אלא לחוש לכך. ואם מישהו דיבר לשה״ר על אדם אחר צריך לבקש מחילה ובלא״ה ל״מ תשובתו. **בין אם** אומר על אדם שאינו מקפיד בב״א למקום ובין אם אומר שאינו מקפיד על באל״ח, ואף כשאומר עליו שאינו חכם גדול, או שאין לו מעלות, וכן שהוא חלש בטבעו וכדו׳ אם הוא לא לתועלת אסור לספר ענייניים אלו, ואפי׳ על סחורת חבירו אין לדבר.

והמספר צריך לבקש מחילה ואילו השומע מהני תשובה ע״י שיוציא הדבר מליבו. וצריך להיזהר לא לקבל לשה״ר ולא להאמין ללשה״ר כלל ורק באדם שהוחזק רשע וכן אפיקורסים מותר לקבל עליהם לשה״ר. וברבים מהמקרים גם מותר לדבר עליהם, כמובן כשמתכוונין לתועלת. **אסור לבזות** ולדבר על מתים. **יזהר** לא לומר איני רוצה לדבר על פלוני שלא תדעו... **וכן אסור** להרבות בשבחו של אדם שמא יבואו לגנותו, **וכן יזהר** מלשבח אדם שנתן הלוואה וכדומה. **במקום שרואה** אדם שמזיק לאחר יש התר לספר אך יש בזה שבעה תנאים בח״ח. **רכילות** הוא שאומר כך אמר עליך פלוני ואפי׳ שאין בדברים האלו גנות הוא אסור וכנ״ל וכשנשאל ע״כ מותר לשנות מהאמת.

מאמרי מוסר וסיפורים מענייני הפרשה.

לשון הרע.

בפרשת תזריע וכן בפרשת מצורע מדברים על הנגעים שבאים על האדם. הם באים בעקבות לשון הרע שדיבר האדם על רעהו וכבר אמרו חז"ל בערכין המספר לשה"ר נגעים של צרעת באים עליו. ובגמ' בשבת איתא שהמדבר לשה"ר באה עליו אסכרה ובמהרש"א ביבמות כתב שתלמידי ר"ע שמתו בין פסח לעצרת הוא מפני שדיברו לשה"ר ומתו מיתה קשה עד למאוד. ומצינו עוד דברים נוראים שכתוב בחז"ל על מספרי לשה"ר כגון שהוא שקול כנגד ג' עבירות חמורות וראוי להשליכו לכלבים רח"ל. והחפץ חיים כותב שחטא הלשון הוא עיקר סיבת גלותינו, וכמו שמצינו בחז"ל כשמשה שאל להקב"ה מדוע הוא לא גואל את עם ישראל הוא נענה משום שיש בהם בעלי לשון הרע. ואומרים בשם הרב מבריסק שאדם עתיד ליתן את הדין ע"כ שלא היה חמור בעיניו ענייני לשה"ר כמו אכילת דבר אחר. והנה התורה אומרת לנו שהמכה על לשון הרע זה צרעת, ונתקשו רבים הרי בדורנו שכ"כ הרבה מדברים לשה"ר לא מצינו כ"כ את הנגעים הבאים על אדם, ומדוע? מתרץ בספר הקנה שבדורנו הקב"ה החליף את הצרעת בענינות זה רואים בשפע בדורנו. וכן מובא בזוהר שהמדבר לשה"ר ננעש בעניות.

וידוע מה שכותב החובת הלבבות בשעה שאדם מדבר לשון הרע על חברו נוטלים ממנו את מצוותיו וזוקפים אותם לזכות האדם שעליו דיבר, ואילו את חטאיו של האדם שעליו דיבר מעבירים לבעל הלשון הרע, ולכן שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו. ורבי צבי מאיר זילברברג הביא סיפור על אדם שנפטר צעיר והתגלה לאימו הבוכיה ואמר לה שכל האסונות של הדור הוא מחטא הלשון. וידוע מה אמר אותו רוכל לרבי ינאי מי האיש החפץ חיים מי שנוצר לשונו. אדם צריך לחשוב על כל יהודי כאילו הוא אבא שלו או ילד שלו, וכמו שעל אביו ובנו אדם לא מעוניין לדבר ולעשות רע כך על כל יהודי. ובכוח מספר מילים שאדם אומר הוא יכול לרצוח אנשים. ומשפחות רבות נהרסו בגלל משפטים בלתי אחראים ודיבורי לשה"ר שגורמים לנזקים בלתי הפיכים לפעמים למשפחה שלימה שלא חטאה, ומישהו זרק איזה פגם וכל הבית מלא בילדים שעדיין לא נישאו ומורידים דמעות כמים על לא עוול בכפם, רק משום אדם לא אחראי שאמר איזו מילה וצחוק לא זהיר.

וז"ל החפץ חיים בשמירת הלשון שער הזכירה פרק ה': כמה גדול עונשו של בעל לשון הרע, שמביא על עצמו נגעים ע"י דבורו, ונעשה ע"י מצורע מוחלט, כמ"ש בערכין (דף ט"ו ע"ב) כל המספר לשון הרע נגעים באין עליו, שנאמר מלשני בסתר רעהו אותו אצמית וכו' [פי' אצמית הוא מלשון החלטת הנגע כמו שיליף שם בגמרא], אמר ריש לקיש זאת תהיה תורת המצורע, תורת המוציא שם רע. ואמרינן התם, מה נשתנה מצורע שאמרה תורה בדד ישב, הוא הבדיל בין איש לאשתו בין איש לרעהו, לפיכך אמרה תורה בדד יהיה מושבו. **עובדות מגדולי ישראל על גודל זהירותם מאיסור לשון הרע. סיפר** רבי ראובן קרלנשטיין פעם יצא הגאון מוילנא לאחד מנדודיו בגלות. הוא נסע עם בעל עגלה, ובאמצע הדרך נטה בעל העגלה מן הדרך ונכנס בטעות לתוך שדה. ראה בעל השדה את העגלה בתוך שדהו ופנה בטרוניא אל הגר"א [ואף הכה אותו]. הגר"א עצמו, כמובן, לא היה אשם בכך, ובאופן טבעי היה אמור לפטור את עצמו ולומר: זה לא אני. אולם הוא חשב בלבו שאם יאמר כן, הרי בכך לא רק שמסיר מעליו את האשמה, אלא בד בבד מטיל אותה על כתפיו של בעל העגלה. דבר זה הרי הוא בבחינת לשון הרע ופגיעה בזולת, משום כך עצר הגר"א בדיבורו ושתק. כששב לביתו אמר הגר"א: חסד ה' ששתקתי ולא אמרתי 'זה לא אני' אילו הייתי אומר כן, לא היו מועילות כל הזכויות של לימוד התורה וקיום המצוות שלי, להצילני מעוון זה של לשון הרע!

כשנסע האדמו"ר רבי אהרן מקרלין אל רבו המגיד ממזריטש, ישבו בעגלה כמה יהודים פשוטים, והללו החלו לשוחח אודות יהודי העיר, מצאו בהם חסרונות, דשו במעשיהם הפרטיים, ועברו על איסורי לשון הרע ורכילות. שמע זאת הרבי, והבין שאם יוכיח אותם לא יקבלו את דבריו, ולכן התחכם והחל לשוחח עמם בענייני סוסים, בהם היו בקיאים. התארכה השיחה, והנוכחים הראו את כוחם בהלכות סוסים, וכך נמשכו הדיבורים עד שהגיעו לעיר מזריטש. בהגיעם לשם, באו חסידים רבים לקבל את פניו של רבי אהרן, והנוסעים התפלאו לשמוע כי מדובר בצדיק מפורסם, ותמהו: רבי, מדוע דיברת איתנו כל הדרך על סוסים? השיב רבי אהרן: ראיתי כיצד אתם הורגים בני אדם בדיבורים, ואמרתי לעצמי, עדיף שתהרגו סוסים מאשר תרכלו על אנשים (שבת טיש). **לבית הלוי** מבריסק היה קופסת הטבק שעליו היו חרוטות האותיות **ש' פ' ו' ש' מ' נ'**, ותמיד כשדיבר עם אנשים היה מסתכל ומביט על קופסה זו. פעם שאלו אותו איזה שמות ויחודים מכוון בראשי תיבות אלו? נענה ואמר להם, שאין כאן שום כוונות טמירות בשמות הקודש, אלא הוא מזכיר לעצמו את לשון הכתוב שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו, וברצונו להזכיר לעצמו תמיד שלא להיכשל בדברים אסורים כגון לשון הרע ואונאת דברים וכיוצא בו, על כן עשה לעצמו כך למשמרת ולמזכרת

סיפר רבי אריה לוין בשיחה מוסרית שנשא בפני תלמידיו בישיבתו קול אריה, פעם אחת בעת שישב ולמד בבית הכנסת שבעיר מולדתו שברוסיה, נכנס לפתע לבית הכנסת החפץ חיים שהסתובב אז רבות לצורך מכירת ספריו בעיירות שברחבי רוסיה. והנה בבית כנסת זה, לוח השויתי שעל עמוד החזן היה מונח בצמוד לנרות שדלקו, ולא היתה זכוכית שהבדילה בין הנרות ללוח הנ"ל (שהיה כתוב על גבי קלף). וכידוע אסרו הפוסקים דבר זה, כי על ידי כן נמחקים השמות הק' ובא לידי בזיון (יעויי במ"ב סי' א' סק"ד שכתב דיש למחות ביד העושין כן). כשהחפץ חיים הבחין בזאת, שאל שם את אחד האנשים שהיו בבית הכנסת לפשר הדבר, מדוע אין זכוכית על לוח הקלף? הלה הראה תיכף באצבעו על איש מסוים שם, ואמר לחפץ חיים: הנה, זה הגבאי כאן של בית הכנסת, והוא אינו רוצה לשים זכוכית. רבי אריה לוין אמר, שאך יצא הדבר מפיו של אותו איש, נתן החפץ חיים זעקה בחרדה עצומה - "לשון הרע!!" ותיכף ברח מן המקום. הייתי בטוח לקול זעקתו והזדעזעותו שמדובר באיזה נחש שהכישו, סיפר רבי אריה, ומתמונת מראה זה נכנס בי פחד של ממש מלדבר ולשמוע מילה של לשון הרע עד עצם היום הזה, וזה השפיע עלי יותר מכל ספרי המוסר, סיים רבי אריה לוין את דבריו.

פעם אחת נסע החפץ חיים עם עוד אדם גדול לכמה ימים, בשליחות ציבורית, והגיעו לעיר אחת ונעצרו לנוח בה. מצאו אכסניה אצל אשה אחת, שהיתה שומרת תורה ומצוות, ושאפשר לאכול אצלה לפי הכשרות הראויה לחפץ חיים. הביאה להם לאכול ולשתות, ולאחר גמר הסעודה שאלה אותם, האם הסעודה היתה ערבה לחיכם. השיב החפץ חיים מיד, שהיה טעים מאד, אבל הרב השני אמר לה, שאכן היה טעים, אבל היה חסר מעט מלח. ויהי אך יצאה האשה מעל פניהם, תפס החפץ חיים ראשו בידיו וזעק, שכל ימי חיין לא שמע לשון הרע ולא קיבל לשון הרע, וכעת נכשלתי ושמעתי וקיבלתי לשון הרע. מתחרט אני שנסעתי עמכם, ומסתמא אין זה שליחת מצוה כלל, אם נכשלתי על ידה. שאל אותו גדול, איזה לשון הרע סיפר בזה שאמר שחסר מלח? השיבו החפץ חיים, תתבונן ותשים לב, שבעלת הבית לא בישלה המאכלים בעצמה, אלא יש לה עוזרת במטבח, ויתכן שהיא אשה אלמנה, וכאשר שמעה בעלת הבית שהיה חסר מלח מיד שאלה אותה מדוע לא נתנה מלח בתוך התבשיל, והאלמנה תגיד שכן נתנה מלח בתבשיל, ותתחיל מריבה ביניהן עד שתצעק בעלת הבית שהיא משקרת, שאם הרבנים אומרים שלא נתנה מלח בתבשיל בוודאי זה נכון, והעוזרת תישאר בטענתה שהיא שמה מלח בתבשיל, ואז תאמר בעלת הבית: הרי טענתך אם כן שהרבנים משקרים, ועוזרת כזאת שאומרת שהרבנים משקרים איני רוצה להחזיק בביתי! אותו גדול חשב שכל זה פנטזיה, ואמר לחפץ חיים שהוא מגזים. השיבו החפץ חיים בוא ונסור אל המטבח לראות, ואכן ראו את שתיהן כועסות, והעוזרת אכן היתה אלמנה ומנגבת את דמעותיה. והתברר שכך היה, כפי מה שראה החפץ חיים בעיני רוחו. וכשראה הגדול השני כל זה, מיד עשה שלום ביניהן על שנתפשרו.

סיפר הרב משה ויא, שסיפר לו תלמיד חכם גדול אחד, שלמד בישיבתו של החפץ חיים בראדין, על דבר שאירע עמו פעם בעת שנכנס לביתו של החפץ חיים. הייתי מגיע לביתו פעמים רבות, סיפר הת"ח, והמקרה שאני מדבר עליו היה בעת שהחפץ חיים היה בגיל 83 לערך. למרות החולשה שפקדתהו באותו יום, היה אז החפץ חיים בעת רצון מיוחדת במינה, והדבר ניכר עליו. מחמת החולשה שכב החפץ חיים במיטתו, ולפתע הוא מורה לי להתקרב אליו, ומבקש ש... אפתח את פיו. הייתי נרעש ונפחד, ולא רק שלא הבינותי כלל מה החפץ חיים רוצה להשיג בכך, אלא שגם לא ידעתי כיצד אעז לציית להוראה שכזו, לפתוח את פיו של החפץ חיים?!... אבל לא עזר לי מאומה. החפץ חיים הורה לי בשנית לפתוח את פיו. בלית ברירה ובחוסר־אונים מוחלט התקרבתי אליו, ופתחתי את פיו הקדוש. לפניי נגלו שתי שורות שיניים צחורת כשלג, מסודרות ומתוקנות כדבעי, משל היה זה ילד קטן שעוד לא הספיק לפגום את השיניים שקיבל מהקב"ה. בעוד אני נתון בסערת חושים שאי אפשר לתאר, פונה אלי החפץ חיים ומבקש דבר נוסף. תספור נא כמה שיניים יש בפי! ואני חשבתי להתעלף... כדי למנות את מספר השיניים, צריך כבר להיכנס עמוק אל תוך פיו המסולא בקדושה, כיצד אוכל לעשות זאת?! אבל גם הפעם לא איפשר לי החפץ חיים לחשוב הרבה, והאיץ בי לספור את שיניו. ואכן החילותי במשימה הקשה, ובסיומה הגעתי למספר 32, בדיוק כמספר השיניים שברא הקב"ה באדם. שן אחת לא חסרה ולא נפגמה !!! כל השיניים היו בריאות וחזקות כביום נתינתן!!! למותר לציין שבגיל מבוגר שכזה שבו היה ה"חפץ חיים" באותה תקופה, אין הרבה קשישים שזוכים למתנה שכזו. לאחר שעשיתי את שביקש, לקח החפץ חיים את ידי, ואמר בחיוך, בחיוך כזה שאי אפשר לשכוח לעולמים: **אני שמרתי על הפה שהקב"ה נתן לי, והקב"ה שמר על הפה שלי...** (עלינו לשבח).

סיפר רבי ראובן קרלנשטיין: אחד התלמידים בישיבת סלבודקא ניגש לראש הישיבה רבי אייזיק שר, שהיה מחנך דגול, צדיק גדול, חכימא דיהודאי, ושאל אותו: יש לי בעיה גדולה! יש לי תאוה בלתי נשלטת לספר לשון הרע! בפרט סיפורים כאלו שאף אחד לא יודע. הרי זה כל כך מתוק, והתאוה הזאת בוערת בי כמו אש. האם הרב'ה יכול לתת לי עצה איך להתגבר על זה ולא להיכשל? נענה ראש הישיבה ואמר לו: אביך היה אצלי לפני שבועיים והתעניין עליך. הוא עשה לי רושם נהדר. ממש מענטש. רציתי לשאול אותך, האם גם עליו, על אבא שלך, יש לך תאוה לדבר לשון הרע! לא, השיב התלמיד. על אבא שלי אין לי תאוה לדבר לשון הרע. והאם אתה מרגיש שאתה עומד בפני 'נסיון כשאתה לא מדבר עליו! האם אתה מרגיש שאתה 'מתגבר' על תאוה כשאתה נוצר את פיך ביחס אליו! לא. ביחס לאבא שלי אין לי כל תאוה לדבר. זה אפילו לא נסיון בעבורי. מדוע! האם לאבא שלך אין חסרונות! אין אדם ללא חסרונות. גם לאבא שלי יש חסרונות, ובכל זאת אין לי כל תאוה לדבר עליו. ולא זו בלבד, אלא אם אשמע מישהו שידבר עליו לשון הרע, לא יתן לי הדבר מנוחה, ולא אוכל לישון כל הלילה. תנסה להסביר לי מדוע. במה הוא שונה מכל אדם אחר? על אבא שלי אני לא רוצה לדבר, אני אוהב אותו. וכשלא רוצים לדבר לא מדברים. אם כך, אתה בעצמך נתת עצה נפלאה איך להתגבר על התאוה ולא לדבר לשון הרע על הזולת. תאהב אותו! אם תאהב אותו לא תרצה לדבר עליו, וכשלא רוצים לדבר - לא מדברים (יחי ראובן). וכן מסופר על רבי נתן צבי פינקל שפעם הוזמן לכינוס בענייני איסור לשון הרע. כשהגיע תורו לדבר, היה חלש מאד ולא יכול היה לומר יותר משלוש מילים בהטעמה: ואהבת לרעך כמוך. יותר לא יכול היה לומר. ובמלים אלו היה כלול הכל - כי כאשר יש ואהבת לרעך כמוך לא מדברים לשון הרע. וכעין זה גם מסופר על רבי הירש פאלי, שאלמנה אחת שאלה אותו, איך לחנך את ילדיה שלא ידברו לשון הרע! והשיב לה: תחנכי אותם שיאהבו אחד את השני!

על זהירותו המופלגת של רבי אברהם גניחובסקי מאיסור לשון הרע, סיפר תלמידו ומקורבו רבי מרדכי קרימלובסקי. לפני מספר שנים נכנס לגביר בטורנטו בשליחותו של הגר"א גינחובסקי להתרימו למען המרכז הארצי לטהרת המשפחה. אמר לו הגביר שהוא אינו רוצה לתת כלום כיון שמחמת הגר"א גינחובסקי נגרמו לו הפסדים עצומים, ואמנם כבר מחל לו על מה שהפסיד מחמתו, אך הוא מרגיש שבזה כבר נתן לו מספיק. ושאלו ר' מרדכי למה כוונתכם? וענה הגביר שלפני זמן קצר בא אליו אדם אחד וביקש ממנו הלוואה גדולה [סך שלוש מאות אלף דולר], ובידו מכתב שהגר"א גניחובסקי חתום עליו כערב בשבילו שאם לא ישלם הוא יחזיר לו את הכסף. לבסוף אותו האיש לא החזיר לי כלום מהחוב, ומשום כבודו של הגר"א גינחובסקי לא רציתי לבקש ממנו ומחלתי לו אף שהיה ערב. אבל לתת יותר אינני מעוניין. ואכן יצא ממנו הרב קרימלובסקי בידים ריקות. המשיך הרב קרימלובסקי וסיפר: כשהגעתי לארץ סיפרתי לרבי אברהם מכל מה שהתרחש, ורבי אברהם שתק ולא ענה כלום. לאחר זמן כשרבי אברהם ביקש ממני איזה טובה, ניסיתי לנצל את ההזדמנות ואמרתי שאני חפץ מאד שיספר לי מה היה בסיפור של הערבות מטרונטו, כשהוספתי להציע שאני אדאג לגבירים המעריצים את הרב שישלמו את הערבות שהיה חתום עליה. או אז גילה לי רבי אברהם את מפעונו, שבאמת הוא לא חתם שום ערבות, וכנראה זה היה זיוף, אבל כיון שהגביר בלאו הכי מחל על הכסף, מה תועלת יש בדבר לומר לו זאת, הרי בזה שאומר לו שהחתימה מזויפת זה לשון הרע על אותו זייפן ללא שום תועלת. ושאלתי את רבי אברהם, הרי יש חשש שאותו אדם יזייף שוב, וענה לי רבי אברהם: אני חושב שאני יודע מי זה. והבנתי ממנו שהוא כבר ידאג לדבר אתו ישירות ואולי כבר דיבר אתו ויעמיד אותו על מקומו שלא ישנה שוב על מעשים נבזים שכאלו. המשכתי בכל זאת ללחוץ על רבי אברהם שיספר לי, כיון שעל ידי זה שאומר לגביר את האמת הוא יחזור ויתרום, ואולי אף יגביר את תרומתו בראותו את גודל צדקותו של הרב, ואמר לי רבי אברהם, אתה יודע מה, הרי אתה קרוב לרב שטינמן תשאל אותו גם כן מה דעתו בעניין. והרב שטינמן לאחר שהרהר בדבר ענה, שאינו רואה שום היתר לדבר לשון הרע בשביל לקבל תרומה (אגן הסהר).

מעשה בבחור שסיפר שנכנס אל האדמו"ר מגור **בעל ה"פני מנחם"** לתנות בשברון לב את מצבו הרפואי הקשה של אביו. שזה שבועות אחדים שאביו סובל יסורים נוראים והבדיקות הרפואיות גילו מחלה קשה ומרה. והוחלט על ידי הרופאים כי עליו לטוס לחוץ לארץ לעבור טיפולים מיוחדים והמצב בבית היה קשה עד למאוד. שאלו הפני מנחם: "מה מדברים אצלכם בשולחן שבת?" והבחור נכלם מלהשיב. המשיך הרבי לשאול: "האם לפעמים מדברים אצלכם על אנשים אחרים?" והבחור נענע בראשו לאות הן. הרבי המשיך ושאל: "והאם לפעמים נכשלים אתם לנתח אותם בדיבורכם כאילו היו על שולחן-ניתוחים?" והבחור נענע בראשו בתנועה המבטאת כי אכן כן הוא המצב המביש בביתו. הושיט לו הרבי את ידו, והשמיע באוזניו כדברים הללו: "הכלל אומר: מי שמדבר טוב - מביא על עצמו שפע של טוב ומיטב מן השמים. והמדבר בגנותם של אחרים - עלול לגרום לצרות צרורות... תאמר לאביך, מי שלא מדבר רע על אנשים לא יאונה לו כל רע...". בהגיעו הביתה סיפר לאביו את כל המעשה, ואכן המשפחה כולה קיבלה על עצמה להתחזק בענין. אביו טס לחוץ לארץ בעצת הרופאים, ובניסי ניסים חזר מהטיפול בריא ושלם. לאחר שהחלים האבא לחלוטין וחזרו כוחותיו למותניו, הלכו אל הרבי מגור תוך שהבחור מציג בפני הרבי את אביו, ומתוך הבעת תודה על ברכתו החמה ועל הישועה הפלאית. הרבי הגיב באזהרה רבת משמעות: את הקבלה צריכים להמשיך ולשמור. ומאז ואילך כל האוירה בבית השתנה פלאי פלאים. דברי הרבי "מי שלא מדבר רע על אנשים לא יאונה לו כל רע" הפכו והיו אצלנו לסיסמת חיים תרתי משמע.

ידיעות חשובות וכן דברים מגדולי ישראל. ערוך בדרך של שו״ת

שאלה: איזה דבר יכול לעודד את האדם לעמול בתורה, או להתגבר על היצר במקום שחלש בו? **תשובה:** פעם אחת רבי חיים קניבסקי סבל מעייפות וחולשה ולמרות זאת הוא קם בלא כח לכל לימודיו וסדריו, והנה פעם בעת שקם הוא היה עייף במיוחד הוא קרא לנאמן ביתו רבי ישעיה אפשטין וביקש ממנו דף ועט, ואז הוא לקח את הדף וכתב בגדול **'עד מתי עצל תשכב מתי תקום משנתך'** והעמיד את זה מולו, וד״ז נסך בו כוחות. גם אנו צריכים לתבוע מעצמנו אם אנו למשל חלשים בשמירה על הפה נכתוב בכתב גדול את עניין זה שיהיה לנגד עינינו, ואם אנו חלשים ומפטפטים באמצע הסדר, נשים מולינו דף גדול שעליו כתוב בחומרת המדבר בשעת הלימוד.

שאלה: בפרשתנו ביום השמיני יומל בשר ערלתו, ידוע שבזמן שהתינוק בוכה מיסורי המילה עולים כל התפילות בלי מניעות והוא עת רצון לקבלת התפילות. יש לשאול האם מותר להתפלל בשעת הבכי גם כשחל בשבת שבעיקרו הוא אסור בתפילות?

תשובה: רבי חיים קניבסקי היה אומר שכיוון שהוא זמן מיוחד לקבלת תפילות מותר לנצל זאת אף בשבת. ויש להוסיף שהסנדק כדאי שיכווין ג׳ דברים בשעת הסנדקאות. א. שהתינוק יהיה צדיק. ב. שישמור בריתו. ג. שתתווסף בו נשמה קדושה. ויש שמוסיפים שיהיו לו אריכות ימים ושנים. רבי חיים קניבסקי בשם החיד״א.

שאלה: על איזה דבר מצוי באים נגעים על האדם מלבד לשה״ר שהרחבנו עליו בסיפורים? **תשובה:** הגמ׳ בערכין אומרת שנגעים באים על צרות העין. החי״ח מביא באהבת חסד שיש אנשים שלא עושים גמ״ח עם חפציהם לאנשים אחרים משום שהם צרי עין, וכן לא מסוגלים לראות הצלחה לשני וכן לא מסוגלים לפרגן לשני וכדו׳. וכשהאדם צר עין ולא מפרגן לשני אז הקב״ה גם לא מפרגן לו לצרכיו, והוא לא מצליח ומתעלה בכל מה שרוצה. לכן אדם הרוצה להוריד לעצמו את השפע ממעל צריך להשתדל לעשות מעשים שהם ההיפוך מצרות עין, תמיד לפרגן ולומר מילים טובות על כולם, וגם כשקשה לתת ולפרגן משלו לשני, ואז ע״כ הוא יקבל ג״כ משמים שפע ברכות ממעל והקב״ה יתן לו בעין רחבה.

שאלה: מדוע נסמכה פרשת תזריע שרובה ענייני נגעים לפרשת שמיני שבה כתוב דיני מאכלות האסורות? **תשובה:** כיוון שהנגעים באים על לשון הרע, ובעוד שרוב רובם של בני אדם נזהרים מאוד מאכילת מאכלות אסורות, ובודקים כל מאכל בשביל לא להיכשל באכילת תולעים, אבל לא נזהרים מספיק בכבוד השני, ולפעמים גם לועסים את השני בפיהם ובלשונם ובולעים אותם חי, לכן באה התורה והסמיכה הפרשיות, ללמד אותנו שכמו שצריך להיזהר מאכילת מאכלות אסורות כן צריך להיזהר מלדבר לשון הרע ולזלזל בדיבורים בכבוד השני. **ומעשה** שהכריזו על שבת חיזוק בכשרות בכל בתי כנסיות, והגיע תלמיד חכם אחד לדרוש בבית הכנסת לדרמן, וכאשר סיים את הדרשה, אמר לו ר״ח קניבסקי צזוק״ל יישר כח, שאל הדרשן בבדיחותא את ר׳ חיים, האם היישר כח על זה שסיימתי לדבר, השיב לו ר׳ חיים, יישר כח על זה שדיברת רק בחיזוק הכשרות, ולא דיברת סרה בכשרויות אחרות.

שאלה: מהיכן נלמד עד כמה חמור איסור לשון הרע? **תשובה:** רבי ראובן קרלנשטיין אמר, שבבית חולים, לחולה שיש הכי הרבה מכשירים מחוברים, והא זקוק להרבה אנשי רפואה, סימן שהמצב שלו מאוד קשה, מכאן נלמד לאיסור לשון הרע, שבכדי להיטהר מנגע הצרעת, הוא צריך להביא גם שתי ציפורים חיות טהורות, וגם עץ ארז, ואזוב, ושני תולעת, וגילוח, שני כבשים וכבשה אחת לאשם, לעולה, ולחטאת, שלושה עשרונים סולת, ולוג שמן, ודם ושמן על הבוהן ועל האוזן, זה רואים כמה קשה הוא עוון לשון הרע שבגינו מגיע נגע הצרעת.

שאלה: רש״י כותב שהקב״ה מביא צרעת בעולם בשביל שישברו את הבתים וימצאו את המטמוניות שהאמוריים החביאו בקירות. נשאלת השאלה למה עשה הקב״ה שימצאו את המטמוניות בכזאת דרך משונה של נגעים ושבירת הבתים?

תשובה: שאלה זו שאל רבי שלמה מבאבוב והוא תירץ ע״כ שהקב״ה רוצה לגלות לנו סוד נפלא שיש הרבה פעמים דברים הבאים לאדם שנראים שזה מאוד רע לו, ואז מתברר שמתוך הרע צומח טוב, וזה רואים בנגעים שנהיה כ״כ רע לאדם גם נגע, גם התבודדות מחוץ למחנה, גם הרס לבית, והוא כבר בפחד מי יודע מה עוד הולך להגיע. ואז לפתע נמצא המטמון בתוך הקיר והוא מבין שמתוך הרע צומח הטוב. אומר החוזה מלובלין אדם שמרוצה מהנהגת ה׳ ובוטח בו שהכל לטובה הוא זוכה לראות במהירות רבה את האור הצומח מתוך החושך, רק צריך להפנים עניין זה שהקב״ה רוצה רק בטובתו ואז הוא יראה את השמש הזורחת לו מתוך כל זה והנגע נהפך לעונג.

שאלה: מתי אדם נענש כשלא דיבר? **תשובה:** מצאנו בזוהר מצורע דף מו שכתב כשהיה יכול להוכיח ולא הוכיח נענש ע״כ, עוד כתב שכשאדם יכול לומר מילה טובה לחברו, לאשתו או לילדו והוא לא אומר הוא נענש ע״ז.

שאלה: מי שמאוד קשה לו הנקיונות וההכנות לפסח, מה יעודד אותו להמשיך? **תשובה:** מובא בשערי תשובה סימן רנ סק״ב בשם האר״י שהזיעה שאדם מזיע מההתאמצות לשבת זה כמו דמעות ומוחק לו את העוונות. ואותו הדבר כתוב על ההכנות לפסח.

שאלה: מגיע ובא ערב פסח וכל הלחץ מסביב שגורם לאדם לאכול הרבה אכילות רגשיות שמזיקות לגוף, מה יעשה בשביל להימנע מכך? **תשובה:** יש הרבה אנשים שבזמן לחץ, ההנאה שלהם היא לאכול בלי גבול, ואין זמן מתאים לזה מערב פסח הלחוץ מהנקיונות ושאריות המשלוחי מנות המפתים. לכן ראוי לכל מי שחפץ חיים ארוכים ובריאים להוציא את עודפי הממתקים מהבית (אפשר להעביר למטבח של הכולל, ששם סיכוי רב יותר שייאכל במשורה), וכן להקפיד כל יום על ארוחות מזינות, ואם חפץ לנשנש תוך כדי, יכין ירקות חתוכים לפרוסות יפה וסוגי ירקות ירוקים, ודברים אלו רק יוסיפו לו שנות חיים.

שאלה: אחד מכללי הרמב״ם בהנהגת הבית הוא שיהיה דיבורו עמה בנחת. מתי יש להקפיד בזה? **תשובה:** ביתר שאת הדברים נאמרים על ערב שבת ושבת שיזהרו מלהרים את הקול זע״ז, ומובא בכף החיים סימן כז אות לה שבית שיש בו מחלוקת בערב שבת או בליל שבת יהיה להם מקרה רע באותו שבוע ולא ייצאו נקיים מזה רח״ל. וכעי״ז כתב החת״ס כיוון שע״י השבת מתברכים ששת ימי המעשה ובשביל להחזיק את הברכה צריך כלי, ולא מצא הקב״ה כלי מחזיק ברכה אלא השלום, וא״כ ברגע שיש ריב בבית בשבת מקולקלים כל ששת ימי המעשה. ויש להוסיף שכעת ערבי פסחים מתחילים הנקיונות בבית, אם ראש הבית יחזור לבית כל יום, יתעניין ברוגע מה התקדם ויפרגן ע״כ מכל ליבו, מובטח לו שהדבר יעורר את בני הבית להמשיך ביתר שאת הלאה בשמחה ובסיפוק. ובוודאי שיזהר לא להעיר על מה שבגלל הנקיונות אין סדר וכדו׳.

שאלה: ממה צריך להיזהר מאוד בערבי פסחים? **תשובה:** לא להיות גנב, והיינו לא להיכנס לחובות שאינו יודע מהיכן יחזיר אותם. ורוב החובות נובעים מזה שאנשים חיים בלי חשבון וכל מה שרואים אצל השני מוכרח להיות אצלם. וגדולי ישראל אמרו שד״ז הוא צרה גדולה בדורנו, ובפרט בערבי פסחים יש שעושים קניות בלי חשבון ובלי מחשבה ונכנסים לחובות שמתגלגלים עם זה כל החיים. ולכן החכם עיניו בראשו וינהג בחכמה ויוציא רק מה שיש לו ויכול, ובלא״ה יצטמצם, ועדיף הקושי הזה, מאשר הקושי החמור של גלגול החובות, עד מצב של חוסר יכולת להחזיר, ר״ל.

שאלה: הצעה בנושא השטיינעגן בבין הזמנים, כדי שישאר ביציאתו ככניסתו? **תשובה:** י״ל שבכדי להצליח בחיים, צריך יעדים ופרוייקטים, שזה נותן לאדם את הסיפוק והמרץ וההנאה והכח להתקדם, וכדאי לאדם שיקח על עצמו ללמוד ולשנן איזה פרק במשך הביה״ז ויזכה גם ללמוד וגם לדעת, גם לבלבלתך בדרך, וגם לזמן קיץ נפלא. רבי גרשון אדלשטיין מביא תמיד שמי שרוצה לא לאבד את כל העליה של משך הזמן, יקבע בבין הזמנים כל יום ללמוד מוסר, וע״ז מובטח לו המשך העליה גם בביהז״מ, וכדאי ספר מוסר שמושך אותו ומתחבר אליו, והשפעת המוסר היא חזקה מאוד בהשפעתה על הנפש, ויש להוסיף מה שאמרו כל גדו״י שסיפורי צדיקים הוא ספר מוסר לא פחות טוב משאר הספרים.

שאלה: בחור שחוזר לבין הזמנים הביתה, מה יעשו ההורים בשביל להנעים לו את השהות בבית, כדי שיאגור כוחות לזמן הבא וירגיש שהבית הוא משעמם וחממה בשבילו, ולא יסתובב בהרגשה שהשהות בבית היא סיר לחץ עבורו? **תשובה:** שמענו לא אחת על בחורים נורמליים לחלוטין שמשוועים למנוחה וחופש בלי לחץ של סדר יום, הם רוצים לישון ולישון כמה שבא להם, ולצערנו, גם לקום מתי שבא להם, ואפילו שלפעמים זה גובל באיבוד מ״ע דאוריתא כקר״ש בזמנה, וההורים מסכנים רוצים לראות את הנחת והם לא רואים, מה עושים? - דבר ראשון להיזהר לא להכניס את הבחור לחץ ולא להכביד בדרישות, אחרת הוא יפתח מרד וכלום לא יועיל. מה שכן יעשו, זה לתכנן עמו את הדברים החשובים, כמו שיקום לכה״פ לזמן קר״ש שהוא דאוריתא, וינהל איזשהו סדר יום, וברגע שיראה שבאים לקראתו ומוותרים לו על רוב הדברים, הוא בוודאי ישתדל לכה״פ בדברים שבאמת חשובים לנו להתאמץ, והכל יהיה בדרכי נועם. ובעצרת ה׳ בתחילת הזמן ירגיש רעננות וחשק להתחיל ברגל ימין.

שאלה: כידוע, הרבה מגדולי ישראל היו מקפידים לעשות הליכה יומית, מה המעלה בהליכה? **תשובה:** הליכה היא פעילות גופנית מאוד טובה, ומחדדת את המוח ומועילה לנפש יותר מאשר תרופות, ובוודאי היא מועילה מאוד לבריאות הגוף וד״ז מומלץ לעשות כמה שיותר פעמים בשבוע כל פעם לפחות כחצי שעה, ויש לעשות הליכה נכונה והיינו לשנות את הקצב, בתחילה יילך רגיל ויעלה בהדרגתיות למהירות יותר וכשיתעייף יחזור להאט וחוזר חלילה. (חיים בריאים כהלכה).

שאלה: אחרי הסעודה האבא אמר לילד (בתחילת דרכו לפני גיל עשר) לברך ברכת המזון, הילד פתח סידור ותוך פחות מדקה הילד אמר בירכתי. מה לעשות? **תשובה:** אסור לבקר את הילד על זה, וביקורת ע״ז עלולה להרחיק את הילד מקיום המצוות, כיוון שבגיל קטן נפש הילד רכה ורגישה היא עד מאוד וכל הערה או תוכחה מתפרשים אצלו כקפדנות וכעס הרומסים אצלו כל זיק של רצון לקיים מצוות.

רעיונות לקראת נקיונות הפסח

יש להימנע מלקרוא מדור זה בשבת: יש כאלו שאוהבים לרגל חג הפסח להבריק ולצחצח את כל הבית ולא להשאיר פלורסנט אחד לא מצוחצח, אך יש כאלו שאין להם כח או זמן לזה והם מעוניינים לדעת מה חובה ומוטל עליהם לנקות. התשובה היא: להרב דינר מבני ברק יש שיעור אחד על נקיון הבית לפסח הלכה למעשה מה בדיוק צריך לנקות ומה לא, לשמיעת השיעור: 079-9100111.

רעיונות שנשלחו לי: **א.** ציפה לשמיכה וסדין של אותו סט המצעים נוטים להסתובב באזורים שונים של הארון ולגרום לבלגן. כדי לשמור על סדר ולהקל על מציאתו של הסט המלא כדאי לקפל את הסדין, והציפה לתוך ציפית הכרית. טיפ נוסף: כדאי לנצל את הרווח בין הארון לתקרה ולאחסן בו דברים שאינן בשימוש בתדירות גבוה. **ב.** לנקות תריסים ביבש ואח״כ בלח, לא לנקות ברטוב ממש כי זה הרבה עבודה מיותרת. **ג.** ניקוי דפנות המקרר - כדי שהן יבריקו ממש, מרחו מעט משחת שיניים לבנה על גבי סמרטוט לח ושפשפו. **ד.** הסרת שומנים מהכיריים – פזרו סודה לשתייה ולאחר מכן נגבו במטלית לחה. לכתמים עיקשים יותר, שפכו גם חומץ, תנו לחומר לתסוס מעט ולאחר מכן נגבו עם מטלית. **ה.** הסרת שומנים דביקים – בכדי להסיר שומנים המצטברים לעתים באזור המטבח (על החלונות, מכשירי חשמל וכו׳), שפכו מעט אלכוהול 70% על צמר גפן ועברו על המקומות הדביקים. **ו.** ניקוי ומניעת עובש בכלי מטבח – מקומות כמו מגירת הירקות במקרר או ארגז הלחם עלולים לצבור עובש עם הזמן. בכדי למנוע זאת וגם כדי להסיר כתמי עובש שכבר נוצרו, מומלץ לנקות אותם במים עם חומץ. אם כבר נוצרו ריחות לא נעימים של עובש, ניתן להוסיף מעט סודה לשתייה להתערובת שתעלים אותם. **ז.** אוכל שנשפך בתנור – כאשר התנור עודנו חם (יש להיזהר מכוויות!) פזרו מלח על הכתם. תנו לכתם ולמלח להתקרר, ולאחר מכן גרדו אותו בעזרת כף טיגון מפלסטיק. **ח.** ניקוי המקרר, המקפיא, השיש, קרש חיתוך, תבניות או סירים שרופים – השרו סודה לשתייה במים רותחים למשך כחצי שעה. לאחר שהתערובת התקררה נקו בעזרתה את האזורים הרצויים במטלית או סקוטשברייט. **ט.** כשגומרים לטגן במחבת ורוצים לנקות בקלות, יש לשפוך לתוך המחבת מיד אמה לכלים (עם הכשר) ואז כשבאים לשטוף, ברגע מתנקה כל השומן. **י.** לניקוי מיקרוגל לשים רבע לימון וחמש 60 שניות, האדים שיוצאים מהלימון מנקים ומנטרלים את הריחות. ואז להעביר סמרטוט רטוב. **יא.** הסרת כתמים שהובים מבגד ששכב בארון – מרחו על הכתמים משחת שיניים לבנה, המתינו מעט והכניסו למכונת הכביסה. אם הבגד בצבע לבן ניתן להשרות אותו במים פושרים בתוספת חומץ או מיץ לימון כחצי שעה, ואז להכניס למכונת הכביסה. **יב.** הסרת כתמים מבגדים – מרחו סבון כלים על הכתם והכניסו למכונת הכביסה. **חדר הרחצה: יג.** מניעה וניקוי עובש מווילון המקלחת – רססו את הווילון בחומץ מפעם לפעם, וכבסו אותו עם אבקת כביסה ומעט חומץ. שהווילון לא יצא מהכביסה עם ריח של חומץ יש להוסיף מרכך. **יד.** פתיחת סתימות והפגת ריח רע מכיורים – שפכו מעט סודה לשתייה (2-3 כפיות) לתוך פתח הביוב בכיור ומיד לאחר מכן שפכו חומץ. חכו לשמוע תסיסה, ולאחריה שפכו קומקום מלא של מים רותחים. שימו לב ששיטה זו מתאימה לסתימות קטנות. לסתימות גדולות יותר יש לקרוא לשרברב. מעט סודה לשתייה בשילוב מים רותחים טובים גם לנטרול ריחות לא נעימים מפתחי הניקוז. **ניקוי כללי: טו.** שטיפת הרצפה – שפכו לתוך דלי עם מים חמים כפית סבון כלים וחצי כוס חומץ. הרצפה תהיה מבריקה לא פחות משימוש באקונומיקה ושאר תכשירי ניקוי המיועדים לרצפות. **טז.** הסרת מדבקות – בכדי להסיר מדבקות ולכלוך דביק מצנצנות שפשפו קולה עם מטלית או סקוטשברייט. **יז.** הסרת כתמי רטיבות מהקירות – כתמי רטיבות הם עקיבים במיוחד, ולכן הפתרון הטוב ביותר הוא בכל זאת אקונומיקה שגם מחטאת מעובש. שפכו מעט אקונומיקה על מטלית ושפשפו - העובש יורד בקלות והצבע לא ייפגע. **יח.** ניקיון צעצועים – בובות פרווה כבסו במכונה בתכנית לכביסה עדינה ללא סחיטה וייבשו בתלייה או במייבש בחום נמוך. צעצועי פלסטיק ניתן לכבס בתכנית עדינה בתוך ציפית. **יט.** ניקוי כתמים משטיחים - ערבבו ליטר מים עם כף אבקת סודה לשתייה וכף נוזל כביסה. טבלו מברשת בתערובת והברישו את הכתמים. **כ.** ניקוי כתמי חלודה ממרצפות קרמיקה לבנות - שימו מספר טיפות לימון על האזור והמתינו כדקה (לא יותר מכיוון שהלימון עלול לפגוע במרצפת). פזרו מלח על אזור החלודה, קחו צמר פלדה, שפשפו ונגבו במטלית לחה. **כא.** ניקוי סימני טושים וצבע מהקירות – שפשפו עם אלכוהול 70% או עם אצטון. **כב.** ואם כבר השתמשתם באקונומיקה – שפשפו את הידיים במעט לימון שיוציא את ריח האקונומיקה מהידיים.

עוד מספר עצות לערב פסח הנושף בעורפינו.. ולתמיד!

נקיון מסילות- לפני ששופכים מים וחומר, לקחת **'פן שיער'** ולהעיף את כל הלכלוך היבש שהצטבר שם... / **נקיון סיר שרוף**- לשים 1/2 כוס אבקת כביסה, ולמלאות הסיר במים – ולהרתיח, הריח הנעים עדיף על ריח מחומר מסוכן... בלי מאבקים ושפשופים- לנגב את הסיר ולהבריק אותו, / **נקוי תחתית התנור**- לפזר אבקת סודה לשתיה על התחתית, לשפוך חומץ, **להמתין 20 דק'** –ולנגב... / **תריס/חלון/דלת הזזה – תקועים**- לקנות **'ספריי גריז'** ולהתיז על הגלגלות –הכל יתחיל לרוץ... / **כתמי בגדים עקשניים** כמו- גואש /דיו וכו׳- לקנות 'אנטיקלאב' של סנו – לרסס על הכתם, לשפשף ולהכניס למכונה. /**גירסה נוספת לניקוי כתמי- ארטליין**- לשפשף על הכתם **'משחת שיניים'** ולהכניס למכונה... / **כתמי עטים**- להספיג מקל אזניים אלכוהול רפואי 70%-95% -להעביר על הכתם - תוך זמן קצר הכתם אמנם יתרחב – ו...יעלם... / **כתמי שוקולד/גלידה/ קקאו**- לשפוך 'אמה פיירי' על הכתם, להוסיף מעט מים לשפשף ביד או במברשת שיניים- הכתם יסחק עוד לפני הכביסה... / **עציץ ודבק**- באם יש בביתך עציץ נוי על הרצפה מלא אבנים וחול- על מנת שהקטנים לא יפזרו... לשפוך על חלקו העליון של העציץ- **'דבק נוזלי שקוף'** או דבק פלסטי בנדיבות – ייבשו בשמש, והבעיה נפתרה... / **לאוירה ריחנית בבית**- להתיז **'מטהר אויר ריחני'** קרוב לתריסי המזגן- האויר הריחני יתפזר בבית... / **סדר ב'משחקי קופסא' – לפי חוק מרפי** - תמיד יראו להוציא דוקא את הקופסא שבתחתית הערימה, כדי למנוע בלגן, לחזק את קצוות המכסים היטב, ולהעמיד את משחקי הקופסא על המדף –כמו 'ספרים' קל לשלוף וקל להחזיר, והסדר נשמר... / **מניעת ריח וכתם בכובעי הגברים**- לפזר מעט **אבקת סודה לשתיה** –בתוך הסרט - הפנימי, להיזהר שלא יהיה מגע עם הראש. סודה לשתיה הוא דבר שורף ומסוכן. / **שימור בגדים לבנים** במכונת הכביסה- לשים 1/2 כוס מיץ לימון טרי במכונה- ולחכות לתוצאות... / **ניקוי קירות בקלי קלות לאחר** עבודות 'יצירה' של הילדים - לערבב בקערה אקנומיקה+פנטסטיק/אמה + מים. לטבול סמרטוט ולהרטיב את הקיר, להספיג **'ספוג הפלא'** בקערה ופשוט לנגב את הקיר... / **חידוש כיפות** - יש לורד ארטלייץ 750- שלא יורד בכביסה, לחדש את סרטי הכיפות בצביעתם שוב, כדי לשמר את מראה הכיפה לאחר כביסה –ליבש אותה מעל קערית מרק חד פעמית... / **כתמים על רצפת גרניט**- להוריד בעזרת **חומצה 00 –בקבוק ירוק**- החומצה מטיבה עם הגרניט בניגוד לבלטות, הכל נמחק! / **מוט ברזל לפחדנים**- כדי שיפסיקו הילדים לצרוח באמבטיה בעת חפיפת ראשם בעיניים עצומות...להתקין 'מוט ברזל' שעליו ישענו זה יוריד את פחדם.. וחסל הצרחות... / **סדר בחדר ילדים**- יש להשיג **'מדפי בד'** – ניתן להשתמש לכל ילד במדף נפרד –לרשום את שמו- להניח את בגדיו למחר בבוקר, והוא יניח שם את 'בגדי השינה שלו... ניתן להוסיף מגבת רחצה וכל השאר -שיתארגן לרחצה בקלות, חינוך לסדר ואירגון מגיל צעיר, (ניתן להמיר הרעיון לסלסלאות עם ידיות, כל אחד ירגיש חשוב ללכת עם סלסלתו לרחצה... / **פינת מדפים עמוסה** וצבעונית בחדר- תלו בחזיתה **'וילון ורטיקלי'** הנפתח כתריס בעזרת חוטים, **נ.ב** לגבי **נקיון סיר שרוף** באבקת כביסה, יש לוודא שלאבקה יש הכשר...

המשך הלכות שביעית – דיני הפקר. מתוך שיעורי רבי דוד שריבר שליט"א.

האם מותר לנעול גינה שלי שגדלים שם פירות שביעית?

מצוה מהתורה להפקיר את היבול הגדל בשנה השביעית שיש בו קדושי"ש. ולכן אדם שגדל לו בשדה או בגינה פירות הקדושים בקדושת שביעית אסור לו לנעול את שדהו ועליו לאפשר גישה לקטיפת הפירות. לכן כשמטיילים ורואים שדה עם פירות שמיטה מותר להיכנס ולקטוף (אך יש להיזהר מחילול ה' ומסכנה).

מי שעובר ולא מפקיר, מותר לקחת בעל כרחו?

גם מי שאינו נוהג כדין ואינו מפקיר את הפירות, למרות זאת פירותיו הפקר ומותר לקחתם.

מי יכול ללקוט מהפירות?

אין חילוק בין עני לעשיר, אלא כל אדם רשאי ללקוט מפירות שביעית.

לבעל השדה יש זכות קדימה בפירות?

לבעל השדה אין זכות קדימה בפירות מאדם אחר– הן לקטוף את הפירות והן אם לא קוטף את כל הפירות אבל רוצה לקחת לעצמו פירות מסויימים מאשר אדם אחר, ולכן אין בעל הפרדס יכול למנוע מאנשים לקטוף אתרוגים מסויימים מהפרדס, אלא כל שהפירות עדיין מחוברים יד כל אדם שווה בהם, ורק אחרי שנלקטו זכה בהם הלוקט.

איזה פירות הם הפקר?

לא כל הפירות הינם הפקר אלא רק הפירות הקדושים בקדושת שביעית, והם רק הפירות שחנטו אחרי ר"ה של שנת השמיטה. פירות אלו שחנטו בשנה השביעית גם אם קוטפים אותם בשנה השמינית הינם הפקר ולכן גם בשנה השמינית מותר לקטוף פירות שוודאי שחנטו בשנה השביעית. אמנם יש אומרים שבשנה השמינית אי אפשר להיכנס לחצר או לפרדס כדי לקטוף, אלא הבעלים מוציא לו את הפירות.

רק הפירות הגדלים בשדה של יהודי הינם הפקר. אך פירות הגדלים בשדה של גוי, למרות שהם קדושים בקדושי"ש אינם הפקר ואסור לקחתם. אלו שמוכרים את שדותיהם לגוי ע"י 'היתר מכירה' אין לזה משמעות ומותר לקטוף מפירות אלו.

השדה והעצים גם הפקר?

רק הפירות עצמם הפקר. אך השדה והעצים עצמם אינם הפקר. ולכן כאשר נוסעים לטיול וכדו' אמנם מותר להיכנס לפרדסים ולבצע קטיף, אך צריך להיזהר שלא להזיק לעצים ולענפים ולציוד החקלאי הנמצא שם. אמנם, כל הטפל הנצרך לפרי הוא גם הפקר, ולכן מותר לקטוף אתרוגים ביחד עם העוקץ שלהם ואפילו אם הבעלים אומרים מפורש שהם לא מפקירים את העוקץ.

מותר להיכנס לחצר כדי לקטוף?

בכלל ההפקר הוא שמלבד שמותר לקטוף את הפירות, על הבעלים גם לאפשר גישה לשדה כדי לקטוף. ולכן למרות שהשדה והעצים אינם הפקר מותר להיכנס לתוך החצר, הפרדס או הגינה ולקטוף פירות. אך אין להתעכב שם כדי לאכול את הפירות, או סתם לשהות שם, ולכן ההולך לקטוף אתרוגים אין לו להתעכב בפרדס ולמיין ולבדוק את הטיב שלהם, ובוודאי שאין היתר בשנה השביעית להשתמש בשדה, חצר או גינה כדי לקצר את הדרך.

כל ההיתר להיכנס לפרדס או חצר כדי לקטוף הוא רק כאשר אין גישה מבחוץ לקטוף. אבל אם העצים שמהם מעוניין לקטוף נמצאים בקצה החצר וניתן לקטוף מבחוץ, אסור להיכנס לחצר כדי לקטוף.

מותר לקטוף מפירות אוצר בי"ד? והאם מותר או צריך לשלם על הפירות?

גם שדה או פרדס שפירותיו הם אוצר בי"ד הרי"ז הפקר ומותר לקטוף שם פירות, אך צריך לשלם לאוצר בי"ד דמי השתתפות בהוצאות טיפול בפרדס. ומאידך, הלוקט פירות משדה הפקר אסור לשלם אפילו מעט ממון לבעלים ואפילו עושה זאת כהכרת הטוב, אך רשאי להודות לבעל השדה על לקיטת הפירות.

כמה פירות אפשר ללקוט?

בין בעל השדה ובין אדם אחר מותר להם ללקוט רק כמות מועטת של פירות, בין אם לוקט מפרדס אחד ובין אם לוקט מכמה פרדסים. שיעור כמות מועטת הינה לפי צורכו וצרכי בני משפחתו לכמה ימים. ההיתר לקטוף הוא בין לו עצמו ובין לקטוף לאדם אחר. אך אסור לשכור פועלים שיקטפו עבורו, ורשאי לשכור אדם יחיד שיקטוף עבורו.

גם אם קוטף לכמה אנשים אסור לו לקטוף אלא כמות מועטת, ולכן מי שהולך לקטוף אתרוגים למרות שיתכן שבכמות המועטת שיקטוף לא יהיו לו אתרוגים כשרים או מהודרים אסור לקטוף כמות מרובה, וכן אם רוצה לקטוף לכמה אנשים מ"מ אסור לו לקטוף אלא שיעור כמות מועטת.

באיזו צורה צריך לקטוף?

ישנם הסוברים שאין לקטוף בצורה הרגילה, אך אינו צריך לקטוף ביד ובפרט במקומות ואופנים שעי"ז יפגע בפרי או בעץ, ואם אפשר, יעשֶׂה מהצורה שבה הרגילות לקטוף.

חידות

שינון הפרשה תזריע שו"ת לפי סדר הא-ב: א. אחד הצבעים המעידים על נגע צרעת? **אדום. ב.** היכן הנגע יכול להיות מלבד קירות הבית? **בבגד. ג.** כיצד נקרא קרחת ע"י המצח? **גבחת. ד.** סימן בנגע צרעת השערי? **דק. ה.** כיצד כתוב כיבסו אותו? **הוכבס. ו.** מילה שבאמצעה ג גדולה? **והתגלח. ז.** המילה הראשונה בפסוק האחרון בפרשה? **זאת. ח.** איך נקרא בשר בריא? **חי. ט.** לא טמא? **טהור. י.** יכסה? **יעטה. כ.** היכן מצינו בפרשה הפוך מבהיר? **כהה הנגע. ל.** צבע בפרשה שהוא שם של אדם רמאי? **לבן. מ.** מחוץ למה יישב האיש עם הנגע? **מחנה. נ.** ענייני הפרשה? **נגעים. ס.** צרעת בתרגום? **סגירא. ע.** איזה בשר מלים ביום השמיני? **ערלתו. פ.** מה דין ראש המצורע? **פרוע. ק.** נשרו השערות בראשו מאחור? **קרחת. ר.** מה צריך להיות כשיש נגע ולהיטמאות? **ראית הכהן. ש.** דלקת קשה של העור? **שחין. ת.** תתרחב? **תפשה.**

חידות פרשת תזריע: א. איך יתכן שאסור להדר במצווה? **ב.** איזה יום בפרשה הוא פרשה אחרת? **ג.** איזה מכה ממכות מצרים מוזכרת הרבה בפרשת נגעים? **ד.** חמש צבעים בפרשה. **ה.** מכה מעשרת המכות. **ו.** בפרשה מושג שקשור לקורונה. **ז.** בפרשה שם של ישוב בדרום ובו ישיבה מפורסמת. **ח.** בפרשה שם של אביו של בלעם.

חידון ידע תורני: ט. מה מותר באכילה ואסור בהנאה? **י.** למי יש מצוה לאכול מצות כל שבת? **יא.** איך יתכן שאדם לא לקח כלום מחברו ונקרא גזלן? **יב.** איך יתכן שאדם יאמר הפסוק נגע צרעת וגו' ועי"כ יפסיד חלקו לעולם הבא? **יג.** מתי לא צריך למול ביום השמיני אלא מלים מיד כשנולד. **יד.** מה המחלוקת הראשונה בין חכמי ישראל. **טו.** איזה דבר ה' לא יכול לעשות.

חידות לשאול את הילדים והבוגרים: טז. מה המשותף לניסן, אייר וסיון? **יז.** מה המשותף לניסן, סיון ותשרי? **יח.** מה המשותף לניסן, אב ותשרי? **יט.** מה המשותף ליום טוב, פסח ובה"ב? **כ.** מה המשותף לערב פסח, ל"ג בעומר ופרה אדומה? **כא.** מה המשותף לשלושת הרגלים, תשעה באב ופורים? **כב.** לאיזה אדם שקשור לימים אלו קוראים כלב? **כג.** מה משותף לשוקולד פלפל במבה? **כד.** מה משותף למלא, לבן, ותפוחי אדמה? **כה.** מי עם דם זהה במדויק כמו שלך ואינו ממשפחתך. **כו.** "אוזן" שלא שומעת וזה לא חסרון. **כז.** למי קוראים כלב וזה לא גנאי.

תשובות: א. עני לא יביא קרבן עשיר. **ב.** ביום השמיני. **ג.** שחין. **ד.** צהוב, אדום, ירוק, שחור, לבן, **ה.** שחין. **ו.** בדד ישב. **ז.** ואם פרוח **תפרח** הצרעת. **ח.** בלעם בן **בעור** – והיה **בעור** בשרו. **ט.** פירות שביעית מותר רק לאכול. **י.** לכהנים יש מצוה לאכול לחם הפנים שעשוי ממצה. **יא.** אדם שעני אומר לו שלום והוא לא מחזיר לו נקרא גזלן ברכות דף ה. **יב.** סנהדרין קא הלוחש על המכה ואומר נגע צרעת אין לו חלק לעולם הבא. **יג.** יוצא דופן – שבת קלה. **יד.** האם מותר לסמוך על קרבן ביו"ט (רש"י חגיגה טז. שזה המחלוקת הראשונה ממתן תורה). **טו.** נתינת צדקה בלי שהנותן יודע למי נתן (ה' תמיד יודע למי נתן). **טז.** בשלושת החודשים הללו סופרים ספירת העומר. **יז.** בשלושת החודשים הללו חלים שלושת הרגלים. **יח.** בשלושת החודשים הללו יש בין הזמנים. **יט.** שני - יו"ט שני. פסח שני וסליחות שני וחמישי שני. **כ.** שריפת חמץ. מדורת ל"ג בעומר, שריפת הפרה. **כא.** קוראים במגילה. **כב.** כלבא שבוע. **כג.** יש בהם ממולא. **כד.** קמח. **כה.** יתוש אחרי שעקץ אותך. **כו.** "אוזן" הכלי. **כז.** כלבא שבוע.

עקב האבל על מרן זיע"א מספר מצומצם של הגיגים המיועדים למי שיש לו צורך גדול לנקיונות ערב פסח

תפילת הדרך לערב פסח: שתוליכנו לשלום ותצעידנו לשלום ותגיענו לערב בדיקת חמץ בחיים ולשמחה ולשלום, ותצילנו מכף כל אקנומיקה וסנט מוריץ, ועירבוב של סנו ז'אוול עם אנטי קלאק בדרך, ומכל מיני סופות חול יום אחרי שניקינו החלונות. ותשלח כפפה שתגן על ידינו מכל מעשה ידינו, ותיתן את ילדינו לחן ולחסד ולרחמים, לאוכל מוצץ שלא כולל רק קורנפלקס או עוגיות שנשארו מפורים, בעיניך ובעיני כל רואינו, ותגמלינו חסדים טובים, ותשמע קול תפילת בעלינו המתחננים לטיפת שפיות כאשר אנו שוטפות קירות עם צינור בא"ה שומע תפילה.

פרקי שירה לערב פסח: אקנומיקה אומרת: אם יהיו חטאיכם כשנים, כשלג ילבינו. **סקוץ אומר:** סבוני גם סבבוני **פנטסטיק אומר:** נקי כפיים ובר לבב. **סחבה אומרת:** רק לשטוף מים רבים. **סבון כלים אומר:** כל כלי יוצר עלייך לא יוצלח. **מסיר שומנים אומר:** וכל קרני רשעים אגדע. **כפפות אומרות:** וקשרתם לאות על ידיך. **נייר כסף אומרת:** כי זה כמה נכסוף נכספתי. **עקרת בית אומרת:** מה רבו צרי רבים קמים עלי. **הבעל אומר:** ברוך שלא עשני עבד. **תינוק אומר:** כי אבי ואימי עזבוני.

אחד מתאונן על שמרוב העבודה הקשה בבית, כבר יש לו כאבי רגליים: כל הזמן תרים, תוריד את הרגלים.

סדר הכנת כוס קפה בערבי פסחים: קם הולך למטבח, לוקח כוס הולך לאמבטיה כדי לקחת כפית, חוזר למטבח להביא קפה, נזכר שהסוכר **ליד** הכיור במרפסת, הולך להביא, הולך למטבח כדי לשים מים חמים וחלב, נזכר ששכח את הכפית בכלי של הסוכר ליד הכיור במרפסת, מערבב את הקפה עם האצבע, הולך לארון במקלחת כדי להניח משהו על הכוויה, זה לא שם, לוקח את הקפה שהספיק להתקרר, ויושב בחדר מדרגות.

טוב, סיימתי את המקרר בלי קשר לפסח, סתם הייתי רעב...

גילו את המתכון של קוקה קולה, כי אם הוא כשר לפסח, לאשכנזים, ודאי הוא מכיל: גזר, תפו"א, ביצים, שמן אגוזים וסלק!!!

סיימתי את כל הש"ס. כעת אני צריך לנקות את המדף של הטור שולחן ערוך.

למה לא מתחילים לחלק קמחא דפסחא כבר עכשיו? מה הם חושבים להם, שבשבוע אחד זה קל לגמור שלושה שקי גזר?

חייב אדם לשמח את אשתו ברגל: ברגל המשמח או ברגל המשתמחת?

המשנה באבות אומרת שתשובה ומעשים טובים הן כתריס לפני הפורענות. צריך לנקות אותן לפסח?

חדש על המדף: הגדה של פסח עם ציור של רשע עם כיפת בנט על הראש.

אצלנו מקפידים גם על שרויה שעבר עליו הפסח.

היכן ניתן להשיג את העלון

ניתן להשיג את העלון בבני ברק: צמוד לכניסה לתלמוד תורה כתב סופר מצד שמאל של הכניסה, בקופסה בפינה בחצר ברחוב סוקולוב 23. **ובבית הכנסת בית אהרן** רחוב רד"ק. **ובביהמ"ד המרכזי מניין אברכים 'פרדס כץ'** רחוב אבוחצירא 9, **ובכולל 'מורשה ודעת' (בית כנסת הגדול)** בספריה בקומה ראשונה (חברון) בכניסה המערבית בקלסר ירוק. וכן בשאר המקומות ואצל המפיצים הקבועים ובראשם רבי ידידיה זר שליט"א שהוא מעריץ גדול של רבי שמחה שולמן. **אין לקחת יותר מעלון אחד בשום מקום ללא אישור.** כמו"כ ניתן להשיג את העלון **במודיעין עילית** (לא כמות) החל מיום חמישי בערב בשעה 7:37 בכניסה לחנות ש.מ.ח. – שרותי משרד רחוב רשב"י 49. **כן ניתן להשיג בהר יונה נוף הגליל** אצל רבי שמחה שולמן שליט"א שיש לו עובדות מדהימות מזמן ששימש את רבי חיים קניבסקי ובזכות זה אחותו התארסה בשטו"מ. **כן ניתן להשיג בירושלים** בישיבת מיר אצל האיש שמעולם לא דיבר לשון הרע על איש רבי דוד רוטשילד שליט"א. או אצל האיש בעל לב הזהב, שכולם אוהבים אותו אוהבת נפש ואומרים עליו אשרי יולדתו, הדמות של ישיבת מיר רבי אבי פרידר שליט"א. **בבית שמש** אצל האיש שהיה בהכי הרבה הספדים על רבי חיים קניבסקי רבי נחום זכריש שליט"א בבית הכנסת אור אליהו. **וכן** בישיבת מרן הגר"מ שטרנבוך - חבקוק הנביא 7 רמה ג'. **בנתיבות** ב'בית בוכריס'. **באשדוד:** בית הכנסת החיד"א רובע ג' רחוב יצחק הנשיא. **ברחובות** בישיבת מאור התלמוד, אצל הבחור שעשה מהפכה בת"ת של מאור התלמוד ישי רוט שליט"א. **בירוחם** אצל הצדיק המופלא רבי מיכאל גולדנברג שליט"א. **באופקים** בבית הכנסת זכרון אליהו. **בקרית גת** בביהכ"נ שומרי אמונים מיום שישי. **בעוצם** בישיבת נר זרח. **ברכסים** אצל האדם הכי אהוב ברכסים רבי יוסף המאירי שליט"א כולל נר ישראל גבעה ב. **ברעננה** אצל משפחת זכאי המיוחדת והנפלאה רחוב נעמי שמר 9/5 טלפון- 052-6903395 . **בפתח תקווה** בבתי הכנסת בגני הדר: אוהל אברהם. שירת מרים. קהל חסידים. ויועצי חברון, ע"י הענו הצדיק המופלג רבי יואל פינחדלר שליט"א.

וכן בישיבת אור ישראל וכן בישיבת עטרת שלמה **בראשון לציון** אצל הנ"ל: **בצפת:** בהיכל ישיבת צפת ע"י הגדול של צפת רבי אברהם לויסון שליט"א. **בקרית אתא:** בית הכנסת מאקווא ירושלים 3 ע"י הנער המופלג בכל התחומים נחמיה ברונשטיין נ"י. וכן בבית הכנסת של הקהילה החרדית בקרית אתא רחוב כצנלסון 5. **במנצ'סטר** אצל מי שקיבל הרבה ברכות מגדולים רבי שמואל א. הורביץ שליט"א מחשובי וצדיקי אנגליה: 0044-7425793110.

לקבלת העלון בפקס יש להתקשר לטלפון: 03-6180383 .

כמו"כ העלון נמצא ב'כל העלונים' בעיצוב בשם 'לבית התורני'. וכן העלון (מלבד ההערות שבסופו) מופיע ב'קובץ גליונות'.

ניתן להוריד את העלון בעמדות קול הלשון וכן את העלונים של כל ארבעת השנים האחרונות. הדרכה: נכנסים לקול הלשון. מקישים על חיפוש רבנים. לכתוב מערכת שבתי. מקישים על פתח תיקוה. מקישים על תיקיית הורדת גליונות. מקישים על לבית התורני. ומורידים מה שרוצים. (אמור להיות מטופל בימים הקרובים להורדה). להאזנה לשיעורי המערכת של שבתי: 03-6171071.

כמו"כ ניתן להשיג במייל: 456alon@gmail.com

יש לדייק במייל ולכתוב קודם 456 ואח"כ alon@gmail.com

להשתתפות בהוצאות העלון לפנות: 0527633431. או ב'נדרים פלוס'-רשת הכוללים פרדס כץ-עלון, (שלוחה 2422). זכות הרבים תלוי' במסייעים! עלון בודד עולה לנו 15 אגורות.

ניתן לקבל את העלון בכתב יותר גדול במייל הנ"ל

בחודש ניסן לא יוצא עלון. העלון הבא ייצא אי"ה בפרשת אמור.

מי שמעוניין בחוברת לפסח שיצאה בשנה שעברה, יוכל לקבלה במייל הנ"ל בלבד.

נחלק לששה מדורים.

א. קיצור דינים מעשיים לערב פסח, פסח, יו״ט וחוה״מ. בלשון קלה ומתומצתת.

ב. הכנה לליל הסדר (למתחילים) ולחג הפסח בהלכה ובאגדה, ערוך בדרך של שו״ת

ג. סיפור יציאת מצרים ע״פ מדרשי חז״ל.

ד. וארטים לחג הפסח.

ה. מאמרי מוסר וסיפורים על ענייני יציאת מצרים.

ו. חידות על ההגדה וענייני חג הפסח

(מלוקט משנים קודמות ומהעלונים שיצאו לאור בפרשיות שמות - בשלח, ומשנים קודמות עם הרבה תוספות חדשות.)

א. קיצור דינים: הכשרת המטבח והבית, ערב פסח שחל בשבת, יו״ט, וחול המועד, בלשון קלה ומתומצתת.

כולל חלק מההלכות המצויות אצל כל אחד, וכן דברים אף שכ״א ראה אצל אבותיו אך פרטיהם לא זכורים בבירור

חודש ניסן

יש חיוב לתת קמחא דפסחא עבור עניים לצורך פסח. ואם לא נותן, כותב המשנ״ב, שיש עוון בידו.

ניקוי המטבח והבית לפסח:

את השיש. יש לנקות היטב בחורים ובסדקים וינגבו לגמרי. ואח״כ המנהג לערות מים רותחים מכלי ראשון על השיש, וגם המנהג לכסות את השיש בכיסוי אטום (נייר כסף וכדומה). ולא די בכיסוי, כי חוששים לבליעות שבשיש שיעברו אל הכלי החם שמעל הכיסוי העליון. ולד״ז מועיל עירוי. וכותב השעה״צ שלא לערות לכתחילה מכלי פסח מים רותחים על השיש אלא מקומקום של כל השנה. (וי״א שיעשה זאת לאחר שהכשירו כדין, דהיינו שיש להמתין כ״ד שעות משעת שימוש אחרון ולהסיר את האבנית ואז ירתיח מים וישפוך אותם).

ודין זה הוא גם בשולחן שלפעמים מניחים עליו סיר רותח או חלות רותחות, ואם ירא שיתקלקל השולחן סגי בשטיפה יסודית ויכסה אח״כ את השולחן בפי. וי. סי. או נייר כסף עבה שלא יקרע.

בקרמיקה על קירות המטבח. אף במקום שהוא כנגד גובה הסירים אין חובה לשים ניילון עבה או נייר כסף. אבל ראוי לעשות זאת. ומעל המקום שפותחים את הסיר הרותח כגון תחתית ארונות מעל השיש צריך לכסות בניר כסף כי שם בוודאי יש בליעות חמץ ועלול להתערבב בסירים שמוצאים לפסח ולא מועיל הגעלת תחתית הארון.

הכיור וכן הברזים. יש לנקותם היטב במים חמים. ובמקום יציאת המים יש לשפוך אקנומיקה. יש להניח כיור פלסטיק או אלומיניום מיוחד לפסח, וצריך שיהיה מוגבה קצת ולא יגע בכיור למטה של החמץ.

אין חובה לעטוף את מסננת הברז בבד, והוא חומרא בלבד.

מתקן הפלסטיק או המתכת, שבו מניחים את הכלים הנקיים לייבוש הוא מותר לשימוש בפסח לאחר שניקו אותו יסודי.

שולחן סלון וכדו׳. שאין רגילים להניח עליו מאכלים חמים בדרך כלל, אין צורך להכשירו ברותחים. ודי לנקותו היטב ולצפותו בכיסוי.

ניקוי המקרר: עושים ע״י מים וסבון, ואח״כ ישים נייר כדי שלא ייגע כלי של פסח במקום שהיה בו חמץ. ומקומות שא״א להגיע אליהם לא צריך לנקות כי הוא כנפלה עליהם מפולת.

את הרצפה. מספיק לנקות ע״י שטיפה עם אקנומיקה, ואי״צ לבדוק אח״כ.

אין למכור את הכלים של החמץ לגוי אלא את החמץ שבכלים לגוי, דאם מוכר את הכלי עצמו הוא יצטרך טבילה לאחר הפסח. **ולגבי ניקוי הכלים** כיוון שפירורים פחות מכזית שמטונפים קצת אינו צריך לבער, לכך לכתחילה יוכל להניחם בארון סגור כמות שהם ע״י ניקיון רגיל. ודין זה הוא גם **בנפה**. **וכן בגז** שלא משתמש בו לפסח. וכן במשחקי ילדים. (ומשחקים שרוצה להשתמש בהם בפסח ינקם היטב. ע״י כיבוס או באמבטיה).

למי שיש סתימה בשיניים. עשרים וארבע שעות לפני זמן האיסור כלומר יומיים לפני הפסח, לא להשתמש בחמץ חם, וינקה היטב, ובערב פסח ישטוף את הפה טוב, עדיף במים חמים וכבולעו כך פולטו. וה״ה בגשר, פלטה, ושיניים תותבות.

בגדים שעברו כביסה והכיסים בחוץ אין צריך בדיקה. ואף כשהכיסים בפנים אפשר לבדוק בבדיקה שיטחית שאין בכיס איזה משהו גדול שראוי למאכל כלב. ואפשר לבדוק תוך שתי דקות ערימות של בגדים.

ומי שבודק בכיסים קודם שמכניס את הבגדים לכביסה ודאי שא״צ לבדוק שוב.

ראוי לצפות המקומות בארונות שמכניסים בהם חמץ במשך השנה, בנייר.

צריך לנקות את הטלפון והכובע מחמץ שנדבק בו.

מכירת חמץ:

מכירת חמץ יכולה להעשות גם ללא קניין אצל הרב דרך הטלפון, נפק"מ למבודד.

בדיקת חמץ:

יש עניין להתחיל בדיקת חמץ בזמן, שהוא צאת הכוכבים. ואפי' כשהאישה עדיין לא סיימה לנקות הכל, ומחצי שעה קודם צאה"כ אסור להתחיל במלאכה, אכילה, ושינה, (אכילה מועטת או שינה קצרה עם שומר שרי). וללמוד, רובם מתירים. ורק בשעת הבדיקה לא התירו להתחיל ללמוד.

יברך על ביעור חמץ, ואם ברך על בדיקת חמץ כתב בפמ"ג שלא יצא יד"ח הברכה. ויזהר לא לדבר בין הברכה לבדיקה ואף לא מעניין הבדיקה. ואם דיבר שלא מעניין הבדיקה יחזור לברך, ולאחר שהתחיל לבדוק יכול לדבר מעניין הבדיקה. ואם דיבר שלא מעניין הבדיקה אחרי שהתחיל לא חוזר ומברך. וכשמסיים יאמר את נוסח הביטול.

אשה שניקתה את הבית לפסח עוד הרבה לפני פסח ולאחר כל מקום שניקתה בדקה טוב. ויודע בברור שהילדים לא הכניסו לתוכו חמץ, הבדיקה שלה מועלת. וי"א שתבדוק עם נר אחרי הנקיון

הנצרך לנקביו באמצע הבדיקה יברך אשר יצר.

אם לא מוצא את כל הפרורים, בדיעבד שרי לסמוך על הביטול ובלבד שאין יותר מכזית בחתיכה.

אם מצא חמץ לאחר הבדיקה אינו צריך לבדוק שוב כל הבית. ולא לשכוח לבדוק במקפיא אם נשאר חמץ.

יש חיוב לבדוק חמץ גם ברכוש המשותף כגון חדר מדרגות, ארון חשמל, חדר אשפה, וחדר בלוני גז וה"ה חצר. ופרורים קטנים שמטנפים ברגלי האנשים א"צ לבדוק ולבער. ורק בחטיפים שילדים השאירו והם עטופים באופן שציפור לא אוכלו ולא מטנפים ברגלי אנשים יאספם, מחשש שמא יש בהם חמץ, וא"א למכור לגוי כי משתמשים בהם בפסח. יש להיזהר שבסוף זמן ביעור חמץ לא יהיה בפח שבבעלותך חמץ כי א"א להפקיר בתוך רשותו. וחיוב הבדיקה הוא בליל יד' והשנה בליל יג'. ובכמות גדולה שא"א יזרוק לפח אשפה ציבורי לפני זמן הביטול, ויזהר לא להניח במגרש וכדו' כי אז זה לא מוכח להדיה שהפקיר.

אם יש לאדם שכנים שאינם שומרי תו"מ ומשתמשים במקום המשותף בחמץ, טוב שיפקיר המקום בפני שלושה. ועדיף שלא ישתמש בפסח

נהגו להחמיר במוצרים: קוסמטיקה, בשמים, סבונים, משחת כלים וחומרי ניקוי, שיכול להיות שעירבו בהם חמץ, שיהיו כשר לפסח. אע"פ שמצד הדין כשרים.

פלסטלינה. שמעתי שיש בזה תערובת חמץ ויש למוכרה במכירת חמץ.

אלו שלא נוהגים לאכול קטניות מותר להשהותם בבית לכתחילה. ופיצוחים שקולעים עם קמח וכן פיצפוצי אורז שמעורב עם קמח יש לבער או למכור.

ספרים א"צ לנקות. ודעת החזו"א היא לשים היכר ולמכור את החמץ שבספרים לגוי. ויש מקילים

ההולך להורים לכל הפסח ימכור החמץ שבבית לגוי. ומ"מ ישאיר לעצמו מקום לבדוק כדי קיום המצווה. ואם אמור לחזור באמצע פסח ה"ה חייב בדיקה בכל הבית. **וכן אישה צריכה לבטל חמץ שבמקום עבודתה.**

ובשו"ת מן השמים כתב: וכל המאריך בדיקדוקם של בדיקת חמץ וביעורו מאריכים לו ימיו ושנותיו.

ערב פסח:

סיום בכורים בער"פ. להרבה שיטות צריך להשתתף בסיום עצמו, ושמעתי שיש שהקלו בזה וס"ל שדי בזה שיאכל מהסעודה.

שריפת חמץ:_ישרוף חמץ ביום שישי בזמן שבלוח. **יאמר** כל חמירא אחר שריפת חמץ.

לאחר שגמר לאכול החמץ בערב פסח יצחצח את שיניו.

בתחילת שעה שישית, שהוא זמן שריפת חמץ. לא יעשה מלאכה שאינה קשורה לפסח עד שישרוף את החמץ. וכל בני הבית יבטלו חמץ

עוגה מקמח מצה אסורה לאכול בער"פ כל היום (י"א שרק לאוכלים שרויה) מפני שיתכן שאפשר לצאת בה יד"ח בפסח. וקנידלך שרי עד שעה עשירית.

עוד הלכות בערב פסח: בער"פ אחר חצות אסור לעשות מלאכה, מלבד מלאכות שהותרו בחול המועד כדבר האבד ומעשה הדיוט. אבל תספורת או להפעיל מכונה לאחר חצות אסור וכשהפעיל קודם שרי. והתירו נמי תיקון בגדים שנקרעו רק אם עושה זאת בחינם. ואם זקוק לכתוב משהו לצורך המועד יש עדיפות שיעשה זאת בער"פ אחר חצות מאשר בחוה"מ.

מותר להשהות בבית קטניות בפסח ואפי' נפלו עליהם מים ולא גוזרים כבתבואה.

יו"ט:

רבי ניסים קרליץ ועוד פוסקים התירו לכתחילה לקלף **ביו"ט במקלף.**

מותר למעוך תפו"א ובבננות במעיכה המיועדת לכך ללא שינוי.

ברירה ביו"ט מותר רק לצורך אוכל נפש. **וה"ה טלטול הותר רק לצורך.**

יש הנמנעים מעשיית מלאכות המותרות ביו"ט בבין השמשות דמוצאי יו"ט, כי בכל רגע ורגע יש ספק שמא הוא מעבר מיום ללילה ונמצא מכין מיו"ט לחול.

מותר להוסיף מים למיחם מים חשמלי. ויעשה זאת בזמן שגוף החימום בפעולה.

חול המועד:

קטנים הנצרכים לאכילת קטניות בפסח כגון מטרנה צמחית או דייסת קורנפלור, יש להעדיף את הנ"ל, מאשר דברים הדומים יותר לחמץ כגון דייסת אורז. ויקפיד לייחד להם כלים נפרדים. ויזהר מלשפוך מקומקום של פסח על הקטניות. אלא ישפוך לכלי ריק המיוחד לקטניות ומשם יערה על הקטניות.

במקום צורך גדול מותר להיכנס לחדר ולמקום שנמכר לגוי, והיינו פעם פעמיים, כדי שהמכירה לא תראה כצחוק.

לגבי גיהוץ בחוה"מ התירו לצורך הסרת קמטים. אבל לייצר כפלים יפים אסור.

אדם שבעיו"ט נטל ציפורניו או שבעריו"ט לא היה לו מה ליטול. מותר לו ליטול ציפורנים בחול המועד.

בחול המועד מותר להתקשר בטלפון רק לצורך המועד.

כשמכבס לצורך קטנים אפשר להוסיף עוד בגדי קטנים במקום שיש לו ספק אולי יצטרכם במועד. ובמקום שבטוח שלא יצטרך אסור. והמחלל את המועדות איתא באבות שאין לו חלק לעוה"ב.

הקלדה במחשב היא מעשה הדיוט, ומותרת לצורך המועד. ובהדפסה מהמחשב החמירו.

ואלו שלא מקפידים על הלכות חוה"מ כראוי כתוב עליהם דברים נוראים כדין המבזים את המועדות (רשב"ם פסחים קיח)

הכנה לליל הסדר בהלכה ובאגדה, ועוד עניינים לחג הפסח, ערוך בדרך של שו״ת

מובא כאן סדר עריכת הסדר בדרך שו״ת

שאלה: מה צריך להכין ולהתכונן לליל הסדר?

תשובה: ישתדל להקפיד מאוד על שינה קודם כניסת החג, ההורים והילדים כמובן. **וכן** כדאי להכין את צרכי הסדר בער״ש, **שזה כולל:**

הכנת החרוסת: מרסקים תפוחים, שקדים, אגוזים, קינמון, זנגביל, ומערבבים אותם בתוספת יין. (וכששכח קודם ליל הסדר יכול לעשות ביו״ט (כשלא חל בשבת) ע״י שינוי. והערבוב יכול לעשות כבחול).

כרפס: סלרי או תפו״א או צנון, כ״א כפי מנהגו.

זרוע: צולים על האש חתיכת עוף עם עצם (כנף או שוק). (וכששכח יכול לצלות ביו״ט, ובתנאי שיאכל ביו״ט בבוקר).

ביצה: צולים על האש ביצה מבושלת עם הקליפה.

מי מלח: מערבבים מים עם מלח. (וכששכח יכול לעשות כבחול, אם חל יו״ט בחול, וכשחל בשבת יעשה המלח בכמות מועטת והיינו פחות משני שליש מהמים).

מרור: שטיפת חסה ובדיקה מתולעים.

אופן עשיית סימני הסדר: מוזכר בכל הגדה מצויה, לכן יכין לעצמו הגדה שמובא בה כל העניינים מתי ומה צריך לעשות בכל סימן. הבאנו רק פרטים שלא כתובים בהרבה מההגדות.

שאלה: מה סדר הסעודה בליל הסדר?

תשובה: דבר ראשון יסדר הקערה, ויסביר לילדים סידור הקערה:

זרוע: זה כנגד קרבן פסח. וזה זכרון שהקב״ה גאל אותנו בזרוע נטויה. וצריך צלוי כקרבן פסח ואוכל למחרת.

ביצה: כנגד קרבן חגיגה. כדאי לצלותה קודם. ואוכלים באותו לילה. וביצה היא מאכל אבלים כי אין לנו קרבנות היום.

מרור: זכר שהיה לנו מר במצרים.

חרוסת: זכר לטיט, ומערבב יין זכר לדם שהיה נוזל מהטיט. והורגים ע״ז את הארס שבמרור.

כרפס: הוא להרגיש כמו מלכים שהיו אוכלים ירק כדי לפתוח את התאבון.

יסדר הקערה לפניו באופן שאינו צריך לעבור על המצוות, וכהאר״י. דהיינו הכרפס למעלה מעל הכל, מי מלח בסמוך לו יותר מהמצה, ולגבי הזרוע והביצה שהם לזכר ולא למצווה אין בעייה שיעביר ע״ז. וה״ה מרור וחרוסת י״א שאין בזה בעייה.

צריך שיהיה מוכן מי מלח ושלוש מצות בתוך המפה.

דבר שני: יתארגן לסעודה. נוהגים שלובשים קיטל בשביל להוריד קצת מהגאווה. ובשנה ראשונה לנישואין יש שלא לבשו.

השולחן יהיה ערוך לפני שמתחיל הסדר, כדי להזדרז להתחיל שהתינוקות לא ירדמו. וצריך שיהיה דרך חירות, נהגו לקשט את השולחן יותר מכל השנה.

ועיקר המצווה בלילה הזה היא להרגיש כאילו יצאנו אנו ממצרים. ולהודות ולהלל ולשבח על הניסים שנעשו במצרים, והלילה הזה הוא ליל שימורים.

דבר שלישי יתחיל את סימני הסדר. ולהלן מקצת מדיני הסדר:

לפני קידוש נוהגים שכ״א מוזג לשני כדי שיהיה דרך חירות, וכן בכל הד׳ כוסות. בכוס ראשונה מקיימים כמה מצוות: קידוש של יו״ט, ואם חל בשבת אז גם של שבת וכן כוס ראשון מד׳ כוסות. ובמוצ״ש יש גם מצוות הבדלה.

כשחל בשבת יאמר שלום עליכם בזריזות.

מצוות הסיבה. היא שגופו יהיה נוטה לצד שמאל ולא מספיק כשרק ראשו נוטה. בכיסא עם ידיות סגי לנטות לצד שמאל ע״ג הידית. ובכיסא בלי ידיות לא מספיק לנטות, אלא צריך להישען על גב הכיסא כשהמשענת נוטה לצד שמאל. ומבואר בפוסקים שצריך גם כרית.

נשים חייבות בהגדה של פסח, והגדת לבנך, ארבע כוסות, אכילת מצה ומרור.

קטנים וקטנות מגיל חמש שש ולפעמים שבע, תלוי לפי חריפותם, שהגיעו לגיל חינוך צריך לתת להם כוסות ליל הסדר וישתו מלא לוגמם שהוא רוב רביעית, ועדיף להכין להם כוס רביעית בצמצום כדי לחנכם לרוב כוס.

יכווין בשהחיינו על כל המצוות. מצה ומרור, יו״ט וסיפור יצי״מ. **ולכן אישה שהדליקה נרות** ובירכה שהחיינו יכולה לענות אמן על שהחיינו שבקידוש כי הוא פוטר שאר מצוות.

שתיית משקאות ואכילה בין כוס ראשון לשני שרי, והמחמיר תע״ב.

א״צ להוציא הטבעות לפני נט״י לכרפס.

אם ברך בטעות על נט״י לכרפס. יקפיד קודם ענט״י של הסעודה לנגוע במקום המצריך נטילה.

לכרפס טוב שלא ידבר בין הנטילה לאכילה.

מצוות סיפור יציאת מצרים צריכה להיות בדרך של **שאלה ותשובה,** וכשהילד לא מבין מה הוא אומר ב׳מה נשתנה׳, האבא לא קיים את החלק של מצוות סיפור בצורה של שו״ת. ולכן במקרה כזה האדם ישאל לעצמו או אשתו תשאל אותו.

בן המתארח אצל אביו או חמיו, נחלקו הפוסקים אם מקיים והגדת לבנך ע״י אביו. רש״ז פוסק שמהני ול״צ שליח. רבי משה שטרנבוך אומר שימנה את אביו שליח. ורנ״ק אומר שאף האב צריך לספר לבניו.

נזהרים שלא לשתות היין ששפך בעשר המכות.

מותר להפסיק באמצע הלל לאמירת חידושים וכן מותר לכפול המילים באמצע הלל כי הוא דין שירה ולא הלל.

בליל פסח בוצעים מהמצה העליונה ואפילו שחל בשבת. כדאי לכוון בברכת מצה לפטור האפיקומן.

הנה הדין הוא שבאכילת מצה הראשונה אוכלים ב׳ כזיתים אחד מהעליונה ואחד מהאמצעית. מי שלא מברך בעצמו את ברכת המוציא ואכילת מצה, אלא שומע אותם לא צריך ב׳ כזיתים.

הנוהגים שכ״א יש לו מצות לפניו ומברך הברכות בעצמו, כשחלק מהמסובים אוכלים כזית מצה ושומעים ברכת המוציא או אכילת מצה מחבריהם, אסור לענות אמן כ״ז שלא יצא ידי״ח אכילת מצה.

מנהג העולם שמשלימים מצה שאינה שלימה ללחם משנה ע״י חריכת קצותיה באש. ובאמת הסטיפלער והרב אלישיב כתבו שלא נקרא שלם. ונפק״מ שיהיה אסור לעשות זאת ביו״ט כי זה לא לצורך. ומ״מ מצה שנראית כשלימה דינה כשלימה.

שולחן עורך לא להעמיס מידי כדי שיאכל האפיקומן בתאבון. ויאכל ביצה.

באפיקומן יאכל ב׳ כזיתים. זכר לפסח ולמצה.

יש משאירים לסגולה ולישועה ושמירה חתיכה מאפוקמן וכל זמן שזה בכיס זה מונע אסונות רבי חיים פלאג״י.

אם אחר אכילת אפיקומן אכל משהו יאכל שוב אפיקומן בהסיבה, אם עדיין לא ברך ברכת המזון.

הרב אלישיב התיר לשתות קפה עם סוכר לאחר אפיקומן במקום הצורך, כדי שיוכל להמשיך לספר ביצי״מ. **יש שהקפידו לשתות כוס רביעי לפני חצות,** והרבה מהפוסקים לא הקפידו בזה.

שאלה: ליל הסדר הוא יום וזמן מסוגל להחדיר בילדים את עיקרי האמונה בה׳, כיצד יצליח בזמן מועט להחדיר את כל העניינים באופן שיכנס לעומק ליבם ולאורך זמן?

תשובה: דבר ראשון חייבים הכנה מרובה לפני ליל הסדר, וככל שעורך הסדר יהיה מוכן יותר טוב כך יצליח להחדיר המסרים בלב הילדים עמוק יותר.

יכין שוקולדים לחלק לילדים שיהיו בעניינים. כמו״כ יכול להכין מלפני החג כרטיסים שיחלק לילדים על כל מעשה טוב, שירה יפה או קושיה יפה, ואחר החג יקנה

עם הכרטיסים איזה הפתעה. וישתדל מאוד שיקבלו כולם בשווה כדי שלא יריבו בקנאה. ואם יש ילד שתמיד מפריע, יכין אותו באופן מיוחד, כגון שיאמר לו שאם יישב עשרים דקות יפה יוכל לשחק בחדר אח״כ חצי שעה וכדו׳.

עוד עניין. יכול גם לחבר את עניין השעבוד למה שקורה היום בעולם, וכלדהלן. הנה כידוע ד׳ כוסות הם להראות שאנו בני חורין, ותמוה מדוע כתבו הפוסקים שיקח יין אדום זכר לדם, וכן חרוסת וכו׳, הרי אם זה דרך חירות אז הדם רק מזכיר לנו שיעבוד, אלא התשובה שד״ז הוא במכוון ללמדנו שגם כשיש צרה יש לה מטרה חיובית והוא מרחמי ה׳, כמו שראינו שקושי השעבוד קיצר את זמן הגזירה, וכן זה זיכך את עם ישראל והכשיר אותם אח״כ לקבל את התורה, וכן בשנה האחרונה שהיה המגיפה של הקורונה זה בוודאי רק לטובתנו ואולי כעת אנו לא יודעים במה, אבל הקב״ה עושה את ההכי טוב בשבילנו.

כמו״כ למנות כל ילד תורן ואחראי לדבר המתאים לו כגון: למזיגת היין, שטיפת הכוסות, נטילת ידים, עזרה להורים, חלוקת השוקולדים, חלוקת כרטיסים, אחריות לשירים,

כמו״כ אפשר שכל אחד מהילדים יקרא קטע ישאל עליו או יסביר לפי הבנתו,

הכי טוב להמחיש את סיפור יציאת מצרים ע״י הצגה. וכך גם היה עושה הרב עובדיה יוסף לילדיו, והרעיון הכי טוב הוא להציג הכל עם משחקי ילדים כגון פלימוביל וכדו׳ המחשה זה נותן המון, ובעיקר רעיונות להמחשת עשר המכות כגון להשים בבקבוק שמן תינוקות וע״ז פטל או מיץ אדום ואז זה נראה כמכת דם וכן הלאה וכ״א יעשה לפי מיטב שכלו. והשנה יתארגן לזה ביום שישי.

כמו״כ מה שאפשר, יגיד בשירה ובזמרה ויעשה במנגינות מיוחדות של כל מיני שירים מוכרים וישאל לילדים אם יודעים באיזה מנגינה זה.

עוד רעיון, יאסוף מעשים טובים שראה אצל הילדים לפני פסח וירשום אותם. ובליל הסדר יזכיר כ״א מה עשה. למשל: מוישלה עזר מאוד לאמא וכדו׳. וע״כ הוא מחבר את הילדים לשולחן. **להיזהר מאוד** לא להגיע בזה הלילה לידי כעס ומתח.

חלק מהדברים קיבלתי מהמחנך רבי ינון כהן הי״ו

שאלה: איך ניתן להסתכל על ליל הסדר מזווית ומבט גבוה יותר?

תשובה: ראיתי בהגדת ׳להבין׳ שהביא מבט גבוה על כל ענייני ההגדה. ונביא כאן את תמצית דבריו: ליל הסדר הוא במטרה להגיע לחיזוק באמונה, ולקדש עצמינו מלמטה כדי שנתקדש למעלה, וע״י ההתקדשות שלנו בכל הפעולות של ליל הסדר, הקב״ה משפיע עלינו שפע הארה והתעלות. והנה כל הד׳ כוסות הם כנגד ד׳ לשונות של גאולה, וכוס ראשון זה כנגד והוצאתי ולעינייננו זה יציאה מהחומריות וקידוש עצמו לקבל הקדושה מלמעלה. וכן ה׳ורחץ׳ זה רחיצה מחומריות וטומאה שזהו תנאי ראשוני להתקדם לדרך טוב. ומגיד מטרתו שע״י זכירת יציאת מצרים אנו יוצאים משעבוד פרעה ועוברים לשעבוד ה׳ ולכן מתחילים ב׳הא לחמא עניא׳ בשביל להעביר קצת מעצמינו את הרגשת הזחיחות, ולהרגיש יותר תחושת עניות, ׳רחצה׳ זה שאחרי שהתעלינו במגיד הוא צריך להיטהר כדי שיהיה לו כלים גבוהים יותר כדי להעפיל הלאה לקרבת אלוקים. ׳מוציא מצה׳ הייני מצה שהיא נקיה מחימוץ, זה מסמל על הזיכוך מיצר הרע. וכן ׳מרור׳ זה מסמל שגם מרירות זה כלי להתקרבות לה׳ שלא ניתן כשיש שלווה. ׳כורך׳ זה מסמל שגם בזמן של חירות, וגם בזמן של שיעבוד אנו צריכים להרגיש אותו הדבר מבחינת דביקות בה׳ ללא פגם. כמו״כ יש להוסיף שבליל הסדר מקיימים למעלה משישי מצוות, והוא יום גדול ונשגב.

שאלה: ידוע שליל הסדר הוא זמן מיוחד לקבלת התפילות, כיוון שבאותו הזמן יצאו מעבדות לחירות והשפע שירד אז ממשיך באותו הזמן עד היום הזה. מה הם הזמנים המיוחדים לתפילה בליל הסדר ובחג הפסח?

תשובה: רבי אהרן מטשרנוביל אמר שבעת שריפת חמץ אפשר לבטל כל מיני גזירות קשות ואכזריות. זמן נוסף הוא בערב פסח: מובא שהקורא איגרתו של רבי שמשון מאוסטרופולי (מובא ברוב ההגדות) בער״פ מובטח לו שיהיה ניצול כל אותה שנה מכל מכשול וגו׳ ובכל אשר יפנה יצליח וישכיל, וכשלומדים אגרת זו בישוב הדעת אפשר להבין הדברים.

כמו״כ בליל הסדר עצמו נשפע שפע רב מהשמים עד שהקב״ה כביכול נפנה מכל עסקיו לעשות לנו ניסים בזמן הזה כבימים ההם (תרגום יונתן בראשית כז. ופרקי דרבי אליעזר ועוד) ובשנים האחרונות התפרסם מכתבו המיוחד של רבי אליהו גוטמכר שכל מי שיש לו מזל רע בגידול ילדים או בעסקיו, וכל מיני בעיות, יש לו להתפלל ע״ז בלילי פסח שהוא זמן מסוגל מאוד לקבלת התפילות.

רבי אלימלך בידרמן בבאר הפרשה הביא זמנים מסוגלים בשעת קריאת ההגדה לקבלת התפילות. **א.** בבית אהרן הביא שבשעת אמירת ׳מה נשתנה׳ נעשה עת רצון במרום. **ב.** בזמן שאומר ׳ונצעק אל ה׳ זה זמן מסוגל מאוד לקבלת התפילות. וכ״א יכין לעצמו עניין לצעוק אל ה׳ בזמנים אלו. **כמו״כ** בשביעי של פסח מתעורר הרחמים הגדולים שנעשו לאבותינו בימים ההם בזמן הזה, והממתינים לזיווגם וכן לפרנסם או לישועת הגוף, יצעקו אל ה׳ בשביעי של פסח שהוא זמן מסוגל מאוד לקבלת השפע ובפרט אם יאמר מקודם התפילה ספר תהילים יזכה שתפילותיו יעשו פרי. **ויש** להוסיף הזמן המסוגל לתפילה הוא לאחר חצות הלילה. **כמו״כ ינצל מאוד** את הזמן של התפילה ובברכת המזון מקומות שהם מלאי תפילה לכווין היטיב. **ושנה זו** כשחל פסח במוצ״ש מובא בחת״ס ששנה זו יותר מסוגלת מכל שנה לישועת ישראל.

שאלה: מה סדר ערב פסח ופסח בבית רבי חיים קניבסקי?

תשובה: כל שנה עד השנים האחרונות ממש, רבי חיים היה יוצא בראש חודש בליווי כלל המשפחה, וכן כשהיו ילדים בחידר ובבתי ספר לקח עמו את הילדים והנכדים לאפיית מצות, והיה זה יום מיוחד, ורבי חיים מאוד היה חשוב לו שהילדים יחבבו את המצוות לכן הוציא אותם מהתתי״ם בשביל זה. רבי חיים מקפיד לאכול את המצות של ליל הסדר מחיטים שנקצרו בקצירת יד, והוא עצמו משתדל לטחון את החיטים. רבי חיים כל שנה במשך כשבעים וחמש שנה בערב פסח מסיים את כל התורה כולה, הכולל תנ״ך עם כל מדרשיה, כולל זוהר וענייני קבלה, ש״ס בבלי וירושלמי, טוש״ע, רמב״ם, ושאר חלקי התורה שעומל עליהם דבר יום ביומו באופן מסודר של הספקים לפי ימות השנה. בזמן הרבנית ע״ה, הוא היה עושה לה סיום נוסף במיוחד לכבודה. ובליל הסדר רבי חיים נראה כמלאך ה׳ צבקות. רבי חיים לא אומר הרבה פירושים על ההגדה באמרו שבעל ההגדה מאריך מספיק, השיר שרבי חיים שר הרבה בליל הסדר בדביקות עילאית הוא השיר ׳בצאת ישראל ממצרים׳. יש להוסיף שיש זמן מאוד גדול בליל הסדר אצל רבי חיים וזה שעת ׳ברכת המזון׳ שידוע אצלינו במשפחה שמי שמברך בליל הסדר בהודיה ובכוונה זוכה לפרנסה ברווח כל השנה.

שאלה: חג הפסח וימי חול המועד מה לא לשכוח בבית?

תשובה: להפוך את החגים לזמן נעים ומיוחד בבית זה הדבר הכי חשוב שיש, ומלבד החיוב לקנות משהו מיוחד לאישה וכן לילדים, חשוב מאוד לשבח את האמא על כל העמל שלה בערב החג ולהבליט מאוד את הדברים המיוחדים שעשתה, וכמו״כ חשוב מאוד מאוד להקדיש המון זמן לילדים לשבת עם הילדים זמן רב לספר להם סיפורים מרוממים ולהנות במחיצתם זה נותן המון לכל החיים. וע״כ יקיים דברי השו״ע חייב אדם להיות שמח וטוב לב במועד הוא ואשתו וכל הנלווים עליו.

שאלה: איך יאכל נכון בפסח?

תשובה: ברור שלא יוותר על עונג החג בסעודות טובות, אבל בשביל שלא ייצא מהחג עם עודף של 5 קילו נוספים, מומלץ להימנע מדילוג ארוחות כי אז אין לו שליטה על הכמות שנאכלת לאחמ״כ, כמו״כ מומלץ על שתיית הרבה מים ואכילת ירקות ובפרט ירקות המשפרים את תחושת השובע (כגון ירק ירוק וכדו׳ שיש בהם סיבים תזונתיים), וכך לא ימלא כריסו בלי הרגשה במצות ללא הגבלה ועוגיות קוקוס המשמינות במיוחד.

תמצית סיפור יציאת מצרים ע״פ מדרשי חז״ל

הקדמה

מצוות סיפור יציאת מצרים היא יתירה על שאר המצוות, שכל המצוות יש להן גבול ויש מצוות שאפילו עובר על בל תוסיף אם מוסיף, מה שאין כן בסיפור יציאת מצרים, שבזה יש עניין להרבות וכל המרבה הרי זה משובח, ואפילו כולנו חכמים ונבונים ויודעים את התורה יש עלינו מצווה לספר.

ומובא בחז״ל שגדר המצווה הוא שכל אחד יספר בסגנונו וכפי צחות לשונו, אלא שברבות השנים כשהתרבו כאלו שהיו אומרים דברי הבל, או-אז כתב בעל ההגדה את הנוסח שיש בידינו, אבל יסוד המצווה זה להרגיש את הסיפור ולחיות אותו. קריאת ההגדה כפשוטה ללא הרגשת הלב, הרי היא משולה לילד בר מצווה שמדקלם את הדרשה מהדף שהכינו לו ומסיים בתודה רבה להורי המסורים.....

עיקר המצווה היא לחוש כאילו אנחנו עבדים, לתאר מה זה עבד, מה זה לעבוד קשה מ 4 בבוקר עד הלילה, וכעת אנו יוצאים לחירות ולהמחיש מה מרגיש היוצא לחירות ועד כמה הוא מאושר ביציאה, וזמ״ש מתחיל בגנות ומסיים בשבח, ולכן, מצד אחד אוכלים לחם עוני ומצד שני יושבים דרך חירות. ובסיפור צריך ג״כ לספר ׳את אשר התעללתי במצרים׳, לשמוח במפלתם, ולצחוק על המצרים בכל מיני דוגמאות חיות ממה שעבר עליהם בשעה שהקב״ה הכה אותם.

סיפור יציאת מצרים הוא יסוד האמונה וההנחלה לדורות הבאים של האמונה בקב״ה, שכר ועונש, תורה משמים, מידה כנגד מידה וכו׳, ואין דבר העומד מול רצונו .

ישנו דבר מוזר שאנשים מתכוננים לליל הסדר בביעור חמץ. מרור, מצות וכל המסתעף אבל מזניחים מאוד את מצוות הסיפור שצריך להתכונן לזה ביותר כי עיקרו הרגשת הלב וגם מי שכן מתכונן לכך, לפעמים הוא משקיע המון בווארטים וכדומה ופחות בסיפור עצמו.

כתוב בזוהר שהמלאכים יורדים לבתים לשמוע את אמירת ההגדה ומי אשר אומרו בשמחה, הקב״ה מראה לפמליה שלו.

(רעיון לסיפור בשעת ההגדה: יחלק את זה לכמה חלקים: השעבוד. לידת משה. המכות. והיציאה ממצרים. חלק יאמר בתחילת מגיד אחרי מה נשתנה. וחלק שני לפני הסעודה. חלק שלישי בסעודה. והשאר בסוף הסדר. כך ישאיר את הילדים ערניים ובמתח, מהמדרשים והסיפור. כל חלק יסיים במתח גדול לקראת החלק הבא.)

ראשית השיעבוד

שאל אברהם אבינו את הקב״ה איך אדע שאני ארש את ארץ ישראל? ואיך אהיה בטוח שבני ישראל יתחזקו באמונה טרם קבלת התורה? ענה לו הקב״ה בגלל ספקותיך אגזור עליהם גלות, אך הקב״ה גם כאשר מעניש, חס הוא על בניו ולכן עם ישראל לא השתעבדו לעם בזוי ונחות אלא - אצל העם המכובד ביותר שהיה באותה תקופה.

בזמן שבני ישראל ירדו למצרים הם החלו לפרות ולרבות. בתחילת ימי השעבוד היו המלכים והשרים רובם ככולם מהיהודים, לאחר תקופה קצרה הייתה החלוקה בין היהודים לגויים שווה, ולאחר מכן כשיורדי מצרים התמעטו, הצטמצמו יותר ויותר השרים היהודים, אט אט החלו היהודים להתחבר לשכניהם הגויים (מלבד שבט לוי שהמשיכו לשקוד בתורה.) אמנם היהודים המשיכו לעשות רצון ד׳, אך מבלי אותו גישמאק והתלהבות כקודם. ואז החלו הצרות, באותו הזמן עשיו פתח במלחמה עם המצרים, היהודים שהצטרפו גם הם לצבא כחלק מהתחברותם לגויים, נהנו בשמחה לקריאת המצרים ויצאו יחד איתם למלחמה, אך אז שלא כמו במלחמות הקודמות שלחו המצרים את היהודים שילחמו לפניהם ובחסות המהומה הסתלקו בהותירם את היהודים לבדם. כשהסתיימה המלחמה בניצחונם של היהודים, הבחינו הם לפתע שהמצרים אינם, בחמת זעם הם חזרו למצרים ושם היכו במצרים והרגו רבים מהם. נזעקו המצרים לפרעה והכריזו שכך הם אינם ממשיכים, היהודים מתרבים במהירות, שש לשנה בכל משפחה, הם שולטים על הכלכלה והמסחר, ועוד מספר שנים יקומו ויגרשו אותנו מכאן, בתחילה כאשר שמע זאת פרעה ביטל את דבריהם בהינף יד, הוא הרי ידע טוב מכולם כמה היהודים מועילים למדינה, למסחר ולכלכלה. אך לאחר שהורידוהו מכיסאו למשך שלושה חודשים, הוא חזר שוב למלוכה, וביתר עוז החל להרע ליהודים, תחילה הוא קרא לשלושת יועציו הבכירים. איוב, בלעם ויתרו, ויחדיו הם חיפשו עצה כיצד להשמיד את עם ישראל, ואז הציע בלעם לאבד את עם ישראל ע״י המים. מכיוון שהקב״ה הבטיח שיותר לא יהיה מבול, וכך הם אינם יענשו. שמע זאת יתרו ושלל את דבריו, הוא הזכיר לפרעה את עונשם של אבימלך ופרעה שהקב״ה הענישם מכיוון שפגעו באברהם אבינו, פרעה שמע זאת, והתנגד ואף כעס על יתרו שזלזל בהצעתו, ולכן נאלץ יתרו לברוח למדין, לא לפני שלקח עמו את ה׳מטה׳ הידוע. איוב, ששתק נידון ליסורים, בלעם שהציע את ההצעה נענש לאחר מכן.

תוכנית פרעה

מיד לאחר מכן קרמה התוכנית עור וגידים ויצאה בסערה לדרך. בתחילה הציע פרעה לעם ישראל לעבוד תמורת תשלום רב, היהודים שרצו את קרבתו החלו מיד בעבודה במרץ רב. פרעה חכך את ידיו בהנאה כשנודעה לו כמות ההספקים של היהודים ע״י הצופים שהעמיד בחשאי. הכמות הייתה עצומה. לאחר מספר ימים החל השלב השני, שבו היהודים כבר אינם מקבלים שכר על עבודתם, אך נדרשו להגיע להספקים בדיוק כמו ביום עבודתם הראשון. בשלב השלישי, מינה פרעה שוטרים, חלקם אף יהודים, אשר תפקידם היה להכות את מי שאינו משלים את מכסת העבודה שעליו לעבוד. (כמובן שהשוטרים היהודים נמנעו מלהכות את אחיהם למרות שבשל כך הם הוכו ע״י הנוגשים, (השוטרים המצרים).) ובינתיים בשעות המנוחה המעטות שהיו, שברו המצרים את כל שעמלו היהודים בפרך במשך היום, על מנת למנוע את הסיפוק הנוצר מהמוגמר. המצרים הוסיפו עוד להתאכזר כשהעבידו את הנשים בעבודות גברים ולהפך, גם כאשר יהודי לא סיים את המיכסה שהוטלה עליו, השתמשו בילדיו להשלמת הבנייה כששמו אותם בקיר כאבן. היהודים, כשראו את הצרה, החלו לעזור ולעשות חסדים אחד עם השני. מטרת פרעה הייתה התמעטות עם ישראל. אך, ׳כאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ, ויקוצו מפני בני ישראל׳. כשהיו המצרים הולכים ברחוב, הם שפשפו עיניהם בתימהון, בכל מקום נראו קבוצות, קבוצות של ילדים יהודים. למשפחה ממוצעת היה בין חמישים לשישים ילדים! הלכו המצרים והטילו על עם ישראל עבודות בזויות נוספות, כגון: לנקות את הזבל, לאסוף חיות וכדו׳. והיהודים, ככל שעינום יותר, כך התרבו יותר, נזהרו יותר מלשון הרע ורכילות, והתחזקו בעניני בן אדם לחברו. והנשים הצדקניות, לאחר עבודת פרך במשך היום, היו חוזרות בלילות לפני בעליהן, מתקשטות בפניהם, מתעברות ויולדות בשדות. המצרים שהבחינו בתינוקות הגיעו להורגם, אך השם הצילם, וכשהמצרים הגיעו, נבלעו התינוקות באדמה. המצרים שחפרו באדמה בחיפוש אחריהם, התייאשו לאחר עבודה מאומצת. או, אז יצאו התינוקות, והגיעו המלאכים להאכילם ולהשקותם, כעבור מספר שנים, כשגדלו, חזרו הם לבתי הוריהם. ואפילו בהסתרה שבתוך הסתרה, חושב הקב״ה עלינו.

חלום פרעה

בוקר אחד קם פרעה שטוף זיעה, ובבהלה מזעיק את יועציו לפתור את חלומו. היו מאזניים, הוא מספר ברעד, על כף אחת - אדם אחד, ועל הכף השנייה כל מצרים. ובא האחד והכריע. ענו יועציו, יבוא אדם אחד שיגאל את עם ישראל מידך, עודם מדברים, ולחדר התפרצו שניים משומרי המלך בקול תלונה שההמון המצרי ממורמר וכעוס, וטוען, כי ככל שהם מכים ומענים יותר את עם ישראל, כך עם ישראל מתרבה וגדל יותר. ופני המלך חפו. לפתע ננער המלך מקיפאונו וחיוך ניצחון התפשט על פניו, בבהילות הורה להזעיק עליו את צמד המילדות, לכשהגיעו, ציווה עליהן להרוג את כל הזכרים הנולדים, ועל מנת שלא ייראה אכזרי, הציע שיעשו זאת תוך כדי לידה, יסתמו לנולדים את האף וכך ייחנקו, ויחשבו כולם שמחלת קורונה פרצה. המילדות, לא רק שלא שמעו להוראתו, אלא עזרו ליולדות, ואף הביאו כסף לנצרכים. לאחר מספר חודשים, הזעיק פרעה שוב את המילדות בשאלה האיך יתכן שעם ישראל ממשיך להתרבות ואף מכפיל ומשלש את כמותו? ענו המילדות שהן אינן יודעות מדוע, אך הנשים היהודיות יולדות לבד ואינן קוראות להן. ופרעה בדרך נס, שמע והאמין. באותו הלילה חולם פרעה חלום נוסף, והוא – שאדם בא ומלקט את כל כוכבי מצרים, וזורקם לים. פרעה שנלחץ כהוגן מורה לזרוק את כל הזכרים הנולדים לים. ובנוסף לכך ציווה שעל יד כל בית אשר גר יהודי, יבנה בית שבו יגור המצרי שתפקידו לוודא האם האישה צריכה ללדת,

ומיד כשנולדו היה המצרי השכן תופסם באכזריות ומשליכם ליאור. הנשים שצדקניות היו, מלו את ילדיהם במהירות לפני זריקתם. וכך מיליוני תינוקות יהודים נזרקו באכזריות ליאור. פרעה חשב שהצליח, אך טעה. כל התינוקות הללו ניצלו ע״י מלאכים שהצילום, ולאחר שגדלו חזרו לביתם.

קושי השיעבוד

קבוצות קבוצות של יהודים נהרו בחשאי לבית הכנסת המרכזי, שם נודע כי נמסר שיעורו של גדול הדור, עמרם. בשיעור, הורה עמרם שעל הגברים לגרש את נשותיהם, לומר די להשלכתם של הזכרים ליאור. שמעו זאת היהודים וקבלו. עמרם, ועמו כלל ישראל, גרשו את נשותיהם. כששמעה זאת מרים (בת עמרם) עוררה את תשומת ליבו של אביה שאכן, פרעה גזר על הזכרים מוות, אך בהוראתך נוסף המוות גם לנקבות, ועוד היא הוסיפה, מה עם קידוש ד׳ ועולם הבא? קיבל עמרם את דבריה והתחתן שוב, ואחריו התחתנו כל עם ישראל. מיד לאחר מכן, התעברה יוכבד בגיל 130, ובחודש השישי ילדה בן. התינוק שנולד היה מהול, ובלידתו התמלא הבית באור יקרות. מיד הבינה יוכבד שתינוק זה יהיה מושיעם של ישראל. השכן הגוי עדיין לא חשד בכלום מכיוון שלא עברו תשעה חודשים מהחתונה. לאחר שמונה חודשים התחילה יוכבד לחשוש, ולאחר לילות ארוכים ללא שינה, הגיעה להחלטה, והתחילה מיד בביצועה. היא בנתה תיבה, הניחה בתוכה את בנה, ושמה את התיבה עם תכולתה ביאור, במחשבה שגם אם יגלו המכשפים שמושיעם של ישראל נולד, יסיקו שהוא נזרק ליאור. ואכן כך היה, פרעה שראה בכוכבים שמושיעם של ישראל נולד, נרגע כאשר ׳ראה׳ שהוא הושלך ליאור.

מרים ובתיה

משעה שהונח משה ביאור צפתה בו מרים אחותו. ליבה ניבא לה רעות. ואכן, לאחר מספר ימים הבחינה מרים בקבוצת נערות המתקרבת לעבר היאור, ובחרדה היא מגלה שזוהי בתיה, בת פרעה, בליווי נערותיה. בפליאה, היא שומעת את בתיה מבקשת את עזרתם של נערותיה בהבאת התיבה. נערותיה שסרבו לבקשתה בטענה כי אביה המלך אוסר זאת, נחבטו מיד ע״י מלאך ונהרגו.

באותה שעה החליטה בתיה שהיא מתגיירת, לאחר שנים של סלידה מהתנהגותו האכזרית של אביה. הושיטה בתיה את ידה לעבר התיבה, ולתדהמתה של מרים התארכה ידה של בתיה, לאחר שהוציאה בתיה את התיבה קראה לתינוק משה על שם שמשתהו מן המים. אך משה לא שת ליבו לכל זאת, אלא בכה ודרש כמו כל תינוק – אוכל. חפשה לו בתיה אישה אשר תסכים להאכילו, אך משה שצדיק היה, לא הסכים לאכול מאישה גויה, עד שהגיעה מרים והציעה את אימה. כעבור שנתיים לאחר שגדל וגמר לינוק, לקחה בתיה, שאוהבתו אהבת נפש, לביתה, לגדלו שם.

וכך, גדל משה בבית פרעה בטוב ובנעימים, כשפרעה האדם שניסה כ״כ ללא הצלחה להורגו, מגדלו כבן. וזהו אחד הניסים הגדולים שהיה בשעבוד מצרים. תחביב היה לפרעה, בשעות הפנאי שהיו לו, והיו רבות כאלה, נהג לחגוג זאת בסעודות פאר ובחגיגות מרהיבות עיניים. באחת מחגיגות אלה משה, שישב על ברכי פרעה, שלף באלגנטיות את כתר הזהב מראש המלך ו-הניח על ראשו, התדהמה הייתה מוחלטת, בלעם היה זה שהפר את השקט בצעקה כי משה זה יהיה מושיעם של ישראל, אך דבריו לא התקבלו, משום שמלאך בתחפושת אחד מיועצי המלך, טען בעוז כי מעשה משה היה קונדס ילדותי ותו לא, ואף הציע לבדוק זאת ע״י תרגיל, שבו יניחו לפני משה 2 צלחות, האחת עם גחלים רותחים, והאחת עם זהב ויהלומים. והצלחת שבה יבחר תעיד מי הוא באמת. ואכן כך עשו, ומשה, הגיש את ידו לעבר היהלומים, ובא מלאך והיטה את ידו לעבר הגחלים. או אז ׳הבינו׳ כולם כי אכן היה זה מעשה משובת ילדות.

גדולתו של משה

בגיל 9 התוודע משה לשעבוד הנורא ביהודים, והחל להציק לבלעם שבעצותיו נעשה כל זה, בלעם, שסבל מהצקותיו, ברח. לאחר מספר ימי בריחה הגיע בלעם לכוש, להפתעתו הייתה הארץ ריקה מגברים, לשאלתו נענה שהגברים יצאו להילחם עם המדינה השכנה ויחזרו בעוד מספר חודשים. לבלעם לא הייתה הזדמנות טובה מזו. הרי תמיד רצה למלוך ועתה יש לו הזדמנות פז. בשיטתיות הוא החל בחסימת הארץ מארבעת צדדיה כדי למנוע את שובם של הגברים מהמלחמה. בצד אחד – הציב גדר, בצד השני – ייצר נהר מלאכותי, בשלישי – הביא בכישוף כמות גדולה של נחשים, וברביעי – הציב שוב גדר. ואכן, כאשר רצו הגברים הכושים לחזור למולדתם, נתקלו במחסומים שהציב בלעם, ובחוסר אונים נשארו בחוץ. ובינתיים, משה גדל בבית פרעה, ונהיה בכיר השרים. ובתוקף תפקידו, היה עורך סיורים בממלכה, שם התוודע לאכזריות שבה נהגו המצרים ביהודים, וליבו חישב להיקרע מרחמים. הוא ניגש לעזור, לסחוב, לחבוש ולסייע ככל הניתן. ואכן הצליח להקל ולרומם מעט את מצבם של היהודים. ואף הצליח להשיג את הסכמתו של פרעה למנוחה ביום השבת.

בוקר אחד בשעת סיורו היומי, הבחין משה במצרי מכה יהודי עד זוב דם, מיד סטה מדרכו והרג את המצרי בשעה שהוא בוחן את סביבותיו, לראות האם ישנו מישהו שהבחין במעשיו. לאחר שראה שהסביבה חפה מאנשים, נפרד מהיהודי שהודה לו נרגשות והמשיך בסיורו כרגיל. למחרת שוב ראה זוג אנשים מכים אחד את השני, לתדהמתו היו אלו 2 יהודים, דתן ואבירם, התרה בהם משה שיפסיקו, אך הם, לעגו לו והטיחו בו בבוז: הלהרגנו הנך רוצה בדומה למצרי שהרגת אתמול? נלשין עליך לשלטון.

המלך ששמע זאת החל להבהל מהעצמאות שתפס משה וציווה להורגו. משה, כשראה את רודפיו החל לברוח, אך היה זה מאוחר מדי, הרודפים היו קרובים והחלו לירות חיצים לעברו. אך, החיצים, בדרך נס חזרו בסיבוב ישר לעבר פניהם הנדהמות של החיילים הרודפים והרגו רבים מהם. בנוסף לכך, גם עיניהם התעוורו. וכאשר רצו לכרות את ראשו, נעשה צווארו לשיש. וידם קצרה מלפגוע בו.

משה בכוש

משה ברח, וכעבור זמן קצר, הגיע לכוש. היה זה 10 שנים לאחר כיבוש בלעם. משה שלא ידע מזאת, תמה למראה הגברים המתגוררים בבקתות עלובות מחוץ לארץ גדולה ומבוצרת היטב. המלך, שזקן וחלש היה. פנה אל משה, הסביר לו את עליבות מצבם, וביקש באותה הזדמנות להמליך את משה למלך עליהם. העם, שהאדם הגבוה והמרשים מצא חן בעיניו, הריע בהתלהבות. לאחר ששקל משה את האפשרויות העומדות בפניו, הורה לכל אחד ואחד מתושביו המעריצים, לגדל בביתו – אפרוח של חסידה, והתושבים, שכל רצונם היה למצוא חן בעיני מלכם החדש, עשו כמצוותו. לאחר מספר ימים, הורה שוב, שעל התושבים להרעיב את החסידות משך שמונה ימים. לאחר מכן ציווה להשליכם לאזור הנחשים. החסידות המורעבות בלעו את הנחשים כמו שהם, ובין רגע נהיה המקום ריק מנחשים. התושבים המשולהבים פתחו בדהרה לעבר משפחותיהם. בלעם שצפה על כל זאת מחלון ארמונו. נמלט בעור שיניו. במשך 40 שנה מלך משה בכוש. וכעבור 40 שנה ליווהו העם בכבוד גדול בדרכו למדין.

משה במדין

כשהגיע משה למדין, הבחין בהתקהלות המונית סביב נערות הנראות חסרות עונים מול צעקותיהם של הרועים הזועמים. לתמיהתו, הסביר לו אחד הרועים, אלו בנות יתרו. וחטאם הוא שאביהן – ראש הכמרים, קם בוקר אחד בהחלטה מטופשת להתגייר, סיכם הרועה בזחיחות. שמע זאת משה. ומכיוון שגיבור היה, גירש את הרועים ושילח את בנות יתרו לדרכן. כשחזרו בנות יתרו לביתן מוקדם מן הצפוי הביט בהן יתרו בתמיהה, בבלבול ספרו לו בנותיו שאיש עברי הצילם. ביקש, קראנה לו. מיד כאשר הגיע משה, החל יתרו לגלגל עמו שיחה, במהלכה מספר משה לתומו, שמבוקש הוא ע״י מלך מצרים. שמע זאת יתרו, וסגרו במרתף ביתו, משום שהוא מבוקש למלכות פרעה ששלט אז בכל העולם. לאחר עשר שנים. ירד יתרו למרתפו, ולתדהמתו הוא מבחין במשה, שבריא ושלם היה. מיד הבין שאדם זה קדוש הוא, והוציאו. מה שלא ידע הוא שבתו ציפורה שהבחינה בצדקותו של משה, הייתה יום יום מגישה לו פת מפיתה, וכך שרד. כשיצא משה מהמרתף, הבחין במטה הניצב תקוע באדמה. לשאלתו הוסבר, שמטה זה לקח יתרו מפרעה כשברח ממצרים ואין אדם שהצליח להוציאו, ועוד סופר לו, על הבטחותיו של יתרו לראשון שיצליח להוציא את המקל. ההבטחה ראשונה שהייתה – שישיא את בתו לו לאישה. והשניה – שהמטה יהיה שייך לו. הגיע משה ושלף את המטה מן האדמה. שמע זאת יתרו וקיים את הבטחותיו.

חזרה למצרים

ובמצרים, חלה פרעה בשחין. וגופו החל לפלוט פסולת נוראית. באחד הימים, נפל מסוסו, ונשאר מתגולל בייסוריו לאחר ששריו ויועציו מיאנו להרימו בשל סירחון גופו. וכך מידי יום היה רוחץ את גופו בדמם של 300 תינוקות יהודיים. ובני ישראל, שכשל כוח סבלם היו

בוכים ומתחננים להקב״ה שיצילם. **'ותעל שוועתם אל האלוקים מן העבודה'.**

ציווי ה' למשה

כשראה הקב״ה את מסירותו של משה לפרט, כאשר נזעק לעזרתו של כל יהודי במצרים, וכיצד רץ ונשא את הכבשה שברחה מן העדר על כתפיו. או אז נגלה הקב״ה למשה בסנה וציווהו לגאול את עם ישראל ממצרים. משה שאל את הקב״ה שאלות רבות: מי אני שאלך לפרעה? מה אגיד לעם ישראל? איך אגיד, הרי פרעה יהרגני, אחי הגדול יקנא בי, ובכלל מדוע שיאמינו בי? ענה לו הקב״ה: אני אלך אתך, ואהרון אחיך אף ייצא לקראתך, ולפרעה תאמר: אלוקי העברים שלחני, ולזקנים תאמר: 'פקוד יפקוד אלוקים אתכם', ולבני ישראל, תבצע את הסימנים של הנחש, הצרעת והדם. במשך שבעת ימי הפסח דיבר משה עם הקב״ה, ובהם לא הזכיר משה אף לא ברמז את צרותיו האישיות, הן עם דתן ואבירם, והן עם פרעה שכועס עליו, כך מתנהג מנהיג אמיתי, מבלי נגיעות אישיות, אלא אך ורק עם נקיות מוחלטת.

משה יוצא לדרך

בדרכו למצרים לעשות רצון ד', כמעט ונפח את נשמתו, מכיוון שעדיין לא מל את ילדיו. ובהגיעו למצרים, האמינו מיד הזקנים לאמירתו פקוד יפקוד כי בשונה מכל יהודי לא למד זאת משה בחידר, שהרי את ילדותו בילה משה בבית פרעה. לאחר מכן, יוצא משה יחד עם אהרון והזקנים לעבר ארמון פרעה. אך, אט אט נשמטו הזקנים מפחד פרעה. אך משה ואהרון המשיכו בדרכם בגאון, ללא פחד כלל.

ובארמון, יושב פרעה בכיסאו שמח וטוב לב, כשסביבו מלכי מדינות העולם, היה זה ביום שבו חגג הוא מלכותו על כל העולם. בסיום דברי רברבנותו, סימן הוא לאחד ממשרתיו שיגיש את היין היוקרתי שייעד מזה זמן רב לאירוע יוקרתי כגון זה, המשרת עשה כדברו, ופרעה החל למזוג בכובד ראש את יינו, כשעיני המלכים נשואות אליו ביראת כבוד. פרעה חייך בעונג, בשביל הרגע הזה היה שווה ה-כ-ל', הוא אומר בליבו. ולתוך הרגע הקסום הזה נכנסו משה ואהרון. פרעה, שממרום כסאו ראה אותם הראשון, פלט קריאת בהלה קלה, ושמט מידו את כוס היין היוקרתי, המלכים שלא היו שותפים למחזה שראה פרעה הביטו לעברו בתמיהה, ורק לאחר שפרעה המבוהל הרים אצבע רועדת לכיוון הפתח התחוור להם פשר בהלתו. משה ואהרון ניצבו שם גבוהים ומרשימים כתמיד, ולצדיהם רבצו בהכנעה: אריות, דובים, ועוד חיות שתפקידם היה למנוע את כניסתם של שניים אלו. באותו זמן עשה הקב״ה שפרעה יצטרך לנקביו, פרעה, שטען שהוא אלוהים, לא יכול היה לעשות דבר. במקביל לכך שלח לו הקב״ה עכברים קטנים שינגסו אותו ברגליו. פרעה, שלא הבין מאין נפל עליו כל זאת החל קם וקופץ על כסאו על מנת לגרש את העכברים, ויחד עם זאת החל מצווח מהכאבים. המלכים, שחשבו שמלכם פצח בריקוד אפריקני חדש, אך הם לא הבינו מדוע הוא אינו שר את השיר המסורתי, אלא זועק זעקות חסרות פשר. ואז נגשו משה ואהרון לפרעה, באומרם: אנו שליחי מלך מלכי המלכים, והוא ביקש שתוציא את בני ישראל ממצרים, על מנת שיעבדוהו במדבר. פרעה, שבינתיים תפס את עצמו, לא התבלבל והחל מחפש בספר האלילים, לאחר כמה דקות של 'עיון', טען פרעה שבספרו לא כתוב שם זה, ולכן הוא אינו נענה לבקשתם. אמרו לפניו משה ואהרון, טיפש מטופש, הוא מלך מלכי המלכים! הוא אינו כתוב בספרי האלילים. הוא שולט מעל כולכם! פרעה, שנעלב מכינוי הטיפש, הפטיר בעלבון, שאם הוא כה חזק שיוציא את עמו לבדו. שמעו זאת משה ואהרון והזהירו, שיבוא היום ובו תרדוף אחרינו בתחנונים לשחרר את עם ישראל. ובמילים אלו יצאו מן הארמון, בהותירם את פרעה פעור פה.

הכבדת העול על היהודים

מיד כאשר יצאו משה ואהרון מהארמון, התעשת פרעה וציווה בחמת זעם, להגביר את עבודת היהודים, הוא ציווה על היהודים לחפש את התבן בכוחות עצמם, בנוסף לכך הוא הכפיל את המכסה שצריך להספיק כל יהודי, ואף ביטל את המנוחה ביום השבת, בטענה שליהודים יש זמן רב, והם אף באים בתעוזה לבקש שחרור. עם ישראל בכו במר ליבם לפני משה ואהרון, באומרם שלולא ביקורם בבית פרעה היה מצבם יכול להיות טוב יותר. משה ואהרון הרגיעום, והזכירו שוב ושוב, שישועת השם כהרף עין. למחרת, הגיעו שוב משה ואהרון לפרעה ועשו לפניו את המופתים, תחילה זרקו את המטה שהפך לנחש, ולאחריו את היד המצורעת ואת הדם. אבל פרעה לא התרשם מכל זה. מכיוון שהקב״ה הקשיח את ליבו על מנת שיקבל את המכות כולם עד קריעת ים סוף. אמרו לו משה ואהרון, תסתכל בחלון, אתה רואה את האליל הגדול של מצרים, תסתכל עליו חזק ותיפרד ממנו, כי בעוד 24 יום לא ישאר ממנו דבר, וכך יצאו. פרעה שלא התרגש כלל מאיומיהם, המשיך בעיסוקיו כרגיל.

המכות

כשהגיע היום ה-24 יצא משה לפנות בוקר לעבר היאור, שם פגש את פרעה כשהוא מגיע להתפנות, לאחר יום שלם שבו לא התפנה בטענה שהוא האלוה, הגיע משה ונעמד לידו ובניחותא דרש בשלומו, ושאל למעשיו בשעת בוקר כה מוקדמת, פרעה שלחצו לעשות צרכיו טיפס לגבהים שלא הכיר, ניסה להשיב בהיגיון, אך נכשל בכך כישלון צורב. לאחר דין ודברים כושל, מודיע משה לפרעה שהיום תחל מכת דם. והיא תהיה מידה כנגד מידה, כמכות הבאות. המצרים, שהעבידו בפרך את היהודים, שלחום לאסוף זבל וחיות, הדליקו נרות על ראשם, כך שלא יכלו לזוז, שחטו את ילדיהם, אסרו את הרחיצה, המעיטו את שעות השינה ולא נתנו אפשרות מנוחה וחבישת הפצעים. ועל כך נענשו מידה כנגד מידה מיד ד'. והיו המצרים צורחים ומצווחים בכל מכה ומכה, תוך מריטת שערות ראשם, והכאה בילדיהם. מבואר במדרש, שבכל מכה ומכה מתו מאות אם לא אלפי מצרים. לדוגמא: במכת דם, מתו האנשים מהתיבשות, אוכל מקולקל וכן הלאה. לפי גודל אכזריותו של המצרי, כך גודל עונשו. הקב״ה השאירם בחיים על מנת שיעברו את המכות כולם. מצווה גדולה היא לספר בהרחבה ולפרט ככל האפשר בתיאור המכות.

בנוסף לכך יש לשמוח לאידם של המצרים, כלשון הפסוק: **״את אשר התעללתי במצרים״ וכן כותב הרמב״ם: כל אחד כפי צחות לשונו.** משך הזמן של כל מכה היה כשבוע ימים, והופסקה עקב הבטחת פרעה. ובגמר המכה שוב הקשה פרעה את ליבו. ההתרעות על המכה הבאה היו במשך 24 יום, שבהם הקשה פרעה את ליבו ולא שעה לאזהרות משה. את חלקם של המכות הצליחו החרטומים לחקות, אך כישופם היה דמוי למכה. כגון: במכת דם הצליחו החרטומים לצבוע את המים באדום, אך להפוך לדם לא עלה בידם, וכן הלאה. רוב המפרשים סוברים כי בתקופת המכות, עם ישראל לא היו משועבדים. ואף הסוברים שהיה שיעבוד, מבהירים כי בשיעבוד זה היו היהודים כמעט חופשיים לנפשם. בכל מכה ומכה, היו המצרים בודקים האם היהודים סובלים אף הם מן המכה, ומה רבה הייתה אכזבתם כשראו את היהודים יושבים בביתם בביטחה ומביטים עליהם בבדיחותא.

דם

כל מקום שהיה מים וכן רוק או משהו כזה אפילו קירות ועצים שהיתה בהם קצת לחלוחית של רטיבות, המקום נהפך לדם ולא סתם דם אלא מסריח.

ונתאר את הדברים: מיד כשהתעורר הרגיש אבו מוסא בחושו השישי המפותח, שדבר מה מוזר קרה. כשגמר להתמתח, פנה לכיור הרחצה. שם, תמיד לאחר ששטף את פניו, חש הוא רענן דיו על מנת לחשוב ביתר צלילות. בתנופה פתח את הברז, וזעקת תדהמה נפלטה מפיו, הברז ששמשו בנאמנות מזה 23 שנה. החל מוציא נוזל דוחה בצבע אדמדם, שלאחר הרחה והחלטה מעמיקה, הגיע אבו מוסא למסקנה שזהו דם! בפנים מוכות תדהמה, פנה אבו מוסא לעבר הכיור במטבח, וכשהמחזה חזר על עצמו שוב, הגיע אבו מוסא למסקנה, שצנרת ביתו שבקה חיים לכל חי. בתושיה מקורית פנה אבו מוסא לשכנו אעדל, אך מיד כשפתח את דלת ביתו הבין שטעה. מכיוון דירתו של אעדל עלו צרחות וזעקות בוליום גבוה, שאבו מוסא על אף כל שנותיו כשכן לאעדל עדיין לא שמע. בכבדות, ביודעו שאין ברירה אחרת, נקש אבו מוסא על דלתו של אעדל, לאחר סידרת נקישות עקשניות נפתחה הדלת, ועיניו של אבו מוסא נפקחו לרווחה, בפתח עמד אבו מוסא כשפניו, ידיו, ואפילו כפות רגליו היחפות היו מגועלות בדם.

מאחוריו עלו צרחותיו של חסן הקטן, כשהוא דורש לשתות משהו נורמלי כהגדרתו. אבו מוסא הבין שממנו לא תצמח הישועה, ומיהר להימלט מהשטח במהירות. במר ליבו פנה אבו מוסא ליאור, האליל הגדול. עיניו ברקו כשנזכר במימיו הצלולים, ובצעדים קלים יותר פנה לעברו, הצעקות שעלו מהבתים והצמא שנתנה בו את אותותיו החישו את צעדיו. הוא הבחין שמצרים רבים עושים את דרכם לעבר היאור. חיוך של הקלה התפשט על פניו כשהבחין ביאור מרחוק. אך נמחק מיד כאשר שמע את זעקות האימה והצער, היאור! האליל הגדול של מצרים, הפך גם הוא לדם. יותר לא שמע אבו מוסא, הוא איבד את הכרתו. לאחר כמה שעות, התעורר אבו מוסא למציאות עגומה. אין מים. אך בסוד נלחש

לו שליהודים ישנם מים בבתים. אך הם מוכרים זאת בסכום כסף רב. אסף אבו מוסא את כבודו האבוד ועם כד על שכמו, ביקש בתחנונים מים מיהודון קטן, שלא שעה לתחנוניו ודרש תשלום אגדי. כל אחד לפי רשעותו, פסק. ופני אבו מוסא חפו.

צפרדע

אחרי מכת דם, מצרים היתה מסריחה נורא מפגע תברואתי אחד גדול, זיהומים ויתושים וכל מרעין בישין. ואז הגיעו הצפרדעים בקול רעש גדול

נתאר את הדברים: כל הלילה הציקו היתושים לאבו מוסא, ממכת דם הם אינם עוזבים את ביתו, ללא הרף היה נאלץ לקום ממיטתו ולחבוט ביתוש התורן. בבוקר כששוב התנחלה סטפנה, בתו הקטנה, במיטתו היו עצביו מרוטים ובקול צרוד משינה, הסביר שכעת אבא ישן כי כמעט ולא ישן בלילה... בעודו מדבר וציוץ נשמע מאחוריו, בבעטה מסובב הוא את ראשו, והנה, למול עיניו הנדהמות, לא סטפנה ולא נעלים, אלה צפרדע! בקפיצה, התרומם ואץ להביא את המקל, אימת הילדים. אך נראה היה שהצפרדע אינה מתרגשת מהמקל האימתני, היא המשיכה לקפץ בעליזות על מיטתו של אבו מוסא, וחברותיה שהצטרפו לחגיגה דגדגו את אבו מוסא בכפות רגליו היחפות. ילדיו, שהתעוררו לקול הקרקורים פצחו במקהלת צווחות כמו שרק הם יודעים. בקושי, הוא מנסה להרגיעם, תוך נפנוף נמרץ הוצאת צפרדע מתוך פיו של הקטן, והופ, ארוחת בוקר מוכנה.

במאמץ כשהוא משתדל לא להחליק מרצפת הצפרדעים שרוחשת תחתיו, מוזג אבו מוסא לצלחות ילדיו את מרק העגבניות החביב עליהם, וסוף סוף נפנה הוא קצת לעצמו. אך מנוחתו לא ערכה זמן רב, הצעקות שנשמעו מן המטבח הזעיקוהו במהירות, המטבח שאך לפני מספר רגעים היה מסודר ונקי, נראה כלאחר קרב. הצפרדעים, שקפצו בצהלה לצלחות המרק של ילדיו, התיזו כדרכם על השולחן, הקירות, והרצפה. בתדהמה הוא בוחן את המהפכה כשריח שרוף מהתנור התפשט בבית. לתוך המהומה מתפרץ עאדל בפנים אדומות, ומדווח לאבו מוסא בסערה שבבית פרעה השתגעו הצפרדעים לגמרי, הם נכנסו למעי פרעה באמצע ישיבת הקבינט, והחלו מצווחים מתוך בטנו, מגעיל לי פה, הכל כאן מסריח וכו', פשוט אבסורד, סיכם עאדל. בסיום המכה מתו כל הצפרדעים. מלבד הצפרדעים שקפצו לתנור שנשארו בחיים בזכות מסירות נפשם.

כינים

אהרן הכה עם מטהו על האדמה וכל עפר מצרים נהפך לכינים בגודל ביצה, והיות והעפר נהפך לביצים אימתניות המצרים טבעו בעומק של מטר וחצי.

ונתאר את הדברים: פניו של אבו מוסא היו שטופות דמעות. בנו הקטן מת באופן טרגי במכת צפרדע, הוא הביט סביבו מבעד למסך הדמעות והבחין בערמות הצפרדעים המתות שגדשו כל פינה. עודו מהרהר, והוא חש את הרצפה זעה תחת כסאו. רעידת אדמה! חלפה מחשבה מהירה בראשו. אך לא כך היה. הרצפה המוצקה והיציבה נהפכה לפתע לכינים אימתניות בגודל ביצה! אבו מוסא שלא החזיק מעמד, נחבט בחוזקה במשקוף הכניסה וכשגולה ענקית מתנוססת על מצחו, דידה לעבר ילדיו שראשם נראה אך בקושי מבעד לכינים המציקות. אבו מוסא ניסה להרים את מוסטפה בידו האחת ואת הקטן שכבר לא נשם בידו השניה נכשל כישלון חרוץ, והשתטח יחד עם ילדיו על רצפת הכינים החדשה. לפתע בעודו נאבק בכינה שצבתה את צווארו שמע אבו מוסא כל צחוק רענן, בחמת זעם הוא מחפש במבטו אחר מקור הצחוק, ומגלה לחרדתו את משרתו היהודי עומד לצד ילדיו בחלונו, והם, חפים מכל כינה, מצביעים לעברו ו-צוחקים צוחקים צוחקים...

ערוב

הקב"ה דאג שהחיות יהיו מורעבות במיוחד, השמות שהם עשו במצרים היו מעבר לכל דמיון. משפחות שלמות חוסלו, כל ילד מ'חיה' אחרת.

מי שניסה לברוח בטיפוס על העץ, מיד ראה מאחור גורילה גדולה שתולשת אותו וזורקת אותו ללוע הארי שקרעו לגזרים. מי שקפץ לאגם לא ניצל אלא נאכל לשובע ע"י הכרישים. תריסים שנסגרו נפתחו גם בגובה רב ע"י חיה מיוחדת שהקב"ה שלח לשם. הטראומה של הילדים שנשארו, היתה לכל החיים, אם היו להם חיים. יש לציין שהילדים שהתעללו במיוחד ביהודים שלקחו אותם בתור משרתים כל יום לבית ספר מתו בצורות משונות כמו שרק חיות יודעות לעשות.

ונתאר את הדברים: בערב זה קרה, אבו מוסא היה באמצע סיפור (לילדיו שנשארו) על האריה שאכל את כל היהודים, כשלפתע נשמעה השאגה. הילדים המשולהבים שהסיקו שהסיפור קם לתחיה, והנה עוד מעט הוא יתרחש במציאות, קמו מן המיטות ורצו בצהלה לחלון למורת רוחו של אבו מוסא שהתייאש מלהשכיבם. בכעס התרומם בעקבותיהם ופנה לעבר החלון, כשלפתע נשמעה השאגה שוב, אבו מוסא נשאר מסומר על מקומו בתדהמה מביט באי אמון בנשר גדול כנפיים הנכנס מבעד לחלון, טופס בשיניו את הקטן שבעריסה ונעלם. עוד לפני שהספיק אבו מוסא להתעשת הוא רואה דוב לבן, ענק מממדים, מתקרב לעברו ותחתיו שלג! הוא מיהר לנעול את דלתו ברעד, אך קרנף שצץ משום מקום, שבר אותה בהטחת ראש אחת. בצעקה הורה לילדיו המשותקים לעלות אפילו עם נעלים על הספה הגבוה, וכשגם זה לא עזר הם טיפסו בכוחות משותפים מעל הארון בחדר ילדים וסוף סוף הרגישו בטוחים. אך ביטחון זה לא נמשך זמן רב, מספר רגעים מאוחר יותר נכנסה הג'ירפה לביתם ופסקה השלווה ממעונם.

דבר

בשעתו הגויים אהבו להתעלל ביהודים: אם אין לכם ילדים בגלל גזירת כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו, אז תרעו לנו את הצאן, וכעת הגיעה שעת העונש, היהודים אמרו למצרים: הילדים שלכם מתו, לכו רעו את הצאן, הא, בעצם הוא מת אבל הוא אלוהים אז איך הוא מת???

ונתאר את הדברים: לאחר שלא עזרו הפסיכולוגים למיניהם לבנו הבכור של אבו מוסא, שבעקבות מכת ערוב לקה בהלם קשה. לקח אבו מוסא את בנו לרכיבה על סוסו באוויר הצח, בתקווה שהרגשתו תשתפר מעט. ואכן, לפנות בוקר יצאו השניים בדהירה. כשלפתע, ללא הודעה או סימן מזערי מראש, התמוטטו 2 הסוסים ונפחו את נשמתם. לא לפני שאבו מוסא ובנו, עפו למרחק רב ונחבטו בחוזקה באדמה הקשה. לאחר טיפול מסיבי, כאשר חזרו אבו מוסא ובנו לביתם חבולים ופצועים, התבשר אבו מוסא בזהירות, תוך שמירה על בריאותו, על מות עדר פרותיו. אבו מוסא, שכשל כוח סבלו, התמוטט על זרועותיהם התומכות של ידידיו המסורים.

והנה במכת דבר התורה הרחיבה וכתבה הנה יד ה' הויה במקנך אשר בשדה בסוסים בחמורים בגמלים בבקר ובצאן דבר כבד מאוד. מכת דבר ממבט ראשון היא נראית מכה מאוד קלה, בס"ה הקב"ה השמיד להם את כל הבהמות, וכן משמע לכאורה במדרשים שלא האריכו בזה כ"כ. אלא שההתבוננות בפסוק מראה שהתורה האריכה בזה מעבר לכל מכה. שהתורה היתה יכולה לכתוב במקנך לבד שזה כולל את כל בעלי החיים, ולשם מה הוצרכה התורה לפרט. וגם הפסוק מסיים דבר כבד מאוד, משמע שהמכה היתה כבדה, וכן איתא בחז"ל 'ביד חזקה' זה הדבר, משמע שדבר זה המכה הכי חזקה ששם נראה יד ה' יותר מהכל, וצ"ע מדוע? וי"ל שכשמתבוננים רואים שהמכה היתה קשה מאוד למצרים, היא פגעה והחריבה וקלקלה את כל אורחות החיים של המצרים וכפי שמבואר בפסוק. דבר ראשון זה פגע בסוסים, שהיו משמשים לרכיבה (ולהמחשת הדבר נתאר לעצמנו מה קורה כשכל כלי הרכב במדינה מפסיקים לנוע ביום אחד). נמשיך הלאה, חמורים. החמורים הם האמצעי לביצוע ההובלות. ביום אחד משתבשת האפשרות להוביל חבילות ומטענים וכל המסחר מושבת. הלאה: גמלים. הגמלים משמשים ככלי תחבורה למרחקים (כמו אניות ומטוסים). הלאה: בקר. הפגיעה בבקר משבשת לא רק את אספקת החלב לשתייה והבשר לאכילה. עם הבקר היו גם חורשים ועושים את שאר עבודות השדה - והנה מגיעה מכת דבר וכל הפעילות במדינה נעצרת, כמו הפסקת חשמל כללית שמשביתה את כל המפעלים. ובנוסף לכל אלו הדבר פוגע גם בצאן. מהצאן היו עושים את החוטים והבגדים וכעת הופסק כל הייצור של הבגדים והחוטים. אכן, 'ביד חזקה' זה הדבר. כי הדבר שיבש למצרים את עמוד השדרה הכלכלי והמחיה שלהם.

שחין

פעם ראו את הח"ח צוחק, שאלוהו על מה, אז הוא ענה אני רואה מול עיני את כל בכירי מצרים עומדים בעיגול ומגרדים אחד לשני בלי יכולת להתרחץ כי אלו היו פצעים פתוחים, גם מקדימה וגם מאחורה כל הגוף. מבואר בחז"ל שהמצרים פשוט רקדו מיסורים, כי לא יכלו לעמוד על שתי רגלים כי היסורים היו כואבים כשעמדו על השחין, אז עמדו כל הזמן על רגל אחת ברקידה. והפצעים היו בעשרים וארבע מיני שחין, חלקם פתוחים ושורפים, חלקם יבשים, וכך לא היה שייך לחובשם כי לא לכל הסוגים היה טוב

בחבישה. כמו״כ ההורים לא יכלו לעזור לילדיהם, כי כל נגיעה היתה מכאיבה עד למאוד.

נתאר את הדברים: נעשה מעגל, צעק אחד מן המגרדים המגורדים. וכולם הסתדרו במעגל והחלו שוב במסע הגירודים. היה זה במכת שחין, כל גופו של אבו מוסא וילדיו התמלא בפצעים מוגלתיים, הרופא טען, שבמקרה כגון זה לא נתקל. והפתרון היחיד הוא לגרד. וכך יצאה משפחתו של אבו מוסא לרחובה של עיר נעמדו במעגל, והחלו מגרדים אחד את השני.

ברד

ברד ירד רק במקום שהיה צורך, במקום שהיו אנשים או חיות או עצים וכדומה.

נתאר את הדברים: תראה אבא, הצביעה סטפנה מבעד לחלון, לא יורד שום ברד ושום כלום, כנראה סתם קשקשו. (הברד ירד אך ורק במקומות שהיו אנשים, חיות וכדו׳). אני פשוט ח-י-י-ב-ת לצאת לסידורים, נו באמת, שנייה אחת ואני חוזרת. אבו מוסא, שראשו כאב מאז הצהרים שבו הילדים מרוב שעמום עשו סדנת תיפוף עם מקלות על השולחנות. (הדברים מקבלים מוחשיות מול מה שקורה בימים אלו בעולם בעקבות הקורונה) אישר את רצונה בניע ראש והמשיך לנמנם. סטפנה מאושרת על האישור שזכתה, הסתרקה, התארגנה ויצאה מן הבית בתנופה, היא לא הספיקה לפסוע 5 פסיעות, כשנפל ברד משמים והרגה במקום. למול עיניהם הנדהמות של אחיה הקטנים שנופפו לה לשלום.

ארבה

הארבה אכל גם את הבגדים, לבד מהאוכל שאותו הוא חיסל כליל ומיליונים מתו שם מרעב. הרבה חברות במשק החליטו לעשות כסף מהארבה על ידי אריזתם ותכננו למוכרם, שכרו פועלים והשקיעו בזה כסף רב אבל ביום שנפסקה המכה הכל נעלם.

ונתאר את הדברים: אבו מוסא היה מאושר, הנה, מאיר לו המזל. אומנם הוא רעב, עייף ויגע. אך בקרוב הוא עומד להתעשר. הארבה, שאומנם חיסל את כל מאכליהם ובגדיהם, עומד להיות מקור עושרם למשך השנים הבאות. ילדיו שהובאו בסוד העניינים החלו גם הם לאגור את הארבה ולאחסנו בקופסאות אטומות, שכך בסיום המכה, הם יטבלו אותם היטב, וימכרו לכל המרבה במחיר. כאשר סוף סוף הסתיימה המכה, נדהמו לראות בני המשפחה המאוכזבים את קופסאות אחסון הארבה כשהן – ריקות!

חושך

שלוש ימים ראשונים היו קשים מנשוא. אנשים רצו להוציא את ילדיהם הבוכים מבתי הספר וכמובן נתקעו ורמסו אחד את השני .. ובבתים נפלו על השולחן והכסאות ונשברו להם הידים והרגלים. שלוש ימים אחרונים היו מצמררים. הקב״ה הביא עליהם רעשים ודמויות שהפחד מהם לבד משתק... ואנשים נשארו באותה תנוחה 3 ימים. כל אחד יכול לתאר את המצב הכי קשה שיש לו ולהישאר כך 3 ימים בפחד מוות.

ונתאר את הדברים: תביא, אני אוציא, קרא אבו מוסא לעבר בנו שניסה ללא הצלחה להוריד את קערת הפירות מהארון העליון. הוא הושיט את ידו עמד על קצות אצבעותיו ו – כמעט הוא מצלי... טראח, חושך, הקערה, שנפלה מידו של אבו מוסא ישר על ראש בנו, התנפצה בקול רעש גדול. אבו מוסא שנעליו נותרו בחדר השני, ניסה לנוע לכיוון בנו שגנח בכאב, אך, כשהחל לגשש את הדרך לכיוון בנו שגנח מכאבים, נתקלה רגלו בשברי הזכוכיות של הקערה המנופצת ודם רב החל ניגר ממנה. וכך נאלצו אבו מוסא וילדיו, להישאר במקומם, ללא יכולת לזוז, על מנת שהנזקים לא יחמירו. לאחר שלושה ימים, החלו נשמעים קולות ורעמים שהרעידו את ליבם. לאחר מכן כשנרדמה לאבו מוסא הרגל, ורצה לשנות את תנוחתו גילה לחרדתו שהוא אינו יכול לזוז אף לא במילימטר.

באותו זמן ערכו היהודים סיורים בבתי שכניהם המצרים בחיפוש אחר דברים יקרי ערך, כדי שכאשר תגיע העת, יידעו הם את מקומם של אוצרות המצרים, ויוכלו לדרוש את חפצם.

ליל הסדר

לאחר מכן החלו היהודים מתארגנים ליל הסדר. ללמוד מילה על מנת למול את ילדיהם, ללמוד הלכות שחיטה על מנת להתארגן לקרבן פסח ובנוסף לכך, להכין את הציוד ליציאת מצרים. ולפתע, בשיאו של ליל הסדר נשמעו זעקות קוראות לב מבתי המצרים.

מכת בכורות

צריך להקדים שכשמשה רבינו התריע על הבכורות, הבכורות לא היו פרייערים. הם ידעו מה הולך לקרות להם ובאו בדרישה נחרצת להוריהם שישחררו את בני ישראל משום שאחרת הם ימותו, אבל ההורים התנגדו והבכורות התחילו להילחם בהוריהם והרגו אחד בשני, כך שהמכה הכפילה עצמה, כי בבית שהבכור מת בו לפני מכת בכורות כתוצאה מהמלחמה עם ההורים, במכת בכורות מת הבא בתור בגיל.

כמו כן מתו גם בכורים מאבא, שהרי המצרים היו שטופים בזימה והיו בתים שמתו 6 5 ילדים בכורים לאביהם. הבעל שואל את אשתו מה זה? מי האבא שלהם? וברוב זעמו רצח גם אותה, מיתת בכורות היה ביסורים גדולים

כמו כן הגוים שמעו שאצל היהודים יש דם על המשקוף ואין המשחית נכנס, אז הם שמו שם את ילדיהם אבל הקב״ה הרג להם 2, גם את גדול הבית וגם את מי ששלחו לבית היהודי.

פרעה רואה את בנו הבכור נחנק לאט לאט ביסורי תופת, מיד דפק לעצמו בראש ואמר מה עשיתי איזה שטות, ומיד לקח את כל השרים שיעצו לו לא לשחרר את בנ״י, ותלה אותם.

לאחמ״כ פרעה נזכר שמשה לא יכול להגיע אליו כי הוא אסר עליו. ללא שהיות, עם הפיג׳מה שלו הוא רץ לחפש את משה והיה קולו נשמע בכל המדינה מתחילתה ועד סופה: היכן משה היכן אהרון? הילדים היו מריצים אותו ממקום למקום ומאוד השפילו אותו.

וכשסוף סוף ראה את משה, משה לא כזה מהר פתח לו את הדלת, אלא אמר לו חכה עד שאני אגמור את ההגדה.

ונתאר את הדברים: אבל משה רבינו אמר, צעק בנו בכורו של אבו מוסא. לא משחרר, החזיר אבו מוסא צעקה משלו. עאדל השכן שהוזעק מביתו לברר על מה המהומה. נענה ע״י בנו השני של אבו מוסא שגמגם בפחד, שמשה הזהיר שאם לא ישחררו את היהודים ימותו כל הבכורות. ועכשיו, השתנק הבן, אבא לא מסכים לשחרר את עם ישראל. והם רבים, ומכים אחד את השני. וכשהתעשת אבו מוסא, כבר היה מאוחר מדי. אך לפתע לחש על אוזנו עאדל שאצל היהודונים מורחים דם על המשקופים ואין המשחית נכנס. מיד רץ אבו מוסא עם בנו והטמינו בבית היהודים. אך אז נענש אבו מוסא בכפל כפליים, בנו הבכור שהיה בבית היהודים ואף הבן שנשאר בבית מתו בייסורים. כשראה זאת פרעה, החל רועד, הרי הוא גם כן בכור, מיד ציווה לקרוא למשה, אך אז הזכירו לו שריו שהוא אסר על משה לבוא לארמונו. בלחץ ובהלה זינק פרעה מכיסאו ואץ לחפש את משה ברחובות העיר כשרק כותונת לעורו. הילדים היהודים שנזעקו לחלונות בעקבות קריאות פרעה, בחנו בשעשוע את פרעה נמוך הקומה כשהוא מצווח ושואל היכן משה. שם, הצביעו שם, הצביעו שוב לכיוון ההפוך, ופרצו בצחוק למראה פרעה שרץ לכל עבר בחיפוש אחר משה. לבסוף לאחר שעות של השפלה וחיפושים מבוהלים, הגיע פרעה לבית משה, כשנשימתו בידו. והתחנן למשה שיוציא את עם ישראל ממצרים. נעמד משה בגאון ואמר, אנו לא נצא כגנבים בלילה, אלא כמלכים בבוקר.

יציאת מצרים

עם ישראל יצאו ממצרים עם שלל רב. לכל משפחה היו טעונים 100 חמורים בכל טוב מצרים. באותה שעה הספיד פרעה את בנו מול קהל האלפים, כשלפתע הקשיח הקב״ה את ליבו, ומחשבות חרטה החלו נובטות במוחו. הרי ידעתי שלמרות שטענו הם שלשלושה ימים הם הולכים, בורחים הם. וכך כשדמעות מסתירות את שדה ראייתו מורה פרעה לצאת ולרדוף אחר עם ישראל. ועם ישראל ממשיך במסעו בשלווה כשמכל עבר מוקף הוא בענני כבוד. כאשר הגיע עם ישראל לשפת הים מוקפים מכל עבר בנחשים, מצרים וים סוף. חיכה הקב״ה למסירות הנפש, קם נחשון וללא היסוס קפץ למים, כאשר הגיעו המים לצווארו, נבקע הים. באותו זמן התרחש **הנס הגדול** ופרעה המשיך בדהירה לעבר הים הנבקע. בקול שירה וזמר, חצה עם ישראל את הים כשליצם גודלים פירות מתוקים והכל מחולק לפי השבטים באופן נפלא, וכשזעקותיהם המבוהלות של המצרים נשמעות מאחור.

בשעת קריעת ים סוף רמת הסבל שהיתה למצרים היתה לפי גודל אכזריותו של כ״א.

וארטים בנושא יציאת מצרים

שבת הגדול: הטעם שנקרא שבת הגדול הוא משום שאז נעשה נס שקשרו את השה למיטה, וזה היה האלוהים של המצרים ולא הצליחו לעשות להם כלום. ומקשים מה זה קשור לשבת הא זה היה בי׳ ניסן, ואמנם אז זה חל בשבת אבל הזכר לנס יצטרך להעשות בי׳ ניסן ולא בשבת שקודם? וי״ל, כתב בספר הנפלא פניני הפסח הגרא״ד דונט שליט״א, כיוון שכתבו הראשונים (בעל הטורים) שהמכות לא שלטו בשבת, וי׳ ניסן היה באמצע מכת חושך, ואילו היה זה יום חול לא היו המצריים רואים ד״ז בגלל מכת חושך, ולא היה נס. ורק בגלל השבת המצרים ראו, וזה היה הנס משום השבת, ע״כ קבעוהו לשבת.

בעניין בדיקת חמץ: בגמ׳ בפסחים ז׃ למדו דין בדיקה לאור הנר, מציאה מחיפוש, שבפסח נאמר לא ימצא, ובחיפוש נאמר ויחפש בגדול החל, ושחיפוש שצריך נר לומדים ממאי דכתיב אחפש את ירושלים בנרות. ומקשים כולם מדוע לא מביאים את הפסוק בפרשת ויצא במעשה לבן ויחפש ולא מצא ורואים כבר משם שחיפוש קשור למציאה? וי״ל אומר השען מקראקא, שבפסח אדם שניקה את כל הבית מה יעשה איך יבדוק, הרי ביתו נקי? אומר לנו הרמ״א, אשתו תחביא 10 פרורים. ואם אין לו אישה, הוא עצמו יחביא. וקשה וכי זה נקרא לחפש הרי הוא עצמו החביא. וי״ל שאת זה רואים אצל יוסף שאע״פ שאותו אחד שהחביא את הגביע הוא זה שחיפש, הפסוק קורא לזה חיפוש ׳ויחפש בגדול החל׳, לכן הגמ׳ מביאה ראייה מיוסף ולא מלבן שכתוב קודם

ענייני הגדה של פסח: עבדים היינו לפרעה במצרים: קטע זה בהגדה מחולק לארבעה חלקים. **א.** עבדים היינו לפרעה ויוציאנו ה׳ אלוקינו וכו׳. **ב.** ואילו לא הוציא... הרי אנו ובנינו משועבדים היינו לפרעה במצרים. **ג.** ואפילו כולנו חכמים, כולנו נבונים מצווה עלינו לספר. ד. וכל המרבה לספר הרי״ז משובח. מה הם ארבעת החלקים האלו? מבאר רבי יאיר ישראלי, הנה המצווה הכי קשה של ליל הסדר היא להרגיש כאילו אנו יצאנו ממצרים. ואיך מרגישים את זה, ע״י שמפנימים שאילו לא יצאנו הרי אנו ובנינו עד היום היינו במצרים סוחבים לבנים ומקבלים מכות על כל המשתמע מכך, בלי יום בלי לילה, בלי משפחה בלי חיים. וזה דבר שיכול להיות גם בעולם הנאור, כמו שמצאנו באמריקה עם עבדות הכושים עד לא מזמן. והנה אדם שמספר סיפור מתוך ספר זה שונה בהרבה מאדם שמספר חוויות שהיו אתו, כי מהספר אם אתה מכיר הוא לא יספר זאת פעמיים. ואילו בסיפור שהיה איתו עצמו, אז האדם יכול לספר את זה גם כמה פעמים, כדי לפרוק את רגשותיו ולחלוק את חוויותיו מהניסים שקרו עמו. וזה ההסבר בעבדים היינו. חלק ראשון: שאנו עצמנו היינו ממש עבדים. והנה ויוציאנו ה׳ משם, היינו שהוא הוציא את אבותינו, אז למה זה נחשב שאנו היינו עבדים, ע״ז עונים בחלק השני: ואילו לא הוציאנו משם הרי אנו ובנינו משועבדים היינו לפרעה במצרים. וכאן בא החלק השלישי: ואפי׳ כולנו חכמים ונבונים מצווה עלינו לספר, כי אפי׳ שמכירים היטב את הסיפור יש לנו מצווה לספר, ולמה, כי מדובר בסיפור שקרה לי בעצמי. וממילא מגיע החלק הרביעי: כל המרבה הרי״ז משובח. כי זה אומר שאתה מרגיש יותר בניסים שקרו ואתה מרגיש שזה אצלך ולכך אתה מרבה משום הנס שקרה איתך, וד״ז הוא משובח.

רשע מה הוא אומר מה העבודה הזאת לכם. אילו היה שם לא היה נגאל. הרשע אומר מה אתם מאריכים כ״כ בואו נאכל כבר, והיינו שהוא קצר רוח וחסר סבלנות, ואילו היה שם לא היה נגאל, כי היה יוצא עם בני אפרים לפני הזמן, כי לא היה לו סבלנות, והיה מת ע״י הפלשתים. חת״ס.

אף אתה הכה את שיניו. למה מכה את שיניו? י״ל ע״פ ערכין טו: שמבואר שם שהשיניים ניתנו לשמור על הלשון שלא יאמר דבר שאינו הגון, ורשע זה שלא שמר על לשונו והחציף פנים לומר מה העבודה הזאת לכם, מן הראוי לשבור לו ת׳שיניים.

לבן ביקש לעקור את הכל: היכן ביקש לעקור? י״ל שידוע בחז״ל שלבן ביקש להרוג את אליעזר, ואם זממו היה עולה בידו אז ממילא יצחק יהיה אסור בכל הנשים שבעולם, שהרי האומר לשלוחו צא וקדש לי אישה ומת השליח הוא אסור בכל הנשים שבעולם, משום שמא הספיק השליח לקדש לפני שמת וממילא כל אחת מנשות העולם היא ספק קרובת ארוסתו. ואז יצחק היה בבעייה ולא יכל להינשא ולא היה לו זרע. **עוד אפש״ל** שלבן הוא בלעם כמבואר בחז״ל (תרגום יונתן במדבר לא ח, ועוד) והוא הרי היה אחד היועצים של פרעה להשמיד את עם ישראל (כמבואר בסנהדרין קו) וכן הוא ניסה לקלל את ישראל ע״י אמירת כלם (כמבואר בתחילת ברכות) וא״כ לבן שהוא בלעם ביקש לעקור את הכל.

כל ימי חייך להביא לימות המשיח. אומר הרבינו בחיי הנה מובא בחז״ל (מד״ר בראשית כ ו) שהנחש נתקלל ועפר תאכל כל ימי חייך, והיינו גם לימות המשיח שאע״פ שכולם מתרפאים הנחש לא מתרפא לעולם. והנה אומר רבינו בחיי מדכתיב כל ימי חייך בנחש והתם זה להביא לימות המשיח, ה״ה הכא דכתיב כל ימי חייך היינו להביא לימות המשיח, ויש להוסיף אומר רבי חיים קניבסקי שהאדם נתקלל בעצבון תאכלנה כל ימי חייך, והיינו יגיעת השדה זריעה וקצירה, ואיתא בחז״ל שלעת״ל יהיה זריעה וקצירה, ומרומז נמי בנאמר בפסוק כל ימי חייך.

כן עשה הלל, בזמן שביהמ״ק היה קיים היה כורך מצה ומרור. יש להקשות איך עשה הלל מצוות חבילות חבילות? וי״ל ע״פ יסוד המנחת חינוך מצווה י׳ שחידש שידי אכילת מצה יוצא רק בהנאת מעיו, והנה במרור המצווה היא להיפך שהתורה הקפידה למרר את פיו של האוכל כמבואר ברשב״ם בערבי פסחים. וא״כ אי״ז מצוות חבילות כי בפה מקיים מרור, ובמעיים מקיים מצה. מבעל המשיב נפש.

כוס חמישי הוא כוס של אליהו. אומר הגאון שהטעם שנקרא כך? משום שיש מחלוקת בגמ׳ אם שותים כוס חמישי, והיות ורק כשיבוא אליהו יוכרע דין זה לכך נקרא כוס של אליהו.

מכאן לפי סדר חומש שמות:

א ז. ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאוד מאוד ותמלא הארץ אותם. המהרי״ל דיסקין התקשה כאן מדוע הוסיפה התורה ותמלא הארץ אותם, בשביל מה זה חשוב? וי״ל שבגזירת הגלות שנגזרה על עם ישראל בפרשת לך לך נאמר ׳ידוע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום ועינו אותם׳, והטעם שהוסיפה התורה ׳בארץ לא להם׳ כי הגלות תהיה רק אם הם יהיו בארץ שהיא לא להם, אבל אם ישבו בארץ שלהם לא יהיה שיעבוד. והנה ארץ גושן היתה שייכת לישראל, כי היא ניתנה ע״י פרעה לשרה אמנו, כמובא במדרש בפרשת לך לך, ושוב ניתנה כאן לישראל. ואילו היו עוסקים שם בתורה לא היו משתעבדים כמו שהיה באמת עם שבט לוי. אבל אחר שפרו וישרצו ויצאו להתערבב עם המצרים ותמלא ארץ מצרים אותם, רק אז השתעבדו בהם המצרים.

א י. הבה נתחכמה לו. הגמ׳ בסוטה יא. אומרת שלושה היו באותה עצה של פרעה להשמיד את ישראל. בלעם שיעץ נהרג. איוב ששתק נידון ביסורים. ויתרו שברח זכה שמבני בניו ישבו בלשכת הגזית. הקשה הרב מבריסק מה הטעם איוב נידון ביסורים, הרי הטעם שהוא שתק זה משום שסבר שמחאתו לא תועיל כלום, כמו שראינו שיתרו מחה ולא עזר אלא נגזר דינו למיתה, והוא העדיף לשתוק ולהציל מה ששייך וי״ל, אומר הרב מבריסק, שהקב״ה הביא לו יסורים ואז הוא זעק מרה על יסוריו, כי כשכואב צועקים, וזו היתה הטענה עליו מדוע לא צעק הרי יש כאן כאב של עם ישראל, ואם לא צעק סימן שלא כאב לו מספיק והביאו לו יסורים כדי שיראה שכשכואב צועקים.

א יב. וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ. מובא בחז״ל כמה דעות איך פרו ורבו. דעה אחת שהיו יולדות שישה בכרס אחד. דעה שנייה שהיו יולדות יב׳ בכרס אחד, ודעה שלישית שהיו יולדות שישים בכרס אחד. (מדר״ר שמות א ז) וי״ל שד״ז מרומז בפסוק ׳**ברך בניך** ב**קרבך**׳. למ״ד שישה הוא מהר״ת של בב״ב שזה ב׳ ועוד ב׳ ועוד ב׳ שווה שש. דעה שנייה, שמניין האותיות של הפסוק הנ״ל הוא יב׳. דעה שלישית היא שסופי התיבות הם ככ״כ וג״פ כ׳ הוא 60. מרבי מאיר קסלר מב״ב.

א יג. ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך. ויש להקשות למה כתוב ויעבדו חסר יו״ד ולא כתיב ויעבידו? וי״ל שמצינו בחז״ל שבתחילה עבדו המצרים יחד עם היהודים ואף פרעה עבד עימם (סוטה יא.), ולכן כתב ויעבדו בלי יו״ד כדי שיתפרש שגם המצרים עבדו. והמילה **את** ג״כ מסתדרת, כי את מתפרש הרבה בלשון **עם**. כמו שמצינו את יעקב איש וביתו באו.

א טו – טז. ויאמר מלך מצרים למילדות העבריות. ויאמר בילדכן את העבריות. מה הטעם נכפלה המילה ויאמר. ואפשר לבאר כך פרעה רצה להינצל מעונש על הריגת הילדים ולא

רצה שיקרא על שמו, מה עשה? הוא אמר לשליח שיאמר למילדות. וכמו שמצינו אצל אחשורוש לאסתר 'ויאמר המלך ויאמר לאסתר' שאמר לה ע"י שליח. והטעם שעשה זאת בשביל שרצה שלא ייענש בעבור הריגת העוברים, כי אם הוא עצמו היה שולחם היה נענש ע"ז. כי אף על פי שאין שליח לדבר עבירה מ"מ כשהשליח לאו בר חיובא המעשה מתייחס למשלח. והרי איסור הריגת עובר נאמר רק לבני נח ולא לישראל, ולכך כאן המעשה כן מתייחס למשלח. לכך עשה פרעה שליח מצרי והמעשה מתייחס אל המשלח המצרי ולא אל פרעה, כי כלפי המצרי יכול פרעה לטעון אין שליח לדבר עבירה. פנים יפות.

א. יט. כי לא כנשים המצריות העבריות. ובאונקלוס תרגם את המילה העבריות **יהודיות.** והנה בספר בראשית מוזכרת כמה פעמים המילה עברי והתרגום מתרגם עברי (בראשית לט יד. ועוד) ואילו כאן הוא מתרגם יהודי, וכן לקמן **ב. ז** ו-**יא** התרגום מפרש על עברי יהודי, ולמה? וי"ל, אומר ה'אמרי אמת', שיעקב ברך את יהודה בסוף ויחי ואמר לו אתה יודוך אחיך, ומבואר בחז"ל שהוא יזכה שכל העבריים ייקראו בשם יהודים בשל מעלתו הגדולה של יהודה שהודה, וע"כ מאז ברכתו של יעקב ליהודה מפרש התרגום עברי יהודי.

א כא. ויהי כי יראו המילדות את האלוקים ויעש להם בתים. מפרש רש"י שהקב"ה נתן למילדות בתי כהונה ובתי לויה. ויש להבין מפני מה זכו לשכר זה ומה המידה כנגד מידה בזה? ויש ליישב, אומר הבית הלוי, דהנה פרעה לא גזר אלא על הזכרים, (אם בן הוא והמיתן אותו. וכן כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו) א"כ הגזירה שלו לא הייתה על קיומו של העם היהודי, כי הנקבות ישארו ואפי ינשאו לגוי זרעם יהיה יהודי. אלא מה כן הוא גזר על הזכרים, ז"א שלא יהיו יותר כהנים ולווים, ואת זה המילדות הצילו, לכן זכו כנגד זה לבתי כהונה ולויה.

א כב. ויצו לכל עמו כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו. וברש"י שגזר אף על המצרים. אומר ה'קצות' מה הטעם שרק כעת גזר פרעה על המצריים? וי"ל שכל מה שאמרינן דינא דמלכותא דינא זה רק כשהמלך גוזר על כולם בשווה, אבל כשגוזר על מגזר מסויים, אזי אין הדין כך. וזה כוונת הפסוק, ויקרא מלך מצרים למילדות, ושאלם: מדוע עשיתן את הדבר הזה ותחיינה את הילדים, הרי דינא דמלכותא דינא, וע"ז אמרו לו המילדות, כי לא כנשים המצריות העבריות, כי חיות הנה, הכוונה לילדי המצריות שלא גזרת עליהם כלייה, א"כ אין כאן דינא דמלכותא כי זו לא גזירה על כולם, וכששמע זאת פרעה, ויצו לכל עמו, כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו.

ב יא יד. ויגדל משה ויצא אל אחיו וירא בסבלותם וגו' ויצא ביום השני והנה שני אנשים עברים נצים וגו' הלהרגני אתה אומר וגו' ויאמר אכן נודע הדבר. וברש"י נודע לי הדבר שהייתי תמה מה חטאו ישראל מכל שבעים אומות להיות נרדים בעבודת פרך. וקשה איך נודע לו הדבר? וי"ל דהנה מבואר בסוטה יא. שבני ישראל עבדו עבודת פרך כי הם בנו את פיתום ורעמסס, וכל מה שבנו היום נהרס עד למחרת. ולכך מכונה פרעה בספרי הנביאים (ישעיה כז. נא. ויחזקאל כט ועוד) בשם תנין ונחש, מפני שמעשהו כנחש, דאיתא בתענית ח. דלעת"ל יאמרו החיות לנחש: ארי דורס ואוכל וכו' אבל אתה מה הנאה יש לך. ומשיב להם הנחש אבל אין יתרון לבעל הלשון, והיינו כמו שהמדבר לשון הרע אין לו הנאה (רש"י שם). וא"כ שווים פרעה והנחש כי גם פרעה לא נהנה משעבודם וסתם התאכזר אליהם. וכעת הכל מובן, משה ראה בסבלותם שסובלים להבל וריק, וכשראה אח"כ שיש בהם מדברי לשה"ר, שאמרו שיספרו לפרעה שהרג את המצרי וכו' כמו שמובא ברש"י **'ראה שיש בהם מלשינים'**, אמר אכן נודע הדבר שמעבידים אתכם בפרך, כי אתם בעלי לשה"ר.

ב. ב. ותרא כי טוב. וברש"י נתמלא הבית אורה. ובסוטה יב. כי טוב - שנולד מהול. והנה טוב זה אור ע"פ בראשית א. וירא את ה'אור' כי טוב. ומהיכן ילפינן שטוב זה מהול. י"ל ע"פ הירושלמי על הפסוק וילך יפתח לארץ טוב, דחו"ל נקרא ארץ טוב - כי הוא מקום פטור ממעשר. (והגרח"ק הסביר שהכוונה היא שאין חשש שיעבור על עבירה של מעשרות, וכמו שכתוב בקידושין אשרי מי שלא חמאן-היינו שאין לו אבא ואמא, כי אין חשש שיעבור על עשה דכיבוד). ובמדרש ב'עקב' איתא פרי בטנך ופרי אדמתך, מה פרי אדמה חייב במעשר, אף פרי בטן חייב במעשר, ומעשר של פרי בטן זה מילה. וא"כ מה שכתוב ותרא כי טוב הכוונה לפטור ממעשר, והמעשר של אדם, זה מילה, א"כ ותרא כי טוב שפטור ממילה משום שנולד מהול.

ב יג יד. ויאמר לרשע למה תכה רעך. ויאמר מי שמך לאיש שר ושופט עלינו. ופרש"י למה תכה אע"פ שלא הכהו נקרא רשע בהרמת היד, רעך רשע כמותך. וקשה ע"ז כמה קושיות: א. למה רעו שלא הרים ידו נקרא רשע. ב. מה השיבו 'מי שמך לאיש שר ושופט עלינו' האם רק שר ושופט יכול למחות במי שמכה חברו? וי"ל דקושיה מתרצה בחברתה. הנה התנא באבות (א ח) אומר כשיהיו בעלי דינים עומדים לפניך יהיו בעינך כרשעים, כלומר שניהם רשעים עד שיקבלו את הדין. ולכך משה אמר למה תכה רעך רשע כמותך, כי שניהם בעיניו כרשעים, ראה זאת המכה ואמר למה אתה קורא לשנינו רשעים משום שאתה כאילו השופט שלנו ואנו בעלי דינים, מי שמך לשר ושופט עלינו. הרי אין אנו עומדים לפניך בדין.

ב כג. וימת מלך מצרים ויאנחו בני ישראל מן העבודה. וברש"י ביאר שמלך מצרים נצטרע והיה שוחט תינוקות ישראל ורוחץ בדמם. ולפי"ז מקשה הרא"ם א"כ למה ישראל נאנחו מהעבודה, מה הקשר קושי העבודה למיתת הבנים? ויש לומר דהנה כתיב לעיל כאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ, ולכך כל הזמן הם לא נאנחו מהעבודה והשעבוד, כי הם ידעו שכאשר מענים אותם יש להם רווח אחר והוא ריבוי הילדים, אבל כעת שפרעה לקח להם את הילדים ושחטם, או אז הם נאנחו מהעבודה, כי כעת העבודה לא מביאה להם תועלת של ילדים כי שוחטים אותם. 'יעלת חן'.

ב כג. וימת מלך מצרים. וברש"י נצטרע. ומנלן לרש"י שלא מת אלא נצטרע? וי"ל ע"פ הגמ' על הפסוק ויקרבו ימי דוד למות ומקשה ע"כ הגמ' למה לא כתוב **המלך** דוד כמו בכל מקום. ומתרצת הגמ' משום שאין מלכות ביום המוות, וכיוון שהוזכרה מיתה לא כתוב המלך על דוד. והנה כאן הרי כתוב וימת מלך מצרים ואם מת ממש אמאי כתיב מלך, אלא, אומר רבי יונתן איבשיץ, מכאן הראיה של רש"י שלא הכוונה למיתה ממש אלא שנהיה מצורע.

ב כד. ויזכור אלוקים את בריתו את אברהם את יצחק ואת יעקב. וקשה למה כתוב את המילה **את** בכל אחד ולא כתוב את אברהם יצחק ויעקב? ונראה, אומר הרוגוטשובר, ע"פ מה דאיתא בב"מ פה. ש'אליהו' היה מקים את אברהם כל יום ורוחץ לו ידיו כדי להתפלל, וכשגומר אברהם להתפלל, הוא מקים את יצחק כנ"ל, וכשגומר יצחק הוא מקים את יעקב כנ"ל, ומקשינן למה הוא לא מקים את כולם ביחד? ומתרצים שאם הוא יקים את כולם ביחד הם יתפללו יחדיו והתפילה שלהם יחדיו מסוגלת להביא הגאולה קודם הזמן ואליהו לא רצה לפעול שהגאולה תגיע קודם הזמן, ע"כ דברי הגמ'. והנה בפרשת כי תשא כתוב ורחצו אהרן ובניו ממנו את ידיהם ואת רגליהם, וכתב שם רש"י שצריך לקדש ידיים ורגלים ביחד, והטעם שצריך ביחד, אומר שם השפת"ח וכ"ה באוה"ח, כי כתוב **את את** שתי פעמים, ומשמעו בבת אחת. וכעת הכל מיושב, כי הרי כאן עדיין לא הגיע זמן הגאולה, כי עדיין עוד לא עברו 400 שנה, והקב"ה רצה לזכור את הברית עם אברהם יצחק ויעקב יחדיו כדי שבזכות ה'יחדיו' שמרומז בריבוי המילה 'את', יגאלו בני ישראל. לכן כתוב את גם על יצחק וגם על יעקב כדי להחשיב את כולם יחדיו, שזכותם יחדיו תפעל להקדמת הגאולה לפני מלאת ה-400 שנה.

ג א. ומשה היה רועה את צאן יתרו חותנו כהן מדין וינהג את הצאן אחר המדבר ויבא אל הר האלוקים חרבה. ובתרגום הוסיף שזה היה מקום מרעה טוב ('שפר רעיא'), והטעם שהתרגום הוסיף את המילים האלו שאינן מופיעות בפסוק? י"ל ע"פ ב"מ צג: שאם רועה העלה את הבהמות לראשי צוקין ונפלו ומתו חייב, לבד אם היה שם מרעה שמן וטוב שאז פטור. והרי כתוב במדרש הר חורב למה נקרא שמו חורב, כי היה הר חד כחרב, וזה מה שהיה קשה לתרגום איך משה רעה את צאן חותנו יתרו בהר חורב, הרי מי שהעלה לראשי צוקין מעל בשמירתן, לזה כתב התרגום שזה היה מרעה טוב וא"כ שרי. רבי העשל.

ג יד. אהי-ה שלחני אליכם. יש להקשות מדוע שינה כאן מכל המקומות ולא אמר אלוקים שלחני אליכם כנהוג בכל מקום שמזכיר שמו של הקב"ה או שם אחר של הקב"ה שמוזכר במקומות אחרים? וי"ל דהנה מצינו שמשה היה כבד פה ולשון ומובא ברבינו בחיי שלא היה יכול לדבר האותיות דטלנ"ת ו- שזסר"ץ, והנה בכל השמות והכינויים של הקב"ה יש מהאותיות האלו מלבד אהי-ה, לכן כשמשה אמר הן אני כבד פה ולשון ואמרו לי מה שמו מה אומר עליהם הרי איני יכול להזכיר את שמך? ענה לו הקב"ה תאמר אהי-ה וזה השם שתוכל לדבר. רבי ישראל דרשן.

ד ט. והיה אם לא יאמינו גם לשני האותות האלה וכו' ולקחת ממימי היאור והפכת לדם. לכאורה קשה מאי אולמיה האי אות יותר מהאותות הראשונים? וי"ל דאיתא בסנהדרין סז

שכל מעשי הכשפים נבדקים במים, והגמ׳ מספרת שם איך ביטל זעירי במצרים חמור שנעשה בכישוף ע״י ששם אותו במים והוא נמס, וא״כ זה מה שאמר הקב״ה שאם יחשבו שזה כישוף תעשה להם במים ששם לא שולט הכישוף. וזה הטעם שפרעה ציווה להשליך את כל התינוקים גם של המצרים לים משום שאין הכישוף שולט במים, ואם יבוא מצרי מכשף ויחליף את בנו באיזה חפץ ויאמר זה התינוק שלי, יוכלו לבודקו ע״י שיזרקוהו למים ואם זה חפץ אחר שנתכשף אזי במים הוא יתבטל.

ד י. וראך ושמח בליבו. ובחז״ל אילו היה יודע שהקב״ה כותב עליו וראך ושמח בליבו היה יוצא לקראתו בתופים ובמחולות. וקשה ביותר האם בגלל הכבוד הוא היה שמח יותר בשלימות? מתרץ ע״כ הרב שך שאהרן עשה את זה בשיא השלימות, אבל כיוון שלא היה בטוח שהוא עושה זאת בשלימות מספקת בהיותו מפשפש ובודק במעשיו הוא מיעט בשירה ובזימרה בגלל שחשש אולי הוא קצת מקנא, אבל אילו היה יודע שהקב״ה מעיד עליו שהוא עושה זאת בשלימות בוודאי שהיה יוצא בתופים ובמחולות בידעו שהקב״ה שבוחן כליות ולב כך מעיד עליו.

ד כב. בני בכורי ישראל. הטעם שישראל נקראים בכור, לפי שבכור נקרא מי שהופך את הבן אדם לאב, והנה בני ישראל הם עשו את הקב״ה לאביהם. והוא פסוק מפורש בתהלים ׳הוא יקראני קלי אתה אבי וצור ישועתי׳ אף אני בכור אתנהו׳. רבי אליהו דיסקין.

ד כה. ותקח ציפורה צר ותכרות את ערלת בנה. יש להקשות מה הטעם משה לא מל בעצמו את התינוק? וא״ת שהי״ז סכנה אז איך ציפורה מלה אותו? וי״ל דמעיקר הדין גם תינוק מסוכן יש למולו משום דשומר מצווה לא יידע דבר רע, אבל כיוון ששכר מצווה בהאי עלמא ליכא א״כ המצווה אינה מגינה לאותה שעה והתינוק עלול למות רח״ל. והנה כתבו הראשונים שדין זה ששכר מצווה בהאי עלמא ליכא הוא רק במצוות שמצווה עליהם, אבל במצוות שאינו מצווה יש שכר מצווה בעולם. ולפי״ז הכל מיושב דמשה היה אסור לו למול כי היה זה סכנה לתינוק והיות והוא מצווה למולו אז שכר מצווה בהאי עלמא ליכא וא״כ התינוק עלול למות. אבל ציפורה שאינה מצווה א״כ שכר מצווה כאן יש לה, א״כ יכולה למול ושומר מצווה לא יידע דבר רע. האוסטרובצה.

ה כב. למה הרעות לעם הזה למה זה שלחתני. למה כתב פעמיים ׳למה׳ שמשמע מזה דגש על כך שהיו שתי שאלות וי״ל שמשה רבינו אמר לקב״ה ממה נפשך אני לא צריך לגאול את בנ״י, דהנה ישראל נשתעבדו למצרים בגלל שאברהם עשה מלאכה עם ת״ח (בזמן המלחמה עם 5 המלכים הוא השתמש באליעזר אפי׳ שהיה ת״ח. נדרים לב.) ומה שעשה כן אברהם בגלל שלא דרש את דברי ר״ע על את ה׳ אלוקיך תירא לרבות ת״ח. ואם בנ״י משתעבדים סימן שדורשים את וא״כ צריך שאהרן יגאל את בנ״י כי יש את לרבות את אחיך הגדול.

ו ב. וידבר אלוקים אל משה ויאמר אליו אני ה׳. פרש״י נאמן לשלם שכר למתהלכים לפני. יש להבין מה זו ההגדרה הזאת למתהלכים לפניו? וי״ל שמשה אמר לפני הקב״ה בסוף הפרשה הקודמת למה הרעותה לעם הזה למה זה שלחתני, והיינו שטענתו הייתה שהוא לא פעל מאומה, וע״כ השיב לו ה׳ כאן, אני משלם שכר גם למי שרק הולך בלבד בשליחותי ואינו משפיע מאומה, והיינו למתהלכים לפני. דברי ישראל.

ו. ו -ח. והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי ו-והבאתי. ידוע שד׳ כוסות הן כנגד ארבע לשונות של גאולה, והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי. וקשה הרי יש לשון חמישית, והבאתי. ולמה לא תיקנו כוס כנגדה? וי״ל שה׳והבאתי׳ מתייחס לירושת הארץ כמו שכתוב כאן והבאתי אתכם אל הארץ וגו׳ ונתתי אותה לכם מורשה. והנה עדיין לא קיבלנו את הארץ מורשה כי מפני חטאינו גלינו מארצנו, ולזה נזכה רק כשיבוא משיח צדקנו בב״א, ומטעם זה אנחנו מוזגים ׳כוס של אליהו׳ ולא שותים אותה ככוס חמישית אלא רק כשאליהו יבשר על הגאולה. להורות נתן.

ו יב. הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך ישמעני פרעה. וברש״י זה אחד מעשרה ק״ו שבתורה. יש כאן ק״ו אם בני ישראל לא שמעו מה יש לי לומר להם מהקב״ה איך פרעה ישמע? וקשה ביותר, הלא מקרא מפורש הוא כי לא שמעו אליו בני ישראל מקוצר רוח ומעבודה קשה, וא״כ יש לפרוך את הק״ו מה לבני ישראל שהיו בקוצר רוח ובעבודה קשה. ויש לומר שפרעה היה בקוצר רוח יותר מישראל, כי הרי פרעה כל היום התאפק שלא לצאת. מרבי ברוך מרדכי אזרחי.

ו יב. ואיך ישמעני פרעה ואני ערל שפתים. יש להקשות הא כבר לעיל ד י אמר משה לקב״ה לא איש דברים אנכי כי כבד פה וכבד לשון אנכי, ואמר לו הקב״ה אהרן יהיה לך לפה, וא״כ מדוע כאן חזר שוב משה על הבעייה אחרי שהקב״ה כבר הבטיחו שיהיה בסדר? וי״ל דמצינו ברמב״ם פ״ז מיסוה״ת דנביא צריך להיות שלם בגופו, וא״כ לעיל משה טען שאין הוא איש דברים כי הוא לא מדבר טוב ואיך ידבר לפני פרעה, וכעת הוא טען שיש לו מום שהוא ערל שפתים וא״כ הוא לא יכול להיות נביא ולא יתייחסו לנבואתו, ע״ז א״ל הקב״ה בפסוק הבא וידבר ה׳ אל משה ואהרן ויצוום אל בנ״י ופרעה, והיינו שהנבואה באה גם לאהרן ושוב לא יטילו דופי בנבואתו של משה. מגד יוסף.

ו כה. ואלעזר בן אהרן לקח לו מבנות פוטיאל לאשה. מה זה ׳מבנות׳, למה לא נכתב בת פוטיאל? וי״ל, אומר הדודאי ראובן, שמבואר בב״ב קיג. שאלעזר נשא אשה ומתה, והנה אלעזר היה כה״ג שאסור לו לשהות ללא אשה, וא״כ י״ל שאשתו מתה ונשא אחותה ולכן כתב מבנות.

ו כו כז. הוא אהרן ומשה אשר אמר ה׳ להם הוציאו את בני ישראל מארץ מצרים על צבאותם הם המדברים אל פרעה מלך מצרים וגו׳ הוא משה ואהרן. יש מקומות שמקדים אהרן למשה, ויש מקומות שמקדים משה לאהרן לומר לך ששקולים כאחד - רש״י. ויש לבאר שלכן באמירה שבני ישראל יוצאים ממצרים משה העיקר כיון שמשה הוציא את בני ישראל ממצרים, ולכן הקדים את אהרן לפני משה לומר שאהרן שקול כנגד משה בזה, אבל באמירה ששניהם מדברים לפני פרעה, אהרן העיקר דהרי משה אמר לקב״ה שהוא לבד לא יכול לדבר לפני פרעה וענה לו הקב״ה שאהרן אחיך יהיה נביאך והוא יהיה לך לפה, ולכן כיון שלגבי הדיבור עם פרעה אהרן העיקר, לכן הקדים בזה את משה לאהרן לומר שמשה שקול כנגד אהרן בזה. ונמצא ששניהם שקולים בכל. פרפרת משה לרבי משה רובינשטין.

ז יא יב. ויעשו גם הם חרטומי מצרים בלהטיהם כן. וישליכו איש מטהו ויהיו לתנינים. ולהלן פסוק כב במכת דם כתוב ויעשו כן חרטומי מצרים בלטיהם. יש לשים לב לשינויי הלשון, דאילו בהשלכת המטה נאמר **בלהטיהם,** ובמכת דם נאמר **בלטיהם.** וי״ל עפ״מ דאיתא בסנהדרין סז: בלטיהם אלו מעשה שדים. בלהטיהם אלו מעשה כשפים. ויש להבין למה במקל והתנין הם עשו זאת במעשה כשפים, ואילו בדם הם עשו במעשה שדים? וי״ל, אומר הבית הלוי. דאיתא בסנהדרין שם שאין השד שולט בדבר הפחות משעורה, כי יותר משעורה הוא יכול להביא ממקום אחר, נמצא שמעשה השד הוא להביא לכאן משהו ממקום אחר. מאידך כשפים זה אחיזת עיינים, והיינו לעשות כאילו הדבר הנמצא כאן התהפך למשהו אחר. ואיתא שם בגמ׳ שאחיזת עיינים (כשפים) זה דבר שבטל כשמגיע למים, ולכן בהפיכת המטה לתנין הם עשו במעשה כשפים כי זה הספיק להם. אבל מכת דם שהיה על המים לא יכלו לעשותו בכשפים כי מים מבטלים כשפים, לכך הוצרכו לעשותו ע״י שדים.

ז יז. הנה אנכי מכה במטה אשר בידי על המים אשר ביאור ונהפכו לדם. יש להקשות מדוע נכתב אשר בידי, איך יכה במטה אם לא בידו? וכעי״ז יש להקשות להלן בפרשת בשלח יז ה ו ומטך אשר הכית בו את היאור קח בידך, וגם שם קשה איך יקח אם לא בידו, וא״כ המילה ׳בידך׳ היא מיותרת וי״ל, אומר ע״כ רבי שמשון מאוסטרופלי, ששם הוי״ה, כשהוא נכתב כסדר, מורה על רחמים, ובלא״ה הוא מורה על דין. וא״כ כשמשה נדרש להכות את היאור כדי להופכו לדם הוא נצרך לדין, והנה על המטה של משה נכתב שם הוי״ה ובכדי שיעשה דינים היה עליו להפוך את המטה מצד עליון שבו היה כתוב שם הוי״ה לצד תחתון כדי להפוך את שם הוי״ה שלא יהיה כתוב כסדרו וע״כ יהיה דין על היאור ויהפך לדם, ולכן כאן היכה במטה אשר בידו והיינו החלק שתמיד בידו, אתו הוא היכה את היאור בשביל שיהיה על היאור דין ע״י שהמטה הפוך ושם הוי״ה לא יהיה כסדר. אבל בפרשת בשלח, ששם רצה משה שיהיה רחמים ולא דין, כי רצה להכות על הצור להוציא מים לישראל, שם אמר הקב״ה ומטך אשר הכית בו את היאור תקח בידך, היינו שהצד שבו היכה את היאור יקח הפעם ביד כדי שיהיה שם הוי״ה ישר וע״ז יהיה רחמים.

ז יט. נטה ידך על מימי מצרים, ויהיו דם והיה דם בכל ארץ מצרים. צריך להבין את האריכות וכפל הלשון כאן, דהול״ל והיה דם, או ויהיו דם, ולמה נכפל והיה ויהיו? וי״ל דאיתא במדרש שבני ישראל התעשרו ממכת דם, כי הם מכרו מים לשתייה למצרים. והנה ויהי הוא לשון צער, והיה הוא לשון שמחה (מופיע הרבה בחז״ל). וא״כ כוונת הפסוק ויהיו דם, והיינו צער למצרים, והיה דם, והיינו שמחה לישראל שנתעשרו. מספר המאור שבתורה.

ז כז. הנה אנכי נוגף כל גבולך בצפרדעים. ובמדרש: שהיתה מריבה בין מצרים לכוש על הגבול, היכן בדיוק עובר הגבול, וכעת בצפרדע הקב״ה התריע שיתמלא כל הגבול בצפרדעים והנה כשזה קרה הוכר הגבול בין מצרים לכוש לרעת מצרים, ע״כ המדרש. אותו מדרש בדיוק יש גם במכת ארבה שגם שם כתוב **ארבה בגבולך**, וכתוב שם במדרש שזה היה בדיוק על הגבול להוכיח למצרים שהגבול שרבו עליו שייך לי׳כוש׳. ויש להבין למה צריך פעמיים להראות דבר שכבר הוכרע בצפרדע? וי״ל ע״פ ב״ב נו. שיש צמח שקוראים לו חצב, והוא מיוחד מאוד בזה שהשורשים שלו חודרים בדיוק ישר עד למטה ומשמש לסימון גבולות, ובו יהושע סימן את גבולות השבטים ע״כ. והנה אחר מכת צפרדע שמו את ה׳חצב׳ הזה להראות הגבול בין כוש למצרים כפי שהתברר ע״י הצפרדע, כי גדר בלבד לא תועיל שהרי אפשר להזיזה בלילה, משא״כ צמח א״א להוציא ולהשרישו בין לילה. אבל לאחר זמן הגיעה מכת ברד שהשחית את כל הצומח, כולל את החצב שסימן את הגבול, לכן הוצרכו שוב לראות איפה עובר הגבול ואת זה ניתן היה לראות במכת ארבה. ולפי״ז מובן מה שדוד המלך אומר בתהלים שבר ברד עץ גבולם, דהיינו החצב.

ח ב. ותעל הצפרדע. הגמ׳ בסנהדרין סז: מביאה מחלוקת מה בדיוק היה במכת צפרדע. לשיטת רבי עקיבא היתה צפרדע אחת שמילאה את כל מצרים וכמו שרש״י ביאר כאן שהיכו אותה כולם ויצאו ממנה נחילים של צפרדעים, וא״ל ראב״ע עקיבא מה לך אצל הגדה, לך לנגעים ואהלות וצפרדע אחת היתה ששרקה להם והם באו, ע״כ דברי הגמ׳. יש להקשות א. מה הרבותא בדברי ראב״ע, ועוד מה אמר כלך לנגעים ואהלות? בביאור דברי הגמ׳ נאמרו בזה הרבה פירושים אנו נביא את חלקם:

בספר מים יחזקאל הביא לבאר את הדברים כדלהלן: הנה מצינו שנגע אחד שפרח בכל בשרו הוא טהור ויקרא יג יב. ואילו כשבאו עליו כמה נגעים שכיסו את כל בשרו הוא טמא, ומצינו שמכות מצרים נקראים נגעים כדכתיב יא א עוד נגע אחד אביא על פרעה ועל מצרים וא״כ אמר ראב״ע שאם כדברי ר״ע שאחד מתפשט לכל המקומות זה לא מיקרי נגע, ורק אם נאמר שצפרדע אחת הביאה מהרבה מקומות רק אז זה נגע, לכן הוא אמר לר״ע יש סתירה לדבריך מנגעים ואהלות.

בספר גנא דפלפלי הביא לבאר כך: התורה אומרת לנו אדם כי ימות באהל כל אשר באהל יטמא, ובחולין נחלקו רבי עקיבא ורבי ישמעאל בעובר שמת במעי אמו האם מטמא באהל או לא, דלרבי עקיבא מטמא. ובתורת כהנים פרשת תזריע מצינו שדעת רבי עקיבא שאמנם עובר מיקרי אדם וכנ״ל אבל בכ״א עובר שנולד עם נגע טהור, כי כתוב בתורה אדם כי יהיה בעור בשרו ויהיה משמע שנראה ובעובר הוא מוצנע. וזה מה שאמר ראב״ע איך אתה אומר שהצפרדע שעלתה היא היתה מלאה בצפרדעים לפי״ד היה לכתוב ויעל הצפרדעים כי מה שבתוך הבטן ג״כ חשיב, וכמו שמצינו בנגעים ואהלות וכנ״ל, ולכן אומר ראב״ע שצפרדע אחת היתה ששרקה לכולם שיבואו.

עוי״ל אומר רבי נתן גשטטנער ביאור נפלא. הנה מצינו בפסחים נג: שחנניה מישאל ועזריה מסרו נפשם על קידוש השם כי נשאו ק״ו מהצפרדעים שאפי׳ שלא היו חייבים, מסרו נפשם. עי״ש בתוס׳ דהצלם שעשה נבוכדנצר היה אנטרדא לכבוד עצמו ולא לע״ז ולא היו חייבים למסור נפשם על זה, והם מסרו נפשם רק בגלל הק״ו. ובעניין זה האם שרי למסור נפש על שאר מצוות הוא מחלוקת ראשונים. לדעת תוס׳ בע״ז כז אדם רשאי להחמיר ע״ע בכל המצוות למסור הנפש, ולדעת הרמב״ם ה א מיסודי התורה א״א רשאי למסור עצמו למיתה אלא בג׳ עבירות. ולדעת הרמב״ם י״ל שס״ל בביאור דברי הגמ׳ שם ע״פ רשב״א בפסחים שם שפירוש הגמ׳ היא מה ראו חנניה וכו׳ שסמכו על הנס ד״ז למדו מהצפרדעים שסמכו על הקב״ה ולא מתו, אבל ברור שהיו חייבים למסור נפשם כי זה ע״ז ועוד שפרהסיה הווי ואפי׳ במצווה קלה נאמר בזה יהרג ואל יעבור, וי״ל דבזה גופא נחלקו ר״ע וראב״ע, דאם היה זה צפרדע אחת ששרקה לכולם א״כ כל הצפרדעים לא נולדו בדרך נס אלא בדרך הטבע, וע״כ כשמסרו נפשם על קידוש ה׳ יכלו לסמוך על הנס ולבטוח שינצלו כי למה שיקפחו חייהן בשביל המצווה, וזה למדו מהם חנניה וכו׳ כשמסרו נפשם על קדושת שמו, אבל לר״ע שצפרדע אחת הייתה א״כ הצפרדעים יצאו ממנה בדרך נס ונבראו רק לצורך הכאת מצרים, א״כ אין לומר שהצפרעים בטחו בנס שישארו בחיים דמהיכי תיתי כי כל בריאתן היתה רק בשביל עניין זה של הכאת המצרים בלבד, ולפי״ז מהם בלבד למדו חנניה וכו׳ שרשאי למות אפי׳ על מצווה קלה, וזוהי דעת ר״ע שרשאי להחמיר ע״ע למות וכדעת תוס׳ ולראב״ע אינו רשאי וכדעת הרמב״ם. ולפי״ז מובן עוד מקומות שמצינו שר״ע ג״כ מסר נפשו על לימוד התורה בגזירת מלכות הרשעה שלא יעסקו בתורה׳ ובסיפור עם פפוס ברכות סא: וכן בעירובין כא: שר״ע מסר נפשו על נט״י לסעודה כי הכל הוא ר״ע לשיטתו.

ח ח. ויצעק משה אל ה׳ על דבר הצפרדעים. יש להקשות מה הטעם בכל המכות כתוב ויעתר, ואילו בצפרדע כתוב ויצעק? וי״ל אומר השפתי חכמים, כיוון שבצפרדעים היה רעש גדול שהם קרקרו חזק כמבואר בחז״ל (רש״י ז כט), ולכן כדי להשמיע לאוזניו כדין כל תפילה שצריך לכתחילה שישמיע לאזניו (שו״ע או״ח קא) הוצרך לצעוק.

ח יז ומלאו בתי מצרים את הערוב וגם האדמה אשר הם עליה. מה התוספת הזאת ׳וגם האדמה אשר הם עליה׳? אז יש את התירוץ של הגאון שהיתה חיה שהיתה מחוברת בטבורה לארץ וכדי שתוכל להגיע היה צריך להביאה עם האדמה שעליה. עוד תשובה מתרצים, דהנה איתא ב׳סוטה׳ ותצאנה שנים וארבעים דובים מין היער. רב ושמואל: חד אמר נס. וחד אמר נס בתוך נס. ומאן דאמר נס בתוך נס, היינו שלמרות שלא היו שם לא דובים ולא יער, הגיעו גם דובים וגם יער. ומקשינן בגמ׳ ולהוי דובים ולא יער. ומתרצינן משום שהדובים מפחדים ואינם הורגים בלא יער, ופירושו שהחיה הורגת בסביבה הטבעית שלה ואינה הורגת כשהיא לא בסביבתה הטבעית, לכן הקב״ה הביא את היער כדי שיפעלו כמו שצריך. ולפי״ז מובנת כוונת הכתוב אצלנו, שבכדי שפרעה לא יאמר שאינו מפחד מהחיות משום שאינן בסביבתן הטבעית, הקדים משה והודיע לו שהם יבואו גם עם האדמה אשר הם עליה. (וידוע כשהרב אלישיב עבר את הטיפול הרפואי הידוע ע״י מומחה עולמי כאן בשערי צדק, ביקש הגרי״ש שהרופא יביא אתו את כל הצוות וכל הכלים שאיתם הוא עובד בחו״ל, כי כך תהיה לו יותר הרגשה טובה בניתוח וזו השתדלות להצלחה).

שם. הנני משליח בך ובעבדך ובעמך ובבתיך את הערוב וכו׳. יש לדקדק שבשום מכה לא נאמר לשון שילוח רק בזה ׳הנני משליח׳. וי״ל, אומר רבי חיים קניבסקי, הטעם ע״פ מה שאמרו בתענית כב. דחיה רעה אינה סכנה אא״כ היתה משולחת ע״י״ש, ולכך אמר הנני משליח וכו׳ וכשזה יהיה מכה משולחת אז זה סכנה.

ט ג. הנה יד ה׳ הויה במקנך אשר בשדה בסוסים בחמורים בגמלים בבקר ובצאן דבר כבד מאוד. מכת דבר ממבט ראשון היא נראית מכה מאוד קלה, בס״ה הקב״ה השמיד להם את כל הבהמות, וכן משמע לכאורה במדרשים שלא האריכו בזה כ״כ. אלא שההתבוננות בפסוק מראה שהתורה האריכה בזה מעבר לכל מכה שהתורה היתה יכולה לכתוב במקנך לבד שזה כולל את כל בעלי החיים, ולשם מה הוצרכה התורה לפרט. וגם הפסוק מסיים דבר כבד מאוד, משמע שהמכה היתה כבדה, וכן איתא בחז״ל ׳ביד חזקה׳ זה הדבר, משמע שדבר זה המכה הכי חזקה ששם נראה יד ה׳ יותר מהכל, וצ״ע מדוע? וי״ל שכשמתבוננים רואים שהמכה היתה קשה מאוד למצרים, היא פגעה והחריבה וקלקלה את כל אורחות החיים של המצרים וכפי שמבואר בפסוק. דבר ראשון זה פגע בסוסים, שהיו משמשים לרכיבה (ולהמחשת הדבר נתאר לעצמנו מה קורה כשכל כלי הרכב במדינה מפסיקים לנוע ביום אחד). נמשיך הלאה, חמורים. החמורים הם האמצעי לביצוע ההובלות. ביום אחד משתבשת האפשרות להוביל חבילות ומטענים וכל המסחר מושבת. הלאה: גמלים. הגמלים משמשים ככלי תחבורה למרחקים (כמו אניות ומטוסים). הלאה: בקר. הפגיעה בבקר משבשת לא רק את אספקת החלב לשתייה והבשר לאכילה. עם הבקר היו גם חורשים ועושים את שאר עבודות השדה - והנה מגיעה מכת דבר וכל הפעילות במדינה נעצרת, כמו הפסקת חשמל כללית שמשביתה את כל המפעלים. ובנוסף לכל אלו הדבר פוגע גם בצאן. מהצאן היו עושים את החוטים והבגדים וכעת הופסק כל הייצור של הבגדים והחוטים. אכן, ׳ביד חזקה׳ זה הדבר. כי הדבר שיבש למצרים את עמוד השדרה הכלכלי והמחיה שלהם. האיחוד בחידוד.

ט כז. וישלח פרעה. בכל המכות כתוב ׳ויקרא למשה ואהרן׳ חוץ ממכת ברד דכתיב וישלח פרעה. והיינו משום שבכל המכות קרא להם על ידי עבדיו ויד עבד כיד רבו, ולכך כתיב ויקרא, אבל בברד ששום מצרי לא היה יכול לצאת החוצה מוכרח היה לשלוח על ידי ישראל שהיו אצלו, כי להם לא הזיק הברד. **טעד״ק**

ט כט. כצאתי את העיר אפרוש כפי אל ה׳. וברש״י: בתוך העיר לא התפלל כי היתה מלאה בגילולים. וקשה הא משה התפלל במכת כינים (ח ח) ובערוב (ח כו) ושם לא כתוב שיצא מחוץ

לעיר, והא העיר היתה מלאה בגילולים? ויי"ל, אומר ה'חנוכת התורה', שהעבודה זרה של מצרים היתה כבש. (דהא כששחטו את הפסח כעסו עליהם המצרים כי זה היה אלוהי מצרים) וכבש דרכו תמיד לרעות מחוץ לעיר, ולכן בכל המכות לא חשש משה להתפלל בעיר, כי הכבשים, שהם הע"ז של מצרים היו מחוץ לעיר, אבל בברד שכתוב הירא את דבר ה' הניס את מקנהו, וא"כ באותו הזמן של מכת ברד הכניסו המצרים את אלוהיהם לעיר להגין עליהם מהברד, לכן הוצרך משה לצאת מחוץ לעיר.

ט לד. וירא פרעה כי חדל המטר וגו' ויוסף לחטא. יש לעיין למה רק במכת ברד נאמר ויוסף לחטא ולא בצפרדע ובערוב שגם אז פרעה חזר מהבטחתו? ויי"ל שבברד זה המקום היחיד שפרעה אמר ולא תוסיפון לעמוד והיינו שהבטיח **שמיד** הוא ישחרר את עם ישראל, משא"כ בכל המכות הוא אמר שישחרר אך ל"א מתי ויכול לומר אני אשחרר עוד שנה. רבי אייזיק אוזבנד.

י ה. וכסה את עין הארץ ולא יוכל לראות את הארץ ואכל את יתר הפליטה וגו'. קשה למה הוצרך דלא יוכל לראות את הארץ, הרי במכת חושך שבאה אח"כ היה מספיק חושך. וכן קשה מה זה הלשון ולא יוכל לראות, מי לא יוכל לראות. ויי"ל כיוון שהארץ תחשך וממילא הארבה לא יוכל לראותה והוא יחשב כסומא ואיתא בגמ' דסומא אינו שבע, ולכן הוא יאכל את יתר הפליטה. וזה כוונת הפסוק וכסה הארבה את עין הארץ ולא יוכל הארבה לראות את הארץ, ולכן הוא יאכל את יתר הפליטה. כלי יקר.

י. י – יא. ויאמר אלהם יהי כן ה' עמכם כאשר אשלח אתכם ואת טפכם ראו כי רעה נגד פניכם. לא כן לכו נא הגברים. לכאורה אם רעה נגד פניכם מדוע יש בזה סיבה למנוע רק את שילוח הטף, ולא את שילוח הגברים? וגם קשה מה זה 'כי אותה אתם מבקשים' לא את זה הם ביקשו, הם ביקשו גברים וטף. ויש לפרש עפ"מ דאיתא בכתובות יא. דאפשר לגייר קטן, כיוון דזכות הוא לו וזכין לאדם שלא בפניו. ואולם כ"ז בדבר שיש בו גם חובה וגם זכות דאמרינן בוודאי נח"ל צד הזכות, אבל בדבר שהוא רק חובה בוודאי שא"א לחוב את הקטן. והיינו דאמר פרעה, דאת הטף אינו יכול לשלח, כיוון דרעה נגד פניכם והוי כולו חובה, ואין חבין לאדם שלא בפניו. משא"כ אתם הגדולים, אף שהוי רעה בעבורכם, בכ"ז איני יכול למנוע זאת ממכם כי אותה אתם מבקשים. בית הלוי.

י, יד. ויעל הארבה על כל ארץ מצרים וינח בכל גבול מצרים. לכאורה המילים "וינח בכל גבול מצרים" מיותרות שהרי כבר נאמר "ויעל הארבה על כל ארץ מצרים". ונראה דהנה בפסוקים לעיל מבואר שבמכת ארבה היו שני חלקים, א. "וכסה את עין הארץ", ב. "ואכל את יתר הפליטה", ומעתה יש לשאול דהניחא החלק השני היה רק בגבול מצרים ולא התפשט לחוץ, אבל החלק הראשון של "וכסה את עין הארץ" ע"כ השפיע גם על אלו שגרו בארץ חם על גבול מצרים שלא היה להם אור מכיוון מצרים ומדוע צריכים להפסיד, וכן להיפך קשה שנמצא שאלו המצרים שגרו בגבול מצרים הרי היה להם אור מארץ חם, וזה לא הוגן שלחלק מהמצרים היה פחות מכה משאר המצרים. ולכן נראה דהארבה לא היה רק מעל מצרים אלא ירד עד הקרקע והיה כעין כיפה ומטריה, ולפי"ז ניחא הכל דאלו שבארץ חם היה להם אור מסביב ולא ניזוקו כלל, ואלו בארץ מצרים גם אלו שהיו על הגבול היה להם חושך מוחלט, וזה הכוונה "וינח בכל גבול מצרים" שהארבה ירד עד הקרקע עד שנח בגבול מצרים. רבי אליהו דיסקין.

י יט. ויהפוך ה' רוח ים חזק מאוד. מה הטעם שבלקיחת הארבה הוצרך ברוח ים חזק מאוד, בשונה מהגעת הארבה שהגיע ברוח קדים (פסוק יג)? יי"ל שכשהארבה הגיע הוא היה חי וחי נושא את עצמו. משא"כ אח"כ כשהוא נלקח, המצרים שמו אותם לשימורים בתוך חביות ואז הם היו מתים ומת לא נושא עצמו לכך הוצרכו לרוח ים חזקה להוציאם מהשימורים.

יא א. עוד נגע אחד אביא על מצרים אחרי כן ישלח אתכם מזה כשלחו כלה גרש יגרש אתכם מזה. מי שישים לב למהלך הפסוקים בפרק זה יראה שבתחילה הקב"ה מודיע על מכת בכורות, אח"כ בפסוק ב מדבר על שאלת רכושם של מצרים – דבר נא באזני העם וישאלו.. ואח"כ שוב חוזר למכת בכורות, ויש לעיין למה סדר הפסוקים הוא כך. ונראה לבאר ע"פ הגמ' שהמצרים דנו לפני אלכסנדר מוקדון שישיבו להם ישראל את הרכוש שנטלו ממצרים, ואמר להם גביהה בן פסיסא שמגיע להם שכר עבודתם במשך 210 שנים, ע"כ הגמ'. והנה פועל שחוזר בו באמצע היום ידו על התחתונה, משא"כ כשבעה"ב חוזר בו אזי יד הפועל על העליונה, ולכאורה כשיצאו בנ"י ממצרים אחרי 210 שנים ולא אחר 400 שנה אז זה נחשב שעזבו אותם באמצע העבודה, וא"כ דינם היה צריך להיות על התחתונה ולא יקבלו שכר מהמצרים. לכן אמר הקב"ה למשה בפסוק א עוד נגע אחד אביא על מצרים ואח"כ הוא עצמו יגרש אותם וממילא ושאלו איש מעם רעהו, והיינו כיוון שהבעה"ב מגרש באמצע א"כ הוא חייב לשלם להם על הכל וממילא יוכלו לקחת מהם כלי כסף וזהב. ואח"כ התורה מביאה את מכת בכורות. חנוכת התורה.

יא ב. דבר נא באזני העם. יש לדקדק מה טעם כתב באזני העם ולא באזני בני ישראל כמו שכתוב תמיד? יי"ל דאיתא בכמה מקומות שמה שהם לקחו זה היה עבור העבודה שלהם במצרים, וכמבואר ג"כ בסנהדרין צא. בסיפור עם אלכסנדר מוקדון. והנה שבט לוי לא השתעבדו ולא עבדו את המצרים וא"כ לא מגיע להם את המתנות מהמצרים, ולכן כתוב רק דבר נא באזני העם ומבואר בגמ' בחולין קלא. ששבט לוי לא מיקרי עם (לפי אחת השיטות שם בגמ') וכן מבואר בבדב"ר כ כג. ולכן דיבר רק באזני העם. זכרון יעקב. וע"ע בפרשת דרכים ע"ז.

יא ב. דבר נא באזני העם וישאלו איש מעם רעהו. אומר רש"י הזהירם ע"כ כדי שלא יאמר אותו צדיק אברהם ועבדום ועינו אותו קיים בהם, ואחרי כן יצאו ברכוש גדול לא קיים בהם. מקשים העולם האם הקב"ה נתן רק בשביל שלא יאמר אותו צדיק, ומה עם השבועה שנשבע האם זה לא סיבה וטעם בשביל שהקב"ה יתן להם? נאמרו בזה הרבה תירוצים. **א.** שכל ההבטחה של הקב"ה שאחרי כן יצאו ברכוש גדול היא דווקא כשיהיו 400 שנה, וכאן למעשה יצאו אחרי 210 שנים, והקב"ה לא רצה שיאמר אברהם שאולי היה עדיף להישאר עוד 190 שנים כדי לקבל את הכסף. **ב.** הרשב"א בב"ק קיג: אומר שלמ"ד גזל עכו"ם מותר, הא דהוצרכה התורה למעט גוי מהשבת אבידה (דלכאורה זה מיותר שאם לגזלו מותר כ"ש שא"צ להשיב את ממונו)? ותירץ הרשב"א דלמ"ד זה בא המיעוט לומר שאסור להשיב את אבידתו אף כשרוצה הישראל להשיב. והנה מצינו באברהם אבינו שהשיב למלך סדום את אבידתו כדכתיב אם מחוט ועד שרוך נעל ושם וודאי מיקרי שכבר נאבד ממלך סדום, ובכ"א השיב לו סימן דס"ל לאברהם דגזל עכו"ם אסור ולכך שרי להשיב אבידה. וא"כ י"ל שאילו לא ס"ל כאברהם היה אפשר שיקחו את ממונם של המצרים בכח, אלא שלדעתו של אברהם גזל עכו"ם אסור, לכן כדי שלא יאמר אותו צדיק ואחרי כן יצאו ברכוש גדול לא קיים בהם, אז הדרך היחידה ליטול את הכסף היא שישאלו מהם את כליהם ברצון, פרדס יוסף. **ג.** בהגדה של פסח ברכת יוסף מלעלוב תירץ ע"פ ברכות ט. שישראל ויתרו על האחרי כן יצאו ברכוש גדול עי"ש בגמ'. ומובא בנדרים סג: שאדם יכול לוותר על טובתו ולומר הריני כאילו נתקבלתי, וא"כ הקב"ה פטור מלתת להם, וכל מה שהקב"ה נתן זה רק משום שלא יאמר אותו צדיק.

יא ב. דבר נא באזני העם וישאלו איש מאת רעהו ואשה מאת רעותה כלי כסף וכלי זהב. הנה הציווי היה שישאלו כלי כסף וכלי זהב, ולהלן יב לה. כתוב ששאלו כלי כסף וכו' ושמלות, וקשה הרי לא היה ציווי כלל על שמלות? וי"ל דהנה להלן יב לה מבאר רש"י ובני ישראל עשו כדבר משה, אמר רש"י שאמר להם במצרים שישאלו כלי כסף וזהב, וקשה הרי הפסוק עצמו מפרש וישאלו ממצרים כלי כסף וכלי זהב וא"כ מה בא רש"י להוסיף? ועו"ק בפסוק שלנו כתוב דבר נא היינו תפציר בעם ישראל שישאלו כלי כסף, וקשה מה צריך תחנונים מיוחדים שישאלו כלי כסף, ועוד יש להקשות דדרשינן בכל השי"ס כי כשכתוב רעהו הכוונה היא ולא עכו"ם וא"כ איך כאן כתוב וישאלו איש מעם רעהו? וביאר הגר"א שהיו ב' ציווים א. שישאלו איש מעם רעהו היינו שהיהודים ישאלו זה מזה, כי כך גזר הקב"ה שבשביל שאדם יקבל שפע הוא חייב לתת משלו לחבר, ולכך שזאת היתה רק שאלה לזמן היו צריכים להתחנן בעיני העם שישאלו איש מעם רעהו בדווקא והשאלה שם היתה כלי כסף וזהב, אבל לא שמלות שהוא היה לבוש חשוב יותר מהכלי כסף וזהב וכמו שרש"י בפסוק לה' הביא מהמכילתא, והיהודיות הרי לא לבשו בגדי יקרים כי הרי לא שינו לבושם. ומה דשרי לגבות את השמלות מהמצרים אפי' שמבואר שאין גובים מבגדי האשה עבור חוב הבעל וכאן זה הרי היה גביית חוב על כל השיעבוד, י"ל שכל זה בבגדים זולים שבעל מקנה זאת לאישה, ואילו כאן מדובר בבגדים יקרים וזה הבעל לא מקנה לאישתו. ועל דבר זה כתוב פרשת שמות פרק ג פסוק כב ושאלה אשה משכנתה כלי כסף וכלי זהב ושמלות. מהג"ר יחיאל שלזינגר שליט"א

יא ג. ויתן ה' את חן העם בעיני מצרים גם האיש משה גדול מאוד בארץ מצרים בעיני עבדי פרעה. שתי קושיות קשות כאן. א. מדוע הפסוק תיאר את ישראל בתור עם, הרי איתא

שכל מקום שנאמר עם הוא לשון גנאי, (אלשיך וחזקוני ריש בשלח בשם הזוהר) והיה צריך לומר 'חן ישראל'. ב. מה הקשר לכאן גם האיש משה גדול מאוד, מה זה קשור לענין שישראל מצאו חן בעיני מצרים. וי"ל הנה ידועה הגמ' בסנהדרין צא. מגביהה בן פסיסא דביזת מצרים היתה שכר עבודת ישראל על מה שנשתעבדו למצרים. ולפי"ז שבטו של לוי שלא היו בכלל השעבוד, לא היו גם בכלל הביזה, וממילא לא הוצרכו לחן מצרים כי לא שאלו מהם כלים. ובספ"ק דשבועות איתא ש'עם' הקהל הכוונה לכלל ישראל (על הפסוק וכפר את הקודש וגו' ועל כל עם הקהל יכפר אלו ישראל). ואיתא בסוטה יג. בא וראה כמה חביבות מצוות על משה שבשעה שישראל נתעסקו בביזה הוא נתעסק בעצמות יוסף. וקשה ע"ז הא משה לא נשתעבד למצרים כי משה היה משבט לוי ולא ניתן חינו בעיני המצרים, וא"כ מה השבח הגדול שהוא נתעסק בעצמות יוסף, הרי הוא לא היה קשור לביזה. וי"ל שגם האיש משה גדול מאוד בעיני מצרים-היינו שיש לו חן למרות שהוא לא נשתעבד. וכעת הכתוב הוא כמין חומר: ויתן ה' את חן העם-היינו ישראל ולא הלווים, וכן משה היה גדול מאוד בעיני מצרים והוא גם היה ראוי לקבל ביזה, ואפ"ה הוא התעסק בעצמות.

יא ד-ז. ויאמר משה כה אמר ה' כחצות הלילה אני יוצא בארץ מצרים ולכל בנ"י לא יחרץ כלב לשונו. יש לבאר את סמיכות הפסוקים כך: הנה הטעם שכתוב כחצות ולא בחצות כתוב בגמ' ברכות ג: שזה בגלל שמשה לא ידע בדיוק לכוון את שעת חצות, ואומרת שם הגמ' שדוד כן ידע מתי חצות, כי היה לו סימן מהכינור שהיה מנגן בחצות. ונשאלת השאלה הרי גם למשה היה סימן ליידע זמן חצות במדויק שהרי איתא בגמ' שם דג' משמרות יש בלילה ובחצות הלילה כלבים נובחים וא"כ לכאורה הרי גם משה יכול היה לדעת שעת חצות לפי זמן נביחת הכלבים - לכן התורה כותבת כאן שהכלבים לא נבחו וממילא מובן למה משה אמר כחצות ולא בחצות. מהר"י אסאד.

יא ז. ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו וכו' למען תדעון אשר יפלה ה' בין מצרים ובין ישראל. החת"ס מבאר את הפסוק כך: אמרו חז"ל בב"ק ס: אליהו בעיר כלבים משחקים, מלאך המוות בעיר כלבים בוכים, והנה במכת בכורות אמר הקב"ה בפסוק ד כחצות הלילה אני יוצא בארץ מצרים, והיינו אני בעצמי ולא ע"י מלאך ושליח כמ"ש בהגדה של פסח, וא"כ הכלבים לא ינבחו כי אין מלאך המוות בעיר, ואז בגלל שלא יחרץ כלב לשונו תדעו שהקב"ה בעצמו יפלה בין מצרים לישראל.

יב ב. החודש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה. הגאון אומר שמרומזים כאן דיני צום. דבכל השנה לבד מחודש ניסן מותר לצום כל החודש ורק בר"ח אסור, ואילו בחודש ניסן זה הפוך, כל החודש אסור לצום ורק בר"ח מותר (בגלל מות שני בני אהרון, והוא נקרא 'תענית הצדיקים'). וכך מבואר לשון הפסוק: 'החודש הזה', ז"א כל ימי חודש ניסן הם 'ראש חדשים' דהיינו דינם כראשי חדשים של כל השנה שאסור לצום בהם. אבל 'ראשון הוא לכם' ז"א היום הראשון של החודש, כלומר ראש חודש ניסן, דינו שווה 'לחודשי השנה' דהיינו, לשאר ימי חודשי השנה, שמותר לצום בהם.

יב ו. והיה לכם למשמרת עד יד'. וברש"י: ראה הקב"ה שאין בידם מצוות להתעסק בהם כדי שיגאלו, נתן להם שתי מצוות פסח ומילה. למה דווקא את המצוות האלו? י"ל כיוון דשכר מצווה בהאי עלמא ליכא, והטעם כי במצוות עשה אם לא מקיימים אותם בעוה"ז אין עליהן עונש בעוה"ז ולכך אם מקיימים אותן אין להן שכר בעוה"ז. לכן הקב"ה נתן להם דווקא פסח ומילה שהן מצוות עשה שאם לא מקיימים אותן מקבלים עליהם עונש כרת בעולם הזה ולכן הם גם יכולים לקבל עליהן שכר בעוה"ז.

יב יג. והיה הדם לאות על הבתים. בשו"ת הרשב"א מובא ששאל כומר אחד, נאמר בנביא על בית שני גדול יהיה כבוד הבית הזה-האחרון יותר מן הראשון. א"כ איך אתם טוענים שיבנה בית שלישי הרי האחרון כתוב על השני ומשמע שלא יהיה עוד בית אחריו. והשיב לו הרשב"א שאחרון הכוונה היא אחרי, היינו בית אחרי הראשון, וראייתו משמות ד' ח'. והיה אם לא האמינו לקול האות הראשון והאמינו לקול האות האחרון, שראשון היה עם המטה שנהפך לנחש, ואחרון שידו נהייתה מצורעת. והנה הפלא ופלא, מיד לאחמי"כ הקב"ה אומר למשה ואם לא האמינו לשני האותות האלה תהפוך את היאור לדם, חזינן שאפי' שאמר אחרון עדיין יש אחריו עוד משהו. והתיו"ט מצא לזה רמז בפסוק והיה הדם לכם לאות על הבתים דהיינו הדם שהוא אות שבא אחרי שכבר נאמר על הצרעת שהיא האות האחרון, הוא מרמז על בתים ראשון ושני שיש אחריהם עוד.

יב טו. אך ביום הראשון תשביתו וגו', כי כל אוכל חמץ ונכרתה הנפש ההיא מיום הראשון עד יום השביעי. צריך להבין מה זה כי כל, היה צריך לכתוב וכל. וי"ל, אומר רבי נתן אדלר, דאיתא בגמ' מה הטעם שחמץ הוא בשריפה, הא גם כלאי הכרם הם אסורים בהנאה ואינם בשריפה, ומתרצת הגמ' ב' תירוצים. א' שחמץ הוא בכרת. ב' כלאי הכרם אסורים לעולם אז אנשים מתרחקים מזה ולכך לא צריך שריפה. משא"כ חמץ שכל השנה מותר וזה אסור רק 7 ימים בשנה אז יש חשש שמא יבוא לאכול, לכן דינו בשריפה. ולפי"ז הפסוק מאוד יפה: אך ביום הראשון תשביתו-בשריפה, ולמה בשריפה, א. בגלל שכל אוכל חמץ ונכרתה. ב. כי זה מיום הראשון עד יום השביעי.

יב כא. ויקרא משה וגו' ויאמר אליהם משכו וקחו לכם צאן למשפחותיכם ושחטו הפסח. מה הטעם נכפל גם משכו וגם קחו? י"ל, אומר העמק החכמה, דהנה אמרו בפסחים דהנמנה על פסח אחד יכול למשוך ידיו ממנו ולהימנות על פסח אחר עד שישחט הפסח הראשון, אבל אחר השחיטה אינו יכול למשוך ידיו ממנו, וזהו ביאור הכתוב משכו, דהיינו תוכלו למשוך ידיכם מפסח, וקחו לכם צאן והיינו שתוכלו להימנות על צאן אחר, אבל זה רק עד ושחטו הפסח, והיינו עד שעת שחיטה ולא מעבר לכך.

יב כב. ולקחתם אגודת אזוב וטבלתם בדם אשר בסף והגעתם אל המשקוף ואל שתי המזוזות. יש להקשות הלא בציווי של הקב"ה למשה בפסוק יז איתא שהקב"ה אמר שישימו דם על המזוזות (והיינו הצדדים של המשקוף) ואח"כ על המשקוף (דהיינו למעלה), ולמה משה שינה ואמר קודם משקוף ואח"כ מזוזות? ועו"ק מה זה המילה והגעתם על המשקוף, היה לו לומר ושמתם או וזרקתם על המשקוף ומה זה והגעתם? וי"ל ע"פ תרגום יונתן (יט ד) על הפסוק 'ואשא אתכם על כנפי נשרים' אומר רבי יונתן בן עוזיאל שהקב"ה בידי' ניסן הביא את בני ישראל למקום המקדש בירושלים להקריב קרבן פסח, ואח"כ הוא החזירם לדירתם במצרים, וא"כ זה כוונת הפסוק, הקב"ה ציווה קודם מזוזות ואח"כ משקוף כי אין מעבירין על המצוות ובשעת הציווי זה היה המקום הראשון שבא לידם, אבל כשבאה לידם המצווה בשעת מעשה הם חזרו ממצרים על העננים, והם הגיעו עם האגודת אזוב שטבלו בדם בארץ ישראל ששם הקריבו את קרבן פסח וההגעה שלהם היתה מלמעלה למטה, וכעת המקום הראשון שהזדמן לידם הוא המשקוף ורק אח"כ המזוזות לכן משה אמר שישימו קודם על המשקוף כי אין מעבירין על המצוות. ולכן גם אמר משה והגעתם כי הגיעו מירושלים. רבי נתן גשטטנר.

יב כג. ולא יתן המשחית לבא אל בתיכם לנגף. רבים נתקשו כאן הרי לעיל בפסוק יב כתוב שהקב"ה אמר לעם ישראל ועברתי בארץ מצרים, ובהגדה של פסח אומרים שהקב"ה בכבודו יעבור בית בית ויהרוג את הבכורות, ויעשה בעצמו, לא ע"י מלאך ולא ע"י שליח. א"כ למה נאמר כאן ולא יתן המשחית. שמשמעותו שהמשחית הוא זה שיעבור בין הבתים? וי"ל, אומר הרע"א, שהיו ב' סוגי בכורות, היה בכור מאמא שזה בכור ידוע, את הבכורות האלו המשחית הרג, ומאידך היו בכורות מאבא שזה א"א לדעת ורק הקב"ה יכול לדעת, ואת הבכורות מאבא הקב"ה הרג. ובאמת במדרש מסופר שכשהמצרים ראו שמתו להם עוד ילדים הם הבינו שנשותיהם בגדו בהם והם קמו עליהם והרגום. **עוד תשובה** אומר הבן איש חי, שהיו הרבה שהחביאו את ילדיהם בבתי היהודים ולשם לא היה רשות למשחית להיכנס, ולכך שם הקב"ה בכבודו ובעצמו נכנס והרג, וזה כוונת הפסוק, הקב"ה הרג בבתי היהודים את המצרים שהתחבאו שם, ואילו בבתי המצרים המשחית הרג.

יב כט. וה' הכה כל בכור בארץ מצרים. הנה במעריב אנחנו אומרים כל יום כך: המכה בעברתו כל בכורי מצרים, ואח"כ ויוצא את

עמו ישראל מתוכם לחירות עולם. ואכן כך היה סדר הדברים, קודם הקב״ה הכה את הבכורות אח״כ הוציא את בנ״י ממצרים. והנה בבוקר אנחנו אומרים הפוך, קודם ממצרים גאלתנו, ורק אח״כ כל בכוריהם הרגת, והרי לא כך היה הסדר, אלא קודם הריגת הבכורות ורק אח״כ הגאולה. ויי״ל דהנה יש להקשות למה בלילה אומרים לשון ה׳מכה׳ ואילו בבוקר ׳הרגת׳. ויי״ל דבמסכת שמחות איתא שם בהקדמה אמר רבי יוחנן הקב״ה בלילה כלל לא הרג את הבכורות אלא רק הכה בהם עד שיהיו גוססים כדי שיראו במפלתם שבני ישראל יוצאים ממצרים, ורק אחרי שבני ישראל יצאו המשחית הרג אותם. וכעת מובן כל הפסוק הנה בלילה הקב״ה הכה ואח״כ הוציא ובבוקר אחרי שהקב״ה שילח את בנ״י נהרגו הבכורות כי הסדר היה הכאה, גאולה, הריגה. ויובן גם איך הקב״ה הרג בעצמו את הבכורות הרי הקב״ה כהן הוא, ויי״ל שהוא לא הרג אלא רק הכה.

שם. איתא בחז״ל שהגדול בבית מת בדיוק בחצות. והנה אם היו למישהו 3 ילדים והם ישנו לפי הגיל ב-3 מיטות רחוקות זו מזו אפילו מעט. אז ברגע שהראשון מת, השני נהיה גדול הבית ואצל השני עדיין לא היה חצות ברגע שהראשון מת. לדוגמא כמו שבין ב״ב לירושלים יש הפרש דק בזמן חצות בשל המרחק, כך באלפית שנייה יש גם הבדל בין מיטה למיטה. א״כ אחרי מיתת הבן הגדול בחצות, באלפיות שנייה אחרי זה מגיע חצות לבן הסמוך לו וכן הלאה לכל הבנים הנמצאים במרחק מה זה מזה, כל אחד נהיה גדול באלפית שנייה מהאחים שחצות לא הגיע עדיין אליהם, אם כך יוצא לכאורה שהיו משפחות שכל הילדים שלהם מתו בזה אחר זה. מרן הגרמי״ל היה רגיל להביא את הווארט הזה והביא גם את הדחייה לזה ששמע מפי נכדו הגאון הנודע רבי משה דוד שליט״א מרי״ מ בימי״ד עליון. שבהקדמה למסכת שמחות כתוב שהקב״ה בלילה לא הרג את הבכורות אלא רק הכה אותם והם היו גוססים, א״כ השני לא נקרא גדול הבית, כי הראשון עדיין חי. והגרמי״ל מאוד קילס דבר זה.

יב לד. וישא העם את בצקו טרם יחמץ ומשארותם צרורות בשמלותם על שכמם ובני ישראל עשו כדבר משה וישאלו ממצרים כלי כסף וכלי זהב. יש להבין את סדר הפסוק שבתחילה כתב שנשאו את המשאות על שכמם ורק אח״כ כתב שקיימו בנ״י את דבר משה ושאלו כלי כסף וכלי זהב מהמצרים, והרי הסדר היה הפוך קודם שאלו מהמצרים ואח״כ לקחו על שכמם? ויי״ל דהנה פסח מצרים חימוצו נוהג יום אחד וא״כ כל הבצק שנשאו היה לצורך אותו היום, והנה אותו היום היה טו בניסן שאסור במלאכה, ואף שהוצאה שרי אבל רק אם זה לצורך יו״ט וא״כ כל הנשיאה של הכלי כסף שהוא לא לצורך יו״ט יהיה אסור להם, אבל על החמורים הם יכלו להניח כי קיי״ל (רמ״א רמו ג) שאין שביתה בבהמה נוהגת ביו״ט, אבל את הבצק והמשארות יכלו לשאת על כתפיהם ביו״ט כי הוא צורך יו״ט. ולפי״ז הפסוק מתפרש כך, דבר ראשון הפסוק בא לומר מדוע נשאו רק הבצק והמשארות על כתפם ולא הניחוהו על החמורים, מפני שעל החמורים הניחו את הכלי כסף והכלי זהב שלא יכלו לשאת בידיים מפני שהוא לא לצורך יו״ט, ואחר שכתב מה נשאו על כתפם הוסיף שזה בגלל שעשו כדבר משה ששאלו כסף וזהב ואותם הניחו על החמורים. בניין שלמה.

יב מו. לא תוציא מן הבשר חוצה ועצם לא תשברו בו. הטעם שהוצאה נאמרה בלשון יחיד ואילו שבירה בלשון רבים. יי״ל שהוא רמז לגמ׳ שאין מוציא אחר מוציא - היינו שחיוב הוצאה הוא רק ביחיד. אבל יש שובר אחר שובר - וממילא החיוב על שבירה יכול להיות גם ברבים. כ״ה במהר״ם חגיז .

פרק יב. בעניני קרבן פסח. הגמ׳ בפסחים ג: מספרת על גוי שרצה לעלות לירושלים כדי להקריב קרבן פסח ורבי יהודה בן בתירא שלחו לירושלים ואמר לו שיבקש מהאליה, כי האליה הולך לגבוה, ואם יבקש יתפסוהו שהוא גוי, וכך הוא נתפס על חם, והרגוהו. ושלחו לריב״ב, אתה יושב בנציבין ומצודתך פרוסה על ירושלים, היינו שהוא לא עלה לירושלים אלא הוא שמע שהגוי רוצה לעלות הוא עשה לו תרגיל כדי שיתפסו אותו בירושלים, וכך הוה. והקשו שם בתוס׳ מדוע באמת ריב״ב לא עלה בעצמו לירושלים הרי יש חובה לעלות לרגל. וביארו משום שלא היתה לו קרקע, ודין עליה לרגל הוא רק למי שיש לו קרקע בארץ ישראל. והקשה ע״כ הגר״א הא איתא בתוס׳ ב״ב מד: שאין לך אדם מישראל שאין לו קרקע בארץ ישראל, כי השבטים קיבלו נחלה והורישו לבניהם ולכ״א יש קרקע כ״ש, ואיך יתכן שליב״ב לא היה קרקע בארי״. ותירץ הגר״א דהנה הגמ׳ אומרת בסנהדרין צב: בעניין העצמות אשר החיה יחזקאל שראה בדרך לעלייתו לארץ שאלו היו עצמות בני אפרים שמיהרו את הקץ ויצאו ממצרים בגלל שחישבו לא נכון את הקץ ועלו קודם הזמן ונהרגו במדבר ע״י אנשי גת, עד שהגיע יחזקאל והחיה אותם. ושואלת שם הגמ׳ האם נשאו נשים והולידו בנים ובנות וכו׳. מיד עמד ר׳ יהודה בן בתירא ואמר אני מבני בניהם וכו׳. ולפי״ז הכל מובן, כי הרי לבני אפרים שיצאו קודם הזמן לא היה להם חלק ונחלה בארי״ שהרי לא נחשבו כיוצאי מצרים לגבי ירושת הארץ וממילא לא קיבלו כשנחלקה הארץ לשבטים, וריב״ב הוא מבני בניהם א״כ לריב״ב לא היתה קרקע בארי״ ולכך הוא לא חייב בעלייה לרגל.

יג י. ושמרת את החוקה הזאת למועדה מימים ימימה. אומר רש״י משנה לשנה. מה כוונת הדברים? יי״ל, אומר הפנים יפות ע״פ מה שכתב הארי״ והובא בבאר היטב או״ח תמז א, שהנשמר מחמץ בפסח יועיל לנפשו כל השנה להישמר מהחטא. הרי שגדולה מצווה זו כי בשאר מצוות אמרו חז״ל סוטה כא. שרק בשעה שעוסק בה ניצול מהחטא, ואילו כאן כל השנה ניצול, וזה מה שנאמר ושמרת את החוקה הזאת והיינו חוק החמץ והוא ישמור עליך מימים ימימה והיינו משנה לשנה.

יד ה. ויהפך לבב פרעה.. ויאמרו מה זאת עשינו כי שלחנו את ישראל מעבדנו. אומר רש״י נהפכו לרדוף אחריהם בשביל ממונם שהשאילום. ויש לעיין היכן נרמז כאן בפסוק כדבר הזה? ויי״ל דמצינו בסנהדרין צא, כשתבעו המצרים את ישראל על כל כלי הכסף שהשאילום אמר להם גביהא בן פסיסא תנו לנו שכר עבודה של 60 ריבוא וכו׳. והנה יש להקשות על טענתו, הא פועל שיצא באמצע זמן שכירותו רבו פטור לגמרי מלשלם לו, וא״כ גם כאן כיוון שיצאו ישראל קודם הזמן פטורים מלתת להם שכר עבודה, ויי״ל דהנה כאן אילו היו יוצאים מעצמם היו פטורים אבל כאן פרעה אמר להם קומו צאו מתוך עמי ובדין הוא שיטלו שכרם, וזה כלול בדברי פרעה מה זאת עשינו כי שלחנו את ישראל שהוא בעצמו שילחם, וא״כ הפסדנו את כספנו. ויתפרשו ג״כ הפסוקים בתהילים קה ויוציאם בכסף וזהב ואין בשבטיו כושל שמח מצרים בצאתם, וזו כוונת הפסוק: ויוציאם בכסף וזהב ונשאלת השאלה למה לא החזירום, ע״ז התשובה ואין בשבטיו כושל והיינו שלא נכשלו. למה? כי שמח מצרים בצאתם, כי מצרים שחררום מרצונם בשמחה. דברי מהרי״א.

יד כא. וישם את הים לחרבה ויבקעו המים. איתא במדרש: הים ראה וינס מה ראה? ארונו של יוסף ראה. ז״א שהים לא רצה להיבקע וכשראה את ארונו של יוסף הוא נבקע. ולמה? יי״ל דהנה איתא בחז״ל ביקש יעקב לישב בשלווה קפץ עליו רוגזו של יוסף. וביאורו: דהנה איתא בתורה ועבדום ועינו אותם 400 שנה, ובסוף עבדו רק 210. יש ע״כ בחז״ל 2 תשובות. א. שחישוב שנות העבדות התחיל משנולד יצחק וא״כ עברו 400 שנה. ב. קושי השיעבוד השלים את הגזירה, היינו שבאיכות עבדו 400 שנה אפי׳ שבכמות היו רק 210. והנה יש קושייה בחז״ל איך נענש יוסף הרי הוא היה פחות מבן כ׳ שנים ואינו בר עונשין. ותירצו ע״פ התרגום וישב לז׳ ג׳ שיוסף היה בן זקונים-היינו חכם. לכך נענש אפי׳ שהיה פחות מ-20 משום שבאיכות הוא היה נחשב כבן 20. כעת הפסוקים מוסברים יפה. ביקש יעקב לישב בשלווה-משום שס״ל שהולכים בתר איכות וא״כ הוא לא צריך להיות בגלות כעת, אלא מספיקה הגלות שיהיו 210 שנה במצרים שהם נחשבים כמו גלות של 400 שנה, דבאיכות ה-210 האלו הם 400. מיד קפץ עליו רוגזו של יוסף, כי אם מחשבים לפי הכמות בלי להתייחס לאיכות אז יוסף לא אמור להיענש כי הוא מתחת גיל 20, אבל מכיוון שיעקב ביקש לישב בשלווה סימן שסבר שאזלינן בתר האיכות, א״כ באיכות יוסף כבר בן 20, ולכן מיד קפץ עליו רוגזו של יוסף. וזה מה שהיה גם עם הים. הים לא רצה להיבקע כי הוא אמר שעדיין לא עברו 400 שנה, וכשראה ארונו של יוסף אמר: אם יוסף נענש אפי׳ שלא היה בן 20 סימן שמסתכלים על איכות, וא״כ מכיוון

שבאיכות 210 הם כ-400 שנות עבדות, לכן צריך להיבקע.

יד כא. ויבקעו המים. איתא בסוטה ב. קשה זיווגו של אדם כקריעת ים סוף, וביאר שם המהר"ל שכשם שקשה לקחת ים ולחצות אותו לשניים כך קשה לעשות משניים אחד. ויש להעיר דל"ד כי בים זה לחצות לשניים וזה באמת קשה ואילו בזיווג הוא להפך לחבר שניים והוא קל ול"ד. וי"ל, אומר רבי דב דיסקין, הנה אם אדם ייקח הרבה אגוזים ויעשה מהם ערימה, מיד כשיעזוב את היד הכל יפול, ולמה, כי זה לא מחובר ורק דבר מחובר מחזיק יחד. ואותה הבעייה יש בלחצות את הים לשניים, כיוון שהטיפות לא מחוברות יחד אז ברגע שתנסה לחלק מיד הכל יפול, כי הבעיה היא בחיבור שזה לא מחובר ולכך זה נופל, וא"כ בנס של קריעת ים סוף ה' עשה שהטיפות יהיו מחוברות וע"כ הם נהיו מכל צד גוש אחד ע"י החיבור שלהם וזה הנס הגדול של קריעת ים סוף, והוא להדייה כנס הזיווג שמחברים שני אנשים ביחד.

שם. חז"ל מזכירים ג' מקומות שהמים נבקעו. הראשון הוא בקריעת ים סוף. המקום השני הוא בסוכה מד שרבי נחוניה הלך לעבר את השנה, והים נקרע לפניו. והמקום השלישי הוא עם רבי פנחס בן יאיר שהלך לפדיון שבויים ויחד עמו היה יהודי שהביא חיטים לכבוד פסח, והנהר נבקע לפניהם. ואומר האוה"ח שקריעת ים סוף הוא החידוש הגדול משום שזה בפעם הראשונה, אבל מה שהיה אח"כ הוא פחות נס כי זה כבר קרה בעבר (ויש ע"ז אפי' משלים יפים). לענייננו, אומר המהרש"א (מהדו"ב חולין ז.), שכל העניינים האלו מרומזים בתהילים סו פסוק ו. הפך ים ליבשה בנהר יעברו ברגל שם נשמחה בו. היינו הפך ים ליבשה הוא קריעת ים סוף. בנהר יעברו ברגל הוא עם רבי נחוניה. שם נשמחה בו זה שהלכו להביא חיטים לשמחת הפסח.

יד כב. ויבאו בני ישראל בתוך הים ביבשה. כאן נאמר בתוך הים ביבשה ואילו להלן יד כט. כתוב ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים. ויש ליישב שבתחילה נחשון ואנשיו קפצו למים שעדיין היה מלא בים ולכן זה נקרא בתוך הים ורק אח"כ ביבשה, ואילו בהמשך שכבר יבשו המים ורק אז נכנסו כולם אז ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים. **ולפי"ז יובנו** דברי הבעל הטורים הנה בפסוק כט כתוב והמים להם חמה בלי ו', ומדייק הבעה"ט שהטעם דהוא בלי וו כי הקב"ה התמלא חימה על פסל מיכה שעבר איתם את הים, ויש להקשות הרי כבר לעיל בפסוק כב כתוב והמים להם חומה עם וו ולמה לא כתוב שם כבר בלי וו, ולנ"ל י"ל שהפסוק הקודם עוסק בתחילת כניסתם של בנ"י שהיו בלי פסל מיכה, והפסוק השני מדבר בסוף הכניסה של בנ"י שעברו עם הפסל, כי הלא שבט דן לקחו את פסל מיכה והם היו מאספים לכל המחנות, היינו בסוף המחנות, כמו שכתוב הלכו ביבשה בתוך הים היינו כשהיו כבר ביבשה והיינו בסוף כדלעיל, ואז המים להם חימה, אבל בפסוק הראשון עדיין לא התמלא חימה, כי כתוב שם בתוך הים ביבשה דהיינו הראשונים. שילוב של הגאון והכלי יקר.

טו א. אז ישיר משה. במגילה י: בקשו מלאכי השרת לומר שירה, אמר הקב"ה מעשה ידי טובעים בים ואתם אומרים שירה? ותמוה, הלא באבוד רשעים רינה, וישראל מאוד נשתבחו ע"כ שאמרו שירה, אז למה המלאכים לא יכלו לומר שירה? וי"ל ע"פ הסיפור בגמ'. שסנחריב בא עם חייליו להילחם בישראל וכשהם היו למרגלות ירושלים מתו כל ה-250,000 אנשי הצבא של סנחריב, ואומרת הגמ' שהם מתו מזה שהם שמעו את שירת המלאכים ומרוב רגש מתים מזה, ע"כ. וא"כ י"ל שאותו הדבר היה במצרים שרצו מלאכי השרת לומר שירה כדי להרוג את המצרים ע"י שירתם, אמר להם הקב"ה הרי אני הורג בדרך של מידה כנגד מידה, וכמו שמבואר ברש"י לאורך אז ישיר, הם הטביעו את הילדים שלי ביאור - והיינו דאמר מעשי ידי טובעים בים, ואתם אומרים שירה, - היינו שאתם רוצים להרגם ע"י שירה? הרי זה אינו מידה כנגד מידה. (מופיע בשם הרבה גדולים ואני לא נכנס למחלוקת).

טו א. אז ישיר משה. הנה יש בתורה 4 סוגי שירות, 1. שיר השירים, כתוב עליו כל הכתובים קודש, שיר השירים קודש קדשים, סגולות מופלאות כתובות על שיר השירים, 2. אז ישיר, כתוב בחז"ל, שכל האומרו בשמחה נמחלים לו כל עוונותיו. 3. שירת דוד, ושירת דבורה, שזה כתוב בצורה של שירה, דהיינו אריח ע"ג לבינה, 4. אז ישיר משה עלי באר ענו לה. עלי באר, אין לו יחס בכלל אפי' לא אריח ע"ג לבינה. ויש להבין לפי מה נמדדת ה'שירה'. **וי"ל** ששיר נמדד באיזה קושי נמצאים כששרים אותו, דהיינו אם למשל לאדם נפטרו לו כל ילדיו ל"ע, והנה הוא חוזר מלוויית הילד האחרון, הוא מגלה שאשתו נוטה למות, והוא שר ומודה לה' ע"מ שקיבל עד עתה, זאת דרגת הפסגה למעלת השירה, וזה גם שיר השירים, המתאר את הגלות שעם ישראל עובר, ומתוך הגלות בוקעת השירה - זאת דרגת הפסגה. דרגה פחותה מזה, זה אז ישיר. כמו אדם שנפטרו לו כמה ילדים, וכמה הבריאו ממחלתם, והוא שר. זה גדול, אבל פחות קצת מהנ"ל, זה כמו אז ישיר שכתוב וחמושים עלו בנ"י ממצרים, דהיינו ששמונים אחוז נשארו במצרים, ואע"פ כן הם שרו... דרגה מתחת, היא אדם שילדו חלה וניצל, זה גם גדול, אבל פחות... זה כמו דוד ודבורה, היתה להם צרה וניצלו. דרגה הכי פחותה, אדם שהיה בצרה, וכלל לא ידע מהצרה, והוא שר אח"כ, זה לא חכמה לשיר, כיון שמעולם לא היה בצער, זה שירת הבאר, לפתע כשהם ראו נחל של דם הם הבינו שניצלו מסכנה שלא הייתה ידועה להם כלל... מעניין לעניין באותו עניין, כתוב כל שבים טהור חוץ מכלב הים, ולמה כי לפעמים כשרודפים אחריו הוא יוצא מהמים. ונשאלת השאלה האם בגלל שפעם ב 100 שנה הוא יוצא, הוא כבר לא נקרא חית הים, אתמהה. התשובה היא, כן, השם 'חית הים' לא ניתן אלא למי שגם בשעת קושי נמצא בים ולא למי שיוצא מן הים כשיש לו סיבה לצאת. אותו הדבר, הגמ' מספרת שנבוכדנצר רצה לשיר לקב"ה יותר מדוד המלך, בא מלאך וסתרו על פיו. וקשה, למה? למה לא נתן לו להתבטאות? התשובה היא שהוא מלך על כל העולם, וכשאתה נמצא במצב כל כך טוב לא חכמה לשיר, נראה אותך שר כשכואב לך, לכן נתן לו סתירה, והוא כבר לא שר. ומשל לאדם שלומד רק כשיש מזגן, גמ' מעניינת, כוס קולה, סיגריה, ומקבל ע"ז כסף, זה לא חידוש, החידוש הוא, שלומד כשקשה לו, אין לו מזגן, הוא עייף, הוא צמא, אין לו חשק, יש פוליטיקה מעניינת, בין הזמנים כעת, זה הסימן שהוא באמת בן תורה, וה"ה בשאר מצוות כמו להעביר על המידות כשקשה.

טו כא. ותען להם מרים אשירה לה' כי גאה גאה סוס ורכבו רמה בים. הלשון ותען קשה קצת, דהא מה הם שאלו ומה היא ענתה. ועוד למה היא בדיוק בחרה את הפסוק הזה: סוס ורכבו רמה בים. וי"ל שמרים אמרה לנשים בואו גם אנו נשיר לקב"ה, א"ל הנשים לא ראוי שנשיר כי מטרת היציאה ממצרים היא קבלת התורה ומה זה קשור אלינו. ענתה להם מרים הנה כתוב בפסוק סוס ורוכבו רמה בים, וק"ק למה הסוסים נענשו הרי הם לא עשו כלום, רק המצרים רכבו עליהם? אלא י"ל, אמרה מרים, שמי שמסייע כאילו הוא עושה, וכיוון שהסוסים סייעו כאילו הם עשו ג"כ ולכן נענשו. אותו דבר, השיבה להן מרים, אתן הנשים בסיוע שלכן לבעלים ללמוד זה כאילו אתן ג"כ לומדות. וע"כ מובן מה זה ותען, וגם מה שהביאה את הפסוק סוס. ולפי"ז אומר האומר, מובן גם הפסוק בשיר השירים - לסוסתי ברכבי פרעה דמיתיך רעיתי. **והביאו** לי בשם הרב אלישיב דלהכי ותיקח מרים את התוף כי תוף זה לא כלי נגינה אלא רק ליווי וה"ה הכא דנשים רק מלוות. ולכן גם הגרי"ש אלישיב אסר בירושלים כלי נגינה אחד כאורגן וכדומה כי זה כלי נגינה, ושונה מתוף שהוא רק ליווי. **עוד הביאו לי** שפעם הגיעה להרב זילברשטיין אישה בוכה, וטענה שבעלה קורא לה סוסה, הרגיע אותה הגרי"ז שכוונת הבעל לסוסתי ברכבי פרעה דמיתיך רעיתי, והוא משום שהוא מכבדך.

הים ראה וינוס הירדן יסוב לאחור. יש להקשות מדוע על הים כתוב ראה וינוס. היינו בלשון עבר ואילו הירדן כתוב בלשון עתיד 'יסוב לאחור'. וי"ל, אומר רבי עובדיה יוסף, שכתוב בחז"ל: הים ראה וינוס. מה ראה? ברייתא דרבי ישמעאל ראה. ובבריתא דרבי ישמעאל מובאת הדרשה של ק"ו, כלומר, הים ראה שהירדן ייבקע בשביל יהושע ונשא הים ק"ו: ומה בשביל יהושע נבקע הירדן, בשביל משה לא כ"ש. וזהו הים ראה בריתא דרבי ישמעאל ונשא ק"ו אם הירדן יסוב, ק"ו שאני צריכה לנוס. ולכך הים נס כעת, בגלל הק"ו מהירדן שיסוב בעתיד.

מאמרי מוסר וסיפורים על ענייני יציאת מצרים

כל אדם והחבילה שלו

רבינו תם בספר הישר כותב שעולם הזה הוא נווה התלאות וידועים דברי החפץ חיים שלכל אחד יש את החבילה שלו, והצרות הם צרת רבים, אין משהו בלי צער, ואף אחד לא היה מסכים להחליף עם חברו. מישהו שלח לי ראיה לעניין הזה. הנה איתא בחז״ל שבגזירת כל הבן הילוד כולם גירשו את נשותיהם בראשות גדול הדור עמרם. והנה לאחר זמן בעצת מרים, עמרם וכולם החזירו את נשותיהם. ולכאורה קשה למה כולם החזירו את נשותיהם, הרי סביר להניח שהיו ביניהם גם כאלו שלא חיו כ״כ באושר וא״כ מדוע אלו לא העדיפו לשאת אשה אחרת? הרי אם כל היום אתה בוכה שקשה לך, והיא לא בסדר וכו׳ ואכמ״ל. אלא י״ל שכל אחד רוצה את הפקאלה שלו. ומי שחי באמונה ובטחון שהכל טוב לו הוא לא מרגיש שום צער, והדברים ידועים, וכבר הבאנו ע״ז הרבה סיפורים.

אין עצה ואין תבונה כנגד ה׳.

הנה איתא בסוטה דף יב׳. שהטעם שפרעה גזר כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו הוא משום שראו חרטומיו שהולך להיוולד מושיען של ישראל. ובמים הוא לוקה, לכן גזר שיזרקו את כולם ליאור. ז״א שכל הזריקה ליאור היתה להיפטר ממשה, והנה מזה גופא נושע משה, כי ע״י הזריקה ליאור מצאה אותו בתיה, ולא עוד אלא היא גידלה אותו בבית של פרעה, שאותו הוא מחפש. למדנו מכאן, אומר הסטיפלער ב׳ברכת פרץ׳, שכל מעשה אנוש ותחבולותיו לא יועילו להזיז אפילו זיז ממה שנגזר. ולא עוד אלא שהפעולות שעושה כדי להפטר ממה שנגזר עליו, הן אלו שיביאו עליו את מה שנגזר עליו. זולת ע״י תפילה שיכולה לשנות ממה שנגזר עליו בר״ה. אותו דבר מצינו אצל יוסף שאחיו השליכוהו לבור ואמרו נראה מה יהיו חלומותיו ובסוף מתוך מצב זה הם מכרוהו למצרים והם גרמו שהוא יהיה מלך והם יצטרכו להשתחוות לו. **אותו הדבר** בסיפור של השיעבוד במצרים, הנה בנ״י היו באותו התקופה במעמד מאוד חשוב במצרים והם היו גיבורים עם הרבה כח ושלטו בכל המדינה שלטון עצום, ואיך המצרים הצליחו להשתעבד בהם ולהפוך אותם לעבדים, איך עם ישראל לא התקומם ומרד בהם בכוחו הגדול? רואים מכאן ג״כ יסוד חשוב בהנהגת ה׳ בעולם, שמה שנגזר א״א לעצור ולמנוע אפי׳ שבדרך הטבע זה לא נראה מציאותי וא״א לעצור גזירות שמים, וברור שכשאדם עושה רצון ה׳ בדרכיו הוא לא יכול להינזק כלל ע״ז, אבל כשאדם עושה כל מיני פעולות שהם נגד רצון ה׳ כגון שהוא חפץ להצליח באיזה עיסקה והוא חושב שאם הוא ירמה קצת או יצא קודם סיום התפילה או יוותר על לימודו הוא יצליח, אז צריך לזכור עניין זה שאין ס״ד כלל כשעושה נגד רצונו, ורק כשעושה רצון ה׳ מובטח לו שיצליח. **חז״ל מספרים** לנו ששלמה המלך ראה את מלאך המוות עצוב, שאלו שלמה למה אתה עצוב, ענה המלאך כי אני צריך לקחת את נשמותיהם של שני עבדיך ואני לא יכול. מיד הלך שלמה ושלחם לארץ לוז ששם לא מתים. למחרת ראה שלמה את מלאך המוות שמח, שאלו שלמה למה אתה שמח? ענהו מלאך המוות, כי שלחוני להרגם בפתח העיר לוז, ואתמול הם הגיעו לשם. שלמה אמר אני רציתי להצילם, ואני שלחתי אותם למיתתם. **כן מצינו בגמ׳** את הסיפור על יוסף מוקיר שבת שמשמים נגזר שכל רכושו של שכנו הגוי יעבור אל יוסף, והשכן נודע לו עניין זה בחלום והא החליט לעשות הכל שזה לא יהיה, ולאחר שמכר כל רכושו קנה יהלום ושם בכובעו שלסוף עף לנהר ויוסף זכה בו לאחר שהדג בלע את היהלום, והכל בזכות התרגיל של הגוי. **כעי״ז מובא** ג״כ בעבודה זרה י׃ ובתוס׳ ד״ה א״ל שם. שפעם גזרה המלכות שלא למול את ילדי ישראל, וכשנולד רבינו הקדוש אמר אביו רבי שמעון בן גמליאל הנה הקב״ה ציווה עלינו למול את בנינו כיצד נקיים מצוות בשר ודם מול גזירת הקב״ה קם ומל את בנו, כשהגיע הדבר לאזני שר העיר קרא לרשב״ג ושאלו מדוע עבר על גזירת המלך ויען ויאמר כך ציווני בוראי, א״ל השר מפני כבודך איני חורץ את דינך אך אשלחך למלך לראות מה יעשו בדינך. שלחו למלך, והנה בדרך הגיעו למלון שבו שהו משפחת המלך והנה בראות אשת רשב״ג את אשת המלך שפכה לפניה את ליבה באומרה שחפצים להרגנו בגלל שקיימנו מצוות בוראינו, כששמעה אשת המלך את הדברים אמרה יש לי תינוק בדיוק באותו גיל קחי אותו ובואי אל המלך עם התינוק שלי שהוא בעצם בן המלך ותכנסי לפני המלך, כשנכנסה לפני המלך בדק המלך את התינוק והנה הוא רואה שהוא אינו מהול, מיד הורה המלך להרוג את שר העיר שהביא לפניו ילד לא מהול. במאורע זה נכחו אנשים חשובים לפני המלך ואמרו מעידים אנו שבנה היה מהול ונעשה לה נס, המלך בראותו את גודל הנס מיד ביטל את הגזירה ושלח לשלום את רבינו הקדוש ואמו, כשחזרה האם לאשת המלך להחליף חזרה התינוקות אמרה לאשת המלך בזכות זה יהיה בנך ובני יחד לעולם הבא, ואכן לימים גדל בן המלך ונהיה למלך אנטונינוס ולימים הוא התגייר ושימש את רבי ונחל עוה״ז ועוה״ב. חזינן כשהקב״ה רוצה אז ע״י בן המלך אפשר להינצל והמלך לא הבחין כלל שהוא בנו.

אני מכיר אדם שהציעו לו שידוך טוב אך הוא הוריד את זה בגלל שלמשפחת הכלה לא היה כסף לתת דירה בירושלים. הוא התחתן עם מישהי אחרת, אך הוא התגרש חודשיים אחרי החתונה. ואז הוא התחתן עם ההצעה הראשונה, אך בשונה מהפעם הקודמת, הפעם הוא הוצרך לשלם את הדירה. א״א לברוח ממה שנגזר עליך. **לפני שלושים** שנה פרצה בישראל מלחמת המפרץ והיה לחץ גדול שיזרקו על ישראל טילים כימיים וזה ישמיד אלפים. בחור ממיר שגר בחו״ל הגיע אז לרב שך ושאל אותו האם לחזור א״ל הרב שך לא! בסוף הוא נסע והוא נהרג בתאונת דרכים שם.

רגישות לזולת ונשיאה בעול חבירו:

משה רבינו זכה להיות השליח לגאול את עם ישראל מעבדות הנוראה בה הם שהו במשך מאות שנים, והוא זכה לגילוי השכינה בסנה. ומדוע הוא זכה לזאת? התשובה היא, אומר רש״י (ב יא), וירא בסבלותם, נתן עיניו וליבו להיות מיצר עליהם, ומסופר בחז״ל שמשה גדל בבית פרעה ובתור נסיך הוא נהיה שר בכיר בממשל פרעה, הוא היה שר העבודה ובתוקף תפקידו היה יוצא לעשות סיור בממלכה, שם הוא רואה את עוצמת האכזריות שבה העבידו את היהודים בפרך, עבודת נשים לגברים, פירוק כל מה שבנו וכדו׳ וליבו נקרע מרחמים עד אשר רצה למות בשביל זה. הוא ניגש לעזור, לסחוב, לחבוש ולסייע ככל שניתן, ובאמת הצליח להקל את קושי העבדות, ואף הצליח לשכנע את פרעה שיאפשר להם לקבל את יום השבת כיום חופש ומנוחה שבועי. ובגלל כל זה הקב״ה הכשיר את משה להנהיג את כלל ישראל ולגואלם ממצרים. הוא ראה שמשה עניין אותו הפרט, איך עזר במצרים כשראה שלמישהו כואב, ואיך כשהיה רועה וכבשה אחת ברחה, הוא רץ אליה ונשאה על כתפיו, או אז נגלה אליו הקב״ה בסנה ואמר לו אתה הנחת עסקך והלכת לראות בצער אחיך ונהגת בהם מנהג בנים, אני מניח עליונים ותחתונים ומדבר רק בך. וכך משה נהיה השליח לגאול את עם ישראל. למשה היו הרבה שאלות: מי אני, מה אני אגיד לישראל, מה לפרעה, איך אגיד, הרי פרעה יהרוג אותי, אחי הגדול יקנא בי, לא יאמינו בי. ענה לו הקב״ה אל תדאג אני אלך אתך ואהרון אחיך יצא לקראתך, ולפרעה תאמר אלוקי העברים שלחני אליך, ולזקנים תאמר פקוד יפקוד אלוקים אתכם, ולבני ישראל תעשה את הסימנים של נחש, צרעת ודם. כל המו״מ עם הקב״ה היה במשך שבעת ימי פסח. ושימו לב משה לא מזכיר את צרותיו האישיות עם פרעה ודתן ואבירם שרוצים להרגו. בלי שום נגיעות, נקיות מוחלטת!!! ולכך זכה משה להושיע ולגאול את עם ישראל מעבדות לחירות. כתוב במדרש שכשמשה אמר לקב״ה למה הרעותה לעם הזה, נגזר עליו מיתה בגלל שהוא כביכול התלונן על מעשי ה׳, אך כשהקב״ה ראה שהוא עושה את זה למען כלל ישראל, מיד נתמלא עליו רחמים והצילו. ומעשה אבות סימן לבנים, כל מי שרוצה ללכת בדרכי אבותינו, הדרך היא להרגיש בצער השני, כשהשני יש לו צער להשתתף עמו, ולחיות ולהרגיש את צערו, ומי שחי ומרגיש את צער השני ונושא בעול חברו, הקב״ה מידה כנגד מידה מסיר ממנו חרון אף וצער. נביא כאן מספר סיפורים על גדולי ישראל איך היו תמיד משתתפים בצער של השני כאילו היה זה צערם.

כמו״כ משה רבינו מאוד הצטער בצערם של ישראל והיה מסייע להם ככל האפשר עוד בהיותו בבית פרעה, ובמדרש מסופר שהיה בוכה ומצטער בצערו של כל יחיד ויחיד והיה אומר מי יתן מותי תחתיו. והנה נזדמן לידיו לגאול את ישראל מהשיעבוד הקשה, משה מתנגד ובמשך שבעה ימים הוא מנהל מו״מ עם הקב״ה עד שחרה אף ה׳ בו, ומדוע כ״ז, כי הוא פחד שהוא יאפיל על אהרון, ואהרון יצטער ולא הלך עד שהובטח ל׳וראך ושמח בליבו׳. **מסופר** על רבי ישראל סלנטר שבתחילה הוא החליט שהוא יהיה נחבא אל הכלים ולשם כך הוא שינן את כל הש״ס בע״פ ולמד את מקצוע הנגרות, לבסוף הוא החליט שלא לשם כך ניתנו לו כוחות כאלו גדולים והוא התחיל למסור שיעורים עד שנתפרסם בכל העולם כולו. באותה התקופה אף הוצע לו להיות ראש הישיבה החשובה ברמיילס, ורבי ישראל נעתר לבקשה כדי שיוכל להרביץ תורה בפני האריות שבחבורה, ואכן כך היה. לאחר תקופה קצרה הוא ראה שזה יכול לפגוע במעמדו של בעל ׳התכלת מרדכי׳ שהיה ראש ישיבה במקביל אליו, הוא קם ועזב, ואפילו שהיה כאן הרבצת תורה, ולמה? כי אם יש מישהו שמצטער אני לא נכנס לזה. **אותו הדבר מסופר על רבי עקיבא איגר** שבא לחותנו לשבת וחותנו התפאר בו שהוא מגדולי הלמדנים, והנה ניגשו בני העיר לשוחח עמו בלימוד אך הוא שתק, חותנו התאכזב ושקל לבטל השידוך. אמר לו הרע״א תן לי להישאר כאן עד סוף השבוע. טוב, החותן הסכים, הוא נשאר. והנה בסוף השבוע הוא ניגש לכל מי שדיבר עמו בלימוד והאיר את עיניו בהרבה גמ׳ ורמב״ם שנעלמו מעיניהם וראו שהוא גדול וענק עצום בתורה. חותנו שאל אותו למה ביישתני בתחילת השבוע? ענה הרע״א בתחילת השבוע היה כאן עוד חתן למדן, ופחדתי שאם ארצה את דברי אף אחד לא יסתכל על השני, החלטתי לשתוק ולספוג את עלבוני העיקר שההוא לא יפגע. וזוהי היתה ההנהגה של משה רבינו, שאפי׳ דברים גדולים וחשובים מאוד לאין ערוך, לא עושים כשיש מישהו שנפגע מכך.

כשהיה רבי חיים שמואלביץ שומע על חולה כלשהו, היה פורץ בבכי מרוב צער. בהלוויתו של רבי חיים השתתף סומא בשתי עיניו. לשאלת חבריו למה השתתף ענה: הייתי אצל רבי חיים והוא התעניין במצבי וכששמע כי הרופאים רואים את מצבי כחסר־סיכוי, שמעתי שפרץ בבכי נורא כעשרים דקות. במאות הזדמנויות היה תובע להשתתף בצער הזולת ולהפגין זאת ללא מבוכה. בפרשת אנטבה חלה מרוב צער והרעיש עולמות בתפילותיו ובקריאותיו להתחזק. כאשר ישראל נפלו למשכב, הקפיד רבי חיים להשתתף בכל תפילת־ציבור שאורגנה ליד הכותל. היה משנה את שעות השיעור הקבוע שלו בשביל להשתתף בתפילות שאירגנו לרפואת גדולים וצדיקים. ביום חתונת בנו הצעיר של רבי חיים שמואלביץ, כשעמדו לנסוע לחתונה, קרא אליו את אחד מתלמידי הישיבה, בחור מבוגר שהשתתה בשידוכים. ובמשך שעה ארוכה ישב והדריך את הבחור.

כשהיה הגרי״ז רב בבריסק, נתפס יהודי בעל משפחה שעבר על חוק המדינה בעניין המכס. העונש הצפוי לו היה גלות לכמה שנים ב׳סיביר׳. שמע הרב מבריסק על כך, ועוד באותו יום זימן אליו עורך־דין, וסיפר לו, כי לדאבונו, הוא בעצמו נתפס בעבירה על חוק המכס, וכי עליו לעמוד בימים אלה למשפט חמור, ונפשו בשאלתו - מה יעשה? עורך הדין אף ששנה ופירש, נבהל כל־כך לשמע הדברים ממה שצפוי לרב, והוא אמר שהעצה היחידה היא להיכנס לארכיון ׳בית המשפט׳ בו רוחשים לו אימון רב, ולגנוב משם את ׳תיק האשמה׳ ואף שהוא מסכן בזה את עצמו, בכל־זאת, עבור הצלתו של הרב, מוכן הוא למסור את נפשו. אז גילה לו מרן, שלמעשה הנידון אינו הוא, אלא איש פלוני מתושבי העיר, ורק כדי לשמוע ממנו דרך הצלה, התיר לעצמו לשנות בדיבורו. כמובן שעתה מיאן העורך־דין לעשות את הדבר, אך מרן טרח להסביר לו במשך שעה ארוכה, כי צערו של הלה הוא צערו הפרטי ממש! והצלתו של הנידון - כהצלת גופו ממש. הדברים פעלו על ליבו לעשות כהצעתו, אך הוא התנה עם הרב, שיקבל ממנו הבטחה וברכה, שחלילה לא ייתפס ולא יורע לו. מרן

הבטיח. העורך־דין עשה כהצעתו, הוא הוציא את התיק מן הארכיון ושרפו, והמשפט לא התקיים כלל.

כשהיו ישנים אצל החזו״א בלילה היה החזו״א מפעם לפעם ניגש למיטת הבחור לבדוק אם הוא מכוסה היטב, עד אור הבוקר. ולא היה נותן שיעירו אותם מוקדם לותיקין גם כשלא היה לו עשירי למניין. פעמים רבות היה יוצא באמצע הלילה לחוץ לראות אם יש מי שחפץ בברכתו או לאיזו ישועה ואמר אני לא מסוגל לישון בזמן שמישהו חפץ בעזרתי או בתפילתי. ואכן לא הסכים החזו״א שינעלו את דלתו כלל שמא מישהו זקוק לישועה או לעזרה וימצא הדלת נעולה. **בימי מחלתו** האחרונה של הגאון מטשבין, כשהוא על ערש־דווי וקודח מחום, בא אליו אחד מעסקני חסד בירושלים, מיד התרגש ואמר על משפחה פלונית שנמצאת במצוקה: ׳אין לי מנוח אף רגע בגלל מצוקתם׳, ובדברו זלגו עיניו דמעות מרוב צער כאילו מדובר בעצמו. **בימי המלחמה** הראשונה, הלשינו פעם על אחד משכניו של הסבא מקלם שהוא מרגל ואסרוהו. במשך זמן רב שבת ממנו כל משוש. כאשר מי שהוא מבני־ביתו היה מעלה חיוך היה גוער בו ותמה: ׳היאך אפשר לצחוק בשעה שהמשפחה השכנה אבלה ושרוייה בצער׳. **מעשה והביא** הסבל ספרים מהכריכיה, עמדו אנשים והסתכלו. הסטיפלער גער בהם: איך יכול אדם להסתכל בעבודתו של חברו מבלי להושיט עזרה. לפחות צאו מן החדר, לכו למקום אחר, אך אל תעמדו ותסתכלו. והוא עצמו עמד ועזר וסידר את הספרים במקומם. **פעם עמד** ה׳סבא׳ מסלבודקה לפני התיבה להתפלל תפילת מנחה, ובאומרו את הקדיש התחיל לגמגם ולהוציא מילים מקוטעות, כאילו אינו בקי בקריאה זו. היה זה תמוה, לבסוף נודע שבבית־כנסת זה מתפלל לפני התיבה אחד מבעלי־הבתים שהוא אבל, והוא מתקשה מאד בקריאה מן הסידור עד שהוא מעורר בכל פעם צחוק ולעג. ועשה זאת בשביל להקל בזה על בושתו של אותו בעל־בית. **בטיילו בכביש הראשי** בקלם שסללוהו אסירי המלך עובדי עבודת־פרך, היה ה׳סבא׳ מקלם מעלה תמיד במחשבתו את סבלם של אומללים אלה, ותמה: כיצד אפשר לאנשים לדרוך במנוחה במקום זה, שבני אדם סבלו בו תלאות כה רבות והשקיעו כאן את דמם וזיעתם. **רבי אלחנן סורוצקין** היה מקושר מאד לגרי״ז מבריסק, פעם בליל ראש־השנה בשעה 12 בלילה והנה דופק בנו של הרב מבריסק על דלת ביתו של רבי אלחנן. בוא מהר, אבא קורא לך. רבי אלחנן הלך עמו באישון ליל ראש־השנה כשליבו דופק. וכי מה בוער עכשיו באמצע הלילה? כשנכנס אליו רבי אלחנן, התחיל הרב מבריסק לדבר איתו בעניו הקשור לילדי טהרן, ונתן לו הוראות מה עליו לעשות מיד אחרי ראש־השנה. ״עכשיו אחרי חצות הלילה בראש־השנה?״, שאלו רבי אלחנן. - ״כן, כן״, ענה הרב מבריסק, ״לא משנה הזמן ולא משנה השעה. כשמרגישים שצריך לעשות למען הכלל - כל שעה כשרה״. **בעל ״ברוך טעם״** עשה שידוך לבנו עם בתו של עשיר גדול. באותה תקופה שכנס חלה מאוד. ה״ברוך טעם״ היה מצטער עליו הרבה ולא יכל להתרכז, ולא לאכול, והרבה בתפילות עליו. פעם אחת הגיעו המחותנים וראו שפניו אינם כתמול־שלשום. חשבו לעצמם שמא רוצה הוא לחזור בו מן השידוך. אמר להם: חלילה, זה בגלל שכני החולה. נכנסה המחותנת לרב ואמרה לו: אמנם צריך להתפלל על על החולה, אבל להצטער כל־כך? נדהם ה״ברוך טעם״ לשמוע דברים אלו ואחר־כך ביטל את השידוך. ״אם אין לאשה הזאת שום רחמנות ואינה מבינה שיש להצטער על החולה - אין זה מן הראוי להשתדך עמם. **על רבים מגדולי ישראל** שהיו בשנות השואה באירופה הבוערת מסופר שהיו יכולים להינצל ע״י מקורבים שהשיגו להם כרטיסים אל החופש אך הם לא הסכימו להשאיר את קהל מרעיתם באירופה והם ייצאו לחופש. הגדיל לעשות רבי אלחנן וסרמן שהוא היה בפרוץ המלחמה בארצות הברית לטובת ישיבתו ומקורביו לחצו עליו להישאר שם, אך רבי אלחנן לא הסכים לשמוע ולא עזרו כל הפצרותיהם של מקורביו. רבי אלחנן החליט שהוא חוזר באומרו יש לי ארבע מאות תלמידים שם בתוך הכבשן ואיך אתם מעיזים לבקש ממני כאלו בקשות? אני חייב להיות עמם בעת צרתם. ועלה חזרה לאנייה שהביאה אותו אל תלמידיו ולבסוף גם אל המוקד הי״ד.

עוד סיפורים על רגישות לזולת. על האדמו״ר מבעלזא זצ״ל רבי ישכר דב רוקח מסופר שאחד מחסידיו שאלו שאם אחד רוצה ללוות ממנו גארטל לתפילה האם להלוות לו והוא ישאר בתפילה ללא גארטל? כידוע שהמנהג בבעלזא ללכת עם גארטל בתפילה היה מאוד קדוש עד כדי כך שהלכו אתו למשך כל היום. נענה האדמו״ר ואמר שאם תלך עם גארטל תקיים מנהג ומאידך אם תלווה אותו – תקיים מצוות עשה דאורייתא.

לפני מספר חודשים נפטר בארה״ב רבי דוד פינשטין. התהלכו עליו הרבה סיפורים איך היה רגיש לזולת. נביא להלן שני סיפורים עליו. באחת המסעדות בליקווד ראו תמונה שלו עם אדם מבוגר. פעם בדקו תלמידיו את עניין התמונה ולאחר בירור התברר שהיה יהודי שרבי דוד הכירו וילדיו נטשו אותו ואשתו נפטרה. ביום ההולדת הראשון אחרי שאשתו נפטרה רבי דוד אמר לא יתכן שיהודי ככה ישאר לבד. נסע שעה וחצי, דפק בדלת ואמר לו יש לך היום יום הולדת בוא נלך יחד למסעדה ליום ההולדת. ואכן יצאו למסעדה ושם צולמה התמונה. העיקר שיהודי לא ישאר לבד.

היה לו מנהג כל בוקר לקנות בחנות פיצה מול הישיבה ושם הוא היה מקבל קהל. פעם סיפרו מה הסיבה למנהג הזה, היתה שם חנות יחידה שהיתה כשרה והיות ורוב היהודים עזבו שם את המקום, לבעל החנות כבר לא היתה פרנסה. הוא ניגש לר׳ דוד וביקש ברכה כי הוא עוזב למקום רחוק ששם תהיה לו עבודה. רבי דוד שואל אותו ומה עם חינוך הילדים? מאחר והיו שם רק רפורמים. ענה לו האיש שילמדם יהדות בערב. אמר לו רבי דוד תחכה חודש, ולמחרת רבי דוד נכנס לחנות הוא ומשמשו, קונה משהו ומקבל קהל. כך, במשך שעתיים כל יום במשך 15 שנה, למותר לציין שבעיות פרנסה לא היו לאותו יהודי. העיקר שלעוד יהודי תהיה פרנסה בדרך כשרה.

על האדמו״ר מויזניץ שליט״א ישנם עשרות סיפורים על רגישותו הרבה לזולת. כידוע האדמו״ר נוהג לסדר קידושין בחצרו כל יום לחסידיו הרבים, והנה יום אחד פונה האדמו״ר לאחד המחותנים ומבקש ממנו שכשתגמר החתונה והוא יגיע לביתו שיתקשר אל המשב״ק שיעביר את השיחה לרבי שליט״א, ואכן כך היה. המשב״ק של הרבי קיבל טלפון בשעה 4 לפנות בוקר והעבירו אל הרבי.הרבי שליט״א במשך שעה ארוכה דיבר עם המחותן על החתונה איך היה האוכל, מי השתתף, וכל הפרטים הכי קטנים, כך עד הנץ החמה, לאחמ״כ הוא סגר את הטלפון. המשב״ק של הרב׳ה שאל: תורה היא וללמוד אני צריך, מה פשר השיחה הזאת? אמר הרב׳ה המוחתן הזה הוא התאלמן, וכעת סיים לחתן את ילדיו, בנוהג שבעולם אדם חוזר הביתה רוצה להחליף חוויות עם מישהו על כל מה שהיה, אך הוא חוזר לארבע קירות, אמרתי שיתקשר אלי, ובאמת התענייתי במצבו. וזהו ממידת משה רבינו שנתן עיניו וליבו להיות מיצר עליהם, לחיות את הצער והצרכים של השני.

יש תמונה מפורסמת של רבי אברהם גנחובסקי על סולם ברחוב אבטליון בבני ברק, כשהוא מדבר לילדים שנמצאים בתוך הבית בקומה הראשונה, והמעשה שמסתתר מאחורי התמונה הזאת הוא מפעים בעוצמה שהיתה לו ברגישות לזולת. וכך המעשה. באחד הלילות הרב גניחובסקי הוגה בביתו בלימוד והנה הוא שומע קול בכי של כמה ילדים, בתחילה אמר לעצמו שיש שם הורים שיעזרו, אך ככל שחלף הזמן והבכי רק גבר החליט רבי אברהם לנסות לראות אם הוא יכול לעזור, הוא יצא מביתו והוא ראה מספר ילדים בוכים בקומה ראשונה, הוא ישר עלה לבית וראה שהדירה נעולה, הוא ניגש לחלון מלמטה, והילדים מספרים שיש חתונה לבן משפחה, וההורים השאירו אותם לבד והם מאוד מפחדים. אמר הרב גניחובסקי אני אשמור עליכם, הוא עלה לביתו לקח עמו סולם ומספר ממתקים וירד לעבר בית השכנים, שם הוא העמיד את הסולם על הקיר וטיפס עליו, כעת הוא היה קרוב לילדים הוא חילק להם ממתקים, והחל לספר להם סיפורים ושר להם שירים, כך במשך שעה ארוכה, הילדים שהכירוהו מהשכונה נשכבו כולם סמוך לחלון שמעו את הסיפורים והשירים עד שנרדמו שנת ישרים.

בשכונת שערי חסד היתה חנות מכולת קטנה שהיה מגיע אליה חלב טרי ושאר מצרכים מידי בוקר. את החנות ניהלו זוג אנשים מבוגרים, והנה ביום בהיר נפטר הבעל, כשהוא משאיר את רעייתו מודאגת בעיקר ממשאלה אחת, מי יעזור לה לסחוב את הארגזים של החלב כל בוקר מהמדרכה לחנות. להפתעתה הבעייה נפתרה עוד טרם נולדה, מידי בוקר ארגזי החלב היו מונחים סמוך לכניסה של החנות, וכך במשך מספר שבועות.

בסוף החודש כשהגיע מחלק החלב לגבות את חובו אמרה לו המוכרת תודה רבה, אין לי מילים ע״ז שאתה מתחשב ומניח את הארגזים קרוב לכניסה של החנות! אמר לה המחלק, אני לא יודע מה שאת רוצה, אני כבר 28 שנים מחלק את החלב ותמיד אני שם על המדרכה מעולם לא שיניתי. התפלאה האלמנה מאוד, ולמחרת היא השכימה קום ועמדה מרחוק בשעה 5 בבוקר, והנה היא רואה שאכן המחלק מניח במדרכה רחוק, אך לאחר מספר רגעים היא רואה שגדול הדור רבי שלמה זלמן אוירבך מגיע, ואחרי שווידא שאיש אינו רואהו, הוא התחיל לסחוב את ארגזי החלב עד לפתח החנות. היא ניגשה אליו ביראת כבוד ואמרה: כבוד הרב תודה! אבל למה הרב מטריח עצמו כ״כ? ענה רבי שלמה זלמן מה זאת אומרת, הלוא בעלך נפטר ומי אם לא אני יסחוב עבורך את החלב?

בתקופה שהחפץ חיים היה נודד למכור את ספריו ראה באכסניה שבוילנא יהודי מגושם נכנס ומתיישב ע״י השולחן וזורק פקודות לכל עבר, שיביאו לו מיד אוכל, ומשקה חריף, וכן הוא חוטף ואוכל בלי ברכה, ומתייחס ביחס בלתי הוגן למשרתת שם. הח״ח הסתכל מהצד כשהוא נדהם מהמחזה, ועומד לגשת לזולל להעיר לו. ראה זאת הבע״ב וניגש לח״ח שיזהר מלגשת אליו, כי מדובר בחייל לשעבר שנלקח מגיל קטן בתור קנטוניסט ונשלח לחזית וכו׳. ואם יגש אליו הוא עלול להרים את ידו על הח״ח.

שמע זאת הח״ח והוא ניגש אל החייל ואמר לו בלבביות שלום עליכם! שמעתי מה שעברת בחיים נחטפת בתור ילד קטן, לא זכית ללמוד אות אחת מהתורה, עברת שם בסיביר צרות, רדיפות איומות, עינויים, והכל באכזריות נוראה, אלצו אותך לאכול נבילות וכו׳, ואעפ״כ נשארת יהודי! אני מקנא בעוז״ב שלך, כזאת מסירו״נ, מקומך בין גדולי האומה! דמעות נתקשרו בעיניו של החייל המגושם, והוא החל פורץ בבכי ומנשק את כפותיו של הח״ח. ואז הוסיף לו הח״ח בן אדם כמוך לו יקבל ע״ע לחיות מעתה כיהודי לא יהיה מאושר ממך בארץ. כך הראה לנו הח״ח איך צריך להתנהג ליהודי **באהבה**.

עוד מסופר על ה״חפץ חיים״ זיע״א שניגש אליו תלמיד שגילו אצלו מחלה נוראה, הוא בא לבקש ברכה. הרופאים כבר אמרו לו שאין מזור למחלתו. ה״חפץ חיים״ הקשיב לתלמיד, ואמר לו שיתן לו עצה בתנאי שלעולם לא יספר על כך לאיש. התלמיד הסכים כמובן. ה״חפץ חיים״ הורה לו ללכת לרב מסוים שגר בעיירה קטנה הוא יתן לו ברכה. כך עשה התלמיד ותוך תקופה קצרה הוא החלים. הוא המשיך בלימודיו בישיבה ואחר כך הקים משפחה ועזב את ראדין. מעולם לא סיפר לאף אחד מה שעבר עליו. אחרי למעלה מעשרים שנה חלתה גיסתו באותה מחלה שהוא חלה בה בעבר. אך הוא לא אמר דבר. אשתו זכרה שהוא סיפר פעם על כזאת מחלה שסבל בעבר, ובכל פעם שניסתה לברר הוא התחמק. היא לחצה עליו שיספר איך נרפא, בשביל הגיסה החולה. לאחר הפצרות רבות מצד אשתו, הוא חשב שאחרי כ״כ הרבה שנים ששמר את הסוד יכול הוא לגלות. ואכן גילה. גיסתו התמלאה תקווה אולי תהא זו הצלתה. זמן קצר לאחר מכן החל להרגיש רע. הוא נבהל מאד ונסע מיד אל ה״חפץ חיים״ שהיה אז זקן וחלש. ה״חפץ חיים״ זכר אותו הקשיב לסיפורו ואז אמר הלוואי ויכולתי לעזור לך, אך מה אוכל לעשות? כשהייתה לך המחלה הראשונה הייתי צעיר וצמתי ארבעים יום עבורך כדי שתתרפא, היום אני כבר זקן ואיני יכול לצום כמו אז. ובשעתו תלה את זה בברכתו של ת״ח אחר כדי שלא ידעו.

ראך ושמח בליבו

והשכר של אהרון על ה׳וראך ושמח בליבו׳ כתוב בחז״ל שהיה לאין ערוך, ובשכר זה הוא זכה לחושן משפט על ליבו (שבת קלט.) היינו ליבו הורה את דבר ה׳ ועל ליבו שכנו האורים ותומים. אהרון הכהן מלמד אותנו איך צריך לשמוח בשמחת השני שגם הלב ישמח. והנה הרבה בני אדם אם נשאל אותם כשהולכים לשמחה של פלוני למה אתם הולכים? הם יאמרו לא נעים לי מבעל השמחה, או כי לשמחה שלי הוא הגיע, ורק חסר לי שמחר הוא יפגוש אותי וישאל למה לא באתי, ועוד תשובות שונות. אבל ההרגש צריך להיות לא כך, אלא כשיש שמחה של החבר אני

צריך לשמוח אתו ממש, וכמו שמצינו הרבה אצל גדולי ישראל. מספרים על רבי אברהם גרודז׳ינסקי וכן על רבי אהרן כהן שהיו מבררים את זמן החופה אצל התלמידים שלהם כשלא יכלו להשתתף, ובאותו הזמן היו פוצחים בריקוד. **הרב שך** הספיד את רבי יואל מסטמאר וכך הוא אמר פעם דפק עני מרוד אצל רבי יואל בדלת, רבי יואל פתח וראה עני לבוש סחבות ומבט עגום שפוך על פניו. רבי, קרא היהודי בבכי קורע לב, אני עני מרוד, אין בביתי לחם לאכול ובגד ללבוש, חובות גדולים יש לי מהכסף הרב שהוצאתי עבור מחלת אישתי שנפטרה לבסוף, ואח״כ נפלה עלי צרה צרורה שנפצעתי, ומחוסר כסף לשלם לרופאים רגלי הזדהמה ונאלצו לקטוע אותה, וכעת אני גם אבא וגם אמא, עם רגל תותבת, ובעה״ב שמשכיר לי את הדירה רוצה לזרוק אותי מביתו עם כל ילדי היתומים לרחוב. רבי יואל שמע את הדברים ופרץ בבכי סוער, לאחר שנרגע הוא הוציא סכום עצום של כסף ונתנו לעני. העני יצא מהבית, והנה לפתע נכנס הגבאי לחדר ואומר לרבה: ראיתי כעת שהיהודי ההוא הולך עם שתי רגלים בריאות. הרבי קם ממקומו, התרגשות אחזה בו והוא אמר שימחתני. הייתי כ״כ עצוב לשמוע את העניין הזה שהוא בלי רגל. לאחר מספר דקות נכנס שוב הגבאי ואמר ראיתי כעת שיש לו אישה וילדים קטנים שמתיחסים אליה כמו אמא ממש, והרי הוא אמר שאשתו נפטרה. כעת הגבאי היה בטוח שהרבי ירדוף אחריו ויוציא מהנוכל ההוא את הכסף הרב שהוא הביא לו, אך הרבי ממש רקד משמחה, וקרא בקול גדול שמחתני שמחתני, נגזר עליו שיבוא אליו הכסף וברוך ה׳ שאשתו בחיים ואין לו בעיות ברגלים. זו דוגמא לשלמות של הרגשה בצער השני.

הכרת הטוב:

מצינו בפרשה במכות מצרים הקשורות ליאור או לעפר הארץ, צווה הקב״ה למשה שיימנע מלעשות אותן, אלא יאמר לאהרן שיטה את ידו על מימי היאור או יכה על עפר הארץ, וזאת משום שמשה נעזר ביאור כאשר אמו הצפינה אותו שם בתיבה, ועפר הארץ הגן עליו כשהרג את המצרי. למדו מכאן חז״ל מדת ק״ו, אם לדומם נצטווה משה להכיר טובה, לאדם החי על אחת כמה וכמה שמצווים אנו להכיר טובה. וביארו כבר בעלי המוסר, שמכאן אנו לומדים שמדת הכרת הטוב אינה רק משום שמן היושר להשיב טובה למי שמטיב עמנו, כי אם כן הרי היאור והעפר הדוממים, אינם חשים בטובה שעושה עמם משה, כאשר לא הוא המכה אלא אהרן, הם הרי כלל אינם מצפים להחזרת טובה מצדו של משה, אלא הכרת הטוב היא מעלה עבור מכיר הטובה, כי בזאת הוא קובע בנפשו מדות טובות. והכופר בטובתו של חברו סופו שיכפור בטובתו של הקב״ה, כי הכופר בטובתו של חברו, הרי חש הוא שחברו כלל לא עשה לו טובה, אלא זה מגיע לו, ואם כן חלילה גם כלפי הקב״ה, יקשה עליו להרגיש כי הוא חן אותו תמיד במתנת חינם, ואינו חייב לו כלום. והדברים מבוארים בספר החינוך, שביאר כי מצוות כיבוד אב ואם, שורשה הוא להכיר טובה ולגמול חסד עם אביו ואמו, שהם סיבת היותו בעולם. יש הרבה פעמים שאדם אומר מה לי להכיר טובה לפלוני הלא הוא לא עשה זאת בשבילי אלא בשבילו, זו לא טענה, אלא אם אדם עשה בשבילך משהו אתה כבר נהיה משועבד אליו ומחויב לו להכרת הטוב. עוד מצינו בתורה לכלל תשליכון אותו וכן מצוות פדיון פטר חמור והכל משום הכרת הטוב לכלב שלא חרץ כלב לשונו, ולחמור שעזר לנו ביציאה ממצרים לסחוב המסעות. וכעין שמצאנו בחז״ל גם שצריך להוכיר טובה גם למי שלא מתכוונין להנות אותך כמו שמובא ביבמות סג. שאשתו של רבי חייא היתה מצערת אותו והוא היה משקיע רבות לקנות לה דברים. שאלו רב למה אתה עושה זאת הלא היא מצערת אותך? ענה רבי חייא בכ״א כיון שמגדלות בנינו ומצילות אותנו מהחטא אז מחובת הכרת הטוב אני קונה לה מתנות. והנה אשת רבי חייא בודאי לא התקשטה בשביל לעשות לו טוב כי הלא היא ציערה אותו והיא התקשטה בשביל עצמה ובכ״א כיון שסו״ס רבי חייא נהנה מזה הוא פייסה במתנות, רואים כאן שעניין הכרת הטוב הוא אפי׳ כשאין כוונה לכך. והכרת הטוב היא היסוד בעבודת ה׳, ועד כדי כך רגש של הכרת הטוב אמור להיות גדול עד שהגמ׳ אומרת לא תתעב מצרי כי גר היית בארצו. ואפי׳ ששיעבדו אותך כיון שהיו לך למחיה אתה חייב להכיר טובה ע״כ. זה חידוש אדיר בהכרת הטוב. וביותר מצינו במידת הכרת הטוב שאפי׳ כשיש ציווי מפורש מה׳, אם זה סותר את רגש הכרת הטוב אז יש להימנע מלעשות זאת, כמו שמצינו שהקב״ה בקש ממשה לנקום נקמת מדיין ומובא בילקוט שמעוני שמשה אמר שהוא נתגדל במדיין ואינו יכול, לכך והוא עשה זאת ע״י שליח. ואותו הדבר משה לא הסכים לגאול את ישראל למרות ציווי ה׳ עד שיבקש רשות מיתרו, ואם חמיו יתרו לא היה מסכים הוא לא היה גואל למרות ציווי ה׳. אומר רבי חיים שמואלביץ בשיחות מוסר בענייני הכרת הטוב שרואים מכאן יסוד עצום בעניין זה של הכרת הטוב. והטעם הוא כי כל הפותח פתח לחבירו נפשו חייב לו, ולעולם לא יוכל להשיב לו טובה על מה שעשה, כי כשחברו עשה לו טובה הוא לא היה חייב לו הכרת הטוב, והוא כשמשיב זה משום הכרת הטוב אז זה פחות ממה שהוא קיבל. והכח שיש להכרת הטוב הוא גדול ועצום, עד שמצינו בחז״ל שאליהו החיה את בן הצרפתית וכן אלישע את בן השונמית משום רגשות של הכרת הטוב. וכאשר האדם מתבונן סביבו הן לאביו ואמו והן לבני ביתו והן לחבריו לספסל הלימודים או למקום העבודה ובוודאי שנהנה מהם באיזה עניין כמה רגשי הכרת הטוב יהיו לו שיחזיר ע״כ טובה. והכרת הטוב אינה מסתכמת באמירת תודה, אלא להשתדל תמיד לעשות כל צרכיו של המטיב.

ועל כפיות טובה כותב הרב דסלר במכתב לתלמיד (מכתב מאליהו ח״ג): ״לא מצאתי במכתבך אפילו מילה אחת של תודה. הלא כי תבין כי לא מאשר אני צריך לתודתך אני מוכיחך, אך מאהבתי אותך, האם תהיה כפוי טובה?... הזהר לחזק רק את רגש הכרת הטוב, והיה זה לאושרך תמיד...״. והמשיב רעה תחת טובה כתוב במשלי לא תסור רעה מביתו, ואמרו חז״ל אין לך קשה מלפני הקב״ה יותר מכפיות טובה, ומזה הטעם נטרד אדם הראשון מגן עדן, וביערות דבש כתב ששורש כל המידות הרעות מקורו בכפיות טובה. ובחינוך כתב שכפיות טובה היא מידה רעה ומאוסה בתכלית לפני אלוקים ואדם. ובלב אליהו כתב שהדרך להכיר את הבן אדם זה לפי מידת הכרת הטוב שלו. והרב מבריסק היה אומר מי שהוא לא מכיר טובה הוא לא רק מושחת אלא הוא לא בן אדם. וכעי״ז מובא ברמב״ן פרשת האזינו שמי שאינו מוכיר טובה למי שגמלו טוב הוא קרוי נבל. וכפויי הטובה מתחלקים לכמה חלקים. ישנם כאלו שכשאתה מבקש מהם בקשה קטנה הם יאנחו ויאמרו לא הייתי עושה את זה רק אין לי ברירה אני חייב לך. יש כאלו שבכלל לא יתייחסו ולהפך יאמרו מה שעשית לי פעם זה לא סיבה שאני חייב לך משהו. יש כאלו שיאמרו אתה עשית את הטובה פעם בשבילך, ויש שיאמרו מה שעשית לי זה רק רעה. וידוע המידה המגונה של כפיות טובה שבגלל שעשית לי אני נהיה שונא שלך כמו שמצינו אצל דתן ואבירם שמשה הצילם מהמצרי ולמחרת הלשינו עליו למלך, וידוע מה שאומרים שמי שעוזר לשני כשאין לשני מידות מתוקנות צריך שגם יתן לו אבנים שיוכל לזרוק עליו אח״כ. והטעם לזה מצינו בחז״ל שיש כאלו שכופרים בטובה של השני מסיבות שמעדיפים לשכוח את החולשות שלהם מהעבר. ובוודאי זה מידה מגונה מאוד שהקב״ה שונא את הכופרים בטובה שמובא בפוסקים שלכפויי טובה אין עניין למחול.

ואצל אנשים גדולים מצאנו מאוד את רגש הכרת הטוב באופן נדיר ומיוחד אפי׳ על דברים קטנים שעשו להם. הגמ׳ בכתובות דף קה מספרת על אחד שהפריח נוצה מעל בגדו של הדיין והוא כבר פסל עצמו לדון משום שחייב לו הכרת הטוב. והתכונה הטובה הזאת של הכרת הטוב היא תורשה מאבותינו שהיו בולטים בעניין זה באופן נפלא. ומצינו אצל גדו״י איך השתדלו תמיד להוכיר טובה. אצל אנשים גדולים מצאנו מאוד את רגש הכרת הטוב באופן נדיר ומיוחד ובעבר הבאנו סיפורים רבים ע״כ. נביא כאן כמה סיפורים שלא פורסמו בעבר בעלון.

בשנת תרע״א היה החפץ חיים לבדו בבית המרחץ, ופתאום התעלף עד שכמעט שלא נותרה בו רוח חיים. בסיעתא דשמיא הגיע למרחץ הבלן, ולאחר מאמצים רבים הצליח להציל את חייו של מרן הח״ח. במשך כל ימיו, היה הח״ח מכיר לו טובה עצומה על מה שהציל את חייו, והיה מעמידו בבית הכנסת בסמוך למושבו, ובחגים אף היה מזמינו ושותה עמו ׳לחיים׳. ולא הסתפק בזה, עד שבירכו שיאריך ימים יותר ממנו, ואכן זכה הבלן להיפטר בשיבה טובה, כמה חודשים לאחר פטירתו של הח״ח. פעם כשהגיע האמרי אמת אל העיר ברלין שבגרמניה לצורכי רפואה הוא היה כבר רבי מפורסם וכל תושבי העיר העשירים חפצו מאוד לארח אותו אך הרבי אמר שהוא מתארח רק בביתו של השוחט רבי אליעזר פרידמן שהיה בקצה העיר ורחוק מאוד מבתי הרופאים, וכן היה זה אכסניה פשוטה וצנועה לעומת האכסניות הרבות והמפוארות והקרובות שהציעו לו. בזמן היותו באכסניה הוא היה שרוי בשמחה גדולה והשמיע דברי תורה ערבים לרוב עד שהנוכחים התפלאו מהאורות בהם היה שרוי, וכשנשאל למה בחר באכסניה פשוטה ורחוקה זו הוא ענה משום שארבעים שנה קודם לכן כשהגיע למקום לדרוש ברופאים ועדיין לא היה מוכר מספיק מי שאירח אותו היה רבי אליעזר, וכעת חש כלפיו הכרת הטוב להשיב לו על הארוח דאז.

ומי שהוא לא מכיר טובה הוא פחות מבעלי חיים שגם להם יש רגש של הכרת הטוב כמו שמצינו בכמה וכמה מקומות גם בחז״ל וגם בזמנינו רואים איך בעלי חיים נאמנים ומכירים טובה למי שגמל להם טוב. בספר המברך יתברך מרבי יעקב מאיר שכטר שליט״א מביא מעשה שהיה בסיביר, שם שוכנים הדובים הלבנים אשר הציידים מתאמצים מאד ללוכדם מחמת פרוותם הלבנה היקרה הנמכרת בהון רב. אך היות שהיא חיה טורפת ומסוכנת, קשה מאד ללוכדה. לכן מתחכמים הציידים וחופרים להם בורות בעומק כפל ממדת גבהו של הדוב כשהא זקוף, לאחר מכן מכסים הם את הבור עם קנים רכים המתכסים מהר מאוד מהשלג היורד שם ללא הרף. כשהדוב מטייל מגיע למקום, אזי מכובד משקלו נשברים הקנים הדקים והוא נופל אל תוך הבור. מעשה שהיה באדם שנפל לתוך אחד מהבורות הללו, מה נחרד כאשר הבחין ב״יריבו״ הדוב הנורא עומד לצידו בתוך הבור. הוא הבין כי רגעי חייו ספורים, בעוד רגע קט יהפוך הוא לגל של עצמות, פחד אימה אחזוהו והוא התמוטט לרגלי הדוב ציפה להיות טרף בידיו. אך ראה זה פלא, הדוב התיישב לצידו, ולא זו בלבד שהוא לא טרף אותו אלא הוא התחיל לגלות סימני ידידות. לאט לאט סר פחדו, והוא קם ועמד על רגליו, מנסה לטכס עצה איך לצאת מהסבך אליו נקלע. כשראה הדוב שהאדם כבר עומד זקוף היטב, הניח את רגלו על כתפיו של האדם ועם רגלו השניה טיפס אל שפת הבור ונמלט, בהשאירו את האדם בודד בתוך הבור, מצפה למות מרעב. עברו להם שעות מספר, לפתע רואה הוא שוב את ״ידידו הדוב״ עומד על שפת הבור בידו גזע עץ עם ענפים עבים, אותו הביא כתשורה למטיבו שיוכל אף הוא לצאת אל המרחב, הדב השליך את הגזע אל תוך הבור והאיש יצא לחירות.

פעם אחת במוצאי שבת שמתחילים לומר סליחות, שמע אחד המקורבים כיצד החפץ חיים מוכיח את עצמו כשהוא בוכה ומתמוגג מדמעות ואומר: ישראל מאיר! האם הנך מכיר טובה וחסד לשי״ת על שחננך דעה ובינה לחבר את הספר חפץ חיים? האם הנך מכיר לו טובה על זה שהעולם לומד בספר חפץ חיים? האם הנך מחזיק לו טובה על שהעולם מכבד אותך וקורא לך על שם חיבורך חפץ חיים? אם אין אתה מכיר זאת, הרי טרם סיגלת לעצמך מדה טובה שיש בו בכלב!

דרכו של רבי אהרן מבעלז כשהיו נכנסים אליו יהודים לבקשת ברכה עם פתק היה הגבאי קורא לפניו את הפתק, והרבי היה מברך. פעם הגיע לביתו של הרבי בחור ישיבה מבני ברק וביקש להיכנס, ענהו הגבאי שכעת א״א להכנס, והבחור החל לבכות, הוא קיבל ידיעה שאביו חולה מאד.. שמע זאת האדמו״ר מחדרו ובירר מהעניין, וציווה להכניסו. כשנכנס הגבאי ורצה לקרוא את הפתק, אמר הרבי פתק זה אקרא בעצמי, הרבי קרא ואמר את שם החולה ושם אמו, ואמר הרי מגיע לו שיושע.. וכך היה שחי עוד שלשים שנה. בני משפחתו התפלאו מדוע רצה הרבי לקרוא בעצמו את הפתק, ומדוע התבטא מגיע לו שיושע. אמר הרבי שבחו״ל בעיירה בעלז הלך פעם ברחוב, ולרוחב הכביש היתה שלולית שא״א היה לדלג עליה. פשט אביו של אותו חולה את מעילו והניחה על השלולית כדי שהרבי יוכל לעבור. ומהכרת הטוב של הרבי הוא התחייב שיבריא.

על רבי יעקב לייזר מפשעוורסק מאנטוורפן מספר שמי שרק עשה לו טובה ולו הקטנה ביותר היה משבחו ומרעיף עליו תודות, אף שמעולם סלד מכך שאחרים יעשו עבורו משהו. בין המכתבים שהגיעו לביתו היה מכתב קבוע מיהודי קשיש שהיה מברכו לקראת הימים הנוראים, ולפני חג הפסח. רבי יעקב לייזר היה מקפיד להחזיר לו תשובה, וציווה לשלוח לו סכומי כסף נכבדים. לשאלת מקורביו סיפר כי בעת שהותו ברוסיה היתה תקופה בה נדד כדי להמציא טרף לביתו. אז שימש כמלמד בקרב הפליטים, ויהודי זה נתן לו מקום ללון בביתו לילה אחד, אני חייב לו הכרת הטוב. בזמן בו שהה רבי יעקב לייזר בפריז

לאחר המלחמה היה שם יהודי שנתן לו חמישים דולר, סכום שהי' הון רב באותם ימים. רבי יעקב לייזר זכר לאותו איש את חסדו כל ימי חייו, וכל אימת שהיה מגיע לאנטוורפן היה מזכירו לטוב.

יהודי אחד פגש פעם את הרבי מגור הלב שמחה בשנים שלפני הנהגתו, וסייע לו באיזה דבר קל. לימים החל אותו יהודי להגיע לבית ישראל, כשהופיע בבית המדרש זיהה אותו הלב שמחה, ומיד נעשה לו כשושבין, בעריכת השולחנות היה שולח לו שיריים משולחנו של הרבי, ומקרבו בכל מיני קירובים. באחד הימים פגשו על פתחה של מסעדה, מיד הזמינו לביתו, ולא הניחו לסעוד במסעדה. הכל בגין טובה קטנה, דקה מן הדקה, שעשה בעבורו פעם בהיסח הדעת. סיפר יהודי ישיש: פעם אחת ויחידה, לפני שנות דור, זכיתי לסייעו בענין מסוים. מאז, לאורך עשרים וחמש שנה רצופות, הקפיד לטלפן אלי מידי ערב יום הכיפורים, לאחל שנה טובה.

כשרבי אליהו לופיאן הגיע לארץ הציעו לו משרות רמות בישיבות בבני ברק ובירושלים משרות של הרבצת תורה, אך רבי אליהו החליט שהוא הולך לכהן בישיבה המרוחקת בכפר חסידים והטעם לדבר סיפר רבי אליהו הוא משום הכרת הטוב שהיתה לו לסבא של מייסד הישיבה רבי חיים לייב סטאוויסקער. הוריו של רבי אליהו לופיאן החליטו לעקור מליטא לאמריקה, הילד בן השמונה לא רצה לגדול ולהתחנך באמריקה המתירנית ונשאר לבדו בליטא. הוריו רצו שיבוא אחריהם, הם חששו לגורל ילד כה צעיר לבדו בארץ ניכר, ולכן במשך חצי שנה לא שלחו ממון למחייתו בתקווה שיחזור בו מהחלטתו, אך הוא בעקשנות ברזל חי חיי רעב בכדי לגדול בסביבה של תורה. הוא בעצמו התבטא שבילדותו מסר נפשו לתורה. כשהגיע פרקו והציעוהו לחמיו רבי יצחק דוד רוטמן לא הסכים מחשש שמא הבחור יעקור לאמריקה בעקבות הוריו. הלך רבי יצחק דוד רוטמן להיוועץ ברבי חיים לייב סטאוויסקער לדעה מה לעשות בשידוך זה. ברגע שנכנס רבי יצחק דוד רוטמן לביתו, היה מוכן בקבוק י"ש עם שתי כוסיות, ומיד אמר: שמעתי שבתך מתארסת עם הבחור אליהו לופיאן, מזל טוב! ומזג לו שתי כוסיות ושתו לחיים. ומי שהורה לילד בן השמונה להישאר בליטא ולא לנסוע עם הוריו לאמריקה היה רבי חיים לייב סטאוויסקער. לימים החזיר לו רבי אליהו לופיאן הכרת הטוב לעילא ולעילא. עצם קיומה של ישיבת 'כנסת חזקיהו' עד היום הזה, נזקפת רבות לזכותו של רבי אליהו לופיאן. שכמעט נסגרה בפטירת הרב שמעונוביץ ואז רבי אליהו ביקש מהבחורים להישאר וארגן מחדש ראש ישיבה ורבנים, והכל בגלל רגש הכרת הטוב.

רבי דוד שלוסברג תלמיד רבי אליהו לופיאן סיפר שהוא הגיע מאמריקה ושם הוא השיג טייפ גדול ומגושם שהיה בזמנו והוא הצליח להעלות את זה לארץ, ובארץ הוא הגיע לישיבת כפר חסידים ושם הוא רצה להקליט את השיחות של רבי אליהו לופיאן, רבי אליהו לא הסכים בעקרון שיכניסו טייפ לישיבה, אך יום אחד הוא הסכים, ומעשה שהיה: רבי אליהו היה עיוור בעין אחת ופעם רבי דוד שלוסברג ניקה לו את העין השנייה שבה הוא ראה, ואז כשהוא ניקה לו את העין אמר רבי אליהו אתה יכול להקליט את השיעורים שלי.. כי כעת זה עניין אחר עניין של הכרת הטוב אז מוותרים על עקרונות גם אם הם חשובים מאוד מאוד. ולא רק שנתן להקליט אלא היה שואל איך יצא והיה מקשיב לשיחות שלו בעצמו בכובד ראש.

פעם אירע בזוג שהיו להם ילדים קטנים בביתם והשלום בית לא היה במיטבו, והבעל עמד על דעתו שחפץ הוא להתגרש. היות שהיו בני טובים ממשפחות מיוחסות, הם באו להיוועץ עם גדולי ישראל, ומי שטיפל בסיפור היו הסטיפלער והרב שך, ולאחר שראו כי אינם מצליחים בכך הסירו ידיהם מהעניין. עם זאת רבי ניסים קרליץ לא הרים ידיו והמשיך להשקיע מאמצים רבים אף מחוץ לגדר הטבע. שאלו רבי אברהם ישעיה קרליץ נאמנו, מדוע הוא משקיע כה הרבה בדבר גם לאחר ששאר גדולי ישראל לא הצליחו?! השיב לו רבי ניסים ־ 'יש לי הכרת הטוב לאבא של הבעל, וכשיש הכרת הטוב יש שעבודים אחרים וזהו עד מסירות נפש. והם עושים מה שהדין מחייב, ואכן עשו כל ההשתדלות שמחייב הדין לעשותו, וכשלא הצליחו הפסיקו בכך, אבל אני שיש לי הכרת הטוב, עבורי זהו שו"ע אחר, ולכן אני מחויב לעשות כפי ההלכה בתחום זה'. והוא אכן השקיע מאמץ רב עד שהשלום בית חזר לאותו בית עד היום הזה. וסיים ראי"ש כשבירר מהי הכרת הטוב שהיה מחויב לו, התברר כי מדובר בדבר פעוט ממש.

זכות התורה להגן עלינו

הנה השיעבוד במצרים היה פריעת החוב כפי שהבטיח הקב"ה לאברהם ידוע תדע כי גר יהיה זרעך, ועבדום ועינו אותם וכו' וא"כ קשה מדוע שבט לוי לא השתעבדו. התשובה היא, אומר המשנה למלך, שכל השיעבוד הוא בשביל לנחול חלק בארץ, ושבט לוי הרי לא קיבלו חלק בארץ כי עבודת ה' עליהם, ולכך לא הוצרכו לתנאי של שיעבוד. אבל קשה איך פרעה לא העסיק אותם? וי"ל, אומר רבי אליהו לופיאן ע"פ מדרש: שפרעה הלך בהלוויה של יעקב וראה שכולם נושאים את המיטה ואילו שבט לוי לא נושאים אותה כלל, הוא נגש ליוסף לברר מדוע? ויוסף ענה לו שזה לבקשת יעקב שאמר שהוא לא רוצה להשתמש בהם כי הם עתידים לשאת את ארון הקודש, ופרעה שמאוד העריך את יעקב אמר אם ליעקב הם לא מתאימים אז גם לי לא. ומי פרנס אותם כל השנים? כתוב בחז"ל שהשבטים היו מפרישים מהקצת שהיה להם עבור שבט לוי, ולא הרגישו שהם פרזיטים אוכלים חינם אלא הרגישו שיש להם זכות להחזיק לומדי תורה.

היה פעם שהגיעו שלוחי הממשלה מהמזרחי לשכנע את גאב"ד טשעבין שישלח בחורים לצבא ששיווע לכח אדם נוסף. ענה להם הגאב"ד אני אמשיל לכם, משל לסוס שנעצר באמצע הדרך, בעל הסוס ניסה להכותו אך הסוס בשלו אינו זז, בלית ברירה הוא החל להוריד את המשא מהעגלה והניח בצד הדרך, אבל גם לאחר פריקת הסחורה הסוס לא זז, החליט בעל העגלה שכנראה הסוס חולה ואינו יכול עוד ללכת, חשב בעל העגלה מה אני אעשה, והנה פתאום צץ לו רעיון נפלא, הנה עיקר הכובד של העגלה זה הגלגלים הכבדים שעשוים מברזל אני אוריד את הגלגלים, וכך יהיה לסוס כח. אמר להם הרב מטשיבין אתם צודקים שהמצב בצבא לא פשוט אבל להוציא את הבחורים מהלימוד זה כמו להוריד את הגלגלים. **מסופר על אחד מגדולי הדורות** רבי הלל מקולמאי מתלמידי החת"ס בפרשבורג, באותם ימים לא היה חדר אוכל בישיבות והבחורים היו מתארחים בבתי התושבים הנדיבים והיו אוכלים שם את סעודותיהם. רבי הלל נשלח לאכול אצל אחד מחשובי העיר שהיה ידוע גם באהבת התורה שלו וגם בקפדנותו הרבה על הסדר, היינו שהכל ידפוק: אוכלים בשתיים, ישנים בשתיים וחצי, ובארבע קמים וכו'. והנה רבי הלל היה מתעכב הרבה פעמים להבין עוד איזה רשב"א מוקשה וכך יצא שהיה מאחר הרבה פעמים לבית המארח. המארח שהעריך מאוד את הבחור הלל הבליג הרבה ונשך את שפתיו בדומייה למרות הקושי הגדול שהיה מנת חלקו באיחורים הרבים של רבי הלל. בצהריים בהיר אחד שכח רבי הלל לגמרי מארוחת צהריים, וכאשר הבחין בשעון ראה שהשעה היא כבר ארבע וחצי, חשב לעצמו האוכל לא נורא, אבל בעה"ב דואג לי, אני אלך לומר לו שהכל בסדר וא"ה מחר אני אבוא כרגיל. הבחור דפק בדלת, באותו הרגע בעה"ב היה בשינת צהריים עריבה והנה הוא התעורר מהדפיקות, הוא בא לדלת והוא רואה את הבחור, הוא החל לצעוק עליו מה קרה לך הלל? והבחור ענה לא קרה כלום, פשוט הייתי באמצע רשב"א מוקשה, שכחתי וללא כוונה אני מאחר. באותו הרגע פתח בעה"ב את פיו וא"ל יש לי משהו שעומד לי על הלשון כבר תקופה ארוכה. כעת אני אומר לך את זה אחת ולתמיד, הנה מה אני לא עושה בשבילך, דואג לך, משתדל להכין לך את הארוחות הכי טעימות, חושב עליך כל הזמן מה אני יכול לעזור לך והכל בחינם, ומה אני מבקש רק שתגיע בזמן, וככה אתה מתנהג? תאמר לי בתום לב וכי כך מתנהג בן תורה? ובעה"ב המשיך להוציא את כל התסכול שלו ולא מתוך שנאה חלילה אלא מכאב לב, קשה היה לו לסבול את האיחורים האלו. כל הזמן עמד הלל ושתק כי הוא ידע שבעה"ב מעריך תורה, וכשבעה"ב גמר, ענה לו הלל הכל נכון אבל הערה אחת יש לי. מה היא? שאל בעה"ב. והלל ענה זה נכון שאתה דואג לי הכל בכל מכל כל, אבל אני לא אוכל אצלך אלא אתה אוכל אצלי, כי בזכותי יש לך אוכל. בעה"ב תפסו חיבקו ונישקו וא"ל הלל תיכנס הביתה שב ותאכל. שבט לוי הוא המחזיק של כלל ישראל...

תפילה

ויהי בימים ההם וימת מלך מצרים ויאנחו בני ישראל מהעבודה.. ותעל שוועתם אל האלוקים.

באותם ימים כשבני ישראל היו שקועים במט' שערי טומאה, אחרי מאות שנות עבדות ללא יכולת לצאת בשום צורה שהיא, ואז כשהיתה להם הפוגה קצרה הם בכו והתחננו לקב"ה שיושיע אותם, ולמרות שעדיין לא הגיע קץ הגלות, ולמרות שהיו שקועים במט' שערי טומאה עלתה שוועתם אל ה' שהחליט להושיע אותם מגלותם, וכמו שכותב כאן רש"י וידע אלוקים: נתן לב אליהם ולא העלים עיניו מהם. רואים את הכוח העצום שיש לתפילה שיכולה לבטל גזירות קשות ולהסיר חרון אף מישראל, ולשנות הטבע. ואל הקב"ה אפשר להתפלל בכל עת ובכל שעה, אם זה בג' תפילות שנתקנו לישראל, אם זה תפילה פרטית שאדם יכול לשאול מה' בכל שעה שמזדמן לו. ואשרי העם שה' אלוקיו. יסוד התפילה הוא לחזק בלבנו את האמונה והבטחון בה', כי ע"י שאנו מתפללים אליו לכל דבר ולכל צרה זה מראה שאנו מאמינים שהוא יכול להושיע אותנו ובוטחים בישועתו. ידועים ומופרסמים דברי החפץ חיים בליקוטי אמרים בגודל התועלת שיש לתפילה. ואלו דבריו: כל הצרות הבאות עלינו שאיננו ניצלים מהם הוא משום שאין אנו צועקים ומרבים בתפילה עליהם, כי לו התפללנו ושפכנו שיח לפני הקב"ה בוודאי לא ישובו תפילותינו ובקשותינו ריקם. ולא יסתפק אדם במה שמתפלל שמונה עשרה ג"פ ביום אלא מלבד זאת צריך כמה פעמים ביום לשפוך תפילות ובקשות בינו לבין עצמו כשהוא בבית, וצריך שיהיה מעומקא דליבא, כי בינו לבין עצמו הוא יחשוב על מצבו הכלכלי וטרדותיו הרבים ועל משפחתו וכו', ואז הוא ממילא יתפלל בתחנונים. ותפילה כזאת, אומר הח"ח, בוודאי לא תשוב ריקם. וכן החזו"א באגרותיו משבח את הקרבה הגדולה שזוכה לה האדם בעת התפילה, וכך הוא כותב: מה נפלא הדבר כי ביכולת האדם להשיח דאגותיו לפני אדון עולם כאשר הוא משיח לרעהו, ותפילה בעת צרה שהאדם נצטוה עליה היא לו לעזר ותרופה מתמדת. ואכן כותב החזו"א במכתביו הידועים שאדם צריך לקבוע לעצמו נוסח של תפילה שמתאימה לו, ויצייר לעצמו איך הקב"ה עומד על ידו מאזין לו ושומע את תפילותיו. ועי"ז הוא יתפלל יותר מעומק הלב. עוד מוסיף החזו"א שבכל עניין שיש לאדם, עליו למעט בהשתדלות ולהרבות בתחנונים לפניו, ועי"ז יפעל יותר מהמשתדל.

ובתקופה הזאת שיש הרבה צרות פרטיות וצרות הכלל, מגיפה גדולה וכן מחלות איומות, קשיים בפרנסה, צער גידול בנים, חוסר שלוות הנפש וכדו' - וחז"ל הרי הודיעו לנו שבתקופה שיבוא המשיח יהיו הרבה צרות לעם ישראל - אזי אין לנו על מי להשען אלא על אבינו שבשמים, ועלינו לבקש כל העת מה' על ישועה שתהיה קרובה לבוא. ובלי תפילה א"א להשיג שום דבר, ואדם שמתפלל לפני כל מעשה שעושה, ולפני כל עניין, או לימוד, אז הוא זוכה ורואה ישועות.

סיפור נפלא ביותר התרחש בזמן הכתב סופר שהיה רב העיר, אחרי פטירת אביו החתם סופר. באחד מבתי היהודים היה משרת גוי, שהיה רע ומושחת. יום אחד ראה המשרת הגוי את שר העיר מתהלך ברחובות, הגוי הצליח בערמומיות לשלוף את ארנקו של השר ולברוח. כשקלט השר מה שקרה ששדד אותו כך לאור היום. כעס מאד, ציווה על המשטרה לעשות הכל על מנת להחזיר את כספו ולהעניש את הפושע. השוטרים החלו בחיפושים, ואז קלט הגוי שמצבו רע ועלולים לתפוס אותו בהקדם, הוא החליט להוציא את עצמו מצרה זו, וגם על הדרך להפטר ממעסיקו היהודי. הלך הגוי והחביא את הארנק בביתו של היהודי מעבידו. ואכן לאחר כמה ימים כשעברו השוטרים מבית לבית לחפש את האבידה, נכנסו לביתו של היהודי ולאחר בדיקה יסודית נמצאה הגנבה בביתו של היהודי המופתע. מיד אסרו אותו. הוא בכה במר נפשו על חפותו אך שום דבר לא עזר, אם הגנבה נמצאה בביתו הרי שהוא זה הגנב – כך נאמר לו. היהודי הובל לבית הסוהר ודינו נחתם במשפט למות בתליה על הגרדום בכיכר העיר. כשהגיעה השמועה לאזני הכתב סופר הוא נחרד מאד על הרצון להרוג איש ישר וכשר שלא עשה דבר. הוא שלח את טובי העסקנים לנסות לשכנע אך שום דבר לא עזר. גם מעטפות של שוחד ניסו, אך אין מה לדבר השר כועס מאד ולא מוכן לוותר. כשראה הכתב סופר

שנסגרו בפניו כל השערים, נסע לשכנע את שרי המלוכה מהדרגים הגבוהים ביותר, אולם שר העיר לא היה מוכן לשמוע מכלום. כשראה הכתב סופר שהמצב לא טוב וההשתדלות לא עזרה, הוא בא אל ביתו שבור ורצוץ באישון לילה האחרון שלפני ביצוע גזר הדין כשכל העיר ממתינה לחזות בעונש הכבד.

בשעת לילה מאוחרת הלך הכתב סופר לישון כשהוא עייף מכל עמל וטרדת הימים האחרונים, והוא בדאגה גדולה וצער מה יהיה בגורלו של אותו יהודי חף מפשע, והוא לא יודע מה עוד ניתן לעשות. מתוך מחשבות ודאגות נפלה עליו תרדמה, והנה הוא רואה בחלום הלילה את אביו הקדוש החתם סופר כשפניו זועפות עליו, הוא רעד ופחד מפני שאביו התקרב אליו בפנים קשות. היתכן? זעק החתם סופר על בנו, יהודי חף מפשע צועד אל מותו, משאיר אחריו אישה וילדים חלילה, ואתה שוכב על מיטתך ואינך פועל להצלתו? הכתב סופר נבהל לשמוע את תוכחת אביו והחל בוכה בכי נורא 'הלא כל מה שביכולתי עשיתי, ואף מעבר למה שיכולתי, לא חסכתי בשום טרחה כדי להצילו, וכי יש עוד דרך נוספת שעדיין לא ניסיתי?' שאל הכתב סופר. יש ויש ענה אביו החתם סופר בנחרצות, מדוע אינך מתפלל!?? בלילה שכזה לא ישנים. פסק החתם סופר. הכתב סופר קם מיד ממיטתו בגבורה ובהתלהבות וקרא למשמשו, כשהוא מצוה עליו לגשת אל ראשי הקהל שיעוררו את כל יהודי העיר, וכולם ללא יוצא מן הכלל, על אף השעה, יתאספו בבית הכנסת לתפילה וזעקה להצלת נפש מישראל. הכתב סופר ניגש לבימה והרים את קולו בזעקה, ואמר, ניסינו כוחנו בכל הדרכים האפשריות, אך נראה שהכל סגור ונעול בעדנו, אבל אצל הקב"ה אף פעם לא סגור. שערי דמעות לא ננעלו. היתה שם באותה שעה התעוררות גדולה מאד. בכיות וזעקות וקל כביר לא ימאס תפילת רבים. נקרעה הגזרה ולמחרת בעת שהלכו לבצע את גזר הדין, הסכים השופט לחקור את אותו משרת גוי ונבזה שהיה בבית היהודי, והגוי שלא התכונן לחקירה זו, נשבר מיד והודה, וכך הועלה המשרת הגוי לגרדום. היהודי ניצל ושב לביתו. אכן תפילה אמיתית לא שבה ריקם.

לפעמים באה לבן אדם צרה, הוא מנסה את כל הדרכים האפשריות איך אפשר לעזור, כמו למשל שילדו חולה ח"ו, מיד פונה לכל טובי המומחים והעסקנים ולוקח את הרופאים הכי טובים, פונה לבקשת ברכות מרבנים.. אך צריך לזכור שדבר ראשון ד' מחכה לתפילה אמיתית שבאה עמוק מתוך הלב, בידיעה שרק ד' יכול לעזור, ואין שום ברייה אחרת בעולם שיכולה לשנות משהו מהנגזר למעלה, והכל מידו הרחומה, וכך לאחר תפילה כזאת כמובן יכול לעשות עוד השתדלות.

ידועים דברי חז"ל. שהקב"ה מביא לאדם טרדות ויסורים כדי שהאדם יתפלל לפניו, ואם האדם לא מתפלל לפניו אז הקב"ה מביא לו עוד יסורים, עד שיגיע למצב שיתפלל לפניו. וכדי להיושע בתפילה על האדם להתפלל מעומק הלב. ובמקום להרבות בהשתדלות לפני בשר ודם עלינו מוטל להתחזק באמונה שאין עוד מלבדו, ורק בורא עולם יכול להושיע אותנו, וכמה שאנו יותר מאמינים בכוח התפילה, התפילות שלנו יתקבלו יותר לפניו לרצון. והתפילה על כל עניין מייצרת אצל האדם קרבת אלוקים שזה רוגע נפלא שיש לאדם שמרגיש שנמצא בידים שלו יתברך. ואין להתייאש גם אם לא נענה מיד הוא ייענה בהמשך אי"ה, כי תפילות לא שבות לעולם ריקם. ותפילות מתקבלות כשאדם מרגיש שאין לו על מי להישען אלא על אביו שבשמים. רבי יחזקאל אברמסקי סיפר על עצמו שהוא היה מאוד רגיש לצינון, כשהוא למד בסלבודקא אם רק היו פותחים את החלון מיד הוא היה חוטף צינון, ובילדותו אמו היית לוקחת אותו לחידר כשהוא עטוף בשמיכת פוך. והנה יום אחד הוגלה הרב אברמסקי לסיביר. וכך הוא סיפר: הוא נכנס לשערי סיביר ואמר ריבונו של עולם חז"ל אמרו הכל בידי שמים חוץ מקור וחום, עד עכשיו היה ביכולתי לשמור עצמי, אבל כעת שאני נכנס לסיביר ששם יש 50 מעלות קור אין לי שום אפשרות לשמור ע"ע, וכאן הוא התחיל להתפלל לה' מכל ליבו שיציל אותו מהקור. ואכן רבי יחזקאל היה שם במשך שנה וחצי כמעט בלי בגדים חמים ובלי נעלים ראויות, ומעולם הוא לא הצטנן.

החפץ חיים תמיד כשבאו לבקש ממנו ברכות היה אומר שאבא לא אוהב ששולחים לו שליחים. הקב"ה רוצה שהאדם יפנה אליו ישירות ויבקש את בקשותיו האישיות והקב"ה רק מצפה ורוצה לתת לנו. אלא מה, אנו צריכים להתפלל ולפעמים גם להרבות בתפילה אך לא להפסיק בזה כלל. ובשנים האחרונות רבי חיים קניבסקי אומר לפונים אליו ומבקשים על כל מיני בעיות שהקב"ה עושה לנו את זה כי הוא רוצה שנתפלל אליו, וכל הזמן להרבות בתפילה על הילדים על הפרנסה על הבריאות ועל הצלחה בכל העניינים כי זה הדבר היחיד שנשאר בדורינו היתום, וע"י תפילה רואים ללא הרף בחוש את ישועות ה'.

וכשהתפילות הן מתוך לב נשבר אז עולה שוועתינו לאלוקים. אחד מתלמידיו של רבי שמשון פינקוס לא היה לו ילדים שנים רבות. יום אחד בשעת לילה מאוחרת מתקשר אליו רבי שמשון ואומר לו יש לי סגולה בשבילך בא אלי כעת. הוא בא לרבי שמשון, ורבי שמשון יורד עמו לרכבו ונוסע עד למדברות יהודה. שם הוא נכנס לשביל עפר מקום שאין נפש חיה הוא מוריד את האברך וא"ל כאן תצעק אל ה' בלב נשבר, עוד 3 שעות אני בא לאסוף אותך. הבן אדם התפלל שם כמו שלא התפלל מעולם. כעבור 9 חודשים הוא בירך על המוגמר, ב' ילדים למז"ט. יש לי חבר ת"ח שהיתה לו משרה חשובה והמוסד נסגר מחוסר תקציב, הוא היה מאוד שבור כי מאוד היה חשוב לו הרבצת תורה, והיה לו קשה להיות בלי פראק, הוא עשה אותו הדבר כנ"ל. ולמחרת בבוקר התקשרו אליו מכיוון בלתי צפוי, ובס"ד הוא מאוד מצליח.

אחד מגדולי ירושלים בדור הקודם היה רבי ישעיה' בראדקי זצ"ל בעת אשר עלה מחו"ל לארי"י בספינה עם בנו ובתו הקטנים, כשכבר היו קרובים לארץ ישראל נשברה הספינה והוצרכו כולם לקפוץ למים, האבא לקח עמו את בנו ובתו והחל שוחה עימם לעבר החוף, תוך כדי השחיה בים הוא הרגיש שכוחותיו אוזלים ממנו, ואם הוא לא יעזוב אחד מהם כולם יטבעו, בשעה קשה זו הוא חישב את מי עדיף להשאיר מבחינת התורה ויצא לו (ממש לבכות) שהבן קודם להצלת הבת , בטרם עשה דבר נורא זה, הוא הודיע לילדה בלב נשבר שהוא מוכרח לזרוק אותה למים. משמעה הבת ד"ז החלה לזעוק במר נפשה: אבי אבי אין לי על מי להישען כי אם עליך, רחם עלי בלי חשבונות. לשמע דבריה נזדעזע האב והחל זועק אל ה' שיושיעם, מיד הוא הרגיש שהוא מקבל כוחות חדשים, ובעוז ותעצומות החל לשחות עם שניהם עד הגיעם לחוף מבטחים. לאחר שנים רבות כשהגיע זמן פטירתו הוא קרא לבתו והזכיר לה את הזעקה שלה אבי אבי, וא"ל דעי לך שבכל ענין שמרגישים שנמצאים במקום צר ומצוק, אפילו שנראה לכאורה שאין מקום להינצל, תזכרו לצעוק אבי אבי אל תעזבני. וכשזה מגיע ממעמקי הלב הקב"ה נענה בכל אשר נבקש ממנו. ובפרט אם זה לדברים רוחניים כחברותא טוב וכדו'.

הח"ח הביא (ליקוטי אמרים פ"י) שכל הצרות הרבות הבאות עלינו שאיננו ניצולים מהן הן מפני שאין אנו מרבים בתפילה עליהם, וממשיך הח"ח כי אילו התפללנו ושפכנו שיח לפני הקב"ה בוודאי לא ישיב בקשתינו ריקם, ולא יסתפק אדם במה שמתפלל שמונה עשרה אלא כמה פעמים ביום צריך לשפוך בתפילות ובקשות בינו לבין עצמו כשהוא בביתו מעומקא דליבא. כי ע"כ התפילה תצא ממעמקי ליבו, ותפילה כזו וודאי לא תשוב ריקם. **ומובא בסיפורי מעשיות** של רבי נחמן מברסלב סיפור על יהודי מכניס אורחים גדול שיכלו להיכנס אליו לג' סעודות ביום כיד המלך ללא כסף. והנה אורח הגיע לעיר הוא שמע על ההכנסת אורחים אך לא ידע היכן זה, הוא שאל והראו לו שידפוק בבניין פלוני בדלת פלוני, והאורח הגיע למקום אך בטעות דפק בדלת אחרת. ההוא שאל לרצונו, והאורח אמר אני רוצה סעודה, אמר השכן בא תעבוד אצלי בשדה עד הערב, תחרוש תזרע ותקצור מה שצריך, ולפנות ערב תחזור אלי, ההוא עבד קשה כל היום ולפנות ערב אחרי יום עבודה מפרך הוא הגיע לבעה"ב וביקש אוכל, הבעה"ב נענה תכנס לדירה ממול ושם יש אוכל כיד המלך, הוא נכנס והתחיל לאכול ואכן האוכל היה כיד המלך. הוא שואל את זה שעל ידו כמה עבדת בשביל האוכל? ההוא לא הבין ואמר לא עבדתי כלום.. הוא שואל את זה שבצד השני ואותה התשובה, לא עבדתי כלום. הוא בירר והתברר לו שפשוט השכן עשק אותו. אומר החפץ חיים, הקב"ה מתאווה לתפילתן של ישראל הוא רוצה שידפקו במקום הנכון, ובזמן צער הוא רוצה שיפנו אליו, הוא לא רוצה שיפעילו קשרים ופרוטקציות אלא כשיש משהו קשה יפנו ישירות לקב"ה ולא רק סגולות וברכות מרבנים אלא דיבור ישיר. וזה גם כוונת הפסוק עזי וזימרת קה, היינו כשהבטחון והחוזק שלי הוא מה' ורק ממנו, אז ויהי לי לישועה.

עוד חיזוק בענייני תפילה: ספור נורא ארע עם רבי עקיבא איגר זצ"ל יהודי מתושבי העיירה הסמוכה לפוזנא מקום רבנותו של רבי עקיבא איגר חלה במחלה קשה. הוא עבר מרופא לרופא ולא ניתן מזור למחלתו. באחד הימים נודע שרופאו של המלך מתכונן לעבור בעיר. עסקנים ניסו בכל כוחם לשכנע אותו לבוא ולמצא מזור למחלה שרק מחמירה מיום ליום. הרופא הסכים לבוא כמובן בתמורת תשלום הוגן. בדק את החולה זמן ממושך ואז יצא מהחדר והודיע שאין תרופה למחלתו וסופו קרב. לפני שיצא מהעיר יצא אחריו רבי עקיבא איגר ושאלו: אם המלך בעצמו היה חולה במחלה הזאת, חלילה, מה הייתם עושים? ואז ענה הרופא: המלך אכן חלה בכזאת מחלה בעבר, המלצתי לו על תרופה מסוימת והכל עבר. המלצתי לקחת עוף נדיר במינו ולתת למלך וכך ירפא ממחלתו. וכך היה יצאו גדודי המלך ימים רבים לחפש את העוף הנדיר ולאחר מאמצים מרובים עלה בידיהם להשיג את אותו עוף. הם שמרו עליו והביאו אותו לבית המלוכה, העוף נשחט ובשלו אותו , המלך שתה את המרק והחלים לגמרי ממחלתו. המשיך הרופא: לא העלתי בדעתי שיש לכם את האפשרות לרפא יהודי זה באמצעות אותו עוף, בגלל שדרוש סכום עתק של כסף כדי לשלוח גדודים ליערות ללכוד את העוף, לכן קבעתי שאין לו תרופה. רבי עקיבא איגר שמע את הדברים הודה לרופא ונכנס לחדרו. מיד חשב רבי עקיבא איגר שאם ישנה אפשרות למצא תרופה בעולם למחלה זו, אם המלך יכול להשיג את העוף על ידי כמה גדודי חילים, אז ודאי שיהודי יוכל להשיג את העוף ע"י שישא תפילה למלך מלכי המלכים ובודאי לא יגרע חלקו של היהודי. נעמד רבי עקיבא איגר והתפלל בכוונה עצומה. פנה לבורא עולם ואמר: רבון העולמים בעירנו נמצא יהודי חולה מסוכן פלוני בן פלוני אנא שלח לו רפואה שלמה במהרה שיוכל להמשיך לחנך את בניו. תוך כדי תפילה נשמע רעש מוזר בעלית הגג. בנו של רבי עקיבא איגר רבי וולף איגר נשלח אל עליית הגג לבדוק מה פשר הרעש, וחזר כשבידו עוף מוזר שלא ראה מעולם. העוף בושל החולה הושקה במרק והחלים במהירות. כדי להודיע על גודל הנס ציווה הגאון רבי עקיבא איגר לשמור את הנוצות למזכרת. כעבור כמה חודשים שכבר נשכח המעשה, נקלע שוב אותו רופא לעיירה, נזכר בסיפור ונכנס לשמוע את סופו, היה בטוח שהחולה נפטר מזמן. ואז הוא מגלה אותו בריא ושלם מתהלך על רגליו. בני הבית ספרו לו את הסיפור עם העוף שהגיע מהתפילה. הרופא התקשה להאמין ואז מהרו להביא לו את הנוצות ששמרו למזכרת מאותו העוף ואז אישר הרופא שאכן זהו העוף שהמליץ בשעתו. הרופא הכריז ואמר כי עכשיו נוכח לדעת את גודל כוח תפילת עם ישראל. הרי המלך שלא חסר לו דבר היה צריך הרבה לטרוח בשביל להשיג את העוף ואילו רבי עקיבא איגר על ידי תפילה זימן לו הקב"ה את העוף.

סיפר רבי יעקב קמינצקי זצ"ל בעיירה מיר השוכנת ליד הגבול שבין פולין וליטא גרה נערה שהתיימה בגיל צעיר. כשבגרה והגיעה לגיל השידוכים היו לה קשיים רבים במציאת השידוך. חברותיה נישאו ולה קשה מאד, למה? שאיפותיה היו להינשא לבעל תלמיד חכם צדיק וירא שמים, אך כזה חתן רצה סכום כסף גדול ובחורה יתומה מאב מהיכן תשיג את הסכום? היא הצליחה לעבוד כספרנית לחסוך כסך שתוכל להינשא, אך הסכום קטן ולא מספק עדיין. באחד בימים בהיותה בספריה חשבה לעצמה מה עוד יכולה לעשות ואז עלתה מחשבה במוחה לבקש ישירות מבורא העולמים. תמיד היא התפללה אך ניסתה עוד השתדלויות. עכשיו שהיא יודעת ששום השתדלות לא הועילה תבקש ממלך מלכי המלכים רק הוא יכול לעזור. היא החליטה לכתוב מכתב. לקחה נייר והחלה לבקש מבורא עולם אבי יתומים. היא בקשה מכל ליבה מאבא שבשמים שישלח לה חתן צדיק ירא שמים למרות שאין לה הרבה כסף להביא אך היא רוצה לזכות להקים בית של תורה אמיתי. היא התחננה במכתב לאביה שבשמים שיעזור לה וחתמה את שמה. הכניסה את המכתב למעטפה וכתבה מבחוץ "לאבי שבשמיים" הלכה לגינה שמחוץ לעיירה מיר נעמדה וברגע של משב רוח פתחה את ידה והביטה איך המכתב נישא ברוח... אחר כך שבה לביתה באמונה תמימה שד' יכול לעשות הכל. ימים

ספורים לאחר מכן יצא אחד מתלמידי ישיבת מיר לשוח בשדה פתאום ראה מעטפה מונחת בין השיחים הוא רצה להרימה לעשות מצות השבת אבדה אך נדהם לראות שכתוב על המעטפה לאבי שבשמים. בסקרנותו פתח וקרא כמה וכמה פעמים והתרגש מאד מהכנות ומהכאב שנכתב במכתב, הוא נגש להתייעץ עם ראש הישיבה הג״ר אליהו ברוך קמאי זצ״ל. הבחור הביע את הסכמתו להינשא לאותה בחורה, ברר עליה ומצאה חן בעיניו למרות שהיתה מבוגרת ממנו בשש שנים. כמו שהתפללה הנערה כך זכתה לבעל צדיק הלא הוא ר׳ יצחק יחיאל דוידוביץ והגיע למעלות גדולות בתורה וביראה. לימים נעשה משגיח לישיבת מינסק והיה לרבם של מנהיגי הדור באמריקה.

בגנות הכעס:

ח ב. ותעל הצפרדע ותכס את ארץ מצרים וברש״י צפרדע אחת היתה והיו מכין אותה והיא מתזת נחילים נחילים של צפרדעים. ותימה גדולה הרי המצרים לא היו טיפשים עד כדי כך, הרי הם היו העם הכי חכם שהיה אז, א״כ כשהם רואים שמכל מכה יוצאים עוד ועוד צפרדעים, למה הם ממשיכים להכות? וי״ל, אומר הסטיפלער בברכת פרץ, שהם לא היו טיפשים אלא הם היו עצבניים, ועצבני מאבד את כל שיקול הדעת שלו והוא עובד בלי הגיון בכלל, וכמ״ש רגזן לא עלתה בידו אלא רגזנותו, תרתי משמע. וכבר כתב הרמב״ן באיגרתו המפורסמת להתרחק מהכעס כי היא מידה רעה להחטיא בני אדם. כשאדם עצבני אם הוא יתעד את זה בהסרטה והוא יראה את זה אח״כ הוא לא יאמין שזה הוא, הוא יימאס בעיני עצמו, כי פניו נהפכים למראה פני חיה רעה, אצבעותיו וציפורניו נהפכים למראה פני חית טרף ההורסת וקורעת הכל בלי רחמים. והדברים לצערנו ידועים מאוד. והכועס כל מיני גהינום שולטים בו, והוא שוכח את כל תלמודו, ויש לו הרבה מחלות, והוא מת בגיל צעיר, ובני אדם לא סובלים אותו. וידוע כי אף שכלפי כל המידות, כתב הרמב״ם שאדם צריך להתנהג בדרך האמצע - במידת הכעס, צריך להקפיד להתרחק לקצה השני. רגזן לא רק שלא עלתה בידו אלא רגזנותו, אלא אף מפסיד הוא דברים הכי גדולים שיכל להרוויח. והגר״א כתב שמידת הכעס היא הרע שברע, כי כל המידות הרעות באדם הן באבר אחד מגופו אבל מידת הכעס פוגמת את כל הנשמה כולה ועושה אותה טריפה, כ״כ הארי״ הקדוש. ואין רגזן שלא מתחרט מיד אחרי זה. ומי שמתגבר ולא כועס ה״ה מעביר על מידותיו וזוכה שיעבירו ממנו כל פשעיו, וזוכה לאריכות ימים, ואין אדם שהתחרט פעם בעולם ע״ז שלא כעס. ויש הרבה סיפורים על אנשים שהיו בשעת כעס ועצרו מלכעוס, ובאותה השעה בקשו ישועה לעניין שהוצרכו ונושעו לחלוטין. ויש הרבה עצות להינצל מהכעס וזאת מלבד הידיעה כמה הכעס מגונה. אדם יקבל ע״ע כל פעם שכועס לתת סכום מסויים לצדקה או שהוא ילביש בגד מסויים כשכועס. הכלל השווה שבזה שעד שיבוא לעשות את המעשה הוא כבר יירגע ויראה שזה שטות של ממש לכעוס.

סיפר האר״י (הובא בכל בו) על אישה אחת, שבעלה היה חולה כל גופו בשחין רע, הלכה לשאוב מים מהכינרת. כשחזרה לביתה, בעלה התעצבן עליה שהיא חזרה כ״כ מאוחר למרות שזה לא היה באשמתה. הוא שפך מיד את כל המים לחול והנה כמה טיפות שנתזו על גופו, ריפאו באופן פלאי את המקומות שהמים נגעו בגופו הנגוע בשחין. התברר שבדיוק נקלעו לידה מים ממי בארה של מרים שמסתובבים בכנרת, ואילו לא היה שופך את המים אלא משתמש בהם להרטבת כל גופו, היה נרפא לגמרי. רגזן לא רק שלא עלתה בידו אלא רגזנותו, אלא אף מפסיד הוא דברים הכי גדולים שיכל להרוויח, ואין רגזן שלא מתחרט מיד אחרי זה. ומי שמתגבר ולא כועס ה״ה מעביר על מידותיו וזוכה שיעבירו ממנו כל פשעיו, ויש הרבה סיפורים על אנשים שהיו בשעת כעס ועצרו מלכעוס, ובאותה השעה בקשו ישועה לעניין שהוצרכו ונושעו לחלוטין.

וראינו אצל גדולי ישראל איך היו נזהרים מאוד ממידת הכעס המגונה. ישנו סיפור מפורסם על רבי יחיאל מיכל מזלוטשוב שהיו ברשותו תפילין יקרות מאוד שקיבל מאביו בירושה ועשירים רבים הסכימו לקנות ממנו את התפילין שלו בסכום עצום שיוכל לחיות כל חייו בכבוד, אך רבי יחיאל לא הסכים למוכרם כי היו התפילין קדושות בעיניו מאוד. מידי פעם כשהיה נמצא במחסור גדול היתה אשתו מפצירה בו שימכור את התפילין אך הוא נמנע מכך, ביודעו את הזכות הגדולה שיש לו בזה שמחזיק את התפילין של אביו הגדול. שנה אחת היה מחסור גדול באתרוגים וכשהגיע ערב סוכות, בכל זלאטשוב לא היה אפי׳ אתרוג אחד לרפואה. והנה סמוך מאוד לחג הגיע אדם אחד ובידו אתרוג מהודר ביותר והוא דרש עבורו סכום גדול מאוד. רץ רבי מיכל לביתו נטל את התפילין היקרות של אביו ומכר אותם לאחד העשירים בסכום גדול מאוד ובסכום שקיבל הוא רץ לרכוש את האתרוג היקר. כשחזר לביתו אשתו ראתה את האתרוג והתרעמה עליו שקנה את האתרוג בזמן שהילדים רעבים ללחם ומרוב בהלה נשמט האתרוג מידו על הריצפה ונפסל. רבי מיכל שלט ברוחו ואמר אתרוג אין לי. תפילין אין לי. כעת אני גם אכעס חלילה.. באותו לילה התגלה אליו אביו ואמר לו שהמעשה הזה שלא כעס עורר רעש גדול בשמים הרבה יותר מהמעשה הראשון של מכירת התפילין למען האתרוג.

סיפור דומה מסופר על הדברי יחזקאל משינאווה שהיה ידוע שהקפיד מאוד לא לטבול במקווה שטבל בו אדם לפניו, ולכן כל פעם שהיה זקוק לטבול היה מחליף את כל המים במים חדשים. באחד הימים לאחר טירחה ארוכה של הכנת המקווה והחלפת כל המים שבתוכו הוא גילה שרגע לפני שנכנס לטבול, בא אדם אחר וטבל במקווה הזה. מיד קרא הדברי יחזקאל לבלן וביקש שיביאו לפניו מיד את האיש שטבל במקווה לפני שנכנס. הבלן נבהל, הוא הבין שהאיש אמור להיענש והוא לא ידע מה לעשות. הוא פחד מהעונש שיוטל על הטובל, אך הדברי יחזקאל הפציר בו מאוד עד שלא היתה לו ברירה הוא קרא לאיש שטבל ואמר לו שיידע כמה מסוכן מה שעשה, כי נראה שהדברי יחזקאל מאוד מקפיד ע״ז. והנה האיש הגיע ומיד שאלו הדברי יחזקאל: האם יש לך ילדים? אמר האיש שכבר שנים רבות הוא נשוי ואין לו זש״ק. א״ל הדברי יחזקאל א״כ דע לך שבשנה זו תפקד... ואכן כך היה. שאלו לדברי יחזקאל מניין ידעת ד״ז? ענה הדברי יחזקאל הנה כשנכנסתי למים מיד הרגשתי שמישהו טבל כאן לפני, בתחילה התחלתי להקפיד עליו אבל כהרף עין ביטלתי את כל הקפידות וברגע שאדם אמור לכעוס ומבטל את כל הקפידות כל מה שיבקש מה׳ יתקבל. מיד החלטתי להראות לקב״ה שאני מבטל לגמרי את הקפידה והחלטתי שאני אתן את הזכות שיש בביטול הקפידה שלי בעבור האדם שבגללו הייתי צריך להקפיד. וכך היה, ברור לי שהוא יוושע במה שצריך, כי הזכות של העברה על המידות היא גדולה לאין ערוך.

עוד על זהירותם הנוראה של גדולי ישראל ממידת הכעס, אפשר ללמוד ממה שהתרחש בשלהי ועידת פטרבורג שהתכנסה בחודש אדר שנת תר״ע, לדון בין השאר בדרישת הממשלה הרוסית לחייב אל כל נושאי המשרות הרבניות להשתלם בשפה הרוסית ובלימודים כלליים. גדולי ישראל באותה תקופה נחלקו בזה, חלקם ראו בזה דבר שאפשר להתקיים אתו. ביניהם היו האור שמח, רבי דוד קרלינר שהיה מגאוני הדור, רבי חיים עוזר, ורבי איצלה פונביזר. ומצד שני לחמו בכל כוחם כנגד גזירה זו רבי חיים מבריסק, החפץ חיים והרש״ב מלובביץ. החפץ חיים שהיה אמור להגיע לועידה, שלח במקומו את ראש ישיבת ראדין הגר״מ לנדינסקי, ורק בקש ממנו שאם יראה כי כלתה הרעה ויד המתירים על העליונה שיקרא לו ויבא מיד. וכך הוה, בכמה ימי הועידה היה נראה כי יד המתירים על העליונה, והר״מ לנדיסקי שלח טלגרמה דחופה לח״ח שיבוא, ואכן הח״ח הגיע לאחר כמה ימים, ומיד בהגיעו התחיל למסור כמה וכמה נאומים נרגשים שהתחילו להשפיע על הרבנים לקבל את דעתו שהיא דעת המתנגדים. באותם ימים נכנס החפץ חיים עם ר׳ משה לנדינסקי, לשוחח עם רבי מאיר שמחה, האור שמח שהיה בראש המתירים, מיד התחיל לומר לח״ח דברים חריפים על התנגדותו וחששו. ומנגד, החפץ חיים השיב לו גם לדרכו באופן חד וברור. והנה לפתע קם האור שמח ויצא מהחדר באמצע הויכוח הגורלי, והתברר כי פחד שהויכוח יחריף ויחמיר ורצה להימנע מזה. החפץ חיים יצא עם ר׳ משה מהחדר ובדרכו אמר לר׳ משה: אני מתפעל ממידותיו של רבי מאיר שמחה, הוא הרי כהן, וכהנים קפדנים הם, והרגיש שעלול לבא לידי הקפדה וכעס, וקם ועזב, אף שהיה חשוב לו ביותר בהכרת דעתו בכל התוקף. גם על החפץ חיים סיפר נכדו, כי שמע מאחד מתלמיד ראדין שראה את החפץ חיים הולך בחצות הליל לבית המדרש ופותח את ארון הקודש, ומתחיל לבכות ׳רבונו של עולם, ישראל מאיר כהן הוא, וכהן עלול לבא בנקל לידי כעס, א״כ עזרני ה׳ שאוכל להתגבר על הכעס׳. עד כמה התחכמו גדולי ישראל שלא לבא לידי כעס, וכשראו כי הכעס מתקרב, ברחו, כי ידעו שכשהוא מגיע סכנתו כה רבה ויש למונעו בכל דרך. מהעלון של דרשו.

רבי שבתי פרנקל זצ״ל, שגדולי הדור סמכו ידם עליו, זכה להאדיר את כל ספרי הרמב״ם בלי שגיאות וטעויות ומסונן היטב מכל רבב על פי כתבים ישנים ונדירים שהשיג בעמל רב ובדמים מרובים שהשקיע בכך. יום אחד לאחר מאמצים ודמים מרובים הוא הצליח להשיג כתב יד נדיר ביותר של אחד מתלמידי הרמב״ם שהיה נמצא במוזיאון במצרים. באותו היום שהגיע הכתב הנדיר היה זה יום חג לרבי שבתי והצוות שעבד עמו ביחד. הם פרסו בעדינות את הכתב היקר על השולחן ורבי שבתי החל לעיין בזה בהתרגשות עצומה, אחד מעוזריו ניגש לשולחן כשכוס קפה גדושה בידו והנה הוא נתקע ברגל השולחן והקפה נשפך על כל הכתב העתיק היקר והנדיר. העוזר החוויר כולו, לקח לו יותר מכמה שניות להבין שהכתב על הסכום העתק והקשרים הגדולים שהושקעו כדי להשיגו הלך לטמיון, הוא עמד להתעלף, והנה לפתע הוא רואה את רבי שבתי על ידו, כשכוס קפה מוגשת לו ורבי שבתי אומר: נשפך לך הקפה תשתה. מה שקרה לכתב אל תתרגש, זה נגזר שכך יהיה, והכל לטובה. ומי יודע אם לא בגלל זה זכה רבי שבתי להצלחה, שמאז האירה לו פנים והוא זכה להקים את המפעל הגדול הזה. ויש בעניין זה עוד סיפורים רבים שכבר הבאנו בעבר.

סיפור נוסף שהתפרסם על נהג משאית בטון, שחזר לביתו והגיע לחניה הפרטית שלו ושם חנה רכב חדש. ברוב כעסו הוא פתח את המשפך של הבטון והחל לשפוך על המכונית שחנתה בחנייה שלו, וכשגמר הרגיש שבא על סיפוקו. הוא נכנס לביתו והנה הוא רואה את כל משפחתו שרים לו בהפתעה גמורה לכבוד יום הולדתו שחל באותו היום. כמתנה הם קנו לו רכב חדש שעומד כעת בחניה....

לא מפסידים כלום בקיום רצון ה׳ ולא מרויחים כלום כשלא מקיימים רצונו.

הנה בפרשתינו מצינו שהקב״ה אומר שהוא עצמו יעבור בבתי מצרים במכת בכורות, ומאידך גיסא כתוב שמטרת הדם במזוזות היא בשביל שהמשחית לא יוכל לעבור בבתי ישראל, משמע שהמשחית הוא זה שיהרוג את הבכורות, מיישב ע״כ הבן איש חי ע״פ מה שמובא בחז״ל שהיו כאלו שהחביאו את בכוריהם בבתי היהודים, והנה אמנם המשחית הוא עבר בכל בתי מצרים לקחת מכל בית את הגדול שבבית אבל שלא נחשוב לרגע שמי שהחביא את בכורו בבית היהודי הרוויח משהו אלא להפך הוא רק הפסיד והקב״ה בכבודו ובעצמו נכנס לבתי היהודים לקחת את בכורות העכו״ם משום ששם לא ניתן למשחית להיכנס, וא״כ הכל מיושב בבתי המצרים עבר המשחית, ובבתי היהודים ששם החביאו המצרים את בכוריהם ולמשחית לא ניתן רשות להיכנס שם עבר הקב״ה. וכעי״ז כותב הבן איש חי מצינו במלווה בריבית שאדם שהלווה בריבית לא די שהוא מפסיד את הרווח שהרוויח מהריבית אלא הוא נענש שגם את הקרן הוא מפסיד. (במאמר המוסגר: רבי חיים קניבסקי בצעירותו (לפני כארבעים שנה כשהיה בשנות החמישים לחייו) היה נוסע כל בוקר לבריתות להיות סנדק עם מונית, והיתה מריבה בין נהגי המוניות מי יזכה לקחת אותו לברית, וכל יום היה מגיע נהג שהיה תופס את הזכות הזאת, כל יום מי שתפס ראשון זכה. והנה באחד הימים אחד הנהגים קנה מונית חדשה הוא רצה לקדש את המונית ע״י שיזכה לקחת את הרב לברית. הוא קם בנץ ותפס ראשון להיות נהג של הרב באותו היום בדרכו לברית, הוא חיכה מספר שעות והנה הרב יורד בהדרו לכיוון המונית הוא מאוד שמח אך שוד ושבר כשרבי חיים נכנס למונית הנהג מנסה להתניע ואינו מצליח, מנסה שוב ושוב ולא מצליח רבי חיים יצא מהרכב, הנהג מתניע ומצליח.. רבי חיים נכנס ושוב הנהג לא מצליח. רבי חיים ראה שדברים בגו הוא שאל לבעל המונית: אמור נא לי מהיכן יש לך את הרכב? ענה לו הנהג מבני שיחי׳ שאל רבי חיים במה בנך עוסק? ענה הנהג בהלוואות. שאל רבי חיים בריבית? הנהג ענה כן. אמר

לו רבי חיים א״כ הרכב הזה לא יכול לעשות שום עניין של מצווה...) למעשה הכלל הוא שמי שחושב שע״י שהוא ינסה לעשות קומבינות, כגון ייצא באמצע התפילה בכדי להרוויח כמה שקלים, או ישקר בשביל להרוויח כסף, או ידבר לשה״ר כדי להרוויח משהו או לשאת חן ושכל טוב ע״ז הוא יכול לשכוח מזה, כי ממעשה אסור לא רק שלא מרוויחים אלא גם מפסידים את ההשקעה ואת הקרן, וגם אם במבט ראשון זה נראה שמרוויח לאחמ״כ הוא מפסיד הכל על תרופות וכדו׳, כי כסף לא כשר הולך לדברים לא טובים, וכן מי שחושב שע״י שיאמר לשון הרע הוא ירוויח משהו בחברה וכדו׳ שיידע לו שאין סיכוי הוא עלול רק להפסיד מכך, ומי שלהפך עושה מה שה׳ רוצה ממנו כעת למרות שנראה שהוא מפסיד שיידע שהוא רק ירוויח לעולם ועד מכך. הכלל הוא בכל עניין לעשות מה שה׳ רוצה, ולפעמים שלא ממש יודעים מה שה׳ רוצה יחשוב לעצמו מה הוא יותר רוצה סימן שזה עצת היצר ותמיד יעשה הפוך ממה שליבו רודף אותו לעשות.

סיפר רבי משה שטרנבוך שבשעה שהגיע רבי אלחנן וסרמן לעיר לונדון, הזמינוהו לדבר בבית הכנסת לפני תפילת מוסף, אך בדרכו לבית הכנסת נודע לו שבבית כנסת זה ישנם אנשים המחזיקים בדעות כוזבות, והחליט להשמיע שם דעת תורה לתקן הפירצה, עד שבאמצע הדרשה נעשה במקום מהומה גדולה, והגבאי יחד עם רוב מתפללי בית הכנסת יצאו מבית הכנסת באמצע דרשתו לאות מחאה והלכו להתפלל בחוץ בפרוזדור, והוא נשאר רק עם ציבור קטן בקושי מניין, ומ״מ לא נרתע ממחאתם והמשיך בדבריו כי הרגיש שזה ורצון ה׳. ואח״כ אמר לנו שאף שבא ללונדון כדי להתרים אנשים שיתמכו בישיבתו ישיבת ברנוביץ, ועל ידי דבריו הפסיד הרבה תומכים לישיבתו, מ״מ אינו מתחשב בזה, ומשום שמלבד שהוא ראש ישיבה הרי הוא בראש ובראשונה עבד ה׳ וכיון שידע שיש צורך להעמידם על האמת, דיבר מה שהיה צריך לדבר וכמתבקש מעבד ה׳, ומה עוד שבאמת לא הפסיד מזה שום דבר, שהלא הכסף מסור ביד הקב״ה, ויצא ללונדון לקיים את רצון השי״ת ולקיים את חובתו חובת השתדלות, וכיון שהיה מוטל עליו חובה לדבר על דבר שצריך תיקון, בוודאי לא יפסיד מכך, ולא עלינו להיכנס מהיכן יזמין הקב״ה ממון לקיום הישיבה, ומובטחים אנו שהוא יעשה לתורה שלא תשתכח מישראל.

וזהו לימוד לנו לא להתבונן לא ימין ולא שמאל מה יאמרו עליו, ולא לחשב חשבונות אם כדאי להימנע בכדי שלא לבוא לידי הפסד וכדו׳, אלא לדבוק ברצון השי״ת בלבד. **סיפר רבי דוד פרנקל** שבשנת תרפ״ט כשבאו הערבים לחברון כדי להרוג את כל היהודים ששם, לא רבים יודעים שהאדם שהם הכי שנאו זה היה רבי חיים יוסף דינקליס, שהיה אז אברך צעיר וחכמתו הרבה היתה לצנינים בעיני הערבים ובאותה שבת ידועה יצאו הערבים עם גרזנים בידיהם וצעקו איטבח אל יהוד, ג׳יהאד, והם טבחו בלמעלה ממאה בני היישוב ובהם עשרות תלמידים מישיבת חברון. במשך כל אותו הזמן הם צעקו כל הזמן איפה יוסוף!? איפה יוסוף?! וכוונתם היתה היכן רבי יוסף דינקלס. והם לא מצאוהו. ומעשה שהיה כך היה. רבי חיים יוסף נסע יחד עם בני ביתו לחתונת רבי זיסל שפירא שנערכה בליל שישי בירושלים, והוא נשאר ללון בירושלים עד יום שישי. והנה ביום שישי הם באו לשוב לביתם שבחברון והם חיכו זמן רב לאוטובוס שבושש מלהגיע. חיכו וחיכו, ואז אמר רבי יוסף אם האוטובוס יגיע עד חצות אנחנו נחזור. אם לא, לא! כיוון שזה לפני שבת אני לא אשוב לביתי שבחברון בגלל כבוד השבת... והנה הגיעה שעת חצות ובאותו זמן הגיע האוטובוס לחברון. רבי חיים יוסף וב״ב אינם מתלבטים כלל וכלל, ולמרות הכל הם נשארו בירושלים. וההמשך ידוע. כי כשעושים רצון ה׳ לא מפסידים.

השר רבי משה מונטפיורי הקפיד מאוד להרבות שמירת שבת בישראל והוא עצמו היה ידוע כאחד שלא הזיז אותו כלום בענייני השבת כולל מקרים שהיה חשש לשלומו ולאיבוד כל ממונו. פעם בא אליו בשעת סעודת שבת שליח של אחד מהמושלים הגדולים שבאותו הזמן וביקש ממנו שיבוא אליו בדחיפות עבור ביצוע עסקה דחופה מאוד. ורבי משה אמר שתמורת כל הון שבעולם הוא לא מגיע בשבת ולא מדבר כלל על מו״מ ביום זה. השליח הלך וחזר כעבור זמן קצר עם מכתב מהמושל שיידע לו שאם הוא לא מגיע כל כספו יוחרם, והוא ידאג שינותקו עמו כל קשרי המסחר במדינה. אך השר מונטפיורי בשלו. וכך הוא ביקש למסור: אני מאוד מודה על מה שנתתם לי עד עתה אבל כל הון שבעולם לא יגרום לי להתכחש לאמונתי. ביום ראשון בבוקר בא שוב שליח מאותו מושל וביקש שיבוא אליו לביתו. השר ללא מורא יצא לבית המושל. וכשהגיע לביתו חיכתה לו הפתעה נאה. המושל הגיש לפני מתנה ואמר לו ישבתי כאן בשבת יחד עם עמיתי ממדינה אחרת וסיפרתי לו עליך איך אתה מקפיד על המצוות בעד כל הון בעולם, הוא לא האמין וביקש להתערב איתי על סכום גדול, ולבסוף בזכות התעקשותך ניצחתי, רציתי רק להודות לך.

הרב מפוניבז׳ סיפר שהיה בפרנקפורט ואסף כספים מבית לבית, עד שהגיע אליו רבי יעקב רוזנהיים, ואמר לו, אסור לעשות ככה, זה לא כבוד התורה להסתובב כמו שנורר מבית לבית. בוא תכנס לחדר, ונזמין תורים אצל העשירים, הוא הזמין לו תורים אצל עשירים. בין היתר הוא קבע לו תור אצל עשיר גדול בפרנקפורט, אמר לו העשיר שלמחרת בשעה שמונה הוא צריך לנסוע ברכבת. הוא קבע שאחכה לו ברבע לשמונה בתחנת הרכבת ושם הוא ידבר איתי.למחרת בבוקר קם הרב מפוניבז׳, והנה השעה שבע. זאת הפעם הראשונה שהוא קם בשעה שבע. ברציף הרכבת הוא היה צריך להיות ברבע לשמונה, הוא עשה חשבון שאם הוא הולך להתפלל בציבור הוא לא יספיק להגיע לרציף הרכבת בשעה היעודה. ברגע הראשון חשבתי לוותר פעם אחת על תפילה בציבור. הרי מדובר בצרכי רבים. אבל אחרי דקה החלטתי, לא, לא . המדרש אומר בפרשת ראה, שהקב״ה אומר אין אדם שומע לי ומפסיד, לא נולד אדם ששומע להלכה ומפסיד אין כזה דבר. מתאר הרב מפוניבז׳: החלטתי שאני מתפלל בציבור ויהי מה. סיימתי את התפילה בשמונה וחצי. לכאורה אין לי סיבה ללכת לרכבת. אבל סוף סוף צריך לעשות השתדלות, אז יצאתי לכיוון הרכבת. הגעתי בעשרים לתשע. שלוש דקות אחרי בא העשיר במרוצה, והתנצל שהוא איחר את הרכבת של שמונה והוא יוצא בתשע .בו במקום הוא רשם צ׳ק גדול מאוד סיים הרב מפוניבז׳ את סיפורו״ .בחורים יקרים״, הרעיף עליהם הרב יסודות לחיים יהודיים, ״לא באתי להראות לכם שלא הפסדתי מתפילה בציבור. זה פשוט. באתי להראות לכם משהו אחר. באתי להראות לכם שאם הייתי ׳חכם׳ והייתי מתפלל ביחידות ורץ ברבע לשמונה לרכבת, הייתי מחכה עד שמונה ורבע ורואה שהעשיר לא נמצא. הייתי הולך הביתה בלי השיק הזה .

עוד סיפור שסיפר הרב זילברשטין: היה פעם יהודי שאינו שומר תו״מ שהיה לו מפעל לשקיות, הוא היה מוכר חבילות שיש בהן מאה שקיות בכל חבילה. לימים הוא קיבל החלטה חסכונית שבמקום לשים 100 שקיות בחבילה הוא ישים 90 שקיות ובכך הוא ירוויח המון, כי אם למשל כל יום הוא היה מייצא 10.000 שקיות, ז״א שהוא ירויח כל יום 100 חבילות בלי שאף אחד ישים לב. לימים הוא חזר בתשובה ושלח להרב זילברשטין בקשת כפרה על עוון גזל שגזל את לקוחותיו במשך שנים רבות. הרב זילברשטין פסק לו שמכיוון שהוא ממשיך למכור לאותם לקוחות בדרך כלל, א״כ שמכאן ולהבא יעשה חבילות שיש בהן 110 שקיות במקום 100 אשתו שעדיין לא חזרה בתשובה מאוד כעסה ורגזה ע״ז, אך הוא היה החלטי בעניין להשיב את מה שגזל. לימים היה מכרז גדול לאספקת שקיות לצבא ארה״ב, ונציגי הרוכשים באו לבדוק את איכות המוצרים של כל היצרנים שהתמודדו במכרז, ובין הדברים שנבדקו היתה אמינות המפעל. וכשנבדק המפעל שלו התברר ע״י שספרו חבילות שונות, שהוא שם מעבר לכמות שכתוב, וכל שאר החברות שמו בערך כמו שכתוב. ובגלל אמינות זאת עשו אתו עסקה ענקית ששווה מליונים רבים. וכך יצא שגם החזיר חובותיו וגם הרוויח פי כמה וכמה.

אבי מורי סיפר לי שהוא לא מזמן הלך לנחם את בני הרב וסרמן מחיפה יהודי צדיק שעלה מהונגריה ביושבם שבעה על אביהם, שהיה אדם ירא שמים מרבים. בצעירותו הוא עבד לפרנסתו באיזה קצביה גדולה שהיתה תחת בעלות של אדם שאינו שותו״מ אך הוא מכר כשר, והרב וסרמן היה עובד באותו מפעל, והנה ביום מן הימים הוא מגלה שבעה״ב הביא ארגזים של בשר לחנות, הארגזים היו בלי הכשר כלל, הרב וסרמן נבהל אך נצר את הדברים בליבו, לאחר שעה קלה הוא רואה אישה שותו״מ שהגיעה לקצביה לקנות בשר, הוא ניגש אליה בשקט ואמר לה תדעי לך שהבשר היום לא כשר אל תקני כאן, האישה שמעה זאת הודתה לו מקרב לב ועזבה את החנות. בצד עמד אחד העובדים שאינו שותו״מ שמע את זה ורץ להלשין את הרב וסרמן לבעה״ב ואמר לו מה עושה הרב וסרמן בחנות, הבעה״ב הגיע בכעס לרב וסרמן ופטרו לאלתר מהחנות, וכך הרב וסרמן נשאר בלא עבודה ובלא פרנסה כלל, ובבית מחכים ילדים הרעבים לפת לחם, היה זה שעת צהרים, הרב וסרמן הלך לאיזה בית כנסת סמוך להתפלל מנחה ושם הוא השתפך לפני הקב״ה בתפילתו שיהיה לו פרנסה בשפע ויוכל לגדל את ילדיו בדרך התורה והיראה, בסיום התפילה ניגש אליו יהודי ואמר לו ראיתי אותך בוכה כל התפילה האם יש משהו שאני יכול לעזור לך? ענה לו הרב וסרמן כן. כעת פיטרו אותי מהעבודה וילדי גדלים ואני מעוניין להעבירם לתלמוד תורה הנמצא בקרית מוצקין כדי שיקבלו מושגים של תורה ויר״ש אך איו לי כסף לגור שם ואין לי עבודה, אותו יהודי אמר לו תקשיב אני קבלן ויש לי דירות שאני מוכר בקרית מוצקין ממש סמוך לת״ת שאתה רוצה לשלוח לשם אני מוכר לך את הדירה, הרב וסרמן אמר אבל אין לי כסף, אמר לו אותו קבלן קח וכשיהיה לך תשלם לי, אמר לו הרב וסרמן למה החלטת לתת לי את הדירה הזאת, אמר לו אותו קבלן היום אשתי חזרה הביתה וסיפרה לי שהיתה בחנות ויהודי אחד יר״ש ניגש אליה ואמר לה שהבשר טרף לפי מה שהבנתי זה אתה לכזה אדם קדוש אני רוצה לתת. וכך הרב וסרמן קיבל דירה בקרית מוצקין וזמן קצר אח״כ הוא מצא עבודה מסודרת ומכובדת, וזכה לגדל משפחה לתפארת, אז במבט ראשון זה היה נראה אז שהוא מפסיד עבודה אבל לבסוף התברר שהוא הרוויח גם עבודה גם דירה וגם זרע ברך ה׳.

בשביל לקבל שפע צריך למסור נפש

בפרשת השבוע מובא שכשהגיעה הגאולה הקב״ה נתן לכלל ישראל שתי מצוות בכדי שיוכל לגאלם. המצוות שנתן להם הם דם פסח ודם מילה. יש להקשות אם היו זקוקים למצוות כדי שיגאלו אותם למה נתן להם שתי מצוות האלו בדווקא הרי היה יכול לצוותם על שאר מצוות. התשובה ע״כ נמצאת בסיפור הבא שהתרחש עם החת״ס ומובא בספרים מוסמכים על תולדותיו. לפני מאתיים שנה הגיע גוי לרב באחת הקהילות היהודיות בהונגריה ואמר לו רבי מצאתי את האמת רצוני לדבוק באלוקי ישראל ולהסתפח לעם ה׳, אנא עשה עמי אות לטובה וגיירני כדת וכדין. הרב כמובן לא מיהר לגיירו הוא הציב לו כל מיני מבחנים לבדוק את מידת רצינותו ולוודא שאין לו מניעים זרים, ורק לאחר שהגוי עבר את כל המבחנים למדו הרב את כל הדרוש ולאחר מכן הוא נימול וטבל כדת וכדין. אלא שכאן התחילו הדברים להסתבך הרב הביא לגוי מוהל שמל תינוקות במקום להביא מוהל מומחה ואכן מעשה המילה לא עלה יפה הגוי קיבל זיהום בגופו וסכנה נשקפה לחייו. עד מהרה הדבר התפרסם בקרב יהודי העיירה והשמועה חצתה גלים ועשתה לה כנפיים אף אצל הגויים, הגויים שגם ככה לא ראו בעין יפה את התגיירותו של הגוי האשימו את היהודים שחיבלו בו במזיד ואיימו שאם ימות אותו גר הם יחוללו פרעות ביהודים, הרב נחרד מהצפוי ליהודי עירו ומהר לנסוע אל רבו החתם סופר כדי ליטול ממנו עצה ותושיה. **החת״ס** שבעצמו היה מוהל מומחה גער ברב על מה שעשה ואמר לו בגלל מה שעשית ואתה במו ידיך גרמת לנזק הגדול ובדרך הטבע לא ימצא מזור ותרופה למצב של הגר צדק עליך למסור את הנפש ביחד עם הגר ובכך ינצלו חייהם של בני קהילתך מידי הגויים, ולכן זאת עשו עלו שניכם על סירה והפליגו ללב ים, אמרו לכולם שאתם נוסעים למדינת בלגיה כדי לדרוש ברופאים, אולם בהיותכם בלב ים הטביעו את הסירה. הסירה תשקע ואתם תרדו עמה למצולות ים. הגויים יהיו בטוחים שטבעתם מחמת הסערה שהתחוללה בלב הים ובכך תנוח דעתם ויניחו ידם מלפרוע פרעות ביהודים. הרב לא ערער על דברי החת״ס וקיבל ע״ע למסור את הנפש ולכפר על מעשהו, הוא הלך אל הגר ושיתף אותו בסוד העניין. הגר שהיה בעל נשמה גבוהה קיבל ע״ע באהבה וברצון למסור את נפשו להצלת היהודים מידי שכניהם הגויים, הרב והגר עלו על סירה והפליגו ללב ים, והנה באה מולם סירה ובא אדם אלמוני ושאל להיכן הם מפליגים סיפר לו הרב שהאיש שלצידו הוא גר המוטל בין החיים למוות והוא נוסע למצוא מזור לזיהום שנהיה אצלו, אותו אלמוני אמר אני חובש מומחה יש באמתחתי משחת פלאים נתן לו משחה ובחסדי שמים הגוי נתרפא תוך מספר שעות. שב לחת״ס כדי לספר על הנס שקרה להם בלב ים. חייך החת״ס ואמר התדע מי היה האיש האלמוני שהציל את חייו של הגר? ובכן דע לך שהיה זה אליהו

הנביא ואני שלחתי אותו. ע״כ הסיפור. שואל ע״כ הרב זילברשטיין אם לחת״ס היה כוח להביא את אליהו הנביא כדי להציל את הגר מדוע עשה זאת באופן כ״כ משונה? אלא אומר הרב זילברשטיין אליהו הנביא לא בא בקלות, אם רוצים לזכות לגילוי אליהו ולזכות לניסים ונפלאות צריך למסור את הנפש רק לאחר שמוסרים את הנפש כמו הרב והגר שעלו לסירה כדי להטביע את עצמם ע״כ מכשירים וסוללים את הדרך לאליהו הנביא. לפי זה יובן למה נתנו לבני ישראל שתי מצוות אלו דם פסח ודם מילה. הואיל ולא היו בידם זכויות כדי לצאת ממצרים, ציוום הקב״ה במצוות אך לא היה די להם בזכות של עצם קיום המצוות אלא היו זקוקים למצוות של מסירות נפש, וזהו דם מילה שזה מסירות נפש ליהודי מבוגר למול עצמו, וכן דם פסח שהלכו לשחוט את אלוהיהם של המצרים שהיה כבש אין סכנה גדולה מזה ורק ע״ז זכו לקבל את השפע הגדול. ומסירות והשקעה בכל הנשמה זה הדרך היחידה להצליח, ובפרט בדברים רוחניים שיש יצה״ר שמנסה כל הזמן לייאש. מאאמו״ר.

מסירות נפש למען כבודו יתברך.

במכת צפרדע מסופר על הצפרדעים שנכנסו לתנורים ומהם למדו חנניה משאל ועזריה למסור הנפש בזמן נבוכדנצר. נביא כאן סיפור מופלא על מסירות נפש אדירה מלפני קרוב למאתיים שנים. מרבי ישראל מאיר שושן. ברוסיה היתה עיירה יהודית עם קהילה מכובדת. בעיירה היו כל הצרכים היהודיים, בית הכנסת, מקווה, חיידר ועוד. כשהיה המגיד רבי יעקב גלינסקי זצ״ל צעיר לימים, סיפר לו רב העיירה הישיש, שבהיותו ילד גרו בעיירה כ500 משפחות, מתוכם 300 משפחות נוצריות ו200 משפחות יהודיות. רדיפות הנוצרים ועלילות הדם, שהיו נחלת היהודים באירופה באותה תקופה, לא פסחו גם על העיירה הרוסית הקטנה. ביום בהיר אחד, בין מנחה למעריב, כשהיה בית המדרש מלא במתפללים – פרצה המשטרה הנוצרית, ותפסה עשרה יהודים כשרים – כבני ערובה. העצורים הובאו למנזר, ששכן קרוב לבית הכנסת. תנאי דרקוני הוצב בפניהם: אם תוך שלושה ימים תסכימו לטבול לנצרות, ר״ל - תשוחררו, ואם לאו – תוצאו להורג!! הקהילה שהיתה כמשפחה אחת, הוכתה בהלם, אבל ירד על בתי היהודים. ״ביום השלישי״, מספר רב העיירה, ״כשהלכתי ברחובות היהודים, גיליתי מודעות ענק המזמינות את כל יהודי העיר, גברים נשים וטף, לעצרת תפילה ענקית שתתקיים בבית הכנסת, כ-3 שעות לפני מועד פקיעת האולטימטום. הייתי אז ילד בחיידר. הגענו לעצרת התפילה, בכל פינה ישבה כיתה אחרת עם רבם, בחורי ישיבה קטנה, בחורי ישיבה גדולה, אברכי כולל, חייטים, סנדלרים, זקנים. בית הכנסת היה מלא עד אפס מקום. עזרת הנשים גם היא היתה מלאה, אימהות, סבתות, נערות וילדות, כולן הגיעו, ממש כמו ביום כיפור בשעת תפילת נעילה. רב העיירה התעטף בטלית, נעמד ליד ארון הקודש הפתוח, ופתח בדבריו: ״רבותי, התאספנו פה היום, כי בעוד שלוש שעות יעמידו את עשרת האחים שלנו במבחן, בנסיון של ׳ואהבת אל ד׳ אלוקיך... בכל לבבך ובכל נפשך׳, אפילו נוטל נפשך. הבה נתפלל עליהם, שיהיו להם כוחות הנפש והעוז לעמוד בניסיון, וחלילה לא לטמא את נשמתם הטהורה. שיזכו להישאר בקדושתם וימסרו את נפשם על קידוש השם. לשם כך, יש צורך בתפילת רבים, שיקבלו את הכוחות המתאימים!!״. ״אחים יקרים!״ זעק הרב, ״בואו נתפלל עליהם שיהיו להם כוחות לעמוד בניסיון!״. כל הקהל פרץ בבכי, והתאחד בתפילה עמוקה, תוך בכיות קורעות לב, על אחיהם היהודים. לאחר כשעה, עלה הגבאי על הבימה וקרא: ״בפקודת המרא דאתרא, נעשה כעת הפסקה קצרה, ונדליק נרות נשמה לעילוי נשמתם של אחינו העצורים במנזר הסמוך, כי סמוכים ובטוחים אנו שוודאי ימסרו בקרוב את נפשם, וכבר מעכשיו תאיר נשמתם הזכה והטהורה. הנר הראשון יהיה לעילוי נשמתו של המתמיד, ראש החבורה, האברך בן ה 55 ,רבי חיים בן רבי אברהם. קירות בית המדרש ספגו את קול תורתו ואת הנעימות שלו״, היה זה מעמד פרידה מרבי חיים, רווי דמעות. מעזרת הנשים נשמע קול בכיין של בנותיו: ״אבא, אבא....״ וכל הקהל הצטרף לבכי. דקות ארוכות נדרשו על מנת להרגע מהדלקת הנר הראשון. וכך המשיכו להדליק את שאר הנרות, כשבכל הדלקה נערכת פרידה מן השבוי, שבקרוב ימסור נפשו על קידוש השם. סה״כ הודלקו 9 נרות. ומה עם העשירי? אף אחד לא שאל שאלות. הנידון העשירי היה נער בן 17, חיימק׳ה העגלון. חיימק׳ה היה בן יחיד להוריו, שלא המשיך בלימודיו, אמנם הקפיד על שלוש תפילות בבית הכנסת מידי יום, אך ללמוד לא היה בכוחותיו. הוא הפך להיות עוזר לעגלון, ובהמשך נעשה בעצמו לעגלון. הכל שיערו, כי חיימק׳ה ודאי יישאר בין החיים, הוא כנראה לא יעמוד בניסיון. לפתע, התקרבה אישה יהודיה אל מעקה עזרת הנשים, והתחילה לילל ולבכות: ״אנא, כבוד הגבאי, אני אמא של חיימק׳ה, אנא , תדליק גם נר לנשמתו. הגבאי, שלא יכל להישאר אדיש מול הזעקות האיומות, חזר והוציא נר נוסף והניח ליד תשעת הנרות הדולקים, לעילוי נשמת הנער חיים בן רבי צבי...

התפילות והזעקות נמשכו למול ארון הקודש הפתוח... הגיעה השעה היעודה ובמנזר הגיע הכומר לעשרת השבויים, כשבידו חרב חדה. העמיד את כולם בשורה ופנה לשבוי הראשון בנסיונות שכנוע: ״אתה אינך אדם צעיר, וכבר סבא לנכדים, בעל משפחה, ילדיך ודאי מחכים בבית, יש לך משפחה שממתינה לך, טבילה אחת פשוטה, ואתה גומר עם כל העניין...״ רבי חיים מסתכל עליו בלעג, ומתיז בבוז: ״האם נראה לך שכאן הם החיים האמיתיים? להוי ידוע לך, שכאן זה רק הפרוזדור, האמת נמצאת למעלה, בעולם שמעבר לכאן, כאן זה רק חלום, שם נמצאים החיים, כל ימי הייתי מצטער מתי אזכה לכזו הזדמנות, ובכזו קלות רוצה אתה שאוותר עליה?!?״ הכומר מבין שהיהודי הזה לא ייכנע, ומורה להוציאו להורג. ניתנה לו הזכות לבקשה אחרונה, ורבי חיים בן אברהם מוציא מכיסו את הגרט׳ל ונראה לעיני חבריו ככהן גדול ביום הכיפורים. הוא צועק את הברכה האחרונה: ״ברוך אתה ד׳ אלוקינו מלך העולם אשר קדשנו במצוותיו וציוונו לקדש שמו יתברך ברבים״, וכל חבריו עונים בזעקה: ״אמן!״ ומשיב את נשמתו בטהרה ליוצרו. הכומר השתולל מזעם, איזה עם קשה עורף... הוא ניגש בכעס לשבוי הבא ואומר לו: ״ראית את הטרגדיה לנגד עיניך, אולי תשנה כיוון...״ אך רבי דוד מתעקש כמובן, ואינו מוכן לטמא את נשמתו עבור חיי שעה. המחזה שב וחוזר על עצמו, הוא מברך בקול רם וחבריו עונים בזעקה ״אמן״. וכך מוסרים את נפשם בזה אחר זה כל תשעת השבויים. לזעמו של הכומר אין גבול. נותר העשירי, נער רך לימים. חיימק׳ה העגלון, אותו השאיר הכומר אחרון. נער בן 17 שראה וחווה במו עיניו את הרצחם של תשעת הקדושים. פונה אליו הכומר במתק לשונו, ומנסה לשכנעו: ״כל אלו שנהרגו השאירו זכר אחריהם, אך אתה, נער צעיר, בן יחיד להוריך, לא תרצה להשאיר זכר להוריך? טבילה אחת ואתה חופשי לנפשך!...״ חיימק׳ה הטהור מיישיר אליו מבט עז, ואומר בקול צלול ובטוח: ״יהודי קדוש נולדתי, ויהודי קדוש אמות!!״ והוא מתכונן למותו בקדושה ובטהרה. הוא מברך בקול רם את הברכה ומלאכי השרת עונים אחריו: ״אמן״... והעשירי קודש – נהרג אף הוא על קידוש השם. הכומר השתגע מכעס, כיצד זה יהודים פשוטים וחלשים, מתגברים בקלות שכזאת על הכומר החזק, שגם החוק עומד לצידו, זה פשוט לא ייתכן!!! בכעסו כי רב, הוא שולח את גופותיהם של הנרצחים בתוך שק, ומצווה על נערו להשליכם אל תוך בית הכנסת, למען יראו וייראו!... סיפר הרב הזקן לרבי יענקל׳ה גלינסקי: ״כאמור, הייתי אז ילד בן עשר, עמדתי בבית הכנסת ליד הנרות הדולקים וליד אבי. ולפתע, בלי הודעה מוקדמת, התנפץ החלון הגדול של בית כנסת, ושק גדול מוכתם בדם הושלך פנימה אל ההיכל. התפילות כולן נדמו באחת, דממת מוות הושלכה בקהל. ניתן היה למשש את הפחד והאימה, הכל הבינו מה מכיל השק. לאחר דקות ארוכות של שקט, הופרה הדממה. אמו של חיימ׳קה ירדה במהירות להיכל בית הכנסת וזעקה: ״איפה השק? אני חייבת לראותו במו עיניי!״ בדחילו ורחימו ניגשה אל שק הנרצחים, פתחה אותו, כשלנגד עיניה מראות נוראים. היא תרה בעיניה אחר דבר מה, ואז, בקריאות שמחה היא צועקת: ״הנה חיימק׳ה שלי, הוא מסר את נפשו!!!״. היא נשקה לגופתו המתה, וקראה בקול: ״יהודים הפסיקו להתפלל! תרקדו כמו בשמחת תורה! חיימק׳ה שלי מסר את נפשו על קידוש השם!״. קשה להבין ובלתי ניתן לתאר את עוצמות הרוח של אמא יהודיה. למות על קידוש ד׳ - זה דבר עילאי ונשגב, משאת נפשו של כל יהודי מאמין וטהור, אך המוות הוא ענין חד פעמי, אי אפשר למות יותר מפעם אחת, קשה מזה, לחיות על קידוש ד׳. לחיות, זה כבר עניין אחר, אומר דוד המלך: ״כי עליך הורגנו כל היום״. יהודי עומד על המשמר בכל רגע ובכל שעה, לא לדבר לשון הרע, לשמור על העיניים, לשמור על האוזניים, לשמור על המחשבה, לשמור על סדרי הלימוד הקבועים, לברך בכוונה, תפילות במניין, לעשות את רצון ה׳ בכל רגע ורגע, בכך הוא מקדש את השם בחייו. כמה גדול העניין של לחיות על קידוש ד׳, מאה פעמים ביום יש להרוג את היצר הרע, זוהי תכלית חייו של כל יהודי. יעזור הקב״ה שנזכה לקיים הלכה למעשה, את הכח העוצמתי של מסירות נפש, בכל מצוה ומצוה. ואתם הדבקים בד׳ אלוקיכם חיים כולכם היום.

ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו.

לאורך הדורות מצאנו איך הכלב הכי נובח בעולם נשמר מאנשים קדושים ולא יכול להם כלל, וכמו שמסופר בחז״ל שמשה ואהרן הגיעו לביתו של פרעה ששם שמרו כלבים איימתניים שהיו אוכלי אדם, והם ליוו אותם עד חדרו של פרעה. מצאנו סיפורים על גדולי ישראל איך הכלבים לא יכלו להם כלל, נביא כאן מספר סיפורים שסיפר רבי שלום שבדרון והובא בספרו שאל אביך ויגדך. **מסופר על רבי אלעזר משה הורביץ** רבה של פינסק. בוילנא היתה משפחה עשירה מאד מאד, בני המשפחה היו אנשים צדיקים ויראים ומופלגים בצדקה. ביתם עמד מחוץ לעיר, בית יפה ומטופח בתוך יער קטן. הם היו מאד חוששים מגנבים כי הרי ביתם היה ממוקם ביער, לא ליד מקום ישוב אז היו לפעמים מגיעים גנבים ושודדים לגנוב מהם את כספם הרב. לכן קנו בני הבית כלבי שמירה חזקים. במשך שעות היום היו הכלבים קשורים ואילו בלילה היו משחררים אותם. הכלבים היו מסתובבים סביב הבית ואם היה נכנס אדם לשטח היו הכלבים נובחים בקולי קולות ואז בני הבית היו יודעים לבדוק מי הוא הנכנס. אבל גם הכלבים לא תמיד עזרו כי היו גם כאלו גנבים שידעו טוב את המלאכה. הם היו מגיעם וזורקים לכלבים בשר טוב שיבואו לאכול אבל בתוך הבשר הם שמו רעל ואז הכלבים אכלו ומתו, ומיד יכלו הגנבים להיכנס לבית ללא כל מפריע. ולמקרים כאלו היה לבני הבית נשק ליד מיטתם שיוכלו מיד אם נכנס גנב הביתה להבריח אותו עם הנשק. והנה בלילה אחד אחרי חצות הלילה מתעוררים בני הבית בבהלה, הם שומעים דפיקות בדלת. הם היו בטוחים שקרה להם מקרה נורא עם גנבים מסוכנים שהרי הכלבים שותקים אפילו שמישהו ניכנס לשטח. מהר כולם קפצו ממיטותיהם לקחו את הנשק וצעקו: ״מי שם?״ אך הם לא האמינו ששמעו קול מוכר ״זה אני, אלעזר משה הורביץ״ בני הבית היו בהלם. דבר ראשון לא הבינו איך הכלבים שתקו ודבר שני מדוע הגיע רבי אלעזר משה הורביץ באמצע הלילה לביתם. הם מיהרו לפתוח את הדלת כדי לקבל יפה את פני הרב הצדיק, אבל מראה מיוחד נגלה לעיניהם. הרב עומד ומאחוריו שורה של כלבים, הכלבים שותקים. הרב מיד התחיל להסביר מדוע הגיע, הוא אמר שעוסק כעת בפדיון שבויים, הוא אסף המון כסף אבל צריך דחוף עד אור הבוקר עוד סכום גדול מאד. כמובן שמיד בני המשפחה הביאו לו את כל הסכום הגדול. הרב יצא מפתח הבית והכלבים מלווים והולכים אחריו עד לתוך עיר.

כן מסופר על רבי יחזקאל לוינשטיין משגיח בישיבת פוניבז׳ שכאשר היה עוד בישיבת מיר בחוץ לארץ, לא היה רבי יחזקאל אומר שיחות מוסריות בישיבה, אלא היו לו רק וועדים בביתו. קבוצות של בחורים היו מגיעות לביתו והוא היה משמיע בפניהם שיחות. זה היה בין הסדרים כדי שלא יחסרו מזמן הסדרים בישיבה. הדרך מהישיבה לביתו היתה רחוקה, היו בדרך הרבה חצרות של גויים ופריצים, ושם הסתובבו כלבים גדולים. היהודים פחדו לעבור שם מפחד הכלבים שהיו יכולים ברגע לקרוע בשר אדם. לכן הם העדיפו ללכת בדרך יותר ארוכה, העיקר לא לעבור ליד החצרות האלו. אך יום אחד רבי יחזקאל האריך בשיחתו יותר מהרגיל ואחר מעט מהזמן, לכן הוא ביקש מהבחורים שהפעם ילכו בדרך הקצרה שלא יאחרו לסדר ויוכלו להגיע לישיבה בזמן. הבחורים מיד אמרו שהם מפחדים מהכלבים עזי הנפש שיתנפלו עליהם. אמר להם רבי יחזקאל: אל תפחדו, אני אעמוד בחוץ ואביט עליכם עד שתסיימו לעבור את החצרות ואין לכם מה לחשוש, העיקר שתגיעו לישיבה בזמן. הבחורים שמעו והתחזקו באמונה וביטחון בד׳ ובצדיק המברך, והלכו בדרך המפחידה. הם ראו מאחור את רבי יחזקאל מסתכל עליהם ונרגעו. הם הגיעו למקום הסכנה וראו לנגד עיניהם

את הכלבים נכנסים לבתיהם בשקט. היה זה פלא גדול.. הם הגיעו בזמן לישיבה וסיפרו בהתרגשות את המעשה הנורא.

וכן מסופר על רבי אהרון קוטלר שביתו היה רחוק מהישיבה, הוא היה מעדיף ללכת בין הבתים מאשר ללכת בדרך הראשית מפני שמירת העיניים. פעם אחת היו בביתו שני בחורים, הם היו גם צריכים ללכת לישיבה אז ר׳ אהרון הציע להם שיתלוו אליו. שני הבחורים לא יכלו לסרב והלכו עם ר׳ אהרון. הם פחדו מאד כי ידעו שר׳ אהרון הולך דרך חצרות. וכך הם דלגו מחצר לחצר עד שהגיעו למקום שבו היו כלבים מסוכנים במיוחד. שני הבחורים נעצרו ואמרו לראש הישיבה שהם לא ממשיכים כי שם יש כלבים עזי פנים והם מפחדים מאד. ר׳ אהרון אמר להם: אם אתם מפחדים החזיקו נא בשולי מעילי ויותר אין לכם מה לדאוג, כך עשו הבחורים, ועברו את החצר בלי שאף כלב פתח את פיו... **וכן סיפרה אימו של רבי אשר צימרמן** שכשהיתה צעירה היא היתה נשארת בבית לבד במשך כל ימות השבוע ורק לשבת בעלה היה מגיע. היא פחדה מאד, לכן דאגו והביאו לה כלב גדול שישמור על הבית. וכן שמו דלת זכוכית שכך היא היתה יכולה לראות מי נמצא בחוץ בזמן שהכלב נובח. יום אחד הגיע ר׳ אלחנן וסרמן לבקר בביתם, הוא היה ידיד גדול של בעל הבית. הוא התקרב לבית מיד זינק הכלב כדרכו אבל אז נעצר ונדבק לשמשת הזכוכית ולא חרץ כלל את לשונו. אימו של ר׳ אשר נדהמה, מיד התקרבה לדלת אבל גם כשפתחה את הדלת הכלב דבוק עדיין לשמשה בלי שום קול. וכך במשך כל הזמן שר׳ אלחנן היה בביתה וזה היה למעלה משעה!! היה עדיין הכלב דבוק לדלת אבל מיד כשר׳ אלחנן נפרד מהם אז ננער הכלב וירד מהדלת כאילו כלום לא קרה.

נשיאת חן מגיע מהקב״ה

ויתן ה׳ את חן העם. יש משהו מעניין שהיה ביציאת מצרים שרואים שחן הקב״ה נותן. הנה המצרים היו שונאים מושבעים של בני ישראל, הם ידעו היטב שאת כל המכות הם קיבלו בגלל היהודים, כל המשפחות שלהם נהרסו בגלל היהודים, כל הפרנסה שלהם הלכה, כל החיים שלהם הילדים והכל. והנה כשהיהודים באו לשאול מהם כלי כסף וכלי זהב, באופן טבעי הם היו אמורים לזרוק אותם מכל המדרגות. אבל זה לא קרה אלא הם הסכימו, ולמה? כי ה׳ נתן את חן העם בעיני מצרים, מפתיע ביותר. האנשים הכי שנואים על המצרים ניתן חינם בעיניהם. רואים מכאן כמה עניין של חן הקב״ה נותן. יכול להיות אדם שחיצונית הוא הכי דוחה ויש לו חן, כמו שכתוב למשל על אסתר שלפי גירסה אחת אחת בגמ׳ היתה מכוערת, ירקרוקת הייתה והיא נשאה חן בעיני המלך יותר מכל הנשים שהשקיעו ביופי במשך שנה שלימה, ששה חודשים בשמן המור, וששה בבשמים וכו׳, ואסתר שום כלום לא ביקשה, והיא נשאה חן יותר מכולם בעיני כל רואיה. רואים מכאן שחן, אם הקב״ה רוצה זה יכול להיות באדם הכי דוחה, ואם לא אז גם אם תעשה הכל לא תשא חן. וכלפי מה הדברים אמורים? הנה הרבה פעמים אדם עושה כל מיני דברים בשביל למצוא חן, ולפעמים הדברים הם לא כ״כ מותרים, האם יש צד שעי״ז הוא ימצא חן יותר, הרי אם תעשה דברים אסורים ודאי שזה סיבה וטעם שהקב״ה פחות יתן את חינך בעיני השני, והדברים ברורים.

בזכות נשים צדקניות נגאלו.

בזכות נשים צדקניות נגאלו. בגאולת מצרים, בין הניסים המופלאים והיד החזקה נשתמר מקום של כבוד עבור נשות העם ה׳נשים הצדקניות׳ שבזכותן נגאלו ישראל. והטעם מופיע בחז״ל שעם ישראל היו בעיצומה של גלות נוראה ואכזרית, והנשים עשו מאמצים כבירים לדאוג להביא לעולם את הדור הבא של עם ישראל למרות שזה לא קל ובתוך ים של עבודות, וכמו שמופיע בחז״ל כמה טרחה ומסרי״נ היה במעשיהן, וכתוב במדרש שהיו הולכות לשאוב מים והקב״ה היה מביא להן דגים קטנים בכדיהן, ומוליכות אותם לבעליהם בשדה וכו׳. וכן בתחילה הן לא ראו פרי בעמלן אלא המצרים מיד לקחו את העוברים וזרקו ליאור, אעפ״כ הן את שלהן עשו. ובזכות מסירותן הן זכו לשרשרת של ניסים וכמבואר בחז״ל שהיה מלאך מציל את התינוקות ומלווה אותם עד שגדלו והחזירום אל הוריהם, וכל הזכויות האלו בזכות מסירותן של האמהות. זה המקום להוסיף תיאור ׳דמיוני׳ שקשור לעניין זה ממה שהבאנו בעבר, מרבי שמשון פינקוס: השעה תשע וחצי בבוקר, בעלה בכולל והיא בבית עם התינוק שמתרוצץ בבית, לפתע הבית מוצף מים, מתברר שהתינוק סתם עם פקק את חור הניקוז של האמבטיה, פתח את הברז והלך, והבית מלא מים, היא נוטלת מגב ושעה וחצי גורפת ומיבשת את הכל. פתאום מצלצל הטלפון על הקו השכנה למעלה, רחל יש לי תור דחוף לרופא תשמרי לי שעתיים על התאומים... סו״ס היא גמרה ליבש הכל, והיא מגלה לחרדתה שהשעה 12:30 בצהרים, והיא עדיין לא התחילה להכין ארוחת צהריים. היא תופסת את התינוק והתאומים, עפה איתם למכולת, שם היא חוטפת 2 קופסאות תירס, ואיכשהו משתחלת לקופה, משלמת ורצה הביתה, מחממת משהו מהמקפיא, וב״ה ארוחת הצהריים מוכנה בזמן. יעקב מגיע הביתה מביט בסיר ומפטיר באוף אחד גדול אין משהו יותר אנושי לאכול... והיא שותקת וממלמלת: מצטערת לא היה לי זמן. הוא יוצא מהבית, קונה לו מנה פלאפל, חוזר. השעה כבר 2 אני חייב לישון הוא מודיע לאשתו, תשתדלי שיהיה שקט... בשלוש הוא הולך לכולל ובשלוש וחצי היא מקבלת טלפון מחמותה. רחל!!! שמעתי שהכנת תירס לארוחת צהרים... ברגע זה הדם עולה לה לפנים והדמעות לעיניים. רק רגע, היא אומרת לשוויגר, היא נגשת לברז מוזגת כוס מים, מברכת שהכל נהיה בדברו ויחד עם המים נשטפים הכעס והדמעות. באותה שעה מכנס הקב״ה את הפמליה שלו ואומר להם ראו בריה שבראתי בעולמי....

והגדת לבנך ביום ההוא.

אומר רש״י שיש בן שאינו יודע לשאול מוטל עליך לפתוח לו לסייע בידו להסביר לו מה קשה ולפתוח לו את הדרך להצלחה ולהבנה. כל אדם צריך למדוד את היכולות של הילדים שלו לתת להם בטחון ולא לדרוש מהם דברים שהם לא יכולים, וע״ז הוא יצליח להוציא מהם את המקסימום ששייך. **כנגד ארבעה בנים דברה תורה**

ראיתי סיפור אמיתי ונפלא בספר ניצוצות. וכך הסיפור: היה זה ביום שבת, רק אבא ואני היינו בבית. הייתי אז בכיתה ו והחלטתי לדבר אתו על זה. וכה היו דברי: אבא כמה רציתי לעשות אותך מאושר, כמה רציתי להביא לך רק פעם אחת כמעט טוב במקום כל המספיק בקושי שאני מביא לך כל הזמן, אבא! אמרתי, אני נורא מצטער שאני לא מביא לך אושר כמו שאר האחים שלי. אבא שלי שמע את מה שאמרתי, הסתכל עלי במבט האוהב שלו ובניגוד לאופי שלו שהוא בקושי היה מוציא מילה מפיו הוא נתן לי את ההרצאה הכי יפה ששמעתי בחיים שלי. **גדי** הוא אמר לי! אבא לא אוהב את הילדים שלו בגלל שהם מביאים הביתה ציונים טובים, אבא אוהב את הילדים שלו כי א״א אחרת, כך ה׳ יתברך ברא את האבא שיאהב את הילדים, הם בדם שלו ובנשמה שלו, הוא מוכרח לאהוב אותם. אפי׳ אם הם לפעמים עושים דברים לא טובים, בכל זאת הוא אוהב אותם. אבל אתה גדי.. אף פעם לא עשית משהו רע.. אני מתחיל להגיד לו אבל אבא.. הוא מפסיק אותי ואומר גדי תקשיב, כשהקב״ה ברא את העולם לכל אחד הוא נתן כשרון למשהו, לאחד הוא נתן זיכרון טוב, לאחד הוא נתן חוש ציור, לאחד חוש כתיבה, לאחד חוש הבנה, אחד חוש הניתוח והעמקה וכו׳, אנחנו לא יכולים להאשים מישהו שאין לו את הכלים שה׳ לא נתן לו אותם, אנחנו רק יכולים להאשים מישהו שלא משתמש במה שה׳ נתן לו, ולפעמים זה לוקח זמן לגלות את הכלים שה׳ נתן לנו, ואז הוסיף אבא את המשפט המתוק ההוא.. תהיה סבלן גדי יום אחד גם אתה תגלה בס״ד את הכלים שהקב״ה נתן לך ותוכל לממש את הפוטנציאל שבהם לעשות דברים מועילים למען שמו יתברך. **באותם רגעים** מספר גדי נתמלאתי באהבה עמוקה לאבי על המילים המחזקות והמעודדות, ולעולם אני לא אשכח את השבת הזאת. היה זה לפני כשלושים וחמש שנים, הרבה לפני שידעו על כל המושגים של דיסלקציה קשיי למידה וכל מיני מוגבלויות שהיו לי. שנה אח״כ מצאתי את הכלים שהקב״ה נתן לי, ישבתי בשיעור בחידר, המלמד שלנו חלה והביאו ממלא מקום, הוא דיבר על מה שהוא דיבר ואני ישבתי לי בעולם שלי, פתאום אני רואה את הממלא מקום על ידי, עוד לפני שאני מספיק לומר מילה הוא סוחב את הנייר שאני מקשקש עליו, הוא מסתכל על הנייר ואומר לי מה אתה עושה? אני מסמיק ועונה סתם קשקשתי, והוא שואל מה ציירת פה? ואני אומר סתם, הוא אומר סתם מה? ואני עונה ציירתי אותך עומד ליד הלוח, הוא ביקש רשות לקחת את הציור.. לאחמ״כ התברר שהוא בן של אחד הציירים המפורסמים בעולם, הוא לקח את הציור והראה לאביו שהתפעל מאוד מהכישורים שלי, וביקש לפגוש אותי, הוא היה יהודי ירי״ש וביקש רשות מהורי שבשעות הפנאי הוא רוצה לטפח את הכשרון שלי, ממשיך גדי ומספר כיום אני אחד הציירים המפורסמים בעולם, יש לי תערוכות בכל העולם לציורים שנמכרים באלפי דולרים. במשך השנים גילו את הבעיה שהיתה לי בלימודים היתה לי דיסלקציה קשה שילמתי רבות למורים פרטיים שילמדו אותי להתמודד איתה, כיום מלבד הציורים שאני מקדש איתם ש״ש בעולם, אני הספקתי כבר כמה מחזורים של דף היומי לסיים את הש״ס, פלוס שיעורים בשאר חלקי התורה. ואבא שלי כעת מבוגר לא מתרגש, רק הוא אומר מה אתם עושים רעש, הילד שלי גדי ס״ה מצא את הכלים שה׳ נתן לו ויה״ר שימשיך להשתמש בהם נכון.

ומעניין לעניין באותו העניין. סיפור נוסף שהתפרסם ברבים על ילד שחזר לביתו מבית הספר והביא לאמו מכתב מהמורה, האם קראה את המכתב והחלה לבכות, ואז קראה את המכתב בקול לבנה: בנכם גאון מידי, בית ספר שלנו אין בו מורים שיכולים ללמד אותו, אנא למדו אותו בעצמכם. שנים רבות לאחר שמתה אמו הוא עבר על הארכיון המשפחתי ונתקל במכתב ההוא שקיבל מבית הספר, הוא פתח וקרא אותו: בנכם נכה שכלית אנחנו לא יכולים ללמדו בבי״ס יחד עם כולם לכן אנחנו ממליצים ללמד אותו עצמאית בבית. שמו של הילד הוא תומאס אדיסון שהיה לאחד הגאונים של התקופה ההיא. הוא המציא המצאות רבות ששינו את פני העולם, בין ההמצאות המפורסמות שלו זה ה׳נורה׳, והמצאתו התחילו להשתמש באור חשמל בלי נרות, אדיסון שקרא את המכתב בכה מספר שעות, לאחר מכן הוא כתב ביומנו: תומאס אדיסון הוא נכה שכלית, בזכות אמו הגיבורה הוא נהיה לאחד הגאונים של זמנינו. רואים שלמילים יש כח עצום וצריך לשים לב איך להשתמש בהם, ובוודאי אנחנו יהודים שומרי תורה ומצוות נדע לנצל את הכח שלנו להשפיע על נפש הילדים והחברים להתעלות בתורה הקדושה ובשאר העניינים הרוחנים.

סיפור נוסף: יום אחד חוזר חיימקה מהחיידר ומודיע לאמו שמחר יש בכיתה סיום על פרק ׳המניח׳ והיות והוא יודע שהיא יודעת לאפות עוגות ולקשטם הוא התנדב להביא עוגה לסיום. את האמא זה לא בדיוק הקסים, היות והיא תיכננה להתעסק הערב עם עוגה אחרת לגמרי, עוגה ליומולדת שעושים כל העובדים במשרדה למנהל המשרד (בוס). אך לא רצתה לאכזב את הילד ואמרה לו שהיא מסכימה והיא תכין את העוגה בהמשך הלילה. כשהיא מתכננת להכין את העוגה הפשוטה ביותר. ואכן בשעות הלילה הכינה 2 עוגות. עוגה אחת של 3 קומות, מושקעת ביותר, עם עיטורים צבעוניים מקצפת וכו׳ ועוד עוגת טורט פשוטה שעשתה ממש דרך אגב ומרחה מעליו שכבה אחת של קצפת שנשאר לה מהעוגה המושקעת. לאחר שסיימה בשעת לילה מאוחרת ממש את הכנת העוגות הלכה האמא לישון. חיימקה התעורר ממש מוקדם מההתרגשות של הסיום, כדרכם של ילדים, או אז ניגש למקרר והוא רואה לנגד עיניו עוגה 3 קומות מעוטרת בשלל עיטורים. הוא כל כך התרגש ובזריזות התלבש בבגדי השבת, לקח את העוגה בזהירות רבה ואץ רץ לחיידר. לאחר זמן האמא קמה, מתלבשת, מתארגנת ליציאה לעבודה וכשהיא ניגשת למקרר לקחת את העוגה שהכינה היא כמעט מתעלפת. העוגת טורט הפשוטה מונחת שם ואת המושקעת לקח חיימקה. היא רצה לטלפון להתקשר לחיידר להודיע שיש כאן טעות איומה ושהיא באה להחליף את העוגה ושלא יהרסו את זה בנתיים... אבל ברגע האחרון החליטה שהיא לא יכולה לעשות את זה לחיימקה שלה, אחרי שהוא כבר לקח את זה לחיידר ובטח הוא ירגיש מאד רע אם היא תחליף וממש בקושי רב ובלית ברירה ויתרה על הרעיון של ללכת להחליף והלכה לעבודה ללא העוגה. ובנתיים בחיידר, כל החיידר היה על גלגלים מהעוגה המפוארת, כולם נכנסו לכיתה לראות את העוגה הזו בעל ה 3 קומות, גם המנהל וכל המלמדים נכנסו כשכולם משבחים את חיימקה ורוקדים איתו ומהללים אותו. לאחר הסיום חיימקה חוזר הביתה קורן כולו מאושר ומספר לאמו

על כל הטוב אשר קרהו, האמא נושכת שפתיים בחוזק ומתאפקת חזק לא לספר לו על הטעות. עברו שנים. לפני חודשים ספורים עמד הבחור חיים תחת חופתו בדרך להקים בית נאמן בישראל. חיים קורא לאמו ומחליט לשתף אותה בסוד. לפני כשנה, מספר חיים לאמו, החליטו הוא וכמה חברים (שהיו לא כל כך יציבים מבחינה רוחנית בל' המעטה) לצאת לחו"ל לטיול ארוך שבוודאי כרוך בפריקת עול ואפילו קיוו בליבם שיזדמן להם להאריך את השהות שם בלי הגבלה. הם החליטו שלא לספר זאת להורים, אלא לצאת ולהתקשר משם ולהודיע שיצאו לטיול של כמה חודשים. התארגנתי גם אני עם כל הציוד בשקט בשקט בלי שתשימו לב, ממשיך חיים לספר לאמו, ויצאנו לנתב"ג. בדרך לנתב"ג נכנסנו למאפיה לקנות משהו לאכול ואני רואה מול העיניים עוגה גדולה ומפוארת של 3 קומות מעוטרת בעיטורי קצפת צבעוניים... באותו רגע צפה מול עיני העוגה שהכנת לי לסיום פרק 'המניח' שלמדתי בחיידר, שהיתה מאד דומה לעוגה הזו והתחילו לי דפיקות לב חזקות... איך אני עושה כזה דבר לאמא שכל כך השקיעה בשביל הסיום שלי?! היא טרחה כל כך הרבה עד אמצע הלילה בשביל זה! הכל במטרה שאגדל יהודי ת"ח, ואני ככה אברח לה?! באותו רגע נפרדתי מהחברים שלא הבינו מה עובר עלי. רק אספר לך שהחברים עדיין שם... ואני כאן זוכה להקים בית של תורה כפי שחינכת אותי.

סיפר רבי אהרן טויסיג מובא בהגדה ומקרבן לתורה: שח לי המחנך הדגול הרב רוזנשטיין ז"ל, מנהל תלמוד תורה 'רזי לי', שהיה מביא את התלמידים להיבחן אצל ה'חזון איש' זצוק"ל וראה שם הנהגות מופלאות. כשהחזו"א היה בוחן את התלמידים הוא היה יושב ביניהם ותמיד היה נותן את ההרגשה הכי טובה ונעימה ולא היה לחץ במחיצתו. בשנת תש"ג הגיעו לארץ ילדי טהרן. כאלף ילדים מפולין, רובם יתומים, פליטי מלחמת העולם הנוראה, שהגיעו דרך רוסיה לאיראן. רובם מבתים חרדים. לדאבון הלב, חלק קטן בלבד זכה להיקלט במוסדות חינוך תורניים. הפרשה הסעירה בשעתה ונותרה כאובה. מכל מקום, אחד מהם, נער כבן שתים עשרה, בא ללמוד ב'רזי לי'. הרב רוזנשטיין תהה על קנקנו. מה אפשר לדרוש מילד יתום, מסויט מאימי המלחמה, שלא פתח ספר במשך שנים. מבחינת ידיעותיו השתייך לכיתת דרדקים. אבל אי אפשר להשפילו כך. קיבלו לכיתת בני גילו שכבר שחו בים התלמוד, ושכר עבורו אברכים שיקדמוהו. לא ארכו הימים והרב רוזנשטיין ליווה את הכיתה למבחן אצל ה'חזון איש'. החזו"א שאל ילד ילד כ"א כפי רמתו ואכן כולם ענו תשובות נכונות ומי שלא החזו"א שם בפיו מה לענות. והנה הגיע תור אותו בחור מילדי טהרן, החזו"א שואל והבחור ישב נבוך, החזון איש מנסה עד שקלט שיש כאן בעיה. בנימה אבהית אמר בעצמו את התשובה, סיכם את העניין, כשסיים, אמר לבחור: "תביא בקשה מסכת קידושין". הבחור קם, ניגש לארון והביא את המסכת. "בוא, שב נא לידי" פתח ה'חזון איש' בדף ל: והקריא, את דברי הגמ' על בראתי יצה"ר בראתי לו תורה תבלין וכו', כשסיים קירב את הגמרא הפתוחה אל הנער. "הבנת?", שאל ברוך. הנער הנהן בראשו. "אז תחזור, בבקשה", והצביע על תחילת הקטע. והנער, כאילו למדו בחברותא, כאילו אין כאן מנהל וחברים, רק הוא וה'חזון איש', קרא והסביר, וכשסיים לקרוא את הקטע, 'החזון איש' יצא מגדרו: "לא ייאמן! פעם אחת שמעת, וכזה קטע ארוך, וכבר חזרת בכזו רהיטות! מובטחני בך שתהיה לגדול בישראל!". אח, כמה קרנו פניו! כמה עלתה קרנו בעיני בני כיתתו! חלפו כמה שנים. הרב רוזנשטין עלה להקפות בשמחת תורה לישיבת פונביז' ושם מוכרים את ההקפות לפי מספר דפי גמ' והנה הוא מתבונן במכירה ורואה שפתחו במאה דפים ועלו למאתיים, לשלוש מאות וארבע מאות. "חמש מאות" קרא בחור, וזכה. שמו הוכרז, נשמע מוכר. נקרא לעלות ולומר פסוקו והרב רוזנשטיין נרעש: אכן, הבחור ההוא, מילדי טהרן. לא יכול להיות. הרי לא ידע צורתא דשמעתא, לא היה לו סיכוי לשרוד בישיבה קטנה בלי התמיכה שהמנהל ארגן עבורו בתלמוד תורה. איך הגיע לפונביז' ואיך הרהיב לקבל על עצמו לימוד חמש מאות דפי גמרא, בנוסף לסדרי הישיבה?! הוא בא לחזו"א ושאל: "הרב זוכר אותו מאורז"י". "נדאי, איך אפשר לשכוח", השיב לו ה'חזון איש'. "ובכן, אמש ראיתי את הבחור בפונביז', וקנה אמירת 'אתה הראת' בחמש מאות דפי גמרא. היאומן?!". הוא ניגש ושאל את הרב מפוניבז': הרב מפוניבז' שמע את שם הבחור, והכביר בשבחו: לא פסיק פומיה מגירסא, וכבור סוד שאינו מאבד טיפה. חמש מאות דף? זה דבר קטן בשבילו. המילים נעתקו מפי הרב רוזנשטיין. הלוא הבחור לא ידע מאומה! הסיפור לא הסתיים. הרב רוזנשטיין סיפר, שכעבור כמה שנים נקלע לישיבה, וראה שנושאים ונותנים ומפלפלים בדברי אחד המחברים האחרונים. התעניין, וראה שהמחבר הוא אותו נער מניצולי טהרן. סיפרו שהקים בית נאמן והוא מרביץ תורה בישיבה נודעת ומחבר ספרים בהיקף בקיאות ועומק עיון ובהירות עצומה, והם אבן יסוד בלימוד הסוגיה. במשך השנים חיבר סדרת ספרים על כל המסכתות הישיבתיות, ויש לו תלמידים אינספור מפיו ומפי כתבו. "רק לחשוב", אמר לי הרב רוזנשטיין, "רק לחשוב מה היה, לו היה ה'חזון איש' מתעלם ממנו במבחן! לא לעג ודחייה, חס וחלילה. רק השלמה עם אי ידיעתו, וחוסר התייחסות!.

ולפעמים יש כאלו שנראה שלא ייצא מהם כלום ולפתע מתגלים כשרונותיהם והם מתגלים כענקיים בתורה. מסופר על הנער שלום שהגיע מתימן התקבל להיות כמשרת הרבנים בישיבת המקובלים. צנוע ונסתר היה, אך הוא היה מוכשר גדול ושמע את דברי המקובלים והפנימם. רכש יידע עצום בחכמת הקבלה וכבר ידע את כל צפוני הקבלה. באחד הימים תוך כדי שימושם של החכמים, שמע אותם מתחבטים בקושיה, אך לתוצאה לא הגיעו. זכה הנער ר' שלום והאיר ה' את עיניו למצוא את התשובה לאלתר ובנקל. אך מחמת שקיבל על עצמו להצניע דרכו, לא יכול היה לחשוף את עצמו, לכן שתק ולא דיבר. לאחר כמה מקרים שחזרו ונשנו החליט ר' שלום כי אינו יכול עוד לשתוק, ועשה מעשה. מצא הנער שלום דרך לתרץ את הקושיות, משנותר בישיבה לבדו התגנב אל שולחנו של ר' גדליה חיון, ראש הישיבה, ושרבב לספרו פתק ובו התשובה לקושיות שעלו באותו היום. בבוקר, משבאו ללימודם ראו תשובה לקושיות מיום הקודם, ושמחה מילאה את ליבם. על שזכו לקבל תשובה לקושייתם. אך מי נתן את התשובה?! זה נשאר בגדר חידה. כך, במשך תקופה בכל פעם שנתקלו בקושיה, "אין זה מוח אנושי כלל וכלל, אין זה כי אם מלאך אלוקים משמים כתב זאת" אמר הרב חיון. שמעה בתו הצדקת של הרב חיון חיון, חנה, את העניין והחליטה כי היא תחשוף את בעל הפתקים .מאותו רגע ארבה בחלון הצופה לבית המדרש לראות מי הוא זה ...ערב אחד ראתה חנה את המשרת כי הוא ולא אחר מניח את התשובות לאביה. כולה נרגשת, רצה חנה אל אביה שיבוא לראות. הרב גדליה חיון היה המום ממה ששמע מבתו חנה, לקח בידו פנס ורץ אל בית המדרש. עם כניסתו, קם לפניו המשרת שלום מלא קומתו, והשתומם מדוע הקדים הרב לבוא לביהמ"ד. הביט הרב חיון בנער המשרת שלום, ואמר: "גוזר אני עליך כי תגלה לי, האם אמנם ידך בפתקים הפלאיים?" נדהם המשרת מן השאלה של הרב ובקול חלוש ומבויש אמר: "אכן כן. אנא רבי, אל נא יגלה הסוד הזה ברבים, חפץ אני להישאר במסתרים, כפי שהייתי עד היום". ענה לו הרב חיון: רצון הבורא שתתגלה, ועתה יודע אני, כי כל העת בה הסתירו מעיני את פתרון הקושיות, משמיים סובבו זאת, להוציא אותך, הגיעה העת בני, להפיץ מעינותיך חוצה, קום ולבש גבורה ועמוד והתעטר בכתר התורה ההולם את ראשך" .רבי שלום קיבל את דבריו בהכנעה מוחלטת .ומאותו היום התגלה המקובל הצעיר רבי שלום שרעבי, וזמן קצר אחר כך נכנס רבי שלום שרעבי בברית הנישואין עם בתו של רבי גדליה חיון מרת חנה, ורבי גדליה ביקשו להיות ממשיך דרכו אחריו.

הרב מפונביז' סיפר אודות אשת חבר לרבי יחיאל מיכל שלזינגר זצ"ל, ראש ישיבת 'קול תורה'. בהיות הרב מפוניבז' עדיין צעיר לימים, העמיד בפולין כולל לאברכים מופלגים. פעם אחת יצא הרב מפוניבז' אל מחוץ לבנין בשעת לילה מאוחרת, ושם לב כי אשה צעירה מסתובבת מחוץ לבית המדרש, ופוסעת באטיות קדימה ואחורה סמוך לחלון, עם תינוק קטן בידה. כך במשך שעה ארוכה היתה נראית מרוכזת וקשובה לקול התורה הבוקע מהחלון .כעבור כמה ימים, כשהרב שם לב כי התופעה חוזרת ונשנית. שאל אותה מי היא, מה פשר מעשיה, והאם זקוקה היא לעזרה כלשהי .השיבה האשה בפשטות: "אני אשתו של רבי יחיאל מיכל שלזינגר היושב כאן סמוך לחלון בירכתי בית המדרש. אני באה לכאן כיון שבעלי יוצא מהבית בשעות הבוקר המקדמות ושב מאוחר בלילה, כך שיוצא שאיננו נפגשים כמעט במשך היום. העונג שלי הוא לעמוד כאן מאחורי החלון ולשמע את הנגון הערב של לימודו... מה גם שרוצה אני כי בני התינוק יקלוט באזניו קול תורה. אותו תינוק שספג מגיל כה רך את קול התורה, הינו רבי משה יהודה שלזינגר שליט"א, ראש ישיבת 'קול תורה' למעלה מיובל שנים. הרב התרגש מאד לשמע דבריה, היות וידע כמה מסירות נפש מגלמת הרבנית בהתמסרותה לחיי תורה. הרבנית היתה ממשפחה מהמבורג שבגרמניה, שם לא היה מקובל להקדיש את כל שעות היום אך ורק ללמוד התורה. אולם אהבת התורה שלה לא ידעה גבולות. לא היה דבר בעולם יקר בעיניה יותר מאשר התעלותו של בעלה בלמוד התורה. הרב העריך מאד את רצונה לוותר על מנעמי העולם, על חיי מותרות ונוחיות בגרמניה ולהסתפק במועט בחיי הצנע של בני תורה .וכשאמרה לו מה מטרת בואה מחוץ לבית המדרש, הגיב לה לאחר מחשבה: "בעלך אכן מתעלה כל העת בלמוד התורה ובקניניה. אין זה מן הנמנע כי ביום מן הימים יזכה להקים ישיבה בכוחות עצמו ולעמוד בראשה לשם ולתפארת. אם וכאשר אכן יזכה להקים ישיבה ,אמליץ לו לקרוא לה על שם דבריך בשם 'קול תורה "...'חזון שאכן התממש. מעט קודם פרוץ מלחמת העולם השניה, בשנת תרצ"ט עלה רבי יחיאל מיכל עם בני משפחתו ארצה, ובמסירות נפש הקים את הישיבה הגדולה 'קול תורה', המתנוססת לתפארה עד היום בשכונת 'בית וגן' בירושלים. כאשר שכב רבי יחיאל מיכל על ערש דוי חולה ומיסר, אמר בפני אחד המבקרים בימיו האחרונים" :מבטחני כי בני יגדלו גדולי תורה ."!כשהלה תמה בפניו מנין לו זאת? והרי בנו הגדול בסך הכל נעשה כעת בר-מצוה ומהיכן יודע מה ייצא ממנו? השיב לו רבי יחיאל מיכל בבטחה: "כי יודע אני כמה כוחות השקעתי בהם..." ואכן זכה רבי מיכל שכל בניו תלמידי חכמים מובהקים, שנמנו על גדולי ומרביצי התורה . אוצרותיהם אמלא.

קריעת ים סוף:

לא רבים יודעים אבל נס גדול של הצלה בים היה בדורנו, בחודש כסלו שנת תרצ"ט, בחופי הים עגנה אוניה כשני ק"מ מנתניה, ובתוכה נשמעה ההכרזה: "נוסעים יקרים, אני מצטער להודיע כי מלאי הדלק באוניה אזל. משמעות הדבר היא כי בתוך שעה הספינה עוצרת בלב ים, מי שיודע לשחות - שיקפוץ בזריזות למים, וינסה להתקרב לחוף מבטחים בשחייה. אין לי עצה עבור מי שאינו יודע לשחות." ההכרזה הנואשת הזו נשמעה באישון ליל, בלב ים, בין דפנותיה הרעועים של ספינה חורקת, שיצאה בסתיו תרצ"ט מבירת אוסטריה לכיוון חופי ארץ ישראל. הקריאה שנשמעה מפי הקפטן, היתה שריקת הסיום של ניסיון אומלל וחסר מזל, של כמאה וחמישים נוסעים מאירופה, שביקשו להגיע לארץ ישראל. סירובם של השלטונות הבריטיים לאשר לאוניה לעגון, גזר את גורלם של מרבית נוסעי הספינה. לאחר מכן כינס הקפטן את צוות המלחים והודיע להם: "מלאי הדלק הגיע לקו האדום התחתון, ולכן גם האופציה להפליג חזרה לאירופה אינה רלוונטית עוד. המשמעות היא, שעל מאה וחמישים הנוסעים יהיה להסתדר בכוחות עצמם. מי שישרוד את הנחשולים ויחצה אותם בשחייה - חייו יהיו לו לשלל, מי שלא יוכל למערבולות - יהיה גופו לשלל עבור שוכני הים." וכך מול העיר נתניה, במרחק שני קילומטרים מרצועת החוף, הגיעה הספינה לסוף דרכה. זעקות שבר נשמעו מכל עבר – ולאחריהן קול דממה דקה. מנועיה דממו. תא הניווט ננטש. בין התאים התהלכו שלדי אדם, שעיניהם יצאו מחוריהם וגופם רועד מקור ומסיוט כאחד. בין הנוסעים היה רבי שמואל הלוי וואזנר ורעייתו, לאחר חודשים של מסע קשה, עומדים בני הזוג מווינה לקפוץ אל המים שאין להם סוף. מתוך מאה וחמישים נוסעים, רק שישה עשר אזרו אומץ להסתכן ולקפוץ אל המים. כיון שהרב ואזנר ורעייתו ידעו לשחות - הם פתחו במסע ימי מסוכן ונועז, לכיוון חופי ארץ ישראל. לימים, סיפרה הרבנית לילדיה, כי גם אז, במצב של סכנת טביעה מוחשית, סירב הרב לוזז מעקרונותיו כמלוא הנימה. מסיבות של חסידות וצניעות, והם חתרו תחילה לעבר נקודה ימית מרוחקת, על מנת להתרחק מארבעה עשר פליטי הספינה האחרים, גם אם מדובר במלחמה על החיים, בתוך גלים שוצפים ומערבולות איומות. וכאשר הוא מנסה לחצות את רצועת החוף בשחייה - הדבר הראשון שמעסיק אותו, הוא הצורך לשמור על חסידותו ופרישותו. כי זה היה הרב, מערבולות איומות פגשו את הרב והרבנית.

לאורך המסע שארך שעות ארוכות, נשרו מרבית פליטי הספינה האחרים. מקרב שישה עשר נוסעים שרדו רק שישה - רבינו והרבנית וארבעה נוספים. כל השאר טבעו. רבינו הגיע לארץ ישראל בעירום ובחוסר כל, ופעם התבטא ואמר: "יעקב אבינו - היה לו לפחות מקל, אני - גם את זה לא היה לי, את הכל הייתי חייב להשליך למים כדי שלא יכבידו עלי שום דבר בשחייתי בים לעבר הארץ המובטחת." הוסיף רבינו וסיפר ברגש רב, על אותו לילה מרטיט בו זכו הוא וזוגתו בחסדי שמים להגיע לחוף. לאחר שעות שחייה ארוכות, רטוב עד לשד עצמותיו, לבושו דל, הגיע רבינו אל החוף בשעת לילה מאוחרת. חיפש רבינו בית עם מזוזה שיוכל לדפוק שם כדי להחליף את לבושו. לאחר זמן רב מצא בית עם אור, ובפתח מזוזה, והחליט לדפוק שם מחוסר ברירה. לאחר כמה דפיקות נפתחה הדלת. האיש שעמד בפתח נבהל למראה רבינו, ומיהר לסגור את הדלת עוד בטרם שמע את בקשתו. המשכנו לחפש, סיפר, עד שבחסדי שמים מצאנו משפחה שתעניק לנו לחם לאכול ובגד ללבוש, וכך התחלנו את דרכנו בארץ ישראל"... רבינו לא נשבר ולא התמוטט, למרות שהגיע לארץ בחוסר כל. אמונתו החזקה בהשי"ת, שאיפותיו ותחושת היעוד שפיעמה בו הם שהחזיקו אותו לאורך כל הדרך. הקו המנחה אותו היה, שגם אם המצב קשה ונואש, גם כשאין כלום, חייבים להמשיך במימוש החלום, לכבוש את היעד ששאף מאז ומעולם, להרביץ תורה בארץ ישראל. (מתוך "ולא שבט הלוי בלבד. עלון של דרשו תשע"ט.

להתבונן בכל מה שקורא סביבינו

המצרים ספגו מכה אחר מכה ובכל פעם ראו את כוחו וגבורתו של הקב"ה ואף על פי כן כשהם מקבלים הוראה לאסוף את המקנה לתוך ביתם שהוא ינצל, היו מהם שלא התיחסו לכך. צא ולמד כמה גדולה קשיות ליבו של האדם, הוא רואה בעיניו ניסים, ואף על פי כן הוא ממשיך את חייו כרגיל כאילו דבר לא קרה, וממתין עד שהוא בעצמו יקבל איתותים מן השמים. סיפר על כך רבי יצחק ירוחם ברודיאנסקי מעשה שהיה כך היה: באחד הימים נסע הרב ברודיאנסקי במונית לחתונת תלמידו עם עוד שלושה תלמידים. מיד לאחר שהחלה הנסיעה בקש הנהג מהרב שיאמר לו דבר תורה. ענה לו הרב ברודיאנסקי "בכל נסיעה אני אומר לך אבל הפעם אני עייף לכן אתה תגיד לי" הסכים הנהג והחל לספר סיפור יפה שקרה לו: בהיותי בצבא אחרי יום מפרך הובלתי עם הפלוגה שלי לשטח בחוץ ושם הלכנו לישון כולנו, היינו עייפים עד מות. אבל גם מתוך כזאת עייפות לא יכולנו לישון למשמע צרחות חזקות, הצרחות הקפיצו את כולנו על רגלינו. מרב פחד גם אנחנו צרחנו וכשהתחלנו לברר מה בדיוק קרה התברר שאחד החיילים הבחין לפתע בנחש ארסי המתפתל לו על רגלו. החייל לא זז כי פחד שיכיש אותו רק צרח לעזרה. לא ידענו מה לעשות ואיך לעזור לבסוף החליט המפקד לעשות צעד מסוכן. הוא קרא לאחד הצלפים המומחים שהיו בפלוגה ופקד עליו לירות על הנחש. הנחש כרוך על רגלו אך אין ברירה, הוא ינסה כמה שפחות לפגוע ברגל וכמה שיותר בנחש. כולנו רעדנו מפחד. מילימטר אחד של חוסר דיוק עלול להרוג את החבר. לפתע צעק חברנו הדתי: לפני שהוא יורה תנסה משהו אחר תצעק "שמע ישראל ד' ...". החייל שלא היה לו מה להפסיד אמר אחריו מילה במילה ומיד כשסיים החל הנחש לרדת מן הרגל ונעלם.... הנהג השתתק והרב ברודיאנסקי שאל: נו, ומה סוף הסיפור? הנהג השיב, הבחור חזר בתשובה, התחיל לשמור תורה ומצוות וכיום הוא דתי. ומה אתך, שאל הרב? הרי אתה גם ראית הכל. עלי לא עלה הנחש, השיב הנהג. הנה כאן טמון ההבדל בין חכם לשוטה. יש כאלה שמחכים עד שהנחש יעלה להם על הרגל, כמה חבל שלא מספיק להם אות משמים על משהו רחוק. הם מחכים לאיתותים פרטיים מהשמים, ר"ל. כעת במגיפת הקורונה שהקב"ה הביא על העולם, מי שמתעורר לפני שמגיע הדבר אליו יזכה לישועות גדולות

ואני קרבת אלוקים לי טוב.

ואני קרבת אלוקים לי טוב. בליל הסדר יושבים כל בני ישראל מסביב לשולחנות ערוכים בפאר והדר מסובים הם כבני מלכים ומודים לה' על גאולתם ממצרים וחירותם הנצחית לה זכו בעקבות גאולה זו. החירות הכי אמיתית היא הקירבה לקב"ה, דהיינו לחיות באמונה שהקב"ה כל הזמן לצידי, מלווה אותי, וכמובן דואג לי להכי טוב. וכמו תינוק בידי אמו אין לו שום דאגה, הוא מרגיש בשלוות הנפש הכי גדולה בעולם ולא רק שהוא רגוע על האוכל של מחר אלא הוא לא דואג מזה בכלל ולא חושב ע"ז, כמו שאומר הפסוק כגמול עלי אמו כגמול עלי נפשי.

וברור שאדם שיצליח לחדד לעצמו את ההרגשה הזאת הוא יהיה אדם הכי מאושר בעולם. ובוודאי שלהגיע לדרגה הזאת זה קשה, אבל לפחות לקצת מזה אפשר לנסות להגיע ע"י מחשבה והתבוננות והתוצאה היא רווח נקי: פחות לחץ, יותר שלוות הנפש, יותר מצב רוח, ופחות מגיבים בכעס על דברים הנראים שליליים. ועוד דבר הוא מרוויח , שכשאדם מרגיש קרוב לקב"ה ומרגיש שרק הוא יכול להושיע אותו, אזי באותה העת נפתח פתח מיוחד ממרום להביא לו ס"ד שלא כדרך הטבע, ואם ינצל את הזמן הזה הוא יזכה להינצל מהצרה או מהגזירה בה הוא נמצא. דוד המלך, שא"א לתאר כמה יסורים הוא עבר, כותב על עצמו שהוא החזיק מעמד בזכות "ואני קרבת אלוקים לי טוב".

ובכידוע הרבה אנשים עוברים באיזשהו שלב בחייהם תקופה קשה אשר בה הם מוצאים את הקב"ה ומתקשרים עמו. יש שעוברים זאת בגיל צעיר, ביתמות. ויש שעוברים זאת בגיל יותר מבוגר כשמחכים לשידוך, או לילדים, יש שעוברים זאת עם בעיות קשות בשלום בית, או בגידול הילדים או במחלות שלפתע פוקדות אותם, ויש כאלו שיש להם בעיות קשות בפרנסה. הצד השווה שבשלב מסויים בחיים ספר התהלים הופך להיות חלק מרכזי בחיים שלהם, באותו זמן הפנייה לקב"ה הופכת להיות אצלם לדבר של קבע, ולהרגשת המתיקות של "ואני קרבת אלוקים לי טוב". ומי שעבר זאת פעם יכול להעיד איזו הרגשת מתיקות מיוחדת חשים באותם הזמנים. והדברים ידועים שהרבה אנשים שרדו את השואה ונשארו בריאים וצלולים בנפשם כי הם חיו בהרגשה (שכל אחד יודע אותה) שהקב"ה לצידם.

מסירות נפש

ויבואו בני ישראל בתוך הים ביבשה. אומרים חז"ל (סוטה לו – לז) כשבני ישראל היו סמוך לים כשמימינם ומשמאלם חיות רעות, מאחוריהם המצרים ומקדימה ים אמר הקב"ה דבר אל בני ישראל ויסעו, השבטים החלו להתווכח ביניהם מי ירד לים, ואז בא נחשון בן עמינדב שראה שכבוד שמים מתחלל, הוא קפץ לים עד כדי מסירות נפש כי המים הגיעו עד לראשו עד שכמעט טבע, ואז נעשה נס גדול והים נבקע לשניים, והוא זכה ע"ז למלכות, כי הקב"ה בשביל לפעול ישועות מחכה שנתאמץ ונפעל למענו, ואז הוא מביא את הישועה. אנחנו במעשינו רק פותחים פתח שהישועה תוכל להיכנס פנימה. אומרים חז"ל היתה יהודה לקדשו, הכוונה למסירות נפשו של נחשון בקפיצתו למים, והטעם שכתוב היתה בלשון נקבה משום שנחשון שאב את החיים במסירות נפש מסבתא שלו תמר אשת יהודה שהסכימה למות ובלבד שלא תלבין פנים. הקב"ה מוקיר ומרומם את מי שמוסר נפשו למען שמו יתברך. לפני שנרחיב קצת מה זה נוגע לזמנינו נביא כאן מספר סיפורים על מסירות נפש של יהודים למען כבודו, וזה יחזק אותנו ג"כ להתאמץ יותר בקיום מצוות ה'.

אחת מהתקופות הקשות שהיו לעם ישראל היתה תקופת הקנטוניסטים, לפני כמאתיים שנים.באותו הזמן מידי תקופה היו מגיעים לעיירת היהודים השקטה חיילים של הצאר הרוסי, הם היו נכנסים לכמה בתים כדי לחטוף ילדים. כל ההורים היו מחביאים את ילדיהם במקומות מסתור, והילדים שהחיילים היו מוצאים היו נלקחים להיות חיילים של הצאר מגיל 5 למשך עשרות שנים בלי לראות את הוריהם ובלי להכיר את מוצאם כלל, לאחר עשרות שנים שעבדו אצל הצאר הרוסי ונתגעלו במאכלות אסורות בקושי בקושי נשארו מהם כאלו שזכרו את יהדותם שגדלו בה עד גיל 5. לאחר מכן הם היו גרים בעיר הבירה, שם בעיקרון לא הורשו יהודים להתגורר, מלבד היהודים הקנטוניסטים שמעטים מאוד מהם נשארו יהודים שותו"מ. באותן שנים הם לא יכלו כבר להקים משפחה כלל, לאחר שעברו עינויים רבים במשך השנים, פרנסה לא חסרה להם כי היו ניזונים מהצאר, וחיים לא היו להם כלל לאחר שעברו רוב שנות חייהם ונגזלו מהם כל טיפת חיות שהיתה להם.

והנה לימים גזרה המלכות גזירה חדשה וגדולי הדור רבי יצחק אלחנן ספקטור והצמח צדק הוצרכו לעלות לעיר הבירה לשחר פני המלכות שיבטלו את הגזירה הנוראה. היה זה בעיצומם של הימים הנוראים, וכך נקלע שביום כיפור הוצרכו רבותינו להתפלל בעיר הבירה בביהכ"נ של הקנטוניסטים מוסרי הנפש שנשארו ביהדותם, התפילות התחלקו בין רבי יצחק אלחנן לצמח צדק, ולקראת נעילה ביקשו המתפללים שאחד מהיהודים המבוגרים ביניהם יגש לפני התיבה. מספר נאמנו של רבי יצחק אלחנן, הקנטוניסט ניגש לפני העמוד הרים את חולצתו לפני כל הקהל והראה את הצלקות הנוראות שהוא חטף במשך השנים בצבא, צלקות שהוא חטף על זה שהוא רצה להמשיך לשמור על יהדותו, על אוכל טרף שהוא לא רצה להכניס לפיו, ועוד, ואז הרים היהודי קול נשנק מבכי ואמר: רבש"ע על מה מתפללים יהודים ביום הכיפורים על בני, חיי, ומזוני, אנחנו הקנטוניסטים לא מבקשים בנים כי אין לנו סיכוי לכך, חיים אנחנו היינו מוותרים על חיים כאלו, מזונות לא חסר לנו הצאר דואג לנו לכל מחסורינו. אנחנו מבקשים ממך ריבונו של עולם רק דבר אחד: ואז הוא פתח בקול נרגש "יתגדל ויתקדש שמיה רבה", בניגון הידוע שלפני נעילה, ועין לא נותרה יבשה בשאגת האמן יהא שמיה רבה מברך.

כל זה אמור לעורר אותנו להתחזק במצוות, להתאמץ יותר, כשאדם קם בבוקר וקצת קשה לו, אם יפנים לעצמו את מסירות הנפש שחיו יהודים למענו יתברך, ויידע גם מה הרווח הגדול של אדם שמתאמץ יהיה לו הרבה יותר קל. רבי חיים קניבסקי אומר שבזמנינו הדור חלש יותר, ולא מבקשים מאיתנו למסור נפש אלא רק התאמצות קטנה, כשקמים בבוקר לעשות רצונו, להתפלל כמו שכתוב בהלכה, ללמוד יותר טוב, לשמור על הפה ולחשוב הדיבור קודם שמוציא מפיו, לעשות מצוות ה' בשלמות יותר, ואז כשה' רואה שמתאמצים בשבילו אז השכר הוא גדול כמוסרי הנפש.

הכל מאת ה' לטובה

עוד בעניין הזה: קשה זיווגו ופרנסתו של אדם כקריעת ים סוף. מה הדמיון. "ל שבקריעת ים סוף היה מצב שהים היה מקדימה, ומצרים מאחורה, ומדבר עם חיות בצדדים, וישראל עמדו חסרי אונים. גם כשהתפללו לקב"ה, הם התפללו למשל שיוכלו להתמודד עם תנאי המדבר, כמו נח שהתמודד עם אלפי בעלי חיים בתיבה, או שכל המצרים ימותו כמו במכת בכורות שהבכורות מתו. אך בדמיון הכי פרוע הם לא חשבו שיבקע הים. וזאת הנקודה שרואים גם בזיווגים וגם בפרנסה. איך שעל הכל חשבו אבל בכזו צורה לא חלמו לעולם שתפתר הצרה. נביא כאן כמה סיפורים **שהבאתי בעבר** על שידוכים ופרנסה איך שהקב"ה סייע בדרכים שלא חלמו עליהם כלל.

יש לי ידיד שמשפחתו בני ברקית והוא נשוי לבחורה מהולנד. הוא סיפר לי איך הוא הגיע אליה, בבחרותו היה לו איזה משהו חיצוני שהפריע לו במקצת, לפני שידוכים הוא נסע למרכז רפואי גדול בגרמניה בשביל לטפל בזה, באותו היום הגיעה לשם משפחה חרדית מהולנד שהיתה להם אותה בעיה עם בתם שנכנסה לשידוכים ג"כ באותו זמן, מיותר לציין שהם לא טיפלו כלל בבעיה אלא בעוד הם שם, היו 3 פגישות והווארט היה כעבור שבועיים בעיר התורה. **בחור אצלינו בישיבה התארס** וסמוך לנשואיו הוא חלה חולי אשר הוא לא קם ממנו. אחיו הצעיר ממנו בכמה שנים התארס עם אותה בחורה שהיתה מבוגרת ממנו בהרבה מאוד (אני חושב 5 שנים) וגם הבחור הצעיר היה מאוד מאוד שונה בכל הדברים מאחיו. השידוך נעשה ע"י רה"י בה למדנו ויהי לפלא.

סיפור על פרנסה וכנ"ל. סיפר לי אברך שאשתו עבדה במקום מסויים ולימים היא פוטרה בעקבות בעיות טכניות. הם התחילו בסגולות הידועות. **פרשת המן** ע"פ הירושלמי ומובא במשנ"ב ס"א ס"ה וז"ל: שנינו בירושלמי כל האומר פרשת המן כל יום מובטח לו שלא יתמעטו מזונותיו, והוא כדי שיאמין שכל מזונותיו בהשגחה פרטית וכו' ורואים שם שאין ריבוי ההשתדלות מועיל מאומה. וכן דברי החינוך שכותב וז"ל: **כל מי שברך ברכת המזון בכוונה אין שולט בו לא אף ולא קצף וכו' ומזונותיו מציירן לו ברווח ובכבוד כל ימיו. ומוסיף הב"ח שהמדקדק יזהר לברך דווקא מתוך הספר.** ובפרנסה כידוע צריך השתדלות מועטת

וכל השאר הקב"ה עושה, ומבחינתו זה ההשתדלות המקסימלית. הוא עשה את זה, והלא יאומן קרה, לאחר תקופה קצרה הציעו לאשתו עבודה מכובדת בתור ממלאת מקום, עבודה שלא חלמה עליה מעולם רק כעת מחוסר ברירה היא לקחה את זה זמני. וכעת נשארה שם קבוע, יש לה עבודה מכובדת מסודרת וטובה, מה שכלל לא חלמה.

מידה כנגד מידה

רש"י לאורך הפרשיות של יציאת מצרים, מאריך לבאר שכל העונשים והמכות שבאו למצרים עד קריעת סוף היו מידה כנגד מידה כל התעללות חזרה להם אח"כ בכפל כפליים, כמו שכתוב בסוף הפרשות של יצי"מ 'כי בדבר אשר זדו עליהם'. אומר החפץ חיים צריך לדעת שהעולם אינו הפקר ובדרך שאדם מודד מודדים לו מן השמים. היינו, דבחטא לשמים אומר הח"ח יכול להיות לאדם חיים קלים והוא יענש בשמים, אך בחטא ב"א לחבירו, הוא לא מת מהעולם עד שהוא יקבל על זה את העונש כאן בעולם הזה מידה כנגד מידה-כאשר יתן מום בעמיתו כן יעשה לו. אם אדם לכלך מישהו בלשה"ר או הוצאת ש"ר אז גם עליו יעשו את זה וכן הלאה עד הסוף. **הח"ח היה רגיל** להביא את המעשה עם האלמנה שנזרקה מביתה (בגלל עיכוב בתשלום למשכיר) על מטלטליה וילדיה בקור ובגשם. הח"ח אמר אני רוצה לראות מה הקב"ה יחזיר לו, לאחר זמן בנו של המשכיר ננשך ע"י כלב שוטה וכולם פחדו לטפל בגופת הילד, כי זה היה מדבק, והאב היה צריך לטפל לבד בגופת בנו שמת עליו בפתע פתאום, יש דין ויש דיין.

לפנינו סיפור יפה שפורסם לאחרונה הרב רפאל ברלזון: **בקייב התגורר יהודי פשוט** בידיעותיו ובענייניו, אך היתה לו תכונה שמימית, לראות דברים נסתרים. מה שקוראים לזה היום טלפטיה, היינו שהוא ראה דברים שבעיני בשר א"א לראות, קראו לו רבי לייב חאבנער, הוא היה מסתובב בעיירות ויהודים וגויים כאחד היו פונים אליו בשאלות שונות, ומבקשים להיעזר בו לפתור את תעלומותיהם. מהגויים היה נוטל כסף ואת היהודים היה משרת חינם. פי"א כשפגש יהודי שהיה נראה כחרד לכל דבר, הוא הוכיחו על פניו שאוכל בשר דבר אחר. ההוא ניסה להכחיש, אך רבי לייב א"ל בא אני אראה לך בבית במקום פלוני שהשארת שם חתיכה לאכול היום, הלה נשבר והודה. פעם נכנס למקווה והבחין בחסיד עצוב. מיד פנה אליו וניחם אותו בדברים: אתה עצוב בגלל אחותך שיצאה מרוסיה ועדיין לא קיבלת ממנה שום ידיעה, דע לך היא כבר שלחה מכתב ומחר תקבל זאת בדואר, וכך היה. הסיפורים הלכו והתפרסמו וברוסיה, כמו ברוסיה ידע מכך גם הק.ג.ב. יום אחד הבזיקה במוחו של חוקר הק.ג.ב. המצאה גאונית למה לו להשקיע כ"כ הרבה כוחות ומשאבים באיתור וגילוי מפירי חוק, היינו מחביאי כסף וזהב (שהיה שם באיסור עד גז"ד מוות) לייבלה הוא הפתרון... **מיד** הוזמן לייבלה למפקדה האימתנית של הק.ג.ב. שם התבקש לספר איזה יהודים מחביאים כסף וזהב, מיד נזעק לייבלה ואמר אני יהודי פשוט מה אתם רוצים ממני, אבל אמא רוסיה הרי יודעת הכל ובוודאי על הכוחות הפלאים שלו. ואז סינן החוקר אם לא תדבר יחשב הדבר כהעלמת אינפורמציה שעונשה בחוק הוא קשה מאוד. רב לייבלה ניסה להתחנן על נפשו שהכל בטעות יסודו, אבל החוקרים לא ישמטו ידיהם כ"כ מהר מדג כזה שמן שסו"ס נפל לפניהם. לפתע ננער רב לייבלה והכריז בקול רם: הנה לכם האינפורמציה. החוקרים נדרכו: 'לך', הצביע לייב על ראש סגל החוקרים, 'יש הרבה מטבעות זהב שמונחים בקערה מכוסים בחריצי גבינה, ולך...', הצביע על החוקר השני... אבל לפני שהספיק לסיים את המשפט מלאכי החבלה של הק.ג.ב. קפצו עליו: תוציאו את המטורף הזה מכאן מהר, הוא לא יודע כלל מה הוא מדבר... ומאז אותה חקירה במרתפי החקירות לא העזו יותר להטרידו. "כי בדבר אשר זדו עליהם..."**ולהפך,** מי שעוזר לילדים של הקב"ה ומתנהג בבן אדם לחבירו לפנים משורת הדין ויפה, הקב"ה מחזיר לו לפנים משורת הדין. והקב"ה הרי יודע לתת, ולמי הוא נותן למי שנותן לילדים שלו אפילו שאין להם כח, הקב"ה מחזיר אפילו שלא באמת מגיע לו. רבי חיים קניבסקי נוהג לספר בביתו את המעשה דלהלן: לפני 50 שנה היה רעש גדול בכל ב"ב והסביבה. היה זה בתקופת ניתוחי המתים, אישה דתיה תושבת חולון שהזדמנה לב"ב עברה את הכביש ע"י דובק ברחוב ר"ע בב"ב ונדרסה למוות. כמובן מיד באה המשטרה לקחת אותה לניתוח. 'בזיון המת' צעקו הרמקולים בב"ב, כולם לצאת! הגיעו למקום 20 אלף איש, שזה כמו היום 250 אלף איש. ועשו לאותה אישה לוויה מכובדת וקברו אותה בבית החיים פונביז' על אפה וחמתה של המשטרה. לאחמ"כ קבוצת אברכים למדו משניות ועשו תיקונים גדולים לע"נ במשך כל ימות השנה. רבי חיים סיפר שמאוד עניין את האנשים בעבור מה זכתה האשה לכבוד כזה גדול, הרי היא הייתה אישה גלמודה שגרה בחולון, ובקושי שמרה שבת ועוד כמה מצוות שידעה, ואילו היתה לה לוויה רגילה היו משתתפים אולי 10 אנשים. לאחר בירורים התברר שבזמן מלחמת העולם היא היתה יוצאת ממקום מחבואה ובמסירות נפש היתה מתעסקת בטיפול במתים, ומידה כנגד מידה זכתה שיטפלו בקבורתה.

רבי חיים קניבסקי נוהג לספר את המעשה דלהלן: לפני 50 שנה היה רעש גדול בכל ב"ב והסביבה. היה זה בתקופת ניתוחי המתים, אישה דתיה תושבת חולון שהזדמנה לב"ב עברה את הכביש ע"י דובק ברחוב ר"ע בב"ב ונדרסה למוות. כמובן מיד באה המשטרה לקחת אותה לניתוח. 'בזיון המת' צעקו הרמקולים בב"ב, כולם לצאת! הגיעו למקום 20 אלף איש, שזה כמו היום 250 אלף איש. ועשו לאותה אישה לוויה מכובדת וקברו אותה בבית החיים פונביז' על אפה וחמתה של המשטרה. לאחמ"כ קבוצת אברכים למדו משניות ועשו תיקונים גדולים לע"נ במשך כל ימות השנה. רבי חיים סיפר שמאוד עניין את האנשים בעבור מה זכתה האשה לכבוד כזה גדול, הרי היא הייתה אישה גלמודה שגרה בחולון, ובקושי שמרה שבת ועוד כמה מצוות שידעה, ואילו היתה לה לוויה רגילה היו אולי 10 אנשים ובוודאי שלא היו לומדים בעבורה. לאחר בירורים התברר שבזמן מלחמת העולם היא היתה יוצאת ממקום מחבואה ובמסירות נפש היתה מתעסקת בטיפול במתים, ומידה כנגד מידה זכתה שיטפלו בקבורתה.

עוד סיפור סיפר אותו רבי חיים זאיד שפעם הוא חזר מאלעד ועלה לאוטובוס אדם, שחיפש בכל כיסיו ולא מצא כסף לשלם. הנהג ביקש שיירד, הוא לא לוקח סיכון שיבוא פקח. ההוא אמר שהוא ממהר מאוד ובפעם הבאה הוא ישלם, אך הנהג בשלו... שמע זאת הרב זאיד ואמר מה הבעייה אני אשלם את העשרה שקלים האלו. אותו אדם הודה מאוד לרב זאיד ושאלו לשמו ובזה תם הסיפור. הרב זאיד הגיע לב"ב ועשה קנייה קטנה ולפתע הוא רואה שאין לו ארנק כלל, הוא מחפש בכל הכיסים ואין, פשוט אין ארנק. הרב זאיד היה נבוך, החזיר את המוצרים ויצא מהחנות לבטל את כל האשראים שלו וכו'. כשהוא שבור ורצוץ שכל הארנק עם כל המסמכים החשובים איננו איתו ואלפי שקלים שהפסיד ברגע, הוא מתקשר לחברת האשראי, תוך כדי הוצאת הטלפון מהכיס, הטלפון שלו מצלצל ממספר לא מוכר, ואז הוא שומע מישהו שאומר כבוד הרב זאיד, והוא עונה כן, תשמע מצאתי את הארנק שלך, אני בתחנת דלק ברחוב השומר בבני ברק בא מהר. הרב זאיד רץ הוא מגיע ואת מי הוא רואה?! את אותו אחד שהוא שילם עליו באוטובוס לפני שעתיים. הוא היה בהלם גדול איך זה הגיע אליך הוא שאל וההוא ענה: מישהו הגיע למלאות דלק בתחנה שאני עובד בה, ואצלינו זה הולך שהוא מביא כרטיס אשראי והולך לרכב שלו ומקבל אישור וממלא. ואז ההוא מניח לי את האשראי ובורח לרכב. הדבר היה מוזר לי אני מסתכל בכרטיס ואני רואה חיים זאיד, מיד נזכרתי בשם שלך, אני מבקש ממנו תעודת זהות והוא מוציא לי את הארנק, ואני אומר לו אדוני זה לא אתה בתמונה, ההוא מרוב פחד ברח. ואני זיהיתי אותך מהנסיעה, בדקתי את הטלפון הרשום ע"ג הארנק והתקשרתי אליך.

אמונה והשגחה פרטית

פסח הוא חג האמונה. נביא כאן כמה סיפורים שמראים את יד ה' בכל צעד מתוך הספר אמונה שלימה לרבי צבי נקר שליט"א: **נקדים בסיפור על אמונה תמימה:** היו ברוסיה שלושה בחורים שהיו חייבים בהכוונתו של החפץ חיים לעזוב את רוסיה, לברוח לפולין. התנאים ברוסיה היו נוראיים. מידי כמה ימים נעלם אחד מרבני הישיבה או תלמידיה וכולם ידעו כי הצטרף אל ה"ישיבה" שהוקמה מעשרות בחורים שהגיעו לשם. הבחורים תכננו את צעדיהם, כיצד יעזבו וסיכמו עם המבריח. בלילה קר יצאו אל הבלתי נודע. כשהם בדרך כל אחד שר לו ומזמר ניגון מוסר "דע מאין באת..." וכו'... לפתע נשמעה צעקה "עצור" עם קול ירי שהפסיקם מנגינתם. ואז נבח החייל הרוסי "תעודות מעבר! דרכון!" כשהוא מחזיק את הרובה בידיו הקפואות.. חיים הוציא מכיסו "חובת הלבבות" שמחה שלף את הגמרא וגרשון הסתפק בהנפת הציצית. "עבור הלאה" צעק החייל ומיד נכנס לסוכתו. חיים שמחה וגרשון המשיכו בבטחה לכוון פולין. ולא ידעו מה גרם לחייל להעבירם, האם התעצל לבדוק בחשכה את החפצים שהגישו לו בביטחון כה מוחלט? או שהקב"ה סימא את עיניו? או אולי זה אליהו הנביא? כך או כך הם המשיכו בביטחונם ובשינונם את דברי המוסר. הן זוהי דרך העולם וכך הרגילו וחינכו את עצמם: "אין עצה ואין תבונה ואין חכמה נגד רצון ד'".

וידוע מה שסיפר רבי יחזקאל אברמסקי על קורותיו בסיביר, תנאי העבודה בסיביר ועבודות הפרך שהוטלו על הנמצאים שם היו מרים ממות. כאשר היה קם בבוקר ואומר "מודה אני" היה מהרהר לעצמו איזה יום מצפה לי, יום של מכות וביזיונות, אילו הייתי לפחות יכול ללמוד... אבל אם אלו החיים שלי בלי תורה, על מה אני אומר 'מודה אני'? אבל הוסיף הרב ואמר: כשהמשכתי לומר 'מודה אני'... והגעתי למילים 'רבה אמונתך' שאבתי עידוד רב. רבה אמונתך – את האמונה בקב"ה הם אינם יכולים לקחת ממני. אמנם אין לי תורה , אין לי מצוות, יש מכות וביזיונות, אך אמונתי בבורא עולם נשארת בקרבי! ואם כך 'מודה אני לפניך' על זה שווה לי יום נוסף של חיים. עבור האמונה לבד גם כן יקרים החיים עד מאד.

רבי אלימלך בידרמן מביא את סיפורו של יהודי ירא שמים ותלמיד חכם רבי מנדל פוטרפאסק, אשר הוגלה לסיביר ועבר תלאות נוראות וצרות צרורות. לאחר שנים שאלוהו מכיריו "איך הצלחת להחזיק מעמד שם?" והשיב: עם האמונה. רק בזכות האמונה!!!" שוב שאלו אותו: הרי זו השאלה – איך מחזיקים באמונה בכזה מצב?" סיפר להם ר' מנדל סיפור: ליד העיירה שהייתי בה בסיביר היו שני הרים גבוהים. ובין שני ההרים היתה בקעה עמוקה. גוי אחד טיפס על כל אחד מההרים, ותקע שם מוט ברזל. מתח חבל עבה ממוט למוט, ושאל את חבריו: "האם אתם רוצים לראות איך אני עובר על החבל מפסגה אחת לשנייה?" אמרו לו: "לא, אנחנו לא רוצים לראות". הם היו בטוחים שהוא יפול ויתרסק. אבל הוא עלה, הלך על החבל מעל התהום, והגיע לפסגת ההר השני ללא כל תקלה. "רוצים לראות איך אני עובר שוב מעל התהום?" הוא שאל. ושוב הם אמרו שאינם רוצים לראות. פעם אחת הצליח , אבל מי יודע מה יהיה בפעם הבאה... אפילו שלא רצו לראות הוא עבר ללא כל פגע מעל התהום. **לאחר** מכן שאל הגוי את הנוכחים: "האם אתם מאמינים שאני יכול לעבור פעם שלישית על החבל?" "לא צריך להאמין, אנחנו כבר ראינו ואנחנו יודעים שאתה יכול." אמר הגוי: "טוב ויפה, בואו נמשיך הלאה – האם אתם מאמינים שאני יכול ללכת עם עגלה על החבל?" אמרו לו: "מי שיכול ללכת על חבל, יכול ללכת גם עם עגלה" "אתם מאמינים שאני יכול ללכת עם עגלה, אם כן, מישהו מכם מוכן לשבת בתוך העגלה, בעת שאני אעביר אותה על החבל?" הוא לא מצא שום מתנדב. אף אחד לא הסכים. רק ילדה אחת התיישבה בעגלה, והוא צעד עמה על החבל. לאחר שירד בשלום, נגשו אליה הנוכחים ושאלו: "לא פחדת לשבת בתוך העגלה?" היא ענתה: "בכלל לא פחדתי, זה הרי אבא שלי" אמר ר' מנדל: "למדתי מכאן מוסר השכל, כשאני יודע שאבא הוא שמנהיג אותי ומחזיק אותי, אינני פוחד משום דבר".עוד הוסיף ר' מנדל וסיפר, שלאחר מעשה ניגש בעצמו לגוי ושאל אותו איך הצליח לעשות מעשה שכזה? ענה לו הגוי: "כשאני מתחיל ללכת – העולם אינו קיים עבורי! מרגע שאני עושה את הפסיעה הראשונה, אינני חושב על שום דבר אחר. אני מתרכז רק בפסיעה הזאת. אחר כך כשאני צריך לעשות את הפסיעה השניה, אני מתעמק שוב רק בפסיעה הזאת. ככה אני מצליח לעבור בלי ליפול לתהום. אם לשנייה אחת אסיח את דעתי

ואחשוב על עניינים אחרים, מיד אפול ואתרסק״.
אמר ר׳ מנדל: ״כשמתעמקים בנקודה – לא נופלים!!! כאשר נתעמק בידיעה שד׳ אחד ושמו אחד, והוא מוביל אותנו, לא ניפול לעולם!״

סיפור נפלא של השגחה פרטית איך ד׳ מגלגל ומסדר כל דבר בצורה מופלאה, לא תמיד אנו זוכים לראות זאת אבל כשרואים זה מתוק מדבש. יוכבד היתה ילדה בת 15 כאשר הנאצים הגיעו. היא לא שכחה אף פעם את היום שבו אספו את כל היהודים האוסטרים, עמדו כולם עם דרכוניהם הגרמניים החדשים, השוטר הנאצי נטל כל דרכון, וחתם את המילה ׳יודן׳ באותיות אדומות על הדרכון. אבא של יוכבד היה כ״כ המום מההשפלה, עד שהחליט עוד באותו יום שזה בדיוק הזמן בו הם צריכים לעלות לארץ ישראל. לאחר מאמצים מרובים, הם הצליחו להשיג כרטיסים לאוניה שהיתה אחרונה שהורשתה להגיע לארץ ישראל. את השואה האיומה יוכבד לא עברה, אבל כל משפחתה וחברותיה שנשארו מאחור נהרגו בשואה. יוכבד לא רצתה שום קשר עם עברה. ולכן גם כאשר בסיום המלחמה הודיעה ממשלת גרמניה החדשה על כך שכל מי שסבל מהכיבוש יוכל לקבל אזרחות גרמנית, זה ממש לא עניין אותה, להיפך היא נתנה את הדרכון וכל המסמכים הנלווים לחברתה הטובה. שכחה מהכל הקימה משפחה לתפארת, ילדים, נכדים, ולבסוף הלכה לעולמה בשיבה טובה. **רבקה לוי** היתה מופתעת מהחבילה שקיבלה. היה זה הדרכון של סבתא יוכבד. היא ראתה את החותמת שסבתה סיפרה לה. היא נזכרה שקראה על כך שממשלת גרמניה מאפשרת לכל צאצאי התושבים שסופחו עד לשנת 1934 לקבל אזרחות גרמנית. זאת היתה הסיבה שהחליטה לשמור את הדרכון. שלוש שנים חלפו מאז, ויום אחד החלה בתה להרגיש חולשה כללית בכל גופה, לאחר ברור מעמיק אובחנה אצלה מחלה נדירה ביותר, שאין לה מענה וידע בארץ ישראל. נודע לה שבגרמניה יש מרכז רפואי בעל יידע רב בטיפול במחלה המדוברת. בברור הבינו שאינם יכולים לעשות זאת כי הביטוח לא מכסה את עלויות האשפוז שבית החולים בגרמניה דורש מכל מי שאינו אזרח גרמני. רבקה לא ידעה מה לעשות, מהיכן הם ישיגו את הסכום העצום בזמן כה קצר?! ואז פתאום נזכרה באותו דרכון. לפי החוק אנחנו זכאים לקבל אזרחות גרמנית. היא מצאה את הדרכון והחלה לזרז את התהליכים, ותוך שבוע היו היא וכל ילדיה בעלי אזרחות גרמנית, מה שהפחית את העלויות בכמה אלפי יורו... היא סיפרה לכולם בהתרגשות את ההשגחה הפרטית שלאחר 70 שנה החותמת של המילה ׳יודן׳ שכל כך השפילה ילדה יהודיה, היא זאת שעזרה בהצלתה של יהודיה – נינתה של אותה נערה.

כל שנה לומדים אנו מחדש את סיפור מכות מצרים והיציאה משם, לצורך מטרה אחת: הקב״ה בורא העולם, שולט בכל ומנהל את הכל ברצונו בלבד. הוא בעל הבית היחיד לעולם היום בדיוק כמו אז, הכל בידיו ובשליטתו הבלעדית. סיפר רבי אלימלך בידרמן: היה זה לפני מספר שנים. הגיעו לאחד מאנשי העסקים המצליחים והעשירים בארה״ב יהודים רבים מהארץ ומהעולם כדי לבקש עזרה ותמיכה כספית. איש העסקים הוא יהודי ירא שמים. הוא היה פותח את דלתו וביתו לכל דורש. ולא השיב ריקם אף אחד. אלא עזר לכל אחד לפי צורכו ויכולתו. בביתו היו שומרים ואנשי צוות, שניהלו את הבית ואת העסקים. הם היו מורים לכל אחד כיצד ללכת ואיך להגיע אל הגביר. הגביר היה ממוקם בקומה השניה והיה מקבל שעה מסוימת ביום. יום אחד החליטו האחראים על הבית לתלות שלטים שיכוונו את הבאים כיצד עליהם ללכת ולהסתובב בבית עד שיגיעו לחדרו של הגביר ובכך יחסכו שאלות מאנשי הצוות. על השלט היה כתוב ׳בעל הבית׳ וחץ שמורה כל פעם לאן ללכת, שמאלה או ימינה וכו׳... כך צעדו האנשים לפי החיצים מבלי לשאול שאלות מיותרות. יום אחד הגיע איש עני וקשה יום מארץ ישראל, שומרי הבית קבלו את פניו והורו לו ללכת בכוון החיצים. הוא נכנס ורואה שלט ׳בעל הבית׳ שמאלה... הוא המשיך לפי הכיתוב. עד שהגיע לחדר. **איש העסקים** מקבלו יפה ומורה לו לשבת. ואז אותו עני פונה עליו בתקיפות: אתה לא חושב שזו חוצפה איך שאתה מתנהג?! מה פשר כל השלטים ׳בעל הבית׳ וכי אתה קורא לעצמך בעל הבית?! בעל הבית יש רק אחד והוא בורא עולם לבדו. אשר הוא ממית ומחיה, מוריש ומעשיר, רופא חולים ומתיר אסורים, אתה בסך הכל בובה שלו, הוא הפקיד בידך ממון אך ברגע אחד הוא יכול לקחת ממך הכל ומניין לך העזות לקרוא לעצמך בשם בעל הבית?! איש העסקים היה המום. מעולם לא קיבל צעקות מאנשים שבאו לבקש נדבה. הוא רצה לזרוק את החוצפן לכל הרוחות, אך מיד חשב הרי מעולם לא קרה לי מקרה כזה, כנראה יש בזה רמז משמים שאתקן את מעשיי... הוא הודה לו על הערתו, והבטיח לשנות את הדבר. ולבסוף נתן לו צ׳ק פי עשרה ממה שדרש העני ואמר לו תודה על התוכחה. ואכן מיד החליפו את כל השלטים ובמקום ׳בעל הבית׳ נכתב ׳מנהל׳ בידיעה שד׳ הוא בעל הבית, והוא רק המנהל הקטן שנמצא תחתיו. והנה לאחר מספר ימים רואה איש העסקים במסך כי באחד החדרים התפוצץ צינור שכמעט שוטף את המכונות ואת הרהיטים היקרים. מיד קרא לעוזרת הגויה שהיתה בחדר הסמוך וביקש ממנה לסגור את הצינור בדחיפות. העוזרת עשתה את עצמה כלא שומעת. הוא ניסה שוב אך היא לא עונה. מיד קרא לעובד אחר, הוא סגר את הצינור ברגע האחרון. איש העסקים קרא לעוזרת הגויה נזף בה שלא שמעה לקריאתו, ומיד מסר לה מכתב פיטורין. העוזרת באה לביתה וסיפרה לבעלה הגוי ׳בעל הבית פיטר אותי׳. **בעלה** רתח מזעם. לקח כלי נשק בבגדו ורץ לכיוון ביתו של העשיר. הוא נכנס ורואה ׳למנהל - שמאלה׳ הוא רץ לפי ההוראות עד שהגיע לחדרו של המנהל ושאל בזעם: אתה המנהל! העשיר השיב בחיוב. ׳תגיד לי איפה נמצא פה בעל הבית?׳ איש העסקים חייך והצביע לשמים, כאומר שד׳ הוא בעל הבית. הגוי שמע זאת והבין כי בעל הבית בקומה למעלה. הוא רץ וטיפס במדרגות . מיד כשראה זאת העשיר, הבין כי יש כאן דבר מוזר. הוא ננעל בחדרו, והזמין מיד את המשטרה. לאחר כמה דקות המשטרה וצוות השומרים גילו את זממו של אותו גוי להרוג את בעל הבית, מפני שפיטר את אשתו. העשיר הביט לשמים: ד׳ רק אתה בעל הבית, ואילו הייתי כועס על אותו יהודי שהוכיח אותי וממשיך לקרוא לעצמי ׳בעל הבית׳ היום לא הייתי בין החיים, בעל הבית האמיתי הציל אותי. גם אנו צריכים להפנים ולשנן זאת בכל חיי היום יום שלנו, מיהו בעל הבית האמיתי ומי רק הפועל הקטן שנמצא תחת חסותו...

סיפור נוסף: הרב רוטשטיין חמיו של רבי בן ציון פלמן קנה קרקע עם שותף בתל אביב. הם החליטו לבנות על הקרקע. השקיעו הון רב ובאמצע גילו שכספם אזל. הם לוו כספים רבים. ומאחר ששקעו בחובות החליטו שרוצים הם למכור את הבניין כדי לפרוע את חובותיהם. ואז מצאו קונה ׳ההסתדרות׳ רצו לקנות מהם במחיר מצוין. נגש הרב רוטשטיין עם שותפו לחזון איש ושאלו אם למכור ל׳הסתדרות׳ הם רוצים לשלם מחיר מצוין. אמר להם החזון איש שבשום פנים ואופן לא ימכרו ל׳הסתדרות׳ כיוון שהם עורכים אירועים בשבת ומחללים את השבת. הרב רוטשטיין ושותפו לא ידעו מה לעשות. אף אחד אחר לא רצה לקנות מהם והם היו בלחץ אדיר. לאחר שהגיעו מים עד נפש פנו שוב לשאול את החזון איש . ואז החזון איש אמר: אני רוצה לתת לכם מתנה, משל קטן: אדם הלך במדבר, החום שם נורא, כמו תנור לוהט. הוא היה צמא מאד מאד ואין מים. כשכמעט לא יכול היה להחזיק מעמד שמע פתאום זרם מים נשפכים. הוא התקרב והתאכזב לגלות שאלו מי ביוב מזוהמים. הוא התלבט מה לעשות? האם לשתות ולזהם את גופו? או למות בצמא?! עד שהגיע למסקנה שאם לא ישתה – ודאי ימות. אם ישתה – הגוף יזדהם אך יש סיכוי שיתגבר על כך. הוא שתה מהמים הנוראיים הללו. לאחר מספר פסיעות, הוא מצא מעיין מים חיים וזכים... אמר האדם לעצמו איזה טיפש הייתי! מה עשיתי לעצמי?! שתיתי מים מזוהמים ועכשיו כל גופי חיידקים...אני מרגיש רע... והטעם... **אמר להם החזון איש**: דעו, אחרי שמוצאים מי ביוב, שנראה שההצלה הגיעה, תמיד כמה פסיעות אחרי מגיעים למעיין מים חיים. כשתמצאו אותם תצטערו מדוע מכרתם למחללי שבת. כמובן הרב רוטשטיין ושותפו החליטו שהם מתחזקים באמונה ולא מוכרים למחללי שבת, ואז באה הישועה. בעירייה שינו את תוכנית בניין הערים של אותו אזור, והאזור נהפך לאזור מסחרי מבוקש. המחירים עלו, הם השכירו את המבנה במחיר גבוה ביותר והתעשרו מאד. הם זכו לראות בעיניהם את מה שאמר החזון איש: יהודי צריך לדעת, שתמיד לפני מעיין מים חיים מגיע מעיין של ביוב. על כל יהודי לדעת, שגם בזמן שהוא לחוץ מאד אין להתייאש, אלא להתקדם עוד כמה פסיעות באמונה חזקה ואז הישועה תבוא.

מעשה נוסף מסופר על אישה שבילדותה נסעה באוטובוס שהיה מעורב בתאונה. רבים מהנוסעים נפצעו, אותה ילדה קבלה רק כמה מכות יבשות. אך בליבה היתה מכה חזקה – חרדה עצומה היתה לה מנסיעה באוטובוס. היתה הולכת ברגל מרחקים עצומים, העיקר לא לעלות על אוטובוס שאז כל הסיוטים חזרו... ההורים שלחו אותה לטיפולים אך שום דבר לא עזר. היא נמנעה ופחדה מאד לעלות לאוטובוס. יום אחד באה אותה בחורה לרבנית קניבסקי וסיפרה לה על התאונה ועל הפחד הנורא שיש לה. הרבנית חייכה ובחיבוק גדול אמרה לה: יש לי עצה, לפני כל פעם שתיסעי באוטובוס , תתני צדקה לעילוי נשמת רחל אמנו, והזכות של רחל תגן עלייך מפני כל צרה או בעייה. מאותו יום שבו קיבלה את ברכת הרבנית ועצתה, היא היתה תורמת ועולה לאוטובוס ברוגע ובשלוה. אותה בחורה התחתנה, נולדו לה ילדים ותמיד היתה מספרת להם ומעבירה להם את העצה לתרום לפני הנסיעה. יום אחד נסע בנה בחור בן 20 באוטובוס, ואז קרתה תאונת דרכים קשה. מיד התקשרו לאם, היא באה במהירות ואז התברר שהבחור כבר בניתוח. הוא עבר מסכת יסורים ארוכה. האישה פנתה לבנה ושאלה: מדוע לא תרמת לזכות רחל אמנו? הבן אמר שנתן צדקה ובכל זאת נפצע... האמא נבהלה, כיוון שעד עכשיו העצה של הרבנית פעלה והיא היתה בביטחון , וכעת הכל התנפץ מול הפנים...האישה בקשה מבעלה שילך לרבי חיים קניבסקי לשאול אותו מדוע קרתה לבן תאונה, למרות שהוא נתן צדקה כפי שהורתה הרבנית? **ענה רבי חיים:** מדוע אתם חושבים שהצדקה לא עזרה? מי יודע אולי בזכות הצדקה ניצלתם מאסון יותר גדול.... לא תמיד רואים את כל התמונה מיד. צריך לדעת שהכל לטובה, ומה שנראה רע יכול להיות שהוא הכי טוב, תמשיכו לתת צדקה ודי ׳יעזור. הבן עבר טיפולים כדי שיוכל ללכת. לידו שכב אדם מבוגר חילוני שמו רוני. הוא התפעל מאד מבני המשפחה שהיו עם הבחור 24 שעות ביממה. ולו יש ילדים שנתן להם הכל וכעת לא זוכרים אותו לרגע. רוני והבחור התידדו. רוני שאל שאלות באמונה, והבחור השיב בחוכמה. רוני החל להתקרב לבורא עולם. הם השתחררו לבתיהם אך הקשר בינהם לא נותק. הוא בא אליהם לשבתות והתחזק מאד. הבחור הגיע לגיל השידוכים, אך היה לו קשה ביותר בגלל הניתוחים שעבר. אם היה להם כסף, כך חשבו, היה קל להם יותר. האב החליט לתרום לזכות רחל אמנו כדי שתבוא הישועה. וכך היה מצאו שידוך לבן. האב לא התחייב סכום ברור כי לא ידע מהיכן ישיג כסף. אך האמין בד׳ באמונה שלמה. רוני הגיע לחתונה נרגש חיבק את האב ונתן לו מעטפה. בסיום החתונה פתח האב ולא האמין למראה הסכום העצום שרשום בצ׳ק של רוני. ורוני הוסיף מילים מרגשות: דע לך שאתם הארתם לי פנים, דאגתם לי דאגה אמיתית, וטיפלתם בי במסירות, אני יהודי עשיר, לילדים שלי נתתי דירות וכסף – והם זלזלו בי ולעומת זאת אתם הענקתם לי עזרה וחום אמיתי. אני מרגיש אליכם קרבה מיוחדת. אתם טובים לי ממשפחה... רק אז הבינו בני המשפחה מה התכוון רבי חיים כשאמר להם שלפעמים לא רואים את התוצאות מיד... הכל היה לטובתם. רבים מאתנו שואלים שאלות על הנהגתו של הקב״ה .

יש לדעת שהשאלות נשאלות באמצע הדרך, ופעמים רבות רואים את התמונה רק בסוף הדרך, ולפעמים לא רואים בכלל את התמונה, אבל עלינו לדעת, שכל מה שקורה עמנו נעשה בהשגחה פרטית ומדוקדקת ולטובה.

חידות מענייני פסח וההגדה

חידות על הגדה של פסח ליל הסדר ועשרת המכות מתאים לכל הגילאים:

א. כמה אנשים נחשבים למתי מעט?

ב. איזה משלחת הגיעה למצרים?

ג. היכן מוזכרת עקרת הבית?

ד. היכן מוזכר המן בהגדה?

ה. מי ביקש לעקור?

ו. מי הלך בכל ארץ כנען?

ז. מי היו מצויינים?

ח. מי כפולה ומכופלת?

ט. מי רקד?

י. מי לא יצא?

יא. אילו דברים יש בליל הסדר שקשורים למספר ארבע?

יב. איזה ממכות מצרים יכולה להיקרא: א. אדומה. ב. ירוקה. ג. שחורה?

יג. שנים ממכות מצרים נכתבות באותם אותיות בסדר אחר, מי הן?

יד. איזה מכה נתנה לחג הפסח את שמו?

טו. היכן בהגדה הישובים בני ברק ירושלים קוממיות?

טז. איזה מכות היו פעמיים?

יז. איזה שתי חיות שהיו ביציאת מצרים קיבלו שכר?

יח. במהלך שיעבוד ויציאת מצרים מצינו ג״פ יד גדולה, היכן?

יט. איזה ממתק שהוא גם קטניות מוזכר בהגדה?

כ. היכן מוזכרת בהגדה ג״פ המילה לחם?

כא. איזה אחד מבעלי התוס׳ מוזכר בהגדה?

כב. היכן מוזכר משה בהגדה?

כג. איזה שם מזמן משה מופיע בהגדה בשם של תנא?

כד. איזה חמשה דורות ברצף מוזכרים בהגדה במקומות שונים?

כה. מה אומרים בליל הסדר בישיבה, בשונה מכל השנה שאומר בעמידה?

כו. איזה שלושה בעלי אומניות מוזכרים בהגדה?

כז. איזה בד שהיה אצל אחשורוש הוא סימן בליל הסדר?

כח. מה המכנה המשותף בין ליל הסדר לט׳ באב?

כט. לפי מי עשר נהפך שלוש בהגדה?

ל. מתי בגלל כמה מילים אסור לאדם לאכול מצה בליל הסדר?

לא. על מה נאמר בליל הסדר שיזהר שלא יהיה ראשון אלא אחרון?

לב. איזה איסור שנוהג בכל שבת לא נוהג בליל הסדר אפי׳ שחל בשבת?

לג. איזה שני מקומות נאמר שצריך לפתוח בליל הסדר?

לד. איזה בקשה בהגדה אומר פעמיים שזה לא בשבילנו?

לה. באיזה ב׳ עניינים מתהפך הבוקר מהליל הסדר?

לו. מה שופכים בליל הסדר 16 פעמים?

לז. איזה דבר בליל הסדר הותר למרות שבכל השנה נאסר משום זכר לחורבן?

לח. איזה משפט בהגדה הוזכר בו אחד ארבע פעמים?

לט. מי בהגדה מובא שהתחכם?

מ. איזה שלוש לשנה הבאה יש בהגדה?

מא. איזה שם של אדם שהוזכר בהגדה הוא גם סימן מסימני הסדר?

מב. איזה חודש הוזכר הראש חודש שלו בהגדה?

מג. היכן הוזכר בהגדה ארבעה אנשים שהיו באותו מעמד?

מד. איזה שתי סימנים בסדר הם אותו עניין?

מה. שלוש מילים רצופות מופיע 26 פעמים בהגדה?

מו. בפיוט בהגדה אותה המילה 14 פעמים ובהיפוך אותיות עוד 14 פעמים.

מז. איפה בהגדה שבע מילים רצופות המתחילים באותו האות ומסיימים באותו האות?

מח. המספר הכי גדול בהגדה?

מט. רבי יהודה נתן בהם סימנים. היכן עוד מקום בש״ס רבי יהודה נן בהם סימנים?

נ. כמה תנאים מוזכר בהגדה?

נא. היכן ב׳מגיד׳ פסוק מהתהילים חוץ מהלל?

נב. פסוק ממגילת איכה בהגדה?

נג. איזה מילה מזכירים שישים ואחד פעמים בהגדה מלבד שם שמים?

נד. כמה ברכות אומרים בסדר ההגדה?

נה. מי נראה זקן בהגדה?

נו. היכן אליהו הנביא בהגדה?

נז. כנגד ארבעה בנים דיברה תורה, היכן רמוזים ארבעה בנים באחד משמות הפסח?

נח. מה הקשר בין קופסה מסוימת לליל הסדר?

חידון תפילה וברכות לפסח

נט. מתי חוזר ומתי לא חוזר אם שכח לומר יעלה ויבוא בחול המועד?

ס. מתי אסור לאכול בפסח?

סא. איזו מצווה נוהגת רק בחלק מימי הפסח?

סב. מתי לא מברכים על בשמים במוצ״ש?

סג. מתי אומרים י״ג מידות גם כשאין אומרים תחנון?

סד. מתי אומרים חידות באמצע התפילה ביו״ט ראשון של פסח?

סה. מתי מזכירים את כתונת הפסים של יוסף בפסח?

סו. מתי מותר להפסיק אחרי שאומר ״גאל ישראל״?

סז. איזה שני חצאים מוזכרים בפסח?

סח. מתי דינה של עשירה שונה מדינה של ענייה?

חידון אז ישיר לשביעי של פסח

סט. מי אדירים?

ע. איזה הרים מוזכרים באז ישיר?

עא. איזה אברים מוזכרים באז ישיר?

עב. מי רגז, מי חל, מי נבהל , מי רעד, מי נמוג?

עג. מי יבנה את המקדש?

עד. היכן מוזכרים נחל ארנון ונהר הירדן?

עה. את מי האדמה בלעה ולמה?

עו. מי נאכל כקש?

עז. מי נקרא איש?

עח. מי אמר למי ארדוף אשיג וגו׳

חידות ידע תורני לפסח

עט. אפשרות לשש עשרה ברכות בצמח אחד על דרך שימושו ביממה אחת, ואחד אחרי השני - 13 ברכות (ללא ביעור, מצה, שהחיינו)?

פ. מה אסור ביו״ט ומותר בשבת?

פא. פסח בניקוד שונה נכד של יהודה, וניקוד שונה נכד של אשר?

פב. מה זה ר״ת קרי״ס.

פג. איך יתכן אוכל במזיד כזית חמץ ולא עבר כלל באיסור חמץ ולא חייב כרת (אמנם אסור מצד אחר)?

פד. איך יתכן אוכל במזיד כזית חמץ ומותר לכתחילה?

פה. איך יתכן אוכל במזיד בפסח כזית חמץ ומותר לכתחילה לאכלו?

פו. מתי מצווה לאכול מצה בערב פסח?

פז. מה מותר בשבת ואסור בחוה״מ?

פח. מה מותר בשבת ואסור ביו״ט?

פט. מה מותר ביו״ט ראשון ואסור ביו״ט שני?

צ. מתי מצווה לדרוש על פירורי לחם ברגליו?

צא. איך יתכן חמץ שעבר עליו הפסח במזיד ומותר לכל העולם פרט לאיש אחד?

צב. איזה שבע ברכות מברכים פעם בשנה בלבד וחמש מתוכם בחודש ניסן?

צג. מה עוד היו אוכלים בהסיבה כל השנה לא רק בליל הסדר?

צד. מתי אכלו מצות ולא בפסח.

צה. איך יתכן אדם אכל מצה עם כל ההידורים ויצא ידי״ח, לאחר זמן הוא צריך לאכול עוד פעם?

צו. איזה שני יריבים עשו שלום במכות?

צז. מתי מותר לו לאכול חמץ ובאותו הזמן עובר בבל יראה?

צח. האם שייך להביא קרבן פסח מעוברת?

צט. איך יכול להיות שאדם ביטל חמצו ועובר בבל יראה?

ק. מתי כשבלע המצה יצא ידי״ח וכשלעס לא יצא ידי״ח?

קא. באיזה זמן חייבו לאכול מצה טרייה מאותו הבוקר?

קב. איזה מצווה מקיים בימות הפסח שש פעמים?

קג. איזה דבר אסור לומר שזה של פסח?

קד. מי נאמר עליו שצריך לצום בער״פ מלבד בכור?

קה. איזה דבר בפסח עני עדיף מעשיר?

קו. מה הקשר בין פורים לפסח?

קז. מי הם שני היהודים שחיו בתקופת המכות ויציאת מצרים, אך לא ראו את המכות, וכן לא היו ביציאת מצרים?

תשובות על החידות:

א. "במתי מעט, כמו שנאמר בשבעים נפש".

ב. "ישלח בם חרון אפו עברה וזעם וצרה, משלחת מלאכי רעים".

ג. "מושיבי עקרת הבית אם הבנים שמחה".

ד. "אילו האכילנו את המן".

ה. "ולבן ביקש לעקור את הכל".

ו. "ואקח את אביכם את אברהם ואולך אותו בכל ארץ כנען".

ז. "מלמד שהיו ישראל מצויינים שם".

ח. "על אחת כמה וכמה טובה כפולה ומכפלת למקום עלינו".

ט. "ההרים רקדו כאלים".

י. "כל שלא אמר שלושה דברים אלו לא יצא ידי חובתו".

יא. ארבעה בנים, ארבע כוסות, ארבע קושיו, ארבע לשונות של גאולה.

יב. אדומה- ברד. ירוקה – צפרדע. שחורה – כינים.

יג. דבר – ברד.

יד. מכת בכורות, שה' פסח על בתי ישראל

טו. היו מסובים בבני ברק. ובנה ירושלים, והוא יולכינו קוממיות לארצינו.

טז. צפרדע וכינים היו גם בערוב שהגיעו כל החיות.

יז. הכלב שלא חרץ לשונו זכה לכלב תשליכון אותו, והחמור שנשא את המסעות ממצרים זכה למצוות פדיון פטר חמור.

יח. אצל בתיה. אצל הסילונית בערוב. והיד הגדולה אשר עשה ה' במצרים.

יט. דצך עדש

כ. הא לחמא עניא. המוציא לחם. הוא נותן לחם לכל בשר.

כא. אחד מהארבעה בנים הוא תם וכשמו של רבינו תם.

כב. ויאמינו בה' ובמשה עבדו.

כג. רבי יהושע כשמו של יהושע בין נון

כד. תרח אברהם יצחק יעקב יהודה.

כה. הלל.

כו. שוחט. כורך. מגיד.

כז. כרפס.

כח. חל תמיד באותו היום.

כט. ר"י נתן בהם סימנים דצ"ך וכו'.

ל. הנשבע שלא יאכל מצה, אם אמר בליל פסח אין חלה שבועתו ובלא"ה חל. שו"ע תפה.

לא. יזהר שלא יקדים קנה לווושט.

לב. שמא יטה. משנ"ב תעג ב.

לג. בשפוך חמתך פותח הדלת. ושאינו יודע לשאול את פתח לו.

לד. לא לנו ה' לא לנו.

לה. בלילה אסור לאכול זרוע ומותר ביצה קלופה, ובבוקר מותר זרוע וביצה שהיתה קלופה בלילה אסורה.

לו. שופכים מהיין בדם ואש ותמרות עשוובי' מכות ובדצך עדש באחב.

לז. כלים יפים, שו"ע תעב ב, ובמשנ"ב שם.

לח. אחד חכם אחד רשע וכו'.

לט. הבא נתחכמה לו

מ. בארעא דישראל, בני חורין, בירושלים.

מא. הלל

מב. יכול מראש חודש. ניסן

מג. ר"א ר"י ראב"ע ור"ט.

מד. ורחץ ורחצה

מה. כי לעולם חסדו, בהלל הגדול.

מו. אלו הוצאנו וכו' ולא. אלו ולא.

מז. בנשמת: ויברכו וישבחו ויפארו וירוממו ויעריצו ויקדישו.

מח. בנשמת: אלף אלפי אלפים וריבי רבבות פעמים.

מט. מנחות צו, מידות לחם הפנים וקרנותיו, ר"י נתן בהם סימנים זד"ד יה"ז וברש"י שזה רבי יהודה מההגדה.

נ. עשרה. רבי אליעזר רבי יהושע רבי טרפון רבי עקיבא. רבי אלעזר בן עזריה. בן זומא. רבי יהודה רבי יוסי הגללי רבן גמליאל הלל.

נא. אחר י' המכות בדברי רבי אליעזר ישלח בם חרון אפו וגו'.

נב. בשפוך חמתך תרדוף באף וגו'.

נג. מצרים, לפעמים בניקוד שונה.

נד. אשכנזים 18. ולספרדים שרק פעמים הגפן 16. ופסח במוצ"ש מוסיפים אש והבדלה.

נה. רבי אלעזר בן עזריה אמר הרי אני כבן שבעים שנה.

נו. בברכת המזון: הרחמן הוא ישלח לנו את אליהו הנביא.

נז. חג החירות חרו"ת ר"ת **ח**כם **ר**שע **ת**ם **ו**שאינו יודע.

נח. קופסת שימורים, ליל שימורים

נט. בשמו"ע חוזר ובברכת המזון לא חוזר.

ס. אחרי אכילת אפיקומן.

סא. ספירת העומר מתחילה מלילה שני.

סב. כשחל בליל יו"ט.

סג. ביו"ט לפני הוצאת ס"ת.

סד. תפילת טל נפתחת ב"בדעתו אביעה חידות".

סה. ב'יהי רצון' שאומרים בברכת כהנים.

סו. אחרי ברכת "גאל ישראל" בליל הסדר.

סז. חוצים את המצה האמצעית בליל הסדר. בחוה"מ אומרים חצי הלל.

סח. מצה עשירה אינה ראוייה למצוות אכילת מצה.

סט. המצרים שצללו כעופרת במים

ע. הר ציון. הר עשיו

עא. בלב ים. תורישמו ידי. בגדול זרועך.

עב. שמעו עמים ירגזון, חיל אחז יושבי פלשת, אז נבהלו אלופי אדום. אילי מואב יאחזמו רעד, נמוגו כל יושבי כנען.

עג. "מקדש ה' כוננו ידך".

עד. "עד יעבר... עד יעבר" תרגום: עד דיעבר... ית ארנונא... עד דיעבר... ית ירדנא.

עה. את המצרים. "נטית ימינך תבלעמו ארץ" רש"י: מכאן שזכו לקבורה בשכר שאמרו ה' הצדיק.

עו. "תשלח חרונך יאכלמו כקש". (תרגום: כנורא לקשא).

עז. ה' איש מלחמה.

עח. פרעה לעמו.

עט. חיטה. על ביעור חמץ, להפריש תרומות ומעשרות (דאורייתא), פדיון מעשר שני, כוסס - אדמה, קמח קלוי - שהכל, נפשות, עם שמן - מזונות, על המחיה, להפריש חלה, עם מים - המוציא, על אכילת מצה, [שהחיינו על המצווה (שיוצאים בקידוש)], הזן את הכל, על הארץ ועל המזון, בונה ירושלים, אל יחסרנו,

פ. כמה אופנים במוקצה ונולד שו"ע ורמ"א סו"ס תצה.

פא. דברי הימים א ד פסח הס עם צירי נכד יהודה. ובדברי הימים א ז פסח פתח תחת הפה ושווא תחת הס נכד של אשר.

פב. קריעת ים סוף, קרית ספר.

פג. פסחים לה: מצת טבל אאחע"א ואין עובר על חמץ ופטור מעונש.

פד. ביג ניסן.

פה. פסח שני.

פו. לחם הפנים שעשוי ממצה נאכל בשבת ובזמן שחל ער"פ בשבת כמו השנה יש מצווה באכילתו.

פז. סעודת נישואין. בחוה"מ אסור משום אין מערבין.

פח. מותר להזמין גוי לסעודה בשבת רעז ד. וליו"ט אסור שמא יבשל בשבילו תקיב א.

פט. עור בהמה שנשחטה ביום הראשון אסור ובשני מותר, משנ"ב תצט יב.

צ. המשנ"ב תס. ט כתב כשאופה מצות אחר זמן שריפת חמץ טוב שידרוס ברגליו הפרורים קודם שיחמיצו.

צא. שולחן ערוך תמ, א. חמץ של גוי שמופקד אצל ישראל הישראל חייב לבערו, וכשלא ביער מותר לכולם כי זה חמץ של גוי שעבר עליו הפסח ורק לשומר אסור.

צב. על ביעור חמץ. על אכילת מצה. על אכילת מרור. אשר גאלנו- גאל ישראל. ברכת האילנות. להדליק נר יו"כ נחם ט באב.

צג. תורי"ד יומא כה קדשי קדשים הכהנים אכלו בהסיבה.

צד. קרבן מנחה וקרבן תודה בריש ויקרא.

צה. עבד כנעני והשתחרר אחרי שאכל, וה"ה שוטה ונתפכח. שניהם מובא במשנ"ב

צו. אש מתלקחת בתוך הברד

צז. כשחמצו במדינה אחרת ועדיין לא יצא שם החג. והוא נמצא במקום שהחג יצא

צח. קרבן פסח מבואר בפסחים צריך שיהיה זכר

צט. בצק של הפרשת חלה. כיוון שהוא ממון השבט לא יכול לבטלו, וכיוון שיכול להישאל עליו עובר בבל יראה. שו"ע ומשנ"ב תנז

ק. כשכרוך במרור הלעיסה מבטלת טעם אכילת המצה. תעה ג

קא. בירידת המן היה אסור להשאיר ממנו עד בוקר

קב. ספירת העומר

קג. בשר זה לשם פסח אסור לומר

קד. שו"ע תע ג. מי שאם יאכל לא יהיה לו תאבון באכילת מצה, עליו לצום

קה. מצה עשירה לא יצא ידי"ח.

קו. בשני של פסח נתלה המן.

קז. בני משה אליעזר וגרשום

הרבה מהחידות מלוקטות מרבי יהודה אריה דינר ומהמחנך הרב ינון כהן והספר פיצוחים.

ניתן להשיג את החוברת של פסח במיל בלבד 456alon@gmail.com. לקבלת החוברת בפקס יש להתקשר לטלפון 03-6180383 .

העלון הבא יצא בפרשת אמור תשפ"ב

וארטים לפרשת השבוע

כא א. אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת וגו׳. ההפלאה כותב שזה בא לרמז מה שאמרו חז״ל כיצד סדר משנה משה למד מפי הגבורה נכנס אהרן ולמד עמו משה ואח״כ למד עם בניו, ואח״כ עם זקנים ואח״כ עם כל ישראל הרי ד׳ פעמים, ברם פרשה זו נאמרה רק לכהנים אהרן ובניו, נמצא שמשה לא הוצרך ללמוד יותר מפעמיים לכן אמור ואמרת רק פעמיים. פנים יפות.

כא א. אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם. פרש״י אמור ואמרת להזהיר גדולים על הקטנים, בביאור הדבר י״ל דהנה פסק הטור יו״ד שעג דאע״פ שבכל איסור תורה אין ב״ד מצווים להפריש את הקטנים, מ״מ בטומאת כהנים ב״ד מצווים להפריש את הקטנים מלהיטמאות, והביאור בזה כשם שצריך לשמור שתרומה וקדשים לא יטמאו ה״ה צריך לשמור את הקטן, כי הוא כעין תרומה משום שהוא קדוש. ׳להורות נתן׳.

כא א. לנפש לא יטמא בעמיו. הקשה בהר צבי קושיה עצומה, הנה כאן מבואר בפסוק שכהן גדול אסור לו להיטמא לנפש, וקשה ע״כ הא מצינו שכאשר הוציאו להורג את רבי שמעון בן גמליאל שהיה מעשרה הרוגי מלכות נטל רבי ישמעאל כהן גדול את ראשו וצרח עליו בקול מר כשופר איה הלשון הממהרת להגות באמרי שפר וכו׳, ואיך בתור כהן גדול טימא עצמו רבי ישמעאל בטומאת מת שלא לצורך? ותירץ ע״כ רבי ישראל יעקב פישר באבן ישראל דקושיה מעיקרא ליתא, דהרי אמרו בכתובות קג: אותו היום שמת רבי יהודה הנשיא בטלה כהונה, והיינו משום נשיאותו. וכך פסק הרמב״ם (אבל ג י) נשיא שמת הכל מיטמאים לו אפי׳ כהנים, והרי רשב״ג היה נשיא והוא מת ובטלה כהונתו של ר״י, לכך נטמא לו ר״י כה״ג.

כא ב. כי אם לשארו הקרוב אליו לאמו ולאביו. האבן עזרא מבאר הטעם שהקדים אמו לאביו, משום שעל פי רוב הזכר חי יותר מנקבה. ולפי״ז קשה ביותר למה להלן בפרשת טומאת כהן גדול בפסוק יא כתוב לאביו ולאמו לא יטמא. למה שם הוקדם האבא לאמא? **וי״ל, אומר האמרי בינה,** הצירוי שנצטווה כה״ג לאביו ולאמו נאמר במדבר ושם היו רק אהרן ובניו, ולאהרן מתו כבר ההורים, ודי״ז נאמר רק לאלעזר שנעשה כה״ג לאחר מות אהרן, ולאלעזר לא שייך לומר בתור כהן גדול לאמו ולאביו היינו קודם האמא כי אם האבא חי אז הוא לא כה״ג והאופציה היחידה שהדין הזה יהיה נפק״מ בשבילו זה רק אם האבא ימות קודם האמא, ולכך הוקדם האבא לאמא.

כא ב. כי אם לשארו הקרוב אליו לאמו ולאביו. האבן עזרא מבאר הטעם שהקדים אמו לאביו, משום שעל פי רוב הזכר חי יותר מנקבה. וקשה, שהפסוק מתחיל כי אם לשארו הקרוב אליו, וברש״י אין שארו אלא אשתו, והרי אישה מתה בדר״כ אחרי ההורים וא״כ למה הקדימו את אשתו לאביו ואמו? וי״ל ע״פ ע״ז יג דאיתא שם שלכהן מותר לצאת לחו״ל ע״מ לשאת אישה אפילו שיש שם טומאת ארץ העמים, ולכך נכתבה האישה ראשונה, כי לאישה מותר להיטמאות (טומאת ארץ העמים) בעוד הוא צעיר שנושא אישה ובדרך כלל בכזה זמן יש לו הורים. בשם הספר ׳כסף נבחר׳. **עוי״ל,** אומר רבי אברהם פלאג׳י, דאיתא בירושלמי הובא ג״כ ברש״י יומא מז. ד״ה לא. שאישה צנועה זוכה לבן כה״ג. והנה כתב רבי חיים ויטאל (הובא בספרו של רבי אברהם פלאג׳י על התורה פרשת כי תצא) שהטעם שנשים מתות יותר צעירות מזכרים הוא משום שקצוב לאדם מספר מילים שיאמר, וכשנגמר הוא מת, ונשים הרי נטלו ט׳ קבין של שיחה, ובכתובות עב איתא שמיעוט שיחה באשה הוא מדרכי הצניעות, והאמא של הכה״ג זכתה שבנה יהיה כה״ג משום שהיא צנועה והיא מעטת בשיחה כי זה צניעות ולכן היא לא מתה קודם בעלה.

כא ג. ולאחותו הבתולה הקרובה אליו לה יטמא. הגמ׳ בסוטה ג. מונה שלושה דברים שנחלקו בהם רבי עקיבא ורבי ישמעאל: ולאחותו הבתולה לה יטמא - רשות דברי ר״י, ר״ע אומר חובה. וקינא את אשתו - רשות דברי ר״י, ר״ע אומר חובה. וכו׳. והקשו שם בתוס׳ הרי יש תרי״ג מצוות וכי ר״י פוחת ג׳ או ר״ע מוסיף ג׳? ויש ליישב, אומר רבי דוד אופנהיים, ע״פ המשנה במנחות ארבע ציציות מעכבות זו את זו, היינו שארבע ציציות הן מצווה אחת, ורבי ישמעאל אומר ארבעתן ארבע מצוות. וממילא מתיישב החשבון שלפי ר״ע ארבע הציציות זה מצווה אחת לכך הוצרך עוד ג׳ מצוות לחובה, מאידך לר״י הג׳ מצוות נמצאות בציצית.

כא ו. קדושים יהיו לאלקיהם ולא יחללו את שם אלקיהם. בירושלמי איתא ששאל אפיקורס אחד הרי כתוב אלוקים **קדושים** הוא, משמע שיש ב׳ רשויות, והשיבו לו דאדרבה לא כתוב קדושים **הם,** אלא קדושים **הוא,** ופירושו שהקב״ה הוא אלוקים של קדושים. אבל כדי שהפירוש הזה יהיה טוב צריך שישראל יהיו קדושים, ואם חלילה הם לא קדושים אז הם מחללים את ה׳. וד״ז מרומז בפסוק שלפנינו קדושים יהיו לאלקיהם וע״ז הם לא יחללו את שמו.

כא ח. וקדשתו כי את לחם אלקיך הוא מקריב קדוש יהיה לך. יש להקשות מדוע נכפלה המילה קדוש פעמיים? ויש ליישב דהנה על המילה וקדשתו פרש״י בעל כרחו שאם לא רצה לגרש הלקחו. ועל קדוש יהיה לך פרש״י לפתוח ראשון בכל דבר ולברך ראשון בסעודה. והנה בתשובות מהר״ם סימן קז איתא דדווקא בנשואי אישה בעבירה אמרינן וקדשתו **בע״כ,** אבל דבר שהוא משום כבוד יכול למחול על כבודו, ולכן מתחילה אמר הכתוב וקדשתו אפי׳ בע״כ דהיינו בנוגע לנושא אישה האסורה לו זה בע״כ, אבל לגבי כבוד כתוב קדוש יהיה לך דהיינו מציד הוא יהיה קדוש, אבל כשמרצונו הוא מוחל על כבודו הוא רשאי, ולכן חילקו הפסוק לב׳ קדושות כי הקדוש הראשון הוא קדוש שונה מהשני. פני דוד.

כא ח. וקדשתו כי את לחם אלקיך הוא מקריב רבי ברוך דב פוברסקי שליט״א סיפר שבבחרותו היה בחור בישיבה שאמר חבורה בה חידש שהקדושה של כהן היא מחמת שהוא עובד בביהמ״ק והרי הוא ׳כלי שרת׳, והוכיח כן מפסוק זה שמבואר שהקדושה שלו היא מחמת שהוא מקריב את לחם אלקיך. ועוד ביסס את חידושו מדברי הרמב״ם ששנה דיני כהנים בהלכות כלי המקדש, ומה ענין כהנים לכלי המקדש, אע״כ דקדושת כהנים היא מחמת שהם כלי המקדש. אמנם סיים רב״ד, לאחר שיצא רמב״ם פרנקל נפל כל היסוד שלו, משום שבדפוס שלהם הנוסח בהלכות הוא על פי כת״י ״הלכות כלי המקדש **והעובדים בו** ״כך שאין פלא מדוע נכנסו דיני כהנים בהלכות אלו.

כב יג. ובת כהן כי תהיה אלמנה וגרושה וזרע אין לה ושבה אל בית אביה. יש להקשות לדעת בית שמאי דס״ל שלא יגרש אדם את אשתו אא״כ מצא בה דבר ערוה, דהיינו רק כשנבעלה לפסול לה רק אז מגרשה (גיטין צ.), א״כ איך שייך בת כהן גרושה תחזור לבית אביה ותאכל תרומה, הא איתא ביבמות סח. שבת כהן שנבעלה לפסול לה נפסלה מהכהונה, ואם היא גרושה אז לבית שמאי בהכרח היא נבעלה לפסול ואא״כ היא נפסלת לכהונה, ואיך שייך שגרושה תשוב לבית אביה. וי״ל ע״פ יבמות כ: יבמה שנפלה לפני חייבי לאוין לייבום מתיבמת ומותרת רק בביאה ראשונה כי אתי עשה דייבום ודחי לאו דחייבי לאווין, ולכן אסור לקיימה בביאה שניה, ולפי״ז גם לבית שמאי יאלץ לגרשה אחרי ביאה ראשונה אפי׳ שלא נבעלה לאיש זר, וא״כ מצינו לבית שמאי מקרה של גרושה בלי שנפסלה לכהונה, ויש להוסיף שד״ז מרומז בפסוק שלנו שכתוב אלמנה וגרושה, והיינו אלמנה מבעלה וגרושה מיבמה, חוזרת לבית אביה. בשם רבי יעקב מאיר בידרמן חתן השפת אמת.

כב כ. כל אשר בו מום לא תקריבו. מפרשת הגמ׳ לא תקריבו - לא תקדישו. וצ״ב מנלן הא, הרי הפסוק רק אומר לא תקריבו? וי״ל כיוון שכתוב כאן (כב יח) דבר אל אהרן ואל כל בני ישראל, בשונה מפרק כא יז, ששם כתוב רק דבר אל אהרן, משום ששם מדובר על הקרבה, ממילא משמע שבפסוק אצלנו (כב יח) מדובר גם על הקדשה, שאל״כ למה הוזכרו כאן גם בני ישראל שאינם שייכים בהקרבה, אלא ש״מ דהאיסור אף לישראל והיינו בהקדשה.

כב כג. ושור ושה שרוע וקלוט נדבה תעשה אותו ולנדר לא ירצה. רש״י מבאר נדבה הכוונה לבדק הבית, ונדר הכוונה למזבח. ויש לעיין למה לבדק הבית קרא בשם נדבה, ואילו לקדשי מזבח קרא בשם נדר? וי״ל דהנה אמרו חז״ל (נדרים ט) דקדשי מזבח עדיף להקדישם רק כשמגיע לעזרה כדי שלא יבוא למעול בהם, ולכן אומרים בלשון נדר, הרי עלי, כדי שלא תהיה אפשרות למעול קודם לכן, משא״כ בקדשי בדק הבית שלא עומדים להקרבה וגם לא תמיד מביאם לידי גזבר כגון כשמקדיש קרקע או בית, לכן מקדישים בנדבה ואומרים הרי זו משום שההקדשה אינה עומדת להקרבה וגם אינה צריכה בהכרח מסירה לידי גזבר.

כג טז. עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמישים יום. התפרסם שרבי חיים עוזר פגש את האדמו״ר מאוסטרובצא ומאוד נהנה מהווארט שאמר לו על הגמ׳ במכות כב: המציינת את טיפשותם של הבבלים שקמים בפני ס״ת ולא מפני גברא רבה שהורידו מארבעים מלקות לשלושים ותשע. והקשה האדמו״ר למה לא מביאים ראיה מכאן שכתוב תספרו חמישים יום ובאמת סופרים ארבעים ותשע? ותירץ שגברא רבה הוא מי שמצליח להוריד מכה מיהודי. אמר ע״כ הרב שטינמן שזה לא שאלה בכלל כי אצלנו כתוב במפורש שבע שבתות תמימות תהינה והיינו 49 ולא חז״ל הם אלו שחידשו ד״ז.

כג כד. זכרון תרועה. הטעם שנכתב כאן **זכרון** תרועה ולא **יום** תרועה כמו בפרשת פנחס? י״ל ע״פ הגמ׳ בר״ה כט שיום תרועה הוא יום שתוקעים בו, אבל כשחל בשבת נקראת זכרון תרועה כי לא תוקעים אלא רק מזכירים. והנה כאן בפרשה מדובר בר״ה הראשון שהיו במדבר שחל אז בשבת, וראיה כי הרי אמרו בשבת פז: שפסח ראשון יום טו׳ היה ביום חמישי, וא״כ ג ש״פ היה בשבת, ולחשבון א״ת ב״ש **ג״ר** יוצא שר״ה באותה שנה יצא בשבת, ולכך נאמר כאן זכרון תרועה. ולפי״ז מובן למה בפסוק לד על חג הסוכות כתוב לחודש השביעי **הזה,** וכן לגבי יו״כ בפסוק כז כתוב **הזה,** וא״ל שיו״כ חל בחול והוא כדינים הנכתבים, וכן לגבי חג הסוכות שחל בשבת ג״כ יש אותם דינים, אבל לגבי לולב שכשחל בשבת אינו נוטל לא כתוב הזה כי כעת אין עליו הדינים ההם. עונג יו״ט.

כג כז. אך בעשור לחודש העיניתם את נפשותיכם. ובכג לב הוסיף: חוקת עולם לדורותיכם מערב עד ערב תשבתו. המילה אך היא לכאורה מיותרת ובשביל מה נכתב זאת? וי״ל דמצינו בפסחים לגבי אך ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם ד׳אז׳ חילק וחצי יום דיד׳ ניסן מותר בחמץ וחצי יום אסור. וא״כ י״ל דהכא אזיל איו״כ הראשון שמשה ירד עם הלוחות השניות באמצע היום וממילא רק מהרגע שירד נצטווינו לצום ולפני״ז עדיין לא היה את הציווי לצום, וא״כ אך בעשור לחודש הכוונה היא חצי מיום העשירי יש להתענות כי החצי הראשון עדיין משה היה בשמים, וממשיך הפסוק שזה הכל באותה השנה, אבל לדורותיכם והיינו בשאר השנים מערב עד ערב תשבתו, והיינו יום כיפור ינהג 24 שעות. שער יוסף הובא במאור שבתורה בפרשת ויקהל.

כג מ. ולקחתם לכם ביום הראשון וגו׳ ושמחתם לפני ה׳ אלוקיכם שבעת ימים. המשנה בסוכה דף מא מביאה את תקנת רבי יוחנן בן זכאי לגבי לולב שמאז החורבן ניטל הלולב במדינה שבעה ימים כמו בבית המקדש, ומוסיפה המשנה עוד תיקן ריב״ז שיום הנף כולו אסור. והקשו שם בתוס׳ הרי הרבה תקנות תיקן ריב״ז ומדוע הובאו רק את ב׳ תקנות האלו? ובשלמא תקנת לולב המקדש משום דעסקינן במסכת סוכה אלא יום הנף הוא לא קשור כלל לסוכה? ותירצו שם בתוס׳ שב׳ התקנות ניתקנו ביחד. ויש לבאר מדוע תיקן ריב״ז את ב׳ התקנות הללו יחדיו למרות שאין קשר ביניהן והן בזמנים שונים זה בתשרי וזה בניסן, ועו״ק דבמנחות סח: הגמ׳ הביאה רק את תקנת יום הנף בלבד ולא הביאה את תקנת לולב הניטל במדינה ז׳ ימים, ומדוע זה שונה מסוכה? ותירץ ע״כ האמרי אמת דבשעה שתיקן ריב״ז שלולב ניטל במדינה שבעה ימים היה צער גדול בישראל כי הבינו שהגלות תארך זמן רב וישכחו מה שהיה במקדש ויחשבו שלכן עשה ריב״ז זכר למקדש ותיקן שיהיה ניטל הלולב שבעה כמו בזמן בהמ״ק במקדש. ולכן אמר רבי יוחנן אל תעצבו כי אני גם אומר יום הנף כולו אסור והטעם בזה הוא כמ״ש בסוכה שם מהרה יבנה בית המקדש, ולכן בסוכה הביא את ב׳ התקנות יחדיו, כי התקנה השנייה הייתה לעודד את ישראל. אבל במנחות שהובא רק יום הנף לא הוצרך להביא את התקנה של לולב שבעת ימים כי אין זה מהעניין כלל.

כד ה׳-ו. ולקחת סולת ואפית אותה שתים עשרה חלות וגו׳ על השלחן הטהור לפני ה׳. בחגיגה כו. למדו מכאן שהיו מגביהים את לחם הפנים לפני עולי רגלים ואומרים להם ראו חיבתכם לפני המקום כי עשה נס גדול שהיה הלחם חם במשך כל ימי השבוע. וקשה הרי כתוב שעשרה ניסים נעשו לישראל בביהמ״ק וא״כ מה הטעם שרואים את החיבה של הקב״ה רק בזה שהלחם חם ורק ע״ז הראו את החיבה? וי״ל ע״פ יומא עו. שאלו תלמידיו את **רשב״י** מפני מה לא ירד המן פעם אחת בשנה אלא בכל יום ויום? ענה להם רשב״י משל למלך שהיה לו בן יחיד ואהוב פסק לו מזונותיו פ״א בשנה ולא קיבל את פני אביו אלא פ״א בשנה, הצטער אביו ע״ז כי רצה מאוד לראותו, עמד ופסק לו מזונותיו כל יום וקיבל פניו מידי יום, כך ישראל מי שיש לו אשה ובנים היה דואג בכל יום ואומר שמא לא ירד המן למחר וכולנו מתים ברעב, ומתוך כך כולם מתפללים ומכוונים ליבם לאביהם שבשמים. עוד תירץ רשב״י שהקב״ה רצה שזה יהיה חם. ותימה עצומה היפלא מה׳ דבר, האם הקב״ה אינו יכול להוריד פעם בשנה ושישאר חם, וכמו שמצינו בלחם הפנים? אלא י״ל שטעם ראשון עיקר והוא - כי הקב״ה מחבב שישראל יקבלו את פניו כל יום וכנ״ל. והראיה שזה הטעם ולא משום שהוא רצה שזה יהיה חם היא מלחם הפנים, ששם זה חם שבוע. וזה מה שהראהו בחום של לחם הפנים שהטעם הוא שהקב״ה מחבב אותנו, כי אם הטעם הוא חום, לחם הפנים יוכיח שהקב״ה יכול לעשות חום גם שבוע, וזה גם כוונת רשב״י שיש עוד טעם והוא - חום. אבל זה לא נכון וראייתו לחם הפנים. ולכך מגביהים את הלחם לפני עולי רגלים כי זה סימן שהקב״ה מחבב אותנו במה שהוריד מן כל יום, ולא בשביל שיהיה חם.

הלכות בפרשה: כו ט 'וקידשתו' הדין הוא שצריך להקדים כהן להיות ראשון בדברים שבקדושה, דהיינו לזימון וכדומה. מה הדין להקדים בתור למכולת או לרופא וכדו' - דהיינו בדבר הרשות, האם חייב או לא. למעשה זה מחלוקת ראשונים בנדרים סב: ברש"י בראי"ש וברי"ן שם, ולהלכה יש שפסקו לחייב - רבי ניסים קרליץ. ויש שפסקו לפטור - הרב אלישיב. (אשרי האיש א כג כ). ובעיקר הדין שבזימון צריך לתת לכהן ראשון זה רק בסעודה אחת (הכוונה היא כשיש הרבה סעודות בשבת וכדו' וכן אם מתארח הרבה אז בפעם הראשונה וכו') אבל לא צריך לתת לו בכל הסעודות.

בפרשתנו: וספרתם לכם ממחרת השבת: מהלכות ספירת העומר: אם שאל חברו האם היום כך וכך לעומר ונקב הספירה הנכונה, יכול לספור אח"כ בברכה כי אין דרך לספור בלשון שאלה. **האומר לחברו** בליל לג בעומר, היום ל"ג בעומר, יכול לספור בברכה כיוון שאין כוונתו לומר את מספר הימים אלא את שם היום. והוסיף הרב אלישיב שאם לא חזר וספר שוב אינו יכול להמשיך ולספור שאר הימים בברכה.

המשך הלכות שבת מתוך הספר מנחת איש לרבי אי"ש שפירא שליט"א: **ברירה עבור חבירו כשמטרת הבורר לתיקון המאכל**: אדם שיש לפניו צלחת ובה שני מיני פירות והוא אינו רוצה אלא את אחד המינים, מותר לו להוציא את המין שאין הוא רוצה בו כדי ליתנו לחברו הרוצה לאכלם לאלתר, ואף שהכונה העיקרית של האדם הבורר היא להשאיר בצלחתו רק את המין שהוא חפץ בו , אבל אם אין רצון חבירו [מצד עצמו] לאכול עכשיו את אותו המין המוגש לו על ידי האדם הבורר אלא שמסכים לאוכלו כדי לאפשר לאותו אדם להוציאם מצלחתו, יש מקום גדול לומר שפעולתו נחשבת ברירה גמורה, ויתכן לומר שגם באופן שחבירו רוצה מצד עצמו לאכול את אותו המין אין להתיר אלא אם חבירו אוכל את אותו המין מיד בשעת הברירה, ועיין בהערות לסעיף זה, וראה עוד מפרטי הדינים בזה להלן בסעיפים הבאים, ולהלן בסעיפים סב-סג ובהערות שם. **וכן אדם** הרוצה ליתן לאורחיו מאכל מסויים שמעורבים בו כמה מינים ויודע שאינם רוצים את אחד המינים שבתוך המאכל, וכגון שרוצה ליתן לאורחיו לפתן פירות שיש בו גם חלקי תפוחים והוא יודע שהם אינם רוצים לאכול תפוחים, ולכן מוציא אותו אדם קודם ההגשה לאורחיו את חלקי התפוחים ואוכלם כדי להגיש להם את הלפתן באופן ההאהוב עליהם, ואפמנם אין רצונו [מצד עצמו] לאכול עתה את חלקי התפוחים, יש מקום גדול לומר שפעולתו נחשבת ברירה גמורה .

המשך הלכות שביעית ערוך מתוך שיעורי רבי דוד שריבר שליט"א: **דיני הפקר. האם מותר לנעול גינה שלי שגדלים שם פירות שביעית?** מצוה מה"ת להפקיר את היבול הגדל בשנה השביעית שיש בו קדוש"ש. ולכן אדם שגדל לו בשדה או בגינה פירות הקדושים בקדושת שביעית אסור לו לנעול את שדהו ועליו לאפשר גישה לקטפי הפירות. לכן כשמטיילים ורואים שדה עם פירות שמיטה מותר להיכנס ולקטוף (אך יש להיזהר מחילול ה' ומסכנה).**מי שעובר ולא מפקיר, מותר לקחת בעל כרחו?** גם מי שאינו נוהג כדין ואינו מפקיר את הפירות, למרות זאת פירותיו הפקר ומותר לקחתם. **מי יכול ללקוט מהפירות?** אין חילוק בין עני לעשיר, אלא כל אדם רשאי ללקוט מפירות שביעית. **לבעל השדה יש זכות קדימה בפירות?** לבעל השדה אין זכות קדימה בפירות מאדם אחר– הן לקטוף את הפירות והן אם לא קוטף את כל הפירות אבל רוצה לקחת לעצמו פירות מסויימים מאשר אדם אחר, ולכן אין בעל הפרדס יכול למנוע מאנשים לקטוף אתרוגים מסויימים מהפרדס, אלא כל שהפירות עדיין מחוברים יד כל אדם שווה בהם, ורק אחרי שנלקטו זכה בהם הלוקט.

מאמרי מוסר וסיפורים מענייני הפרשה:

חילול השם

בפרשתינו ולא תחללו את שם קדשי" כתב הפלא יועץ חילול ה' הוא חמור מכל העבירות שבתורה, עד שאמרו חז"ל שמתכפר רק עם תשובה, יסורים, יום הכיפורים ויום המות. אי לזאת יחרד האיש ויזהר וישמר מכל מה שהוא חילול ה'. וכתב רבינו יונה שעונשו חמור מכל העבירות. וחילול ה' הוא עוון שבקלות אפשר לעבור עליו בלי שימת לב כראוי. וכל אדם לפי איך שהוא נחשב בציבור כך עליו להיזהר שלא יאמרו פלוני עשה כך וכך דברים לא ראויים למעמדו. ביראים כתב: כל המבזה אפילו מצוה אחת ומיקל בכבוד שמים, נקרא מחלל שם שמים, כשהחפץ חיים היה מזכיר את היראים הוא היה גועה בבכי כמה נורא עוון חילול השם וזלזול במצוות. ואמרו באבות דרבי נתן (פכ"ט) איסי בן יהודה אומר מפני מה תלמידי חכמים מתים בלא זמנן לא מפני שמנאפין ולא מפני שגוזלין, אלא מפני שהן בוזים בעצמם. ופירש ב"בנין יהושע" היינו עוון חילול ה', שכל חבריו בושים משמועתו, ובני עלי יוכיחו שנענשו על חילול שהיו בוזים בעצמם נגד העם במעשיהם. וכתב רבינו יונה (שע"ת ש"ג, מד): עוון חילול ה' עונשו למעלה מכל העבירות. **החי"ח** בספר חובת השמירה כותב שהטעם שמתו תלמידי רבי עקיבא על שלא נהגו כבוד זה בזה למרות שאין ע"כ חיוב מיתה הוא משום שהיה בזה חילול השם שתלמידי חכמים כאלו גדולים לא נוהגים כבוד זה בזה לכן מתו.

נביא כאן מספר סיפורים כמה בקלות אפשר לעבור על חילול השם ועל הנזק שנוצר מכך: רבי שלום שבדרון סיפר שפעם לאחר מאמצים מרובים הוא הצליח לשכנע את אחד הספרים במחנה יהודה שלא יגלח אנשים בתער, ויסגור את המספרה בשבת. לאחר זמן ההוא חזר לסורו. לשאלתו למה? הוא ענה, יום אחד היה לספר ההוא יארצייט על אביו והוא חיפש מקום להתפלל והגיע לזכרון משה ושם הוא ראה שלט גדול שכתוב בו אסור לדבר בשעת התפילה ונוסף ע"ז מקורות מהשו"ע בחומרת הדבר. וליד השלט הוא רואה יהודי יושב ופורט דולרים ומשוחח על שער הדולר. אמרתי לעצמי עד שאתם מוכיחים אותי על תער ושבת, תוכיחו את האנשים שעל ידכם לקיים השו"ע לא לדבר בשעת התפילה.

סיפור נוסף: אחד מרבני בני ברק הצליח להשפיע על יהודי דתי שהתרחק, שיבוא אליו לשבת. הוא רצה שיראה את האווירה של הקדושה בבני ברק ועי"ז ישוב לצור מחצבתו. ואכן הכל היה כשורה, היהודי התעלה בכל דרכי העלייה והתפעל נורא מכל הקדושה שראה, משירת לכה דודי והטישים ועד שלוש סעודות. אבל בסוף השבת נוצר אצלו מחסום שגרם לו להוריד את כל הרגש שלו ליהדות. מה קרה? הוא היה בבית הכנסת בסעודה שלישית ושם הוא ראה ילד שמבקש מאביו לקלף לו בוטן. האבא קילף וזרק את הקליפה על הרצפה, אמר אותו יהודי לעצמו: מה?! בבני ברק ככה מזלזלים בכבוד ביהכ"נ? ירדה לו כל ההתלהבות מהקדושה שהוא ראה וכל העוצמה שקיבל מהשבת ירדה לטמיון.

עד כמה נזהרו גדולי ישראל בעניין הזה של חילול השם בסיפורים שלפנינו: החפץ חיים היה פוחד מאוד מהעניין של חילול השם והיה נזהר בכל פעולה שעשה שלא ייצא מזה ח"ו חילול ה', ומספר בנו רבי לייב על אביו שבזקנותו, היה קשה לחפץ חיים מאד הלימוד מחמת חולשתו, ובכל זאת היה מבקש שיניחו חומש פתוח בפניו, כדי שלא יגרם חילול השם, אם יכנס אצלו אדם וימצאהו יושב בטל. עוד סופר על החפץ חיים כי בצעירותו מפני מחלה וחולשה גדולה פקדו עליו הרופאים להפסיק מלימוד לתקופה ארוכה, והא קיים דברם מפני הצווי של ונשמרתם מאד לנפשותיכם, רק ששחש מאד מפני חילול ה' שיראוהו שאינו לומד, והלך לשאול בעצת רבי ישראל סלנט, האם מותר לו לפתוח ספר לפניו רק למראית העין שיחשבו שעוסק בתורה ולא יגרם חילול ה'? והתיר לו. החפץ חיים נהג בכל הליכותיו כאדם פשוט, וכך היה נוהג במשך שנים רבות ללבוש בגד של איכרים פשוטים, וכל זה היה עד שנת תרנ"ה, אבל אחר שהתפרסם, היה בזה חשש של חילול ה', והתחיל ללבוש בגד מכובד יותר, דבר זה אף כתבו החפץ חיים בספרו חפץ חיים לאוין ב' שככל שאדם חשוב ומפורסם יותר יש לו להקפיד עד למאד על כל הנהגה מפני חילול ה' היוצא מכל מכשול קטן בהנהגתו. **פעם אחת** איחר החי"ח לבוא לבית הכנסת בשחרית, לאחר סיום התפילה עלה על הבימה והכריז, שסיבת איחורו היא לא משום שנרדם, אלא מפני שהיה שקוע באיזו סוגיה תלמודית חמורה, ולשם אישור הדבר הרצה לפני הקהל את חידושי התורה שהצליח לחדש באותה שעה. סיפר רבי מרדכי קופשטיין רבה של ראדין, שפעם אחת נזדמן הוא יחד עם החי"ח בעיר וילנא, ידעתי כי החי"ח חייב לעזוב בו ביום את העיר בשל ענין דחוף, והנה הופתעתי כאשר ראיתי שהוא משתהה ברחוב בוילנא, כששאלתיו על סיבת הדבר, סיפר לי החי"ח שאמנם נחפז לדרכו אלא שבעוברו ליד איזה בית, קראו לו למנין תפילת מנחה, ולמרות שכבר התפללתי חששתי שמא אם לא אכנס יגרם חילול ה', על כן דחיתי את הנסיעה ונכנסתי לבית להתפלל מנחה. עוד מסופר, כי פעם אחת לאחר שסיים תפילתו בישיבה, סר לבית מדרש הסמוך ומצא שם במקרה אחד מבחורי הישיבה, החי"ח הלך מיד לאותו בחור ואמר לו, דע לך שכבר התפללתי ונכנסתי לכאן רק לעיין באיזה ספר, הוא חשש שמא יחשוב התלמיד שאיחר לתפילה ויהיה בזה חילול ה', ולכך גדול וזקן הדור כופף את ראשו לבחור רך בימים ואמר לו הדברים הנ"ל. כשהגיע החי"ח לגיל שבעים שנה אמר עוד עתה היה שרוי בפחד שמא לא יגיע לגיל שבעים, ויהיה בכך חילול ה', שהרי מבואר בכתוב מי האיש החפץ חיים אוהב ימים ששמירת הלשון מאריכה ימים, ואם לא יגיע לגיל שבעים יהיה בכך חילול ה', שיאמרו הבריות שלמרות מה שפעל בענין שמירת הלשון, לא זכה לאריכות ימים, והוסיף, שאמנם אין עכשיו חילול ה', אבל עדיין אין קידוש ה', ואכן בהגיעו לגיל תשעים שנה, אמר, שכעת יש קידוש ה', ועשה סעודת מצוה על הוצאת הספר 'חפץ חיים'!! **כשעבר רבי שלמה שמשון קרליץ** לגור בבני־ברק, שכר דירה בעיר, ועד שהגיע מירושלים פלש אדם פלוני לדירה וסירב לצאת ממנה (בזמנו היה נפוץ העניין). האפשרות היחידה להוציאו היתה על ידי הגשת תביעה בבית משפט. רבי שלמה שמשון נכנס להחז"א ושאל אם מותר ללכת לבית משפט. אמר לו החז"א אמנם מצד הדין הדבר מותר, אבל יכול להיות כאן חילול ה' שאם אתה תלך יאמרו שעשית הדבר על פי, וברחוב יאמרו: החז"א הלך לבית משפט.

בעל השדי חמד סיפר שבצעירותו לא הצטיין בכשרונות מיוחדים. הוא קיבל חכמה בגלל מעשה שאירע לו וכך סיפר. בהיותי אברך צעיר, למדתי בכולל אברכים, שהחזיק גביר גדול בביתו על חשבונו. לא נמניתי אז על בעלי הכשרונות הגדולים שהיו בכולל, אך שקדתי על תלמודי ועשיתי חיל. אחד מבני החבורה שקינא בי, יזם עלי עלילה שפלה. הוא שיחד את המשרתת הערביה אשר היתה באה בכל בוקר לנקות את בית המדרש, שתוציא עלי שם רע, ותפרסם ברבים שכאשר היא משכימה לבוא לביהמ"ד ע"מ לנקותו אני מפתה אותה למעשים לא טובים. ואכן בוקר אחד הגיעה המשרתת, ומיד בכניסתה לביהמ"ד הרימה קול צעקה והאשימה אותי בהתנהגות בלתי מקובלת. מיד התקהל שם קהל רב והאשימו אותי בצביעות, חירפו וגידפו אותי והיה חילול ה' גדול מאד. לא יכולתי לשאת את הבושה האיומה ונאלצתי לברוח משם. ראש הכולל לא האמין לדברי הערביה ופיטר אותה ממשרתה. לאחר תקופה מסוימת כאשר כלו דמי השוחד מכיסה, באה אלי הערביה והתחננה לפני שאסלח לה, על העוול הנורא שגרמה לי. היא הבטיחה לי, שהיא תלך ותפרסם ברבים את כל האמת ותאמר שהיתה זו עלילת שוא, וכי אחד האברכים שיחד אותה בממון, כדי שתפרסם את העלילה. והוסיפה ואמרה: הואיל ופרנסתה אינה מצויה בידה היא מבקשת ממני שלאחר שהיא תטהר את שמי, אשתדל למענה אצל בעה"ב שיחזיר אותה לעבודה. ברגע זה, אמר בעל השדי חמד, עמדתי בפני התלבטות נוראה: מצד אחד שמחתי על ההזדמנות אשר לה יחלתי כל הזמן ששמי יטוהר מהאשמה הנוראה, והכל יבוא על מקומו בשלום, וכמעט נעתרתי לבקשתה. אך באותו רגע צצה בי מחשבה הפוכה. הרי חילול השם גדול כבר נגרם, ועכשיו אם יתפרסם הסיפור האמיתי, יצא שוב חילול ה' אודות התנהגותו המבישה של האברך, ולו עצמו יגרם עלבון נורא. מוטב א"כ שאמשיך לסבול חרפתי בדומיה עד יעבור זעם, ובלבד שלא לעורר מהומה מחדש. ההתלבטות היתה קשה מאד, המחשבות התרוצצו במוחי ובכל רגע שיניתי דעתי. עד שהחלטתי לפנות אל המשרתת ולומר לה: מה שהנך מבקשת שאשתדל אצל בעה"ב למענך, מסכים אני לעשות. אולם אני אוסר עליך באיסור גמור לספר לאיש את דבר השוחד והעלילה! באותה שעה שקיבלתי את ההחלטה הקשה אשר עלולה היתה לסכן את כל עתידי בעולם התורה - סיים בעל השדי חמד - הרגשתי איך מעיינות החכמה נפתחים אצלי. במקום הנזק שהיה צפוי מהחלטתי - זכיתי לס"ד במידה בלתי מצויה אשר הביאתני עד הלום.

חינוך

אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת. הטעם שנכפל אמור ואמרת, אומרים חז"ל, להזהיר גדולים על הקטנים. ומוסיף החת"ס שהילדים הם כמו קדשי שמים וצריך לשמור עליהם כקדשים שלא יטמאו ולא יתקלקלו. וד"ז דורש מסירות נפש גדולה: הרב מפוניבז' לפני השואה היו לו אישה וילדים, ישיבה ענקית עם 300 תלמידים, ומוסדות רבים, ולאחר השואה הוא עלה לארץ בודד, גלמוד, אלמן ואב שכול, כשכל הדברים הנ"ל עלו באש. באותם ימים כשכולם היו מדוכדכים ומדוכאים החליט הרב שדווקא כעת זה הזמן המתאים להקים ישיבה כדי שלא יפסק קול התורה. כולם הסתכלו עליו כעל מי שנטרפה עליו דעתו, אך הוא בשלו רואה בעיני רוחו ישיבה שבה שוקדים מאות בחורים על תלמודם. ביום הנחת אבן הפינה לישיבה, הרב היה שרוי בצום ובתענית, ובשיא הטכס הרב פרץ בבכי מר, והחזו"א שהיה במקום עודד אותו לכך וא"ל שישיבה בונים עם דמעות. **בשעת הסעודה** שערך הרב לבחורים לרגל המעמד אמר הרב זצ"ל בחורים יקרים אתם חושבים שהיום היתה הנחת אבן הפינה? הנחת אבן הפינה היתה לפני 57 שנים כשהייתי ילד בן 7 על הגב של אמא שלי אז היתה הנחת אבן הפינה. הפליאה היתה רבה האם בתור ילד בן 7 אמא של הרב לקחה אותו על הגב? והרב השיב בסיפור נורא הוד: כשהרב היה בן 7 הם היו בבית 4 אחים. כל ערב הם היו אוכלים ארוחת ערב וכ"א היה מספר את חוויותיו מהחיידר. לילה אחד היה מושלג במיוחד, השלג היה בגובה מטר וחצי , ואמא אמרה מחר לא הולכים לחידר בלי מעיל ומגפיים, אלא שבבית היה רק זוג מגפיים אחד ומעיל אחד, מה עושים? שמריהו בן 12 אמר: אמא מחר אנחנו מתחילים ללמוד תוס', לי מגיעים המגפיים. לעומתו אמר זאבי בן ה-11: אני מתחיל מחר סוגיה חדשה בגמ' אני לא מוותר, ואני, אמר הרב מפוניבז', הייתי ילד בן 7 שלומד משניות, התחלתי לבכות: מה איתי? שמעה את זה אמא ואמרה אני אעשה בלילה גורל ומי שיזכה הוא ילך! הלכנו לישון כולם, ובשעה חמש וחצי לפנות בוקר כשהשמש בביכ"נ כבר הדליק את התנור בביהמ"ד, אמא היתה בחדר שלנו. היא העירה את שמריהו בן ה-12 שאלה אותו בשקט שמרל אתה רוצה ללכת לחידר? וודאי, אמר שמרל, ומיד התלבש, והיא הלבישה לעצמה את המעיל האחד, נעלה את המגפיים היחידים שהיו שם, עטפה את שמריהו בשמיכה ושמה אותו על גבה והלכה במשך חצי שעה בשלג הקפוא לביכ"נ ששם נמצא המלמד. מיד לאחר מכן היא חזרה וכך4 פעמים לקחה על הגב שלה את ילדיה עטופים בשמיכה עוד פעם ועוד פעם בשלג בגובה מטר וחצי, הניחה כל ילד בביכ"נ, נשקה על מצחו והשאירה לו סנדוויץ'. כשלקחה אותי על גבה המותש בשעה 7 בבוקר, כל הדרך היא שרה לעצמה אשרי שזכיתי שכל ילדי לומדים היום בחידר. מספר הרב, הייתי ילד בן 7 על הגב של אמא עטוף בשמיכה צעקתי לה בתוך האוזן אמא את סותבת אותי ללמוד תורה!!! כשאני אהיה גדול אני אסחב הרבה בחורים ללמוד תורה. לאף אחד אין מושג איזה ילד הוא מגדל בביתו איזה פונביז'רוב עתידי יש לו בבית עם מסר"נ של אם בישראל היא תזכה לראות את בניה ת"ח. ר"י"מ שושן שליט"א.

ידיעות חשובות וכן דברים מגדולי ישראל. ערוך בדרך של שו"ת

שאלה: מה תכלית האדם? **תשובה:** כתוב בפרשה כי תבואו אל הארץ וקצרתם את קצירה. והבאתם את עומר ראשית קצירכם. לכאורה הפסוק סותר את עצמו בתחילה הפסוק כותב וקצרתם את קצירה היינו קציר של האדמה ואח"כ קצירכם היינו קציר של האדם, אז של מי הקציר של האדמה או של האדם? ויי"ל שהאדם אחרי שגומר לעמול על כל שדותיו נותן קרבן ורק אז מותרת לו הקצירה, ואז כשמותרת לו הקצירה, מוטל עליו להביא לעני ולגר בטרם יטול מהשדה לעצמו, ולמה? אומר ר"ח מוולאז'ין שאדם לא נברא בשביל עצמו, אדם נברא בשביל לתת לשני וזהו תכלית האדם לעזור לתמוך ולסייע לשני. ומה שהוא נותן לשני זה שלו ונשאר לו לנצח וזה לא מחסר ממנו כלום. וא"כ כשאדם קוצר את קציר האדמה עליו לדעת שמה שישאר לו בסוף הוא רק מה שהוא נותן לכהן ומה שהוא נותן לזולתו, ולכן כתוב עומר ראשית קצירכם כי קרבן העומר הוא הדבר היחיד שישאר לכם מכל הקצירה. רבי שמעון שקופ כותב בהקדמה לשערי יושר שמגמת חיי האדם לייחד וליעד את מעשינו לטובת הכלל. **בספר מעשה איש** (ח"ד קעח) מובא שהחזו"א אמר שהשואה הנוראה התרחשה בגלל הליקויים שהיו באותם ימים בענייני בן אדם לחבירו שע"ז מעניש כאן בעוה"ז. ורבי חיים קניבסקי עורר רבות שגם ביחס לילדים יש בן אדם לחבירו ואין שום היתר לבזות ילד או להעליבו, גם לא להוריו ולמוריו. נביא כאן מעט סיפורים מגדולי ישראל זיע"א כיצד הקפידו לא לצער את הזולת: **רבי יעקב יצחק וייס זצ"ל** גאב"ד העדה"ח היה ידוע כבחיר עולם התורה בשנות בחרותו ואף קיבל הסמכה בגיל 16. והנה בהגיעו לגיל השידוכים הוצע לו שידוך בתו של רבי פנחס צימטבוים רבה של גרוסווארדיין, והיות והשדכן הרבה לדבר בשבח הכלה הסכימה אמו לשידוך, אך עקב המרחקים בין הערים היא בקשה שלפני האישור הסופי היא מעוניינת לבוא עם בנה לראות את הכלה. וכך הווי, היא הגיעה, והנה חושכות עיניה לכלה היה מום ניכר מאוד. מיד האמא הודיעה לבנה חד משמעית חוזרים. אך ר"י"ל לא הסכים, הוא אמר אני לא מוכן לצער בת ישראל בשופו"א יהיה מה שיהיה, והוא נשא אותה למרות המום שלה ונולד לו ממנה בנו היחיד רבי בעריש שחי איתנו היום והקים משפחה ענפה. לימים מתה עליו אשתו והוא נישא בשנית ושוב מתה אשתו ואף בשלישית הוא נישא לבתו של האמרי חיים ולא נולדו לו מהן ילדים. לימים סיפר שהוא הלך לרופאים ולאחר בדיקות הוברר שלא היה לו שום סיכוי לזש"ק, ומה שכן זכה, הוא אמר,זה בזכות שהוא ויתר ולא רצה לצער בת ישראל. לפני 200 שנה היה גדול בשם רבי דוד בכר, ביום נישואי אחד מילדיו, העגלון לקח אותו לעיירה שבה נערכה החופה, והנה רואה ר"ד שהשעה מתאחרת והעגלון מתנהל בעצלתיים, הוא פנה לעגלון וזירזו, אך העגלון לא כ"כ הצליח במלאכה עד שפלט לו את המילה שלומיאל. לבסוף הגיעו לחופה בדקה האחרונה, והנה מיד בסיום החופה ר"ד מיד שאל היכן העגלון? וכשנאמר לו שהלך, מיד שכר הוא עגלון אחר והחל לרדוף אחריו במשך מספר שעות עד שהשיגו ואז נפל לפניו וביקש את מחילתו. העגלון לא הסכים למחול גם כשהבטיח לו כל הונו. אמר רבי דוד מה כן תבקש? ענה העגלון מחצית מהעולם הבא שלך.. מיד אמר רבי דוד אני מסכים ובלבד שתמחל לי. כשנשאל ע"כ רבי דוד ענה, שהמלבין פני חברו אין לו חלק לעוה"ב וכאן לפחות יהיה לי חצי. רואים כמה חמור לא לפגוע בשני.

שאלה: מה הטעם יש קהילות שאומרים לשם יחוד קודם ספירת העומר ויש קהילות שלא אומרים? **תשובה:** ידוע שהראשית חכמה כותב שיש לומר לשם ייחוד קודם עשיית המצווה, ומובא גם בכתבי ר"ח ויטל, והובא גם בסידור שערי ציון וכן נוהגים החסידים. הנודע ביהודה תוקף את זה בחריפות ואוסר זאת בכל תוקף ומסופר שרבי אהרן מבעלז לא אמר לשם יחוד ביז אייר שהוא יום פטירת הנודע ביהודה.

שאלה: מהו יום גדול בשבוע הקרוב? **תשובה:** ח אייר. כתב המקובל ר"א מני אם חל ח באייר ביום שני בשבוע אותו יום הוא יום קדוש ונורא ואדיר במאוד מאוד וצריך לנהוג בו קדושה יתירה כי יום זה יכול להשפיע נשמה עולמית.

שאלה: הנה בדור האחרון לבד היו לנו גדולי תורה כהרב אלישיב הרב עובדיה הרב ואזנר ושאר ענקי הדור שלמדו תורה ולא הפסיקו לרגע, מדוע רק אצל רבי חיים קניבסקי מצינו שהשפע של הברכות עבר אצלו והוא זכה לעוצמה של ידיעת התורה באופן שלא ניתן לתיאור ומעל לכל הקב"ה ליווה אותו בכל מעשי ידיו וכסיפור עם החוג ואלפי סיפורים שנתפרסמו גם מע"ג גליון זה, מה הטעם לכך? **תשובה:** רבי מיכל יהודה ליפקוביץ היה אומר שכמה שרבי חיים גדול בתורה הוא גדול הדורות בחסד: מאז משה רבינו לא ידוע על מישהו שקיבל קהל כמו רבי חיים קניבסקי וענה על כ"כ הרבה מכתבים כמו רבי חיים קניבסקי. והיחס שלו לשני היה באופן נורא, אמר רבי מיכל יהודה מי שעוסק בחסד הקב"ה נותן לו כוחות לא טבעיים בכל התחומים ובוודאי כשזה משולב עם לימוד התורה כה גדול, זה התשובה.

שאלה: כמה תושבים גרים בארץ? **תשובה:** השבוע התפרסם ע"י הלישכה לסטטיסטיקה שבארץ ישראל גרים 9.5 מליון אנשים, מתוכם 7 מליון יהודים, שני מליון ערבים, חצי מליון בני דתות אחרות. בשנה האחרונה גדלה אוכלוסיית ישראל בקרוב למאתים אלף איש (נולדו 191 אלף, עלו 38 אלף, נפטרו 55 אלף). לפני 70 שנה בקום המדינה גרו בארץ 800 אלף איש, בישראל חיים קרוב לחצי מהיהודים בעולם, 2 מליון מתוך היהודים בעולם הם חרדים, לפי ההערכה שלהם בעוד 25 שנה אוכלוסיית ישראל תמנה 15 מליון בני אדם.

שאלה: איך צריך לדבר בבית? **תשובה:** החזו"א כותב במכתב היות ודרך התורה היא גודרת בפני תענוגי החיים, ראוי למעט את הדיבור בחובות התורה, והדיבור בבית ראוי להיות מרנין לב ומשמח ונוטה אל הנעימות ורגשי החיים כראוי להמשיך לב נעורים בעבותות אהבה. ולכן רצוי ושמח נקל לנהל באורח חיים למשכיל, וחלילה לגרום עצבות הרוח שהוא היסוד של הייצר להטות את האדם מהמסילה. וביאור דבריו, להיזהר לא לתת הרגשה בבית שכל דבר התורה אוסרת וא"א להתנהל כך וכך כי התורה אוסרת, ופחות ופחות לדבר ע"ז אלא דיבורים משמחים וע"כ מצוות התורה יהיו חביבות עלינו. **וראוי** להביא את דברי התורת חיים בסנהדרין פח שהביא שם שהמשמחים אנשים הם בני עולם הבא ואין להם גהינום כלל וישר כשנפטרים מהעולם זוכים לג"ע. ואשרי השמח בחלקו גם ברוחניות, והיינו גם כשמצליח ללמוד חלק ממה שרצה או מצליח להתגבר על חלק ממה שרצה ג"כ ישמח בחלקו, ואם אדם ירשום כל יום בערב מה הצליח היום ברוחניות, ויתעלם ממה שנכשל, וכן אדם שעצוב ירשום לעצמו את הדברים הטובים שכן יש לו, וישנן את זה או אז הוא יראה את חצי הכוס המלאה וישמח בחלקו ואז יזכה להשלמת הכוס כי הקב"ה מסייע יותר למי ששמח ולא למי שבדיכאון שלא הולך לו וכו' וכו'.

שאלה: ימי הספירה אלו ימים של הכנה לקבלת התורה, מה צריך לעשות בשביל להיות כלי קיבול לקבל את התורה? **תשובה:** אמרו חז"ל דרך ארץ קדמה לתורה, בשביל להצליח בתורה צריך מידות טובות, על האדם מוטל בימים אלו לעבוד על מידותיו היטב, להתגבר על יצה"ר של כל המידות הרעות וללמוד מוסר ויתחזק בזה וע"י"כ יזכה להאיר עיניו בתורה.

שאלה: בפרשתינו את שבתותי תשמורו. במה קל בקיץ לחזק את בדקי הבית בשמירת השבת? **תשובה:** להקדים להכניס שבת יותר מוקדם. וסיפר לי הגרי"מ ויסנשטרן מנהל רוחני בישיבת בית מאיר מעשה שהיה בישיבתו בשנה שעברה ואכתוב את לשונו: במשך כמה חודשים אף אחד מבני הישיבה לא התארס. הבחורים שהיו לחוצים שאלוני לדעתי, ואם כי זו שאלה לגדולי הדור, אמרתי להם שעובדא ידענא משמיה דמרן הגראי"ל, 'לקראת כלה לכו ונלכה', לכו והקדימו את קבלת השבת ותראו ישועות. ואכן הבחורים בהתייעצות עם ראשי הישיבה, קיבלו על עצמם שלא לעשות מלאכה דאורייתא מזמן הדלקת נרות, וראה זה פלא, בתוך שבועיים התארסו שלושה בחורים מבין האלטערס שבישיבה, אך הפלא הגדול ששלושת שמות משפחתם של החתנים הינם בראשי תבות 'שבת' 1) שוץ 2) בן דוד 3) תם. אמא שלי סיפרה לי שהרב שטינמן אמר לה פעם שהזמן שמקדימים את השבת הוא זמן מסוגל מאוד לקבלת התפילות.

שאלה: בשבוע הזה התחיל הזמן. מה יעשה לחיזוק הזמן? **תשובה:** כותב רבי יונתן איבשיץ בדוק ומנוסה אם מתחיל את היום על רגל ימין והיינו שמתחיל את היום, קם כמו שצריך, מתפלל כמו שצריך ובכוונה, ממילא יצליח כל אותו היום. ומלבד זה מי שמתחיל את היום מוקדם בבוקר כל היום שלו נראה אחרת, הוא בן אדם, יש לו מספיק זמן לכל ענייניו בלי לחץ ומתח, וכל היום שלו מסודר. אך מי שמהפך הלילה ליום אז הוא מתחיל את היום ואת התפילה על רגל שמאל.

שאלה: בימים אלו אחינו הטועים חוגגים את יום הקמת מדינתם, מהו היחס החרדי לזה? **תשובה:** גם הדעות הכי קרובות למדינה ומוסדותיה אוחזים שכיוון שהשלטון הוא בידי יהודים חילונים, המדינה היא דבר שלילי. וכפי שאמר רבי אלחנן וסרמן בסיכום הכנסיה הגדולה: אם המדינה היתה מוקמת על יסודות התורה והעם היהודי היה חי בה עפ"י התורה - הרי זו ברכה שאין למעלה הימנה, ומקרא דיבר הכתוב וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך, ומכלל הן אתה שומע לאו. **ויש את שיטת סטמאר** שכל מדינה שתקום לפני ביאת המשיח יש בה כפירה בביאת המשיח. וכך כתב רבי יצחק יעקב וייס בשו"ת מנחת יצחק אסור להסכים להקמת מדינה יהודית לפני בוא המשיח, אפי' אם המדינה תתנהל על פי התורה.

שאלה: השנה חל יום שביעי של פסח ביום שישי, כך שבני א"י קראו בשבת שלאחריו פרשת אחרי מות, אולם אצל בני חו"ל היה אז יו"ט שני של שביעי של פסח וקראו מעניינו של יום, כך שאצלם קראו פרשת אחרי מות בשבת שלאחריה, ולמעשה הם מתחברים עם בני א"י רק בפרשת מסעי כאשר באי"י קוראים פרשת מסעי ובני חו"ל קוראים פרשת מטות מסעי. ורבים שואלים מדוע בני חו"ל אינם מתחברים עם בני א"י בשבת פרשת קדושים כאשר בני א"י קוראים פרשת קדושים יקראו בני חו"ל פרשיות אחרי וקדושים. **תשובה:** המהרי"ט כתב: הרבה טרחו הראשונים לחבר כמה פרשיות הסמוכות זו לזו בשנה פשוטה כמו תזריע מצורע אחרי מות קדושים בהר בחוקותי וכל עצמן לא טרחו אלא שיהיו קורים במדבר סיני קודם לעצרת וטעמא משום דאמרינן בפ' בני העיר עזרא תיקן להם לישראל שיהיו קורין קללות שבת"כ קודם עצרת כדי שתכלה שנה וקללותיה שעצרת נמי ר"ה לאילן הוא מד' פרקים שהעולם נדון בהם וכתבו התוס' שנהגו העולם להפסיק בפרשה אחת בין קללות לעצרת והוא פרשת במדבר סיני וכשם שאמרו שלא לאחר כך אמרו שלא להקדים שיהיו קורין אותם שתי שבתות שלפני עצרת דלא מינכרא מילתא שכלו קללותיה אא"כ נקראים בסמוך לאחרית השנה וכו' ולכך קבעו מנו ועצרו. ובא"י שקראו אחרי מות בז' לעומר הוצרך הדבר שיהיה להם שתי שבתות של הפסק בין קללות לעצרת אבל בחו"ל ראוי לעשות כסדר השנים מנו ועצרו. ומיהו יש לשאול למה לא יחברו חוקת ובלק שהם קודם למטות ומסעי כמו שאנו מחברים אותם בחוצה לארץ כשחל פסח בחמישי שאז יפול יום שני של עצרת ביום השבת ובחוצה לארץ אינן קורין פרשת הסדר ומתחברים עם בני ארץ ישר' בחוקת ובלק. כבר ראיתי בספר תיקון יששכר שבסוריא נוהגין לעשות כן לחבר חוקת ובלק גם בשנה זו אבל ברוב מקומות ישראל לא נהגו אלא במטות ומסעי. ונראה לי שטעמם הוא דכיון שנדחו שלא יכלו להתחבר בכל אותם השבתות מפני עצרת המתינו לאחרונה ואף על פי שהיו יכולים להקדים שבת אחת בחוקת ובבלק לא רצו לשנות מסדר כל השנים שאין פסח חל בשבת ומחברין מטות ומסעי שהחיבור מוכיח והדבר צריך מפני תשעה באב הבא אחריהם שקורין בשבוע שחל בו ואתחנן וסימניך צימו וצלו.

שאלה: האם יש גם איזשהו מבט חיובי על פעולותיה הרעות של הממשלה הרעה הזו? **תשובה:** בע"ה אחרי שהממשלה הרעה הזו תיפול ותקום ממשלה חדשה נוכל להרוויח מהתנהלות של הממשלה הנוכחית כי הם עשו הרבה מאוד תקדימים שבעתיד נוכל להשתמש בהם, למשל כספים קואלציונים בלי סוף רק ה- 50 מיליארד לערבים זה פתח שהחרדים יוכלו לקבל את המגיע להם. כמו"כ הם ביטלו מוסכמות אדירות שבעבר הממשלות בשותפות החרדים לא יכלו לעשות וכעת יוכלו. אומנם שונאי הדת בצביעותם ימצאו כבר את הנוסחה להמשך הרדיפה אבל יש לקוות שלפחות חלק מהתקדימים ישארו. ובפרט שרוב הרפורמות שרצו להעביר בדת לא עלו עדיין בידם.

שאלה: מה הדרך להצליח בחיים? **תשובה:** כל משימה בחיים גם מול הייצר גם בהתמודדויות בכל תחומי החיים יש לעשות הכל בשלבים. להתקדם קצת ועוד קצת ועוד קצת, עוד דף ועוד דף עד שגומרים מסכתות שלמות. משום שאם מסתכלים על התמונה הגדולה א"א להתקדם משום שרואים שההר מאוד גבוה. אבל אם מסתכלים על הטווח הקצר רואים שהמטרה לא קשה כ"כ ואפשר להגיע לייעד שלב אחרי שלב.

שאלה: איך יכול להיות שאדם יאכל תזונה בריאה למהדרין, ויסבול מאוד מחולי בגלל אכילתו? **תשובה:** הקיצור שו"ע כותב: רוב החולאים הבאים לאדם מפני שהוא ממלא בטנו ואוכל אכילה גסה אפילו מאכלים טובים. וכן כותב הרמב"ם ואכילה גסה לגוף כל אדם כמו סם המוות, והוא עיקר לכל החולאים. ויש לאכול אך ורק כשרעבים וגם אז כמות מועטה. ואיך שבעים מכמות קטנה של אוכל לעיסה כראוי ואכילה לאט.

שאלה: מה הדרך להעיר לבן הזוג? **תשובה:** בני זוג שיש להם איזה עניין שהם מעוניינים שבן הזוג ישתפר בו עליהם בס"ה לומר את זה בצורה מכובדת ומכבדת, כגון: יאמר בעדינות בזמן מתאים הייתי שמח שהארוחה תהיה מוכנה בזמן. או שהיא תאמר הייתי רוצה שתתעניין יותר בבגדים שלי. זה רק יכול להועיל וזה לא הערה שמזיקה כלל.

שאלה: מה חשוב מאוד לעשות כששולחים ילד לת"ת או לישיבה? **תשובה:** לשמור על קשר רציף עם המלמד, הר"מ, המג"ש וראש הישיבה, גם בישיבה גדולה. ודבר זה הוא לא רק חשוב אלא הוא קריטי לצמיחת הילד כי מלבד התועלת שיש להורה על הידיעה מה מצב בנו יש כאן עוד עניין גדול משום שכשהצוות בישיבה רואה שמתעניינים במצב בנו הוא יותר משקיע בילד ועוקב אחרי גדילתו. וגם מי שלא עשה את זה עד עכשיו עדיין לא מאוחר.

מדור ברית מילה: מידע חשוב על בדיקות צהבת: קופ"ח ובתיה"ח מבצעים לעיתים בדיקה חיצונית - עורית, כדי להעריך את רמת הצהבת. יצרני המכשיר מצהירים כי רמת הסטיה הממוצעת מהמציאות היא כשני מספרים, בפועל במקרים לא מועטים, הסטיה היא של שישה! מספרים. כמובן שגם סטיה של שני מספרים משמעותית מאד לברית. כך שבפועל א"א להסתמך רק על בדיקה עורית, בבדיקה בקופ"ח יש לבקש מהרופא לכתוב בהפניה לבצע בדיקת דם דווקא, כדי שלא להיתקל בסירוב לביצוע בדיקת דם. ישנם סניפים של קופ"ח שבהם המעבדה אינה נמצאת במקום לקיחת הדם, ולכך עובר זמן רב בין לקיחת הדם לבין הבדיקה, דבר העלול לשבש את הבדיקה. לכן יש לערוך את הבדיקה בסניף שבו התוצאה מיידית. קופ"ח משתמשות בטכנולוגיה שונה מעט מזו של בתי החולים, ולכך בד"כ בבתי החולים הערכים נמוכים מעט מאלו של קופ"ח. במצבים שבהם יש קושי בהוצאת הדם, והופעל לחץ להוצאתו, יתכן שיבוש בבדיקה. כמו"כ במידה ויש שינוי חד מבדיקה קודמת, ייתכן שאחת הבדיקות שגויה. לכן מומלץ להתייעץ עם המוהל לפני ההחלטה. מאת המוהל רבי ידידיה קרביץ שליט"א.

שאלה בחושן משפט: אדם בא לצאת עם רכבו מהחניה הפרטית שלו ואדם זר חסם אותו באופן שהוא יכול לצאת מהחניה רק אם מזיק את רכבו של השני. האם ובאיזה אופן מותר לו לצאת כשמזיק? **תשובה:** בצורך גדול כגון שממהר מאוד לכאורה מותר לצאת ולהזיק את רכבו של השני.

יש להימנע מלקרוא מדור זה בשבת: הרעיונות של השבוע:

א. תריס/חלון/דלת הזזה –תקועים- שמים ׳ספריי גריז׳ על הגלגליות –הכל יתחיל לרוץ. **ב.** כתמי בגדים עקשניים כמו-גואש /דיו וכו׳- מרססים על הכתם ׳אנטיקלאב׳ של סנו – משפשפים ומכניסים למכונה. **כתמי עטים**- יש להספיג על מקל אזניים אלכוהול רפואי 70% 95% להעביר על הכתם- תוך זמן קצר הכתם אמנם יתרחב – ויעלם. **ג.** אתה צובע את הבית ופתאום מגלה שיש לך פינה שהגלגלת לא נכנסת לשם, ושכחת לקנות מברשת קטנה. אז קח את ״ספוג הפלא״ (לא צריך לחתוך, החלק הארוך ישמש כידית) תטביל בצבע ותצבע להנאתך, אפשר ׳לחתוך׳ כמובן אם צריך פינה קטנה יותר אחר כך, אפשר לשטוף את הספוג, ולהשתמש בו פעם נוספת, וגם לנקות את השאריות שנטפו על הרצפה.... וגם בעדינות את הידיים (זהירות משפושף חזק - עלול לגרום לכוויות). **ד.** להלן עצה נפלאה שגיליתי לאחרונה, לילד שקשה לו לבלוע כדור אפשר לשים לו את הכדור בתוך כפית עם יוגורט וכדו׳ (משהו טעים) לתת לו בפה ואח״כ אפשר לספר לו שהיה שם כדור... הרבה יותר נוח מאשר עם שתיה שהכדור מורגש בו. **ה.** ניקוי מקרוגל ביסודיות ובקלות ע״י ששמים רבע לימון במקרוגל, מחממים על 60 שניות, האדים ממנו מחסלים את החיידקים מנקים אותו ומנטרלים ריחות ואז מעבירים סמרטוט רטוב.

התורה חסה על ממונם של ישראל: להלן בקשות עזרה שנשלחו לי: א. אם אפשר לבקש את עזרת הציבור איך מורידים בקלות כתמי יין מחולצה, וכן כתמי דשא (ירוק)... **ב.** טיפ לטיפול בקשקשים... השמפואים הרגילים לזה (האד אנד שאולדרס הידוע) לא עוזרים לי בכלל.

חידות

חידות שינון הפרשה לפי סדר הא-ב: א. פרי עץ הדר? **אתרוג. ב.** כהן והוא אסור בעבודה? **ב**על מום. **ג.** אסור לכהן להתחתן עם אישה? **ג**רושה. **ד.** שלומית בת דברי הייתה משבט? **ד**ן. **ה.** ענף עץ אבות? **ה**דס **ו.** המשך: בא השמש? **ו**טהר. **ז.** אסור באכילת קודשים? **ז**ר. **ח.** האוכל קודש בשגגה צריך להוסיף? **ח**ומש. **ט.** לא יקרב אל הקודש כי הוא? **ט**מא. **י.** בעשור לחודש השביעי יחול? **י**ום כיפור. **כ.** השמן מהטיפה הראשונה של הזית? **כ**תית. **ל.** אחד הדברים שמשאירים לעני בשדה? **ל**קט. **מ.** ממתי מתחילים לספור ספירת העומר? **מ**מחרת השבת. **נ.** הנשאר מבשר הקורבן נקרא? **נ**ותר. **ס.** מונים מפסח עד עצרת? **ס**פירת העומר. **ע.** קרבן שנלקח מהתבואה החדשה? **ע**ומר. **פ.** חג המצות? **פ**סח. **צ.** לשון זירוז בעניין הדלקת המנורה? **צ**ו. **ק.** מועדי ד׳ הם מקראי? **ק**ודש. **ר.** הקציר הראשון של התבואה? **ר**אשית קצירכם. **ש.** יום הכיפורים הוא? **ש**בת שבתון. **ת.** מותר לבת כהן רווקה ולבני ביתו לאוכלה? **ת**רומה.

חידות בפרשה וחידות תורניות: א. האם 2 עיניים בריאות וטובות מראה יתכן דהוי מום הפוסל לכהונה? **ב.** מתי ילד לובש בגד אביו? **ג.** איך יתכן גנב מחבירו כסף בלי רשות ולא עובר על לא תגנוב? **ד.** שתי מצוות בפרשה שקשור ל״יום שמיני״. **ה.** שלושה דינים בפרשה שקשורים לעצמות שבורות. **ו.** היכן מצינו ״סמיכה״ לא על קורבן אלא על אדם? **ז.** אותה מילה 6 פעם באותו פסוק. **ח.** פסוק שמופיע בפרשה 11 פעמים במדויק עם אותם מילים. **ט.** ארבע ״קצירות״ בפסוק אחד. **י.** איזה פסוק שלם בתורה נאמר בתפילת שחרית של יום רגיל 6 פעמים?

תשובות חידות תורניות: א. כן שייך: ״שרוע״ פרק כב׳ פסוק כג׳ עין אחד קטנה ואחת גדולה. **ב.** בעליה לתורה של הבר מצווה לובש טלית אביו. **ג.** לא תגנוב זה גונב נפש ולכן עובר על לא תגנוב! **ד.** פרק כב׳ פסוק כז׳ ופרק כג׳ פסוק לו׳ **ה.** פרק כא׳ פס׳ יט׳, פרק כב׳ פסוק כב׳, פרק כד׳ פסוק כ׳ **ו.** פרק כד׳ פסוק יד׳ **ז.** פרק כא׳ פסוק כ׳ **ח.** ״ויידבר ד׳ אל משה לאמר״ **ט.** פרק כג׳ פסוק כב׳. **י.** ד׳ ימלוך לעולם ועד, [יהי כבוד, פעמיים בשירה, לפני שמו״ע, ובא לציון, עלינו לשבח. יש להוסיף שכמו״כ התרגום שלו נאמר פעמיים: בשירה ובעלינו לשבח].

חידות לילדים על מספרים: א. איזה מספר דו ספרתי גם אם נהפוך אותו שאת המספר השני נשים בהתחלה הוא יהיה אותו מספר? **ב.** איזה מספרים יש בכל פלאפון? **ג.** איזה מספר אם נהפוך אותו הוא יהיה פחות מ-1? **ד.** איזה מספר הוא אותו? **ה.** איזה מספר (עד 10) הוא לפעמים נקרא עם האות ת באמצעו לפעמים עם האות נ באמצעו? **ו.** איזה מספר גם אם מכפילים אותו הוא נשאר אותו הדבר? **ז.** איזה מספר גם תהפוך את האותיות שלו הוא ישאר אותו המספר? **ח.** איזה מספר אם תהפוך אותו הוא ירד בשליש?

תשובות חידות לילדים: א. 11 22 33. **ב.** 05 כי כל פלאפון מתחיל ב- 05. **ג.** 10 כשהופכים אותו הוא מינוס 1. **ד.** אלף זה גם אות אלף. **ה.** שתים שנים. **ו.** אחד כפול אחד שווה אחד. **ז.** שש. **ח.** כשהופכים את הספרה 9 היא נהיית שש, וזה שליש פחות מתשע.

חידון משמעויות מילים לפרשת אמור: ח׳ משמעויות למילה לחם

לחם - קרבן. ״כי את לחם אלוקיך הוא מקריב״. אונקלוס: קורבן. (ויקרא כא ח). **לחם - שם כולל לאוכל.** ״מאשר שמנה לחמו״. רש״י: מאכל הבא מחלקו של אשר יהי שמן. (בראשית מט כ). **לחם - מאפה העשוי מבצק.** לחם הפנים. שתי הלחם.״בזיעת אפיך תאכל לחם״ (בראשית ג יט). **לחם - תורה - ״ונתן לי לחם לאכל ובגד ללבוש״** (ילקוט שמעוני בראשית כח כ) עקילס הגר נכנס אצל ר׳ אליעזר, אמר לו: הרי כל שבחו של גר, ״ואוהב גר לתת לו לחם ושמלה״? אמר לו: וכי קלה היא בעיניך, דבר שנתחבט עליה אותו זקן ״ונתן לי לחם לאכול״? בא זה והושיטה לו בקנה. בא לו אצל ר׳ יהושע, התחיל מנחמו בדברים: לחם, זו תורה, כמה דאת אמר: ״לכו לחמו בלחמי״. **לחם - עשה מלחמה.** ״אז לחם שערים״ רש״י: לשון מלחמה (שופטים ה ח). **לחם - בשר.** ״ולחמם כגללים״ רש״י, רד״ק: בשר (צפניה א יז). **לחם - השקעה.** ״שלח לחמך על פני המים כי ברב הימים תמצאנו״ (קהלת יא א). **לחם - אשה.** ״כי אם הלחם אשר הוא אוכל״ רש״י: היא אשתו. (בראשית לט ו).

הגיגים המיועדים לאלו שיש להם מזה תועלת גדולה, אפרילעך אין ספירת העומר:

ראיתי עכשיו מכחיש סלמונלה אוכל שוקולד.

חברת עלית ושטראוס נטחנו לאחר הפסח.

בחוה״מ מישהו אמר לי כל עם ישראל בשמורות הטבע, אחר אמר לי כל עם ישראל בפקקים, אחר אמר לי כל עם ישראל באטרקציות, כמה עם ישראל יש?

איך מגדירים את פורים כפורים בשתי מילים? סליחה מסיכה.

עידית עשתה מבנט זיבורית.

אין לי כבר כח ליתושים האלו. נראה לי שמה שיכול להרחיק אותם זה רק לפזר מסביבי וופלים לימון.

מה ההבדל בין שפן לארנבת? - ארנבת אף פעם לא שוכחת לסגור הדלת.

שלומזל הוא מי שיש לו יותר שכל ממזל.

אין כולסטרול רע, יש כולסטרול שרע לו.

שמתי מים חמים מעורבבים עם חומץ וסודה לשתיה, שתי כוסות קוקה קולה, טבליה של מדיח וחצי לימון ערבבתי טוב טוב במשך 3 דקות ושמתי את המחבת השרוף במים האלה למשך שעתיים ואז שטפתי אותה במי ברז, אבל היא עדיין נראתה אותו דבר. אז הלכתי וקניתי מחבת חדשה.

נסגרה עיסקת הטיעון עם בנט: הוא יודה שהוציא באופן לא חוקי עשרות אלפי שקלים כל חודש מקופת המדינה עבור בזבוז אוכל, ובתמורה יסכים מכאן ולהבא לשלם על הוצאותיו הפרטיות מכיסו.

למה השערות הלבנות לא משחירות אחרי עשרות שנים כמו שהשחורות מלבינות אחרי עשרות שנים? - תשובה: בעיקרון גם שערות לבנות אמורות להשחיר אחרי כמה עשרות שנים אבל עד שהשנים האלו חולפות האדם כבר נפטר בשיבה טובה.

מי מתנדב לחבר קונטרס הלכות שמיטה באוקראינית?

שמיטה לחומרה: עגבניות שישית חו״ל נכרי מהערבה הדרומית מצע מנותק שנקטף לאחר הפסח.

לבן שלי יש הצעת יעול: במקום לצבוע את שפת המדרכה בצבעי כחול ולבן שמתחלפים כל מטר, לצבוע חצי רחוב כחול וחצי רחוב לבן.

משרד האוצר מכין מתווה להעברת סיוע לאוקראינה עבור מי שממצה את כושר ההשתכרות של שני בני הזוג.

משבר ביחסים בין ישראל ואוקראינה. כבר שבוע בנט לא שוחח עם טלנסקי.

השדכן לאבי המיועדת: מאוד חשוב לבחור לדעת אם היא יודעת לבשל? - אבי המיועדת: אוהו, בטח. במשפחה קוראים לה שפה שרגאית.

המשגיח לבחור- למה אתה ישן כ״כ הרבה? הבחור: אני לא ישן הרבה, אני פשוט ישן לאט.....

אחד שאל איזה אחד בהפגנה על מה ההפגנה אמר לו על הרכבת הקלה. שאל עוד אחד על מה ההפגנה ענה לו אני ליבו חפץ.

שאלתו החמישית של זעליג אמזלג- האם שף שרגא המציא את הוופלים לימון?

תודה לאחד מיחידי הסגולה שבדור שבזכותו העלון מופץ בצפון הארץ ובמרכזה רבי יעקב טוביה קרמז׳ שליט״א שאירס את בתו. תודה לבחור הכי מופלג שיש שאני בטוח שעוד ישמעו עליו רבות, והא תמיד מחמם לכולם את הלב במילותיו היפות, והוא דמות לאיך אדם צריך להתנהג והלוואי שנזכה לקבל ממנו דרך בחיים, הבה״ח השקדן הנפלא **אלחנן קסלר** נ״י מרכסים. **מזל טוב** לחתן הבר מצוה המיוחד בהתמדתו ובמאור פניו הבחור החשוב המתמיד והצדיק **מאיר הולנדר נ״י** מוותיקי קוראי העלון בעיר ירושלים יה״ר שימשיך הלאה להשקיע ולהצליח בלימודיו ויהיה ת״ח גדול ועצום. הצדיק **יענקי ורנר נ״י** משכונת רמות הוא מתמיד גדול, עמל בתורה, צדיק ומיוחד, תודה רבה שהוא קורא את העלון הזה אין מילים.

היכן ניתן להשיג את העלון

ניתן להשיג את העלון בבני ברק: צמוד לכניסה לתלמוד תורה כתב סופר מצד שמאל של הכניסה, בקופסה בפינה בחצר ברחוב סוקולוב 23. **ובבית הכנסת בית אהרן** רחוב רד״ק. **ובביהמ״ד המרכזי מניין אברכים ׳פרדס כץ׳** רחוב אבוחצירא 9, **ובכולל ׳מורשה ודעת׳ (בית כנסת הגדול)** בספריה בקומה ראשונה (חברון) בכניסה המערבית בקלסר ירוק. וכן בשאר המקומות ואצל המפיצים הקבועים ובראשם רבי ידידיה זר שליט״א שיש לו הו״ק בעשרים וחמש בתי כנסת ובכולם הוא מתפלל שלוש תפילות בשבת. **אין לקחת יותר מעלון אחד בשום מקום ללא אישור.** כמו״כ ניתן להשיג את העלון **במודיעין עילית** (לא כמות) החל מיום חמישי בערב בשעה 7:37 בכניסה לחנות ש.מ.ח – שרותי משרד רחוב רשב״י 49. **כן ניתן להשיג בהר יונה נוף הגליל** אצל ענק הענקים רבי שמחה שולמן שליט״א שבחודש שלא ייצא עלון הוא הספיק לארס את אחותו ולהוליד ילד והכל בזכות העלון. **כן ניתן להשיג בירושלים** בישיבת מיר אצל האיש שמקפיד על הכנסת שבת מוקדם כבר מחצות היום הוא מוכן להכל רבי דוד רוטשילד שליט״א. או אצל האיש בעל לב הזהב, שכולם אוהבים אותו אהבת נפש ואומרים עליו אשרי יולדתו, הדמות של ישיבת מיר רבי אבי פרידנר שליט״א. **בבית שמש** אצל האיש שעשה הכי הרבה מהפכים בחיים שלו רבי נחום זכריש שליט״א בבית הכנסת אור אליהו. **וכן** בישיבת מרן הגר״מ שטרנבוך - חבקוק הנביא 7 רמה ג׳. **בנתיבות** ב׳בית בוכריס׳. **באשדוד:** בית הכנסת החיד״א רובע ג׳ רחוב יצחק הנשיא. **ברחובות** בישיבת מאור התלמוד, אצל הבחור שהוא הכי מיוחד שיש בעולם השידוכים הבחור החשוב ישי רוט נ״י. **בירוחם** אצל עמוד העמודים של כל המידות רבי מיכאל גולדנברג שליט״א. **באופקים** בבית הכנסת זכרון אליהו. **בקרית גת** בביהכ״נ שומרי אמונים מיום שישי. **בעוצם** בישיבת נר זרח. **ברכסים** אצל האיש הכי מיוחד שיש ברכסים ובזכות העלון נולד לו בת בשטו״מ רבי יוסף המאירי שליט״א כולל נר ישראל גבעה ב. **ברעננה** אצל משפחת זכאי המיוחדת והנפלאה רחוב נעמי שמר 9/5 טלפון- 052-6903395 . **בפתח תקווה** בבתי הכנסת בגני הדר: אוהל אברהם. שירת מרים. קהל חסידים. ויוצאי חברון, ע״י האיש הכי משובח שיש בעולם רבי יואל פינהדלר שליט״א. וכן בישיבת אור ישראל וכן בישיבת עטרת שלמה **בראשון לציון** אצל הנ״ל: **בצפת:** בהיכל ישיבת צפת ע״י האיש שהכי נותן למען העלון בצפת רבי אברהם לויסון שליט״א. **בקרית אתא**: בית הכנסת מאקווא ירושלים 3 ע״י הנער המופלג בכל התחומים נחמיה ברונשטיין נ״י. וכן בבית הכנסת של הקהילה החרדית בקרית אתא רחוב כצנלסון 5. **במנצ׳סטר** אצל האיש שלומד ולומד ולומד בן העליה רבי שמואל א. הורביץ שליט״א מחשובי וצדיקי אנגליה: 447425793110+.

לקבלת העלון בפקס יש להתקשר לטלפון: 03-6180383 .

כמו״כ העלון נמצא ב׳כל העלונים׳ בעיצוב בשם ׳לבית התורני׳. וכן העלון (מלבד ההערות שבסופו) מופיע ב׳קובץ גליונות׳.

ניתן להוריד את העלון בעמדות קול הלשון וכן את העלונים של כל ארבעת השנים האחרונות. הדרכה: נכנסים לקול הלשון. מקישים על חיפוש רבנים. לכתוב מערכת שבתי. מקישים על פתח תיקיה. מקישים על תיקיית הורדת גליונות. מקישים על לבית התורני. ומורידים מה שרוצים. (אמור להיות מטופל בימים הקרובים להורדה). להאזנה לשיעורי המערכת של שבתי: 03-6171071.

כמו״כ ניתן להשיג במייל: 456alon@gmail.com

יש לדייק במייל ולכתוב קודם 456 ואח״כ alon@gmail.com

להשתתפות בהוצאות העלון לפנות: 0527633431. או ב׳נדרים פלוס׳-רשת הכוללים פרדס כץ-עלון, (שלוחה 2422). זכות הרבים תלוי׳ במסייעים! עלון בודד עולה לנו 15 אגורות.

לקבלת העלון בכתב גדול יותר יש לפנות למיל הנ״ל

וארטים לפרשת השבוע

כה ד-ה. ובשנה השביעית שנת שבתון וכו׳ שבת לה׳ את ספיח קצירך לא תקצור, זה לגבי שמיטה. ואילו לגבי יובל כתוב יובל היא קודש תהיה לכם לא תקצרו את קציריה. הנה יש ב. שינויים בין שמיטה ליובל, שמיטה נקראת שבת, ויובל נקרא קודש. שינוי נוסף שבשמיטה איסור העבודה בשדה הוא בלשון נוכח - את ספיח קצירך לא תקצור, דהיינו את הקציר שלך תשבית. ואילו ביובל הוא לשון המוסב על השנה לא תקצרו את קציריה, היינו את קציר השנה. ויי״ל, אומר ה׳משך חכמה׳, דהנה הגמ׳ בביצה יז אומרת ששונה קדושת שבת מקדושת יו״ט, שקדושת שבת היא קבועה וקיימת מששת ימי בראשית, היינו שלא צריך לעשות פעולה שהשבת תתקדש. אבל יו״ט, ישראל מקדשים אותו ותלוי בהם הדבר להקדימו או לאחרו. וכמו כן שונה יובל משמיטה דאילו שמיטה היא קבועה וקיימת כל שנה שביעית, אפילו אם לא ספרו את מניין השנים, ואילו יובל תלוי בישראל ואם לא תקעו וכו׳ אז הוא מותר בזריעה. וכעת הכל בהיר וברור. שמיטה נקראת שבת כי היא כמו שבת שחלה מאליה ואיסורה הוא בכל מצב, לכן כתוב את ספיח קצירך לא תקצור בלשון נוכח. ואילו יובל הוא נקרא קודש כיו״ט הנקרא קודש, כי שניהם חלים ע״י שישראל מקדשים אותם, ואיסורה הוא בלשון שמוסב על השנה, כי רק אם קידשת את השנה אז הוא אסור אבל הספיח עצמו לא אסור מעצמו כלל.

כה ו. לכם לאכלה ולבהמתך. הקשו לגר״ח קניבסקי מדוע בפסוקים של שמיטה הוקדמה אכילת אדם לאכילת בהמה, הרי יש דין לתת לבהמה לפני האדם, כמ״ש ונתתי עשב בשדך לבהמתך ורק אח״כ ואכלת ושבעת. ותירץ הגר״ח שהיות ואנחנו מדברים כאן על פירות שביעית שאוכל הראוי לאדם יש דין לתת לאדם ולא לבהמה, ורק כשלא ראוי לאכילת אדם נותנים לבהמה, לכן נכתב לכם לאכלה לפני לבהמתך, שלא נטעה לומר שמותר לתת אוכל של אדם לבהמה.

כה ט. והעברת שופר תרועה בכל ארצכם בחודש השביעי בעשור לחודש תעבירו שופר בכל ארצכם. וברש״י כתב דהטעם שנאמר בעשור לחודש לומר לך שתקיעת יו״כ דוחה שבת ואין תקיעת ר״ה דוחה שבת בכל ארצכם. ותמה הרמב״ן א. ל״ל קרא דתקיעת יו״כ דוחה שבת, הא בלא״ה תקיעת שופר היא חכמה ולא מלאכה ומותר בשבת. ועוד האיך קאמר שהפסוק בא לומר שתקיעת ר״ה לא דוחה שבת, הא מדאורייתא תקיעת ר״ה דוחה שבת, ורק חז״ל החמירו שלא ידחה שמא יעבירנו ד״א ברה״ר. והנראה לומר בזה ע״פ הט״ז סימן תקפ׳ דהטעם שחז״ל לא אסרו מילה בשבת מחשש שמא יעביר את הסכין ד״א ברה״ר הוא משום שיש ייתור מיוחד בתורה, **ביום השמיני** לרבות שבת, ואין כח ביד חכמים להחמיר ולגזור על דבר המפורש בתורה להיתר. וא״כ זאת כוונת רש״י כאן, שהיות וביו״כ כתוב מפורש להיתר אז חז״ל לא יכולים לאסור משום גזירה שמא יעביר ד״א. משא״כ בר״ה שאין לימוד מפורש להיתר אז חז״ל יכולים לאסור.

כה י. וקראתם דרור בארץ לכל יושביה יובל היא תהיה לכם וגו׳ ואיש אל משפחתו תשובו. לכאו׳ יש כאן כפילות בפסוק. כי הרי הכל הולך על שילוח עבדים, גם וקראתם דרור לכל יושביה, ואח״כ שוב ואיש אל משפחתו תשובו והיינו העבדים, ולמה נכתב פעמיים? וי״ל, אומר הגרי״ז ע״פ הגמ׳ בר״ה ח: עה״פ וקידשתם את שנת החמישים שנה מה ת״ל לפי שנאמר ביום הכיפורים, יכול לא תהא מתקדשת אלא מיוה״כ ואילך, ת״ל וקידשתם את שנת החמישים, מלמד שמתקדשת והולכת מתחילתה. מכאן אמר רבי ישמעאל, מר״ה ועד יו״כ לא היו עבדים נפטרים לבתיהם אך גם לא היו משתעבדים אלא אוכלים ושמחים וכו׳, כיוון שהגיע יו״כ תקעו ב״ד בשופר מיד היו עבדים חוזרים לבתיהם, וכ״פ הרמב״ם י יד משמו״י. ולפי״ז מתבאר הפסוק כך: וקידשתם את שנת החמישים שנה וקראתם דרור, והיינו שמתחילת שנת החמישים קוראים דרור שלא מעבידים את העבדים, ומסיים הפסוק יובל היא וכו׳ והיינו שביו״כ שאז קובעים את היובל, אז ושבתם איש אל משפחתו.

כה יד. וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך אל תונו וגו׳. יש להקשות מדוע הוספנו ממכר היה מספיק לומר וכי תמכרו לעמיתך? וי״ל דמצינו בשו״ע שדין הונאה הוא דווקא כשמוכר ממכר אבל בעה״ב המוכר כלי תשמישו אין בזה הונאה כי לבעה״ב חשוב הדברים שלו, וא״כ י״ל דזה מה שרצינו לומר וכי תמכרו ממכר זה דווקא ממכר אז יש בעיה של הונאה אבל בכלים אחרים אין בעיה של הונאה. לויט חן.

כה יט. ואכלתם לחמכם לשובע וגו׳ ונתתי שלום בארץ. וברש״י במקום כתב שאפי׳ שתאכלו לשובע יהיה שלום בארצכם. משמע שזה שיש אוכל טוב אמור להוות סיבה שלא יהיה שלום ולכך צריך את הבטחת הקב״ה שיהיה שלום אפי׳ שיש אוכל. וקשה מה הקשר בין אוכל לשלום. וי״ל ע״פ ברכות כ: בטעם שהקב״ה נושא פנים לישראל ונותן להם שלום (ביאור הפסוק ישא ה׳ פניו אליך, וישם לך שלום) הוא משום שבתורה כתוב ואכלת **ושבעת** וברכת, וישראל מברכים אפי׳ אם לא שבעו אלא גם בכזית, לכן הקב״ה נושא להם פנים ונותן להם שלום. והנה הברכה אצלנו היא שיאכלו קצת וזה ישביע אותם, כמו שכותב רש״י כאן אוכל קמעה ומתברך במעיו וא״כ אין סיבה לישא פנים לישראל כי הם שבעים גם בכזית. ועל זה הקב״ה מבטיח שאפ״ה ונתתי שלום בארץ. אפשר לתרץ עוד תשובה שהדברים ידועים שכשאדם טוב לו עם כסף הוא מתפנה לריב וברור.

כה כ. וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעית וכו׳, וציויתי את ברכתי. לכאורה קשה איך יאמרו בשנה השביעית מה נאכל הרי אדם אוכל כל שנה מהתבואה של שנה שעברה וא״כ בשנה השביעית יש לו כי בשנה השישית הוא עדיין זרע ואסף, ורק בשנה השמינית אין לו? וי״ל ע״פ יומא עד: על מי שאוכל ואין לו פת למחר, אזי אין לו הנאה מהאוכל שיש לו היום. ועל כן יש לפרש את הכתוב כך: וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעית, כי גם בשנה השביעית לא יהיה להם טעם באוכל מכיוון שאין לו לשנה הבאה, וע״ז אומר הקב״ה וציויתי את ברכתי ואז תהיו אוכלים לשובע בשנה השביעית ולא תדאגו כלל.

כה כ-כא. וכי תאמרו מה נאכל הן לא נזרע וכו׳ וציויתי את ברכתי בשנה השישית. קשה אטו ברשיעי אסקינן - אנשים חסרי אמונה בקב״ה, והלא מאן דיהיב חיי יהיב מזוני. וי״ל, אומר השואל ומשיב, דהנה הט״ז סימן תעד׳ מביא מהזוהר שאין הברכה חלה על דבר ריקן אלא רק על דבר קיים, דהיינו אם יש קצת אז הקצת מתברכה אבל אם אין כלום אז אין ברכה, (כמו שאמר אליהו לאישה הצרפתית ואלישע לשונמית. מה יש בביתך? ואמרה לו צלוחית שמן א״ל זה יתרבה, והטעם שמיד לא אמר לה שיהיה לך הרבה שמן, גם אם אין לך כלום, משום שברכה חלה רק על דבר קיים) וכעת הכל מובן. וכי תאמרו מה נאכל הרי לא נזרע, ואין הברכה שרויה אלא על משהו קיים וכאן לא קיים שום דבר כי בשביעית לא נזרע, ומתרצינן וציויתי את ברכתי כבר בשנה השישית שאז זה חל על משהו קיים.

כמה דיוקים על פסוקי שמיטה ויובל. א. כל השנים הנזכרים בפרשה של שמיטה כולם חסרים: שביעת שמינת תשיעת, ואילו שישית כתוב מלא יו״ד והטעם בזה י״ל משום וציויתי את ברכתי בשישית, אז כשיש ברכה זה מלא. עוד מצינו 14 פעמים יובל בפרשה הזאת שש פעמים כתוב יובל מלא עם ויו ושמונה פעמים יבל בלי ויו, וי״ל דמצינו בערכין יב: ששבעה עשר יובלות מנו ישראל ושלושה אחרונים היו רק לקדש את השמיטה, עכ״פ 14 היה שב״ד קדשו, וד״ז מרומז כאן שכתוב 14 פעמים יובל ולפי חשבון הסוגיה שם יוצא שבזמן בית המקדש מנו 6 יובלות ולכן כתוב יובל מלא, ואחרי החורבן מנו עוד שמונה יובלות וכנגד זה כתוב יבל חסר. טעמא דקרא.

כה לה. וכי ימוך אחיך ומטה ידו עמך והחזקת בו גר ותושב וחי עמך. יש לדייק מדוע התורה לא כללה את אחיך ביחד עם הגר תושב. הרי אפשר היה לכתוב וכי ימוך אחיך גר ותושב ומטה ידם והחזקת בם וחי עמך? וי״ל ע״פ הגמ׳ בב״ב ט. בודקים לכסות ואין בודקים למזונות דהיינו כשבא עני לבקש כסות בודקים אם הוא באמת צריך, אך כשבא לבקש מזונות לא בודקים אלא נותנים לו מיד, כי יש לו צער עיי״ש. וא״כ זהו מה שנאמר בפסוק וכי ימוך אחיך ומטה ידו עמך והחזקת בו, כשהמדובר הוא על אחיך שאתה מכירו שאינו רמאי לגביו נאמר והחזקת בו והיינו בכל אופני העזרה גם כסות, אמנם גר ותושב רק וחי עמך רק אוכל תתן לו אבל בגדים אינך מחוייב כי אולי הוא אינו דובר אמת. אור תורה בשם נכדו של המהרש״א.

כה לו. וחי אחיך עמך. מובא בגמ׳ בב״מ סב. שניים שהיו מהלכים בדרך וביד אחד מהם קיתון של מים אם שותים שניהם מתים ואם שותה אחד מהם מגיע לישוב. בא ר״ע ולימד וחי אחיך עמך חייך קודמים לחיי חברך, ואתה שותה לבד וחברך ימות רח״ל. והנה מדברי ר״ע נלמד שהדין עמך הוא שאתה קודם. ויש להקשות ע״ז מדין עבד עברי דאיתא כי טוב לו עמך, והיינו שלא תאכל פת נקיה והוא פת קיבר אלא שניכם אותו הדבר בדיוק (קידושין כ.) ומשמע שהלימוד מעמך הוא שתהיו שווים, וביותר מבואר שאם יש לאדון כר אחד הוא נותנו לעני, ושונה מכאן שמבואר שעמך הוא שאני קודם לחברי, ועו״ק הא יש דין ואהבת לרעך כמוך, וא״כ אני צריך לתת לו מים כמוני? וי״ל דלגבי אדון ועבד יש חיובים של האדון כלפי העבד להאכילו ולהשקותו וכו׳ וא״כ החיוב של האדון הוא חיוב כלפי העבד, משא״כ העבד אינו חייב כלפי האדון להאכילו וכו׳ ולכך כשכתוב כי טוב לו עמך היינו עם כל הדינים שיש לך כלפיו אתה מחוייב כלפיו, ולכן אסור לך לתת לו פחות ממך, כי אתה מחוייב להאכילו וזה צריך להיות כמוך. משא״כ חיוב אדם כלפי חברו גם חברו מחויב כלפיו באותה המידה, וא״כ כשאני נותן לחברי מים הוא חייב גם להחזיר לי, והפוכי מטרתא ל״ל. מהר״ם שיף בב״מ.

כה מא. ויצאו מעמך הוא ובניו עמו. ואילו בפרשת משפטים ביוצא בשש כתוב רק ויצאה אשתו עמו, מה עם בניו? וי״ל ע״פ חז״ל, הובא ברש״י כאן, שהאדון חייב במזונות ילדי העבד שהיו לו לפני שנהיה עבד, והא וודאי שכל החיוב שלו הוא מכח האבא, והאבא אינו חייב אלא עד גיל 6 (שו״ע אע״ז עא) וא״כ ביוצא בשש אין ילדים שנמצאים תחת חסות האדון כי גם אם היו לו ילדים הם כבר בני שש ומעלה, משא״כ אצלנו בדיני יובל, היציאה יכולה להיות גם קודם שש ולכן הילדים יכולים להיות מתחת גיל 6 לכן כתוב הוא ובניו עמו. חת״ס (ועיין ביקרא דאוריתא על משפטים כא ג שהקשה על אשתו, שלא כתובה כאן).

כה נד. ואם לא יגאל באלה, ויצא בשנת היובל הוא ובניו עמו. אצלנו בנמכר לגוי כתוב רק ויצא הוא ובניו ואילו בנמכר לישראל כתוב ג״כ ושב אל משפחתו וכו׳, ומה הטעם לא הזכירו כאן ושב אל משפחתו? מתרץ המהרי״ל דיסקין ע״פ קידושין כא: אין עבד עברי **כהן** נרצע דבעינן ושב אל משפחתו היינו המוחזק שבמשפחתו, ואם ירצע הוא יעשה בעל מום ולא יוכל לעבוד במקדש. והנה נפסק להלכה (רמב״ם ביאת מקדש ט יג) שכהן שעבד ע״ז בין בשוגג בין במזיד לא יעבוד לעולם במקדש אפי׳ אם חזר בתשובה, וכאן הרי מדובר שנמכר לעבודת כוכבים עצמה, שכבר לא יעבוד לעולם (רש״י פסוק מז׳ בביאור עקר משפחת גר) ולכך הוא לא שב אל משפחתו היינו למוחזק שבמשפחתו - לעבודת המקדש.

כו ב. את שבתותי תשמרו ומקדשי תראו אני ה׳. יש לדקדק למה אמר שבתותי לשון רבים, ולא אמר את השבת תשמורו. ועוד למה הסמיך לזה ומקדשי תראו? ונראה דהנה אמרו חז״ל שבת קי״ח אלמלי משמרין ישראל שתי שבתות כהלכתן מיד נגאלים. וזה שאמר הכתוב אם את שבתותי היינו שתי שבתות דווקא תשמרו אז ממילא יגיע ׳ומקדשי תראו׳. ואח״כ מוסיף אני ה׳ והוא ע״פ רש״י בשלח יז׳ טז׳ שאין ה׳ שלם עד שיבא המשיח.

בראשון הקרוב - פסח שני יום היארציט של רבי מאיר בעל הנס. הגמ׳ בע״ז עח׳ מספרת שגיסתו של רבי מאיר נלקחה לבית הסוהר, ור״מ ביקש מהסוהר שישחרר אותה, אמר לו הסוהר יתפסו אותי, אמר לו ר״מ תגיד ׳אלקא דמאיר ענני׳ ויהיה בסדר. שאל אותו הסוהר מי אמר שזה מועיל, הראה לו ר״מ שזה עוזר ע״י ששחרר הכלבים שהיו במקום ובאו לטורפו אמר אלקא דמאיר ענני וניצל. ואכן הוא שחרר את גיסתו, וכשבאו לתלות את הסוהר אמר אלקא וכו׳ וניצל. ויש להקשות האם רבי מאיר מתגאה בשמו? שיטה מחודשת היא שיטת המהרש״א שם שמסביר ומתרץ שהכוונה היא **אלוקים שמאיר ענני** ולא כמו שחושבים שהתכוון לשמו.

לג׳ בעומר רבי שמעון אומר יכולני לפטור את כל העולם כולו מן הדין. איך? אומרים הגר״ש קלוגר והבן איש חי, הנה הגמ׳ בסנהדרין צא. מביאה שכאשר נפרדת הנשמה מהגוף והם באים לדין נשמה אומרת שהגוף חטא, והגוף אומר שנשמה חטאה, כי גוף ללא נשמה כאבן ידמה. בא הקב״ה ומלביש את שניהם ביחד ומעניש. והנה דינא הוא ששניים שעשו בשבת פטורים, אבל כשזה אינו יכול וזה אינו יכול חייבים, **ורבי שמעון פוטר. ולכן** כיוון שלחטוא הגוף לבד אינו יכול, והנשמה לבד אינה יכולה, לפיכך רבי שמעון אומר יכול אני לפטור את כל העולם מן הדין. **עוד יש לבאר.** דהנה ס״ל לרבי שמעון לגבי שבת דדבר שאין מתכוון מותר וה״ה מלאכה שא״צ לגופה פטור, משום דאזיל בתר מחשבה, והיות וכל העולם יש להם מחשבה טובה לעשות מצוות לכך יכול רבי שמעון לפטור את כולם מהדין, כי הולכים אחרי המחשבה והם רוצים לקיים כל התורה אלא דשאור שבעיסה מעכבתן.

מאמרי מוסר וסיפורים מענייני הפרשה

מצוות שמיטה – בטחון בה׳:

פרשת השבוע: וכי תאמרו מה נאכל וציוויתי את ברכתי. מכאן למדו בעלי המוסר שכשאדם הוא בוטח בה׳ שיתן לו את צרכיו הקב״ה יתן לו את כל מבוקשו, מה שצריך להיות זה רק לבטוח בה׳ שיתן לו הכל ואז השפע יגיע ממילא. וכתב הכלי יקר שמצוה זו של שמיטה היא להשריש את ישראל במידה זו של אמונה וביטחון בה׳. וכ״א מתפרנס כפי מידת ביטחונו בה׳. וההשפעה המושפעת על האדם היא בדיוק כמידת בטחונו בה׳. וצריך להוסיף על הפסוק ודורשי ה׳ לא יחסרו כל טוב שהבוטח בה׳ לא מקבל רק מה שנזקק לו אלא אף את המותרות שרוצה ומעוניין בהם וזהו לא יחסרו כל טוב. ואמרו חז״ל שאפי׳ רשע הבוטח בה׳ הוא מקבל כל צרכיו. **ומצוות שמיטה** היא הסמל למצוות הביטחון. ומצינו הרבה ניסים ונפלאות איך מי ששמר שמיטה הקב״ה דאג לכל מחסוריו ושלח לו כל טוב ארץ מצרים.

ורבים שואלים מהו בטחון בה׳ ומהי ההשתדלות המותרת? השתדלות מותרת רק כהלכה וכמידת בטחונו, ומי שמשתדל שלא כהלכה ודאי שלא יצליח. וכן מי שמשתדל יותר מידי מראה שאינו בוטח מספיק והקב״ה אומר לו תסתדר לבד, חלילה. והחזו״א אמר פעם לרבי שמשון קרליץ שההשתדלות לקבל תפקיד היא לבקש פעמיים בלבד, ואח״כ יתפלל וזו ההשתדלות העיקרית. והביטחון בה׳, אומר הגאון, צריך להיות בדרך של כגמול עלי אמו, היינו כמו שתינוק לא חושש שיחסר לו חלב למחר, כך על האדם לא לחשוש מזה כלל. והרב שטינמן כתב לרבי דוד אבוחצירא שבדורנו הטכנולוגי שהכל בלחיצת כפתור יש תפקיד יחודי יותר מהדורות הקודמים והוא לבטוח רק בה׳ ולא בבשר ודם, ורק בורא עולם בכוחו להציל אותנו ולפעול ישועות. ומה שהדרך היא לפעול כך כביטוחים שנהוג לעשות אין בזה חיסרון בביטחון. והחזו״א אמר לרבי אלעזר צדוק טורצ׳ין שיהודי חייב לקחת איתו את הרבש״ע לכל מקום בו הוא הולך, והיינו כאשר הוא קונה נעליים הוא צריך להתפלל שה׳ יצליח דרכו והוא יקנה נעליים טובות, וכך בכל עניין ועניין הוא צריך לפנות להקב״ה ולדבר עמו כבן אל אביו וכך גם יהיה לו ס״ד כי הבוטח בה׳ חסד יסובבנהו, וגם תתגבר אצלו מידת הביטחון בה׳.

וידועה הסגולה של רבינו חיים מוולאז׳ין, שבכל עת צרה וכדו׳ ישים מבטחו בה׳ ויאמר אין עוד מלבדו ויזכה לראות ישועות... ואנשים רואים ישועות גדולות ע״י סגולה זו בראיונות לעבודה, במבחנים, ובעיות במיסים, ושלל בעיות שלצערנו לא חסרות.

נביא כאן כמה סיפורים על ברכת ה׳ החלה על הבוטחים בו ושומרים שמיטה כדין: מתוך הספר גיבורי כח: בשמיטות האחרונות ובפרט בשמיטה האחרונה אנו עדים לריבוי עצום של חקלאים שמצטרפים לשומרי השמיטה ומשביתים את שדותיהם עד כדי מסירות נפש, עד כדי שקראום חז״ל ׳גבורי כח׳ ביטוי שנאמר במקורו על מלאכים ואמנם התורה הבטיחה וציוויתי את ברכתי, אך לא תמיד רואים את הברכה מיד ונדרשת אמונה חזקה כדי לעמוד בנסיון הגדול לשמור שמיטה למשך שנה שלמה. וגם לרוב רובו של הציבור שאין לו שדות, גם לו יש נסיון לקנות פירות ויריקות רק במקומות השומרים שמיטה כדין למרות הקושי והמחירים היקרים. נביא כאן עובדות על כאלו שמסרו נפש על שמירת השמיטה וראו את הברכה של ׳וציוויתי את ברכתי׳ בחוש.

סיפורים רבים הבאנו בשנה שעברה, כעת נביא סיפורים שעדיין לא פורסמו בעלון: בשנת תשי״ט, לקראת חג הפסח, הורגש מחסור בבצל, הרבנים וכל הגופים הקשורים לנושא חיפשו נואשות פתרון. יום אחד נודע לרב מנדלסון שאניה מצרית חדרה בטעות למים הטריטוריאלים של ישראל שהובילה מטען של בצל ממדינה ערבית אחת לשניה, וצוות האניה נמלט. אנשי משטרת הגבולות החרימו אותה ואת מטענה. הרב החל לפעול אצל השלטונות, עד ששיכנע את מי שצריך שהמטען פשוט יועד על ידי ההשגחה העליונה עבור שומרי השמיטה בארץ ישראל.

תושב אחד המושבות, יהודי יראי ושלם, ששבת בשנת השמיטה והפקיר שדותיו, נתן לפני ראש השנה בשדותיו כמות ריסוס מוגדלת, בכדי שלא יצטרך לרסס בשביעית. כשהלך בשמחת תורה בבוקר לבית הכנסת הציץ לרפתו וראה והנה פרותיו שוכבות ובטנן נפוחה. נזכר לפתע אבוי לי, ודאי אכלו הפרות מעשבי השדה המרוסס ועלולות הן למות. מה יעשה? יקרא לרופא, הלא חג היום, ועלול הוא לחלל חג. נכנס לבית הרב מנדלסון וסיפר לו המאורע. אמר לו הרב שיהיה בטוח שבזכות שמירת שמיטה לא ינזק! הלך היהודי לבית הכנסת בשמחה וקפץ מרוב שמחה בהקפתו עם ספר התורה, טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף. במוצאי החג הזעיק את הרופא. בדק הלה את מצבן ואמר כי אין מה לעשות, הפרות הורעלו. תוך 24 שעות עומדות למות. היהודי לא הזיל דמעה אחת על הפסד ממונו, הוא בשלו הרב הבטיח לי שלא יקרה נזק. עברו עשרים וארבע שעות והנה פלא, הפרות קמו מרבצן, והתהלכו ברפת. הנס היה בפי כל אנשי המושבות - בזכות שמירת שמיטה, לא אירע נזק.

חקלאי יסוד המעלה המחזיק מאות דונמים של מטעים בעמק החולה, מספק זה שנים רבות את פירות המטעים שלו לציבור החרדי. שזיפים, מישמש, תפוחים, אפרסקים, נקטרינה, אגסים, זו רשימת הפירות שהוא משווק לריכוזים החרדיים. כידוע בכל עץ פרי חייבים לעשות דילול פירות כדי להקל על העץ ועל הפירות עצמן מהכובד הצפוי להן בשל כמויות הפרי הגדולות שתהיינה על העץ, ואם לא מבצעים דילול בפרי, קיים חשש רציני שגודלו של הפרי יצטמצם, ולפעמים מגיע המצב שממש לא ניתן לשווקו לחנויות. הליך דילול מתבצע כמעט בכל הפירות, ובמיוחד בפירות עדיינים, ועל אחת כמה וכמה בשזיפים. השלב העיקרי שבו נעשה הדילול, בשנה רגילה, הוא מרגע שבו יוצאים פרחי האילן, אבל בהחלט אפשר להמשיך את המלאכה גם כאשר החל שלב החנטה, והפירות כבר יצאו לאוויר העולם. ברור שכאשר הפרי כבר גדול, לא ניתן לדלל את העץ. כל זה בשנה רגילה. בשנת השמיטה, אפשר לקיים את הדילול רק בשלב הפריחה. כי מרגע שבקעו הפירות, יש בכך איסור. מיודענו, כאחד הספקים הגדולים ביותר של פירות השמיטה בארץ ישראל, קיבל על עצמו את כל הגדרים והסייגים. קבלה זו העמידה אותו בשנת השמיטה התשס״א בניסיון גדול ועצום, וכפי שיסופר להלן. כמויות הפרי בשלב של הפריחה, היו גדולות במיוחד. העצים היו גדושים בפירות. כיון שעונת הפריחה היא קצרה מאוד, ומתמשכת רק על פני ימים ספורים בלבד, הספיק האיש לבצע את הדילול רק בחלק מצומצם מאוד של מטעיו המשתרעים על פני מאות רבות של דונמים. כאשר הגיעה עונת החנטה, וכבר היה אסור לדלל, עמדו מרבית העצים בשלב שלפני הדילול. התוצאה המיידית הייתה עלולה להיות שהפירות יהיו קטנים מאוד, וההפסד שיבוא בעקבות זה עלול היה למוטט את בעל הבית. כחקלאי מבטן ומלידה, לא שייך כלל שיהיה אחרת. ולא שייך, פירושו, שלא הוא, ולא אביו, ולא אבי אביו, שכולם גידלו פירות ביסוד המעלה, לא ראו מעולם מציאות אחרת. שבועיים לפני ל״ג בעומר, ועדיין הפירות על העצים, בלא דילול. כל השכנים מסביב שלא שמרו שמיטה, ביצעו כבר את הדילול מזה זמן, והמתינו עתה לגידולם הבשל של הפירות שנותרו על העצים. החקלאי ראה את עציו העמוסים, וליבו יוצא. בעיני רוחו הוא רואה את כל הפירות הולכים לטמיון, מבלי יכולת הצלה כלשהי. בצערו הוא מתקשר אל הרבנים וביקש בתחנונים שיתירו לו אך הפעם לבצע את הדילול, גם לאחר חנטת הפרי. הוא מסביר לבני שיחו שאם לא ייעשה הדילול, לא יהיו השנה שזיפים. לרבנים לא נותר כמובן אלא להשתתף בצערו של החקלאי ולברך אותו שבזכות שמירת השמיטה שלו יסייעו הקב״ה שלא ייגרמו לו הפסדים. הוא שומע את התשובה ונכנס להלם. לא שהוא לא מאמין לברכות שהוענקו לו, אלא שאחרי הכל חקלאי שיודע שהפירות שלו עלולים לרדת לטמיון, מה יהיה? הוא שואל את הרבנים. השאלה שלך כתובה במפורש בתורתינו הקדושה, הם משיבים לו. וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעית הן לא נזרע ולא נאסף את תבואתנו?!. והתשובה גם היא כתובה במפורש, אין לך אלא להתמין ולראות את ברכת השם, הודיעו לו. והוא המתין.

לזכותו יש לציין שלא ניסה להערים ולהתחכם, אלא קיבל עליו את הדין באהבה ובחיבה. השכנים מסביב נדו לו בראשם לאות צער, כאשר הגיע לדין ודברים עם שכניו למטעים, הרים את ראשו בגאווה יתירה, וכיהודי גאה לא וויתר להם, ולא נתן להם שישפילו את שמירת המצוות בארץ ישראל. כך השיב למבקריו, בטוחני שלא אפסיד מקיום המצווה החשובה של שמירת השמיטה, וגם אם לא כאן בעולם הזה, אני - את שלי אקבל שם, בעולם הבא, ועל כך כמובן שאינני מצטער. אבל הקב״ה שהבטיח בתורתו וצויתי את ברכתי, לא נתן לו להמתין עד העולם הבא. הוא שילם לו הכל, ובמזומן, עוד בעולם הזה, ובמהלכה של אותה שנת-השמיטה. הנס הגדול, שכמותו לא היה בצפון הארץ, התרחש לפני ל״ג בעומר. כמעט מידי שנה מאופיינת תחילת הקיץ בכמה ימי רוחות, שבהם נושבת רוח חזקה, המסייעת במידה זו או אחרת לתהליך הדילול. רוחות אלו מנשבות בעיקר בסביבות ראש חודש אייר, ואף פעם לא אירע שהרוחות האלו תאחרנה את בואן לתאריך אחר, בוודאי לא שבועיים־שלושה לאחר מכן. יש חקלאים ה׳מתחשבים׳ ברוחות אלו, ומבצעים את הדילול לאחר מכן, מסיבה פשוטה. אם ידללו את העצים לפני הרוחות, תיקח הרוח את שאירית הפרי שעל העצים, ואז הם יתדלדלו מנכסיהם באופן מוחלט. כך או כך, עד לימים הראשונים של חודש אייר, מצויים כבר כל העצים במצב של דילול. מה שהתרחש בשנת תשס״א, נחשב כ׳שינוי טבע׳ של ממש. הרוחות המדוברות לא הגיעו לא לפני ראש חודש אייר, לא בימים שלאחריו, ועדיין לא לאחרי־אחריו. החקלאים שלא שמרו שמיטה ביצעו כבר את הדילול, כי היו בטוחים שהרוחות האלו כבר לא תגענה בקיץ זה. רק מטעיו של החקלאי שלנו נותרו עם כל הפירות על העצים בלא דילול כלשהוא. והנה מגיע יום כ׳ באייר. רבים מתושבי ארץ ישראל יזכרו את מזג האוויר המאוד־משונה ששרר אז במשך יומיים-שלושה, שבמהלכם ירדו אף בת״א עשרות מ״מ של גשם, אירוע שלא זכור במשך יובל השנים האחרון. מה שלא טרחו החזאים להדגיש שגם הרוחות העזות שנשבו באותו אירוע, היו תופעה מיוחדת-במינה, שלא התרחשה הרבה יותר מיובל שנים. מזג האויר היה אפלולי, האבק כיסה את שמי הארץ, וכל היקום נראה בצבעים לא-מוכרים, אולי אפילו מפחידים מעט. היה זה בשל הרוחות העזות שנשבו במהירות רבה, והעלו את האבק על פני הארץ, הרוחות העזות ביצעו את הדילול המקצועי והאיכותי ביותר בכל עץ ועץ מעציו של שומר השמיטה ביסוד המעלה. במשך כל אותן ה-48 שעות טלטלו הרוחות את העצים במטעיו של החקלאי, עד שלא נותר לו אלא לבוא לאחר מכן אל המטעים ולהיווכח במו עיניו שמלאכתו נעשית ע״י אחרים, על ידי שליח הבורא - הרוח. מספרם המדויק של הפירות היה כמספר שהיו צריכים להוריד בעת הדילול. האנשים שהגיעו למטעים בימים שלאחר הסערה, היו יכולים להישבע שהוא ביצע את מלאכת הדילול. לא ייתכן שלא! גם מצד העיתוי, לא הייתה הזדמנות טובה יותר מזו לביצוע הדילול, כיון שהפירות היו אז בדיוק במצב החניטה המתאים למלאכה זו. לא יום אחד לפני, ולא יום אחד אחרי. מיודענו יוצא מהמטעים, והוריד דמעות של הודיה. שבח והלל לבורא עולם שלא עזבו ולא נטשו, והוכיח לו שכדאי, כדאי לשמור את השמיטה. כי לאחר העמידה בניסיון, הברכה בוא-תבוא. והשכנים!! - גם הם יצאו למטעיהם, וגילו את הנזקים האדירים שגרמה להם הסופה. גם אם אין אנו חקלאים מבטן ומלידה, נוכל להבין שלאחר ביצוע הדילול המעשי, נותרה על העצים הכמות המדויקת של הפירות שאותם כבר צריך לקטוף בבוא הזמן, ולהביאן לשיווק, אבל הרוחות החזקות שנשבו בעמק החולה לקראת סיומו של חודש אייר, ׳גזלו׳ מהחקלאים הללו את פירותיהם המיועדים לשיווק והותירו אותם ריקנים מכל, ממש ללא פרי על העצים. אותה רוח מסייעת לזה, ומסבה נזקים אדירים לזה. מי שנכנס בשנת השמיטה תשס״א לחנות הירקות הסמוכה למקום מגוריו וביקש לרכוש שזיפים, וקיבל לידיו תפוחים, לא היה צריך להיות מופתע. שזיפים היו אלה, לא תפוחים. שזיפיו של החקלאי מיסוד המעלה, שזכה לקדש שם שמים ברבים. השזיפים שלו שלא דוללו בעונתם, זכו גם הם וצמחו בגודל של תפוח, תופעה שגם היא אינה זכורה בעמק החולה. לפני שהלקוחות בבני ברק וירושלים ושאר הערים החרדיות הכניסו לפיותיהם את השזיפים הענקיים הללו, הם חשבו מן הסתם לרגע באיזה קידוש שם שמים היו טבולים. עלינו לשבח.

בביתו של רבי עובדיה יוסף הייתה עובדת רומניה. בבוקר אחד היא הודיעה במפתיע לרבנית בעלת הבית שהיא נאלצת לחזור לרומניה וממחר היא מפסיקה לעבוד. שמעה הרבנית כך, וביקשה להעניק לה דבר-מה עבור עבודתה. חיפשה ולא מצאה, עד שראתה על השולחן תפוח, עטפה אותו יפה והגישה אותו כתמורה לעובדת. ערכו של תפוח ברומניה, לא יסולא בפז, כידוע. לאחר שהעובדת יצאה כבר את הבית, הגיע הרב הביתה, ואשתו סיפרה לו כמשיחה לפי תומה את הודעתה של העוזרת ועל התפוח שהעניקה לה במתנה. נחרד הרב ואמר: הכיצד נתת לה את התפוח, והלוא שנת שמיטה היא, ויש איסור לתת לגוי פירות שמיטה? אז מה אעשה עתה? שאלה הרבנית. צריך לרוץ אחריה ולקחת ממנה את התפוח, השיב. הרבנית יוצאת לרחוב לדלוק אחר הרומניה. לאחר זמן היא מוצאת אותה על יד תחנת האוטובוסים. בדיוק באותו רגע הגיע האוטובוס, והרבנית מסמנת בידה לעובדת שתמתין, אך זו עשתה עצמה כאינה רואה וכאינה שומעת ועלתה על האוטובוס. ראתה הרבנית כך, ועלתה אף היא לאוטובוס, שילמה לנהג כרטיס נסיעה וכל זאת כדי ליצור קשר עם העובדת ולהוציא מידה את התפוח. עכשיו אירע דבר מדהים. הרומניה, בראותה את הרבנית מתקרבת לעברה, עשתה תנועה של ׳כניעה׳, ואמרה: אל תעשי לי מאומה, אחזיר לך הכל. ובעוד היא מדברת, היא מכניסה את ידה לתיק ושולפת משם את כל תכשיטיה של הרבנית. למרות ההלם הגדול שאחז ברבנית למראה הנס, לא הרפתה עדיין מעניין התפוח, וביקשה מהרומניה שתחזיר לה את התפוח. רק לאחר מכן התפנתה לעמוד על מה שאירע לה, והתברר שאלמלא ההקפדה על הלכות שביעית, והמרדף שניהלה הרבנית אחר העובדת, היו נגנבים ממנה תכשיטים יקרים שעברו מדור לדור במשפחה.

מעשה בחקלאי חרדי, רבי משה כהנא ממושב בית חלקיה. ערב שנת השמיטה תשנ״ד הקדים וזרע בחודש אלול את שדותיו בשיבולת שועל, למאכל בהמת יהודים, כשהגיעה עת הקציר הזמין את חברת ניר למכור להם את יבולו. ניר קונה מהחקלאים את יבולם, ישנם שתי דרכים לפיהם קובעת החברה את המחיר: האחת, לפי הערכת היבול בשדה, והשניה, לפי המשקל הסופי. נציג החברה בא, הסתובב בשדה, ואמר: ׳נקבע את המחיר לפי הערכה׳. כתבו חוזה וחתמו. עברו מספר שבועות, אחרי שקצרו הפועלים את השיבולים, ונציג החברה ראה את ערימות התבואה בשדה, שהיו לטעמו מאכזבות, אמר שהם רוצים לחזור מהחוזה בו ונקבע המחיר על פי הערכה, טענתו היתה: כשקבענו את החוזה חשבנו שהשדה נזרע בחודש חשוון, כמו בכל שנה ושנה, שזהו זמן הזריעה הרגיל ,בשל כך כשראינו את גובה השיבולים חשבנו שהיה לך יבול מוצלח, אך עכשיו אנו מבינים שכיון שאתה שומר שמיטה זרעת כבר בחודש אלול, ולכן היבול היה נראה מוצלח, על כן נקבע את המחיר לפי משקל! ר׳ משה שהוא טוב לשמים וטוב לבריות, שמע את הטענות, ואף על פי שהיה בידיו חוזה חתום, נהג לפנים משורת הדין וקרע את ההסכם. הפועלים החלו לכבוש את התבואה, לעשותה חבילות רבועות בשדה, והנה הם רואים דבר פלא, היו למעלה מפי שניים חבילות מהממוצע לדונם. לבסוף כששקלו את החבילות, הנס הפך גלוי וידוע, על המשקל הופיעו מספרים גבוהים, היבול היה פי שניים וחצי מהרגיל.

ידיעות חשובות וכן דברים מגדולי ישראל, ערוך בדרך של שו"ת

שאלה: יום רביעי בשבוע הבא הוא יום לג בעומר, יום השמחה של רשב"י, מה הדרכים לקבל את השפע מרשב"י ביום זה? **תשובה:** כתב הרמ"א שביום לג בעומר מרבים בו בשמחה, משום שפסקו למות בו תלמידי רבי עקיבא. ובאותו היום סמך ר"ע את חמשת תלמידיו שנשארו בחיים והרביצו תורה ועל ידם נתקיים העולם ובהם היה גם רשב"ג. והאר"י כתב שהוא יום הילולא של רשב"י. וכתב האר"י מנהג ישראל לילך בל"ג בעומר על קבר רשב"י ואוכלים ושותים ושמחים שם. והביא שם שהאר"י עשה שם תגלחת לבנו ולכן נוהגים עד היום הזה לגלח שערות הקטן בקברו של רשב"י. וכתב החיד"א שבזמן הבית יוסף רצו לבטל מנהג זה של אכילה ושתיה שם והרשב"י נגלה לבית יוסף בחלום ואמר לו שרצונו שישמחו שם עד למאוד ואם יבטלו מנהג זה יהיה מגיפה גדולה. והאר"י הביא גם סיפור על רבי אברהם ברוכים שהיה מיחידי סגולה בדור האר"י וביום לג בעומר הוא אמר נחם שהיה נוהג לומר כל השנה ורשב"י עמד על קברו ואמר שכיוון שלא שמח ביום שמחתי סופו שלא יראה בנחמה ומת לו בן באותו החודש. וידוע שתלמידי הגר"א לא נהגו לעלות על קברים כלל אבל כשהגרי"ז חלה הוא שלח חבר ת"ח להתפלל עליו בציון הרשב"י, ביניהם היו הסטיפלער, הרב שך, הרב שטינמן ורבי חיים קניבסקי ועוד. ואמר הגרי"ז למרות שאין דרכנו לפקוד קברים, מ"מ מקובלני מאבי הגר"ח מבריסק שקבר רשב"י שאני, והוא אתרא קדישא ומקום תפילה נשגב. והרב שטינמן פעם כשהגיע לישיבתו שבכרמיאל עלה לפקוד את ציונו של רשב"י ולהעתיר שם בתפילה על הכלל והפרט. וכן רבי חיים קניבסקי כשהיה בברית ע"י מירון עלה להעתיר בתפילה בקבר הרשב"י. וידוע מהאמרי אמת שיכול להיות יחד עם הרשב"י גם במירון ע"י שילמד בתורתו וידליק נר לע"נ, ועי"ז זה נחשב שנמצאים ממש עמו. וכך אמר הרב אלישיב. וידוע שבישיבות הליטאיות פחות נהגו לעלות לרשב"י. והשנה בעקבות האסון הגדול הנהיגו גם בהרבה מאוד ישיבות חסידיות לא לעלות למירון.

שאלה: מה נוהגים בפסח שני? **תשובה:** ביום פסח שני יש להרבות בשמחה ואין אומרים בו תחנון, ובמקהלות החסידים נהגו לאכול מצות וכן נהג ג"כ הסטיפלער, והחזו"א אחז שלא יאכלו מצות ביום זה משום דהוי כבל תוסיף. השנה פסח שני ביום האחרון של תענית בה"ב ויש בזה מנהגים שונים האם יאמרו אז סליחות והאם יצומו. יש בזה מנהגים שונים וכ"א ינהג כבמקומו. כמו"כ יש דעות שביום זה נפטר רבי מאיר בעל הנס, שגדולי הדורות אמרו שאדם הזקוק לישועה יאמר אלקא דמאיר ענני ומועיל לכל צרה ובפרט ביום זה ידליק נר ויתן צדקה (וי"א שיקבץ עשרה עניים ת"ח שילמדו כל הספר תהילים) לע"נ רבי מאיר ויאמר אלקא דמאיר ענני ועי"כ ינצל מכל צרה.

שאלה: מה מיוחד בימי העומר? **תשובה:** כתבו המקובלים ובראשם הרש"ש ורבי חיים פלאג'י. שבדרך שאדם הולך בימי העומר מוליכים אותו כל השנה, והיינו אדם שמתנהג כראוי ומשתדל לקיים רצון ה' בימים האלו זוכה כל השנה לעשות רצונו ללא הפרעות, ומכלל הן אתה שומע לאו. וברור שבימי העומר יש להרבות באהבה ואחווה ועניני בין אדם לחבירו כי בעוון זה נפטרו תלמידי רבי עקיבא והאבילות היא בשביל שנתחזק מאוד בדברים הללו, ובפרט בפרשיות האחרונות שקראנו על ענייני בין אדם לחברו כמו ואהבת לרעך כמוך לא תונו איש את עמיתו, ובוודאי כל האסונות הנוראים שקורים בימים האלו בתוך הערים שלנו רח"ל כמו מה שקרה באלעד בשבוע האחרון הוא גם תזכורת לחיזוק בעניין גדול זה של ב"א לחבירו לומר מילה טובה לשני לפרגן לאהוב וכמובן לא לדבר לשה"ר ועי"ז לא נדע עוד שוד ושבר בגבולינו.

שאלה: כיצד רבי חיים קניבסקי פתר בעיות רבות? **תשובה:** הרבה מאוד פעמים רבי חיים קניבסקי היה עונה בהומור או באיזה בדיחה טובה בשביל לפתור בעיות של מתח או כאב או כל אוירה לא נעימה, ועי"ז הוא היה משרה המון רוגע.

שאלה: אדם שיש לו איזה צער מתמשך והוא לא רואה פתרון באופק כיצד ירגיע את עצמו ומצבו? **תשובה:** בחז"ל מובא שליעקב אבינו היה את הבעיה הזאת כשהיה אצל לבן כמו שהוא העיד על עצמו הייתי ביום אכלני חורב וקרח בלילה ותדד שנתי מעיני, אומרים חז"ל איך יעקב אבינו החזיק מעמד כל אותו הזמן במשך כעשרים שנה? עונים חז"ל הוא יישב ואמר תהילים וזה מה שהרגיע אותו. מה שמוטל עלינו זה לשבת ולומר פרק ועוד פרק בתהילים, והקב"ה יסדר את העניינים, ויש להוסיף שמי שיכול להיות שקוע בלימוד וללמוד בהתמדה אין למעלה מזה וזה המגן הגדול.

שאלה: המצב היום בממשלה שהם מסכימים לתת הכל בכל מכל כל לציבור החרדי רק שיכנסו ויצילו את הממשלה, ויש להוסיף שאז גם לא תהיה הסתה על הציבור החרדי כי התקשורת מעוניינת בממשלה הזאת אז למה לא נכנסים לממשלה? **תשובה:** ברור שההכרעה בידם של גדו"ר והם מכריעים ע"פ דעת תורה מה סדרי העדיפויות, אך בשנה האחרונה שלוחי הציבור אמרו כו"כ פעמים הטעם לכך: יש שלוש סיבות שהחרדים באו לכנסת, סיבה ראשונה לקבל את מה שמגיע לנו כדין, סיבה שניה לדאוג ולשמר את עולם התורה והציבור החרדי בטהרה, סיבה שלישית, ערבות הדדית - לדאוג לכלל ישראל באשר הם, ולכן אנו לוחמים שלא יחללו שבת למרות שהחילולי שבת הם לא אצלנו, וכן הגיור, הכשרות, ושאר הדברים הדאגה העיקרית היא לכלל ישראל, וברגע שהחרדים יכנסו לממשלה שמדירה את כל הציבור המסורתי הקרוב לדת באותו הרגע נאבד את אמונם והחילול ה' יהיה גדול ולכך לעת עתה הורו גדו"י שלא יכנסו לכזאת ממשלה.

שאלה: ביד באייר תש"ך נלכד איכמן ע"י מדינת ישראל, מי היה איכמן שר"י? **תשובה:** אייכמן היה המארגן הראשי של השמדת יהודי אירופה בימי השואה. לאחר מלחמת העולם השנייה הוא נמלט לארגנטינה שינה זהות, נתגלה שם, בחסדי שמים הוא נלכד והובא לישראל, בה נשפט על מעשיו. ונתלה. כן יאבדו כל אויבך ה'.

שאלה: למה אנשים מתיאשים ומפסיקים ללמוד? תשובה: כשאדם מתאמץ מעבר ליכולותיו וכוחותיו אז הוא נשבר. ומזה צריך להיזהר לא לעשות דברים מעבר ליכולת של האדם כי אח"כ נשברים לגמרי ולפעמים זה גורם בעיות קשות בנפש, וכל אדם יודע ומרגיש מה הוא יכול ומה הוא מעבר ליכולות שלו. **שאלה:** כמה מונה הציבור החרדי באוכלוסית המדינה? **תשובה:** בשבוע האחרון התפרסם סקר מעניין שהציבור החרדי מונה כיום 13.5% מכלל אזרחי המדינה כ"י ולפי החישוב שלהם בשנת תש"צ, עוד פחות מ-8 שנים קדימה ימנו החרדים לפחות כ- 2.000.000 נפש שהם כ-19% מאזרחי המדינה, עוד עולה מהסקר כי כ-70% מהציבור החרדי בישראל הם פחות מגיל 25. רק 4% הם בגיל בין 60 ל-95. לפי חישוב זה ילדי התלמודי תורה, בני הישיבות, בנות בית יעקב והסמינרים יהיו יחדיו יותר ממיליון נפש. 149.565 לומדים כיום בהיכלי הישיבות והכוללים. בחלוקה פנימית המספרים הם – 44.443 תלמידי ישיבה ו-95.322 אברכי כולל.

שאלה: אנחנו כעת נמצאים באביב הפורח ובא עלינו היתוש העוקץ בלי רחמים, ולפעמים אף גורם לחום וכאבי פרקים, למה יש כאלו שהיתוש עוקץ אותם ויש כאלו שלא, וכן איך מונעים מיתושים לחדור לחדרי השינה שלנו? **תשובה:** מי שעוקץ זו הנקבה של היתוש - היתושה (להלן היתוש) זקוקה לארוחה של דם על-מנת ליצור את ביציה. היתוש נמשך לריח גוף מסויים וכן לצבעי אדום, כחול ושחור. לעומתם, הצבעים לבן, צהוב וירוק, דווקא דוחים יתושים. ישנם פתרונות להימנע מעקיצת יתוש הימצאות במרחבים סגורים וממוגזים, או חציצת החלונות באמצעות רשתות יתושים, כמו"כ שימוש בתכשירים דוחי יתושים, כמו סנו-די, כיוון שיתושים מתרבים במקומות עם מים ישנים יש להימנע מהשארת כלים המכילים מים בחוץ. לאחר שנעקצו רצוי לשטוף את אזור העקיצה במים קרירים ובסבון. חימום של המקום מרחיב את כלי הדם ומחמיר את הגירוי המקומי. ניתן למרוח שמן פשתן, הנמצא היום בבתים רבים, או ג'ל אלוורה, או פניסטיל במקרים מסויים, חשוב למנוע מהילד לגרד את אזור העקיצה (גם בעזרת חבישה). הגירודים מובילים למעגל קסמים של החמרת העקיצה ושל תסמיני הגרד - ומכך מאוד קשה לצאת. גירוד של האזור שנעקץ גורם להיווצרות פצע שעלול להפוך לזיהום בעקבות חדירה של חיידקים מזהמים מהעור לגוף. בקיץ במיוחד חשוב להקפיד על מקלחות תדירות ו/או על שהייה באזורים ממוזגים - כדי להימנע מהזעה. כי היתושים נמשכים אל ריח הזיעה, והזיעה מחמירה את תחושת הגרד.

שאלה: האם כדאי להתעלם מחסרונותיו של בן הזוג? **תשובה:** העולם אומר שעוד לא נמצא גבר שהצליח לשנות את אשתו ואשה שהצליחה לשנות את בעלה. אמנם אדם צעיר מנסה לפעמים להשתנות ולהשתפר, אבל כחלוף השנים יש פחות שאיפה להשתנות, וזה גם קשה יותר. אם מעירים כמה פעמים לבן זוג **מבוגר** על חסרונותיו, על דברים שאין ביכולתו לשלוט עליהם, זה מרגיז אותו ולא מביא תועלת. אם הוא או היא יראו שבן הזוג מתעלם מהחסרונות ולא מעיר (אפילו אם עד עתה נהג להעיר) הקשר של בני הזוג ישתפר, ובמשך זמן לא רב, מצב שלום הבית יוטב.

שאלה: ילד שמרביץ ומציק הרבה וכו' מה עושים להחליש אצלו את זה? **תשובה:** הסיבה שילד מציק לסביבה שלו היא בשביל לבחון אותנו האם אנחנו אוהבים אותו, והמבחן האם אוהבים אותו אפי' במצב כזה, ואיך אפשר לתת לו הרגשה שאוהבים אותו, ע"י שכשהוא מרביץ או מציק מרגישים שיש לו כאב והוא לא סתם מרביץ, מראים לו גלויי אהבה וסמפטיה נותנים לו ביטוי ומדברים איתו בטון רך בלי כעס, ולפעמים הוא ינסה לבחון בצורה יותר חזקה עם יותר הצקות לראות שבאמת אוהבים אותו וגם אז להמשיך לתת לו אהבה, ובמקביל יש לתת לילד תקווה ולומר לו יום אחד אתה עוד תשתנה אני בטוח בך ורק כעת לא הצלחת להתגבר וע"י שנותנים בו אמון שיכול להשתנות או אז הוא יגדל בריא בנפשו ויפסיק לבחון אותנו. ר"ש הופמן.

מדור זה יש להימנע מלקרוא בשבת: הרעיונות של השבוע: א. כשקונים תבנית ביצים סגורה בניילון ואי אפשר לדעת אם יש שם ביצה שבורה או סדוקה כגל גם בתבניות פתוחות לפעמים השבר בביצה הוא למטה ולא רואים אפשר להסתכל בתחתית של התבנית ולראות אם יש רטיבות בקרטון למטה מבחוץ. **ב.** לאוירה ריחנית בבית- התיזו 'מטהר אויר ריחני' קרוב לתריסי המזגן- האויר הריחני יתפזר בבית. **ג.** שימור בגדים לבנים במכונת הכביסה- שימו חצי כוס מיץ לימון טרי במכונה. **ד.** סדר בחדר ילדים- יש להשיג 'מדפי בד' ניתן להשתמש לכל ילד במדף נפרד לרשום את שמו להניח את בגדיו למחר בבוקר, והוא יניח שם את 'הפיזמה' שלו. ניתן להוסיף מגבת רחצה וכל השאר שיתארגן לרחצה בקלות. **ה.** להלן עצה נפלאה שגיליתי לאחרונה, לילד שקשה לו לבלוע כדור אפשר לשים לו את הכדור בתוך כפית עם יוגורט וכדו' (משהו טעים) לתת לו בפה ואח"כ אפשר לספר לו שהיה שם כדור. הרבה יותר נוח מאשר עם שתיה שהכדור מורגש בו.

התורה חסה על ממונם של ישראל: בקשות שהובאו למדור: בבקשה אם תוכלו לעזור לנו בעצה עבור נקיון של חצאית שחורה שהתלכלכה בדבק (שקוף) ניסינו טרפנטין ולא עזר ועוד דברים ולשוא. החצאית איכותית חדשה ויקרה ונותרו סימנים גם לבנים קשים וא"א להוריד

פתרונות לבעיית קשקשים שנשאל המדור בשבוע שעבר:
א. בהקשר לההוא שביקש עצה לקשקשים, פעם שמעתי מהסַפָּר שלפני הרחצה יש לחפוף את הראש במיץ לימון ולשפשף היטב ובזהירות שלא יכנס לעיניים, ואז לשטוף. לדבריו זה עובד פלאים. ב. כפי ששמעתי מרופאים וקראתי מאמרים. יש לחפוף קודם את הראש בשמפו רגיל (עדיף שמפו פינוק כחול). אחר כך לחפוף בשמפו למניעת קשקשים. ג. יש 3 סוגי שמפו (3ל סיבות הגורמים לקשקשים). 1. שמפו סבוסל - במרשם רופא. 2. הד אנד שולדרס - בכל מכולת ורשת מזון. 3. שמפו אלפוסיל - בכל בית מרקחת ללא מרשם. מומלץ לגוון בכל פעם בשמפו אחר. יש להשהות את השמפו על הראש 3כ דקות. ד. שמפו הד אנד שולדרס יעיל מאד אך הוא כמו תרופה, יש להשתמש בו מס' פעמים עד שמועיל, ואז לחזור לשמפו רגיל. ואז להתרחץ כל מתי שצריך, ואם חזרו שוב מסיבה של לחץ או חוסר רחצה או אויר יבש וכיו"ב אז להשתמש שוב כנ"ל.

פינה בעניני ברית מילה: דרכים להורדת צהבת יילודים:
1.יש לוודא שהתינוק אוכל היטב, היות והאוכל והיציאות, חיוניים לתהליך פירוק הבילורביבין והפרשתו מהגוף. אם ישנו ספק האם התינוק מקבל בהנקה אוכל בכמות מספקת, יש להציע לתינוק תמ"ל לאחר ההנקה. במידה ולא רוצים שהתינוק יעדיף בקבוק ניתן להאכיל במזרק. בדרך כלל כשעוברים לתמ"ל הצהבת יורדת בקצב מהיר יותר. (אכן במקרים רבים התמ"ל גורם לעצירות הגורמת לעליה בצהבת) למרות זאת דעת הרבנים שאין להפסיק הנקה גם לצורך ברית בזמנה, מכיוון שלעיתים קרובות לאחר הפסקה התינוק לא חוזר לינוק היטב. במקרים של צהבת גבוהה מאד או ממושכת יש להיוועץ ברופא האם להפסיק את ההנקה. במידה ובכל זאת מפסיקים הנקה יש להפסיק ל-48 שעות וכך גם אחרי החזרה להנקה בד"כ הצהבת לא עולה. אכן כאשר מסיבה כלשהי מאכילים את התינוק באמצעות בקבוק, מומלץ להאכיל בתמ"ל ולהקפיא את החלב. 2. ניתן לתת לתינוק 30 מ"ל מים רתוחים בין הארוחות, בד"כ הדבר לא פוגע בתאבון. 3. חשיפת הגוף לשמש יעילה מאד, יש להקפיד להיזהר מכוויות והתייבשות, לכן יש לחשוף לשמש למשך דקות ספורות שטח גוף רחב ככל היותר, בעיניים מכוסות, ולאחר מכן לתת לתינוק 30 מ"ל מים. ניתן לחזור ע"כ מספר פעמים במשך היום. מאת המוהל רבי ידידה קרביץ שליט"א.

שאלה בחושן משפט: אחד שיחק במכונת שתיה לפתע יצאו מטבעות שאנשים אחרים שילמו ולא קיבלו תמורה למי שייך הכסף? **תשובה:** לכאורה כיוון שהבעלים של הכסף התייאשו אז הבעלים של המכונה קנה את הכסף בייאוש ובקניין חצר כי היא חצר המשתמרת, אך יש לדון בזה די"ל שחשיב באיסורה אתי לידיה כיוון שבתחילה עדיין לא זכה בזה ותלוי במחלוקת הפוסקים האם בחצר אומרים באיסורה אתי לידיה או לא. ויש לדון בזה. משפטי אהרן.

הלכות

לג' בעומר תספורת ותזמורת: הדין שמותר בלג בעומר להסתפר (לאשכנזים). **ולגבי תספורת** לגבי הנוהגים אבילות מפסח ועד ראש חודש סיוון שרי להסתפר מהלילה (בשם רבי חיים קניבסקי והרב אלישיב) ואלו הנוהגים להפסיק האבילות בל"ג יחכו ללג בבוקר, ובמקום הדחק או בשעת הצורך יש שסמכו על המתירים מהלילה. וחתן וה"ה בני משפחתו הקרובים מאוד כגון הורים ואחים יכולים להסתפר כבר מלב בעומר בגלל שלא יהיה להם מספיק זמן בלג בעומר, כך פסק הרב אלישיב. **ולגבי תזמורת** רק במקום שזה לכבוד רשב"י כגון במדורות וכדו' התירו מהלילה. **ובל"ג בעומר** שרי לברך שהחיינו אף שכל העומר אסרו.

לא תונו איש את עמיתו. איסור זה נוהג בין בגדולים בין בקטנים. והחינוך מוסיף שאפי' בבניו ובנותיו ובני ביתו של אדם ראוי להיזהר באיסור לא תונו והיינו שיזהר לא לצערם משום איסור דאוריתא.

ואבן משכית לא תתנו בארצכם להשתחוות עליה. דיני איסור אבן משכית הוא שאסור להשתחוות על רצפה של אבנים בפישוט ידים ורגלים אף שכוונתו לש"ש. ועיין במשנ"ב קלא מ שהאריך בזה. ובמקום שלא מתכוון להשתחוות כגון בהתעמלות, או בבדיקת חמץ, או סתם לחפש משהו מתחת הארון אפי' שנשכב על הריצפה ואפי' שפניו נוגעות בקרקע אין בזה בעייה.

לא תעשו לכם אלילים ופסל ומצבה לא תקימו. האם מותר להצטלם ע"י כל מיני פסלים של אנשים שנמצאים במקום

תיירות וכדו'? תשובה: איסור אין, אך יכול להיות שאין זה ראוי כי הוא מראה ע"י הצילום שהוא מחשיב את זה.

המשך הלכות שבת מתוך מנחת איש לרבי אי"ש שפירא שליט"א: **ברירת פסולת כדי לאוכלה. ברירת פסולת גמורה לצורך אכילה:** מותר לברור בידו את הפסולת מן האוכל כאשר רוצה לאוכלה עכשיו וזו מטרת הפרדתו אותה מן האוכל, וכגון שבורר עצמות מן הבשר שבחמין כדי למצוץ את המח מתוכן או את השומן שמעליהן, וגם נראה כמו כן שמותר לאדם לברור פסולת מתוך מאכלו כדי לתת לבהמתו לאכול עכשיו וכגון שבורר עצמות מן האוכל כדי לתת לכלבו או בורר שחת מן החיטים כדי להאכיל לפרתו, אבל יש אומרים שבכל אופן אסור לברור פסולת מתוך אוכל, ועיין בהערה.

המשך הלכות שביעית מתוך שיעורי רבי דוד שריבר שליט"א: איזה פירות הם הפקר? לא כל הפירות הינם הפקר אלא רק הפירות הקדושים בקדושת שביעית, והם רק הפירות שחנטו אחרי ר"ה של שנת השמיטה. פירות אלו שחנטו בשנה השביעית גם אם קוטפים אותם בשנה השמינית הינם הפקר ולכן גם בשנה השמינית מותר לקטוף פירות שוודאי שחנטו בשנה השביעית. אמנם יש אומרים שבשנה השמינית אי אפשר להיכנס לחצר או לפרדס כדי לקטוף, אלא הבעלים מוציא לו את הפירות. **רק הפירות הגדלים בשדה של יהודי הינם הפקר.** אך פירות הגדלים בשדה של גוי, למרות שהם קדושים בקדוש"ש אינם הפקר ואסור לקחתם. אלו שמוכרים את שדותיהם לגוי ע"י היתר מכירה' אין לזה משמעות ומותר לקטוף מפירות אלו. **השדה והעצים גם הפקר?** רק הפירות עצמם הפקר. אך השדה והעצים עצמם אינם הפקר. ולכן כאשר נוטעים לטיול וכדו' אמנם מותר להיכנס לפרדסים ולבצע קטיף, אך צריך להיזהר שלא להזיק לעצים ולענפים ולציוד החקלאי הנמצא שם. אמנם, כל הטפל הנצרך לפרי הוא גם הפקר, ולכן מותר לקטוף אתרוגים ביחד עם העוקץ שלהם ואפילו אם הבעלים אומרים מפורש שהם לא מפקירים את העוקץ.

חידות

חידות שינון הפרשה לפי סדר ה-א-ב. מתאים גם לילדים:
א. בשנת היובל כל איש חוזר אל – **ב.** השומר את שנת השמיטה זוכה ל- **ג.** קרוב שיכול לקנות שדה שנמכר לזר נקרא- **ד.** אף הוא יכול לגאול אדם שנמכר לגר תושב. **ה.** שמיטה כמו כל שאר המצוות נאמרה ב- **ו.** מה נאמר בשנה השביעית? **ז.** אחת העבודות שעושים בכרם- **ח.** יובל היא שנת ה- **ט.** קח – (רש"י פסוק כז) **י.** מילה נרדפת לשנה- **כ.** אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים לתת לכם את ארץ- **ל.** יש להם ערים משלהם- **מ.** בשנת היובל כל עבד חוזר אל – **נ.** ריבית בלשון התורה- **ס.** צמחים הגדלים לבד בשדה- **ע.** אחד הדברים שיוצאים ביובל- **פ.** אסור לעשותו- **צ.** "ו___ את ברכתי" **ק.** בכרם זומרים, בשדה – **ר.** מותר בגוי ואסור בישראל **ש.** "כ___ כתושב יהיה עימך" **ת.** אסור לקחת אותו מאחיך.
תשובות: א. אחוזתו. **ב.** ברכה. **ג.** גואל **ד.** דוד. **ה.** הר סיני. **ו.** וציוותי את ברכתי. **ז.** זרעתם. **ח.** חמישים. **ט.** טוב. **י.** ימים. **כ.** כנען. **ל.** לויים. **מ.** משפחתו. **נ.** נשך. **ס.** ספיחים. **ע.** עבד עברי. **פ.** פסל. **צ.** ציויתי. **ק.** קוצרים. **ר.** ריבית. **ש.** שכיר. **ת.** תרבית.

חידות על ל"ג בעומר לפי סדר ה- א-ב. מתאים גם לילדים: **א.** התחבא עם אביו במערה. **ב.** שם התחבאו רשב"י ובנו בתחילה. **ג.** רשב"י ____ את הרומאים. **ד.** "נאזרת בגבורה ובמלחמת אש ____ השערה..." **ה.** כשרשב"י ובנו יצאו מהמערה ראו איש שבידו - **ו.** "אשרי העם לה לומדין ___ העומדה על סודך..." **ז.** אחד ההדסים היה כנגד- **ח.** איזה עץ גדל לרשב"י במערה? **ט.** איזה עיר רשב"י טיהר? **י.** "בר יוחאי בקדש הקדשים קו ___ מחדש חודשים..." **כ.** "גם גולת ___ על עיש תשורי ומי ישורך..." **ל.** באיזה יום ההילולא של רבי שמעון? **מ.** היכן התחבא רשב"י ובנו? **נ.** כתוב בפתח הציון: "עייל וקדיש מן שמיא___" **ס.** מי החזיק את שני ההדסים? **ע.** שמעו בת קול: להחריב ___ יצאתם?! חיזרו למערתכם! **פ.** יש אומרים שהמערה נמצאת ב- **צ.** לאן הגלו את רבי יוסי? **ק.** כשמת התבטלה גזרתו להרוג את רשב"י **ר.** ברח למערה- **ש.** "בר יוחאי נמשחת אשריך__ ___ מחבריך" **ת.** "ולשדה ___ עלית ללקוט בו מרקחים"
תשובות: א. אלעזר. **ב.** בית מדרש. **ג.** גינה. **ד.** דת. **ה.** הדסים. **ו.** ואשרי. **ז.** זכור. **ח.** חרובים. **ט.** טבריה. **י.** ירוק. **כ.** כותרת. **ל.** ל"ג בעומר. **מ.** מערה. **נ.** נחית. **ס.** סבא. **ע.** עולמי. **פ.** פקיעין. **צ.** ציפורי. **ק.** קיסר. **ר.** רשב"י. **ש.** שמן ששון. **ת.** תפוחים.

חידות תורניות: א. בחודש אייר החל לרדת ה"מן" במדבר לבני' מי עוד אכל "מן" חוץ מבני' במדבר? **ב.** ספר עומר במספר הנכון ובזמן הנכון וכל הנוסח הנכון יומי ושבועי וגם כיוון לשם מצווה וכל זאת לא יצא ידי"ח? **ג.** היכן מזכירים בתפילת שבת מרן? **ד.** מי בתנ"ך נקרא בשם נר? **ה.** מי בתנ"ך נקרא בשם נחש? **ו.** איזה פסוק נאמר בתפילה וכדו' בלפחות 6 מנגינות שונות? **ז.** היכן מצינו במשנה שראב"ע הזכיר בדבריו: 70 שנה, חוץ ממה שאמר הרי אני כבן שבעים שנה? **ח.** היכן מצינו 2 מסימני הסדר מוזכרים בפסד"ז [גם ביום חול]? **ט.** כמה פעמים אומרים את הפסוק שמע ישראל - במעגל השנה ובכלל בחיי היהודי? [כ-10 סיבות שונות].

תשובות חידות תורניות: א. יונה במעי הדגה (רש"י יונה ב' א'). **ב.** משנ"ב תפ"ט ה'. **ג.** סוף יקום פורקן- "מרן דבשמיא יהא בסעדכון". **ד.** אבא של אבנר בן נר (שמואל א' כו' יד'). **ה.** אביגיל בת נחש (שמואל ב' יז'). **ו.** השיבנו ד' אליך וכו',

בסיום מגלת איכה [נאמר פעמיים וב"דקות" אולי יש כאן 2 מנגינות בסיום], בקינות, בסליחות ב"שמע קולנו", בחזרת הס"ת בשני וחמישי או בת"צ במנחה, בחזרת הס"ת לפני מוסף, ובחזרת הס"ת במנחה בשבת. **ז.** ספ"ק דמכות, שסנהדרין ההורגת א' לשבעים שנה נקראת חובלנית. **ח.** מגיד דבריו ליעקב, הלל וזמרה כו'. **ט.** פעמיים בקר"ש, קר"ש על המטה, [נכן ב"קרישמע-ליינע"], בקדושה של מוסף, בשני וחמישי בסוף "והוא רחום", בהוצאת ס"ת של שבתות וי"ט, בקריאת התורה של פ' ואתחנן, בסוף מלכיות במוסף של ר"ה, בברית מילה, ו-לפני הפטירה. בקבלת מלכות שמיים בסוף יו"כ ויו"כ קטן, ויש שאומרים לפני שחרית.

חידות פרשת שבוע: א. מילה החוזרת על עצמה 4 פעמים באותו פסוק? **ב.** שש מילים רצופות המתחילות באותה האות? **ג.** שם ציפור? **ד.** שני חולם במילה 1 ארבע מילים כאלו? **ה.** שם של אחת האצבעות? **ו.** 14 מילים רצופות בפרשת בהר שנכתבו במדויק שבוע שעבר? **ז.** מילה בפרשה שכולה מנוקדת בפתח. **ח.** באיזה חג תוקעים בשופר בפרשתינו? (לא בר"ה)

תשובות חידות פר"ש: א. שבע (כה ח). **ב.** ספרת לך **שבע שבתות שנים שבע שנים שבע** פעמים והיו לך ימי. **ג.** דרור כה י. **ד.** דודו (כה מט) גואלו (כה כה) אותו כה כה) לדורותיו (כה ל). **ה.** ואמה. כה מד. **ו.** פרק כג' פסוק י'. **ז.** פרק כה' פסוק ב'. ז. הקדחת (כו' טז'). **ח.** יום כיפור (ביובל).

חידון משמעויות מילים לפרשת בהר: ו' משמעויות למילה נזר. נזר - שמור. "ולא תבצרו את נזירתיה" רש"י: את הענבים המשומרים. (ויקרא כה יא). **נזר - פרוש.** "נדר נזיר" רש"י: אין נזירה אלא פרישה (במדבר ו ב). **נזר - ציץ.** "ונתת את נזר הקודש על המצנפת" רש"י: זה הציץ (שמות כט ו). **נזר - מלך,** שר וגדול "ולקדקד נזיר אחיו" רשב"ם: מלך. רד"ק: שר וגדול (בראשית מט כו). **נזר - עטרה** "ואקח הנזר אשר על ראשו" מצודות ציון: עטרה (שמואל ב' א י). **נזר - כתר.** "את הנזר ואת העדות" מצודת ציון: הכתר (מלכים ב' יא יב).

הגיגים המיעדים עבור אלו שיש להם תועלת גם מזה

יו"ר שטראוס בהודעה לציבור: לקחנו פסק זמן. כל העבודה במפעל כרגע מקופלת. יתכן שהתקלה נגרמה בגלל פרה, אולי על מה שיצא ברבע לשבע במקום לעבוד עד חצות. המצב ממש לא ספלנדיד ובטח לא לטעמי. ממש לא כיף כף.

מטופל לרופא: כואב לי בהרבה מקומות. רופא: אז אל תלך למקומות האלו.

הרגע הזה שאתה שקוע בשיחת טלפון ופתאום אתה מוצא את עצמך מחפש גרביים במקרר...

רוצה להרוויח כסף מהבית? תמכור אותו.

למכירה: בלון גז במחיר פיצוץ, עיתון במחיר שאסור לפרסם, שעון במחיר חבל על הזמן, מרצפות במחיר רצפה, מצית במחיר מדליק, מוצרי ח"פ במחירים של פעם בשנה, תנורים במחיר חם, שופר במחיר הקרן, תחפושות במחיר מצחיק, כורסא במחיר נח, ארנק במחיר שווה לכל כיס, מעטפות במחיר בול, חץ וקשת במחיר חיסול.

למה לשטיבלעך קוראים כך? שתי דקות בא הלך.

איך זה שעוד לא קם אף לוחם נגד צער בעלי חיים להגן על היתושים הנרצחים באכזריות בידי אנשים חסרי מצפון.

אצלינו קוראים לטשולנט בלי בשר טשולנט ווקאלי.

עדכון קל: בירושלים לא מזיעים. בחורף.

מקורבי בנט: אם מעמדו לא ישתפר בציבור לא תהיה לו ברירה אלא להכריז שוב שעלינו להתאחד ולהניח בצד את כל השנאות והיריביות משום שרק באחדות ובפרגון הדדי נצליח להתאחד ולהניח בצד את כל היריבויות והשנאות שרק מרחיקות את האחדות הכל כך נחוצה לנו במיוחד בימים אלו שהאחדות כל כך נחוצה לנו.

שף שרגא: גם כשאני מכין מנה בלי בשר, אני מקפיד שזה יהיה בלי בשר הכי משובח שיש.

אין ילד מלוכלך, יש ילד שמלוכלך לו.

נדרתי ג' פעמים לתת ארבעים פעמים חי רוטל.

התמונה שבה נראה אחד הרוצחים מאלעד עם סיגריה שקיבל מהשוטר שלכד אותו גרמה לזעזוע עמוק גם בקרב יפי הנפש מהשמאל הישראלי: איך משטרת ישראל לא מתביישת לתת לרוצח הערבי חסר היישע דבר כל כך לא בריא?

יהודי אחד הגיע לרב כולו פחד: החלת מפתח נשרפה לו. אל תדאג, הרגיע אותו הרב, תהיה לך פרנסה אבל בשחור.

אחרי פסח אבא ואמא רצים... אמא רצה למשקל, ואבא רץ לבנק. היא בהלם מהפלוס והוא בהלם מהמינוס.

הכנת קפה בבית מדרש ובו ט' סעיפים: **א'.** מיד בדרכו לחדר קפה יקפיד לדחוף כב' או ג' אנשים שכוס קפה בידם, ויזהר לשפוך על חליפתם, ולכתחילה על אפם, לקיים מה שנאמר בתפילת גשם "אף ברי"ו. **ב'.** ימשיך למקום הקפה ויוציא כוס מערמת הכוסות יחד עם עוד ו' או ז' כוסות, והם יפלו ארצה, ואל יסתכל ואל ישגיח עליהם. **ג'.** ישפוך מים חמים עד למעלה, ומיד תוך כדי דיבור ישפוך שליש מהכוס, ואח"כ יוסיף כשליש. **ד'.** יקח את הכף ויכניסנו לתוך הקפה ויוציא קכ"ז גרגרים, ויכוון שבדרכו לכוסו ישפוך מחצית העליונה על השיש, ומחצית התחתונה על הריצפה, ומה שמשייר יניחנו לתוך כוסו ויערבננו הדק היטב היטב הדק. הג"ה יש נוהגין לסגור את צנצנת הקפה ומנהג שטות הוא ובמדינתינו אין נוהגין כן, כדי שיפוג טעמו. **ה'.** יקח את הכף המלוכלכת מהקפה, ויניחנה לתוך צנצנת הסוכר וישחירנו עד שיהא כגוש אחד, ואז יכניס לתוך כוסו ויערבבנו היטב. **ו'.** יקח את החלב, ויכניס את אפו עד כמה שאפו מגעת ויריחנו היטב, ואל יסמוך על אלו שבאו לפניו ולקחו מכבר מזה החלב, שמא יגרום החטא ונתקלקל בינתיים ונחמץ. וישפוך לתוך כוסו ויערבננו. **ז'.** כשהכל מוכן, ישפוך מהכוס, ויוסיף עוד מים חמים וסוכר וחלב, וישפוך שוב, ושוב יוסיף, וחוזר חלילה, הכל לפי מה שהוא אדם. **ח'.** יברך בכוונה, וישתה מעט, ויחמיץ את פניו וישפוך הכל ויחזור לסעיף א'. הג"ה יש נוהגין לשייר חצי מהכוס בשביל השמש. **ט'.** אחר שגמר לשתות יש נוהגין להוציא את עטו, ומה ששומע מחברותתו כותב על הכוס, ויש נוהגין לטחון את שפתו העליונה של הכוס טחון היטב היטב עד אשר דק. מהרב מלאך שליט"א.

תודה מאוד לכל אלו שקוראים העלון למרות שזה יוצא מאוחר. יה"ר שהעלון ייצא מוקדם בזכותם: אני רוצה מאוד להודות השבוע לאיש הצדיק שהוא תמיד תמיד שמח ולכן הוא נראה כ"כ צעיר, לומד תורה בהתמדה ואיש חסד במלוא מובן המילה, מאוהבי ותומכי התורה מהגדולים שבבתי השם, נותן ליבו ונפשו לבטח את כל מה שצריך ובתי השם הוא מבטח בחינם, מקים מניינים ומנהלם בחכמה ובתבונה, אהוב ואוהב כל יהודי באשר הוא, **רבי משה רוט שליט"א** מרחוב שמיעה בבני ברק, שזיכיתי לשמוע ממנו השבוע רעיון מוצלח מאוד בעניין חשוב. יה"ר שיזכה להמשיך להגדיל תורה ולהאדירה ויזכה לקרוב לעשות שמחות בביתו. **תלמידי זיו התורה** מאוד מאוד מוקירים את הבנש"ק נכדו של האפטא רב שמחובב ע"י אדמור"י סאטמער וזוכה להיות מהשמחים והמשמחים, השקדן הגדול ה"ה **אברהם יהושע השיל נ"י.** יה"ר שימשיכו להוקיר אותו כל החיים.

היכן ניתן להשיג את העלון

ניתן להשיג את העלון בבני ברק: צמוד לכניסה לתלמוד תורה כתב סופר מצד שמאל של הכניסה, בקופסה בפינה בחצר ברחוב סוקולוב 23. **ובבית הכנסת בית אהרן** רחוב רד"ק. **ובביהמ"ד המרכזי מניין אברכים 'פרדס כץ'** רחוב אבוחצירא 9, **ובכולל 'מורשה ודעת' (בית כנסת הגדול)** בספריה בקומה ראשונה (חברון) בכניסה המערבית בקלסר ירוק. וכן בשאר המקומות ואצל המפיצים הקבועים ובראשם רבי ידידיה זר שליט"א שהוא יודע בע"פ היכן נמצאים כל המכולות של הגניזה. **אין לקחת יותר מעלון אחד בשום מקום ללא אישור.** כמו"כ ניתן להשיג את העלון **במודיעין עילית** (לא כמות) החל מיום חמישי בערב בשעה 7:37 בכניסה לחנות ש.מ.ח. – שרותי משרד רחוב רשב"י 49. **כן ניתן להשיג בהר יונה נוף הגליל** אצל האיש המאושר רבי שמחה שולמן שליט"א שהוא אוכל רק דברים מהודרים מאוד והוא קדוש. **כן ניתן להשיג בירושלים** בישיבת מיר אצל האיש שלמרות שהוא מאוד אוהב בשר הוא לא אוכל באמצע השבוע כי הוא רוצה לכבד את השבת רבי דוד רוטשילד שליט"א. או אצל האיש בעל לב הזהב, שכולם אוהבים אותו אהבת נפש ואומרים עליו אשרי יולדתו, הדמות של ישיבת מיר רבי אבי פרידנר שליט"א. **בבית שמש** אצל האיש שבזכותו אין פיגועים בבית שמש רבי נחום זכריש שליט"א בבית הכנסת אור אליהו. **וכן** בישיבת מרן הגר"מ שטרנבוך - חבקוק הנביא 7 רמה ג'. **בנתיבות** ב'בית בוכריס'. **באשדוד:** בית הכנסת החיד"א רובע ג' רחוב יצחק הנשיא. **ברחובות** בישיבת מאור התלמוד, אצל הבחור שהוא הכי מיוחד שיש בעולם השידוכים הבחור החשוב ישי רוט נ"י. **בירוחם** אצל גאון המידות והחסד רבי מיכאל גולדנברג שליט"א. **באופקים** בבית הכנסת זכרון אליהו. **בקרית גת** בביהכ"נ שומרי אמונים מיום שישי. **בעוצם** בישיבת נר זרח. **ברכסים** אצל האיש שכולם רוצים להשתדך איתו רבי יוסף המאירי שליט"א כולל נר ישראל גבעה ב. **ברעננה** אצל משפחת זכאי המיוחדת והנפלאה רחוב נעמי שמר 9/5 טלפון- 052-6903395 . **בפתח תקווה** בבתי הכנסת בגני הדר: אוהל אברהם. שירת מרים. קהל חסידים. ויוצאי חברון, ע"י הצדיק הגדול ביותר רבי יואל פינהדלר שליט"א. וכן בישיבת אור ישראל וכן בישיבת עטרת שלמה **בראשון לציון** אצל הנ"ל: **בצפת:** בהיכל ישיבת צפת ע"י האיש החשוב ביותר בצפת רבי אברהם לויסון שליט"א. **בקרית אתא**: בית הכנסת מאקווא ירושלים 3 ע"י הנער המופלג בכל התחומים נחמיה ברונשטיין נ"י. וכן בבית הכנסת של הקהילה החרדית בקרית אתא רחוב כצנלסון 5. **במנצ'סטר** אצל רבה של אנגליה רבי שמואל א. הורביץ שליט"א מחשובי וצדיקי אנגליה: 447425793110+.

לקבלת העלון בפקס יש להתקשר לטלפון: 03-6180383 .

כמו"כ העלון נמצא ב'כל העלונים' בעיצוב בשם 'לבית התורני'. וכן העלון (מלבד ההערות שבסופו) מופיע ב'קובץ גליונות'.

ניתן להוריד את העלון בעמדות קול הלשון וכן את העלונים של כל ארבעת השנים האחרונות. הדרכה: נכנסים לקול הלשון. מקישים על חיפוש רבנים. לכתוב מערכת שבתי. מקישים על פתח תיקוה. מקישים על תיקיית הורדת גליונות. מקישים על לבית התורני. ומורידים מה שרוצים.

כמו"כ ניתן להשיג במייל: 456alon@gmail.com
יש לדייק במייל ולכתוב קודם 456 ואח"כ alon@gmail.com

להשתתפות בהוצאות העלון לפנות: 0527633431. או ב'נדרים פלוס'-רשת הכוללים פרדס כץ-עלון, (שלוחה 2422). זכות הרבים תלוי' במסייעים! עלון בודד עולה לנו 15 אגורות.

לקבלת העלון בכתב גדול יותר יש לפנות למייל הנ"ל.

וארטים על פרשת השבוע

כו ג-ד. אם בחוקותי תלכו.. ונתתי גשמיכם בעתם. ואומר רש״י בעתם בשעה שאין דרך בני אדם לצאת. ומקשים העולם דילמא בעתם זה כפשוטו בשעה שאנחנו נצרכים לגשם? ויי״ל, אומר רבי דוד לידא בספרו מרגניתא טבא, דהנה איתא ביומא נג: שתפילת הכהן גדול שלא תיכנס לפניו תפילת הולכי דרכים לא הועילה נגד רבי חנינא בן דוסא שהיה צדיק גדול. והנה כאן מדובר במצב של אם בחוקותי תלכו והיינו שכולם יהיו צדיקים, ולכך האפשרות היחידה שבטוח יירד גשם זה כשכולם בבתים ואין דרך בנ״א לצאת, כי בלא״ה צדיקים יכולים למנוע, אם יתפללו שלא יירד.

כו ג-ד. אם בחוקותי תלכו ואת מצוותי תשמרו ועשיתם אותם.. ונתתי גשמיכם בעתם. וקשה הא שכר מצווה בהאי עלמא ליכא וא״כ איך כתב שאם בחוקותי תלכו ואת מצוותי תשמורו תקבלו שכר ונתתי גשמיכם בעתם וגו׳? ויי״ל, אומר רבי שלמה קלוגר ע״פ המהרש״א בקידושין דף לט:, שהטעם שלא מקבלים שכר על המצוות בעולם הזה, פן יהיה אח״כ תוהה על הראשונות וה״ה מאבד למפרע את כל זכויותיו, וא״כ ייצא שהשכר שקיבל הוא לא בצדק. והנה איתא בסוטה כא שתלמיד חכם שמסיק שמעתתא אליבא דהלכתא ניצל מכל החטאים לגמרי ולא יחטא עוד לעולם. והנה כאן כתיב אם בחוקותי תלכו ואת מצוותי תשמרו ועשיתם אותם, והיינו שגם יעמלו בתורה וגם ישמרו המצוות באופן הראוי, כי עשייה היא לשון תיקון, באופן זה וודאי לא יבוא לידי חטא, וממילא תוכלו לקבל שכר בהאי עלמא ותזכו לונתתי גשמכם בעתם.

כו ד. ונתתי גשמיכם בעיתם ונתנה הארץ יבולה ועץ השדה יתן פריו. למה גבי גשמים כתוב ונתתי גשמיכם בעיתם, היינו שהקב״ה ייתן גשם. ואילו לגבי עץ השדה כתוב שהעץ עצמו ייתן פריו? ויי״ל, ע״פ תענית ב. ג׳, מפתחות נתנו ביד הקב״ה ואחד מהם זה מפתח הגשמים. ולכך גשם הקב״ה נותן, אבל פירות העץ ייתן. רמ״ד סאלאווייציק״ק.

כד ד. ונתתי גשמיכם בעיתם. יש להבין מדוע כתוב גשמיכם האם הגשם הוא שלנו? ויי״ל דאמרו בר״ה יז: הרי שהיו ישראל רשעים גמורים בראש השנה ופסקו להם גשמים מועטים לבסוף חזרו בהם, להוסיף עליהם א״א שכבר נגזירה גזירה, אלא הקב״ה מורידן בזמנם על הארץ הצריכה להם הכל לפי הארץ. והיינו שהקב״ה יוריד את הקצת בזמן, במקום ובהשפעה המתאימה. וזהו שאמר אם בחוקותי תלכו אז אפי׳ שנגזר שיהיה קצת גשם אני אתן גשמיכם והיינו הגשם שנקבע לכם בר״ה, בעיתם והיינו במקום, בזמן ובהשפעה המתאימה. תוספת ברכה.

כו ה. ואכלתם לחמכם לשובע וישבתם לבטח בארצכם. יש להקשות איך מותר לאכול כדי שביעה הרי איתא בגיטין ע. אכול שליש ושתה שליש והנח שליש שאם תכעס תעמוד על מילואו. היינו, אדם שאוכל ושותה ימלא את הבטן רק עד שני שלישים, כדי שאם יכעס יהיה מקום לאוכל לזוז, כי אחרת זה סכנה. וא״כ איך אוכל כדי שביעה? מתרץ רבי יונתן איבשיץ ע״פ נדרים כב. שבארץ ישראל אין הכעס שולט. והיינו דאמרינן ואכלת ושבעת וברכת וכו׳ על הארץ הטובה. היינו שהשביעה תהיה רק בארץ שלא כועסים בה, וזה מה שכתוב בפסוק כאן ואכלתם לחמכם לשובע משום וישבתם על הארץ לבטח. ולפי״ז יש ליישב נמי הקשר בין אכילה לשובע לישיבה לבטח בארצכם. מכיוון שתשבו לבטח בארצכם תוכלו לאכול לשובע, כי לא תגיעו לידי כעס ולא תצטרכו להשאיר מקום לאוכל לזוז.

כו ה. ואכלתם לחמכם לשובע וישבתם לבטח בארצכם. יש להקשות מה הקשר בין אכילה לשובע לישיבה לבטח בארצכם. ויי״ל ע״פ ברכות ג: שבאו ואמרו לדוד המלך שאין פרנסה, א״ל דוד צאו והתפרנסו זה מזה, אמרו לדוד אין הקומץ משביע את הארי. אמר דוד לכו למלחמה. והנה כאן הקומץ משביע את הארי כי אוכל קצת ומתברך במעיו (רש״י על ואכלתם לחמכם לשובע) ממילא וישבתם לבטח בארצכם, כי לא תצטרכו למלחמות. רבי שמואל יעקב בורנשטיין.

כו ו. ונתתי שלום בארץ ושכבתם ואין מחריד. הגמ׳ בברכות נה: אומרת שכל ימיו של דוד לא ראה חלום טוב, ומבארים האחרונים לפי שהיה טרוד במלחמות, לכך בלילה ראה חלומות רעים בענייני מלחמות. ולפי״ז מובנת הבטחת התורה, ונתתי שלום בארץ ולא יהיו מלחמות וממילא ושכבתם ואין מחריד.

כו ו. ונתתי שלום בארץ. אומר רש״י שמא תאמרו הרי יש אוכל ושתיה - אם אין שלום אין כלום, ת״ל ונתתי שלום בארץ. מכאן שהשלום כלול כנגד הכל עכ״ל. כאן בברכה הם מתייראים שמא לא יהיה שלום, ואילו בפרשת נצבים כתוב והיה בשמעו את דברי האלה הזאת והתברך בלבבו לאמר שלום יהיה לי, משמע שבכללה הם אומרים שאפי׳ שתהיה קללה אבל שלום יהיה. וקשה למה בברכה חוששים שלא יהיה שלום ובקללה הם בטוחים שכן יהיה שלום. ויי״ל ע״פ ברכות כ: שאלו מלאכי השרת לקב״ה למה אתה נושא פנים לישראל ונותן להם שלום כדכתיב ״ישא ה׳ פניו אליך וישם לך שלום״? ענה להם הקב״ה אני כתבתי בתורתי ואכלת ושבעת וברכת, היינו שיברכו רק במקום שהם שבעים, והם מברכים גם ב׳כזית׳ אפי׳ שהם אינם שבעים, ולכן כיוון שהם נושאים לי פנים אני נושא להם פנים ונותן להם שלום, ולפי״ז, מובן כי בברכה הם לא נושאים פנים לקב״ה כי הם אוכלים קצת והם שבעים, כדאיתא ברש״י על הפסוק הקודם ואכלתם לחמכם לשובע שיהיו אוכלים קצת ומתברך במעיהם, וא״כ הקב״ה לא ישא לנו פנים כי אנחנו שבעים בכזית ואין נשיאות פנים מצדינו לכן חששו שלא יהיה להם שלום. וע״ז צריך את ההבטחה משמים ונתתי שלום בארץ. משא״כ בקללה הם היו בטוחים בשלום כי הם לא היו שבעים כלל וכלל ובכ״א בירכו ברהמ״ז.

כו ו. והשבתי חיה רעה מן הארץ. הקשה הגרא״ז מלצר לשיטת רש״י בפסחים ד: לגבי תשביתו שאור דהשבתה היינו ביטול, ולא ביעור, הא כאן חזינן דהשבתה הוא ביעור, שהרי כוונת הפסוק והשבתי חיה, שלא יהיו חיות רעות, והיינו ביעור? ותירץ רבי בצלאל זיולטי ע״פ התוי״כ שהובא ברמב״ן כאן, דפליגי רבי יהודה ורבי שמעון, דרבי יהודה ביאר דהשבתי היינו יעברו מהעולם כפשוטו, ואילו לרבי שמעון משביתן שלא יזיקו. ולפי״ז הכל מובן לשיטתם, דלר״י דהשבתה הוא ביעור דס״ל דביעור חמץ הוא בשריפה, לכך כאן ההשבתי הכוונה שהקב״ה יעביר החיות מהעולם לגמרי. ואילו לרבי שמעון שהשבתה דהכא היינו שלא יזיקו, הוא כעין ביטול חמץ שמבטל החשיבות שלו, וכחיות שמבטל את ההיזק שלהן. ולפי הנ״ל יש לבאר עוד פלוגתת הרמב״ם והראב״ד פיב׳ ממלכים ה״א, דלרמב״ם שם לעת״ל עולם כמנהגו נוהג ולא יהיה שום שינוי. ובביאור הפסוק וגר זאב עם כבש הוא דרך משל: והיינו שיהיו ישראל יושבים בין האומות ולא יזיקו להם, אבל לא שיגור זאב עם כבש. ומקשה שם הראב״ד הרי כתוב והשבתי חיה רעה מן הארץ, ומאי דכתיב בתורה אי״ז משל, ורק על דברי נביאים שייך לומר דרך משל. וצ״ל שהרמב״ם והראב״ד נחלקו בפלוגתת ר״י ור״ש הנ״ל, דלר״י הכוונה שלא יבואו חיות רעות בארצכם והוא מפני שיהיו מלאים באדם, וממילא לא יכנסו חיות רעות (כ״כ הרמב״ן כאן) ואין זה שינוי הטבע וכן למד הרמב״ם. אבל הראב״ד שהקשה משם ס״ל כר״ש שהחיות לא יזיקו והוא שינוי הטבע ולכך הקשה על הרמב״ם מהכא. רבי משה גפן.

כו ז-ח. ורדפתם את אויבכם וגו׳ ונפלו אויביכם לפניכם לחרב. וברש״י שיהיו נופלים לפניכם שלא כדרך הארץ. מה בא להוסיף רש״י בזה? יי״ל ע״פ המדרש, שכשדוד הרג את גלית הקב״ה עשה נס שגלית יפול על פניו לכיוון דוד שלא כדרך הארץ שנופלים לאחוריהם, והטעם כדי שיהיה קל לדוד לכרות את ראשו שהיה גדול ואם היה נופל לאחוריו היה מאמץ להגיע עד הראש שלו, והכנענים היו גבוהים מאוד ע״פ עמוס ב׳ ט׳. וזה מה שכתב רש״י שיהיו נופלים לפניכם שלא כדרך הארץ.

כו ח. ורדפו מכם חמישה מאה, ומאה מכם רבבה ירדופו. ברש״י הקשה הלא החשבון הוא שאם חמש רודפים מאה. אז מאה רודפים אלפיים. ויי״ל, אומר המהרי״ל דיסקין, שכוונת הפסוק כך: ורדפו מכם חמשה מאה, ומאה מכם - היינו מאה פעמים חמש דהיינו חמש מאות, רבבה ירדופו.

כו יג. ואולך אתכם קוממיות. וברש״י בקומה זקופה. ותמה ע״כ החת״ס הרי הגמ׳ בקידושין לא. אומרת שאסור לילך ד״א בקומה זקופה. ויי״ל דהנה טעם האיסור לילך בקומה זקופה הוא משום ששכינה למעלה מראשותיו, וצריך ללכת בהכנעה לפני השכינה. והנה כאן כתוב והתהלכתי בתוככם. ופרש״י ׳אטייל עמכם בגן עדן - כאחד מכם׳ היינו שהקב״ה יטייל בינינו, ולכך מותר ללכת בקומה זקופה שהרי הוא לא מראשותינו ואנחנו לא דוחקים רגלי השכינה.

כו יז. ונסתם ואין רודף אתכם. לכאורה קשה מה הקללה שאין רודף אתכם, הרי אם כן יהיה רודף זו קללה יותר קשה. ויי״ל שאם יש רודף אתכם אז אלוקים יבקש את הנרדף, וזו הקללה כאן שלא יהיה לכם את הזכות של אלוקים יבקש את הנרדף.

כו יט. ושברתי את גאון עוזכם. בתורת כהנים ביאר שזה הולך על הריגת ׳פפוס בן יהודה׳ שהיה מקורב למלכות והיה מבטל הגזירות של היהודים. פעם אחת נמצאה בת המלך הרוגה ורצו להרוג את כל היהודים, בא פפוס ואמר שהוא הרג אותה וכך הוא נהרג וניצלו כל ישראל. וכתוב בגמ׳ בב״ב י׳. שאין כל בריה ובריה יכולה לעמוד במחיצתו בג״ע בגלל המעשה הגדול והאציל שהוא עשה, שהיה ברומו של עולם ומסר עצמו להריגה כדי להציל את ישראל. וכתוב עליו, שכשנכנס לבית הסוהר וראה את רבי עקיבא, אמר לו אשריך שנתפסת על ד״ת אוי לי פנוס שנתפסתי על דברים בטלים. רואים שאפילו שעשה כזה מעשה אצילי וגדול, שהרי כל המציל נפש אחת מישראל וגו׳ עאכו״כ מי שהציל את כל היהודים שהיו בסכנה, ולמרות זאת, הוא נחשב כמי שנתפס על דברים בטלים, ולמה? כי מול תלמוד תורה גם הדברים הכי גדולים בעולם נחשבים כדברים בטלים.

כו כ. ותם לריק כוחכם. איתא בתורת כהנים: זה המשיא בתו ונותן לה ממון הרבה, ולא הספיקו שבעת ימי המשתה לצאת עד שמתה בתו, נמצא קובר את בתו ומאבד את ממונו (כי הבעל יורש). רבינו תם בספר הישר תיקן שאם האישה מתה בתוך יב׳ חודש מהנישואין בלי להשאיר זש״ק, הבעל צריך להחזיר לאבא את כל הנדוניה שקיבל. והנכד של הפנ״י מספר שנגלה לו בחלום, שזה הטעם שקוראים לרבינו תם ׳תם׳ כי הוא ביטל גזירת ו׳תם׳ לריק כוחכם.

כו כח. והלכתי עמכם בחמת קרי, ויסרתי אתכם אף אני שבע על חטאתכם. לכאורה המילה אף אני מיותרת. ואומר החת״ס ע״פ סנהדרין מו. שהשכינה מצטערת גם על מיתת רשעים. וזמ״ש הכא ויסרתי אתכם אף אני והיינו שגם הקב״ה מתיסר, כביכול, בצרתם.

כו מב. וזכרתי את בריתי יעקב. מה נתקע כאן באמצע הקללות פסוק של נחמה? מתרץ הסנדלר זצ״ל שזה גם קללה. כי אינו דומה רשע בן רשע שעושה עבירה, לרשע בן צדיק. כי על הרשע בן צדיק יש יותר תביעה בשמים למה עשה עבירות הרי ראה בבית לא ככה, משא״כ רשע בן רשע שעושה עבירה שכך ראה בביתו. וזה מה שהתורה אומרת כאן, אני אתן לך עונש גדול כי אני זוכר שאתה מזרע האבות הקדושים, וגם הארץ אזכור, ואווירה דארי״י מחכים, ובכל זאת לא הלכת בדרך הישר.

כו. מב מג. וזכרתי את בריתי יעקב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכור והארץ אזכור. והארץ תעזב מהם ותרץ את שבתותיה בהשמה מהם והם ירצו את עוונם. יש להבין מה הטעם נכתב ׳ואף׳, הרי היה יכול לומר וזכרתי את בריתי אברהם יצחק ויעקב? עוד צ״ב מדוע אחר שיזכור ברית האבות והארץ הארץ תיעזב מהם אדרבה זכותם תגן עלינו? ויי״ל דהנה מצינו בב״מ פה: שבשעה שמתפללים אבות העולם על הגאולה הם מתפללים בנפרד כיוון שאם יתפללו ביחד תתגבר מידת הרחמים ותבוא הגאולה לפני זמנה. ולפי״ז לכן נכתב ואף והיינו בנפרד ולכן הארץ תיעזב מהם כי התפילה בנפרד ולא ביחד, ואילו היה ביחד הארץ היתה ניתנת להם. נשמת חיים.

כו מד. לא מאסתים ולא גאלתים לכלותם. רבי ברוך דב דיסקין אמר וארט יפה, כמדומני בשם הגר״א, על הפסוק במלאכי ג׳ ו׳ **אני ה׳ לא שניתי ואתם בני ישראל לא כליתם.** הגמ׳ בשבועות אומרת האומר הן הן הר״ז שבועה, לאו לאו הר״ז שבועה, כלומר אדם לא צריך לומר אני נשבע שאני לא הולך למקום פלוני, אלא אם אומר אני לא הולך אני לא הולך פעמיים הר״ז שבועה. וזה מה שאמר ה׳ לישראל אני ה׳, לא - שניתי. היינו את המילה ׳לא׳ שניתי, כלומר אמרתי פעמיים. והיכן? אצלינו בפרשה: לא מאסתים ולא גאלתים לכלותם להפר בריתי עימם, ולכך משום שאני ה׳ שניתי פעמיים את ה׳לא׳, לכן אתם בני ישראל לא כליתם לכך אני לא מכלה אתכם.

כז יט. ואם גאל יגאל את השדה המקדיש אותו ויסף חמישית כסף ערכך עליו וקם לו. הנה כאן לגבי גאולת שדה כתוב שכשהמקדיש פודה אזי **וקם לו.** ואילו לעיל בפסוק טו לגבי מקדיש בית איתא שאם המקדיש יגאל את ביתו **והיה לו.** ויש לעיין למה לגבי שדה כתוב **וקם לו** ולגבי בית כתוב **והיה** לו? וי״ל דבשדה דינא הוא שאם לא גאלה המקדיש ומכר הגזבר אזי זה לא חוזר לבעלים ביובל. משא״כ בבית תמיד חוזר הבית ביובל לבעלים. לכן בשדה כתוב קיום והיינו שזה מתקיים אצלו. ואילו בבית שזה בלא״ה שלו כתוב והיה לו כבר כשפודה, אבל לקיום גם בלא״ה זה היה שלו.

מאמרי מוסר וסיפורים מענייני הפרשה

אם בחוקותי תלכו, שתהיו עמלים בתורה. התורה אומרת לנו אם בחוקותי תלכו - שתהיו עמלים בתורה, לא התוצאה היא החשובה אלא העמל. וה"ה מה שאומרים בסיום מסכת "אנו עמלים ומקבלים שכר וכו'" דהיינו אפילו על עצם העמל בלי תוצאה, והם עמלים ואינם מקבלים שכר, כי שכר בעניינים גשמיים מקבלים רק על תוצאה. הרב דסלר זצ"ל סיפר שהיו שני אנשים שהלכו ללמוד רפואה באוניברסיטה, הראשון היה עמל כל יום עד כלות הכוחות, אבל בגלל שהוא לא היה מוכשר, הוא היה מקבל בציונים רק 70, חברו לחדר היה מוכשר מאוד, הוא היה עובר על החומר לילה לפני המבחן, והיה מקבל מאה. כשנגמרו המבחנים, שניהם באו לבית חולים לקבל משרה, הראשון מיד נמסר לו שהוא לא מתאים, והשני שבקושי למד, קיבל על אתר להיות מנהל מחלקה. הראשון שהיה מתוסכל, פנה למנהל ושאל מה זה, אני כל הזמן למדתי ולא קיבלתי כלום, הוא בקושי למד וקיבל.... ענה לו המנהל אותי לא מעניין העמל, אלא התוצאה, הוא קיבל 100 ואף המציא משהו, אתה בקושי 70. אומר הרב דסלר, זה הכל בעוה"ז, אבל בעניינים רוחנים, הקב"ה משלם על העמל, על כל מאמץ שאדם עושה. יכולים להיות שני אנשים, אחד מוכשר, שיודע מסכתות שלימות, ואף יש לו סברות נפלאות בכל חלקי התורה, אך הוא לא עמל, הוא מדבר בלימוד כשמתחשק לו וכדו', לעומתו, חברו בקושי זוכר משהו וכו', אך הוא עמל ועמל ללא לאות. כששניהם יגיעו לשמים, אומר הרב דסלר, הראשון יישב בסוף... אחרי תקופה של גהנום.. על הבטלה שלו וכו' וכו'. לעומתו, השני יישב במזרח יפלפל ויהיה לראש ישיבה, כי בשמים הכל נמדד על פי הקושי, ההשקעה והעמל. וה"ה בכל המצוות, כגודל העמל כך גודל השכר. על כל עמל, השכר קופץ פי 100, יכול אדם ללמוד דף גמ' וזה כאילו למד אלפי דפים, ואלפי שעות, יפה שעה אחת בצער ממאה שלא בצער... וידוע המעשה עם הח"ח שפעם בא אליו אדם ואמר לו שהוא השקיע במשך תקופה ארוכה והצליח להבין רק דף אחד בגמ', ושאל האם ראוי להמשיך בזה הדרך? אמר הח"ח לסובבים אותו אתם שומעים מה האיש הזה שואל! האם ראוי להשקיע כ"כ הרבה בשביל מאה דפים גמ', מיד האיש תיקן, לא מאה, אלא דף אחד... והח"ח כאילו לא שומע הוא חוזר שוב על דבריו ואומר, אתם שומעים מה האיש הזה שואל וכו' ושוב אומר מאה דפים, השואל היה בטוח שדעתו של הח"ח נשתבשה חלילה, עד שהח"ח ביאר את דבריו כך: הנה אדם שלומד דף אחד גמ' וזה קשה לו, אז נחשב הדבר כאילו למד מאה דפים גמ', כי יפה פעם אחת בצער ממאה שלא בצער. **כעת בימי הספירה** כתבו החינוך והרמב"ם שהם ימי הכנה למתן תורה. ואצלינו בפרשה מובא שההכנה למתן תורה מגיעה על ידי עמל התורה. וכשחלילה לא עומל בתורה מגיעים כל הצרות שבפרשה, וכמ"ש רש"י אם לא תשמעו לי להיות עמלים בתורה. לכן חובה עלינו להתחזק בעניין זה עד למאוד. ובזמנינו, שמעתי מרבי מיכל יהודה ליפקוביץ, שלימוד התורה מתוך הדחק נחשב לעמל התורה. ויש בנותן טעם להביא את דברי הסטיפלער שהיה אומר שאדם לא מפסיד את ההצלחה שלו מזה שהוא לומד תורה. **הבית הלוי** היה אומר שאדם עמל בתורה נותנים לו ס"ד לבאר ביאורים עמוקים בסוגיות. פעם בחור שאל את רבי ברוך בער שאלה קשה רבי ברוך מיד ענה לבחור תשובה. לאחר מספר דקות אמר לו רבי ברוך בער שהתירוץ אינו אמיתי. בשעת לילה מאוחרת הגיע רבי ברוך בער לחדרו של אותו בחור ודפק בדלתו. הבחור התעורר והוא רואה את ראש הישיבה, לשאלתו מה הוא רוצה ענה ראש הישיבה התשובה שאמרתי לך היום היא כן טובה. הבחור שאל מדוע בתחילה חשב ראש הישיבה שהתשובה לא טובה? ענה רבי ברוך בער מהרגע הראשון היה התירוץ נראה נפלא ביותר, אך לאחר כמה רגעים חשבתי: איך אפשר להגיד תירוץ אמיתי על קושיא חמורה כל כך ברגע אחד, מבלי לעמול עליו, להתאמץ ולהתייגע. משוכנע הייתי שתירוץ שנקנה בלא עמל אינו יכול להיות אמיתי, כי תורה נקנית בעמל וביגיעה ולא בהבזק של רגע. לכן, למרות שנהניתי מאוד מהתירוץ, לא יכול הייתי להשלים איתו מבלי שנתקיים בו התנאי של 'עמל התורה', עתה לאחר שעמלתי עליו כדבעי, יכול אני להעיד על התירוץ בבטחה כי אמיתי הוא. **כמו"כ** ידוע שרבי נפתלי טרופ היה יגע על סוגיא אחת ימים ולילות במשך שבועות שלמים, פעמים שהיה מניח על מצחו מגבת רטובה, כדי לרענן את מוחו היגע. למרות שהיה ידוע כבעל כשרון גדול.

התורה אומרת לנו שכל הברכות מתקיימים במי שעמל בתורה: הסגולה הכי גדולה היא התורה, ואין סגולה כתורה וכל הלומד תורה יש לו השגחה פרטית מיוחדת בכל נושא והקב"ה עוזר לו בדרכים מפתיעות ולא רגילות. וכל מיני פעולות מסוכנות שנעשו להצלת כלל ישראל בזמן שיש ריבוי תורה בישראל הצליחו מעל ומעבר. בבין הזמנים קורים הרבה אסונות בגלל שאין מספיק עמל תורה בעולם. החזו"א כותב במכתב: כל סגולות לימוד התורה נאמרו על עמלה. ומי שעמל בתורה סופו שייפתח ראשו ומוחו כאולם ויזכה להבנת התורה בבהירות מופלגת, כמו שידוע על בעל הנתיבות שהיה גאון עולם וזכה להישגים מופלגים בזכות העמל הגדול שלו, יגעת ומצאת תאמין.

לפנינו סיפור על עמל התורה שהצמיח את אחד מענקי הדורות: וכך מתואר הסיפור: בבית קטן בקצה העיירה, לילה חשוך, רוחות משתוללות בחוץ, התריסים מוגפים, כולם ישנים, אך משה הקטן עדיין לא יישן. הוא יושב במיטתו, מכורבל בשמיכה, ומתנדנד בדביקות. על ברגע, דלת חדרו נפתחה, ואמו נכנסה, הסתכלה במבט עצוב על בנה הקטן. משה הסתכל על אמו ושתק גם הוא. ואז האם אמרה בקול רך "משה עליך לישון, השעה מאוחרת מאד". "כן אמא , מיד אני אשכב לישון, רק... הילד לא ידע אם להמשיך ולבסוף החליט לשתוק. אך האמא לא ויתרה "מה רצית לומר בני היקר" ומשה ענה בשקט "רציתי רק לגמור לחזור על מה שלמדנו היום בחיידר...". האמא אמרה "אני יודעת אבל חזרת כבר על לימודך מאז שחזרת מהחיידר, כל הזמן אתה משנן" ומשה אמר "כן, אמא... אבל עדיין אני לא מבין את הגמרא..." האמא נאנחה חשבה לרגע כמה קשה לו לבנה הקטן, הוא לא בעל כשרונות מבריקים, ואין לו זכרון טוב, לכן, למרות אהבת התורה שיש לו, ויש לו הרבה, לא הצליח הילד בלימודיו....ואז אמרה "בני, אתה חייב לישון, הרי אתה לא בריא וחזק כ"כ ואם לא תישן מספיק, אתה עלול לחלות חלילה... לכן לך עכשיו לישון, ובעזרת ד' תזכה להבין את השיעור..." משה היה ילד טוב. לא רצה לצער את אמו, לכן ברך אותה ב"לילה טוב" ונשכב לישון. הוא לא הצליח להירדם מיד. הגמרא, ההסבר, הקושיה- מול עיניו. הוא כ"כ רוצה להבין את הכל, כמו כולם. רק לאחר הרבה זמן נרדם. למחרת בבוקר ראה יוסף אביו של משה את אשתו, היא היתה נראית לו עצובה. יוסף שאל את אשתו מה קרה? ואז האמא סיפרה בדמעות "ליבי נקרע לגזרים... אני לא יכולה לראות בצערו של מוישי שלנו הוא כ"כ רוצה ומתאמץ ולא מצליח. תראה את חבריו, משחקים משתוללים וגם מצליחים בלימודים, ומוישי יושב כל היום חוזר ומשנן, לומד ולומד... ואינו מצליח..." האב שמע, חשב וענה לבסוף " עוד תראי בעזרת ד'... אם הוא ימשיך כך, בהתמדה כזאת, וגם עם התפילות והדמעות שלך, אין ספק שהוא יזכה להיות בין גדולי הדור". וכך היה משה הקטן המשיך בכל הכוח. כל יום היה חוזר מהחידר ומתיישב לחזור ולשנן את לימודו, למד בלי הפסקה, רצה לדעת ולהבין הכל. חלפו ימים ולאט לאט במשך השנים ראשו התחיל להפתח וכשרונותיו התחילו לפרוח, הוא עלה והתעלה במעלות התורה והיראה, עד שזכה להיות בין תלמידיו של החתם סופר ולהיות בין גדולי הדור ממש, הלא הוא **המהר"ם שיק** הקדוש, שהיה מגדולי דורו וגם כידוע בעל רוח הקודש. מכאן אנו רואים שכל אחד יכול להשיג ולהגיע להיות מגדולי הדור, ואין הדבר תלוי אלא בעמלו ויגיעתו בלבד!

נביא כאן סיפור על עמל התורה מהמהרש"א: מסופר על המהרש"א שהיה לומד עד מאוחר בלילה מאד, ובכדי שלא יירדם באמצע הלימוד הוא גידל את השערות שלו ובלילה הוא היה קושר אותם לתיקרה וכך לא היה נופל ראשו. ליצני עירו שלא ידעו את הסיבה שמגדל שערו היו מתלוצצים על מראהו, אבל המהרש"א לא התייחס לזה כי נפשו חשקה בתורה. הגבאי של ביהכ"נ היה רגיל כל לילה לנעול את ביהכ"נ ולהישאר ללמוד שם ביחידות. יום אחד הגבאי נדהם כשהוא רואה למולו אדם גבוה נשוא פנים והוא שואל אותו היכן גר המהרש"א, הגבאי השיב לו ואותו אדם יצא, אולם הגבאי לא הבין מהיכן נכנס לכאן אותו אדם. למחרת באמצע שהגבאי לומד בביהכ"נ נכנס שוב יהודי גבוה ונשוא פנים וגם הוא שואל את הגבאי היכן גר המהרש"א, הגבאי השיב לו, אך פליאתו גברה. למחרת הגבאי בדק היטב כי הדלת נעולה והחלונות סגורים והתיישב ללמוד, אך שוב הגיע אדם נשוא פנים ושואל היכן גר המהרש"א. הגבאי לא עצר את רוחו ושאל אותו תגיד לי איך נכנסת לכאן? השיב לו היהודי, דע לך כי מי שהגיע לכאן אתמול היה דוד המלך, ומי שהגיע לכאן קודם היה זה שאול המלך, ואני אליהו הנביא, ובאנו לכאן כדי שתודיע לכולם שבשמים מאד מאד מעריכים את תורתו של המהרש"א כיון שהיא נלמדת בעמל גדול!!! תדע לך כי ביום שתספר את זה אתה תגיע לדרגה גבוהה מאד ותצטרך להסתלק מן העולם. הגבאי החליט שהוא מספר את הסיפור כדי שיידעו כולם מי גר ביניהם ולא יזלזלו בו עוד. אסף הגבאי את כל אנשי עירו, עלה לבימה וסיפר את כל הסיפור, וסיים: אני יודע שהיום אני אצטרך להסתלק מן העולם וספרתי לכם את זה כדי שתדעו להעריך כראוי את המהרש"א. וכך היה.

הנהגה מיוחדת יש לקב"ה עם לומדי התורה בטהרתה. כל הבריאה כולה משועבדת לתורה וללומדיה וכמו שכותב ה'אור החיים' בשמות יד כז. שבשעה שהקב"ה ברא את העולם הוא התנה עם כל מעשה בראשית שיהיו נכנעים בפני עמלי תורה. יום אחד התקיימה לוויה בעירו של המהרש"א ואף אחד מן המלוים לא חזר הביתה, וכך קרה ג"כ בלוויה השניה. לאחר בירור התברר שכאשר הלוויה עברה ליד הכנסיה עשה הכומר כישוף וכל המלווים נכנסו לכנסיה והתנצרו. היהודים נבהלו ולא ידעו מה לעשות. הציע להם המהרש"א שיעשו עיקוף ולא יעברו בלוויות דרך הכנסיה. הכומר שראה שאין לוויות עשה בירור והתברר לו כי היהודים עושים את הלוויות בדרך אחרת. מיד שלח הכומר מרגלים שיבדקו מתי יש לוויה ויבואו להודיע לו. ואז בלוויה הראשונה בשעה של הלוויה עשה שוב פעם הכומר כישוף וכל המלווים רצו במהירות לכנסיה נכנסו פנימה והתנצרו, ותהי העיר לחרדת אלוקים. באותה תקופה חלה המהרש"א והרגיש כי קיצו קרב. קרא המהרש"א לחברא קדישא ואמר להם אני מבקש ממכם שהלוויה שלי תעבור דרך הכנסיה, וכאשר תגיעו לכנסיה תעצרו ותניחו את כל הספרים שחיברתי על המיטה שלי. החברא קדישא לא הבינו לפשר בקשה זו, אבל החליטו שיעשו כאשר ציוה המהרש"א. ואכן בשעת הלוויה כאשר הגיעו לכנסיה, הכומר שמח שיש כאן הרבה יהודים והוציא את ראשו לעשות את הכישוף. אולם לפתע המהרש"א מתיישב על המיטה ומתחיל לדפדף בספריו, ופתאום כולם שמים לב שכל פעם שהמהרש"א מדפדף עוד דף הבנין שוקע עוד ועוד, עד שהבנין נכנס מתחת האדמה!!! עד כדי כך כח התורה ועמלה.

שאל פעם אדם את החזון איש, מפני מה אין מצוי בזמננו לראות נסים גלויים המונהגים בהשגחה פרטית מהשי"ת? השיב לו החזו"א: גם בזמננו אפשר לראות נסים גלויים הבאים מכוח עמלה של תורה, וכמעשה הבא: ביום שסיים החזון איש לכתוב את חיבורו על מסכת עירובין, ישב בבית הכנסת במינסק, והיה זה בתקופת מלחמת העולם הראשונה. בעת ההיא, מי ששהה בלא ניירות ומסמכים מתאימים היה נחשד כמרגל. לפתע נכנס אדם לבית הכנסת והודיע כי קבוצת חיילים עומדת לפשוט על העיר לחפש אנשים שאין להם תעודות. החזון איש, שלא היתה לו שום תעודה ומסמך מתאים, יצא מבית הכנסת לכיון היער כדי להתחבא שם עד יעבור זעם. והנה בהגיעו מחוץ לעיר הבחין כי כל החיילים עם מפקדיהם עומדים שם, ממתינים להיכנס לעיר. בלית ברירה החל החזון איש להחיש צעדיו, וכך עבר בין שתי שורות של חיילים עד שהגיע ליער, וכאילו היה רואה ואינו נראה, כי אף אחד מן החיילים לא ראה ולא הבחין בו. הפטיר על כך החזון איש, כי הוא בטוח שהנס הגלוי שאירע לו היה בזכות לימודו ועמלו במסכת עירובין, ומכאן שכל הרוצה יכול לראות בכל יום ובכל שעה נסים גלויים בהשגחה פרטית. **סיפר רבי איסר זלמן מלצר** פעם אחת נכנס אצלי תלמיד חכם שהיה עורר, והביא לפני שני ספרים שחיבר. והראה לי על דבר תורה מסוים בספר ואמר: זהו החידוש האחרון שלי. שאלתי אותו: מה זה חידוש אחרון? וענה: אני הייתי מתייגע בעז"ה בלימוד התורה ומחדש בה חידושים. לעת זקנותי כבר היה הדבר קשה עלי, וכשגמרתי חידוש זה חשבתי שלא אתייגע כל כך בתורה רק אלמד בלי יגיעה. פתאום כהו עיניי מראות. הלכתי לרופאים גדולים, ואחרי בדיקות וחקירות אמר לי הרופא הגדול: עיניים חדשות לא אוכל לתת לך, אך אני עומד ותמה איך יכולת לראות עד עכשיו, ומה שראית עד עכשיו זה פלא גדול. סיים הזקן ואמר: הרופא איננו יודע למה זה, אבל אני יודע. כל זמן שהייתי מתייגע בתורה, הייתי ממשיך לראות בעיניי, ללמוד ולחדש חידושים. כאשר החלטתי להפסיק מהיגיעה, פסקו עיניי מראות.

ידוע ומפורסם המעשה עם החפץ חיים שערך פעם אסיפה של כל עשירי ונכבדי העיר למען הקמת בית חולים, כאשר כל גביר תרם מספר מיטות, היה שם עשיר מופלג שהגדיל לתרום עשרים מיטות, ההתרגשות אחזה בקהל והח"ח בירכו בחמימות רבה. לפתע נכנס למקום אברך צעיר ופילס דרך לח"ח, והנה כל הנוכחים הבחינו שהח"ח מקבלו בחמימות יתירה ומרעיף עליו אהבה ללא גבול, העשירים נעלבו מאוד מהיחס שקיבל אותו אברך, אחד מהם העיז פנים ושאל לח"ח כמה מיטות תרם אותו אברך? מאה... ענה הח"ח על אתר! אותו עשיר תמה מניין לאותו אברך סכום כזה גדול, האם זכה בפיס? ענה לו הח"ח כל אחד מכם תרם סכום של מיטות לבי"ח, אבל אותו אברך בזכות הלימוד שלו לא יצטרכו מאה מיטות בבית חולים.. אברך, אמר הח"ח, הוא לא נטל. הוא מחזיק את הציבור. וכמו הסיפור על השוער של רבי אליעזר מטעלז שכל זמן שהחזיק את חתנו הוא חי, ביום שהפסיק הוא נפטר, ואז אשתו סיפרה בהלוויה שמזמן רצה להפסיק, אך אמר מי אמר שאני מחזיק אותו אולי הוא מחזיק אותי, עד שנשבר וזה קרה אתמול ובאותו לילה הוא מת. **הסבא מרוז'ין** סיפר על יהודי

ברוסיה בשם חודרוב שהיה סוחר בדים גדול, ואת שעות הבוקר הקדיש לתורה, יהרג ואל יעבור. והיינו אפי' אם יש עסקה של מיליונים סיכם עם בני ביתו שלא יפריעו לו מלימודו. באחד הבקרים הגיע שליח משר הצבא לקניית כמות עצומה של בדים, ואשתו שילחה אותו מביתה בידיים ריקות, והוא אמר שיילך למתחרה לאחר שחזר ובא כמה פעמים וכל פעם אשתו של חודרוב מסרבת לקרוא לבעלה שיבוא למכור לו. בסופו של דבר הוא חזר והעלה את המחיר כי חשב שהיא עושה זאת בגלל המחיר, עד שאדון חודרוב גמר ללמוד, וכשחזר לביתו בא השליח והציע סכום עצום פי שניים, וחודרוב הרוויח כפול.

ידיעות חשובות וכן דברים מגדולי ישראל ערוך בדרך של שו"ת

שאלה: על מה צריך להיזהר במיוחד בשבוע זה? **תשובה:** הרב שטינמן היה תמיד אומר שבשבוע שקוראים את הקללות הוא שבוע שצריך יותר זהירות, והוא עצמו היה משתדל באותו שבוע לא לצאת מביתו מלבד לצרכי מצווה. רבי חיים קניבסקי כשהוא היה קורא את הקללות בשניים מקרא הוא נזהר לא לומר זאת מול אנשים שלא יתקללו ח"ו (**ויש להוסיף** מה שמקובל מרבי חיים מוולאז'ין שמי שצם בער"ש בחוקותי ואומר שניים מקרא ואחד תרגום יזכה שכל תפילותיו יתקבלו).

שאלה: בימים אלו של הכנות לקבלת התורה, ימים של השתוקקות לתורה וכל קנייניה, מה יעשה אדם שקשה עליו ללמוד הרבה שעות? **תשובה:** רבי חיים קניבסקי אמר לי פעם שהדרך לצמוח זה ע"י שקדנות, והיינו שבשעות שאדם לומד הוא כולו יהיה בלימוד ולא יהיה עסוק עם עוד עשר עניינים ולא פלאפונים וכדו'. והלימוד צריך להיות בריכוז מלא, ודבר זה מביא לידי התמדה. וכמו שכותב החזו"א במכתב (ק"א ח"ג י) שטובה שעה אחת בשקידה והשתוקקות מרבות בעצלתיים. ובוודאי מי שיכול הרבה שעות יעשה זאת, אך מי שקשה עליו הריכוז שעות מרובות, יקדיש שעה או שלושת רבעי שעה שבזה הזמן יעסוק כולו רק בלימוד וד"ז יסייע לו להגיע להתמדה ולשמחת התורה.

שאלה: מה הסיבה שספר התהילים היא סגולה אדירה לכל צרה קטנה כגדולה? **תשובה:** כיוון שהעניין של לשמה הוא מאוד גדול, ובאמירת תהילים שאין מכך כל הנאה, וזה רק בשביל להתפלל יש בזה מעלה של לשמה ולכך זה מתקבל ברצון. מהרב שטינמן

שאלה: אדם שנותן לכלל האם יצפה שיחזירו לו טובה? **תשובה:** כלל ידוע אצל אינם שותו"מ ואנשים שלא התחנכו בדרך התורה שלא ניתן למצוא אדם שהתנהג באדיבות וברוחב לב שהצליח, כי האנשים לרוב הם כפויי טובה, פחדנים, תאבי בצע וכוזבים, ואין לסמוך עליהם ולא על ידידות שנקנתה, ובעת צרה כולם עוזבים אותך. ורק מי שהולך בדרך התורה, וכמובן גם לומד מוסר, יודע ומבין את הערך הנשגב של הכרת הטוב, ואפשר לצפות ממנו שבכל מקרה ובכל מצב לא יהיה כפוי טובה.

שאלה: על המצבה של רבי חיים קניבסקי נכתב שמו ושמות הספרים שהוציא. מה הסיבה שלא כתבו עליו את התוארים שכל העולם יודע עליהם ומתפאר בהם, כגון השקדן, דבר ה' בפיו, נהנו ממנו עצה ותושיה וכדו', וכן מדוע לא הוזכר שם ספרו 'דרך חכמה', וכן מדוע רבי חיים נקבר רחוק מאביו והחזו"א? **תשובה:** נתחיל עם זה שכתבו רק את שמות ספריו. הנה ידוע שהסטיפלער היה לוחם מלחמות ה' ומעמיד הדת על תילה ונהנו ממנו עיצה ותושיה וכו' וכו', ובכ"א רבי חיים כתב על קברו את שמו ושמות הספרים שכתב, והטעם לזה אמר רבי חיים, הספרים זה העיקר כל השאר הוא אמנם דברים גדולים אבל הספרים זה הדבר הכי גדול בעולם וכל תוספת מיותרת. זה הסתכלות של גדולים ולכן בני רבי חיים עשו מה שעשה הוא על אביו, כמו"כ הספר דרך חכמה באמת הושמט ובימים הקרובים יחליפו את המצבה ויוסיפו דרך חכמה בע"ה. והסיבה שלא נקבר ע"י אביו והחזו"א הוא משום שכל הקברים הסמוכים ממש לחזו"א מיועדים לאחיו וגיסיו של החזו"א ואחייניו לבית גרינימן, לכן כשנפטרה הרבנית ע"ה הראו לרבי חיים את כל הקברים שיש באזור והוא בחר שיקנו את קברו וקבר הרבנית ע"י ידידו רבי רפאל יצחק וסרמן שהכירו עוד מזמן מהחזו"א.

שאלה: כמה מבקרים בקבר הרשב"י כל שנה? **תשובה:** ההערכה הרווחת היא שלאורך כל השנה מבקרים כמיליון אנשים. ובל"ג בעומר בלבד מבקרים במקום כחצי מליון אנשים. וע"פ משרד התחבורה זה האירוע התחבורתי הגדול בארץ. והנה השנה הממשלה תקנה תקנות קשות לעולים לרשב"י. אמנם לטענתם המטרה היא שמירה על שלום הציבור, אך נראה שיש כאן תקנות פוליטיות כי בשבוע שעבר בהר הבית נתנו למאות אלפי ערבים להגיע, וכאן רק כמה אלפים בב"א. כמו"כ לא שמו אנשים משלנו להיות אחראים על ארגון המעמד.

שאלה: לפני 48 שנים בכגי אייר תשל"ד היה אסון מעלות. אחד האירועים הטראומטיים בתולדות המדינה וידוע כאחד הנסיונות הכושלים של חילוץ ע"י הצבא. מה היה שם? **תשובה:** שלושה מחבלים חצו את הגבול מלבנון לישראל, בתחילת האירוע נרצחה על ידי מחבלים נוסעת ברכב מסחרי, לאחר מכן נרצחו שלושה מתושבי המקום, ובהמשך הפך האירוע לפיגוע מיקוח שבו נלכדו כבני ערובה תלמידים מצפת אשר ישנו בבית ספר במעלות במהלך טיול. במהלך ניסיון החילוץ נרצחו 22 מבני הערובה ועוד קודם לכן נהרג חייל מירי של המחבלים. שלושת המחבלים נהרגו. 68 אזרחים וחיילים נפצעו. היה זה אחד מנסיונות החילוץ הכושלים ביותר שידע הצבא. היה זה ביום רביעי כג אייר לפנות בוקר אז הגיעה חוליית המחבלים לפאתי מעלות. בשעה 3:30 דפקו חברי החוליה על דלת אחד הבתים בפאתי העיירה. הם נכנסו לדירת משפחת כהן בתואנה שהם שוטרים המחפשים מחבלים, ואז רצחו את בני הזוג, וכן את בנם בן ה-4 משה ופצעו את בתם בת חמש. ילד נוסף, בן שנה וחצי, הוחבא על ידי אמו בעת כניסת המחבלים, וניצל. לאחר הרצח יצאו המחבלים מן הדירה. הם פגשו פועל ניקיון ותחקרו אותו לגבי מיקומם ולגבי הדרך לבית הספר הקרוב, ולאחר מכן ירו בו ופצעו אותו. המחבלים תכננו לארוב לתלמידים שיבואו בבוקר ללימודים, אולם בהגיעם לבית הספר נתיב מאיר, גילו בו קבוצת תלמידים מצפת. הם לקחו אותם כבני ערובה ודרשו שישחררו מספר רב של מחבלים, הם דרשו שהממשלה תשדר ברדיו שהיא מסכימה לדרישות שלהם, במקביל החיילים פרצו בכח למקום והתחיל קרב אכזרי בינם לבין המחבלים. המחבלים זרקו רימונים על התלמידים, שחלקם קפצו מהחלונות וניצלו אך 22 תלמידים ומורים נרצחו רח"ל.

שאלה: מה הבעיה בשתיית משקאות מתוקים? **תשובה:** בכל כוס יש לפחות 4-5 כפיות סוכר, ובנוסף שמים קצת מלח בשביל שהסוכר לא יורגש מידי. במקביל, ברוב סוגי השתייה יש חומרים המפריעים לקליטת סידן ועוד, שהם מהדברים החיוניים ביותר לגוף האדם. וגם בממתיקים המלאכותיים שנמצאים במשקאות הדיאטטים יש בהם דברים המזיקים לגוף האדם. ולכך שתיית משקאות ממותקים באופן קבוע או בכמות מופרזת היא דבר לא בריא.

שאלה: ידוע שלרבנית קניבסקי היה משקה שמאוד מחזק אנשים ורבים האנשים שהיו חלשים מאוד שהתחזקו מד"ז, מה המשקה הנ"ל? **תשובה:** לעשות מיץ (במכונה המיועדת לעשיית מיצים) מ'סלק, תפוח, גזר, פלפל ומלפפון' יחד. לשתות כל יום כוס, תוך זמן קצר החולה מתחזק מאד וספירת הדם עולה יפה בס"ד.

שאלה: אדם שעושה מצווה האם יעשה על חשבון בני הבית או שיוותר על מצווה בגלל צרכי הבית? **תשובה:** הבית קודם להכל, כי משפחה ובית זה תפקיד ראשון במעלה, וזה הדין להלכה עניי עירך קודמים. ומי שעושה חסד בחוץ ובבית לא עושה חסד זה סימן שהוא לא עושה לשמה אלא לשם יח"צנות בלבד. כמובן שלפעמים כיש לאדם איזושליחות שא"א לעשותה ע"י אחרים הוא צריך בשאלת רב לדבר עם בני הבית שיסכימו לעניין. והכל צריך להעשות בחכמה ע"י שמשתפים את כל המשפחה, כי יכול להיות שזה השליחות והתפקיד שלו בעולם ובלא"ה הוא לא עושה את התפקיד אז לקב"ה רח"ל אין חפץ בו, ודברים כאלו זקוקים לשאלת רב.

שאלה: כיצד מעירים לילד בגיל ההתבגרות באופן שלא לוקחים לו את העצמאות? **תשובה:** כשבאים אל הילד בדרישה כי אבא אמר והיינו כנושא אישי מול האבא זה נוטל ממנו את כל העצמאות והוא הופך למרדן ולא מסכים לקבל בגלל שהוא חייב להראות שהוא עצמאי, אך כשמוציאים אותנו מהתמונה והופכים את הדרישה לדרישה הגיונית ולא בגלל שאני מבקש אלא מתוך כבוד ואמון והיינו להודיע לילד אתה צריך לישון בזמן או לקום לקר"ש בזמן כמו שאני מודיע לו שיש לו תור לרופא שיניים, זה לא שאתה צריך לשמוע לי אלא זה לתועלת בשבילך וזה יכול להיות חד משמעי אך האמירה צריכה להיות לתועלת של הילד ואז זה מתקבל בצורה טבעית וחלקה. וצריך מאוד להיזהר לא לערב עם הדרישות ההלכתיות גם דברים שאינם מחוייבים בהם כגון מה שהורגלת (נגיד למשל לקרוא קר"ש הראשון) או מה שעושה לך כבוד. בעצתך תנחני.

שאלה: איזה דבר הוא לא טוב בהנהגת הבית? **תשובה:** לחץ!!! הניסיון מוכיח שבית שהלחיצו את הילדים ודרשו מהם דרישות קיצוניות באיומים ועניש ולא הרשו כלום, ובקשו ממנו לבצע מטלות קשות בניגוד לרצונם, זה יצר פגיעה בילדים, ולעיתים אף גורם לבעיות בנפש. והילדים המוצלחים הם אלו שהוריהם לא לחצו אותם. (ואין הכוונה לפינוק יתר, כמובן).

הפינה לברית מילה מאת המוהל רבי ידידיה קרביץ:
המשך דרכים להורדת צהבת 1. ישנה דרך ידועה להורדת הצהבת באמצעות דג קרפיון. במקרים רבים אכן ישנה ירידה יפה אך לא תמיד! אופן הטיפול היעיל ביותר הינו שהייה משותפת של התינוק והדג באותם מים. בישראל אסורה מכירת קרפיון חי, מכיוון שדקירה מסנפיר דג, עלולה להסתיים במוות תוך מספר שעות! גם של אדם מבוגר, היות ובסנפירי הדג, ישנם חיידקים אלימים מאד. לכן יש להימנע מכל מגע בדג ובפרט של התינוק, (אפשר לחצוץ באמצעות רשת של תנור, או החזקת הדג בתוך סל.) מסיבה זו, ניתן להשתמש בשלושה דגי זהב גדולים שהם ממשפחת הקרפיונים. ישנה גם יעילות (אך פחותה) בהחזקת הדג בסמוך לתינוק. 2. ישנו מכשיר לטיפול בצהבת ע"י אור כחול - מיטת אור. בד"כ הטיפול מוריד כשני מספרים ב24 שעות, לעיתים יש ירידה גדולה יותר. מיטה זו בטוחה לשימוש ואושרה ע"י הFDA. לאחר הטיפול בד"כ ישנה עליה בצהבת, לכן יש לבצע בדיקה לאחר 6 שעות לפחות לאחר היציאה מהמיטה. ישנם מוהלים המבקשים בדיקה לאחר 12 שעות, מסיבה זו מומלץ להתחיל את התהליך לפחות יממה וחצי לפני הברית. ההשפעה המירבית של המיטה היא כאשר הטיפול רצוף ללא הפסקות, ככל הניתן, לכן מיטת אור מתאימה בעיקר לתינוקות שארוחתם אינה מתמשכת, או תינוקים האוכלים מבקבוק. במהלך הטיפול יש להקפיד על שתיה מספקת היות והמיטה מייבשת מעט. 3. ויטמין D במינון של כ1000 יחב"ל ליום. (מינון זה למשך ימים ספורים לא גורם כל נזק) 4. טיפת ויטמין E בתחילת כל ארוחה. 5.סגולה ידועה ובדוקה מבעל הקה"י צוקר"ל ליטול ידיים לתינוק. דברים שנהוגים בעמי"ש וככל הנראה יש להם יעילות מסוימת בהורדת הצהבת: 1. לפזר תפוחים סביב לתינוק. 2. להצמיד תכשיטי זהב לתינוק.

מדור זה יש להימנע מלקרוא בשבת: הרעיונות של השבוע: רעיונות אחסון טובות ומנוסות: א: ירקות בשביל לשמור על טריותו: יש להניח במגירה של הירקות במקרר בתוך נייר עיתון והוא שומר על טריות הירקות לזמן ארוך. **ב.** בצל אין לאחסן בשקית אלא במגירת רשת או מקום פתוח. **ג.** מלפפונים יש כמה דרכים: או להניח בקערה עם מים ולהחליף המים כל יום, או לעטוף אותם בנייר עיתון, או ליבש כל אחד בנפרד להוריד את הנקודות השחורות, ואז לעטוף בעיתון ולהניח במקרר. **ד.** עגבניות שהתרככו יש להניח בקערה עם מי מלח למשך לילה וכך הם מתקשים, **ה.** חסה יש לאחסן בשקית נייר במקרר. **ו.** פיצוחים יש לאחסן במקפיא. ע"כ פתרונות אחסון להשבוע. **ז.** עוד עצה לקשקשים שנראית לי יעילה: לחפוף עם שמפו ושמן תינוקות באותה כמות כמו השמפו, ואח"כ לחזור ולחפוף להוריד השמן. בברכה. **התורה חסה על ממונם של ישראל:** בקשו פתרונות לבעיה דלהלן: כיצד מורידים לורד ארטלייק משולחן עץ (מהפורמייקה) ניסינו עם אלכוהול 70 אחוז והכתם התפשט. תודה רבה מראש ותודה רבה רבה רבה על העלון הנפלא תזכו למצוות.

שאלה בחושן משפט: אדם שנפל למרפסת שלו איזה לבוש מהשכן מלמעלה, והוא לקח והניח בחדר מדרגות וזה נגנב האם הוא חייב? **תשובה:** לכאורה זה פשיעה באבידה וחייב על זה.

הלכות

פרשת השבוע: בפרשת הקללות יש הלכה שאסור להפסיק באמצע. כתב הלקט יושר שה"ה הקורא שניים מקרא אסור להפסיק באמצע התוכחה, ואף הנוהגים בכל קריאת שמו"ת לקרוא פסוק בפסוק בפרשת התוכחה צריך לקרוא הכל כאחד.

המשך הלכות שבת מהספר מנחת אי"ש לרבי אברהם ישעיה שפירא שליט"א. **ברירת פסולת גמורה לצורך אכילה** א. מותר לברור בידו את הפסולת מן האוכל כאשר רוצה לאוכלה עכשיו וזו מטרת הפרדתו אותה מן האוכל, וכגון שבורר עצמות מן הבשר שבחמין כדי למצוץ את המח מתוכן או את השומן שמעליהן, וגם נראה כמו כן שמותר לאדם לברור פסולת מתוך מאכלו כדי לתת לבהמתו לאכול עכשיו וכגון שבורר עצמות מן האוכל כדי לתת לכלבו או בורר שחת מן החיטים כדי להאכיל לפרתו, אבל יש אומרים שבכל אופן אסור לברור פסולת מתוך אוכל, (ועיין שם בהערה).

המשך הלכות שביעית המצויות מתוך שיעורי רבי דוד שריבר שליט"א: מותר להיכנס לחצר כדי לקטוף? בכלל ההפקר הוא שמלבד שמותר לקטוף את הפירות, על הבעלים גם לאפשר גישה לשדה כדי לקטוף. ולכן למרות שהשדה והעצים אינם הפקר מותר להיכנס לתוך החצר, הפרדס או הגינה ולקטוף פירות. אך אין להתעכב שם כדי לאכול את הפירות, או סתם לשהות שם, ולכן ההולך לקטוף אתרוגים אין לו להתעכב בפרדס ולמיין ולבדוק את הטיב שלהם, ובוודאי שאין היתר בשנה השביעית להשתמש בשדה, חצר או גינה כדי לקצר את הדרך. **ההיתר להיכנס לפרדס או חצר** כדי לקטוף הוא רק כאשר אין גישה מבחוץ לקטוף. אבל כשיש גישה מבחוץ, אסור להיכנס לחצר כדי לקטוף.

מותר לקטוף מפירות אוצר בי"ד? והאם מותר או צריך לשלם על הפירות? גם שדה או פרדס שפירותיו הם אוצר בי"ד הרי"ז הפקר ומותר לקטוף שם פירות, אך צריך לשלם לאוצר בי"ד דמי השתתפות בהוצאות טיפול בפרדס. אבל הלוקט פירות משדה הפקר אסור לשלם אפילו מעט ממון לבעלים ואפילו עושה זאת כהכרת הטוב, אך רשאי להודות לבעל השדה על לקיטת הפירות.

כמה פירות אפשר ללקוט? בין בעל השדה ובין אדם אחר מותר להם ללקוט רק כמות מועטת של פירות, בין אם לוקט מפרדס אחד ובין אם לוקט מכמה פרדסים. שיעור כמות מועטת הינה לפי צורכו ובני משפחתו לכמה ימים. ההיתר לקטוף הוא בין לו עצמו ובין לקטוף לאדם אחר. אך אסור לשכור פועלים שיקטפו עבורו, ורשאי לשכור אדם יחיד שיקטוף עבורו. גם אם קוטף לכמה אנשים אסור לו לקטוף אלא כמות מועטת, ולכן מי שהולך לקטוף אתרוגים למרות שיתכן שבכמות המועטת שיקטוף לא יהיו לו אתרוגים כשרים או מהודרים אסור לקטוף כמות מרובה, וכן אם רוצה לקטוף לכמה אנשים מ"מ אסור לו לקטוף אלא שיעור כמות מועטת.

באיזו צורה צריך לקטוף? ישנם הסוברים שאין לקטוף בצורה הרגילה, אך אינו צריך לקטוף ביד ובפרט במקומות ואופנים שע"ז יפגע בפרי או בעץ, ואם אפשר, יעשֶׂה מהצורה שבה הרגילות לקטוף.

חידות

חידות שינון הפרשה לפי סדר ה-א-ב. מתאים גם לילדים: א. הפרשה פותחת במילה? **ב.** ה' יקיים אותה אתנו? **ג.** אם נקיים את מצוות ה' הם ינתנו בעיתם? **ד.** סוג מכה ח"ו? **ה.** מי מעריך את העני שאין לו לשלם את ערכו? **ו.** ___חמישית על ערכך **ז.** ערכו של מי הוא חמישים שקל? **ח.** כשאדם פדה משהו שהוא הקדיש הוא מוסיף? **ט.** המקדיש בהמה כזו מוסיף חמישית על ערכה? **י.** יחליף **כ.** בגאולת שדה, את מה מחשב הכהן ע"פ היובל? **ל.** בברכות נאכל ממנו לשובע? **מ.** במה נאמר העשירי יהיה קודש? **נ.** ישן מאד? **ס.** בהר זה ניתנו המצוות? **ע.** ערכו של שקל הקודש? **פ.** עץ השדה יתן? **צ.** יש לעשר את הבקר ואת ה? **ק.** והיה הוא ותמורתו יהיה? **ר.** מאה מאיתנו ירדפו? **ש.** מקל **ת.** "ואתם ___לי לעם"

תשובות: א. אם **ב.** ברית **ג.** גשמים. **ד.** דבר **ה.** הכהן **ו.** ויסף **ז.** זכר **ח.** חומש **ט.** טמאה **י.** ימיר **כ.** כסף **ל.** לחם **מ.** מעשר בהמה **נ.** נושן **ס.** סיני **ע.** עשרים גרה **פ.** פריו **צ.** צאן **ק.** קודש **ר.** רבבה **ש.** שבט **ת.** תהיו.

חידות פרשת שבוע: א. בפרשתנו האומר "ערכי עליי" עד גיל עשרים חייב 20 שקל ומעל גיל עשרים חייב 50 שקל. איך יתכן שאיש מעל גיל 20 ישלם פחות מ- 10 ₪ **ב.** ברכה בתפילת שמונה עשרה שמוזכרתבהפטרת השבוע **ג.** ישוב חרדי שהתפרסם מאד בזכות שמירת שמיטה בו. שם הישוב מוזכר בפרשה **ד.** אחד מהמרגלים נקרא יגאל בן יוסף (במדבר י"ג ז') היכן בפרשתנו מוזכרים יגאל יוסף **ה.** איזה גאון מוזכר בפרשה? **ו.** מה בפרשה ר"ת חח"ו? **תשובות: א.** פסוק מפורש בפרשה (כ"ז כ') "ואם מך הוא" שכל שיעורים הללו זה במי שיש לו אבל אם הוא עני אז משלם רק כמה שתשיג ידו. **ב.** פסוק אחרון בהפטרה "רפאני ד' ונרפא הושיענו..." **ג.** כו' יג' ואולך אתכם 'קוממיות' **ד.** פרק כ"ז פס' לא' ואם יגאל איש מעשרו חמישתו יוסף עליו. **ה.** ושברתי את גאון עוזכם **ו.** חזק חזק ונתחזק.

חידות לפרשת שבוע לשנונים מאת המרצה המופלא רבי יאיר נוסבכר שליט"א

התשובות בסמוך לשאלות: 1. נוטל כפול בירושה? בכור (כז כו). **2.** מילה נדפדפ לכלא? מעשר = מאסר (כז ל). **3.** מן האושפיזין? [5] יוסף (כז לא) יעקב (כו מב) יצחק (כו מב) אברהם (כו מב) משה (כז א) 4. מילה בת 4 פתחים? הקדחת (כו טז) **5.** מ4 הבנים? תם (כו כ). **6.** ממכות מצרים? דבר (כו כה). **7.** ענה על הקושיה? תירצ (כו מג). **8.** שלוש מילים שונות מאותו שורש? [2] " וַאֲכַלְתֶּם יָשָׁן נוֹשָׁן וְיָשָׁן מִפְּנֵי חָדָשׁ תּוֹצִיאוּ" (כו י) "כָּל יְמֵי הַשַּׁמָּה תִּשְׁבַּת אֶת אֲשֶׁר לֹא שָׁבְתָה בְּשַׁבְּתֹתֵיכֶם בְּשִׁבְתְּכֶם עָלֶיהָ" (כו לה)

הגיגים המיועדים לאלו שיש להם תועלת מהם

איזה חוצפה שהגבילו את זמן השהייה במירון לארבע שעות. למה ארבע שעות? מה זה ארבע שעות? מה אפשר לעשות בארבע שעות? אני, עם כל ההשתדלות והמאמץ לא מסוגל למשוך יותר משעה וחצי שעתיים מקסימום.

איזה בלגן בקואליציה הזאת; הכל שם מתפורר; שרים מתדרכים נגד שרים אחרים; כל מפלגה מושכת את המושכות לכיוון שלה; כל ח"כ מרגיש שיש לו כח להשיג באולטימטום כל מה שירצה, ח"כים מתרוצצים שם כמו חשודים במסדרונות המשטרה; ההרגשה שהכל מתמוטט הולכת וגוברת מיום ליום - בקצב הזה אין להוציא מכלל אפשרות שתוך שנה-שנתיים מקסימום שלוש שנים, הממשלה תיפול סוף-סוף בשעטומ"צ.

מלחמת סייבר: האקרים איראנים מנסים להשתלט על מרשמים סודיים ממטבחו של שף שרגא.

הרגע הזה שפתאום מתקרב אליך אדם עם מסיכת קורונה על הפנים ואתה מגלה שזה מישהו נורמלי לחלוטין שאתה מכיר מצויין.

היה כל כך חם, ממש חמסין זלעפות.

איך שהזמן רץ; עוד כמה חודשים זאת חנוכה.

המלצר שם לי בצלחת שניצל קטנטן. שאלתי אותו: מה זה? - זה שניצל בנט, השיב.

מישהו קיבל על עצמו לקרוא לבנו ע"ש ר' חיים בסוף נולדה בת וקרא לה שרה ע"ש שר התורה.

אם תגיד למישהו שיש 1,692 טריליון כוכבים הוא יאמין לך. אבל אם תגיד לו שיש על המעקה צבע טרי, הוא יהיה חייב לגעת בו כדי לבדוק...

חבר זה אחד שלא יגיד לך 'אמרתי לך', למרות שהוא באמת אמר לך...

חבר זה אחד שרואה את התמונה שלך ברב קו ונשאר חבר שלך.

חולה: דוקטור בלעתי עט, מה לעשות. רופא: בנתיים תשתמש בעיפרון.

היה מתמיד שנדר שלפני ביצוע כל מצווה הוא ילמד מסכת שקשורה לאותה מצווה – והנה מגיע יום חתונתו והוא לא מגיע לחופה. הרב ניגש אליו: מה קרה? "אני חייב ללמוד מסכת כתובות. למה? עשיתי נדר. טוב, אז בוא, נעשה התרת נדרים. בסדר, אז בבקשה תביאו לי מסכת נדרים.

אחד מתקשר לבית חברו, מה נשמע? תודה לקל כעת הבנות גמרו לשטוף את כל הבית, הקטנים משחקים יפה בלי לריב ובני הבית במטבח במרץ 'טוב' אומר המתקשר 'אני מבין שיש לך אורחים אני אתקשר אח"כ...'

ראש ישיבה גער בתלמידו על שנסע למירון בל"ג בעומר, ואמר לו למה לך ליסוע למירון הרי בלא"ה לא הגעת לקבר עצמו, וא"כ תחשוב כאילו כל מירון מלאה אנשים עד בני ברק ואתה מביניהם והרי זה כאילו באת לקברו. לאחר כמה ימים הראש ישיבה מסר שיעור כללי ואותו בחור נשאר בחדר. המשגיח קורא לו ושואל אותו למה לא באת לשיעור כללי. הבחור החציף והשיב לו: הראש ישיבה ייעץ לי שלא חייבים לטרוח כדי להגיע, במקום זה עדיף לחשוב שכל השטח מלא אנשים ואי אפשר להתקרב יותר. אז חשבתי שכל הבית מדרש מלא בחורים עד החדר שלי. כך עשיתי והרגשתי כאילו הייתי בשיעור כללי.

ישנו סיפור על רבי חיים פרידלנדר שמסר הדרכה לחתן. במהלך ההדרכה הוא אמר לו לזכור שני פרטים יסודיים בבניית בית. א. אם יש בבית מקק מיד הורגים אותו, כי הוא עלול להפחיד מאוד את האישה. ב. במהלך ספונג'ה לא עוברים במקום הרטוב ויהי מה, כי זה מהווה זלזול במאמצים שלה בנקיון הבית. הבחור הלמדן התחכם ושאל: ומה הדין כשה'מקק' מגיע באמצע הספונג'ה?... בישיבות ענו ע"כ יהרג ואל יעבור.

תודה אדירה ונדירה לכל מי שהאיר את עיני שבשבוע שעבר העתקתי את עניין התחנון מפסח שני משנה שעברה. כמו"כ תודה לידיד ה' וידיד כל בית ישראל המתמיד הגדול הנודע לשם ולתהילה אהוב מאוד על הבריות, מוכר ומפורסם בתור אחד מהשקדנים המפורסמים והמתמידים ביותר, בניו כשתלי זיתים סביב לשולחנו באבות ובנים, אהובם ואוהבם של הבריות, מתפלל כמונה מעות ברור ומוקדם, **רבי דוד זכריה זיוולד שליט"א** שזכיתי ללמוד עמו באותו בית מדרש.

חידות תורניות: א. מי מהראשונים המפורסמים נקרא בשם על שם מילה בפרשה? **ב.** בהמה שנשחטה וכשירה למהדרין ובכ"ז מותר לאדם לאכול הבשר רק כאשר חי ולא כבשר מבושל **ג.** בהמה שבשר שלה כשר לאכילה וחלב שלה אסור לשתות **ד.** אפה פת כל הרכיבים כשרים לכתחילה (נטחן אחרי פסח, חבורה...) (לא אפה בשבת) ואסור לאכול הפת. **תשובות: א.** רבינו "תם" על שם הפסוק "ותם לריק כחכם" שבתורת כהנים דרשו קללה זו על הנותן מעות לנישואי בתו ומתה שהבעל יורשה ומפסיד בתו ומעותיו ותיקן ר"ת שמתה בשנה ראשונה חוזרת הנדוניה לאבא **ב.** שו"ע או"ח שי"ח ב' שוחט בשבת לחולה החולה מותר גם לבשל אבל בריא מותר לאכול מבהמה זו רק חי ולא מבושל שמא ירבה בשבילו. **ג.** בכורות טו' א' ילפינן מקרא שפסולי המוקדשין בשרה מותר וחלבה אסור **ד.** יו"ד ד'יז א' פת שנילושה עם חלב אסור לאוכלה אפילו בפני עצמו ואפילו כשאינו בשרי כלל אלא במשנה צורתה. (ולכן בורקס חלבי עושים משולש, ובמאפיה ברחוב ירושלים פעם אחת עשה לא משולש וזרק המשגיח את כל התוצרת לפח ע"פ שו"ע הנ"ל שאסור באכילה)

חידות לבוגרים: מה בין המילה "נסע" לבין "רשת"? **תשובות:** האותיות פ' צ' ק' הם בין אותיות נ' ס' ע' לבין אותיות ר' ש' ת' כי סדר האותיות א"ב זה נ' ס' ע' פ' צ' ק' ר' ש' ת'.

חידות לשאול את הילדים על ימי ספירת העומר: א. איזה ימים טובים יש בספירת העומר? **ב.** איזה מצווה מקיימים רק בימי ספירת העומר? **ג.** איזה חודשים סופרים בהם את העומר? **ד.** מה אסור בספירת העומר? **ה.** איזה יישוב מפורסם בספירת העומר? **ו.** איזה שירים יש בספירת העומר? **ז.** מתי מדליקים אש או נרות בספירת העומר? **ח.** מה הם שני החגים הכי קרובים לספירת העומר? **תשובות: א.** פסח. ראש חודש. פסח שני. ל"ג בעומר. **ב.** ספירת העומר. **ג.** ניסן אייר סיוון. **ד.** להסתפר לעשות חתונות ולשמוע ניגונים. **ד.** מירון. **ה.** וספרתם לכם. כל שירי בר יוחאי ואמר רבי עקיבא. ועל ידי זה יושפע שפע רב. **ז.** בליל שבת בליל יו"ט שביעי של פסח בל"ג בעומר. **ח.** ליל הסדר, חג השבועות.

חידון משמעויות מילים לפרשת בחוקותי. ד' משמעויות למילה אחוזה. אחוזה - שנתקבל בירושה. "ואם משדה אחוזתו" אבן עזרא: שירש עם ישראל (ויקרא כז טז). **אחוזה - חלקת קרקע. אחוזת קבר.** "תנו לי אחוזת קברי" רש"י: קרקע (בראשית כג ד). **אחוזה - קבוצה.** "אחוזת מרעיו" רש"י: לשון קבוצה ואגודה (בראשית כו כו). **אחוזה - שאוחזים אותה.**

היכן ניתן להשיג את העלון

ניתן להשיג את העלון בבני ברק: צמוד לכניסה לתלמוד תורה כתב סופר מצד שמאל של הכניסה, בקופסה בפינה בחצר ברחוב סוקולוב 23. **ובבית הכנסת בית אהרן** רחוב רד"ק. **ובביהמ"ד המרכזי מניין אברכים 'פרדס כץ'** רחוב אבוחצירא 9, **ובכולל 'מורשה ודעת' (בית כנסת הגדול)** בספריה בקומה ראשונה (חברון) בכניסה המערבית בקלסר ירוק. וכן בשאר המקומות ואצל המפיצים הקבועים ובראש רבי ידידיה זר שליט"א שהוא זכה וכל החנויות שהוא קונה בהם משלמים לו בהקפה מרצונם והוא משלם מיד. **אין לקחת יותר מעלון אחד בשום מקום ללא אישור.** כמו"כ ניתן להשיג את העלון **במודיעין עילית** (לא כמות) החל מיום חמישי בערב בשעה 7:37 בכניסה לחנות ש.מ.ח. – שרותי משרד רחוב רשב"י 49. **כן ניתן להשיג בהר יונה נוף הגליל** אצל האבא הגדול רבי שמחה שולמן שליט"א שהוא מקדיש זמן רב לבנו הנולד לו עתה והוא מאוד אוהב אותו. **כן ניתן להשיג בירושלים** בישיבת מיר אצל האיש שמקיים את התהיו עמלים בתורה עם כל החומרות רבי דוד רוטשילד שליט"א. או אצל האיש בעל לב הזהב, שכולם אוהבים אותו אהבת נפש ואומרים עליו אשרי יולדתו, הדמות של ישיבת מיר רבי אבי פרידנר שליט"א שכל אלו שנמצאים בארגון בלב אחד אומרים שהוא מאוד מאוד אהוב שם עד הסוף בלי גבול כלל, וכן ידוע ומפורסם בהרבצת התורה שלו ע"י שמדפיס המון דברי תורה לזיכוי הרבים. **בבית שמש** אצל האיש שאם היה אפשר הוא היה נהיה רבה של בית שמש רבי נחום זכריש שליט"א בבית הכנסת אור אליהו. **וכן** בישיבת מרן הגר"מ שטרנבוך - חבקוק הנביא 7 רמה ג'. **בנתיבות** ב'בית בוכריס'. **באשדוד:** בית הכנסת החיד"א רובע ג' רחוב יצחק הנשיא. **ברחובות** בישיבת מאור התלמוד, אצל הבחור שבזכותו יש שם טוב למאור התלמוד ישי רוט נ"י. **בירוחם** אצל האיש האציל רבי מיכאל גולדנברג שליט"א. **באופקים** בבית הכנסת זכרון אליהו. **בקרית גת** בביהכ"נ שומרי אמונים מיום שישי. **בעומצ** בישיבת נר זרח. **ברכסים** אצל המצליחן הגדול רבי יוסף המאירי שליט"א כולל נר ישראל גבעה ב. **ברעננה** אצל משפחת זכאי המיוחדת והנפלאה רחוב נעמי שמר 9/5 טלפון- 052-6903395. **בפתח תקווה** בבתי הכנסת בגני הדר: אוהל אברהם. שירת מרים. קהל חסידים. ויוצאי חברון, ע"י רבי יואל פינהדלר שליט"א. וכן בישיבת אור ישראל וכן בישיבת עטרת שלמה **בראשון לציון** אצל הנ"ל: **בצפת:** בהיכל ישיבת צפת ע"י האיש שכולם רוצים להתארח אצלו בשבת ולא רק בגלל שהוא בצפת רבי אברהם לויסון שליט"א. **בקרית אתא**: בית הכנסת מאקווא ירושלים 3 ע"י הנער המופלג בכל התחומים נחמיה ברונשטיין נ"י. וכן בבית הכנסת של הקהילה החרדית בקרית אתא רחוב כצנלסון 5. **במנצ'סטר** אצל רב רבנן האיש של רבי שמעון רבי שמואל א. הורביץ שליט"א מחשובי וצדיקי אנגליה: +447425793110.

לקבלת העלון בפקס יש להתקשר לטלפון: 03-6180383 .

כמו"כ העלון נמצא ב'כל העלונים' בעיצוב בשם 'לבית התורני'. וכן העלון (מלבד ההערות שבסופו) מופיע ב'קובץ גליונות'.

ניתן להוריד את העלון בעמדות קול הלשון וכן את העלונים של כל ארבעת השנים האחרונות. הדרכה: נכנסים לקול הלשון. מקישים על חיפוש רבנים. לכתוב מערכת שבתי. מקישים על פתח תיקיה. מקישים על תיקיית הורדת גליונות. מקישים על לבית התורני. ומורידים מה שרוצים.

כמו"כ ניתן להשיג במיל: 456alon@gmail.com

יש לדייק במייל ולכתוב קודם 456 ואח"כ alon@gmail.com

להשתתפות בהוצאות העלון לפנות: 0527633431. או ב'נדרים פלוס'-רשת הכוללים פרדס כץ-עלון, (שלוחה 2422). זכות הרבים תלוי' במסייעים! עלון בודד עולה לנו 15 אגורות.

לקבלת העלון בכתב גדול יותר יש לפנות למייל הנ"ל.